

SPRÁVA

O STAVE A ÚROVNI VÝCHOVY A VZDELÁVANIA
V ŠKOLÁCH A ŠKOLSKÝCH ZARIADENIACH
V SLOVENSKEJ REPUBLIKE
V ŠKOLSKOM ROKU **2022/2023**

ŠTÁTNA
ŠKOLSKÁ
INŠPEKCIA

Správa o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v Slovenskej republike v školskom roku 2022/2023

Kolektív autorov:

Mgr. Alžbeta Štofková Dianovská

Mgr. Zuzana Eretová, Mgr. Eva Gregorová, Mgr. Anna Holická, Mgr. Zlata Ilievová, Mgr. Elena Laššová, RNDr. Ľubica Odrobinová, Mgr. Eva Polgáryová, PhD., PaedDr. Monika Ružeková, PhD., PaedDr. Ľuboš Tužinský, PhD., PaedDr. Ilona Uváčková, Ing. Adriana Vykydalová

ÚVODNÉ SLOVO HLAVNEJ ŠKOLSKEJ INŠPEKTORKY

Vážené dámy, vážení páni,

školský rok 2022/2023 bol opäť plný výziev a príležitostí, ktoré ovplyvnili každého aktéra v našom vzdelávacom systéme. Z nedávnych minulých školských rokov nás pandémia COVID-19 naučila rýchlo reagovať a prispôbovať sa novým okolnostiam. Naša vzdelávacia komunita, od učiteľov až po rodičov, neustále pracuje na schopnosti udržať kvalitu vzdelávania napriek výzvam spojeným napríklad s prechodom na hybridnú a online formu výučby, či príchodom detí – odídcov z Ukrajiny. Odhodlanie a schopnosť prispôbovať sa meniacim sa podmienkam skoro na dennej báze sa pre školy stalo nevyhnutnosťou. V priebehu školského roka prebiehali verejné diskusie k pripravovanej **kurikulárnej reforme** v základných školách, pripravovali a schvaľovali sa legislatívne zmeny s ňou spojené a výmena až štyroch rezortných ministrov počas jedného školského roka prinášala v učiteľskej komunite opatrnosť až obavy pred schválenými zmenami.

Správa, ktorú vám dnes predkladáme, je výsledkom rozsiahlej analýzy, hodnotenia a konzultácií so všetkými relevantnými aktérmi v oblasti vzdelávania. Zameriavame sa v nej nielen na kvantitatívne údaje, ale hlavne na kvalitatívne aspekty vzdelávania, ktoré hrajú kľúčovú úlohu pri formovaní budúcnosti našich žiakov. Približne **6 500 hospitovaných vyučovacích hodín** školskými inšpektormi počas školského roka poukazuje na drvivú väčšinu aktivít žiakov zameraných zo strany učiteľov len na zapamätanie si a porozumenie – najnižšie myšlienkové procesy. **Rozvíjanie analytického myslenia absentovalo** na štvrtine hodín, hodnotiaceho na takmer dvoch tretinách a tvorivého myslenia na troch štvrtinách hodín, čo sa prejavilo na výrazne nižšej úrovni vyšších poznávacích procesov. Príležitosť produkovať nové kreatívne riešenia mali žiaci len výnimočne. Pre vyspelú budúcnosť našej krajiny je však **dôležité, aby učitelia rozvíjali u žiakov hlavne vyššie a najvyššie kognitívne procesy**, lebo vedomostná ekonomika sa bez múdrych a vzdelaných ľudí nemôže rozvíjať. V predkladanej správe nájdete nielen opis stavu a vývoja, ale aj odporúčania na zlepšenie. Naším cieľom je spoločne s vedením rezortu formovať politiky a iniciatívy, ktoré posilnia našu vzdelávaciu úroveň krajiny a zabezpečia, že žiaci budú pripravení na výzvy a príležitosti, ktoré im predstavuje moderný svet.

Systematicky zverejňujeme súhrnné správy, správy z jednotlivých školských inšpekcií, a tak prinášame aktuálne informácie už v priebehu roka transparentne a promptly. **Správy o výsledkoch školskej inšpekcie** sú k dispozícii verejnosti na webovom sídle našej inštitúcie, a tak rodičia, zriaďovatelia, rady škôl, či široká verejnosť môžu pomôcť školám sa zlepšovať na základe našich zistení a odporúčaní.

Trpezlivo zasielame ministerstvu školstva, ktoré má zo zákona finančne zabezpečovať našu kontrolnú nezávislú činnosť, naše dlhotrvajúce požiadavky na **adekvátne** finančné ohodnotenie práce školských inšpektorov. Naďalej čakáme na príležitosť inovovať a digitalizovať naše procesy. **Absencia digitalizácie** činnosti školských inšpektorov bráni debyrokratizácii aj samotných škôl a školských zariadení. O prepojení rezortných dát pre účely hodnotenia kvality vzdelávania s monitorovaním samotnej činnosti na školách môže naša inštitúcia na rozdiel od zahraničných školských inšpektorátov naďalej iba „snívať“. Čím neskôr bude Štátnej školskej inšpekcii umožnené transformovať sa na modernú inštitúciu s potrebným počtom školských inšpektorov, tým neskôr budeme môcť cieľiť našu činnosť tam, kde je v regionálnom školstve potrebná.

Štátna školská inšpekcia realizovala **projekt ERASMUS+**, ktorý prebiehal od augusta 2021 do marca 2023. Projekt s názvom *Školská inšpekcia – partner spokojného žiaka a úspešnej školy* bol výrazne ovplyvnený v procese realizácie protipandemickými opatreniami a vojenským konfliktom na Ukrajine. S projektovým tímom sme navštívili oboch našich partnerov – Českú školní inspekci – ČŠI (Česká republika) a The Finnish Education Evaluation Centre – FINEEC (Fínsko). V apríli a v septembri 2022 navštívila skupina vybraných 15 školských inšpektorov partnerskú organizáciu v Českej republike a vo Fínsku a počas týždňového pobytu sa detailne oboznámila nielen s poslaním, zákonnými možnosťami a procesmi inštitúcie, ale aj s aplikáciou vyhodnocovania kritérií **kvalitnej školy**. V priebehu mesiacov január až marec 2023 sme poskytli základným a stredným školám na Slovensku metodické **materiály k vysoko aktuálnym témam – wellbeing a autoevalvácia**. V spolupráci s aSc Agendou sme ponúkli bezplatne tieto monitorovacie dotazníky školám priamo v digitálnom prostredí EduPage.

Monitorovanie jednotlivých tém počas školského roka formou tematických inšpekcií prinieslo **závažné zistenie v oblasti tzv. domáceho vzdelávania**, overovania vedomostí žiakov pri prijímaní na SŠ, pretrvávajúcej **segregácii žiakov** v podobe výučby v nevhodných priestoroch a v priestoroch neschválených na výučbu. Ďalšie zistenia súviseli s **nekvalitnou psychodiagnostikou**, svojvoľným preraďovaním žiakov do špeciálnych tried, prijímaním žiakov na strednú školu aj bez ich žiadosti o prijatie, **neodborným personálom v špeciálnych výchovných zariadeniach**, ale aj s marením výkonu školskej inšpekcie. Riaditelia škôl nespĺnili až 23 % uložených opatrení, čo spôsobuje ohrozenie nielen kvality vzdelávania, ale v niektorých prípadoch aj bezpečnosť detí. Zároveň sú však opakované kontroly uložených nerealizovaných opatrení zo strany škôl výraznou časovou a finančnou stratou v činnosti našej inštitúcie. Dlhodobá absencia zásadných nástrojov na odstraňovanie nedostatkov v riadení škôl a nevyužitie preventívneho charakteru sankčných mechanizmov pri ochrane detí pred nekvalitným vzdelávaním spôsobuje dlhodobý regres vzdelávacieho systému a aj preto sa Európska komisia rozhodla postúpiť prípad Slovenska Súdnemu dvoru Európskej únie z dôvodu nedostatočného riešenia diskriminácie rómskych detí v školách.¹

Verejnosť informujeme neustále o našich aktivitách a zisteniach v regionálnom školstve formou tlačových správ, rozhovorov pre médiá či článkov na webovom sídle.

Ďakujem všetkým, ktorí prispeli k vytvoreniu tejto správy, a verím, že naše úsilie prinesie ovocie v podobe potrebných legislatívnych zmien pre skvalitnenie vzdelávania našich detí a žiakov.

Záverom chcem vysloviť želanie, aby spoločnosť vnímala investície do učiteľov ako investície do nás všetkých, pretože budúcnosť našej krajiny majú v rukách práve učitelia a ostatní zamestnanci škôl. Tiež aby sme si všetci uvedomili, že spoluprácou pri formovaní lepšieho vzdelávacieho prostredia na Slovensku prinesieme do slovenských škôl podnetné prostredie pre každé dieťa.

Mgr. Alžbeta Štofková Dianovská
hlavná školská inšpektorka

¹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sk/ip_23_2249?fbclid=IwAR1xTjmdrRPAOCRII5ZJ9S2bEwisH_gAn9eXR1qwxm4EdAfrsJzD-Dco9mQ-

OBSAH

Úvodné slovo hlavnej školskej inšpektorky.....	4
Použité skratky	8
Zhrnutie	10
Kontrolné zistenia ŠŠI	14
1. Materské školy	14
1.1 Stav a úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, pedagogického riadenia a podmienok výchovy a vzdelávania	15
1.2 Kontrola plnenia opatrení.....	34
1.3 Odporúčania	36
2. Základné školy.....	38
2.1 Stav a úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, pedagogického riadenia a podmienok výchovy a vzdelávania	39
2.2 Stav a úroveň vyučovania slovenského jazyka a slovenskej literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským	73
2.3 Individuálne vzdelávanie žiakov prvého a druhého stupňa (domáce vzdelávanie).....	82
2.4 Kontrola plnenia opatrení	95
2.5 Odporúčania	98
3. Gymnaziá.....	102
3.1 Stav a úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, pedagogického riadenia a podmienok výchovy a vzdelávania	103
3.2 Stav zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu v bilingválnych gymnáziách s päťročným štúdiom.....	124
3.3 Kontrola plnenia opatrení.....	132
3.4 Odporúčania	134
4. Stredné odborné školy, stredné športové školy, školy umeleckého priemyslu, konzervatóriá.....	136
4.1 Stav a úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, pedagogického riadenia a podmienok výchovy a vzdelávania	137
4.2 Úroveň vyučovania anglického jazyka	166
4.3 Realizácia internej časti maturitnej skúšky	171
4.4 Realizácia záverečných skúšok	179
4.5 Kontrola plnenia opatrení	186
4.6 Odporúčania	188
5. Školy pre žiakov so ŠVVP, zariadenia poradenstva a prevencie, špeciálne výchovné zariadenia	190
5.1 Prijímanie žiakov do špeciálnej základnej školy a ich rovný prístup k vzdelávaniu	191
5.2 Odborná činnosť v zariadeniach poradenstva a prevencie	196
5.3 Stav dodržiavania detských a ľudských práv v ŠVZ.....	199
5.4 Kontrola plnenia opatrení.....	206
5.4.1 Školy pre žiakov so ŠVVP	206
5.4.2 Zariadenia poradenstva a prevencie.....	208
5.4.3 Špeciálne výchovné zariadenia	208
5.5 Odporúčania	210

6. Základné umelecké školy.....	212
6.1 Stav základného a odporúčaného materiálno-technického a priestorového zabezpečenia a personálneho zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu	213
6.2 Kontrola plnenia opatrení.....	216
6.3 Odporúčania	217
7. Spoločné úlohy	218
7.1 Celoslovenské testovanie žiakov v základnej škole a na gymnáziu.....	219
7.2 Realizácia externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky	222
7.3 Vyučovanie telesnej a športovej výchovy v ZŠ.....	224
7.4 Vzdelávanie žiakov cudzincov v ZŠ	239
7.4.1 Dotazníkový prieskum.....	239
7.4.2 Zistenia ŠŠI z riadených rozhovorov a žiackych dotazníkov priamo na školách.....	241
7.5 Zabezpečenie, priebeh a výsledky prijímacieho konania v stredných školách.....	266
Postrehy a skúsenosti školských inšpektorov z výberových konaní na obsadenie miesta riaditeľa školy	284
Podania vybavované Štátnou školskou inšpekciou	288
Prílohy	296

POUŽITÉ SKRATKY

ANJ/AJ	– anglický jazyk	NEJ	– nemecký jazyk	ŠkP	– školský parlament
BIO	– biológia	NI	– následná inšpekcia	ŠkVP	– školský vzdelávací program
BOZ	– bezpečnosť a ochrana zdravia	NIVAM	– Národný inštitút vzdelávania a mládeže	ŠMK	– školská maturitná komisia
BŠP	– bezpečnosť školského prostredia	OBN	– občianska náuka	ŠO	– študijný odbor
CPP	– centrum poradenstva a prevencie	OECD	– The Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj)	ŠP	– školský poriadok
CUJ	– cudzí jazyk	OGY	– gymnázium s osemročným vzdelávacím programom	ŠŠI	– Štátna školská inšpekcia
CVA	– Centrum vzdelávacích analýz	OH	– odpoveďový hárok	ŠUP	– škola umeleckého priemyslu
CVČ	– centrum voľného času	OVY	– odborný výcvik	ŠVP	– štátny vzdelávací program
CVTI SR	– Centrum vedecko-technických informácií SR	OZ	– odborný zamestnanec	ŠVVP	– špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby
DC	– diagnostické centrum	PA	– pedagogický asistent	ŠVZ	– špeciálne výchovné zariadenia
DEJ	– dejepis	PČOZ	– praktická časť odbornej zložky	ŠZŠ	– špeciálna základná škola
EČ	– externá časť	PČ	– praktická časť	TČOZ	– teoretická časť odbornej zložky
EP	– elokované pracovisko	PDA	– prírodoveda	TČ	– teoretická časť
ETV	– etická výchova	PFIČ	– písomná forma internej časti	THD	– technika
FYZ	– fyzika	PK	– predmetová komisia	TI	– tematická inšpekcia
FRJ	– francúzsky jazyk	PMK	– predmetová maturitná komisia	TSV	– telesná a športová výchova
GEG	– geografia	PO	– profesijná organizácia	TP	– telesné postihnutie
GYM	– gymnázium	PPV	– povinné predprimárne vzdelávanie	UA	– Ukrajina
HUV	– hudobná výchova	PS	– prijímacia skúška	UJ	– ukrajinský jazyk
CHE	– chémia	PVC	– pracovné vyučovanie	ÚKO	– úloha s krátkou odpoveďou
IKT	– informačno-komunikačné technológie	PVO	– prvouka	UO	– učebný odbor
INF	– informatika	PZ	– pedagogický zamestnanec	UP	– učebný plán
InV	– individuálne vzdelávanie/individuálne vzdelávaný/-í	RC	– reedukačné centrum	ÚPSVaR	– úrad práce, sociálnych vecí a rodiny
IRP	– individuálny reedukačný program	RUJ/RJ	– ruský jazyk	VaV	– výchova a vzdelávanie
ISCED 1	– primárne vzdelávanie	RUP	– rámcový učebný plán	VJM	– vyučovací jazyk maďarský
IVP	– individuálny vzdelávací program	RÚŠS	– regionálny úrad školskej správy	VJN	– vyučovací jazyk národnostnej menšiny
KS	– komisionálna skúška	RÚVZ	– regionálny úrad verejného zdravotníctva	VJS	– vyučovací jazyk slovenský
LVS	– liečebno-výchovné sanatórium	SDV	– systém duálneho vzdelávania	VJSaM	– vyučovací jazyk slovenský a maďarský
MAT	– matematika	SJ	– slovenský jazyk	VLA	– vlastiveda
MJL	– maďarský jazyk a literatúra	SJL	– slovenský jazyk a literatúra	VO	– vzdelávacia oblasť
MOV	– majster odbornej výchovy	SJSL	– slovenský jazyk a slovenská literatúra	VP	– vzdelávací program
MP	– mentálne postihnutie	SK	– skúšobná komisia	VPU	– vývinové poruchy učenia
MPSVaR SR	– Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR	SO	– stavovská organizácia	VUJ	– vyučovací jazyk
MRK	– marginalizované rómske komunity	SOŠ	– stredná odborná škola	VÚDPaP	– Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie
MS	– maturitná skúška	SR	– Slovenská republika	VVČ	– výchovno-vzdelávacia činnosť
MŠ	– materská škola	SSOŠ	– súkromná stredná odborná škola	VYV	– výtvarná výchova
MŠVVaŠ SR	– Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR	SŠ	– stredná škola	ZPP	– zariadenia poradenstva a prevencie
MÚŽ	– menej úspešný/-í žiak/-ci	SŠŠ	– stredná športová škola	ZS	– záverečná skúška
MV SR	– Ministerstvo vnútra SR	SZP	– sociálne znevýhodnené prostredie	ZŠ	– základná škola
NBV	– náboženská výchova	ŠCPP	– špecializované centrum poradenstva a prevencie	ZUŠ	– základná umelecká škola
				ZZ	– zdravotné znevýhodnenie

ZISTENIA V SPRÁVE VYCHÁDZAJÚ Z:

986

vykonaných inšpekcií

204

v materských školách

313

v základných školách

350

v stredných školách

39

v školách pre žiakov so ŠVVP

25

v ZPP a ŠVZ

47

v základných umeleckých školách

8

v jazykových školách (na podnet MŠVVaŠ SR)

710

štátnych škôl

211

súkromných škôl

65

cirkevných škôl

Z nich na základe podnetov bolo vykonaných **31** inšpekcií s **rôznym predmetom kontroly**.

V školách s vyučovacím **jazykom národností** sa realizovalo **87** inšpekcií.

Vykonaných bolo **6 485** hospitácií (z toho **569** v MŠ; **4 088** v ZŠ; **850** na GYM a **978** v SOŠ).

Na inšpekčnom výkone a pri riešení sťažností sa podieľalo **134** školských inšpektorov. Skontrolovali **1 521** opatrení, z ktorých riaditelia škôl a školských zariadení **splnili 78,4 %**.

Na výkon školskej inšpekcie bolo prizvaných **73** odborníkov z praxe a **1** osoba **poverená** vykonávaním školskej inšpekcie **cirkvou**.

Zasadnutí inšpektorov **Európskej školy** sa zúčastňovali **2** školské inšpektorky.

Školskí inšpektori zaslali **100** upozornení **zriaďovateľom škôl** a školských zariadení, **33** regionálnemu úradu verejného zdravotníctva, **1** upozornenie **krajskej prokuratúre**, **1** regionálnemu úradu školskej správy.

Tiež zaslali **24** oznámení **MŠVVaŠ SR**.

Školskí inšpektori boli delegovaní do **400** rád škôl na účely **výberového konania** na obsadenie funkcie **riaditeľa školy**.

Štátnej školskej inšpekcii bolo doručených **570** podaní, z ktorých **270** bolo klasifikovaných ako **sťažnosť**.

Z celkového počtu sťažností bolo **prešetrených 130**.

Na základe zistení **Štátna školská inšpekcia** spracovala v zmysle § 7 písm. a) vyhlášky č. 137/2005 Z. z. o školskej inšpekcii **výsledky inšpekčnej činnosti na účely Správy o stave výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach za školský rok 2022/2023**.

Predkladaná správa je **24.** v poradí, z hľadiska štruktúry obsahuje zistenia a hodnotenia školskej inšpekcie, výsledky z dotazníkových prieskumov v školách a závery z vybavovania sťažností.

Správu o stave a úrovni výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach v školskom roku 2022/2023 v zmysle § 12 ods. 3 písm. b) zákona č. 596/2003 Z. z. o štátnej správe v školstve a školskej samospráve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov predkladá **hlavný školský inšpektor** ministrom školstva k 30. novembru 2023.

Správa je informačným zdrojom o aktuálnom stave výchovy a vzdelávania v školách a v školských zariadeniach. Zároveň má slúžiť ako jeden z podkladov pri regulácii vzdelávacieho systému a ako informačný zdroj pre prijatie systémových opatrení vedúcich k jeho zlepšovaniu.

Inšpekčná činnosť sa realizovala na základe schváleného a aktualizovaného plánu inšpekčnej činnosti, v ktorom boli zapracované úlohy vyplývajúce aj z návrhov MŠVVaŠ SR, ako i na základe podnetov, ktoré spadajú do pôsobnosti ŠŠI.

ZERNUTIE

V školskom roku **2022/2023** ŠŠI svoju činnosť sústredila predovšetkým na komplexné inšpekcie, ktoré v období pandémie COVID-19 a tesne po skončení pandémie nebolo možné realizovať. Pozornosť bola venovaná najmä úrovni a kvalite výchovno-vzdelávacieho procesu.

Podobne ako v minulom školskom roku bola v spolupráci s *Centrom vzdelávacích analýz* zvýšená pozornosť venovaná **vzdelávaniu žiakov z Ukrajiny**. Úloha sa plnila v dvoch fázach, najskôr bol všetkým **základným školám** v SR zaslaný elektronický dotazník. Druhou fázou bola inšpekcia na vybraných **30 ZŠ**, ktoré vzdelávali 15 a viac žiakov z Ukrajiny. Cieľom bolo zistiť ako prebiehalo zaraďovanie a vzdelávanie žiakov z Ukrajiny. Pozornosť sa okrem iného sústredila na jazykovú podporu, podporu v oblasti učenia, duševného zdravia a na vzťahy medzi žiakmi. Zo zistení vyplynulo niekoľko odporúčaní pre systém:

- zvýšiť kapacity škôl, ktoré nemajú dostatok miest na zariadenie žiakov z Ukrajiny,
- podporiť organizáciu kurzov štátneho jazyka,
- podporiť organizáciu hodín alebo kurzov ukrajinského jazyka,
- motivovať žiakov z Ukrajiny, aby sa zúčastňovali záujmových útvarov (krúžkov),
- zabezpečiť psychologickú a špeciálno-pedagogickú podporu v ukrajinskom jazyku,
- podporiť zamestnávanie pedagogických asistentov ovládajúcich ukrajinský jazyk,
- podporiť zamestnávanie učiteľov ovládajúcich ukrajinský jazyk.

Vzhľadom na narastajúci počet detí, ktoré plnia školskú dochádzku osobitným spôsobom – formou individuálneho vzdelávania (**domáce vzdelávanie**), sa ŠŠI cielene zamerala na kontrolu v **14 základných školách**, ktoré takéto vzdelávanie poskytujú. Školy evidovali **1 206 žiakov na domácom vzdelávaní**, čo predstavovalo **73 % všetkých takto vzdelávaných žiakov v SR**. Štátna školská inšpekcia pri zabezpečovaní domáceho vzdelávania identifikovala viaceré riziká, ktoré kontrolou dokumentácie a účasťou na komisionálnych skúškach i potvrdila:

- neplnenie podmienok vzdelávania žiaka zo strany zákonného zástupcu,
- nevykonávanie kontroly zameranej na odbornopedagogické a materiálno-technické zabezpečenie výchovy a vzdelávania a ochrany zdravia žiaka kmeňovou školou,
- cielené vydávanie rozhodnutí o povolení plnenia školskej dochádzky osobitným spôsobom – individuálne vzdelávanie žiaka v termíne po 15. 9. aktuálneho školského roka z dôvodu pridelovania finančného normatívu,
- nezabezpečenie organizácie, podmienok a objektívnej realizácie komisionálnych skúšok riaditeľom školy,
- nesúlad obsahu komisionálnych skúšok s učebnými osnovami/vzdelávacími štandardmi príslušného predmetu.

Na základe požiadavky MŠVVaŠ SR zistiť, či **bilingválne slovensko-anglické štúdium na gymnáziách** je deklarovaným nositeľom kvality vzdelávania v anglickom jazyku, ŠŠI vykonala tematickú inšpekciu v 16 GYM s 5-ročným slovensko-anglickým štúdiom. Zo zistení vyplynulo, že školy z väčšej časti zabezpečovali priebeh výchovy a vzdelávania v súlade s príslušným inovovaným ŠVP a vyučovanie ANJ, ako aj predmetov vyučovaných v ANJ prispievalo k zvýšeniu úrovne ovládania ANJ na úroveň C1 podľa SERR. Zlepšenie si vyžaduje personálne zabezpečenie výučby ANJ ako druhého VUJ a predmetov vyučovaných v ANJ.

Už niekoľko rokov ŠŠI pozornosť sústreďuje na **overovanie vedomostí** žiakov **pri prijímaní** na 4-ročné a 8-ročné vzdelávacie programy na gymnáziá, v tomto roku sa overovalo aj prijímanie do študijných odborov **SOŠ**. Zistenia v sledovaných gymnáziách a SOŠ potvrdili **nesúlad otázok/úloh v testoch so vzdelávacím štandardom ŠVP** pre primárne a/alebo nižšie stredné vzdelávanie ZŠ najmä v predmete SJL. V 80 % gymnázií a dvoch tretinách SOŠ boli overované vedomosti uchádzačov o štúdium v predmete SJL nad rámec vzdelávacieho štandardu.

Posudzovaná bola aj obťažnosť testov zo SJL a MAT. Testy zo SJL dosiahli vo všetkých sledovaných stredných školách priemernú úroveň obťažnosti, chýbali úlohy na hodnotenie a tvorivosť. Z testov z MAT bolo viac ako polovica vyhodnotených ako testy s priemernou obťažnosťou a viac ako tretina testov dosahovala nízku obťažnosť (z nich 63,6 % na SOŠ).

V ostatných dvoch školských rokoch bola vykonaná kontrola vo všetkých **špeciálnych výchovných zariadeniach** (RC, DC, LVS) v SR. Školskí inšpektori v tomto školskom roku zistili, že vo viac ako tretine ŠVZ prevládala **uzavretá klíma**, ktorá bola výsledkom menej priaznivých vzájomných vzťahov medzi zamestnancami, pocitu frustrovanosti, slabšej angažovanosti a sociálnej blízkosti pedagogických a odborných zamestnancov. Takmer polovica detí (z toho viac ako tretina osobne) zažila niektorú **formu násillia**, čo potvrdili v rozhovoroch so školskými inšpektormi. Riaditelia vzhľadom na narastajúce špecifické potreby umiestnených detí, stúpajúci počet detí s psychiatrickými diagnózami, ktoré si vyžadujú zabezpečenie adekvátnej a nepretržitej starostlivosti, potvrdili **nedostatok odborných i pedagogických zamestnancov**. Budovy, v ktorých sú deti umiestňované, sú neúčelné, čím nie je adekvátne zabezpečená vnútorná diferenciácia zariadenia, čo predstavuje **ohrozenie života a zdravia maloletých**. Ani jedna budova RC neumožňovala zriadiť podľa potreby oddelenia pre deti vyžadujúce zvýšenú starostlivosť a zároveň oddelenie s ochranným uzatvoreným režimom.

Taktiež už niekoľko rokov ŠŠI zisťuje stav a úroveň uplatňovania princípu rovného prístupu k vzdelávaniu pri prijímaní žiakov do **špeciálnej základnej školy** a **špeciálnej triedy v ZŠ**. Skontrolovaných bolo už 76,4 % ŠZŠ v SR.

Odborníci z praxe v tomto školskom roku **analyzovali 151 správ z diagnostického psychologického vyšetrenia**, niektoré správy z psychologického vyšetrenia boli vypracované s nedostatkami, preto bola ich objektivita spochybnená. Z toho dôvodu bolo odporúčané **redidiagnostické vyšetrenie 24 žiakom** s cieľom zhodnotiť ich správne zaradenie do špeciálneho prúdu vzdelávania.

Na tieto zistenia boli naviazané kontroly objektivit diagnostikovania v **poradenských zariadeniach**. Odborníčky z praxe **analyzovali 30 správ** z diagnostického psychologického vyšetrenia a na základe zistení odporúčali **redidiagnostické psychologické vyšetrenie 13 žiakom (43,3 %)** a **jednému žiakovi** odporúčali kontrolné psychologické vyšetrenie. Zistené nedostatky sa týkali postupu psychologických vyšetrení, výberu psychodiagnostických metód a obsahu správ z odborných vyšetrení.

Na základe závažných nedostatkov zistených pri výkone inšpekcie podala hlavná školská inšpektorka zriaďovateľovi **1 ZŠ** návrh na odvolanie riaditeľa. Z dôvodu marenia výkonu školskej inšpekcie podala ministerstvu návrh na **vyradenie 1** súkromnej ZŠ a **1** súkromnej SOŠ zo *Siete škôl a školských zariadení SR*.

V dôsledku zistených nedostatkov ministerstvo školstva znížilo zriaďovateľom **8 ZŠ, 7 SOŠ, 1 GYM** a **1 odborného učilišťa pri RC** normatívny príspevok na príslušný kalendárny rok. Dôvodom bola vo väčšine prípadov odbornosť vyučovania nižšia ako 70 % alebo nesúlad školského vzdelávacieho programu so štátnym vzdelávacím programom a v **3** subjektoch oba dôvody. V **1 ZŠ** bolo dôvodom na krátenie finančného normatívu prekročenie najvyššieho počtu žiakov v triede.

KONTROLNÉ ZISTENIA ŠŠI 1. MATERSKÉ ŠKOLY

1.1 STAV A ÚROVEŇ VÝCHOVNO-VZDELÁVACIEHO PROCESU, PEDAGOGICKÉHO RIADENIA A PODMIENOK VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav a úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, pedagogického riadenia a podmienok výchovy a vzdelávania v materskej škole.

Počet kontrolovaných škôl		144	Percento
Vyučovací jazyk škôl	slovenský	135	93,8 %
	slovenský a maďarský	1	0,7 %
	maďarský	8	5,6 %
Zriaďovateľ	štátne školy	57	39,6 %
	súkromné školy	80	55,6 %
	cirkevné školy	7	4,9 %
Sídlo školy	mesto	96	66,7 %
	vidiek	48	33,3 %

Štátna školská inšpekcia vykonala komplexnú inšpekciu v **144** MŠ vo všetkých krajoch SR. Viac ako polovica (55,5 %) MŠ bola súkromných, 39,6 % bolo štátnych a necelých 5 % cirkevných škôl.

V 393 triedach MŠ (z nich 96,4 % s celodennou VaV) bolo predprimárne vzdelávaných celkovo **7 175** detí. Z nich bolo vo veku 2 až 3 roky 559 detí a 81 detí cudzincov. Zo 120 detí so ŠVVP bolo 114 detí so ZZ. Zo SZP bolo 7 detí, ktoré zároveň pochádzali z MRK. **Povinné predprimárne vzdelávanie** plnilo **2 337** detí, z nich bolo **46** detí pokračujúcich v PPV, **28** detí, ktoré nedovršili 5 rokov a **7** detí oslobodených od povinnosti dochádzať do MŠ. Osobitným spôsobom bolo vzdelávaných **62** detí vrátane **55** detí v individuálnom vzdelávaní, **6** detí vzdelávaných v školách mimo územia SR a jedného dieťaťa individuálne vzdelávaného v zahraničí. Detí so ŠVVP v PPV bolo **82**, z nich bolo **38** detí so ZZ. Povinné predprimárne vzdelávanie plnilo aj jedno dieťa zo SZP/z MRK.

Údaje o deťoch v materskej škole	Počet	Percento
Celkový počet detí v MŠ	7 175	100 %
Deti vo veku 2 roky až 3 roky	559	7,8 %
Deti cudzincov	81	1,1 %
Deti so ŠVVP	120	1,7 %
Deti v PPV	2 337	32,6 %
Deti v PPV vzdelávané osobitným spôsobom	62	0,9 %
Deti so ŠVVP v PPV	82	1,1 %

Osem detí so ZZ (z nich 3 v PPV) bolo vzdelávaných v 2 špeciálnych triedach s poldennou VaV s podporou pedagogického asistenta a špeciálneho pedagóga.

Riaditelia k školskému roku 2022/2023 evidovali 3 523 žiadostí zákonných zástupcov o prijatie detí do MŠ, z nich bolo 48 detí so ZZ a 4 deti zo SZP/z MRK. Neprijali 663 detí vrátane 7 detí so ZZ, najmä z dôvodu nedostatočnej kapacity MŠ.

Dôvody neprijatia detí do MŠ	Počet	Percento
Nedostatočná kapacita MŠ	496	75 %
Neadekvátne podmienky pre ich VaV	62	9 %
Nesplnenie podmienok prijatia	105	16 %

Podmienku prednostného prijatia na PPV uplatnilo voči deťom s trvalým pobytom v obci 96 riaditeľov spádových škôl a 3 riaditelia pre deti, ktoré boli umiestnené v zariadení na základe rozhodnutia súdu. Na PPV prijalo 20 riaditeľov deti, ktoré nedovršili piaty rok veku do 31. augusta.

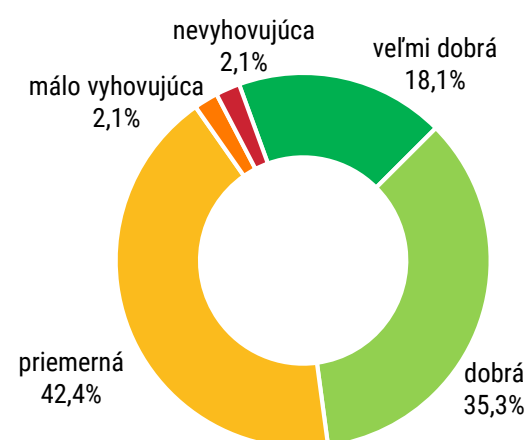
O pokračovaní plnenia PPV detí, ktoré nedosiahli školskú spôsobilosť, rozhodlo 82 riaditeľov. Riaditelia 7 MŠ rozhodli o oslobodení dieťaťa v PPV od povinnosti dochádzať do školy zo zdravotných dôvodov a 3 vzhľadom na dieťa so ZZ, ktorému nebolo poskytované vzdelávanie do pominutia dôvodov, pre ktoré došlo k oslobodeniu od povinnosti dochádzať do MŠ. Riaditelia 15 kmeňových škôl povolili a v stanovenom termíne určili v spolupráci so zákonnými zástupcami obsah individuálneho vzdelávania ich dieťaťa, ktorý im zabezpečovali prostredníctvom kvalifikovanej osoby. Ďalší 3 povolili individuálne vzdelávanie v rozsahu najmenej 2 hodiny týždenne.

PRIEBEH VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Učenie sa detí bolo sledované počas 527 samostatných priamych pozorovaní VVČ v rozsahu 2 365 hodín, z toho bolo vykonaných 362 hospitácií dopoludnia (1 810 hodín) a 165 popoludní (555 hodín).

Na veľmi dobrej úrovni bolo učenie sa detí v 26 školách, na dobrej v 51 a na priemernej úrovni v 61 školách. Nevyhovujúcu úroveň dosiahlo učenie sa detí v 3 MŠ a málo vyhovujúcu úroveň v 3 školách.

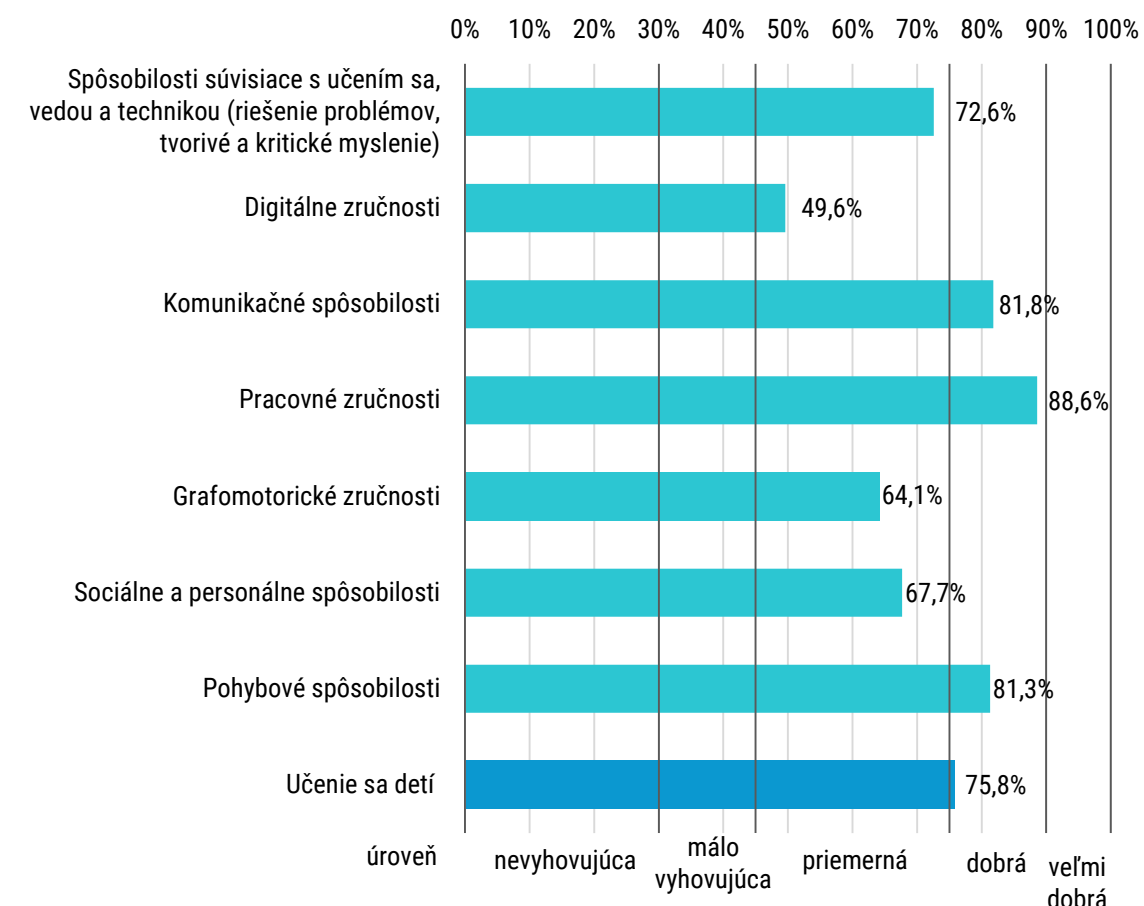
GRAF 1 Učenie sa detí – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach

UČENIE SA DETÍ BOLO NA PRIEMERNEJ ÚROVNI.

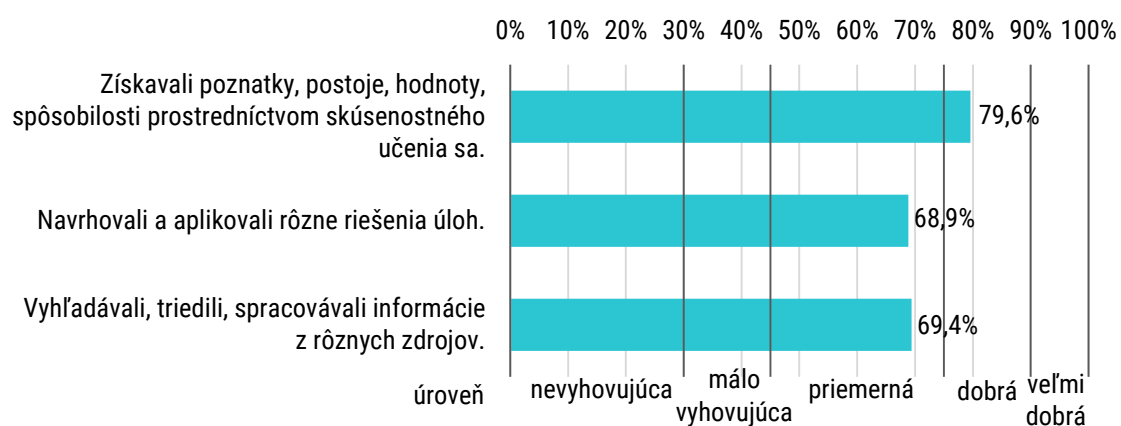
Z celkového zhodnotenia úrovne sledovaných kompetencií vyplýva, že deti najvýraznejšie, na dobrej úrovni preukázali pracovné zručnosti a komunikačné kompetencie. Ostatné spôsobilosti zvládali, prejavili alebo predviedli na priemernej úrovni. Patrili k nim aj digitálne zručnosti detí. Ich rozvoj obmedzovali niektoré učiteľky tým, že neboli dostatočne digitálne zdatné či kreatívne, alebo nemali k digitalizácii učenia pozitívny vzťah. Výnimočne absentovalo adekvátne vybavenie digitálnymi technológiami.

GRAF 2 Uplatňovanie spôsobilostí a zručností deťmi

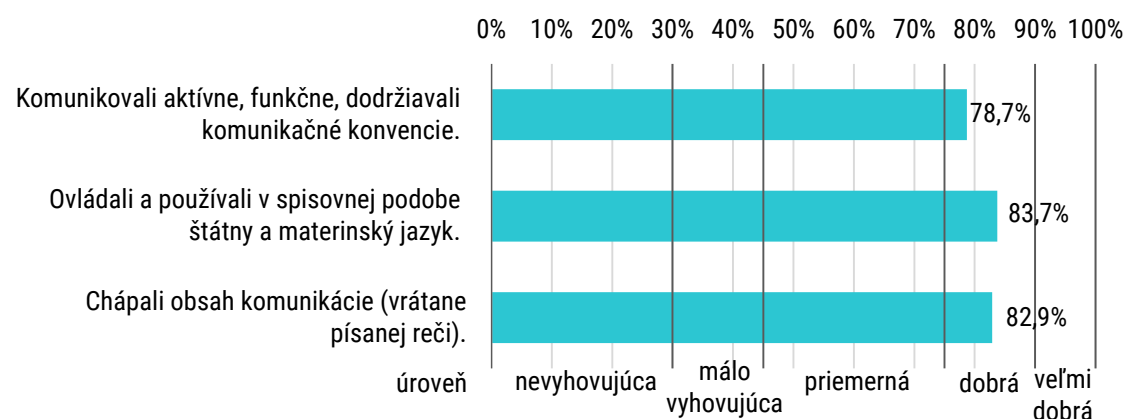

Deti konali adekvátne, ale na rôznej úrovni vzhľadom na konkrétne učebné situácie, ponuku didaktických pomôcok, inštrukcie a spôsob výučby učiteľov. Boli aktívne, vynaliezavé, kreatívne, podieľali sa na organizovaní učebných zadaní. Na pochvalu, povzbudenie, usmernenie, zopakovanie učebného zadania či možnosti pre ich autonómne konanie reagovali ústretovo.

Spôsobilosti súvisiace s učením sa preukázali na priemernej úrovni (72,6 %). Využívali poznatky, prejavili postoje, aplikovali spôsobilosti nadobudnuté skúsenostným učením sa, v menšej miere aj bádáním, experimentovaním či konfrontovaním reality s virtuálnym prostredím. Navrhovali spôsoby riešenia úloh vyplývajúcich z učebných problémov a vyhľadávali, triedili a spracovávali informácie z rôznych zdrojov, napríklad encyklopédie, reálie, interaktívne hovoriace knihy. Pri niektorých zadaniach učiteľky obmedzili tvorivé a kritické myslenie detí ponukou vlastného spôsobu riešenia. V hrách mali možnosť realizovať sa podľa vlastného záujmu, organizovali ich, určili a zdôvodňovali ich pravidlá, napodobňovali najmä bežné situácie z domáceho prostredia i zamestnania rodičov.

GRAF 3 Spôsobilosti súvisiace s učením sa detí

Komunikačné kompetencie detí dosiahli dobrú úroveň (81,8 %). Deti dodržiavali pravidlá komunikácie, komunikovali aktívne a zmysluplne a formulovali niekoľkoslovné vety v spisovnej podobe štátneho a materinského jazyka. Porozumeli významu slov, viacsmernej komunikácii (dialóg, rozhovor) a v rôznej podobe sprostredkovanej informácii. Vedeli označiť prvé a posledné písmeno, rozdeliť slovo na slabiky, určiť smer záznamu písma. Primerane reagovali na písomnú podobu a dramatické stvárnenie reči. U niektorých detí boli pozorované problémy artikulácie (napríklad sykavky, zamieňanie hlások), ich vyjadrovanie sa bolo nezrozumiteľné, vyžadovali logopedickú intervenciu. Jazykovú aktivitu detí a nedodržiavanie pravidiel komunikácie obmedzovala komunikačná dominancia učiteliek, neposkytnutie dostatočného času na uvažovanie a prezentovanie odpovedí deťmi, aj ich jazyková bariéra.

GRAF 4 Komunikačné spôsobilosti detí

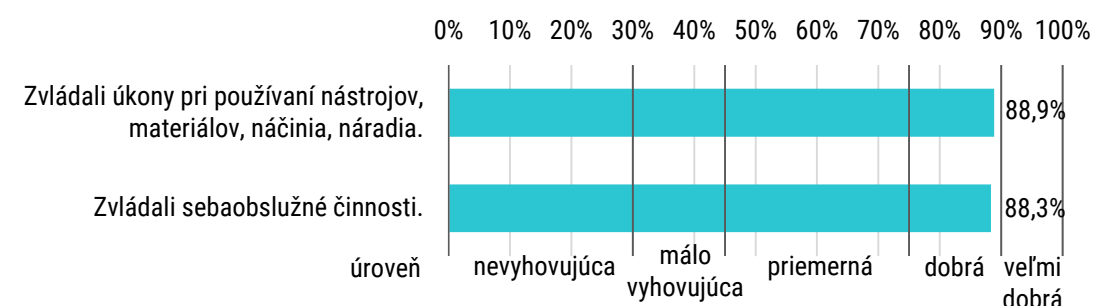
Učiteľky boli deťom zväčša štandardným rečovým vzorom. Využívali zreteľnú artikuláciu, komentovanie činností, opakované i bilingválne prezentované pokyny, piktogramy, emotikony či komunikačné kartičky. Napomáhali tak aj k porozumeniu a dorozumievaniu sa **detí cudzincov** (napríklad z Ukrajiny, Moldavska, Vietnamu, Číny), **detí z národnostne zmiešaného územia** vrátane **detí z MRK**. Tieto deti a **deti so ZZ** zväčša plnili identické úlohy ako intaktné deti. **Deti z MRK** vyžadovali usmerňovanie a pomoc učiteľov v rôzne organizovaných činnostiach. Zväčša reagovali na zadané úlohy a pokyny učiteľov až po ich komunikovaní v rómčine. Neporozumenie požiadavkám, obmedzená slovná zásoba, nesústredenie sa, ale aj neefektívne riadenie výučby učiteľmi mali vplyv na ich učebné výkony, výsledky aj úspechy.

Niektoré učiteľky nevenovali dostatočnú pozornosť formulovaniu a gramatickej stavbe viet deťmi alebo v školách s VJM zanedbali integrované prepájanie vyučovacieho a štátneho jazyka.

Počiatkovej čitateľskej gramotnosti detí napomáhali učiteľky bohatým spektrom kníh rôznorodých žánrov vrátane náučných a audiovizuálnych, výzdobou interiéru písmenami, číslami, notovou osnou,

textami básní a piesní, vizualizovanými či zvukovými označeniami hrových centier, pravidiel tried, kalendára počasia; ojedinele návodov, postupov, schém a pojmových máp. Deti zaujalo napríklad maľované čítanie, priame písanie odkazov veľkým tlačným písmom na tabuľu, lístky, dorozprávanie deja aj nesúvisiaceho s obsahom textu. Chápali hlavnú ideu textu, ktorú vedeli umelecko-expressívne spracovať (pohybovo, výtvarne i dramaticky). Najmä deti plniace PPV identifikovali písmená abecedy na základe vizuálneho i sluchového vnímania. Sporadicky neuspokojené očakávania detí pri hrách s textom boli ovplyvnené učiteľkami, ktoré nevenovali pozornosť riešeniu zápletky a rozuzleniu deja alebo ich opakovanými, zdĺhavými a identickými činnosťami.

Deti boli na väčšine hospitácií motoricky i technicky zdatné. Ich **pracovné zručnosti boli na dobrej úrovni** (88,6 %). Bezproblémovo zvládali úkony pri používaní rôznych nástrojov, materiálov, náčinia, náradia. Primerane manipulovali s hračkami, programovali ich elektronické verzie s určením trasy vo viacerých krokoch, zostavovali jednoduché mechanizmy a skúmali princíp ich fungovania (žeriavy, kladky, naklonená rovina, sústavy ozubených kolies), pričom preukazovali logické myslenie. Zvládali úkony súvisiace s kreslením, lepením, trhaním, strihaním, navliekaním, jednoduchými výtvarnými technikami alebo konštruovaním. S využívaním vlastných skúseností, fantázie i predstáv vedeli rôznorodo technicky zoskupovať dielce, fragmenty do rôznych celkov, novotvarov na ploche i objemom v priestore. Prevažne samostatne a správne aplikovali postupy týkajúce sa sebaobsluhy (hygiena, úprava zovňajšku, stolovanie). Udržovali poriadok v triede, podieľali sa na rozkladaní i ukladaní pomôcok.

GRAF 5 Pracovné zručnosti detí

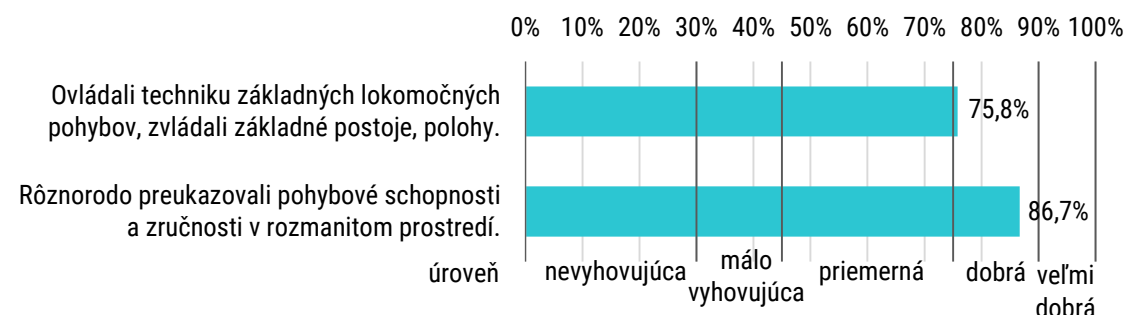
Deti prezentovali digitálne zručnosti na priemernej úrovni (49,6 %). Pri vytvorených príležitostiach vedeli ovládať elektronické zariadenia (počítač, notebook, tablet, interaktívna tabuľa, digitálny fotoaparát, programovateľná hračka, skener, mikrofón, hovoriace štipce). Orientovali sa periférne i dotykovo na klávesnici počítača, na ploche interaktívnej tabule a rôznymi spôsobmi, vzhľadom na učebné zadanie, ovládali zobrazené objekty a riešili úlohy.

Grafomotorické zručnosti detí predviedli na priemernej úrovni (64,1 %). Mnohé sa bezproblémovo vizuo-motoricky orientovali na vodorovnej alebo zvislej ploche. Viedli grafickú stopu v rôznom smere. Mali však aj problémy s uvoľneným a plynulým zaznamenávaním požadovaného tvaru a veľkosti grafického prvku, tiež so správnym úchopom grafického nástroja a tlakom na hrot vzhľadom na polohu záznamovej plochy. Niektoré vedeli svoj výsledný produkt podpísať veľkým tlačným písmom. Príprava detí na elementárne písanie bola limitovaná nevhodnou ponukou grafického materiálu (suchý alebo masťný pastel), podkladových formátov (A4, A5) a nedodržiavaním metodických usmernení učiteľkami vrátane uvoľňovania dominantnej ruky prípravnými cvičeniami, nekorigovaním správnej polohy tela detí alebo držania ceruzky.

Pohybové spôsobilosti detí zvládali na dobrej úrovni (81,3 %). Adekvátne ovládali základné lokomočné pohyby a využívali rôznorodé pohybové zručnosti v rozmanitých prostrediach. Reagovali na telovýchovnú terminológiu, slovné, zvukové a vizuálne pokyny, pohybový vzor učiteľa alebo dieťaťa. Uplatňovali pravidlá pohybových a kruhových hier. Učiteľia s prihliadaním na vekovú kategóriu detí, fyzickú záťaž, zdravotný charakter, dispozičné riešenie priestorov škôl, sezónne a klimatické podmienky realizovali s deťmi rôznorodé pohybové aktivity, čím napomáhali aktívnej činnosti celostného pohybového aparátu detí. Viacerí aj plánovanými a premyslenými zostavami ranných cvičení alebo pohybovými

a relaxačnými cvičeniami zaraďovanými viackrát denne. Niektorí nevhodne zvolenou postupnosťou, dávkovaním a tempom cvičení obmedzovali ich fyziologickú a zdravotnú účinnosť. Pozorované bolo aj neposkytovanie spätnej väzby deťom, neakceptovanie metodických odporúčaní včítane korigovania ich nesprávnych úkonov.

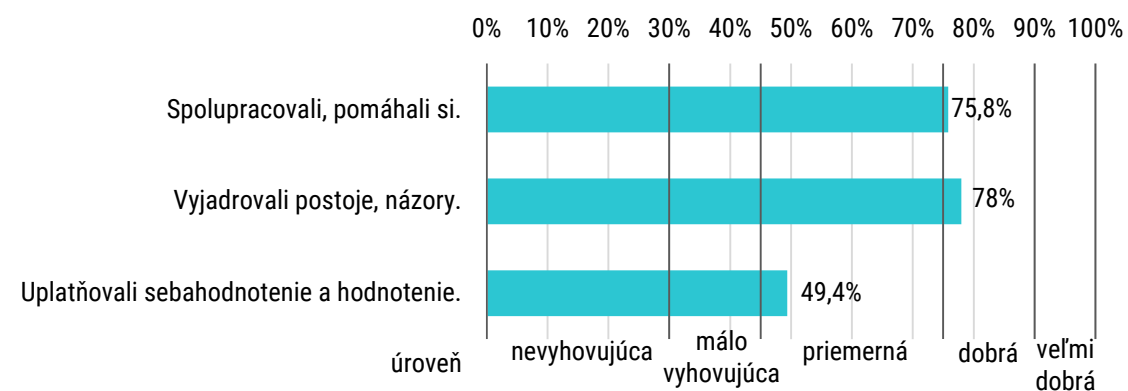
GRAF 6 Pohybové spôsobilosti detí

Z rozhovorov s PZ vyplynulo, že **zdravotné cvičenie** uskutočňovali 1-krát denne takmer tri štvrtiny, skoro štvrtina z nich 2-krát denne a 3-krát denne necelá desatina PZ, napríklad aj formou telovýchovnej chvíľky. Realizovali ich prevažne v triede, dve tretiny na školskom dvore a v menšej miere v telocvični alebo v blízkom okolí MŠ (prírodné prostredie, obecné športové plochy, športoviská iných škôl). **Vzdelávaciú aktivitu** s telovýchovným zameraním zabezpečovali 4-krát (79,9 %) alebo 2-krát (9,7 %) v mesiaci a **pobyt vonku** 1-krát (56,3 %) až 2-krát (50,7 %) denne, v časovom rozpätí najmä od 1,5 hodiny do 2 hodín. Konštatovali, že pre podporovanie motorického učenia sa, pohybových schopností a zručností detí mali adekvátne spektrum a množstvo telovýchovného náradia (89,6 %) a náčinia (96,5 %).

Sociálne a personálne spôsobilosti detí preukázali na priemernej úrovni (67,7 %). Spolupracovali vo dvojiciach alebo v rôzne veľkých skupinách, vzájomne sa podporovali a pomáhali si. Pri vytvorených podmienkach nebojácne prezentovali vlastné myšlienky, predstavy, názory a postoje. Presadzovali sa spoločensky prijateľným spôsobom, zaujímali sa o dianie v triede a činnosti spoluhráčov. Boli tolerantné, rešpektovali inakosť rovesníkov a rozdiely v ich schopnostiach. Učitelia podporovali aktivitu detí a napomáhali im k dokončeniu úloh. Konanie detí sledovali a priebežne hodnotili, avšak záverečné hodnotenie uplatňovali v menšej miere, čím pomerne priamoúmerne ovplyvňovali uplatňovanie hodnotiacich a sebahodnotiacich spôsobilostí deťmi. Deti zväčša nedokázali argumentačne posúdiť vlastné výkony či splnenie zadaní rovesníkmi. Podľa vzoru učiteliek konštatovali „Páčilo sa mi/nepáčilo“ alebo označili správnosť/nesprávnosť konania či riešenia úloh. Výnimočne bolo pozorované pri hodnotení deťmi hlasovanie, diskusia, využívanie piktogramov, smajlíkov. Aktivitami zameranými na charakterizovanie a rozlišovanie znakov jednotlivých kultúr, z ktorých deti pochádzali, umocňovali učitelia vzájomnú úctu a sociálnu interakciu detí.

GRAF 7 Sociálne a personálne spôsobilosti detí

Učiteľky iniciovali záujem, aktivitu i činnosť detí účelovým využívaním didaktických pomôcok a na troch tretinách hospitácií zrozumiteľným formulovaním edukačných zámerov a očakávaných výsledkov. Striedali činnosti podľa dynamiky a náročnosti, niektoré aplikovali inovatívne metódy a formy získané z absolvovaných vzdelávaní, zväčša preferovali frontálny spôsob výučby. Vytvorené podmienky pre inkluzívne vzdelávanie, i s akceptovaním kultúrnej identity a materinského jazyka detí, boli pozorované na polovici hospitácií, zriedka aj s podporou pedagogických asistentov. K udržiavaniu pozitívnej klímy v triedach prispievalo dodržiavanie spoločenských a deťmi spolu s učiteľmi vytvorených pravidiel.

Hlavné zistenia z priameho pozorovania výchovno-vzdelávacej činnosti

POZITÍVNE ZISTENIA

- preukázanie motorických zručností deťmi

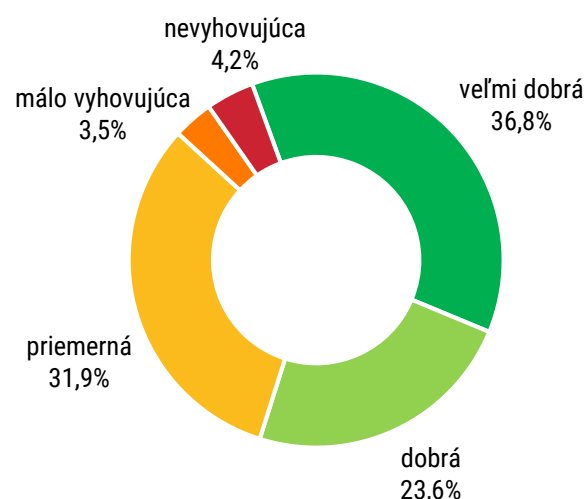
OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- uplatňovanie princípu inklúzie rešpektovaním individuálnych výchovno-vzdelávacích potrieb a vytvorením podmienok pre samostatné konanie detí
- podporovanie porozumenia a elementárneho ovládania štátneho jazyka deťmi na národnostne zmiešanom území
- uplatňovanie záverečného hodnotenia činností, výsledkov a výkonov detí s dôrazom na motivačný a korekčný aspekt ovplyvňujúci ich sebavedomie a zlepšovanie sa
- aplikovanie inovatívnych prístupov pri VVČ vrátane experimentovania, bádania a skúmania
- akceptovanie metodík a metodických príručiek s pozitívnym dosahom na grafomotorické, pohybové, komunikačné spôsobilosti detí

RIADENIE ŠKOLY

Riadenie bolo na veľmi dobrej úrovni v **53** školách, na dobrej v **34**, na priemernej úrovni v **46** školách. Málo vyhovujúcu úroveň riadenia dosiahlo **5** MŠ a nevyhovujúcu **6** škôl.

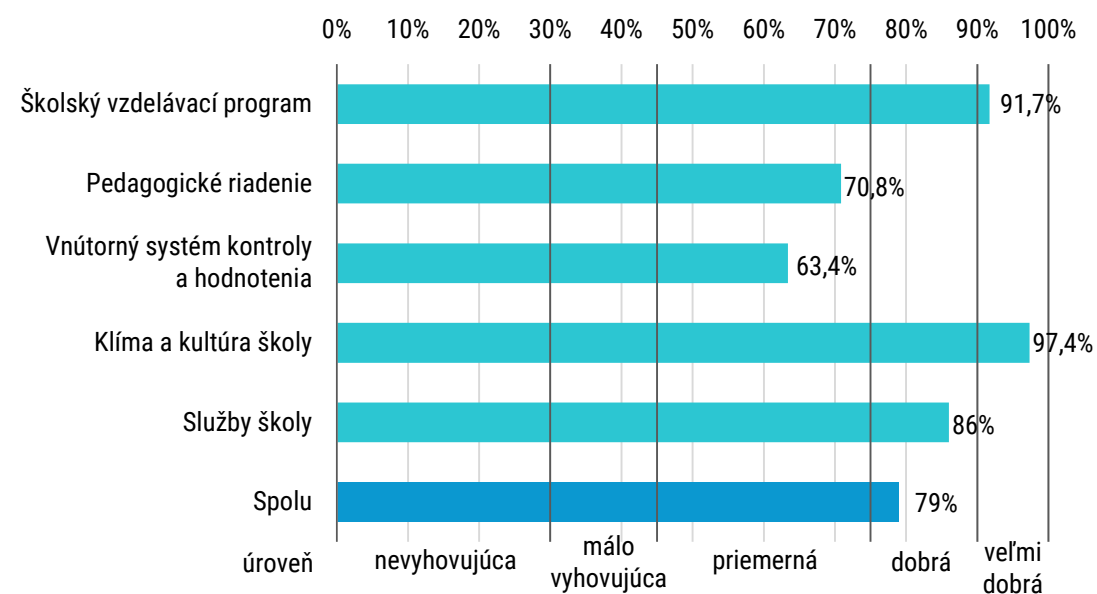
GRAF 8 Riadenie školy – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach (vrátane hodnotenia ŠkVP)

RIADENIE ŠKOLY BOLO NA DOBREJ ÚROVNI.

Vedúci pedagogickí zamestnanci udržiavali otvorenú, priaznivú klímu a kultúru školy na veľmi dobrej úrovni (97,4 %). Ich partneri ocenili stanovené pravidlá organizácie a fungovania školy, možnosť vplyvať na život a dianie v škole, otvorený informačný a poradenský systém, aktivity školy podporujúce edukáciu detí v súlade so ŠkVP. Úroveň riadenia školy oslaboval vnútorný systém kontroly a hodnotenia (63,4 %), ktorý bol málo účinný vzhľadom na skvalitnenie predprimárneho vzdelávania najmä z dôvodu formalizmu, zaťaženia riaditeľov MŠ inými činnosťami, alebo nezaujmom v konaní vedúcich pedagogických zamestnancov. Riaditelia zabezpečovali zásadnými dokumentmi deklarované zámery školy v oblasti edukácie a riadenia. Proces pedagogického riadenia však znižovali nedostatky v rozhodovaní a procesoch s ním súvisiacich (70,8 %).

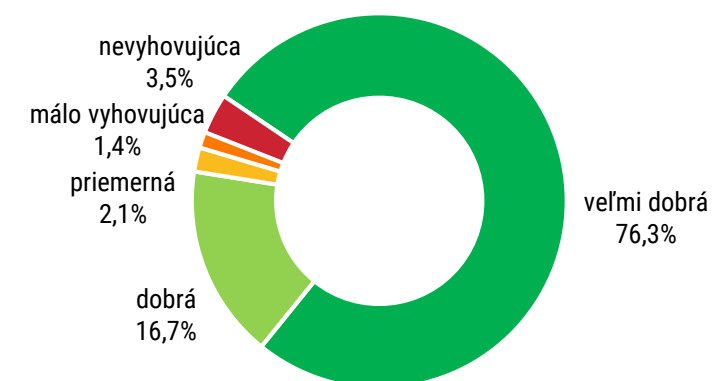
GRAF 9 Riadenie školy

ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

Veľmi dobrú úroveň vypracovania malo **110** ŠkVP, dobrú **24** dokumentov a priemernú úroveň **3** kurikulumá. Na málo vyhovujúcej úrovni boli **2** ŠkVP, na nevyhovujúcej úrovni bolo **5** dokumentov.

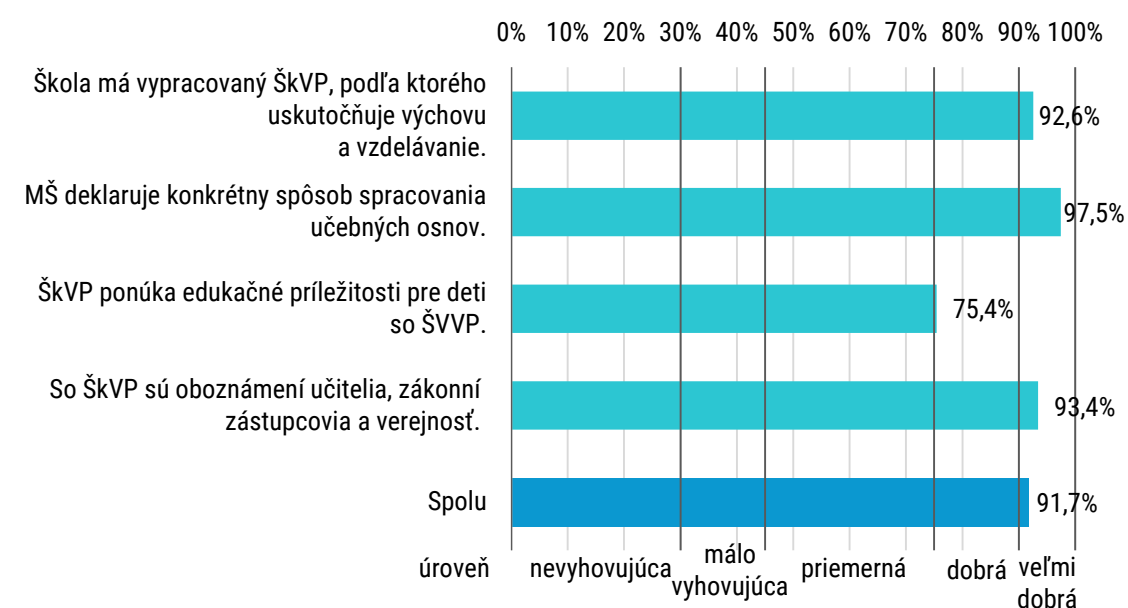
GRAF 10 Školský vzdelávací program – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach

Školský vzdelávací program bol vypracovaný na veľmi dobrej úrovni.

Kurikulá škôl vlastnými cieľmi VaV korelovali so ŠVP, stanovenými cieľmi a princípmi VaV, reálnymi podmienkami škôl a ich koncepčnými zámermi rozvoja. S ich obsahom boli oboznámení účastníci VaV, zákonní zástupcovia detí i verejnosť ich zverejnením na verejne prístupnom mieste. Ponúkali edukačné príležitosti pre deti vyžadujúce podporné opatrenia včítane detí so ŠVVP. Avšak v takmer desatine (9,7 %) škôl neboli učebné osnovy jednoznačne spracované, čo negatívne ovplyvňovalo ich systematické plnenie.

GRAF 11 Úroveň vypracovania školských vzdelávacích programov

Školský vzdelávací program, ktorý bol vypracovaný v súlade so štátnym vzdelávacím programom a s princípmi a cieľmi VaV školského zákona, predložilo 87,5 % MŠ. **Stratégie** VaV súvisiace s **PPV** boli definované v polovici dokumentov. **Vlastné ciele a zameranie** VaV korešpondovali vo väčšine ŠkVP s reálnymi podmienkami a koncepcným zámerom rozvoja školy. Ich plnením učitelia napomáhali deťom pri nadobúdaní spôsobilostí, ktoré súviseli napríklad s ochranou životného prostredia, so zdravým životným štýlom vrátane fyzickej aktivity a školským prostredím, s regionálnou výchovou alebo počiatočnou pisateľskou, čitateľskou, dopravnou, digitálnou, technickou i finančnou gramotnosťou.

Pri vzdelávaní detí, ktoré vyžadovali **podporné opatrenia** vrátane detí so ZZ, detí zo zmiešaného jazykového alebo znevýhodneného prostredia učitelia v súlade so ŠkVP venovali pozornosť podporovaniu ich komunikačných, sociálnych a personálnych kompetencií, vyrovnávaniu šancí a príprave týchto detí na povinnú školskú dochádzku. Kooperovali so zákonnými zástupcami detí a využívali, síce ojedinele, zabezpečenú odbornú podporu.

Učebnými osnovami v 75 % ŠkVP boli vzdelávacie štandardy ŠVP. Deklarovaných v podobe obsahových celkov alebo projektov bolo 23,6 % a v podobe vyhovujúcej potrebám MŠ 8,3 % učebných osnov. Rôzne verzie spracovania učebných osnov (kombinácia dvoch i troch možností) prezentovalo 9,7 % MŠ.

Vzhľadom na vlastné špecifiká približne v desatine MŠ posilnili zámery VaV deklarované v ŠkVP aplikovaním podporných učebných stratégií (Montessori pedagogika; pozitívna psychológia; Hejného matematika; športová profilácia; anglický a španielsky jazyk; Projekt Vnímajkovia). Prioritami jednej súkromnej MŠ bolo inkluzívne vzdelávanie detí a uskutočňovanie VVČ v anglickom jazyku, čo však nekorelovalo s vyučovacím jazykom uvedeným v ŠkVP a v Sieti škôl a školských zariadení SR. Cirkevné školy umocňovali duchovný rozvoj detí v zmysle kresťanských hodnôt. Doplnili VVČ o náboženskú výchovu (primerané biblické príbehy, symboly), ktorou napomáhali religiozite (náboženské cítenie, postoje a správanie sa) dieťaťa.

Ponuku edukačných príležitostí pre deti so ŠVVP obsahovali tri štvrtiny ŠkVP (75,4 %), v niektorých školách aj keď deti vyžadujúce poskytnutie podporných opatrení nevidovali. V štvrtine MŠ (25,7 %) prostredníctvom **individuálneho vzdelávacieho programu** upravili obsah, metódy a formy VaV detí so ŠVVP, najmä pre deti so ZZ, ktorým vytvorili aj primerané priestorové podmienky.

Takmer všetci riaditelia **prerokovali** obsah **ŠkVP** v pedagogickej rade a rade školy (89,6 %), dokument **zverejnili** na verejne prístupnom mieste (97,2 %). V dvoch súkromných MŠ zriaďovateľ radu školy neustanovil.

Výchovno-vzdelávacia činnosť nebola uskutočňovaná podľa ŠVP prostredníctvom ŠkVP v 5 školách, v jednej z nich učitelia pri edukácii aplikovali obsah ŠVP ISCED 0 pre predprimárne vzdelávanie.

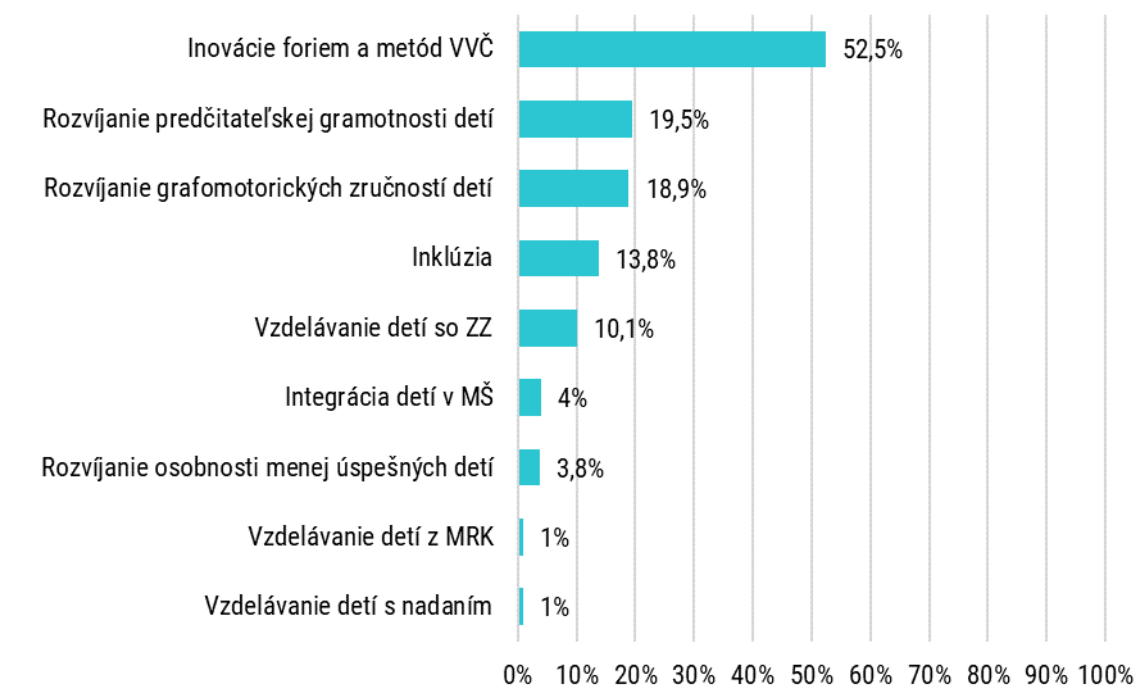
PEDAGOGICKÉ RIADENIE

Zásadné dokumenty, ktoré zabezpečovali deklarované zámery školy v oblasti VaV a riadenia, boli zväčša (87,5 %) prerokované v pedagogickej rade. Ale v necelej desatine škôl (7,4 %) niektoré z nich fyzicky chýbali (plán profesijného rozvoja; záznamy z pedagogického diagnostikovania; týždenný rozsah priamej VVČ; zápisnice z rokovania pedagogickej rady). Tiež boli zistené chýbajúce záznamy v osobnom spise dieťaťa, nepravdivé záznamy v triednych knihách či záznamy, ktoré neodrážali celodennú VVČ (napríklad zapísané boli dopoludňajšie činnosti alebo len vzdelávacia aktivita, viackrát tie isté činnosti), aj sporadické zápisy z rokovaní pedagogickej rady.

Plán profesijného rozvoja v troch štvrtinách kontrolovaných škôl reflektoval vlastné zameranie, priebežné potreby i požiadavky pedagogických a odborných zamestnancov. Učitelia prejavili záujem najmä o modul zameraný na inovácie foriem a metód VVČ (52,5 %). Takmer pätinu z nich zaujalo rozvíjanie predčitateľských alebo grafomotorických spôsobilostí detí, v menšej miere ich oslovil modul inklúzia alebo vzdelávanie detí so ZZ. Dosahom priebežného vzdelávania sa učiteľov bolo zefektívnenie ich vyučovania (54,2 %). Vzdelávanie v oblasti *Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025* absolvovalo 22,9 % z PZ, aktuálne sa vzdelávalo 2,8 % z nich a 4,9 %

PZ si podalo prihlášku na príslušné vzdelávanie. Učitelia v rozhovoroch uvádzali, že informácie získavali aj sebazvdelávaním sa. Boli aj zamestnanci, ktorí nemali záujem o vlastný profesijný rozvoj. Zdôvodňovali to napríklad nedostatkom času, dlhoročnou pedagogickou či odbornou praxou alebo v nedávnej minulosti absolvovaným vysokoškolským štúdiom.

GRAF 12 Prehľad vzdelávania sa učiteľov MŠ za ostatné dva roky

Vo viac ako polovici MŠ vedúci PZ postupovali podľa **plánu vlastného manažérskeho a pedagogického rozvoja**, čím zefektívnili riadenie školy aj vzhľadom na spoluprácu s ich vonkajšími a vnútornými partnermi.

Pochybenia pri rozhodovaní a procesoch s ním súvisiacich boli zistené u **66** riaditeľov škôl (**19** štátnych MŠ, **47** súkromných MŠ). Nedostatky sa týkali **procesov rozhodovania** (poskytovanie predprimárneho vzdelávania bez vydaného rozhodnutia alebo bez podanej žiadosti zákonných zástupcov o prijatie dieťaťa do MŠ, bez potvrdenia o zdravotnej spôsobilosti dieťaťa od všeobecného lekára pre deti a dorast; bez súhlasného stanoviska príslušného zariadenia poradenstva a prevencie, všeobecného lekára pre deti a dorast a informovaného súhlasu zákonného zástupcu v súvislosti s deťmi so ŠVVP; neurčenie ostatných podmienok prijímania detí riaditeľmi; absencia podpisu oboch zákonných zástupcov pri podaní žiadosti alebo zaslanie rozhodnutia iba jednému zákonnému zástupcovi). Ďalšie nedostatky súviseli so **stanovenými termínmi** (riaditelia opomenuli lehoty pre vydanie rozhodnutia a pre určenie obsahu individuálneho vzdelávania dieťaťa); samotným **rozhodovaním** (nevydanie rozhodnutia podľa správneho poriadku riaditeľmi bez ohľadu na zriaďovateľa školy). Avšak najvýraznejšie pochybili riaditelia **47 spádových MŠ neuplatnením podmienky prednostného prijatia** detí na PPV, ktoré mali trvalý pobyt v obci a **25** riaditelia **neakceptovaním stanoveného počtu detí** v triede školským zákonom alebo rozhodnutím príslušného RÚVZ, pre ktoré bolo vzdelávanie v MŠ povinné. Neoprávnene rozhodli zriaďovatelia 2 súkromných MŠ o prijatí detí do MŠ, ďalší o pokračovaní plnenia PPV.

Poradné orgány riaditeľa zväčša venovali pozornosť pedagogicko-didaktickým (71,5 %) aj organizačným aspektom VVČ. V polovici škôl dbali na rozvíjanie profesijných kompetencií PZ vrátane vzdelávania zameraného na PPV, čo bolo podporené prezentovaním zistení vedúcich PZ z kontroly VVČ v triedach, v ktorých boli zaradené deti v PPV a výsledkami pedagogického diagnostikovania týchto detí. V štvrtine škôl venovali poradné orgány riaditeľa pozornosť internému vzdelávaniu PZ v oblasti *Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025*.

VNÚTORNÝ SYSTÉM KONTROLY A HODNOTENIA

Vedúci PZ vo väčšine škôl stanovili **kritériá hodnotenia detí** a v dvoch tretinách škôl kritériá hodnotenia **pedagogických zamestnancov**. Vo viac ako polovici škôl zamerali kontrolnú činnosť na všetky oblasti VVČ, analyzovali výsledky a prijímali opatrenia k zisteným nedostatkom. Všetky len tretina z nich venovala pozornosť prevereniu splnenia opatrení. Zanedbanie či podcenenie vnútroškolskej kontroly, prípadne málo účinné procesy jej výkonu vedúcimi PZ boli pre učiteľov demotivačné vzhľadom na zmenu v ich pedagogickom myslení a zároveň neprispievali k skvalitneniu predprimárneho vzdelávania a v priamej úmere ani konštruktívnemu pedagogickému riadeniu.

Sebahodnotenie za užitočný nástroj zvyšovania kvality práce školy považovali PZ vo viac ako troch štvrtinách (81,9 %) škôl, za byrokratickú záťaž v desatine (15) MŠ. Reálne uskutočňovali autoevalváciu v 42 školách s podporou ministerstva školstva (28 MŠ), Metodicko-pedagogického centra (28 MŠ), Štátneho pedagogického ústavu (23 MŠ), 39 zriaďovateľov a 9 rôznych inštitúcií; uvítali by pravidelnú metodickú intervenciu a príslušnú formu vzdelávania.

Vnútny systém kontroly a hodnotenia bol na priemernej úrovni.

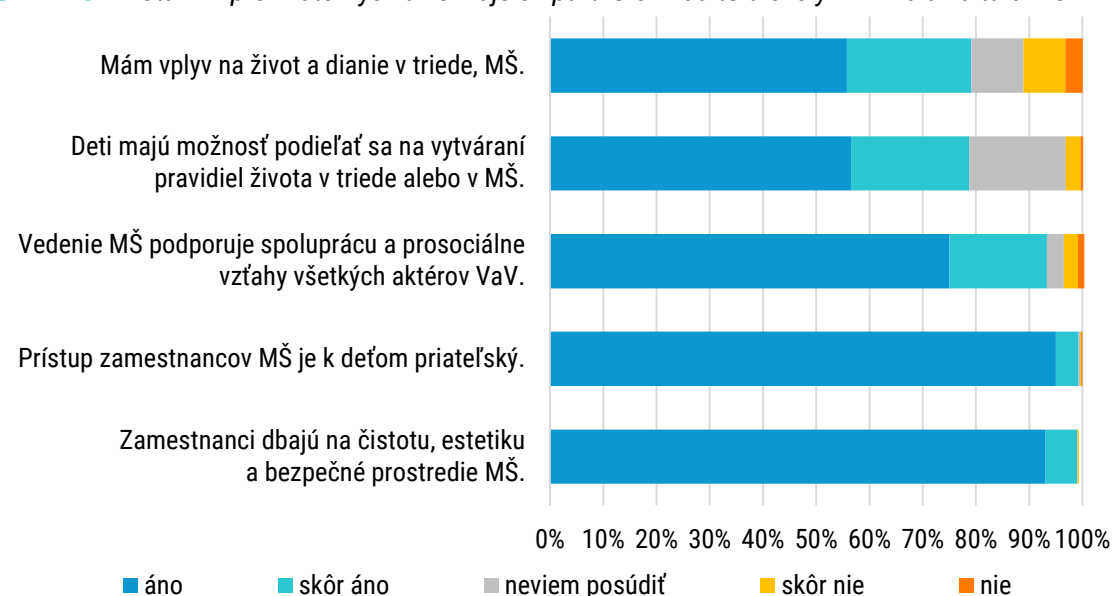
KLÍMA A KULTÚRA ŠKOLY

Na otázky v dotazníku pre vonkajších a vnútorných partnerov riaditeľa/vedenia školy, ktoré boli zamerané najmä na **klímu a kultúru MŠ** a na **informačný systém**, odpovedalo **869** zamestnancov MŠ, **320** členov rady školy, **1 532** zákonných zástupcov a **109** zriaďovateľov. Respondenti výnimočne nemali informácie alebo nevedeli zaujať stanovisko na položky v dotazníku.

Odpovede zákonných zástupcov a zamestnancov škôl korelovali s inšpekčnými zisteniami súvisiacimi s pozitívnou **klímou a kultúrou školy**. Respondenti pozitívne vnímali, že priestory škôl boli čisté, esteticky upravené, podnetné a zodpovedajúce edukácii detí (98 %). Vyzdvihli ústretový prístup zamestnancov k deťom; ocenili vytváranie a udržiavanie priaznivých vzťahov a tiež participovanie všetkých zúčastnených na VaV. Poznatky o podieľaní sa detí najmä na triednych pravidlách a vplyv na život a dianie v triede či MŠ potvrdila väčšina z opýtaných (78,8 %).

Klíma a kultúra školy boli na veľmi dobrej úrovni.

GRAF 13 Dotazník pre vnútorných a vonkajších partnerov riaditeľa školy – klíma a kultúra MŠ

SLUŽBY ŠKOLY

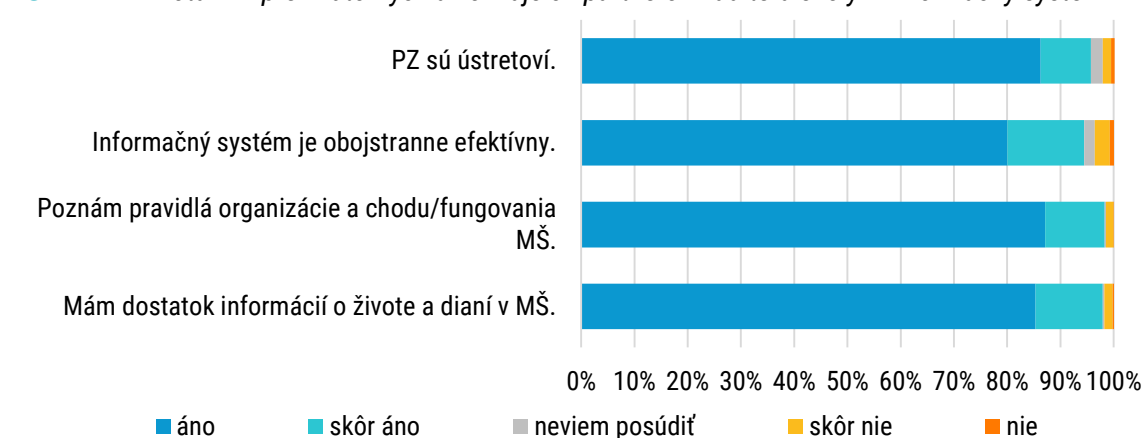
Takmer všetky materské školy **spolupracovali** s inými školami, rôznymi organizáciami a zapájali sa do aktivít súvisiacich so ŠKVP (pozitívne) ovplyvňujúcich jej zameranie a VVČ. Organizovali rôzne **školské i mimoškolské aktivity** vrátane vzdelávacích workshopov pre zákonných zástupcov. Zapájali sa do školských, národných aj charitatívnych projektov a grantov. V 83 MŠ boli organizované **krúžky** (tanečný, spevácky, dramatický, výtvarný, krúžok anglického jazyka), ale v 15 bez plánu činnosti či súladu so ŠKVP a v 23 MŠ v dopoludňajšom čase alebo bez informovaného súhlasu zákonného zástupcu dieťaťa. Prevažne boli zabezpečované osobami z externého prostredia.

Pedagogickí zamestnanci takmer vo všetkých školách poskytovali zákonným zástupcom **konzultačno-poradenské služby** týkajúce sa napredovania detí a riešení ich individuálnych edukačných potrieb. Zároveň zákonných zástupcov orientovali alebo im sprostredkovali spoluprácu s príslušným centrom poradenstva.

Inšpekčné zistenia týkajúce sa efektívneho **informačného systému** škôl verifikovali odpovede zákonných zástupcov, zamestnancov, zriaďovateľov a členov rady školy. Ocenili ústretovosť PZ, zavedené pravidlá v školách. Zákonní zástupcovia zhodnotili kladne včasné a náležité výstižné oboznámenie sa s výchovno-vzdelávacími výsledkami svojho dieťaťa (94,5 %). Školy uprednostňovali osobnú komunikáciu so svojimi partnermi, využívali aj webové sídlo, nástenky, email, rôzne komunikačné aplikácie a platformy vrátane EduPage.

Služby školy boli na dobrej úrovni.

GRAF 14 Dotazník pre vnútorných a vonkajších partnerov riaditeľa školy – informačný systém

Hlavné zistenia z posudzovania procesu riadenia

POZITÍVNE ZISTENIA

- spracovanie ŠKVP
- pozitívna klíma, vzájomná podpora, spolupráca, dobré vzťahy, zodpovedajúce pracovné prostredie

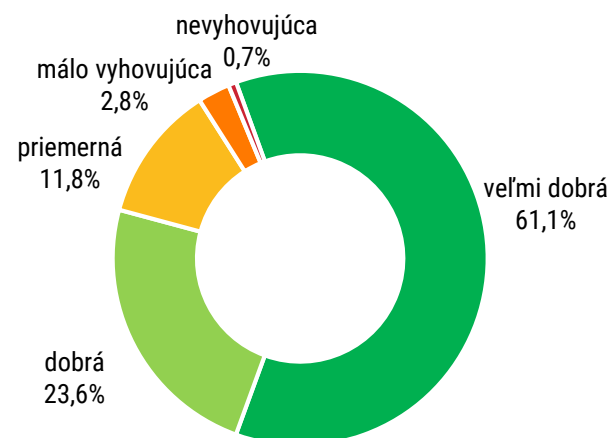
OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- akceptovanie aktuálneho právneho stavu pri rozhodovaní a procesoch s ním súvisiacich
- zefektívnenie vnútroškolskej kontroly

PODMIENKY VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Podmienky výchovy a vzdelávania malo na veľmi dobrej úrovni **88** MŠ, na dobrej úrovni **34** a na priemernej úrovni **17** škôl. Málo vyhovujúcu úroveň podmienok VaV mali **4** školy a nevyhovujúcu úroveň podmienok VaV mala **1** MŠ.

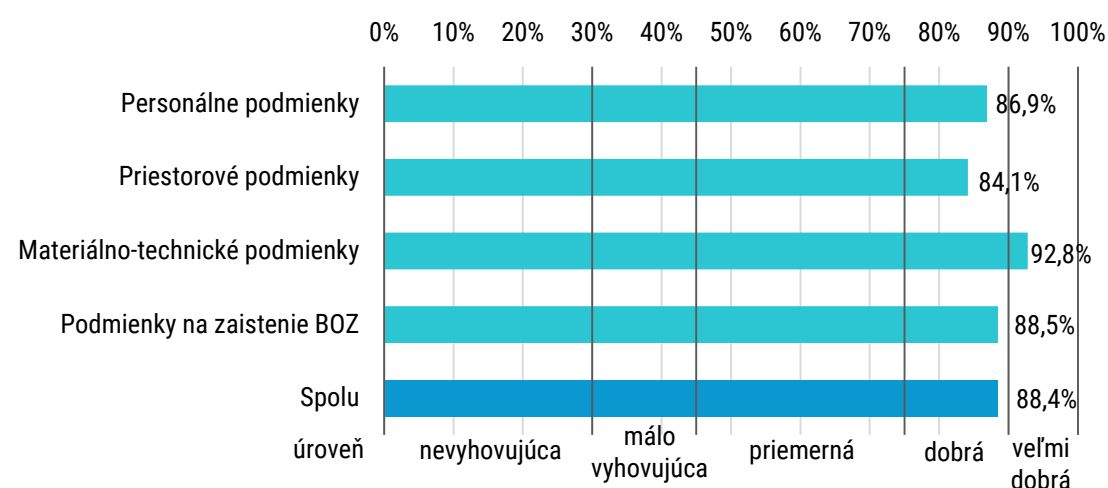
GRAF 15 Percentuálny pomer výsledkov hodnotenia úrovni škôl v oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

PODMIENKY VÝCHOVY A VZDELÁVANIA BOLI NA DOBREJ ÚROVNI.

Hodnotené školy v súlade so zámermi stanovenými v ŠkVP vytvárali pre VaV detí prevažne vhodné personálne, priestorové a materiálno-technické podmienky. Zároveň dbali na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí pri VaV.

GRAF 16 Podmienky výchovy a vzdelávania

PERSONÁLNE PODMIENKY

Požiadavky na výkon činnosti vedúceho PZ nespĺňalo 21 riaditeľov MŠ vrátane 16 v súkromných MŠ. Z celkového počtu 59 zástupcov riaditeľa nespĺňali požiadavky na výkon vedúceho PZ piati.

Bez výberového konania pôsobilo vo funkcii 12 riaditeľov škôl, z nich 11 v súkromných MŠ. Priamu VVČ neuskutočňovali riaditeľky 20 škôl, z nich bolo 19 riaditeľiek súkromných MŠ.

V 4 školách nebola ustanovená do funkcie zástupkyňa riaditeľa MŠ a pre MŠ v ZŠ s MŠ, čo malo dosah na účinnosť pedagogického riadenia a súčasne na zlepšovanie výsledkov VVČ.

Riaditelia **6** MŠ, z nich bolo **5** riaditeľov súkromných MŠ, nezaradili začínajúcich PZ do adaptačného vzdelávania.

Priamu VVČ uskutočňovali **PZ**, ktorí prevažne spĺňali **kvalifikačné predpoklady** na výkon pracovnej činnosti v MŠ (86,8 %) vrátane učiteľov pôsobiacich v triedach, v ktorých boli zaradené deti plniace PPV. Požadovanú kvalifikovanosť nespĺňali učiteľky v **30** školách (1 a viac učiteľiek), z nich bolo **26** súkromných MŠ, **3** boli štátne a **1** cirkevná.

Celodenné predprimárne vzdelávanie detí nebolo zabezpečené pravidelným striedaním sa príslušným počtom učiteľov v **21** školách, z nich v **18** súkromných MŠ.

V súvislosti s personálnym zabezpečením VVČ v 9 súkromných MŠ bolo ďalej zistené: pôsobenie pedagogických zamestnancov neovládajúcich štátny jazyk, 5 nequalifikovaných učiteľiek (83,3 % ne odbornosť v súkromnej MŠ); uskutočňovanie popoludňajšej VVČ opatrovatelkou, dobrovoľníkmi; zmenne striedanie sa učiteľky s pedagogickou asistentkou, so zdravotným personálom; vykonávanie činnosti učiteľky bez pracovnoprávneho vzťahu či viac ako 4 roky bez doplnenia potrebnej kvalifikácie 2 učiteľkami.

Štátna školská inšpekcia k nepriaznivým zisteniam v personálnych podmienkach uložila náležité opatrenia (porušenie príslušného právneho predpisu v správe pre kontrolovaný subjekt) a upozornila konkrétneho zriaďovateľa školy.

Edukáciu detí vrátane detí v PPV a detí, ktoré vyžadovali podporné opatrenia (napríklad deti so ZZ, deti zo SZP a z MRK), zabezpečovalo **845** PZ, z nich bolo **786** učiteľov a **12** odborných zamestnancov. S priamou účasťou zákonného zástupcu, splnomocnenej osoby, rodičovského alebo osobného asistenta bola uskutočňovaná VVČ **9** detí.

Pedagogickí a odborní zamestnanci v MŠ		Počet
Celkový počet pedagogických zamestnancov		845
z nich	pedagogickí asistenti	48
	školskí špeciálni pedagógovia	11
Celkový počet odborných zamestnancov		12
z nich	školskí psychológovia	5
	školskí logopédi	2
	sociálni pedagógovia	5

V rámci **národných projektov** pôsobili v MŠ najmä pedagogickí asistenti zabezpečení aj úradom práce, pomocní vychovávateľa, ojediniele špeciálny pedagóg, sociálny pedagóg či logopéd.

Personálna štruktúra zodpovedala spôsobu organizácie VaV, prevádzke, počtu a potrebám detí vrátane detí, ktoré vyžadovali podporné opatrenia, takmer v štyroch pätinách škôl (79,2 %).

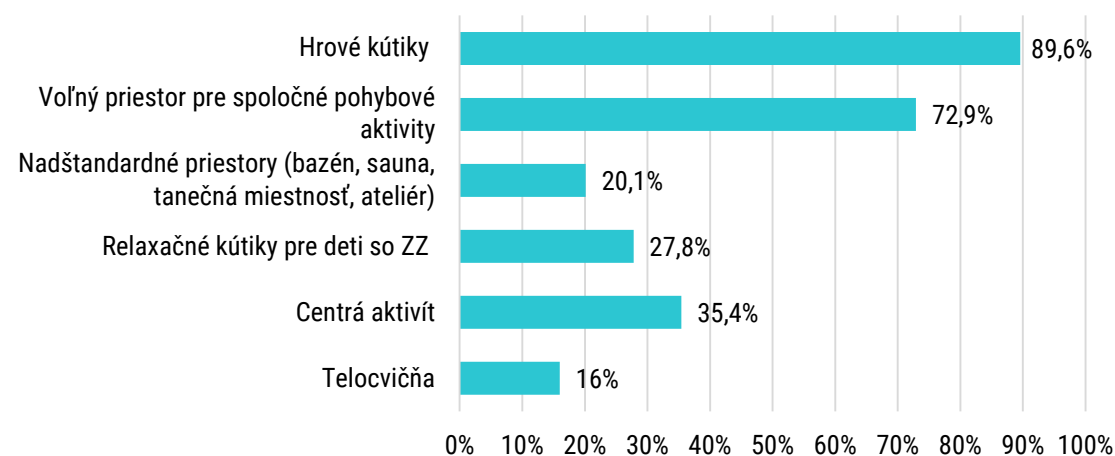
Personálne podmienky boli na dobrej úrovni.

PRIESTOROVÉ A MATERIÁLNO-TECHNICKÉ PODMIENKY

Takmer vo všetkých MŠ **priestorové** (84,1 %) a **materiálno-technické** vybavenie tried (92,8 %), ostatného interiéru a exteriéru, ktoré deti využívali, zohľadňovali ich potreby.

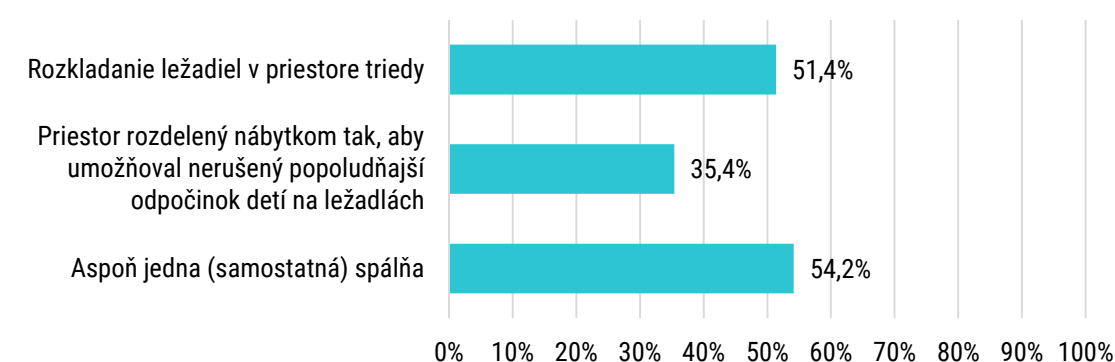
Vnútorne priestory MŠ poskytovali deťom možnosti na realizáciu riadených a spontánnych aktivít. Tretina MŠ mala zriadené centrá aktivít a vo väčšine škôl boli inštalované hrové kútiky pre podporovanie napríklad digitálnej, grafomotorickej, matematickej, technickej, pracovnej alebo finančnej gramotnosti detí. Voľný priestor pre spoločné pohybové angažovanie sa detí mali takmer v troch tretinách škôl. V štvrtine MŠ umožňovali relaxovanie detí v oddychových zónach či miestnostiach, ktoré boli vybavené magnetickými stenami, kreslami, sedacími vakmi, hrovými domčekmi, kobercami, zvukovými knihami. Niektoré školy disponovali vlastnými telocvičňami alebo istým priestorovým nadštandardom (multisenzorická miestnosť, divadlo, sauna, vnútorný bazén, zastrešená terasa prepojená s triedou, špeciálna počítačová učebňa).

GRAF 17 Interiér MŠ

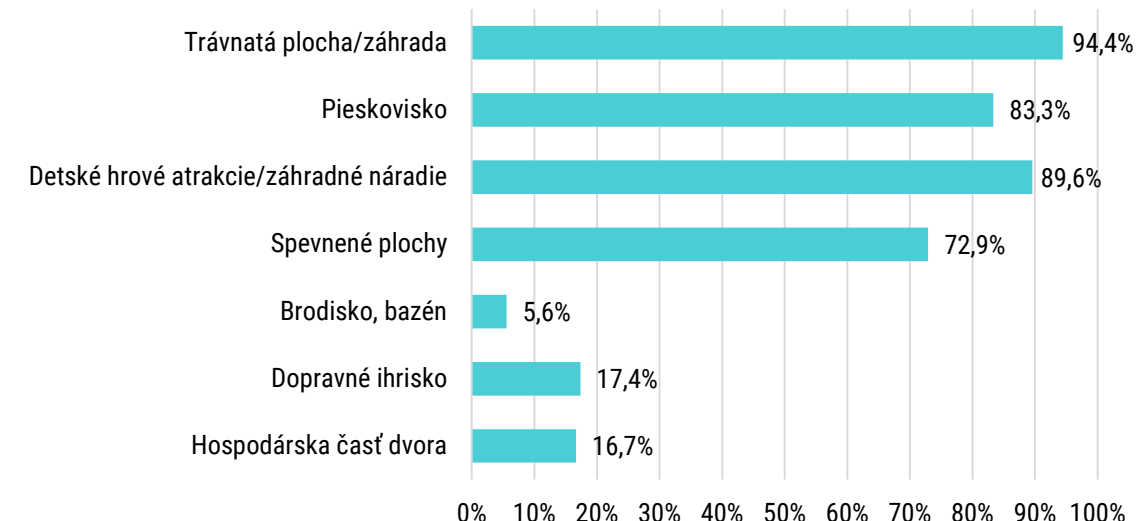
Vo viac ako polovici MŠ **deti oddychovali na ležadlách** v samostatných spálňach alebo rozložených v triedach, a v triede s nábytkom oddeleným priestorom v tretine škôl.

GRAF 18 Podmienky pre odpočinok detí

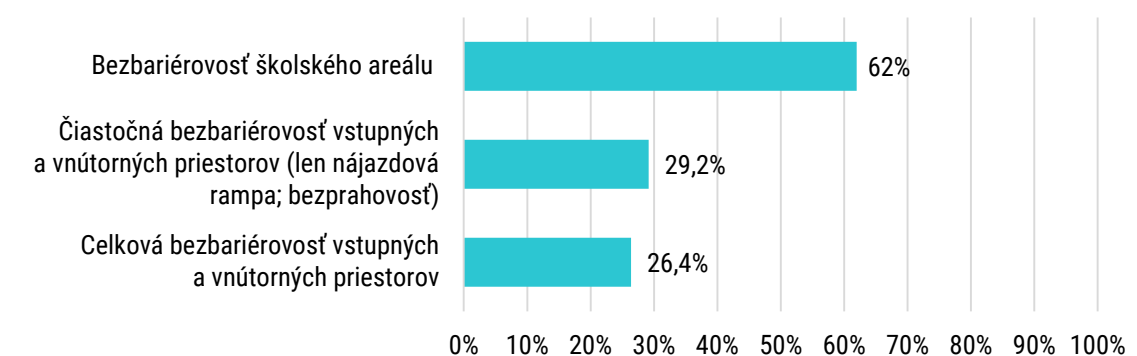
Školské areály prevažne pozostávajúce zo zatravněných a spevnených plôch, zabudovaných i prenosných detských atrakcií a pieskovísk umožňovali deťom rozmanité hrové, pohybové či poznávacie sebarealizovanie sa.

GRAF 19 Exteriér MŠ

Upravené priestory s ohľadom na deti so ZZ nemala ani polovica škôl (40,27 %), čo ale nie je očakávaný optimálny stav.

GRAF 20 Debarierizácia priestorov MŠ

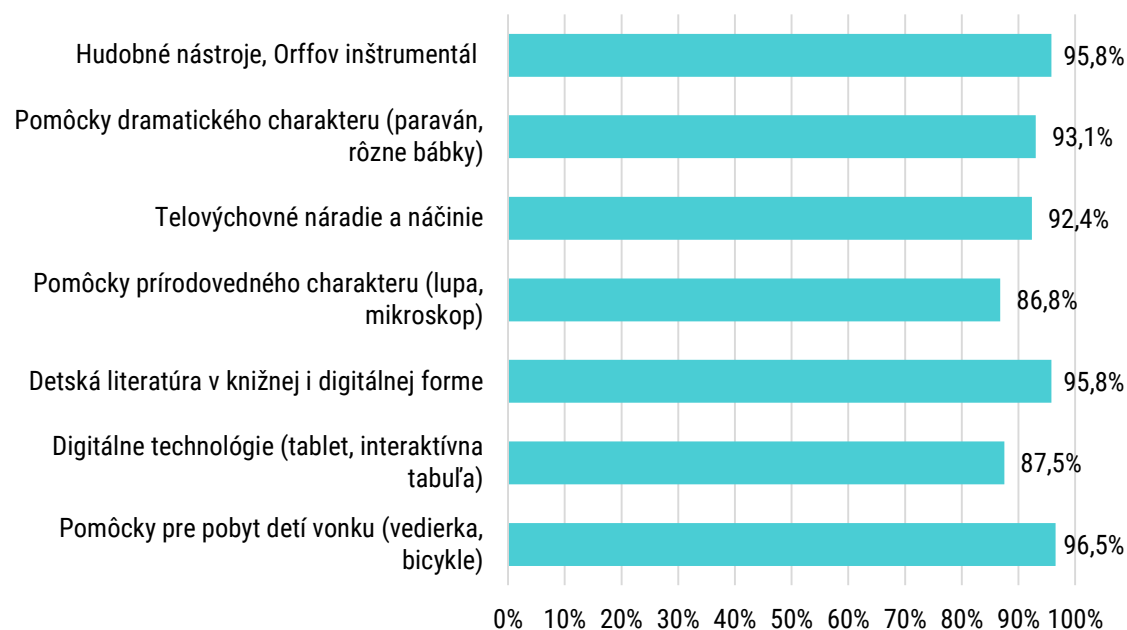

Materské školy boli vybavené rôznorodým spektrom a množstvom **didaktických pomôcok** včítane digitálnych technológií, spotrebného materiálu, hračiek, detskej literatúry, pomôcok na pobyt vonku a sezónne aktivity, ktoré boli deťom v triedach prevažne voľne dostupné. Na materiálno-technické vybavenie škôl bol využívaný aj príspevok určený na VaV detí, pre ktoré je predprimárne vzdelávanie povinné. Tieto deti zabezpečené pomôcky adekvátne využívali pri VVČ.

Pripojenie na **internet** mali takmer všetky školy (98,6 %).

Kompenzačné pomôcky boli zabezpečené v 27,8 % škôl, v niektorých aj napriek tomu, že nevidovali deti vyžadujúce podporné opatrenia.

Nedostatky v materiálnom a priestorovom zabezpečení boli zistené v 7 % škôl, ovplyvňovali skvalitňovanie VVČ a bezpečnosť školského prostredia. Týkali sa nedostatku alebo opotrebovanosti učebných pomôcok; neprehľadného rozmiestnenia detskej literatúry v rôznych priestoroch školy; neakceptovania proporcionality veku detí nábytkom; opotrebovanosti interiéru a exteriéru škôl; chýbajúceho školského areálu, nedostatku či chýbajúcich detských atrakcií alebo chýbajúcej trávnatej plochy. Tieto nedostatky obmedzovali deti, napr. pri autonómnom realizovaní sa, vyhľadávaní a spracovávaní informácií, pri nadobúdaní knižných konvencií alebo istých pohybových spôsobilostí (okruh *Pohyb a telesná zdatnosť*). Hygienické a bezpečnostné riziká pri VVČ predstavovali najmä popraskané steny a olupujúca sa omietka v interiéri, praskliny na budove školy, korózne oplotenie, prepádajúce sa chodníky a spevnené plochy školského areálu.

GRAF 21 Materiálno-technické vybavenie MŠ**PODMIENKY NA ZAISTENIE BEZPEČNOSTI ŠKOLSKÉHO PROSTREDIA**

Riaditelia vydali **školský poriadok** po prerokovaní v pedagogickej rade a rade školy, preukázateľným spôsobom s ním oboznámili zamestnancov a zverejnili ho na verejne prístupnom mieste (91 %); informovali o vydaní a obsahu dokumentu zákonných zástupcov detí (96,5 %). Väčšina z nich upravila v dokumente podrobnosti v zmysle školského zákona.

Denné poriadky jednotlivých tried 81,3 % MŠ vytvárali podmienky pre vyvážené striedanie spontánnych a cieľných činností. Pevne stanovený čas na životosprávu deklarovali dokumenty tried 91 % škôl. Denné poriadky tried s deťmi plniami PPV akceptovali výchovno-vzdelávacie potreby týchto detí v 86,1 % MŠ.

V niektorých školách PZ dbali na **ranný filter a individuálny prístup k deťom**, ktoré nemali potrebu odpočívať ponukou alternatív oddychu (*prezeranie kníh, kreslenie, počúvanie relaxačnej hudby ap.*) alebo postupne týmto deťom, najmä deťom v PPV, skracovali odpočinok.

V necelej desatine (7,6 %) škôl neboli dodržiavané stanovené pravidlá prevádzky a vnútorného režimu (*najmä spájanie tried pri dopoludňajšej aj popoludňajšej činnosti vrátane odpočinku detí*). Predpokladanou príčinou boli neaktuálne prípadne nejednoznačne definované postupy a spôsoby konania v školskom, dennom i prevádzkovom poriadku, a tým boli obmedzené podmienky bezpečnosti školského prostredia vrátane psychohygieny edukovaných detí.

Školská jedáleň bola zriadená v **68** kontrolovaných MŠ a **výdajná školská jedáleň** v **76** školách. V 5 školách, ktoré mali elokované pracovisko, mali obidve zariadenia školského stravovania. Učitelia so zamestnancami zariadení školského stravovania napomáhali deťom k nadobudaniu správnych stravovacích návykov a spoločenského bontónu pri stolovaní. Umožnili im voľný prístup k nápojom v triedach a na pobyte vonku vo väčšine MŠ. Najčastejšie bola deťom ponúkaná čistá voda (97,9 %), nesladené čaje (79,2 %), ovocné aj zeleninové šťavy (36,1 %). Zariadenia školského stravovania v polovici kontrolovaných škôl zabezpečovali adekvátnu stravu deťom, ktorým bola diagnostikovaná **intolerancia na potravinové zložky**, napríklad lepok, mliečny cukor, vaječný bielok, orechy, kakao.

Školy organizovali pobyty detí v škole v prírode, výlety, exkurzie, saunovanie, športové výcviky a **ďalšie aktivity** v súlade so ŠkVP a aktuálnym právnym stavom (75,7 %). Vytvárali podmienky na zdravý vývin detí aj prostredníctvom plnenia úloh vyplývajúcich z národných preventívno-výchovných programov (92,4 %). V rámci plnenia úloh *Národného akčného plánu v prevencii obezity na roky 2015 – 2025* boli všetky školy aktívne počas tematického týždňa súvisiaceho so *Svetovým dňom výživy* a *Svetovým dňom zdravia*. Oslovili ich najmä programy *Školské ovocie* (79,2 %) a *Školské mlieko* (57,6 %).

Hlavné zistenia z posudzovania oblasti podmienky výchovy a vzdelávania**POZITÍVNE ZISTENIA**

- vybavenie didaktickými pomôckami
- stanovené pravidlá a ich dodržiavanie
- informačný systém

OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- absentujúca bezbariérovosť v 86 hodnotených školách (59,7 %)

OPATRENIA NA ODSTRÁNENIE ZISTENÝCH NEDOSTATKOV

Na základe zistených nedostatkov podľa ich závažnosti a porušení právnych predpisov uplatnila ŠŠI odporúčania, uložila opatrenia alebo riaditeľom hodnotených škôl uložila prijať opatrenia.

Zriaďovatelia 52 škôl boli upozornení na nedostatky, ktorých riešenie patrí do ich kompetencie.

Príslušné **RÚVZ** boli upozornené na zistené nedostatky v **23** školách. Týkali sa najmä prekročenia stanovenej kapacity prijatých detí, zariadenia tried bez súhlasu RÚVZ, neaktuálneho prevádzkového poriadku, prípravy stravy pre deti PZ, opotrebovanosti interiéru a exteriéru školy.

1.2 KONTROLA PLNENIA OPATRENÍ

V MŠ bolo vykonaných **58** NI, z nich bolo **53** MŠ s VJS, **4** s VJM a **1** s VJSaM. Po komplexnej inšpekcii bolo **5** NI, po tematickej **45** a po následnej bolo **8** NI.

Neaktuálne z dôvodu zmeny v právnych predpisoch boli **2** opatrenia, ktoré prijali kontrolované školy a **3** opatrenia uložené ŠŠI. Z objektívnych dôvodov sa nedalo hodnotiť **10** opatrení prijatých kontrolovanými školami a **1** opatrenie uložené ŠŠI.

Prehľad uplatnených opatrení					
Spolu	422				
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI
	254		133		35
akceptované/splnené	192	76,5 %	119	98,4 %	27, 87,1 %
neaktuálne	0		2		3
nedá sa hodnotiť	3		10		1

NEDOSTATKY SA VYSKYTOVALI PREVAŽNE:

V ŠKOLSKOM VZDELÁVACOM PROGRAME

- nevypracovanie niektorých jeho častí
- nevypracovanie učebných osnov najmenej v rozsahu vzdelávacieho štandardu ŠVP
- neprerokovanie dokumentu v pedagogickej rade, rade školy

V RIADENÍ ŠKOLY

- neakceptovanie platného právneho stavu pri rozhodovaní a procesoch s ním súvisiacich (neurčenie ostatných podmienok prijímania; edukovanie detí bez vydaného rozhodnutia o prijatí, bez žiadosti o prijatie do MŠ; opomenutie rozhodovania podľa správneho poriadku)
- nezriadenie funkcie zástupcu riaditeľa MŠ, neurčenie zástupcu riaditeľa pre MŠ v ZŠ s MŠ
- neúplné spracovanie školského poriadku, neprerokovanie dokumentu v pedagogickej rade a rade školy, nezverejnenie dokumentu
- nevypracovanie právnymi predpismi ustanovenej dokumentácie (záznamy z pedagogického diagnostikovania; zápisnica z rokovania zriadenej pedagogickej rady; plán profesijného rozvoja; koncepčný zámer rozvoja školy; týždenný rozsah priamej VVČ; informovaný súhlas)

V ZABEZPEČENÍ PODMIENOK VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

- nezabezpečenie celodenného predprimárneho vzdelávania určeným počtom pravidelne sa striedajúcich učiteľov, ktorí spĺňajú kvalifikačné predpoklady na výkon pracovnej činnosti v MŠ
- nevytvorenie podmienok pre naplnenie povinnosti začínajúceho PZ (neabsolvovanie adaptačného vzdelávania v stanovenej lehote)

VO VÝCHOVNO-VZDELÁVACEJ ČINNOSTI

- neuskutočňovanie VVČ podľa kurikula školy
- nerešpektovanie inkluzívneho princípu (dosiahnutá úroveň, rozvojový potenciál, momentálne dispozície detí)
- neuplatňovanie efektívnych metód, zásad a foriem VaV
- neuplatňovanie integrálnej, systematickej komunikácie v štátnom jazyku

Štátna školská inšpekcia vzhľadom na závažnosť zistení **upozornila** zriaďovateľov¹ 20 MŠ, príslušný RÚVZ na nedostatky v 9 školách², riešenie ktorých je v ich kompetencii a Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR na zistenia v 2 školách³.

Akceptovanie 76 % odporúčaní malo dosah na zefektívnenie VVČ, pedagogického riadenia a výkonu kontrolnej činnosti vedúcimi PZ. Učiteľky zrozumiteľným zadaním učebných zámerov napomáhali deťom k ich tvorivému riešeniu argumentovaním.

Neakceptovaním 24 % odporúčaní vedúci PZ neposkytnutím spätnej väzby eliminovali skvalitnenie vyučovania učiteľov, čo malo dosah na efektívnosť a individualizáciu edukácie detí.

Splnenie 87,1 % opatrení uložených ŠŠI a 98,4 % prijatých vedúcimi PZ kontrolovaných škôl malo priaznivý dosah na kvalitu spracovania ŠkVP, učebných osnov, školského poriadku a dokumentácie súvisiacej s edukáciou detí a riadením školy. Riaditelia zlegitimizovali rozhodovanie a procesy s ním súvisiace.

Nesplnením 1,5 % prijatých a 12,9 % uložených opatrení bola oslabená bezpečnosť školského prostredia prekročením stanoveného počtu detí v triede a nezabezpečením požadovaného počtu pravidelne sa striedajúcich učiteľov.

¹ Mesto/Obec: Banská Štiavnica; Krásno nad Kysucou; MČ Bratislava – Dúbravka; Šávoľ; Rad; Tehla; Trávnik; Železník; Vislanka; Dolný Lieskov; Pečeňany; Červený Kameň; Nimnica; Suchá Hora; Svätý Kríž; Šútovo; Cirkevný zbor ECAV na Slovensku Bratislava – Petržalka; Strečnianska 15, Bratislava; Montessori Malacky O. Z., Kostolište 411; O. Z. Šťastná škôlka/HAPPY, Levárska 11, Bratislava

² Súkromná MŠ Happy Time, Šumavská 34, Bratislava; MŠ, Mierová 2, Banská Štiavnica; MŠ, Vyšná Šebastová 156; MŠ, Zamarovce 6; MŠ, Pečeňany 92; MŠ, Poriadie 113; Elokované pracovisko, MŠ, Svätý Kríž 194 ako súčasť ZŠ s MŠ, Svätý Kríž 184; MŠ, Fatranská 88/9, Šútovo; MŠ, Lesnícka 1370, Krásno nad Kysucou

³ Súkromná MŠ Happy Time, Šumavská 34, Bratislava (prijatie detí, ktorých vek nezodpovedal stanovenému veku detí MŠ); MŠ, Fatranská 88/9, Šútovo (nesúlad údajov v sieti s aktuálnymi údajmi školy)

1.3 ODPORÚČANIA

ODPORÚČANIA NA ÚROVNI ŠKOLY

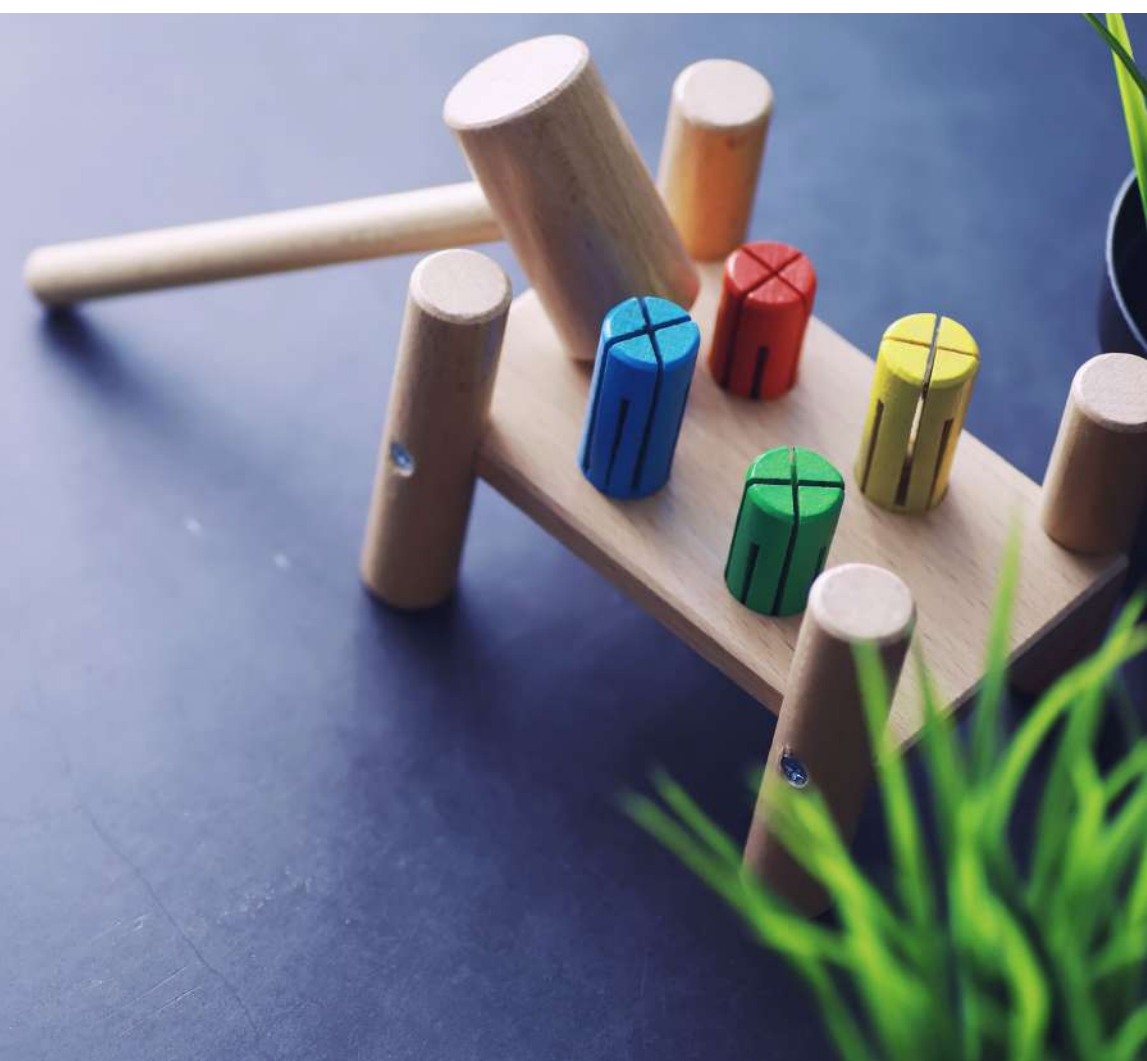
- Napomáhať prekonávaniu jazykovej bariéry detí na národnostne zmiešanom území a detí cudzincov dennodenným nadobúdaním základov štátneho jazyka.
- Vytvárať príležitosti deťom pre hodnotenie vlastných výkonov a výkonov ostatných detí.
- Aktualizovať školský vzdelávací program, školský poriadok vrátane pravidiel a postupov predprimárneho vzdelávania, ktoré akceptujú reálne podmienky školy.
- Zabezpečiť výchovno-vzdelávaciu činnosť, v spolupráci so zriaďovateľom, požadovaným počtom kvalifikovaných učiteľov striedajúcich sa v dvoch zmenách.
- Zabezpečiť legitimitu, objektivitu a transparentnosť rozhodovania a procesov s ním súvisiacich.
- Akceptovať pri prijímaní a zaraďovaní detí do tried stanovené kritériá školským zákonom a rozhodnutia regionálneho úradu verejného zdravotníctva o najvyššom počte detí vzhľadom na veľkosť/kapacitné možnosti jednotlivých tried.
- Zefektívniť kontrolný systém monitorovaním efektivity výchovno-vzdelávacej činnosti, zovšeobecňovaním zistení, prijímaním opatrení a pravidelným overovaním ich plnenia.
- Participovať s poradnými orgánmi na pedagogickom riadení a profesijnom rozvoji pedagogických zamestnancov, a tým na skvalitňovaní výchovno-vzdelávacej činnosti.
- Zabezpečiť pedagogické riadenie a uskutočňovanie priamej výchovno-vzdelávacej činnosti zriadením funkcie zástupcu riaditeľa MŠ, určením zástupcu riaditeľa pre MŠ v ZŠ s MŠ, ktorý spĺňa kvalifikačné predpoklady na výkon pracovnej činnosti v MŠ.

ODPORÚČANIA PRE ZRIAĐOVATEĽOV

- Zabezpečiť, v spolupráci s riaditeľom školy, požadovaný počet kvalifikovaných učiteľov striedajúcich sa v dvoch zmenách v triedach s celodennou výchovou a vzdelávaním.
- Zabezpečiť adekvátne materiálno-technické vybavenie a zlepšiť z hygienického a bezpečnostného hľadiska priestorové podmienky pre VaV detí.
- Debarierizovať priestory materskej školy vzhľadom na bezproblémové orientovanie a pohybovanie sa detí, zákonných zástupcov a zamestnancov so zdravotným znevýhodnením.
- Podporovať, v spolupráci s riaditeľom školy, profesijný rozvoj pedagogických zamestnancov v súlade s potrebami školy.

ODPORÚČANIA NA ÚROVNI SYSTÉMU

- Zamerať vzdelávanie pedagogických zamestnancov MŠ na získavanie skúseností vhodne voliť a aplikovať efektívne postupy, metódy, zásady, formy VaV z hľadiska ich didaktickej funkčnosti.
- Rozšíriť vzdelávanie pedagogických zamestnancov MŠ o modul zameraný na procesy a nástroje hodnotenia, vrátane napomáhania deťom pri vyjadrovaní postojov, uplatňovaní sebareflexie a hodnotení výkonov spoluhráčov.
- Zabezpečiť/poskytovať pravidelnú metodickú intervenciu a príslušnú formu vzdelávania v oblasti sebahodnotenia MŠ.

2. ZÁKLADNÉ ŠKOLY

2.1 STAV A ÚROVEŇ VÝCHOVNO-VZDELÁVACIEHO PROCESU, PEDAGOGICKÉHO RIADENIA A PODMIENOK VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav a úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, pedagogického riadenia a podmienok výchovy a vzdelávania v základnej škole.

Komplexná inšpekcia bola vykonaná v **84** ZŠ. Súčasťou kontrolovaných subjektov bol aj školský klub detí a v 1 škole súkromné centrum voľného času.

V kontrolovaných ZŠ sa celkovo vzdelávalo **17 352** žiakov. Školy evidovali 1 838 žiakov so ŠVVP, čo predstavovalo 10,6 % z celkového počtu žiakov. Z nich bolo 1 535 so ZZ, 236 zo SZP, 67 so všeobecným intelektovým nadaním.

Údaje o počtoch žiakov	Počet	Percento
Celkový počet žiakov	17 352	100 %
Celkový počet žiakov so ŠVVP	1 838	10,6 %
z nich so ZZ	1 535	83,5 %
z nich zo SZP	236	12,8 %
z nich s nadaním	67	3,6 %

Vyučovanie sa realizovalo v **498** triedach **1. stupňa**, v ktorých sa vzdelávalo **8 607** žiakov, z nich 623 žiakov so ŠVVP. Na **2. stupni** sa v **457** triedach vzdelávalo **8 745** žiakov, z nich 1 215 žiakov so ŠVVP. V 9 školách evidovali aj 543 žiakov z MRK, čo tvorilo 3,1 % z celkového počtu žiakov. Vyučovanie v dvoch zmenách nerealizovala žiadna z kontrolovaných škôl. Celkový počet žiakov 1. stupňa patriacich k **národnostným menšinám**, ktorí majú materinský jazyk iný ako vyučovací jazyk školy, bol v sledovaných subjektoch 190 (z nich 10 žiakov opakovalo ročník na 1. stupni). Na 2. stupni bol celkový počet žiakov patriacich k národnostným menšinám 228 (2 z nich opakovali ročník na 2. stupni). Celkový počet žiakov **cudzincov a migrantov**, ktorí neovládajú vyučovací jazyk, evidovali školy 211 (107 na 1. stupni a 104 na 2. stupni).

Prvý stupeň (1. – 4. ročník)	Počet	Druhý stupeň (5. – 9. ročník)	Počet
Počet tried	498	Počet tried	457
Celkový počet žiakov	8 607	Celkový počet žiakov	8 745
Celkový počet žiakov so ŠVVP	623	Celkový počet žiakov so ŠVVP	1 215
z toho so ZZ	449	z toho so ZZ	1 086
z toho zo SZP	142	z toho zo SZP	94
z toho s nadaním	32	z toho s nadaním	35

Štátna školská inšpekcia vykonala komplexné a tematické inšpekcie v štátnych, súkromných i cirkevných školách vo všetkých krajoch SR.

Prehľad o vykonaných inšpekciách		Komplexné	Tematické	
			Stav a úroveň vyučovania SJSJ v školách s vyuč. jazykom maďarským	Osobitný spôsob plnenia školskej dochádzky – individuálne vzdelávanie
Vyučovací jazyk škôl	slovenský	74	0	14
	slovenský a maďarský	2	0	0
	maďarský	8	10	0
Zriaďovateľ	štátne školy	53	10	11
	súkromné školy	27	0	3
	cirkevné školy	4	0	0
Sídlo školy	mesto	50	4	4
	vidiek	34	6	10
Spolu za SR		84	10	14

Povinnú školskú dochádzku v školách mimo územia SR plnilo **423** žiakov (v aktuálnom školskom roku riaditelia škôl vydali povolenia 90 žiakom na 1. stupni a 100 žiakom na 2. stupni). V aktuálnom školskom roku 16 kontrolovaných subjektov evidovalo **100** žiakov plniacich školskú dochádzku osobitným spôsobom formou individuálneho vzdelávania (domáce vzdelávanie).

Špeciálne triedy zriadili v 5 školách, v ktorých sa vzdelávali žiaci s ohľadom na druh a stupeň postihnutia (žiaci s vývinovými poruchami učenia, žiaci s autizmom alebo s ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s mentálnym postihnutím). V 15 školách boli zriadené triedy so spojenými ročníkmi, **špecializované triedy** mali zriadené dve školy.

Školský klub detí navštevovalo na 1. stupni 6 747 žiakov (z nich 101 z MRK – 1,5 %) a na 2. stupni 362 žiakov (z nich 23 z MRK – 6,4 %, najviac v piatom ročníku).

Edukačný proces v kontrolovaných subjektoch zabezpečovalo **1 820** učiteľov a vychovávateľov.

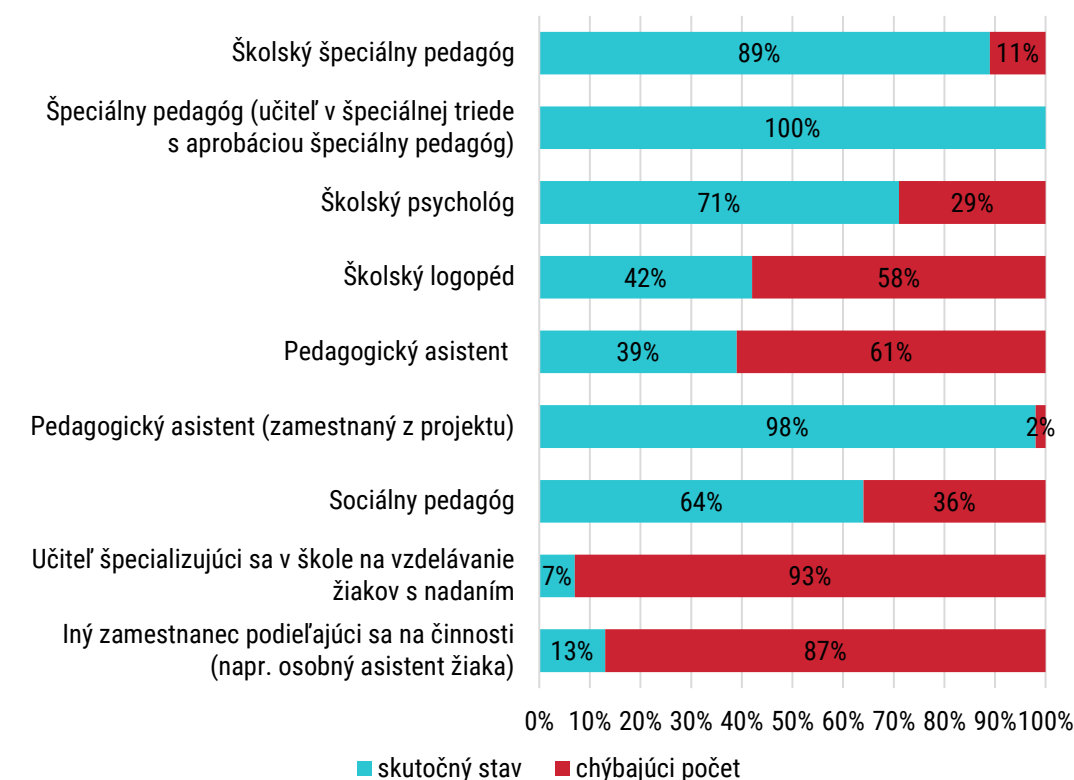
Prehľad o pedagogických zamestnancoch	Počet
Učiteľ 1. stupňa (vrátane katechéta)	621
Učiteľ 2. stupňa (vrátane katechéta)	894
Vychovávateľ	305
z nich ovládajúci rómsky jazyk	1

Na výchove a vzdelávaní sa podieľalo i ďalších **360** pedagogických a odborných zamestnancov. Spomedzi možných kategórií odborných zamestnancov školy nezamestnávali liečebného pedagóga.

Personálne zabezpečenie pedagogických a odborných zamestnancov	Skutočný stav	Požadovaný stav
Školský špeciálny pedagóg	47	53
Špeciálny pedagóg (učiteľ v špeciálnej triede s aprobáciou špeciálny pedagóg)	12	12
Školský psychológ	24	34
Školský logopéd	5	12
Pedagogický asistent	136	349
Pedagogický asistent (zamestnaný z projektu)	84	86
Sociálny pedagóg	7	11
Učiteľ špecializujúci sa v škole na vzdelávanie žiakov s nadaním	2	30
Pedagogický asistent ovládajúci rómsky jazyk v písomnej aj ústnej forme, prípadne ovládajúci dialekt miestnej komunity na komunikačnej úrovni	3	1
Učiteľ ovládajúci rómsky jazyk v písomnej aj ústnej forme, prípadne ovládajúci dialekt miestnej komunity na komunikačnej úrovni	39	1
Iný zamestnanec podieľajúci sa na činnosti (napríklad osobný asistent žiaka)	1	8

V porovnaní s požadovaným stavom bol celkovo skutočný počet poddimenzovaný najmä u PA (39 %), školských logopédov (42 %), sociálnych pedagógov (64 %), školských psychológov (71 %). V školách takmer absentovali učitelia špecializujúci sa na vzdelávanie žiakov s nadaním (7 %) a tiež chýbalo požadované zabezpečenie iných zamestnancov podieľajúcich sa na výchovno-vzdelávacej činnosti, napríklad osobný asistent žiaka. Chýbajúci počet zamestnancov poskytujúcich edukačnú podporu žiakom (napríklad PA) školy kompenzovali zamestnancami financovanými z projektov (napríklad národný projekt *Pomáhajúce profesie v edukácii detí a žiakov*).

GRAF 22 Pomer medzi skutočným a požadovaným stavom pedagogických a odborných zamestnancov

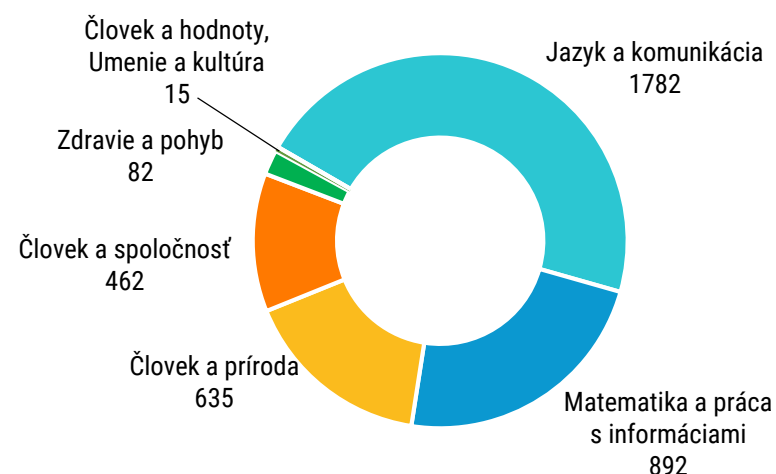

V 27 ZŠ personálne podmienky umožňovali vytvorenie **školského podporného tímu**, ktorý poskytoval pomoc pri realizácii a skvalitňovaní podmienok inkluzívneho vzdelávania. Tvorili ho obvykle riaditeľ alebo zástupca riaditeľa školy, školský špeciálny pedagóg, pedagogickí asistenti, školský psychológ, výchovný, resp. kariérový poradca, niekde aj sociálny pedagóg, školský koordinátor vo výchove a vzdelávaní či iný pedagogický zamestnanec.

PRIEBEH VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Úroveň a stav rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov, vytváranie predpokladov na ich zabezpečenie sa posudzovali priamym pozorovaním na vyučovacích hodinách predmetov vzdelávacích oblastí *Jazyk a komunikácia; Matematika a práca s informáciami; Človek a príroda; Človek a spoločnosť; Človek a hodnoty; Človek a svet práce; Umenie a kultúra; Zdravie a pohyb*. Celkovo bolo vykonaných **3 888** priamych pozorovaní.

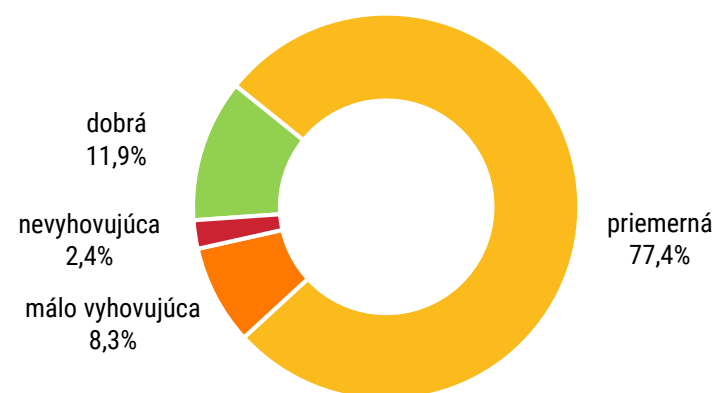
Priebeh výchovy a vzdelávania bol v **primárnom vzdelávaní** sledovaný na **1 811** vyučovacích hodinách, v ročníkoch **nižšieho stredného vzdelávania** bol pozorovaný na **2 057** vyučovacích hodinách, vrátane 15 vyučovacích hodín v špeciálnych triedach so žiakmi s vývinovými poruchami učenia. V **špeciálnych triedach** (pre žiakov s MP) bolo vykonaných spolu **20** priamych pozorovaní.

GRAF 23 Prehľad o počte vykonaných hospitácií v primárnom a nižšom strednom vzdelávaní

UČENIE SA ŽIAKOV V PRIMÁRNOM A V NIŽŠOM STREDNOM VZDELÁVANÍ

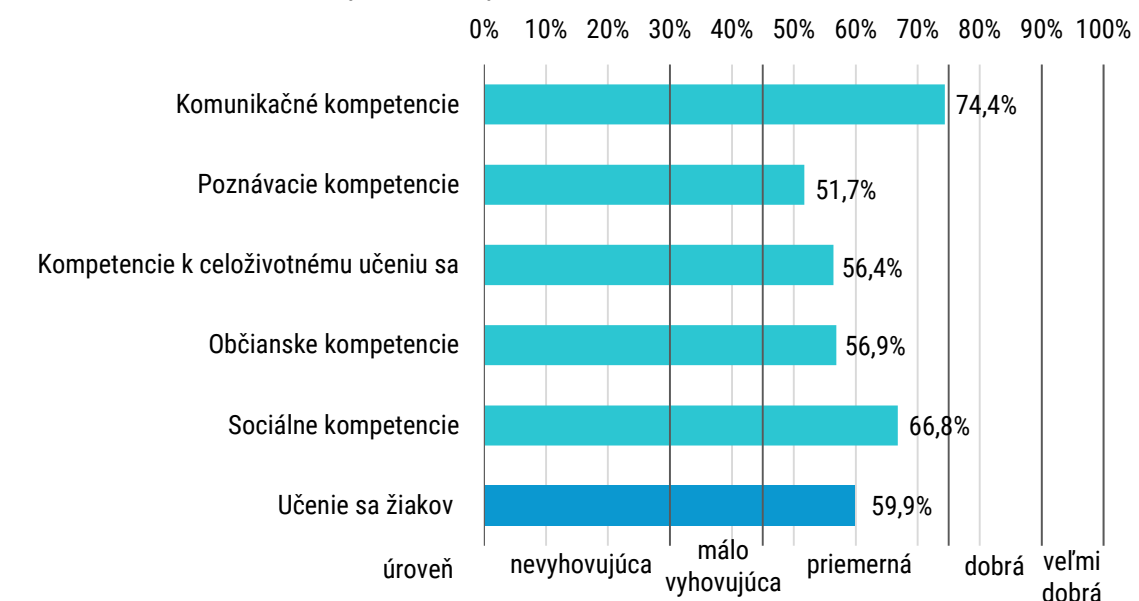
Priame pozorovanie vyučovacích hodín bolo cielene zamerané na monitorovanie procesov súvisiacich s učením sa žiakov a podporujúcich rozvíjanie ich kľúčových kompetencií a tiež na mieru uplatňovania stratégií, spôsobov a foriem vedúcich k ich činnostnému učeniu sa.

V **10** subjektoch dosiahol výchovno-vzdelávací proces dobrú úroveň, v **65** priemernú, v **7** ZŠ málo vyhovujúcu a v **2** školách nevyhovujúcu úroveň. Veľmi dobrú úroveň nedosiahla ani jedna škola.

GRAF 24 Priebeh výchovy a vzdelávania – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach

ROZVÍJANIE KLÚČOVÝCH KOMPETENCIÍ V UČENÍ SA ŽIAKOV V PRIMÁRNOM A V NIŽŠOM STREDNOM VZDELÁVANÍ BOLO NA PRIEMERNEJ ÚROVNI.

Pri posudzovaní celkovej úrovne kľúčových kompetencií žiakov na oboch stupňoch vzdelávania za zistilo, že dosiahli priemernú úroveň, najviac rozvíjané boli komunikačné kompetencie. Najnižšiu úroveň dosiahol rozvoj poznávacích kompetencií a kompetencií k celoživotnému učeniu sa.

GRAF 25 Hodnotenie rozvíjania kľúčových kompetencií

Žiaci v bežných triedach primárneho i nižšieho stredného vzdelávania disponovali komunikačnými spôsobilosťami na dobrej úrovni (**84,4 %**). Svoje poznatky zväčša prezentovali plynule, v logickom slede, kultivovane a spisovne správne. Na väčšine pozorovaných vyučovacích hodín žiaci prejavili adekvátne veku primerane rozvinutú slovnú zásobu.

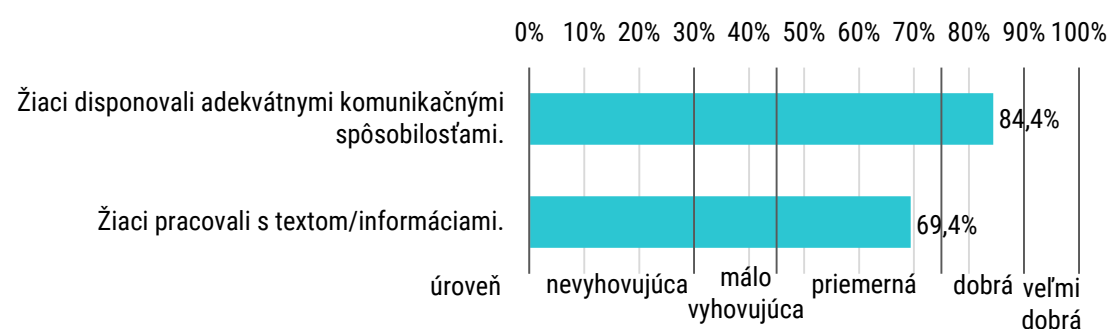
Žiaci v **primárnom vzdelávaní** reagovali na podnety vyučujúcich spontánne, rozumeli pokynom a otázkam, dokázali tvoriť vety, klásť otázky na učebnú tému a prerozprávať krátky súvislý text. V prvom ročníku dokázali prečítať jednoduchý text, zväčša mali osvojené zručnosti v písaní. Rečové prejavy rómskych žiakov boli strohé a často jednoslovné, nie vždy zrozumiteľné, z dôvodu nedostatočne osvojenej slovnej zásoby. Na stimuláciu a podporu rečového prejavu žiakov vyučujúci najmä v prvých ročníkoch využívali logopedické cvičenia. Ojedinele sa u žiakov z inojazyčného rodinného prostredia vyskytovala jazyková bariéra, následkom čoho nedokázali bez pomoci pedagóga porozumieť obsahu hovoriaceho ani sa vyjadrovať. Pri vysvetľovaní učiva učitelia využívali zásadu názornosti, ktorú podporovali audiovizuálne a printové zdroje. Vo vyšších ročníkoch primárneho vzdelávania žiaci preukázali, že auditívnemu alebo čítanému textu porozumeli, dokázali identifikovať v texte explicitné informácie a v menšej miere vyvodit' z textu základné implicitné informácie, s ktorými dokázali ďalej pracovať. Preukázať schopnosť posúdiť a zaujať k informáciám vlastné stanovisko nemali možnosť na polovici hodín, čo nenapomáhalo prehľbovať vyššie úrovne ich čitateľskej gramotnosti. Učitelia svojim kultivovaným jazykovým prejavom rozvíjali jazykovú kultúru žiakov a prostredníctvom dialógu podporovali vzájomnú interakciu a komunikáciu medzi žiakmi a učiteľmi. Občas sa u niektorých jednotlivcov vo vzťahu k edukačným témam vyskytli nedostatky v používaní odborných výrazov a v interakcii s učiteľom sa prejavovala strohá jednoslovná komunikácia.

Jazykový prejav žiakov v **nižšom strednom vzdelávaní** bol väčšinou spisovný, s výnimkou škôl v regióne so silným nárečím a na národnostne zmiešanom území. Žiaci sa prevažne vyjadrovali plynule a pohotovo, v komunikácii prejavovali samostatnosť, zapájali sa do aktivít a riešení zadaní a úloh, niektorí dokázali využívať pojmové mapy na opakovanie a systematizovanie vedomostí, väčšinou vhodne používali odbornú terminológiu. Počas riadeného rozhovoru boli aktívni, vedeli tvoriť otázky a odpovede. Ich komunikačné zručnosti smerovali k vzájomnej efektívnej spolupráci i s učiteľmi. Ojedinele boli niektorí jednotlivci v komunikácii pasívnejší, časť žiakov sa vyjadrovala strohejšie, niekedy používali v odpovediach jednoslovné výrazy aj v súvislosti s uzatvorenými otázkami učiteľov. Negatívny dosah na rozvoj ústneho prejavu žiakov malo aj nie vždy poskytnutie primeraného priestoru na uvažovanie a uspokojenie sa s krátkymi odpoveďami. Žiaci z MRK nemali dostatočne osvojenú slovnú zásobu, ich slovná zásoba bola ovplyvnená rómšou jazykom, čo obmedzovalo ich verbálny prejav. Niektorí vyučujúci ich odpovede zväčša akceptovali, iní podporovali rozvíjanie ich aktívnej

slovnej zásoby častým opakovaním základných pojmov alebo častejším zadávaním úloh na ich fixovanie. Negatívom bolo minimálne aplikovanie situačnej metódy a tvorenie krátkych dialógov s dosahom na rozvíjanie ich verbálnych zručností. Ojedinele, v dôsledku narušenej komunikačnej schopnosti alebo dominantného verbálneho prejavu učiteľiek, boli ich odpovede jednoslovné, stručné.

Žiaci primárneho a nižšieho stredného vzdelávania pracovali s textom a informáciami na priemernej úrovni. Na sledovaných vyučovacích hodinách na oboch stupňoch vzdelávania si žiaci receptívne i produktívne komunikačné spôsobilosti rozvíjali najmä prostredníctvom práce so súvislým i nesúvislým textom z rôznych printových či audiovizuálnych zdrojov, čiastočne s pomocou vzdelávacích platforiem a internetových aplikácií. Obsahu prečítaného alebo počutého textu väčšina z nich porozumela a na základe podnetných, stimulujúcich otázok vyučujúcich dokázala pracovať s textom. Len na dvoch tretinách (68,5 %) z pozorovaných hodín žiaci text dokázali analyzovať, konfrontovať svoje poznatky so získanými informáciami či skúsenosťami, na viac ako štvrtine hodín takúto možnosť nedostali, čo oslabovalo kvalitu práce s textom. Na nižšom počte hodín (41,1 %) vedeli text aj posudzovať a vyslovovať závery, hypotézy a riešiť úlohy na spájanie širších súvislostí obsahu textu so svojimi poznatkami.

GRAF 26 Hodnotenie rozvíjania komunikačných kompetencií

K zmysluplnému využívaniu výučbových programov, počítačových aplikácií či internetu s cieľom rozvoja **digitálnych kompetencií** viedli učitelia žiakov menej často. Využitie prostriedkov IKT pri upevňovaní učiva pedagógmi bolo badateľné na 40 % hodín, a to najmä na jeho prezentáciu. K samostatnému spracovaniu informácií žiakmi a uplatňovaniu medzipredmetových vzťahov ich väčšinou nepodnecovali. Takmer na všetkých sledovaných hodinách učitelia vhodne využívali učebné pomôcky vo vzťahu ku stanoveným cieľom vyučovania či k učebnej téme.

Väčšina žiakov s MP vzdelávaných v **špeciálnych triedach** preukázala primerané komunikačné kompetencie. Vyjadrovali sa plynule, niektorí žiaci boli v komunikácii menej aktívni. Úroveň ich prejavu nebola vždy spisovne správna, ojedinele tvorili gramaticky nesprávne tvary a neskladali syntakticky správne slová do viet. Pri uplatňovaní odbornej terminológie prejavovali neistotu. Potrebovali zväčša pomoc a povzbudenie učiteľov, či individuálnu pomoc PA. Komunikačné bariéry jednotlivcov súviseli najmä s ich mentálnou úrovňou alebo narušenou komunikačnou schopnosťou. Na základnej úrovni dokázali získavať a spracovávať informácie prostredníctvom vyučovacích programov. Zo strany vyučujúcich boli podnecovaní pracovať s textom. Jeho obsahu v dôsledku nevládnutej techniky čítania (50 % sledovaných hodín) neporozumeli, rovnako sa problémy vyskytli aj s orientáciou v texte pri vyhľadávaní a spracúvaní informácií. Reprodukovať prečítaný alebo počutý text zväčša dokázali s pomocou učiteľa. Na polovici vyučovacích hodín so sporadickým usmerňovaním učiteľov vedeli aj písomne komunikovať, na ostatných hodinách si písomné zručnosti nerozvíjali, prípadne ich ani s výraznou pomocou vyučujúcich primerane nepreukázali. Učitelia na sledovaných hodinách poskytovali žiakom priebežnú spätnú väzbu, čím im napomáhali zlepšovať komunikačné zručnosti.

Komunikačné kompetencie žiakov v ústnom a písomnom vyjadrovaní v navodených komunikačných situáciách boli celkovo rozvíjané na priemernej a zároveň najvyššej úrovni. Úroveň oslabovala absencia stimulov na posudzovanie, hodnotenie a uvažovanie nad obsahom prečítaných textov i vyjadrenie svojho stanoviska.

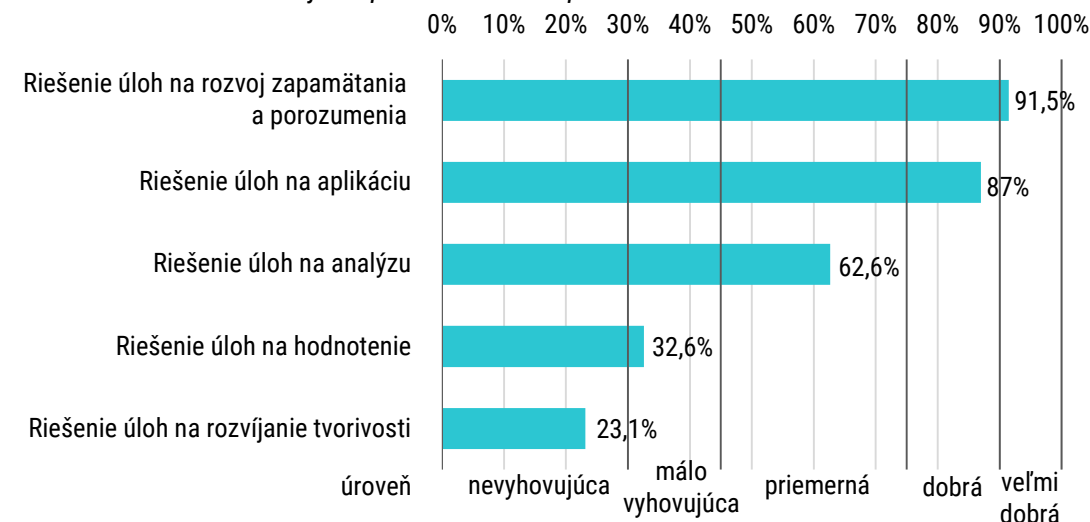
V učení sa žiakov prevládalo riešenie úloh na zapamätanie a porozumenie, ktoré žiaci preukázali na veľmi dobrej úrovni. Dokázali reprodukovať učivo i vysvetliť jeho obsah vlastnými slovami, ojedinele niektorí potrebovali pomoc učiteľa. Osvojené vedomosti využívali na sledovaných predmetoch v konkrétnych neznámych situáciách, dokázali odpovedať na základné otázky, identifikovali alebo vedeli čiastočne odlíšiť podstatné informácie od nepodstatných, definovali základné pojmy, vnímali motorické činnosti. Prejavili schopnosť robiť rozbor určitého systému/celku, porovnávať vzťahy medzi informáciami i identifikovať ich príčiny a určovať hierarchiu.

Rozvíjanie analytického myslenia absentovalo na štvrtine hodín, **hodnotiaceho** na takmer dvoch tretinách a **tvorivého myslenia** na troch štvrtinách hodín, čo sa prejavilo na **výrazne nižšej úrovni vyšších poznávacích kompetencií**. Celkovo k nízkej úrovni rozvíjania poznávacích kompetencií na oboch stupňoch vzdelávania prispelo uplatňovanie málo efektívnych a inovatívnych stratégií založených na tradičných metódach a formách výučby, čo nevedlo k aktívnemu činnostnému učeniu sa žiakov a k rozvíjaniu ich tvorivosti a kritického myslenia. Žiaci boli menej často podporovaní v skúmaní preberaného učiva prostredníctvom otvorených otázok či formou vzájomného kladenia otázok. Príležitosť produkovať nové kreatívne riešenia mali len výnimočne. Tvorivé činnosti zvládli iba jednotlivci, v prípade, že úloha poskytovala viaceré možnosti riešenia problému, vedeli sa väčšinou rozhodnúť pre jej správne riešenie. **V primárnom vzdelávaní** bol rozvoj vyšších myšlienkových procesov (**riešenie úloh na rozvíjanie tvorivosti**) na úrovni 26,7 %. Najmenej bolo podporované na hodinách vyučovacích predmetov zo vzdelávacej oblasti *Matematika a práca s informáciami* a najviac na predmetoch zo vzdelávacích oblastí *Jazyk a komunikácia (SJL, SJSL, MJL)* a *Človek a príroda*. **V nižšom strednom vzdelávaní** bolo rozvíjanie tvorivosti na úrovni 20 %. Učitelia uplatňovali zadania alebo úlohy rozvíjajúce kritické myslenie najmä na hodinách *GEG, CHE, BIO*. V prírodovedných predmetoch v menšej miere využívali **bádateľsky orientované vyučovanie** s podporou experimentovania, skúmania a objavovania, ako jednu z najefektívnejších metód povzbudzovania žiakov k nezávislému získavaniu vedomostí.

Slabou stránkou edukácie bolo aj neposkytovanie podporných stimulov pre učenie sa každého žiaka (*žiakom so ŠVVP i žiakom ohrozeným školským neúspechom*) so zámerom vyrovnávania rozdielov v ich vedomostiach. Vyučujúci im až na 62 % hodín neumožňovali výber činností a inkluzívny princíp vzdelávania neuplatňovali na tretine hodín.

V špeciálnych triedach pedagógovia u žiakov najčastejšie rozvíjali poznávacie kompetencie zadávaním jednoduchých úloh na rozvoj zapamätania, porozumenia či aplikáciu učiva, pri riešení ktorých dosiahli priemernú úroveň. Boli schopní porozumieť obsahu, ktorý im bol sprostredkovaný slovnou, obrazom alebo symbolikou. Reprodukovať učivo samostatne dokázala väčšina z nich, niektorí však len za výraznej pomoci vyučujúcich alebo PA. Polovica žiakov však mala problém uplatniť osvojené vedomosti a vlastné skúsenosti v novej navodenej situácii.

GRAF 27 Hodnotenie rozvíjania poznávacích kompetencií

Rozvíjanie poznávacích kompetencií dosiahlo priemernú úroveň.

V dôsledku málo efektívnych metód vyučovania a nízkej miery uplatňovania edukačných stratégií učenia sa žiaka bolo výrazne oslabené na oboch stupňoch vzdelávania.

Rozvíjanie kompetencií **k celoživotnému učeniu sa** žiakov podporovali učители predovšetkým vhodne zvolenou motiváciou, rozvíjali vrodenu zvedavosť žiakov, ktorá viedla k ich zvýšenej aktivite a snahe dosiahnuť čo najlepší vzdelávací výsledok. Schopnosť ich kritického myslenia, analýzy a hodnotenia pravdivosti informácií, vysvetľovaní príčin javov, utváraní názorov a postojov na problémy z rôznych aspektov preukázali asi na polovici hodín (55,4 %). Na o niečo viac ako tretine hodín (38 %) takúto možnosť vôbec nedostali. Uvedomiť si chybu a identifikovať jej príčiny, sledovať správnosť svojich postupov v procese vlastného učenia dokázali na 62,4 % hodín, avšak pracovať s chybou, využívať ju ako súčasť procesu učenia nemali možnosť na takmer štvrtine hodín. Primerane veku kriticky uvažovali len jednotlivci, niektorí potrebovali častejšie podnecovanie zo strany učiteľov. Negatívom edukácie bolo podcenenie procesu hodnotenia a sebareflexie žiakov (*až na 51,3 % sledovaných hodín nedostali príležitosť*), čo malo negatívny dosah na rozvíjanie ich kompetencií k celoživotnému učeniu sa. Žiaci nemali možnosť posúdiť svoje silné a slabé stránky a kriticky zhodnotiť svoj učebný výkon či regulovať svoje postupy v učení na viac ako polovici sledovaných hodín (54,9 %). Ak aj túto príležitosť mali, nie vždy dokázali vyjadriť, čo sa naučili a pomenovať prípadné nedostatky. Taktiež im z väčšej časti (74 % hodín) nebolo umožnené objektívne posúdiť úspešnosť, resp. neúspešnosť výkonov spolužiakov s uvedením vlastných argumentov. Žiaci v **špeciálnych triedach** boli v procese učenia motivovaní, uvedomovali si potrebu učenia sa, dodržiavali postupy, avšak uvedomiť si samostatne chybu nedokázali a len ojedinele vedeli svoj výkon aj objektívne posúdiť.

Kompetencie k celoživotnému učeniu sa boli rozvíjané na priemernej úrovni.

Úroveň oslaboval nedostatok príležitostí na rozvoj kritického myslenia, na hodnotenie pravdivosti informácií, na prácu s chybou, sebahodnotenie a hodnotenie učebných výkonov spolužiakov.

Nižšia úroveň edukácie bola pozorovaná aj v oblasti rozvíjania **občianskych kompetencií**. V prípade, že žiakom bol vytvorený priestor na aktívne vyjadrovanie sa, dokázali sa zapojiť do diskusií a do rozhovorov so spolužiakmi i s učiteľmi, vyjadrovali a argumentovali svoje názory/stanoviská k preberanej učebnej téme (*v primárnom vzdelávaní na úrovni 65,6 %; v nižšom strednom vzdelávaní na úrovni 72,6 %*). Väčšinou dodržiavali dohodnuté pravidlá správania, vzájomne sa rešpektovali, vrátane začlenených žiakov a žiakov cudzincov, podieľali sa na vytváraní podnetného prostredia a atmosféry v triede. Vzájomná komunikácia väčšinou smerovala nielen k efektívnej spolupráci medzi žiakmi a učiteľmi, ale aj medzi žiakmi navzájom. Priestor na zdôvodnenie svojich názorov s využitím vecnej argumentácie a na aktívne počúvanie názoru ostatných spolužiakov či diskusiú vytvorený však nemali viac ako na tretine vyučovacích hodín (35 %), čo výrazne znižovalo rozvíjanie ich občianskych kompetencií. Žiaci v **špeciálnych triedach** nepreukázali primerané schopnosti v sledovanej oblasti, často nevedeli vyjadriť svoj názor, či o ňom diskutovať (*65 % hodín*), zdôvodňovať (*70 % hodín*) a posudzovať názory iných (*75 % sledovaných hodín*).

Občianske kompetencie žiaci preukázali na priemernej úrovni.

Nedostatkom, ktorý sa prejavil na celkovej úrovni občianskych kompetencií, bol nedostatok priestoru na diskusiú, na zdôvodnenie vlastných názorov s využitím vecnej argumentácie a na aktívne počúvanie názoru ostatných spolužiakov.

Žiaci na oboch stupňoch vzdelávania preukázali priemernú úroveň v rozvoji **sociálnych kompetencií**. Na väčšine hodín dokázali adekvátne komunikovať nielen s učiteľom (92,3 %), ale aj medzi sebou. Boli schopní počúvať, tolerovať rozličné názory a empaticky reagovať na podnety. Zvyčajne preukázali aktívnu angažovanosť a prevzatie zodpovednosti za svoje konanie, čím prispievali k tvorbe pozitívnej atmosféry v triede. Umožnenie participácie pri riešení na spoločnej úlohe uplatnením párovej či tímovej

formy výučby nemali príležitosť viac ako na polovici hodín. Pri ponúkanej príležitosti spolupracovať vo dvojici alebo v skupine žiaci prejavili schopnosť kooperovať, pomáhať si, zväčša dodržiavali stanovené pravidlá, preberali spoluzodpovednosť za plnenie najmä čiastkových úloh. Odprezentovať výsledok spoločnej práce však dokázali iba na 40,5 % hodín. Ak ojedinele dostali možnosť posúdiť, zdôvodniť výsledky práce, nedokázali samostatne argumentovať. Príležitosť na rozvíjanie sociálnych kompetencií prostredníctvom kooperatívnych činností žiaci v **špeciálnych triedach** na väčšine hodín nedostali (80 %).

Sociálne kompetencie boli rozvíjané na priemernej úrovni.

Nevedenie žiakov k práci vo dvojiciach alebo v tíme, zdôvodňovaniu výsledkov kolaboratívnej práce na väčšine hodín a neposkytnutie priestoru na vzájomné porovnávanie záverov spoločnej činnosti, akceptovanie iných názorov, poznávanie druhých najviac znižovalo preukázanie sociálnych spôsobilostí.

Počas edukácie učители výkony žiakov často priebežne hodnotili s využívaním vhodnej kombinácie chvály a konštruktívnej kritiky, avšak na viac ako na polovici hodín svoje hodnotenie nezdôvodnili, a teda neposkytli žiakom spätnú väzbu na ich výkony. Klasifikáciu uplatnili menej často. Vyučujúci dbali na dodržiavanie dohodnutých a stanovených pravidiel správania, prevažne vytvárali pracovnú aj osobnú **atmosféru istoty, psychického bezpečia a pozitívnej triednej klímy**. Podporovali vzájomné pozitívne vzťahy, toleranciu, nie vždy však umožnili zažiť pocit úspechu všetkým žiakom s rešpektovaním ich osobitostí.

Hlavné zistenia z priameho pozorovania vyučovacích hodín v primárnom a nižšom strednom vzdelávaní

POZITÍVNE ZISTENIA

- vytváranie atmosféry istoty a psychického bezpečia vo výchovno-vzdelávacom procese
- poskytovanie priestoru pre efektívnu komunikáciu žiak – žiak, žiak – učiteľ

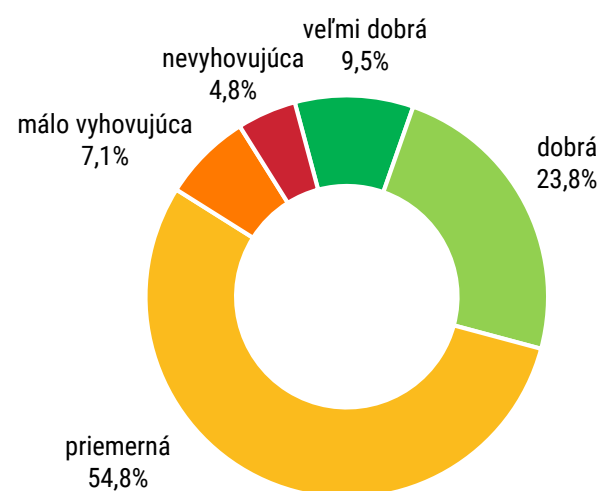
OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- uplatňovanie efektívnych stratégií vyučovania k podpore rozvoja vyšších myšlienkových procesov, kritického a hodnotiaceho myslenia
- poskytovanie podporných stimulov pre učenie sa každého žiaka
- podnecovanie žiakov k preberaniu zodpovednosti za vlastné učenie sa
- vytváranie príležitostí k rozvíjaniu sociálnych kompetencií v párových či kooperatívnych činnostiach

RIADENIE ŠKOLY

V 8 subjektoch dosiahlo riadenie školy veľmi dobrú úroveň, v 20 ZŠ dobrú a na priemernej úrovni bolo v 46 subjektoch. Málo vyhovujúcu úroveň dosiahlo v 6 školách a v 4 školách nevyhovujúcu úroveň.

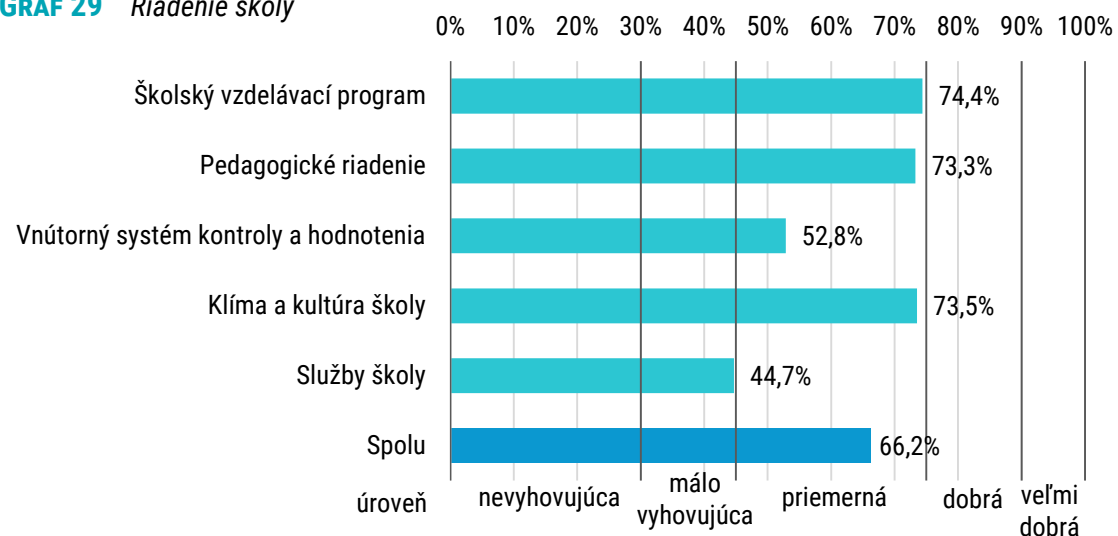
GRAF 28 Riadenie školy – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach (vrátane hodnotenia ŠkVP)

RIADENIE ŠKOLY BOLO NA PRIEMERNEJ ÚROVNI.

Väčšina škôl uskutočňovala výchovu a vzdelávanie podľa ŠkVP, ktorý bol prehľadným a aktualizovaným dokumentom. Jeho úroveň však znižovalo nevypracovanie vlastných poznámok k UP s ohľadom na podmienky školy, niekde absentovalo zadefinovanie cieľov podmienok výchovy a vzdelávania niektorej zo skupín žiakov alebo reálnosť cieľov nie vždy zodpovedala podmienkam školy. Riaditelia riadili pedagogické procesy na úrovni školy, monitorovali všetky oblasti výchovno-vzdelávacej činnosti školy. Účinnosť nastaveného vnútorného kontrolného systému však oslabilo absencia prijímania opatrení na odstránenie nedostatkov a kontroly plnenia prijatých opatrení k zisteným nedostatkom. Pedagogické riadenie bolo zväčša realizované v súlade s aktuálnym právnym stavom. Riaditelia vychádzajúc z koncepčného zámeru podporovali rozvoj školy i prehlbovanie odborných kompetencií pedagogických zamestnancov.

GRAF 29 Riadenie školy

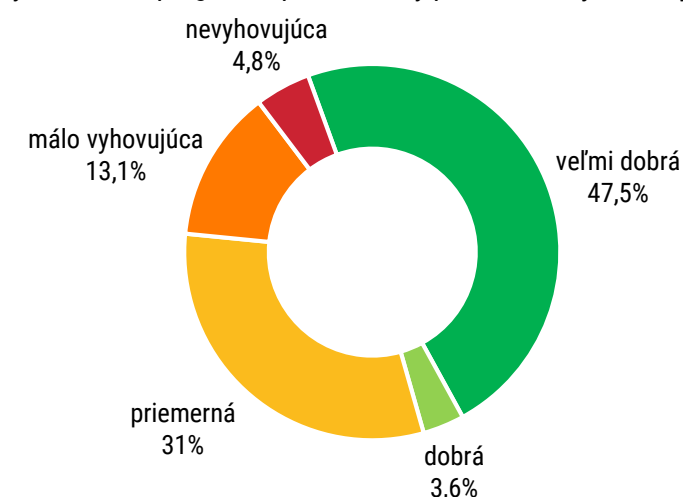
Pozorovaná klíma v kontrolovaných subjektoch bola pozitívna, prevládala dobrá pracovná atmosféra, klíma vo vnútri väčšiny pedagogických kolektívov bola otvorená a prejavujúca sa demokratickým prístupom riaditeľov k zamestnancom a pedagogický takt učiteľov podporoval u väčšiny žiakov pocit dôvery a fyzického i psychického bezpečia. Najslabším článkom riadenia boli služby školy.

ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

Školské vzdelávacie programy boli prevažne vypracované v súlade s ustanoveniami školského zákona a príslušného ŠVP pre žiakov primárneho vzdelávania a nižšieho stredného vzdelávania, ako aj vzdelávacích programov pre žiakov s ľahkým stupňom MP a pre žiakov s VPU. Poskytovali informácie o škole, jej zameraní, o zvolenej stratégii, organizácii a o zabezpečení výchovy a vzdelávania.

V 40 školách boli ŠkVP vypracované na veľmi dobrej úrovni, v 3 na dobrej, v 26 na priemernej úrovni. Málo vyhovujúcu úroveň mali programy vyhotovené v 11 subjektoch a nevyhovujúcu úroveň v 4 ZŠ.

GRAF 30 Školský vzdelávací program – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach

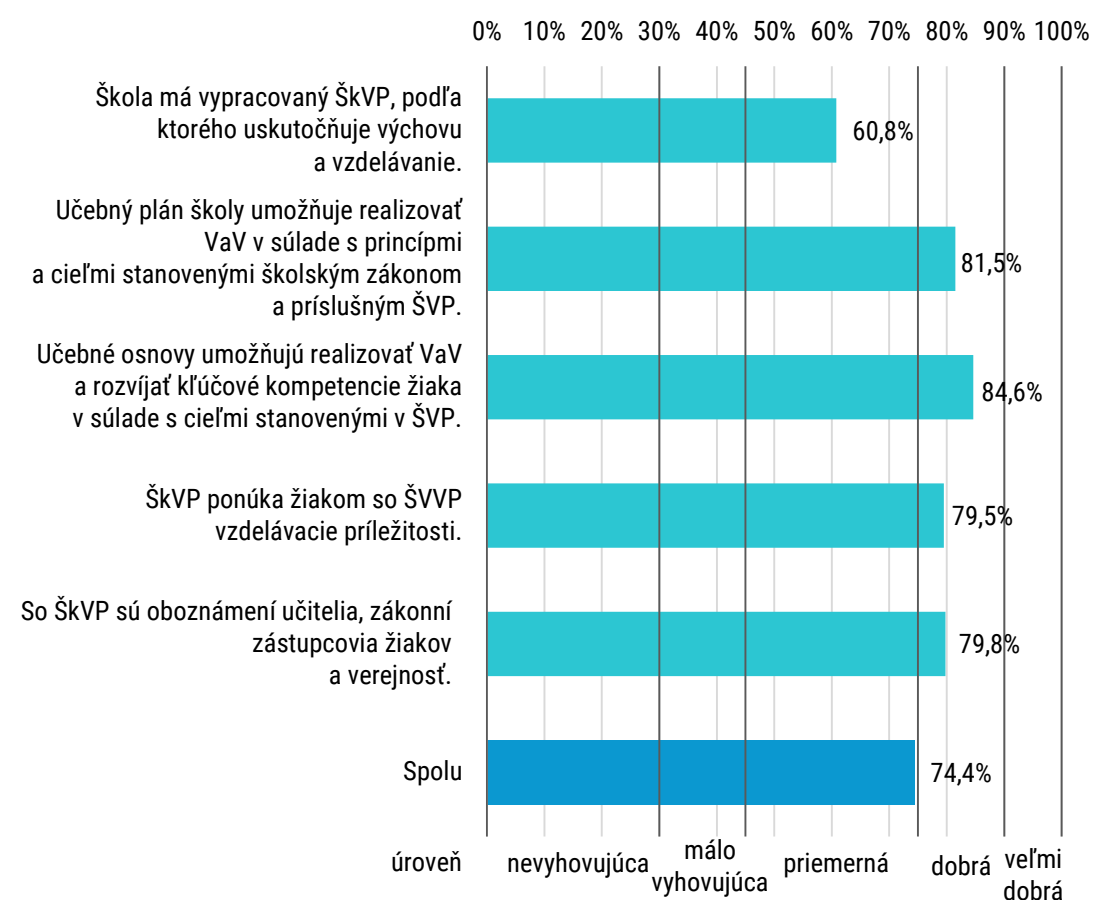

Vypracovanie ŠkVP bolo na priemernej úrovni.

Školské vzdelávacie programy ako kľúčové dokumenty školy, podľa ktorých sa reálne uskutočňovala výchova a vzdelávanie, dosiahli najnižšiu úroveň. Najlepšie vypracované boli učebné plány a osnovy, ktoré školy vypracovali na dobrej úrovni, avšak takmer v pätine škôl sa vyskytli nedostatky. Ostatné sledované indikátory ŠkVP dosiahli približne rovnaké percento a dobrú úroveň.

Školské vzdelávacie programy ako kľúčový dokument pre realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu mali školy na priemernej úrovni. V 6 % subjektov neboli v súlade s ustanoveniami školského zákona a v 52 % obsah ŠkVP nebol v súlade so ŠVP a vykazovali viaceré nedostatky, ktoré znižovali ich kvalitu. Týkali sa neakceptovania poznámok k RUP v učebných plánoch škôl, nerozpracovania učebných osnov predmetov v súlade so ŠVP a nedeklarovania spôsobu realizácie prierezových tém, resp. ich nezpracovania do obsahu vzdelávania. Nekomplexné informácie o hodnotení žiakov, zabezpečení podmienok vzdelávania žiakov so ŠVP a ojedinele nezpracovanie zmien v súlade s aktuálnou verziou konsolidovaného znenia, duplicitného uvádzania informácií bez výpovednej hodnoty, neaktuálny popis priestorových a materiálno-technických podmienok školy ovplyvnili úroveň ich spracovania s negatívnym dosahom na objektívnu informovanosť verejnosti o školách.

GRAF 31 Úroveň vypracovania školských vzdelávacích programov

Väčšina škôl pri stanovovaní **vlastných cieľov výchovy a vzdelávania** reflektovala všeobecné ciele stanovené v školskom zákone, ich čiastočnou modifikáciou prevažne vytvárali vlastné zameranie s prihliadnutím na reálne podmienky a koncepčné zámery rozvoja školy. Najčastejšie boli orientované na podporu všestranného rozvoja osobnosti žiakov, rozvíjanie kľúčových kompetencií žiakov s dôrazom na komunikačné kompetencie v materinskom a cudzom jazyku, rozvíjanie digitálnej a čitateľskej gramotnosti, budovanie vzťahu k prírode, vlastnej krajine, rozvíjanie tvorivého myslenia, ojedinele podporu športových aktivít. Vymedzené ciele výchovy a vzdelávania žiakov v **18 %** kontrolovaných subjektov **nezodpovedali ich reálnym podmienkam**. Niekde na deklarovajúcu profiláciu školy smerujúcu k vzdelávaniu žiakov v cudzích jazykoch, získavaniu digitálnych zručností či naplňaniu cieľov v oblasti športu neboli vytvorené personálne, priestorové či materiálno-technické podmienky. V iných subjektoch ciele smerujúce k nadobudnutiu kľúčových kompetencií žiakov, ich naplňanie najmä v oblasti rozvíjania vyšších myšlienkových procesov, predovšetkým hodnotiacich schopností a tvorivosti, kritického myslenia, sebahodnotenia i hodnotenia iných či sociálnych zručností v kooperatívnych činnostiach nebolo priamym pozorovaním edukácie dostatočne preukázané.

Učebné plány vo väčšine subjektov boli v súlade s RUP príslušných ŠVP. Súčasťou UP väčšiny škôl boli aj vlastné poznámky týkajúce sa prevažne využitia disponibilných hodín, organizácie vyučovania a delenia tried na skupiny. Takmer vo všetkých kontrolovaných subjektoch na oboch stupňoch vzdelávania pri modifikácii UP posilnili **disponibilnými hodinami** najmä povinné vyučovacie predmety, niekde ich využili aj na zavedenie nových predmetov zameraných na rozvoj komunikačných zručností, regionálnu výchovu, rozvoj finančnej či čitateľskej gramotnosti. Do UP špeciálnych tried pre žiakov s VPU zaradili predmety špeciálnopedagogickej podpory. Zlepšenie pohybových zručností žiakov v 24 % ZŠ podporili zvýšenou hodinovou dotáciou predmetu TSV v primárnom alebo nižšom strednom vzdelávaní, prípadne zavedením nových predmetov do vzdelávacej oblasti *Zdravie a pohyb*. **Učebný plán v 19 % škôl nerešpektoval RUP**. Zistené nedostatky sa týkali menej dôsledného rozpracovania príslušných RUP pre celý stupeň vzdelávania; nezariadenia niektorých predmetov do vzdelávacích oblastí,

ako aj neurčenia ich hodinovej dotácie pre príslušný ročník, niekde absentovania UP špeciálnej triedy pre žiakov s autizmom bez MP a s MP. Ojedinele nevyužili disponibilnú hodinu z počtu stanoveného RUP pri úprave UP pre nižšie stredné vzdelávanie alebo nevyučovali predmety zaradené do UP v ŠkVP v rámci disponibilných hodín pri individuálnej dištančnej forme vzdelávania prostredníctvom IVP bez pravidelnej účasti žiakov. V niektorých školách v poznámkach k plánu nestanovili alebo nejasne stanovili podmienky a špecifikáciu organizácie VVP. Tieto nedostatky mali negatívny vplyv najmä na organizáciu vyučovania cudzích jazykov, INF, THD, výchovných predmetov a realizovanie praktických cvičení z predmetov CHE, BIO a FYZ nedodržaním maximálneho počtu žiakov v skupinách, nedelením žiakov na skupiny alebo spájaním žiakov z rôznych ročníkov. **Výraznými nedostatkami**, v dôsledku ktorých sa edukačný proces nerealizoval v súlade so ŠVP, bolo nedodržanie RUP vymedzeného najnižšieho týždenného počtu hodín predmetu PVO v primárnom vzdelávaní v jednej škole a iných dvoch školách vzdelávanie integrovaných žiakov s ľahkým stupňom MP podľa UP pre žiakov s MP.

Učebné osnovy boli vypracované na dobrej úrovni. Učebné osnovy predmetov primárneho a nižšieho stredného vzdelávania vrátane špeciálnych tried umožňovali realizovať výchovu a vzdelávanie žiakov, ako aj rozvíjať ich kľúčové kompetencie v súlade s cieľmi stanovenými príslušným ŠVP. Vypracované boli najmenej v rozsahu vzdelávacieho štandardu ŠVP v časových dotáciách podľa UP kontrolovaných subjektov. Obsah vzdelávania predmetov, ktoré boli posilnené disponibilnými hodinami, nebol rozšírený, ale ich zvýšená dotácia bola využitá na opakovanie, precvičovanie a upevňovanie učiva. **Nedostatky** boli prevažne v ich chýbajúcom aktualizovaní v zmysle inovovaných ŠVP. Ojedinele subjekty nemali vypracované učebné osnovy pre novozavedené vyučovacie predmety, ktoré obsahovali charakteristiku a ciele predmetu, obsahový štandard, metódy a formy vyučovania, učebné zdroje a spôsob hodnotenia žiakov, ako aj rozvíjanie ich kľúčových kompetencií. V **primárnom vzdelávaní v 11,9 % škôl** absentovalo najmä vymedzenie obsahu vzdelávania v niektorých ročníkoch a v predmete SJK nebol dodržaný počet, rozsah a stupnica hodnotenia kontrolných diktátov či zameranie a kritériá hodnotenia písomných slohových prác. V **nižšom strednom vzdelávaní v 18,5 % škôl** sa vyskytol v učebných osnovách niektorých predmetov (*INF, SJK, SJKL, TSV, GEG*) nesúlad s obsahovým štandardom. V **11,1 % špeciálnych tried** rámcový obsah vzdelávania vyučovacích predmetov pre žiakov s autizmom a ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami s MP vzdelávaných v špeciálnej triede bol stanovený v IVP jednotlivých žiakov; obsah učiva v predmetoch MAT, SJKL, HUV a sčasti aj VYV bol ťažko porovnateľný s obsahovými požiadavkami ŠVP; absentovala úprava obsahu vzdelávania v predmete NBV.

Školské vzdelávacie programy všetkých kontrolovaných ZŠ obsahovali stručnú charakteristiku, stanovené ciele a spôsob realizácie **prierezových tém** v primárnom a nižšom strednom vzdelávaní. Najčastejšie školy deklarovali ich zapracovanie do obsahu vzdelávania blízkyh vyučovacích predmetov a kombináciu rôznych foriem práce a aktivít v čase mimo vyučovania. Prierezové témy zamerané na oblasť výchovy k bezpečnosti v cestnej premávke a ochrany života a zdravia uskutočňovali formou výletov, didaktických hier a účelových cvičení. Tematické okruhy multikultúrnej a mediálnej výchovy boli realizované v rámci školských i mimoškolských aktivít, projektov, prednášok a exkurzií. V implementovaní cieľových požiadaviek prierezových tém do učiva jednotlivých predmetov a v ich realizácii sa vyskytli nedostatky v 17 % škôl. Niekde absentovalo uvedenie spôsobu realizácie prierezovej témy výchova k manželstvu a rodičovstvu, ojedinele i ostatných prierezových tém.

Vzdelávacie príležitosti pre žiakov so ŠVVP školy mali zapracované v ŠkVP na dobrej úrovni. Väčšina škôl v ŠkVP komplexne zapracovala informácie týkajúce sa **zabezpečenia výchovy a vzdelávania žiakov so ŠVVP** (ZZ, SZP, nadaní), úpravu podmienok (napríklad zmena organizačnej formy vyučovania *team teaching* – 2 učitelia na 1 hodine), ich začlenenie do bežných tried, vypracovanie IVP v súlade s princípmi inkluzívneho vzdelávania, podmienky pre primeraný rozvoj ich kľúčových kompetencií, informácie o metódach a formách práce a zabezpečení zodpovedajúcich učebných materiálov a priestorov. V 22 % škôl neboli dostatočne vytvárané podmienky výchovy a vzdelávania žiakov so ŠVVP prostredníctvom IVP. Niektorí žiaci ich nemali vypracované alebo neboli v súlade s odporúčaniami zariadení poradenstva a prevencie, nezahŕňali úpravu obsahu, metód, foriem a hodnotenia podľa individuálnych potrieb žiakov. Niekde nebola rešpektovaná forma ich hodnotenia stanovená v ŠkVP alebo nebola v súlade s právnym predpisom. Žiaci boli vzdelávaní podľa IVP bez informovaného súhlasu zákonného zástupcu, prípadne

zákoným zástupcom nebola poskytnutá kópia IVP. V niektorých školách, ktoré vzdelávali žiakov z MRK, neboli stanovené osobitosti a špecifiká ich vzdelávania alebo absentovala špecifikácia cieľov vzdelávania žiakov so všeobecným intelektovým nadaním s ohľadom na druh a stupeň rozvíjaného nadania a na potrebu ich všestranného osobnostného rozvoja. Vyskytli sa aj ďalšie nedostatky, ktoré negatívne ovplyvňovali kvalitu práce školy v oblasti vzdelávania žiakov so ŠVVP. Týkali sa nevydania rozhodnutia o oslobodení žiaka od povinnosti dochádzať do školy, prípadne jeho vydanie bez určenia týždenného časového rozsahu vzdelávania žiaka. Niekde písomné správy o postupe a výsledkoch výchovno-vzdelávacej činnosti žiakov so ZZ vzdelávaných formou individuálneho vzdelávania neboli prerokované v pedagogickej rade, zodpovední PZ ich nepredkladali riaditeľovi školy. Učitelia neboli vždy oboznamovaní s obsahom IVP, niekde absentovalo vyhodnocovanie procesu integrácie žiakov s cieľom stanovenia ďalších postupov. Zo zistení tiež vyplynulo, že v dvoch školách integrovaní žiaci s MP neboli vzdelávaní podľa UP školy a obsah ich vzdelávania nebol zaznamenaný do triednych kníh príslušných pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie ZŠ. Jedna škola evidovala niektorých žiakov zo SZP bez diagnostického vyšetrenia v poradenskom zariadení. V inej škole sa nedostatky týkali aj **edukácie žiakov s MP** podľa RUP vzdelávacieho programu pre žiakov s MP, čo malo negatívny dosah na možnosti ich inkluzívneho vzdelávania.

Absencia úpravy obsahu a metód vzdelávania žiakov s mentálnym postihnutím v IVP znižovala efektivitu ich uplatňovania v praxi. Niekde chýbali aj žiadosti zákonných zástupcov o prijatie žiakov do špeciálnej triedy. Nedostatky vo vypracovaní IVP žiakov so ŠVVP premietajúce sa do ich výchovy a vzdelávania poukazovali na nižšiu mieru spolupráce s odbornými zamestnancami poradenských zariadení. Pri zabezpečovaní podmienok na výchovu a vzdelávanie žiakov so ZZ, zo SZP a z MRK sa podieľali aj PA a odborní zamestnanci, avšak z vyjadrení vedúcich PZ vyplynulo, že ich reálny počet bol v školách **nižší ako ich aktuálna potreba**. Nepostačujúci počet PA, školských špeciálnych pedagógov, prípadne ďalších OZ pri výchove a vzdelávaní žiakov so ŠVVP bol veľmi citeľný v 1 ZŠ s vysokým počtom žiakov so ŠVVP a z MRK. Niektoré školy mali v ŠkVP zapracované aj osobitosti výchovy a vzdelávania žiakov cudzincov.

Vedúci pedagogickí zamestnanci tretiny škôl nepredložili ŠkVP na prerokovanie pedagogickej rade alebo rade školy, čím neumožnili ich členom vyjadriť pripomienky alebo predložiť návrhy pri jeho tvorbe. Základné dokumenty 7 % škôl neboli zverejnené na verejne prístupnom mieste, čím sledované subjekty nevytvárali predpoklady na spoluúčasť pedagógov a zákonných zástupcov žiakov pri ich pripomienkovaní, podávaní návrhov na aktualizáciu a tiež neumožnili širokej verejnosti získať informácie o škole.

Hlavné zistenia z posudzovania ŠkVP

ZISTENÉ NEDOSTATKY

- nerealizovanie výchovy a vzdelávania v súlade so ŠkVP v 48 % škôl
- nestanovenie cieľov zodpovedajúcich reálnym podmienkam v 18 % škôl
- nerešpektovanie RUP pri vypracovaní učebných plánov v 19 % škôl
- nerozpracovanie učebných osnov pre jednotlivé ročníky v rozsahu príslušných vzdelávacích štandardov v 15 % škôl
- nezpracovanie cieľových požiadaviek prierezových tém do učiva jednotlivých predmetov a ich realizácie v 17 % škôl
- nezpracovanie úpravy podmienok výchovy a vzdelávania žiakov so ŠVVP v 17 % škôl
- nevytváranie podmienok pre edukáciu začlenených žiakov prostredníctvom IVP v 22 % škôl
- nepredloženie ŠkVP na prerokovanie pedagogickej rade alebo rade školy v 33 % škôl

PEDAGOGICKÉ RIADENIE

Vedúci pedagogickí zamestnanci takmer všetkých ZŠ podporovali **odborný rast** svojich **pedagogických a odborných zamestnancov**. Jeho zameranie vychádzalo zo stanovených plánov profesijného rozvoja, prípadne osobných plánov vzdelávania pedagogických zamestnancov a väčšinou bolo v súlade s deklarovými cieľmi a konkrétnymi potrebami škôl. Najčastejšie absolvované programy vzdelávania za obdobie ostatných dvoch rokov boli zacielené na inovácie foriem a metód vo vzdelávaní, digitálne kompetencie, inklúziu a prácu so žiakmi so ŠVVP, rozvoj funkčných gramotností, kritického myslenia, transversálnych zručností, ale aj autoevalvačné procesy. Aj napriek množstvu pedagógmi absolvovaných programov vzdelávania vedúci pedagogickí zamestnanci nevenovali vždy primeranú pozornosť prenosu získaných poznatkov pedagógov do edukácie. Priame pozorovanie vyučovacích hodín preukázalo, že poznatky z absolvovaných programov vzdelávania pedagogickí zamestnanci len čiastočne aplikovali na vyučovacích hodinách pri uplatňovaní podporných stimulov pre učenie sa každého žiaka. V sledovaných oblastiach sa prejavili len sporadicky, keďže priama aplikácia inovatívnych metód a foriem práce smerujúcich k aktívnemu činnostnému učeniu sa žiakov a rozvíjaniu metakognície nebola pozorovaná na 41,5 % vyučovacích hodín, možnosť zmysluplne využiť digitálne technológie absentovala na 39,4 % vyučovacích hodín a kolaboratívnu formu ako prácu vo dvojici/tíme ako jednu z dôležitých životných zručností preukázali žiaci len na úrovni 37,8 %. Celková miera rozvíjania poznávacích kompetencií žiakov (*na úrovni 51,7 %*) nepreukázala uplatnenie učiteľmi získaných spôsobilostí. Takmer polovica vedúcich PZ **nemala vypracovaný vlastný plán manažérskeho a pedagogického rozvoja**. Viacerí z nich si rozvíjali svoje profesijné kompetencie najčastejšie v oblasti komunikačných a manažérskych zručností, time manažmentu, autoevalvácie alebo aplikovania právnych predpisov.

Dôležitou súčasťou pedagogického riadenia bol **výkon štátnej správy v prvom stupni v štátnej škole a rozhodovanie v súkromnej alebo v cirkevnej škole**. Riaditelia väčšiny kontrolovaných subjektov vydávali rozhodnutia vo veciach v súlade s platným právnym predpisom. Komisionálne preskúšanie absolvovalo v predchádzajúcom školskom roku 69 žiakov, dokumentácia súvisiaca s jeho vykonávaním vykazovala nedostatky v jednej škole. **V 19 % škôl riaditelia buď nevydali príslušné rozhodnutia, alebo ich vydali bez zákonom stanovených náležitostí**. Negatívnym zistením v ďalšej škole bolo, že riaditeľka vydala rozhodnutie o neprijatí 2 žiačok do školy na plnenie povinnej školskej dochádzky, ktoré mali miesto trvalého pobytu v školskom obvode spádovej školy. Po odvolaní zákonným zástupcom a zrušení rozhodnutia riaditeľky školy zriaďovateľom vydala rozhodnutie o ich prijatí. Svojím konaním obmedzila 2 mesiace právo žiačkam na vzdelávanie.

Poradné orgány riaditeľov (metodické združenia a predmetové komisie) boli zriadené v 48 školách. Úroveň činnosti **metodických orgánov** však bola rozdielna. Zväčša sa zameriavali na plnenie organizačnej (*školské, mimoškolské aktivity*) a kontrolnej či hodnotiacej funkcie – plnenie učebných osnov a tematických výchovno-vzdelávacích plánov, zjednocovanie kritérií hodnotenia a klasifikácie výkonov žiakov, diagnostikovanie a vyhodnocovanie úrovne ich vedomostí s následnou javovou analýzou, ktorá pozostávala z identifikovania najčastejšie vyskytujúcich sa nedostatkov. Prevládalo prijímanie všeobecných opatrení, účinnosť kontrolných mechanizmov často oslaboval formálny prístup k odstraňovaniu zistených nedostatkov. Výchovno-vzdelávacími otázkami a problémami žiakov alebo riešením sociálnych vzťahov v triedach sa členovia metodických orgánov vo väčšine škôl zaoberali, s cieľom eliminovať negatívne javy, ale nie vždy dôsledne. Najslabším článkom práce metodických orgánov bolo plnenie odborného-metodickej funkcie. V plánoch činnosti sa akcentovala potreba ďalšieho vzdelávania pedagogických zamestnancov a vzájomná výmena skúseností, ktorá sa však reálne naplňovala v menšej miere, prevažne odovzdávaním poznatkov z absolvovaných vzdelávaní, čo obmedzovalo ich podiel na zvyšovaní kvality edukácie. Vo viac ako polovici škôl (57 %), kde metodické orgány zriadené neboli, niektorí riaditelia deklarovali, že ich základné funkcie prevzali pedagogické rady, ktoré však nie vždy venovali dostatočnú pozornosť skvalitňovaniu výchovno-vzdelávacieho procesu, čo znižovalo ich prínos ako nástrojov riadenia.

Školy viedli **pedagogickú** i ďalšiu **dokumentáciu** súvisiacu s procesom výchovy a vzdelávania trvalým spôsobom v printovej alebo elektronickej podobe. Nedostatky vážnejšieho charakteru (*neúplnosť dokumentácie žiakov so ŠVVP, katalógových listov, triednej knihy, protokolu o komisionálnej skúške, nevedenie záznamov o práci v záujmovom útvare, neprerokovanie niektorých interných predpisov v orgáne školskej samosprávy, neupravenie pravidiel vzájomných vzťahov a vzťahov s pedagogickými zamestnancami a ďalšími zamestnancami školy*) sa vyskytovali v 19 % škôl.

Pedagogické riadenie bolo na priemernej úrovni.

Riaditelia riadili pedagogické procesy na úrovni školy. V súlade s koncepčným zámerom podporovali rozvoj školy a prehlbovanie odborných kompetencií pedagogických zamestnancov. Kvalitu ich riadiacej a manažérskej činnosti negatívne ovplyvňovala absencia plánovania vlastného manažérskeho a pedagogického rozvoja a nevenovanie dostatočnej pozornosti účinnej implementácii poznatkov zo vzdelávania učiteľov do praxe. Vo veciach výkonu štátnej správy v prvom stupni v štátnej škole a v rozhodovaní v súkromnej alebo v cirkevnej škole nie vždy konali v súlade s aktuálnym právnym stavom.

Hlavné zistenia z posudzovania pedagogického riadenia

POZITÍVNE ZISTENIA

- podpora odborného rastu pedagogických a odborných zamestnancov

ZISTENÉ NEDOSTATKY

- nevenovanie dostatočnej pozornosti implementácii poznatkov zo vzdelávania pedagogických zamestnancov v edukácii
- nižšia miera participácie metodických orgánov na riadiacich procesoch školy, nedostatočná výmena skúseností v rámci metodických orgánov
- nevypracovanie vlastného plánu manažérskeho a pedagogického rozvoja vedúcich pedagogických zamestnancov
- nedostatky vo vydávaní príslušných rozhodnutí riaditeľmi škôl alebo ich vydávaní bez zákonom stanovených náležitostí v 19 % škôl
- nedostatky vo vedení pedagogickej dokumentácie v 19 % škôl

VNÚTORNÝ SYSTÉM KONTROLY A HODNOTENIA

Vnútorň systém kontroly a hodnotenia žiakov malo vypracovaný alebo rozpracovaný ako samostatný interný predpis 71 % subjektov, prípadne ich zahrnuli do učebných osnov jednotlivých vyučovacích predmetov. Obsahovali konkrétne kritériá, postupy a formy hodnotenia, vychádzajúce z príslušného metodického pokynu na hodnotenie a klasifikáciu žiakov ZŠ. Funkčnosť vnútorného systému kontroly a hodnotenia žiakov so stanovenými všeobecnými spôsobmi, formami, postupmi a kritériami hodnotenia ako súčasť ŠkVP bola dôležitá aj pre elimináciu neúspechu žiakov vo vzdelávaní. Úroveň rozpracovania systému kontroly a hodnotenia žiakov bola rozdielna. **Nedostatočné** sa javilo jeho vyhotovenie bez dôrazu na analýzu výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov (pedagógovia často využívali iba analýzu písomných prác a výsledkov z externých testovaní) bez zamerania na sledovanie a podporu MÚŽ. Stanoveniu kritérií, ktoré boli podkladom hodnotenia výkonov žiakov, sa venovala nižšia pozornosť. V niektorých školách absentovalo nastavenie spôsobu hodnotenia používaním

rovnakej stupnice percentuálnej úspešnosti pri písomných prácach žiakov na oboch stupňoch vzdelávania. Komplexnosť systému hodnotenia výkonov žiakov v iných školách obmedzovala absencia kritérií pri praktických činnostiach alebo neboli vypracované sumárne a jasne, ponúkali možnosť zadefinovaním oblastí v percentách bez uvedenia prevodu na klasifikačný stupeň. Ojedinele sa nedostatky prejavili v absencii kritérií hodnotenia žiakov so ŠVVP na oboch stupňoch vzdelávania, resp. v nedodržaní stanovených kritérií alebo v nedodržaní odporúčaní poradenských zariadení pri ich stanovení. Táto skutočnosť sa preukázala aj počas priameho pozorovania vyučovacích hodín, na ktorých učitelia nevytvárali podmienky pre inkluzívne vzdelávanie každého žiaka (nepodporovali rozvoj individuálneho potenciálu jednotlivcov pri prekonávaní bariér v učení), nerespektovali rozdielne individuálne vzdelávacie potreby žiakov so ŠVVP (na oboch stupňoch vzdelávania na 33,9 % vyučovacích hodín). Viaceré subjekty ako súčasť hodnotenia deklarovali i sebahodnotenie žiakov, no inšpekčné zistenia preukázali, že hodnotiace zručnosti nemali dostatočne rozvinuté. Uplatňovanie formatívneho hodnotenia v edukačnom procese potvrdila v zadanom dotazníku pre žiaka (vzťahy medzi žiakmi a učiteľmi – vyplnilo 2 241 žiakov 8. a 9. ročníka) väčšina žiakov (75,7 %), čo bolo v súlade aj s pozorovaním na sledovaných vyučovacích hodinách (80,2 %). Pri **posudzovaní správania žiakov** postupovali školy v zhode s pravidlami stanovenými v školských poriadkoch. Informácie o výchovno-vzdelávacích problémoch žiakov nie vždy poskytovali ich zákonným zástupcom v dostatočnom časovom predstihu a v celom rozsahu tak, aby mohli včas a účinne zasiahnuť. V prípade mimoriadneho zhoršenia prospechu žiaka ich školy väčšinou preukázateľne informovali prostredníctvom osobných konzultácií alebo priamo riaditeľom školy.

Vnútorň systém hodnotenia PZ bol vypracovaný a uplatnený pri ich ročnom hodnotení podľa predložených záznamov takmer vo všetkých školách. Obsahoval kritériá hodnotenia zamerané zväčša na výchovno-vzdelávaciu činnosť, mimoškolské aktivity, pracovné správanie a rozvoj profesijných zručností. V 18 % škôl neboli kritériá hodnotenia PZ rozpracované alebo vykazovali znaky formálnosti. Zistenia z komplexných inšpekcií preukázali, že v **25 %** sledovaných škôl **absentovala plánovaná kontrolná činnosť** vedúcich PZ a až v 49 % škôl chýbala **následná analýza** výsledkov kontroly. Vedúci PZ hospitačnou činnosťou prevažne sledovali prácu učiteľov, menší dôraz bol kladený na zhodnotenie úrovne preukázaných kompetencií žiakov, v dôsledku čoho vedúci PZ nezískali relevantný obraz o kvalite vyučovania. Neprijímanie opatrení k zisteným nedostatkom (až v 66 % ZŠ) s ojedinelou kontrolou ich akceptovania/plnenia (*len v 20 % škôl*) sa vyznačovalo značnou formálnosťou, nebolo dostatočné, znižovalo funkčnosť kontrolnej činnosti ako účinného nástroja riadenia a nevytváralo predpoklady na zmenu kvality edukácie.

Takmer tretina riaditeľov škôl uviedla v informačných dotazníkoch, že realizovala v predchádzajúcich školských rokoch **autoevalváciu** s cieľom systematicky plánovane monitorovať výchovno-vzdelávaciu činnosť. Sebahodnotiace procesy zamerané na rôzne oblasti (oblasť vnútornej školskej kontroly, oblasť hodnotenia stavu výchovy a vzdelávania na základe stanovených kritérií a ukazovateľov kvalitatívnej školy, oblasť monitorovania sociálnej klímy a wellbeing žiakov, oblasť využívania digitálnych technológií učiteľmi a žiakmi) realizovali čiastkovo pedagogické kolektívy v 13 % škôl. V ostatných subjektoch zväčša len uplatňovali niektoré procesy nesúce znaky sebahodnotenia, ktoré však neboli realizované cielene a nemali dlhodobý charakter. Pri získavaní spätnej väzby sa školy zamerali najmä na hodnotenie ich kvality externými posudzovateľmi (testovanie, výsledky žiakov v súťažiach, projekty a úspešnosť v prijímacom konaní). Sebahodnotenie považovala väčšina riaditeľov škôl za užitočný nástroj zvyšovania kvality práce a nevnímala autoevalváciu ako ďalšiu zbytočnú byrokratickú záťaž.

Vnútorň systém kontroly a hodnotenia bol na priemernej úrovni.

Vnútorň systém kontroly a hodnotenia dosahoval nízku účinnosť. Oslabovala ho najmä nízka miera prijímania opatrení k zisteným nedostatkom, ojedinelá kontrola ich plnenia, čo znižovalo jeho funkčnosť.

Hlavné zistenia z posudzovania vnútorného systému kontroly

ZISTENÉ NEDOSTATKY

- nevykonávanie plánovanej kontrolnej činnosti vedúcimi pedagogickými zamestnancami v 25 % škôl
- nedôsledné rozpracovanie kritérií hodnotenia pedagogických zamestnancov v 18 % škôl
- nedostatočná následná analýza výsledkov kontroly až v 49 % ZŠ
- neprijímanie konkrétnych opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v 66 % škôl s nízkou kontrolou ich akceptovania/plnenia

KLÍMA A KULTÚRA ŠKOLY

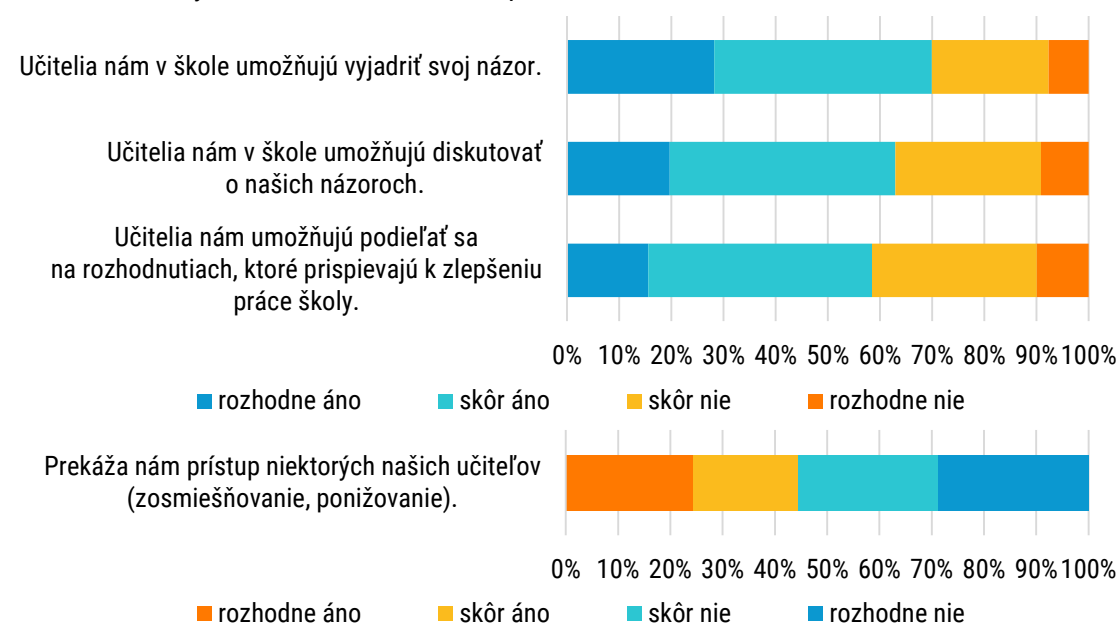
V sledovaných školách úroveň pedagogického riadenia a kvalita riadiacich procesov významne ovplyvňovali aj ich **klímu a kultúru**. K základným ukazovateľom posudzovania otvorenosti klímy škôl patrili vyjadrenia pedagogických zamestnancov v dotazníkoch zadaných ŠŠI. Z analýzy odpovedí 1 364 pedagogických zamestnancov o kvalite vzájomných vzťahov vnútri pedagogických kolektívov, o vzťahoch medzi pedagógmi a riaditeľmi vyplynulo, že v 85 % ZŠ sa vyznačovali súdržnosťou, vzájomnou dôverou, spoluprácou, ochotou plniť úlohy vyplývajúce z vízie školy. **Uzavretú klímu potvrdili výsledky v 15 % ZŠ**. Frustrácia pedagógov sa prejavovala najmä pocitom vykonávania množstva nepotrebných administratívnej práce, nedôverou, nebudovaním vzájomných vzťahov s kolegami, so žiakmi. Klímu negatívne ovplyvňoval aj direktívny štýl riadenia. K podpore wellbeingu a budovaniu priaznivých vzťahov medzi PZ v niektorých školách prispievalo organizovanie aktivít, teambuildingových podujatí, poznávacích a regeneračných pobytov, zapojenie do projektu zameraného na prevenciu syndrómu vyhorenia alebo morálne ocenenie zo strany riaditeľa školy.

Vzájomné **vzťahy medzi učiteľmi a žiakmi** a systém podpory uplatňovania efektívnych stratégií učenia sa hodnotili žiaci 8. a 9. ročníka (2 241) v dotazníku vo viacerých ukazovateľoch. Hoci zistenia školských inšpektorov potvrdili na všetkých sledovaných školách pozitívnu pracovnú atmosféru a vzťahy fyzického i psychického bezpečia, takmer polovica respondentov **nevnímala vzájomné vzťahy s učiteľmi ako podporné**. Na vzájomných vzťahoch sa odrážali viaceré negatívne zistenia. Takmer polovica žiakov (44,6 %; z celkového počtu dievčat túto skutočnosť potvrdilo 49,7 % respondentiek) uviedla, že im prekážal nekorektný prístup učiteľa a nezáujem učiteľov o ich záujmy (42,2 %). Súčasne rovnaké percento žiakov uviedlo (41,6 %), že nemá možnosť participovať na rozhodnutiach a zlepšeniach školy. Hoci tri štvrtiny žiakov potvrdili, že učiteľia k nim pristupovali podľa ich schopností, priame pozorovanie preukázalo poskytovanie individuálnej podpory žiakom len na polovici vyučovacích hodín. Z dotazníkov taktiež vyplynulo, že podľa takmer troch štvrtín opýtaných učiteľia umožňovali žiakom vyjadriť vlastný názor a dve tretiny respondentov potvrdili i poskytnutie priestoru na diskusiu. Z inšpekčných pozorovaní však vyplynulo, že žiaci v priebehu vzdelávacieho procesu mali možnosť prezentovať svoje názory len na 40,5 % vyučovacích hodín, čo nedostatočne napomáhalo rozvíjať ich občianske kompetencie (56,9 %).

Cielená podpora osvojenia si a využívania **efektívnych stratégií učenia sa žiakov** učiteľmi absentovala o niečo viac ako v tretine škôl, čo sa preukázalo aj na sledovaných vyučovacích hodinách. Vyučovanie považovalo za zaujímavé len 59,8 % žiakov, čo pravdepodobne súviselo aj s tým, že učiteľia metódy a formy práce smerujúce k aktívnemu činnostnému učeniu sa žiakov a k rozvíjaniu ich kritického myslenia neuplatnili až na 41,5 % pozorovaných hodín. Väčšina žiakov (82,4 %) v dotazníku síce potvrdila, že súčasťou vyučovania boli projekty, v ktorých využívali medzipredmetové vzťahy, ale až 30 % z nich priznalo, že nemali možnosť vlastnú prácu hodnotiť. Tieto skutočnosti preukázala

aj hospitačná činnosť školských inšpektorov, ktorá poukázala na nedostatočné rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich procesov, kritického myslenia a práce s chybou.

GRAF 32 Vzťahy medzi žiakmi a učiteľmi z pohľadu žiakov

Oblasť **bezpečnosti** posúdili žiaci 6. a 7. ročníka (*dotazník BŠP vyplnilo 2 542 žiakov*) zväčša pozitívne. Takmer všetci potvrdili, že sa v škole cítili dobre a bezpečne (94,3 %). Svojich pedagógov väčšina vnímala ako chápaných, tolerantných (89,8 %) a v prípade riešenia nevhodného správania ako spravodlivých (82 %). Taktiež väčšina (86,9 %) z nich nemala obavu zo žiadneho spolužiaka. Viac ako polovica z nich však pripustila problémy s disciplínou na vyučovacích hodinách a so správaním niektorých spolužiakov. Prestávky najčastejšie oslovení žiaci využívali na rozhovory s rovesníkmi, menej často sa venovali pohybovým či športovým aktivitám (32,1 %) a 8,5 % žiakov priznalo trávenie väčšej časti prestávok s mobilným telefónom. Počas prestávok vysmievanie sa spolužiakom potvrdilo 12,1 % a bitky či hádky označilo 24,1 % oslovených žiakov. Svedkami šikanovania bolo podľa odpovedí 33,7 % žiakov. Taktiež 16,8 % priznalo, že bolo šikanovaných, z nich 8,3 % formou kyberšikanovania, väčšina prostredníctvom sociálnych sietí (5,9 %). Ako najčastejšie miesto, kde prichádza k šikanovaniu, označili žiaci triedu počas prestávky (26,4 %) alebo priestory školy pred vyučovaním a po vyučovaní (9,1 %). S uvedeným problémom sa zdôverili rodičovi, spolužiakovi aj triednemu učiteľovi, ale najmenej školskému koordinátorovi prevencie (0,2 %). Viac ako polovici z nich pomohol spolužiak.

Objavujúce sa problémy s disciplínou (*zvyšujúca sa agresivita žiakov, vyskytujúce sa prípady skrytého šikanovania a zvýšený počet riešení dôsledkov komunikácie žiakov prostredníctvom sociálnych sietí*) boli na mnohých školách motívom na realizáciu **preventívnych programov** a aktivít zameraných na podporu wellbeingu žiakov. Prevažná väčšina škôl vytvárala podmienky na systematické budovanie partnerských **vzťahov so zákonnými zástupcami** prostredníctvom formálnych i neformálnych stretnutí, konzultácií alebo ich zapájaním do rôznych školských i mimoškolských aktivít, čím posilňovali vzájomnú dôveru a spoluprácu.

Školy motivovali žiakov aj k **činnosti v záujmových útvaroch** najčastejšie s environmentálnym, športovým či regionálnym zameraním alebo orientovaných na podporu zdravého životného štýlu či rozvíjanie medziľudských vzťahov. Žiakov zapájali do predmetových súťaží, olympiád a kultúrnych podujatí, čím im umožnili zažiť pocit úspechu. Na prezentovanie svojich aktivít subjekty využívali webové sídla, elektronické médiá, regionálnu tlač, televíziu a niekde aj školský časopis. V záujme skvalitnenia formálneho i neformálneho vzdelávania školy deklarovali, hoci nie všetky preukázateľne, aktívnu spoluprácu s poradenskými zariadeniami, strednými školami, rozličnými inštitúciami, organizáciami, športovými a kultúrnymi združeniami. Organizovanie **programu vzdelávania na získanie nižšieho**

stredného vzdelania dennou formou v trvaní 10 mesiacov, ktorý úspešne ukončila 1 žiačka v školskom roku 2021/2022, zabezpečovala jedna ZŠ.

Na konci 2. polroka školského roka 2021/2022 evidovali sledované základné školy 8 304 žiakov v primárnom vzdelávaní (z nich 119 zo SZP; 451 so ZZ a 177 z MRK) a 8 609 žiakov v nižšom strednom vzdelávaní (z nich 71 zo SZP; 1076 so ZZ a 153 z MRK). Stupňom prospechu **nedostatočný** bolo hodnotených spolu 173 žiakov, z toho 51 v primárnom a 122 žiakov v nižšom strednom vzdelávaní.

Komisionálne skúšky riaditelia povolili 79 žiakom (13 primárneho a 66 nižšieho stredného vzdelávania), z nich dve tretiny ich vykonali úspešne. Piaty žiaci sa ich nezúčastnili.

Údaje za školský rok 2021/2022	Prvý stupeň – ročníky				Druhý stupeň – ročníky				
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Celkový počet žiakov	2 260	2 020	2 063	1 961	1 954	1 789	1 786	1 629	1 451
z nich počet žiakov zo SZP	53	33	12	21	19	15	16	10	11
z nich počet žiakov so ZZ	58	89	150	154	223	207	258	221	167
z nich počet žiakov z MRK	53	32	61	31	52	29	42	22	8
Počet žiakov neprospievajúcich z 1 alebo z 2 predmetov	16	4	4	4	10	13	19	25	4
Počet žiakov neprospievajúcich z 3 a viac predmetov	17	2	1	3	17	13	6	13	2
Počet neprospievajúcich žiakov, ktorým bola povolená komisionálna skúška	5	3	2	3	10	13	19	20	4
z nich									
úspešne vykonali KS	1	2	1	2	7	11	14	13	3
nezúčastnili sa KS	1	0	0	0	0	0	1	2	1

Školy evidovali na 2. stupni aj 43 žiakov (z nich 65 % z MRK a 16 % so ZZ), ktorí **predčasne ukončili povinnú školskú dochádzku** (najviac v 7. ročníku – 23 a v 8. ročníku – 17), časť z nich pokračovala v štúdiu v dvojročnom odbore na strednej škole.

Z dotazníka na zistenie príčiny slabšieho prospechu žiakov a z rozhovorov s riaditeľmi škôl, s učiteľmi vyplynulo, že najčastejšími príčinami zlyhávania žiaka v edukačnom procese boli podľa ich názoru príčiny:

- **podmienené žiakovou osobnosťou**
 - nedostatok vzdelávacej motivácie – nesplnené očakávania
 - ľahostajný prístup k vzdelávacím výsledkom
 - nesprávne postoje k učeniu
 - ŠVVP
 - nepravdivá dochádzka do školy
 - problémy so začlenením sa do kolektívu
- **rodinným prostredím**
 - problémové rodinné zázemie
 - nezáujem zákonných zástupcov o vzdelávacie výsledky detí a nízka miera spolupráce so školou
- **školou**
 - ťažkosti spôsobené prechodom z nižšieho stupňa vzdelávania na vyšší
 - zvýšené požiadavky na vedomosti a zručnosti žiakov
 - dôsledky dištančnej výučby

Najväčšie problémy žiaci vykazovali v premetoch MAT, SJL, CUJ, FYZ a GEG. Príčiny neprospievania žiakov podmienené školou označené riaditeľmi boli menej výrazné ako príčiny neprospievania podmienené žiakovou osobnosťou a jeho rodinným prostredím.

Vedúci pedagogickí zamestnanci uvádzali uplatňovanie **opatrení na znižovanie školského neúspechu žiakov**, na ktorých spoločne participovali vyučujúci, vedenie škôl, školský špeciálny pedagóg a triedni učiteľia. Zaangažovať do spolupráce sa snažili i zákonných zástupcov žiakov, no nie vždy s pozitívnym výsledkom. Opatrenia školy prispôbovali výchovno-vzdelávacím potrebám konkrétnych jednotlivcov a riešili ich operatívne, potenciál metodických orgánov pri ich zavádzaní a vyhodnocovaní využívali v menšej miere. Komunikáciou najmä na pôde pedagogických rád overovali účinnosť prijatých opatrení, čím obmedzovali počet žiakov, ktorí predčasne ukončili vzdelávanie, ale záznamy o tom zväčša nevedli. Riaditelia považovali systém práce s MÚŽ za účinný. Počas výkonu komplexnej inšpekcie boli zisťované **konkrétne formy podpory** pre MÚŽ vo vzdelávaní.

Za menej úspešného žiaka (vo vzdelávaní) bol pri inšpekciách považovaný žiak, ktorého vzdelávacie výsledky nevytvárali predpoklad na úspešné zvládnutie obsahu vzdelávania, resp. nedosahoval učebné výsledky primerané svojim schopnostným a osobnostným predpokladom.

Zadané dotazníky vo vzťahu k MÚŽ vyplnilo 185 učiteľov predmetov, z ktorých školy vykazovali neprospievajúcich žiakov v druhom polroku školského roka 2021/2022. Riadené rozhovory sa realizovali aj so 149 MÚŽ (prvého aj druhého stupňa), ktorí vykonali komisionálne skúšky alebo opakovali ročník z dôvodu neprospievania. V riadenom rozhovore žiaci uvádzali ako dôvod svojho školského neúspechu slabú alebo žiadnu domácu prípravu, čiastočne náročnosť učiva. Takmer tri štvrtiny učiteľov uviedli, že počas vyučovania mali možnosť pri práci so slaboprospievajúcimi žiakmi kooperovať s pedagogickým asistentom. Avšak iba pätina žiakov potvrdila, že im počas vyučovania bol **poskytnutý odborný servis** a len 15 % z nich školský špeciálny pedagóg radil ako sa zlepšiť, alebo s nimi individuálne pracoval učiteľ v inej triede. Väčšina žiakov príčinu svojich slabých alebo nedostatočných vzdelávacích výsledkov, na rozdiel od 75,1 % učiteľov, **nevidela v nepravdivej dochádzke a častej absencii na vyučovaní**. Vyjadrili sa, že vyučovanie ich prestane baviť, keď niečomu nerozumejú alebo nevedia držať krok s ostatnými spolužiakmi.

V čase mimo vyučovania poskytovalo **doučovanie** ako formu podpory 57,3 % učiteľov, ale zúčastnilo sa ho len 20 % z oslovených žiakov. Vytvorenie **podmienok pre rovesnícke učenie** uviedlo 85 % pedagogických zamestnancov, no s vyjadrením nesúhlasila viac ako polovica MÚŽ. Takmer všetci učiteľia potvrdili, že MÚŽ venovali v edukácii zvýšenú pozornosť a v prípade, že učivu neporozumeli, opätovne im ho vysvetlili. Pri spätnej väzbe poukazovali na chyby, ujasňovali žiakom možnosti ďalšieho rozvoja, využívali pri tom najmä motivačné formatívne hodnotenie a pochvalu, čo preukázalo aj pozorovanie na takmer 80 % vyučovacích hodín. Taktiež väčšina vyučujúcich pri komunikácii so slaboprospievajúcimi žiakmi uvádzala zdôvodňovanie dôležitosti dobrého vzdelania pre reálny život, s čím súhlasilo aj 75,8 % oslovených žiakov, ale takmer 60 % z nich si nemyslelo, že ich učiteľia poznajú natoľko dobre, aby s nimi diskutovali o ich budúcom povolaní.

Väčšina učiteľov uvádzala, že k MÚŽ **pristupuje individuálne**, pričom na základe pedagogickej diagnostiky žiaka neustále reflektuje ich slabé stránky a prispôbuje tomu opatrenia v edukácii (94,6 %), prispôbuje im učebný plán a obsah učiva (78,4 %), diferencuje úlohy a aktivity s cieľom podporiť ich úspešnosť (96,8 %) a používa individuálne pracovné listy (75,7 %). Ich tvrdenia boli v rozpore s odpoveďami 71,2 % žiakov, čo sa preukázalo aj na sledovaných vyučovacích hodinách. Pedagogickí zamestnanci pripustili, že pri zavádzaní nového učiva volili najčastejšie formu frontálneho vyučovania a na upevňovanie pozitívnych vzťahov v kolektíve iniciujú tímové hry a aktivity. Takmer všetci učiteľia uviedli, že **poznajú silné a slabé stránky svojich žiakov** a z tohto dôvodu prispôbujú opatrenia, ktoré by mali viesť k zlepšeniu ich školského výkonu, čo však nebolo v súlade s vyjadreniami žiakov. Často absentoval osobný, úprimný záujem vyučujúcich o hlbšie poznanie žiakov o ich vnútorný život, záujmy, potreby v dôsledku čoho tiež strácali motiváciu učiť sa.

Hospitačné zistenia preukázali poskytovanie **podporných stimulov pre učenie sa každého žiaka** zo strany učiteľov, ktoré by im pomohli prekonať bariéry v učení **len asi na polovici sledovaných hodín**. Vyučujúci zväčša umožňovali žiakom pri ich činnostiach pracovať vlastným pracovným tempom, poskytovali im dostatočný časový priestor k vypracovaniu zadaní, redukovali im počet a obsah úloh. Prínosom pre žiakov bolo aj poskytovanie podpory PA vo vyučovaní, ktorí sa prevažne orientovali na prácu so žiakmi so ŠVVP, menej alebo len ojedinele aj s intaktnými žiakmi.

Väčšina učiteľov tvrdila, že **spolupracuje so zákonnými zástupcami** menej úspešných žiakov. Najčastejšie ich kontaktujú v prípadoch výskytu problémov vo vyučovacom procese (93 %), poskytnutia informácií o pokroku žiakov v učení (78,9 %). Vytváranie podmienok pre zapojenie rodičov do vyučovacieho procesu alebo mimoškolskej činnosti deklarovala viac ako polovica učiteľov, niečo viac ako tretina tento údaj nepotvrdila, no zároveň pripustili, že komunikácia so zákonnými zástupcami MÚŽ bola problematická, značne limitovaná ich nezaujmom. Skutočnosť, že učiteľia informovali zákonných zástupcov o úspechoch žiakov a zlepšení sa v edukácii, nepotvrdilo 33 % žiakov a viac ako 50 % z nich uviedlo, že rodičia sa dozvedeli o ich výsledkoch len v prípade, až keď im hrozilo opakovanie ročníka. Takmer polovica žiakov sa vyjadrila, že ich rodičia sa osobne stretávali s vyučujúcimi len na rodičovských združeníach alebo v prípade zhoršeného prospechu. Žiaci teda nepotvrdili učiteľmi deklarované vzájomné stretnutia s ich rodičmi na akciách v škole, ani iné formy spolupráce so školou a zapájanie rodičov do vyučovacieho procesu či mimoškolskej činnosti.

K **najúčinnjším opatreniam** zo strany škôl pri riešení výchovno-vzdelávacích problémov a záškoláctva žiakov možno zaradiť **vytváranie funkčných školských podporných tímov a realizovanie projektov s celodenným výchovným a vzdelávacím programom** (*Spolu múdrejší, Spolu úspešnejší, Letná škola*). Väčšina (81 %) dotazníkom oslovených MÚŽ však túto ponuku nevyužila. Na účely kompenzácie chýbajúceho obsahu vzdelávania boli v aktuálnom školskom roku v 2 školách zriadené špecializované triedy. Efektívnym opatrením v 8 % škôl sa javilo využívanie **pomoci sociálneho pedagóga**, ktorý sledoval dochádzku žiakov do školy a napomáhal pri riešení problémov. V snahe riešiť edukačné alebo výchovné problémy jednotlivcov školy často kontaktovali zákonných zástupcov, v prípade potreby spolupracovali s OZ poradenských zariadení a inými inštitúciami. V rámci vzdelávania sa v ostatných dvoch rokoch PZ niektorých škôl zúčastnili programov vzdelávania zameraných na prácu s MÚŽ, čo vzhľadom na počet žiakov ohrozených školským neúspechom nebolo dostačujúce.

Klíma a kultúra školy boli na dobrej úrovni.

Pedagogickí zamestnanci hodnotili vzájomné vzťahy celkovo pozitívne, čo sa prejavilo otvorenou klímou vnútri väčšiny pedagogických kolektívov. Aj napriek tomu, že zistenia potvrdili na všetkých sledovaných školách pozitívnu pracovnú atmosféru a vzťahy fyzického i psychického bezpečia, žiaci nie vždy vnímali vzájomné vzťahy s učiteľmi ako podporujúce. Na základe rozhovorov s riaditeľmi škôl, slaboprospeievajúcimi žiakmi a dotazníka zadaného vyučujúcim je možné konštatovať, že žiakom, ktorým hrozilo predčasné ukončenie školskej dochádzky, nie vždy poskytovali školy primeranú individuálnu podporu a dostatočné edukačné intervencie, ktoré by výrazne pozitívne ovplyvňovali ich školskú úspešnosť.

Hlavné zistenia z posudzovania klímy a kultúry školy

POZITÍVNE ZISTENIA

- ponuka záujmových útvarov, mimoškolských aktivít a účasť žiakov na rozmanitých súťažiach a predmetových olympiádach

ZISTENÉ NEDOSTATKY

- absentovanie podpory osvojenia si a využívania efektívnych stratégií učenia sa žiakov učiteľmi v 35 % škôl
- nevnímanie vzájomných vzťahov žiakov s učiteľmi ako podporujúce
- neprispôsobenie vzdelávacieho prostredia potrebám skupín žiakov, ktorým vo zvýšenej miere hrozí riziko predčasného ukončenia školskej dochádzky v 19 % škôl
- venovanie menšej pozornosti vytváraniu pozitívnych vzťahov medzi školou a zákonnými zástupcami žiakov v 20 % škôl
- uzavretá klíma v pedagogických kolektívoch v 15 % škôl

SLUŽBY ŠKOLY

Posudzovaná oblasť **výchovného poradenstva a prevencie** s činnosťou jeho zložiek bola najslabšou z oblastí riadenia školy. V plnoorganizovaných školách bola sledovaná oblasť zabezpečená ustanovenými **výchovnými poradcami**, ktorí zväčša kumulovane koordinovali aj činnosti v oblasti kariérového poradenstva. V neplnoorganizovaných školách zabezpečovali výchovné poradenstvo podľa potreby zväčša riaditeľia škôl. Svoje činnosti výchovní poradcovia zaistovali v kooperácii s PZ a OZ škôl. Väčšina z nich mala pre svoju prácu vhodné priestorové, materiálno-technické podmienky. Spravidla mali znížený úväzok a služby poskytovali v súlade s vypracovaným plánom práce. Starostlivosť o MÚŽ a žiakov so ŠVVP a koordinácia práce učiteľov v tejto oblasti nepatrili medzi úlohy výchovných poradcov v 35,5 % škôl. Uvedenú oblasť zastrešovali najmä školskí špeciálni pedagógovia, v niektorých subjektoch nebola primerane zabezpečená, čo spôsobilo nedostatky v edukácii žiakov so ŠVVP. V riadenom rozhovore výchovní poradcovia uviedli, že pri riešení edukačných a sociálnych potrieb žiakov spolupracovali so zákonnými zástupcami žiakov, učiteľmi a OZ zariadení poradenstva a prevencie. Väčšina tvrdila, že žiaci sa im s problémami zdôverovali, prevažovali najmä sociálne a vzťahové problémy, tiež osobné či rodinné problémy a ťažkosti v ich učení sa. Na riešení výchovno-vzdelávacích problémov so žiakmi a s ich zákonnými zástupcami sa podieľali individuálne alebo v spolupráci s triednymi učiteľmi, s inými členmi školského podporného tímu (*ak bol v škole zriadený*) a s vedením školy.

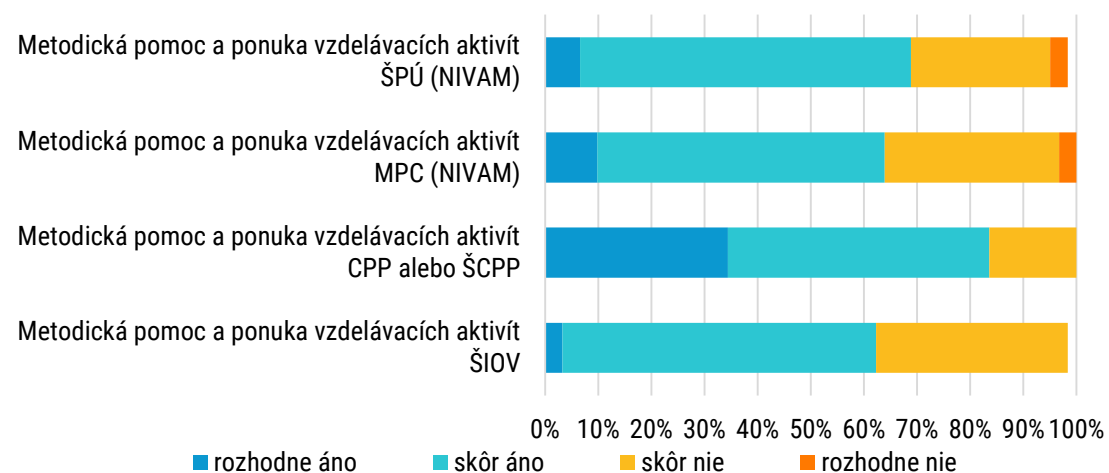
Záznamy o poskytovaní služieb žiakom a ich zákonným zástupcom 39 % výchovných poradcov nevedlo. Plán stretnutí s triednymi kolektívami a žiakmi v záujme vytvárania pozitívnej klímy nemali vypracovaný. Zo zadaného dotazníka 2 542 žiakom 6. a 7. ročníka zameraného na BŠP vyplynulo, že až **41,1 %** z nich **nevedelo, ktorý učiteľ je výchovný poradca**. Jeho pomoc, rady, konzultácie pri riešení osobných alebo školských problémov využívali len sporadicky, stretla sa s ním menej ako pätina žiakov. Dôvodom boli najmä vzťahy so spolužiakmi, problémy s učením, informácie o ďalšom štúdiu, vzťahy s učiteľmi či rodičmi, porušenie školského poriadku. Zistenia z dotazníkov naznačovali, že stretnutia výchovných poradcov s triednymi kolektívami neboli často plánované ani systematické. Aktivity na prevenciu drogových závislostí a sociálne patologických javov boli zo strany výchovných poradcov v prevažnej časti škôl implementované do oblasti koordinácie prevencie.

V rámci rozvoja wellbeingu žiakov poradcovia najčastejšie realizovali aktivity zamerané na nadobúdanie alebo zdokonaľovanie interpersonálnych zručností, budovanie prosociálneho správania a zdravých vzťahov v školskom prostredí. V neplnoorganizovaných školách (s ročníkmi 1. až 4.) zväčša nemali riaditelia škôl na výchovné poradenstvo vyhradené konzultačné hodiny, so zákonnými zástupcami žiakov sa zväčša stretávali po vzájomnej dohode. Konštatovali, že vážnejšie ťažkosti v edukácii nebolo potrebné riešiť a zriedkavo sa vyskytujúce prejavy nevhodného či problémového správania žiakov riešili operatívne. Riaditelia škôl (75 %) považovali vzájomnú spoluprácu s výchovnými poradcami za vyhovujúcu, avšak štvrtina s nimi neriešila konkrétne návrhy na zmeny a zlepšenie. Rezervy v činnosti výchovných poradcov sa vyskytli aj v poskytovaní poradenstva PZ školy a zákonným zástupcom žiakov (44,7 % ZŠ).

Inšpekčné zistenia preukázali, že zlepšenie si vyžaduje zefektívnenie systému poskytovania výchovného poradenstva vo vzťahu k osobnostným, edukačným, sociálnym potrebám a záujmom žiakov a tiež poskytovanie podpory ich zákonným zástupcom.

Ciele a úlohy kariérového usmerňovania a profesijnej orientácie žiakov boli v sledovaných školách uplatňované na rôznych kvalitatívnych úrovniach. Samostatná funkcia **kariérového poradcu** bola ustanovená v 6 ZŠ, v ostatných subjektoch kumulovaná s funkciou výchovného poradcu, čo len 8,2 % z nich považovalo za časovo a duševne náročné. Program vzdelávania, ktorým by získali prehľad o problematike, diagnostických nástrojoch, resp. o nasmerovaní žiakov k celoživotnému vzdelávaniu a rozvoju osobnosti, viac ako polovica kariérových/výchovných poradcov neabsolvovala. Svoje odborné kompetencie si zvyšovali účasťou na národných projektoch (39,3 %) a častejšie na odborných seminároch a konferenciách (78,7 %).

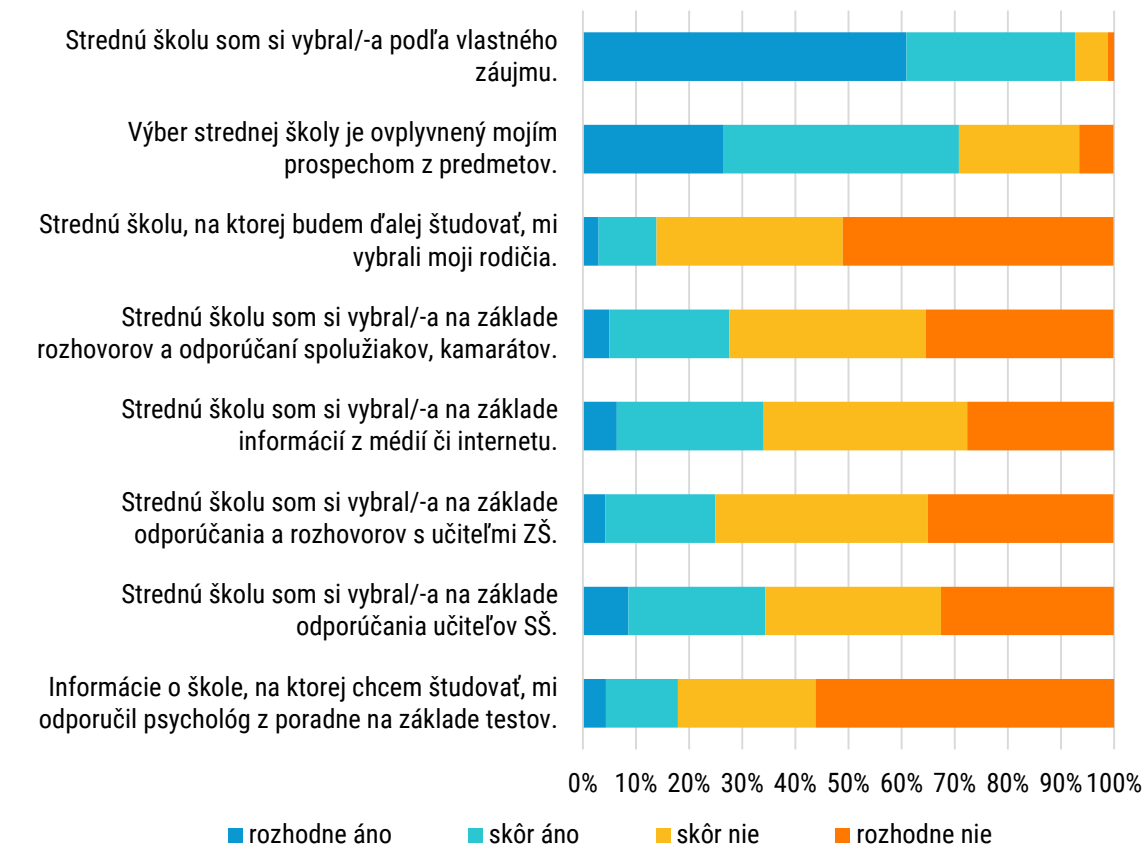
GRAF 33 Spokojnosť kariérových poradcov s metodickou pomocou a ponukou vzdelávacích aktivít

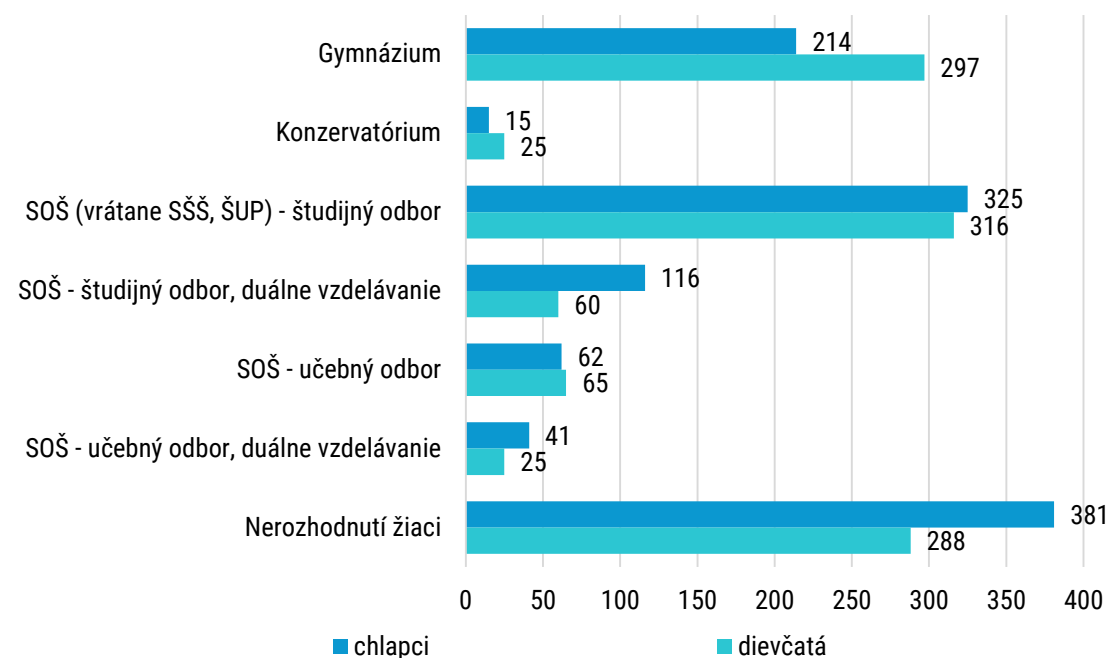
Vo viac ako troch štvrtinách kontrolovaných škôl mali kariéroví poradcovia pre svoju činnosť vytvorené optimálne podmienky (*upravenie rozsahu priamej vyučovacej činnosti, vyčlenenie priestoru, vybavenie počítačom/notebookom s pripojením na internet či intranet*). Školskí inšpektori získavali informácie o efektívnosti kariérového poradenstva v školách vedením rozhovorov a zadaním dotazníkov kariérovým poradcovi (61) a 2 230 žiakom 8. a 9. ročníka. V dotazníku sa viac ako dve tretiny kariérových poradcov vyjadrili, že považujú za dostačujúce sprístupnené informácie pre žiakov o možnostiach štúdia na webových sídlach stredných škôl a o potrebách trhu práce v regióne aj zo strany úradu práce, sociálnych vecí a rodiny. Množstvo informácií o možnostiach ďalšieho štúdia žiakom poskytovaných prevažne na triednických hodinách, zverejnením na tabuli oznamov a ojedinele na webovom sídle škôl pozitívne hodnotili takmer tri štvrtiny žiakov a o niečo viac ako polovica bola spokojná aj s informáciami o duálnom vzdelávaní.

Takmer všetci kariéroví poradcovia v dotazníku tvrdili, že majú stanovené konzultačné hodiny a boli presvedčení, že žiaci majú záujem sa s nimi radiť o možnosti ďalšieho štúdia. Osobný rozhovor s kariérovým poradcovi o danej problematike však priznala len necelá tretina žiakov a 47,9 % nevedelo o vyhradených konzultačných hodinách kariérového poradcu. Zo zistení ďalej vyplynulo, že len polovica kariérových poradcov mala plány konzultačných hodín a viedla záznamy z realizovaných stretnutí so žiakmi a rodičmi. Konzultačné hodiny boli spravidla zverejnené na školských webových sídlach, ojedinele v interiéri školy. Pôsobenie kariérového poradcu v škole pokladalo za dôležité 86,6 % žiakov, avšak vedomosť, kto zastáva funkciu kariérového poradcu označili v dotazníku necelé tri štvrtiny žiakov 8. a 9. ročníka. Väčšina kariérových poradcov uviedla, že v spolupráci s CPP zabezpečila diagnostiku žiakov 8. alebo 9. ročníka v oblasti stanovenia vzdelávacích a profesijných cieľov súvisiacimi s ich osobnostnými predpokladmi a viac ako tri štvrtiny poradcov tvrdili, že výsledky realizovanej diagnostickej činnosti boli pre nich využiteľné. Realizovanie testov zameraných na profesijnú orientáciu a voľbu povolania zo strany školy však potvrdilo len 17,9 % opýtaných žiakov. Napriek tomu, že polovica žiakov si myslela, že učitelia ich dobre poznajú a vedia im odporučiť vhodnú školu, až 75,1 % žiakov si strednú školu nevybralo na základe odporúčania učiteľov školy. Takmer všetci potvrdili, že sa rozhodovali samostatne podľa vlastného záujmu, zväčša na základe dosiahnutého prospechu z jednotlivých predmetov a tretina z nich na základe informácií zo stredných škôl a z médií. Menší vplyv pri výbere strednej školy pripisovali kamarátom a najmenší rodine.

GRAF 34 Faktory ovplyvňujúce výber strednej školy žiakmi

Takmer každý žiak považoval výber strednej školy za dôležitý krok vo svojom živote. Z celkového počtu 2 230 žiakov 8. a 9. ročníka tvorilo až 30 %, ktorí neboli rozhodnutí (*viac chlapcov ako dievčat*) na akej SŠ budú ďalej v štúdiu pokračovať. Najvyšší záujem prejavili žiaci o študijné odbory na SOŠ (29 % žiakov) a na gymnáziu (23 % žiakov; *viac dievčat ako chlapcov*).

GRAF 35 Predbežný záujem žiakov 8. a 9. ročníka o ďalšie štúdium (výsledky z dotazníka)

Zameranie kariérových poradcov bolo predovšetkým na vedenie administratívno-organizačnej agendy súvisiacej s ďalším štúdiom a s poskytovaním potrebných informácií o ponuke odborov stredných škôl najmä žiakom 8. a 9. ročníka; v plnej miere sa neorientovalo na monitorovanie a identifikáciu individuálnych potrieb/predpokladov žiakov smerom k výberu ďalšieho štúdia, na uvedenie si ich vlastných vedomostí, zručností a schopností. Zlepšenie si vyžaduje aj pomoc pri stanovovaní ich vzdelávacích a profesijných cieľov, usmerňovanie pri voľbe ďalšieho štúdia už v nižších ročníkoch; informovanie o činnosti kariérového poradcu; zvýšenie počtu konzultácií žiakom a ich zákonným zástupcom. Väčšiu pozornosť je potrebné tiež venovať získavaniu a výmene informácií o potrebách trhu práce, spolupráci so zamestnávateľmi a o dobrovoľníckej činnosti, ako aj vzájomnej kooperácii s PZ a OZ. Vplyv na efektivitu poskytovaných služieb mala aj kumulácia funkcie výchovného a kariérového poradcu, a tým nedostatok času na permanentné sledovanie informácií v oblasti profesijnej orientácie žiakov a ich následnej implementácie do každodennej činnosti.

Zo zistení vyplynulo, že systém kariérového poradenstva vykazoval znaky neefektívnosti, čo preukázali niektoré inšpekčné zistenia i výsledky zadaných dotazníkov.

Primárne poradenstvo v oblasti prevencie drogových a iných závislostí, iniciovanie preventívnych aktivít a koordináciu prevencie ako súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu, poskytovanie preventívno-výchovných konzultácií žiakom a ich zákonným zástupcom zaisťovali v školách **školskí koordinátori vo výchove a vzdelávaní** (koordinátori prevencie), niekde výchovný poradca, ojedinele sociálny pedagóg či školská špeciálna pedagogička. V neplnoorganizovaných ZŠ s ročníkmi 1. až 4. aj triedne učiteľky. Príprava a realizácia preventívnych aktivít zameraných na predchádzanie, prípadne elimináciu negatívnych prejavov bola na rôznej úrovni. Podľa vyjadrení koordinátorov prevencie v riadenom rozhovore správanie žiakov monitorovali najčastejšie pozorovaním ich činnosti v školskom i mimoškolskom prostredí alebo využívali formu anonymných dotazníkov, na základe ich výsledkov prijímali konkrétne opatrenia. Koordinátori prevencie za najúčinnnejšie považovali preventívne aktivity na internej úrovni, v rámci triednických hodín, zamerané najmä na odhaľovanie a predchádzanie, prípadne riešenie vzniknutých konfliktov. Avšak iba menej ako polovica dotazníkom oslovených žiakov 6. a 7. ročníka súhlasila, že sa zúčastňujú aktivít zameraných na riešenie konfliktov a vzťahov medzi žiakmi v triede či v škole, ale viac ako polovica potvrdila, že sa učia, ako v takýchto situáciách reagovať. Počas pandemickej situácie školy pociťovali zvýšenú potrebu podpory žiakov a zaznamenali nárast intervencií týkajúcich sa problémov v učení sa, vzťahoch v rodine alebo v ich správaní.

Takmer všetci žiaci v dotazníku (2 542 respondentov) zameranom na BŠP potvrdili, že sa v škole cítili bezpečne a dobre, avšak obavy z niektorého spolužiaka priznalo 13,1 % žiakov, svedkami šikanovania bolo 33,7 % žiakov a 16,8 % priznalo, že bolo šikanovaných. V rozhovoroch koordinátori prevencie vyjadrili presvedčenie, že sa im žiaci so svojimi problémami zdôverujú. S uvedeným problémom sa žiaci najčastejšie zdôverili rodičovi, spolužiakovi aj triednemu učiteľovi, ale najmenej školskému koordinátorovi prevencie (0,2 %). Aj napriek realizácii rôznych preventívnych aktivít školami koordinátora prevencie nepoznala viac ako polovica žiakov. Je možné predpokladať, že preventívne aktivity boli zväčša naplánované bez konkrétneho zacielenia, boli jednorazové a bez hlbšieho dosahu na žiakov, čo potvrdili dotazníkové zistenia. Z rozhovorov s riaditeľmi neplnoorganizovaných škôl vyplynulo, že vzhľadom na nízky počet žiakov je monitoring realizovaný prevažne formou priebežného pozorovania, v prípade výskytu nežiaduceho správania sa žiaka bol tento jav bezprostredne riešený pohovorom so žiakom, prípadne jeho zákonným zástupcom. Z inšpekčných zistení vyplynulo, že niektoré školy dokumentáciu k monitoringu, zameraného na odhaľovanie šikanovania, s relevantnými zisteniami žiakom napriek verbálnemu deklarovaniu nepredložili, alebo ho nevykonávali dôsledne, či monitoring nerealizovali (29 % škôl). Z inšpekčných zistení tiež vyplynulo, že školskí koordinátori vo výchove a vzdelávaní neposkytovali učiteľom, žiakom a ich zákonným zástupcom prostredníctvom preventívnych aktivít informácie ohľadne zaistenia ich bezpečnosti a ochrany zdravia. Niekde chýbala evidencia poskytnutých intervencií žiakom alebo zákonným zástupcom vrátane ich analýzy, vyhodnocovania a prijímania opatrení, čo súviselo aj s nižšou účinnosťou nastaveného systému výchovného poradenstva a prevencie s činnosťou jeho zložiek.

Niektoré inšpekčné zistenia aj výsledky zo zadaných dotazníkov naznačovali, že preventívne aktivity zamerané na predchádzanie rizikového správania a podporu wellbeingu žiakov školy zväčša nerealizovali plánované a systematicky, zameraním nie vždy reagovali na aktuálne potreby a problémy.

Cielenú podporu pri eliminácii edukačných bariér žiakov zaisťovalo 45 subjektov prostredníctvom činnosti **školských špeciálnych pedagógov**. Zabezpečovali špeciálno-pedagogickú podporu žiakom so ZZ formou odborných intervencií, zameriavali sa na poskytovanie individuálnej i skupinovej starostlivosti, na reedukáciu vývinových porúch učenia a kompenzáciu hendikepu najmä žiakov prvého stupňa, poskytovali špeciálno pedagogické poradenstvo zákonným zástupcom žiakov. Taktiež kooperovali s príslušnými poradenskými zariadeniami, podieľali sa na tvorbe IVP pre žiakov so ŠVVP, poskytovali odbornú pomoc a metodicky usmerňovali PZ s dôrazom na primárnu prevenciu, včasnú pedagogickú a psychologickú diagnostiku. Z dôvodu aktuálnych potrieb a problémov, ktoré si vyžadujú riešenie, v 24 školách zabezpečili služby **školského psychológa**. Poskytovali poradenskú činnosť žiakom, učiteľom a rodičom. Realizovali testy pred nástupom žiakov do prvého ročníka ZŠ a podľa potreby zisťovali aj dôvod vzdelávacích či osobných problémov jednotlivcov. Spolupracovali s triednymi učiteľmi pri riešení vzťahových problémov žiakov, zapojili ich do rôznych programov a výchovných aktivít. Niekde pracovali s uceleným triednym kolektívom, inde častejšie poskytovali konzultácie a zameriavali sa na individuálne problémy jednotlivcov. Vytvárali podmienky na skvalitnenie ich výchovy a vzdelávania aj formou pravidelných stretnutí s OZ a PZ.

Činnosť **sociálnych pedagógov** v 7 školách bola cielene zameraná na prevenciu, intervenciu a poskytovanie poradenstva žiakom ohrozených sociálno-patologickými javmi, žiakom zo SZP alebo inak znevýhodneným žiakom a ich zákonným zástupcom. Podieľali sa na realizácii preventívnych programov zameraných na identifikáciu a na elimináciu nežiaduceho správania žiakov. Súčasťou poskytovania cielenej pomoci žiakovi alebo skupine žiakov pri prekonávaní bariér vo vzdelávaní bola v 58 školách zaistená činnosťou **pedagogických asistentov**. V súlade s požiadavkami vyučujúcich, niekde aj v spolupráci so školským podporným tímom, vytvárali pre žiakov so ŠVVP rovnosť príležitostí v edukácii. V 5 subjektoch pôsobili aj **školskí logopédi**, ktorí poskytovali orientačnú logopedickú diagnostiku, odbornú pomoc a poradenstvo najmä žiakom 1. a 2. ročníka i žiakom s narušenou komunikačnou schopnosťou. Logopedické stretnutia uskutočňovali individuálne či skupinovo, v súlade s diagnostickými závermi a vypracovanými plánmi intervencií. Ojedinele v škole pôsobila aj **školská špecialistka vo výchove a vzdelávaní**. Sústreďovala sa na zisťovanie vzdelávacích potrieb žiakov

a komunikáciu pri tvorbe vzdelávacieho plánu, vytváranie a zavádzanie systému profesijnej kariéry zamestnancov a tvorbu procesov pre zabezpečenie ich odborného rozvoja. Zároveň zabezpečovala vzdelávacie aktivity, poskytovala poradenstvo pre ďalšie vzdelávanie učiteľov. V jednej škole zriadili pozíciu **špecializovaný pedagóg**, orientujúci sa na edukáciu žiakov s intelektovým nadaním. Vykonával depistáž žiakov s predpokladom nadania pomocou interných testov, venoval sa im na oddelených vyučovacích hodinách zameraných na rozšírenie či prehĺbenie preberaného učiva s uplatňovaním princípov individualizácie, programového vyučovania a tímovej práce, spolupracoval s odbornými zamestnancami CPP.

Pre účely kooperácie a participácie v oblasti **poskytovania podpory pri zabezpečení inkluzívneho vzdelávania** boli v 27 ZŠ zriadené **školské podporné tímy**. Koordinátori týchto tímov zosúladzovali činnosť jednotlivých členov, plánovali individuálne a skupinové aktivity žiakov, vyhodnocovali ich účinnosť a spolupracovali s poradenskými zariadeniami. Účinnosť poskytovania podpory pri zabezpečení inkluzívneho vzdelávania znižovalo personálne zloženie alebo absencia školských podporných tímov v niektorých školách s nezabezpečením funkcie koordinátora; poddimenzovaný reálny stav niektorých odborných zamestnancov, PA a v niektorých školách i nesystematický prístup zo strany vedúcich pedagogických zamestnancov.

Služby školy boli na málo vyhovujúcej úrovni.

Z niektorých inšpekčných zistení i z výsledkov dotazníkov a dokumentácie vyplynulo, že účinnosť systému výchovného poradenstva a prevencie s činnosťou jeho zložiek bola nižšia. Systém poradenstva smerom k žiakom, zákonným zástupcom i pedagogickým zamestnancom nebol poskytovaný komplexne. Negatívnym zistením bolo aj nevykonávanie pravidelného monitoringu zameraného na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní sa žiakov a príznakov šikanovania. Zlepšenie si vyžaduje ciele využívanie preventívnych aktivít, zameriavanie sa na rozvíjanie pozitívnej klímy školy a využívanie výsledkov vyhodnocovania činnosti jednotlivých zložiek k ich ďalšiemu skvalitňovaniu. Efektivitu systému v niektorých školách znižovala kumulácia funkcie výchovného poradcu, kariérového poradcu a školského koordinátora pre výchovu a vzdelávanie. Kvalitu poskytovaných služieb negatívne ovplyvňovala aj nižšia miera kooperácie s rozmanitými subjektmi pri poskytovaní a výmene informácií o potrebách trhu práce a absencia ďalšieho vzdelávania príslušných pedagogických zamestnancov v danej oblasti.

Hlavné zistenia z posudzovania služieb školy

POZITÍVNE ZISTENIA

- zriadenie školských podporných tímov v 27 školách

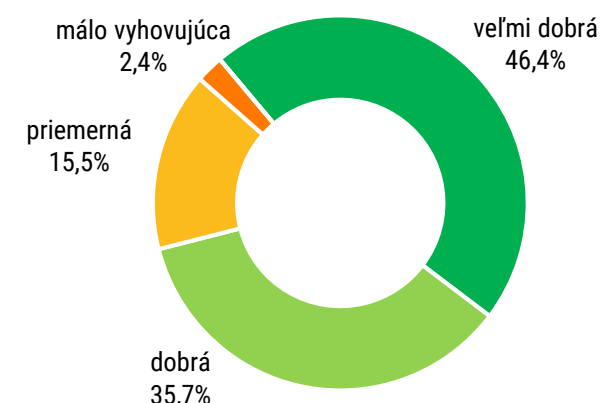
ZISTENÉ NEDOSTATKY

- absencia plánovaných činností výchovných poradcov v oblasti práce s triednymi kolektívami, v záujme vytvárania pozitívnej klímy tried a vzťahov medzi žiakmi
- nízka miera využívania služieb výchovného poradcu pri riešení osobných alebo iných školských problémov žiakmi
- absencia činností orientovaných na monitorovanie a identifikáciu individuálnych predpokladov žiakov smerom k výberu ďalšieho štúdia, na uvedomenie si ich vlastných vedomostí, zručností a schopností už v nižších ročníkoch v práci kariérového poradcu
- nevykonávanie pravidelného monitoringu zameraného na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov
- kumulácia funkcie výchovného poradcu, kariérového poradcu a koordinátora pre VaV

PODMIENKY VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Podmienky výchovy a vzdelávania boli na veľmi dobrej úrovni v 39 subjektoch, dobrú úroveň dosiahli v 30 ZŠ, v 13 boli na priemernej úrovni a v 2 školách na málo vyhovujúcej úrovni.

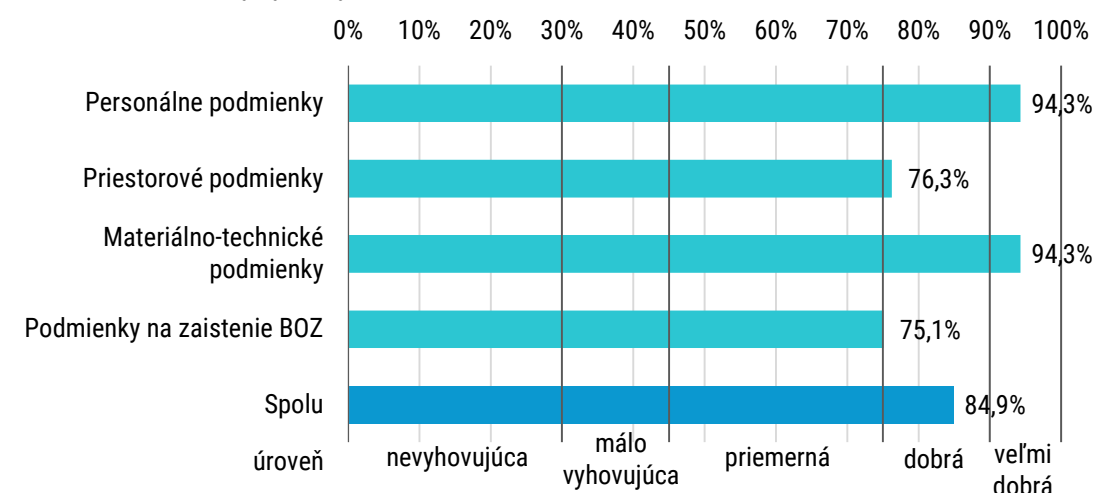
GRAF 36 Podmienky výchovy a vzdelávania – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach

PODMIENKY VÝCHOVY A VZDELÁVANIA BOLI NA DOBREJ ÚROVNI.

Pri posudzovaní celkovej úrovne oblasti podmienky výchovy a vzdelávania za zistilo, že dosiahla dobrú úroveň, najvyššiu veľmi dobrú úroveň dosiahli personálne a materiálno-technické podmienky. Na nižšej úrovni boli zabezpečené priestorové podmienky a podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia.

GRAF 37 Podmienky výchovy a vzdelávania

PERSONÁLNE PODMIENKY

V oblasti personálnych podmienok v školách ŠŠI kontrolovala spĺňanie **kvalifikačných predpokladov a požiadaviek** na výkon riadiacej funkcie. Riaditelia 3 ZŠ a zástupcovia riaditeľa v 3 ZŠ neabsolvovali základný alebo rozširujúci program funkčného vzdelávania. Zo zistení ďalej vyplynulo, že riaditelia 4 škôl nevykonávali priamu výchovno-vzdelávaciu činnosť ustanovenú nariadením vlády SR. V inej škole nebol ustanovený zástupca pre MŠ ako organizačnú zložku školy. V 2 školách zriaďovatelia poverili riaditeľov bez vypísania výberového konania (z nich v jednej opakovane, v druhej z dôvodu dlhodobej práceneschopnosti riaditeľky školy). Výchovno-vzdelávacia činnosť bola v školách celkovo

zaistená učiteľmi spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady. V 4 ZŠ pôsobili 6 PZ, ktorí nezískali vzdelanie na výkon pracovnej činnosti v požadovanom študijnom odbore.

Vedúci pedagogickí zamestnanci škôl zabezpečili **odbornosť vyučovania** celkovo na **86 %** (v špeciálnych triedach na 77,4 %, v primárnom vzdelávaní na 90,1 %, v nižšom strednom vzdelávaní na 81,9 %). V 5 ZŠ bola odbornosť vyučovania zaistená na menej ako 70 %.

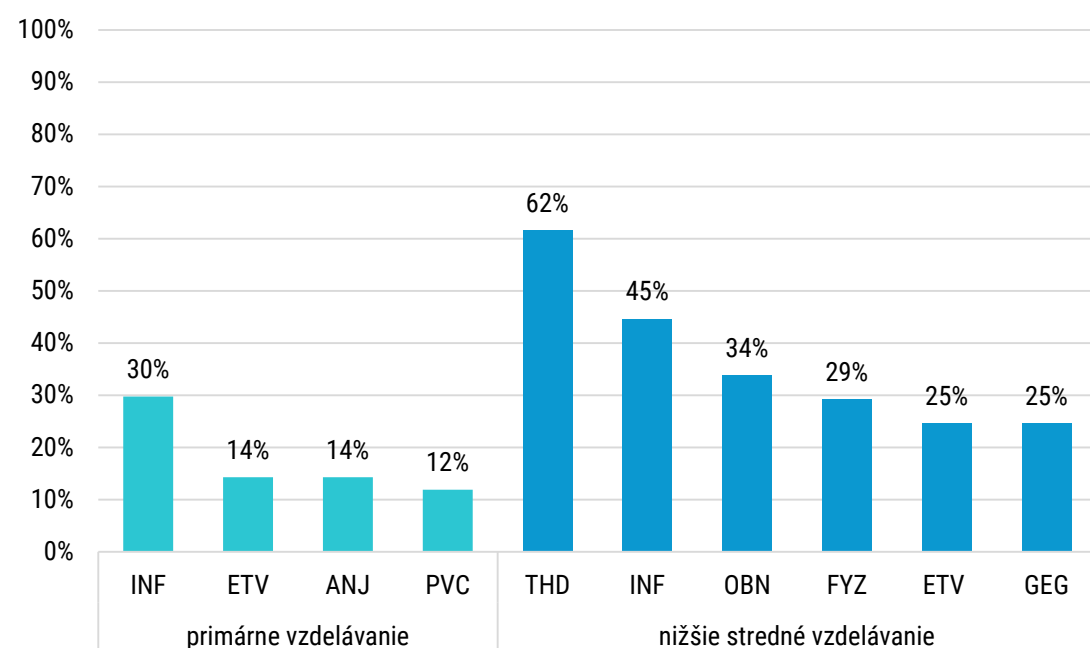
Odbornosť vyučovania predmetov vzdelávacej oblasti *Človek a príroda*, ktorých obsahovou náplňou je získavanie vedomostí prostredníctvom bádateľských aktivít, pokusov a experimentov, bola v primárnom vzdelávaní zabezpečená na veľmi dobrej úrovni – *prvouka* na úrovni 93,1 %, *prírodoveda* na úrovni 90,4 %. V nižšom strednom vzdelávaní dosiahla odbornosť vyučovania v predmete *biológia* 91 %, *chémia* 79,1 %, výraznejšie zaostávala odbornosť predmetu *fyzika* (67,6 %).

V nižšom strednom vzdelávaní bola miera odbornosti vyučovania predmetu *etická výchova* na úrovni 64 % a *občianska náuka* na úrovni 57 %. Predmety, ktorých cieľom je viesť žiakov k rešpektovaniu hodnoty pozitívnych medziľudských vzťahov, demokraticky myslieť a konať, poznávať svoje práva a povinnosti, obhajovať práva druhých, kultivovane diskutovať a akceptovať názory iných, viesť ich k aktívnej občianskej angažovanosti (*etická výchova* v štvrtine a *občianska náuka* v tretine subjektov), boli **v plnej miere neodborne vyučované**.

Výrazne nízka bola **odbornosť vyučovania** predmetov zo vzdelávacej oblasti *Človek a svet práce*. V predmete *technika* bola na úrovni 32,8 % a *svet práce* 0 % (predmet z disponibilných hodín). Vo viac ako v **polovici** škôl boli tieto predmety, ktorých náplňou je naučiť pracovať žiakov s rôznymi materiálmi a pomôckami, osvojovať si základné pracovné zručnosti a návyky, rozvíjať si tvorivé technické myslenie, nevyhnutné pre ďalšie štúdium a ich uplatnenie v reálnom živote, **v plnej miere neodborne vyučované**.

K predmetom s **nízkou odbornosťou vyučovania** patrila v primárnom i nižšom strednom vzdelávaní *informatika* (59,1 %; 44,8 %). Tento predmet, ktorého cieľom je naučiť žiakov uvažovať, hľadať a nachádzať algoritmičné riešenia problémov, vytvárať návody, komunikovať, pracovať s informáciami a spolupracovať prostredníctvom digitálnych technológií, bol takmer v tretine škôl v primárnom a takmer v polovici škôl v nižšom strednom vzdelávaní v plnej miere vyučovaný neodborne. Neodborne boli na druhom stupni odučené aj ďalšie predmety – hudobná výchova (*dosiahnutá úroveň* 67,2 %), výtvarná výchova (*dosiahnutá úroveň* 70 %), pričom predmety HUV v 14 a VYV v 13 školách boli vyučované v plnej miere neodborne.

GRAF 38 Percento škôl, ktoré majú 0 % odbornosť vyučovania niektorých predmetov v primárnom a v nižšom strednom vzdelávaní

V školách nepôsobil dostatočný počet pedagogických zamestnancov s potrebnou aprobáciou, vyučovaním predmetov sa zväčša dopĺňal základný úväzok ostatných učiteľov.

Personálne podmienky boli na veľmi dobrej úrovni.

PRIESTOROVÉ PODMIENKY

Vnútrore i vonkajšie priestory väčšiny kontrolovaných subjektov umožňovali realizáciu ŠkVP vo vzťahu k stanoveným edukačným cieľom i k počtu žiakov. Niektorí zriaďovatelia zrealizovali rekonštrukcie interiérov a exteriérov škôl. **Bezbariérové priestory** s ohľadom na skupinu žiakov so ZZ **nemalo vybudované** až **64 %** subjektov. Proces výchovy a vzdelávania prebiehal vo funkčne a účelne zariadených kmeňových triedach. K hlbšiemu porozumeniu zákonitostí prírodných procesov žiakmi a k aplikácii nadobudnutých vedomostí prostredníctvom laboratórnych cvičení i bádateľských aktivít formou pozorovania, merania, experimentovania, spracovania údajov v prírodovedných predmetoch prispelo v **59 %** škôl zriadenie **odborných učební**, v ostatných školách takéto priestory absentovali a preto realizovali praktické cvičenia prevažne v bežných triedach. Komplexné plnenie obsahu vzdelávania predmetov zo vzdelávacej oblasti *Človek a svet práce*, formovanie manuálnych zručností, návykov, technického myslenia, možnosť manipulovať s predmetmi a konštruovať, spájať praktické zručnosti s tvorivým myslením, mali žiaci v zodpovedajúcich priestoroch 34 škôl, ostatné školy **dielňami** nedisponovali, čo obmedzovalo rozvoj technického myslenia a ich pracovných návykov. Cvičnú kuchynku s príslušným vybavením malo k dispozícii 28 škôl.

Rozvoj digitálnej gramotnosti a získavanie zručností pri práci s počítačom i aplikáciami 74 % kontrolovaných subjektov zabezpečilo žiakom v **učebniach informatiky**, takmer štvrtina mala i **multimediálne učebne**. Vlastnou **telocvičňou** i športovým areálom s cieľom rozvíjať pohybové zručnosti žiakov disponovalo 51 škôl (61 %), ostatné využívali telocvičňu iných subjektov alebo mali zriadené pohybové miestnosti či realizovali vyučovanie tohto predmetu na chodbe školy (najmä žiakov prvého stupňa), časť v prenajatých, resp. obecných priestoroch. Vyučovanie cudzích jazykov sa realizovalo v jazykových učebniach/laboratóriách, niektoré školy využívali na edukáciu kmeňové triedy. Rozvoj čitateľských zručností žiakov podporilo zriadenie **školských knižníc** (43 % škôl) s dostatočným knižničným fondom. V časti subjektov, ktoré knižnicami nedisponovali, záujem žiakov o literatúru podporovali návštevami mestskej či obecnej knižnice a rôznymi aktivitami zameranými na rozvíjanie čitateľskej gramotnosti. Požiadavka na výchovu a vzdelávanie v bezpečnom a hygienicky vyhovujúcom prostredí nebola zabezpečená v 1 ZŠ.

Exteriéry škôl sa zmysluplne využívali a ponúkali príležitosti na relaxáciu. Ojedinele sa vo vonkajšom areáli nachádzala ekologická trieda slúžiaca k edukácii najmä prírodovedných predmetov. Niektoré subjekty disponovali školským pozemkom, pestovateľským poličkom, vyvýšenými záhonmi, ojedinele aj skleníkom využívanými na výučbu pestovateľských prác. Starostlivosť o bylinkové a zeleninové záhony podnecovali vzťah žiakov k prírode a vykonávaniu jednoduchých pestovateľských činností. Stravovanie žiakov subjekty vo forme teplých obedov zabezpečili vo vlastných školských, resp. výdajných školských jedálňach, niektoré v jedálňach iných subjektov. Vonkajšie i vnútorné priestory kontrolovaných škôl boli využívané efektívne podľa vypracovaných prevádzkových poriadkov a rozvrhov hodín. Priestory škôl v čase mimo vyučovania slúžili najmä na realizovanie množstva záujmových a voľnočasových aktivít žiakov, činnosť školského klubu detí, prípravu na súťaže a predmetové olympiády, prácu so žiakmi so ZZ najmä v kooperácii s PA, niektoré i na aktivity pre verejnosť. Ani jedna z kontrolovaných škôl nebola modulová.

Priestorové podmienky boli na dobrej úrovni.

MATERIÁLNO-TECHNICKÉ PODMIENKY

Dostatočným počtom **edukačných publikácií** schválených MŠVVaŠ SR disponovali takmer všetky kontrolované subjekty. V čase inšpekčnej činnosti ojedinele chýbali žiakom učebnice niektorých predmetov, prípadne boli zaznamenané problémy s neobnovovaním fondu a pri zabezpečovaní pracovných zošitov pre žiakov 1. stupňa. Vo vzťahu k obsahu vzdelávania bolo vybavenie škôl potrebným množstvom nových, niekde aj starších, ale funkčných učebných pomôcok zabezpečujúcich vizualizáciu, auditívnu názornosť prevažne primerané. Zabezpečenie kompenzačných pomôcok pre žiakov so ŠVVP odporúčaných príslušnými zariadeniami poradenstva a prevencie bolo dostatočné (89 %) a ich využívanie v edukácii pozitívne ovplyvňovalo ich vzdelávanie, stimulovalo ich myslenie a zapamätávanie. Rovnako dostatočné bolo i zaistenie **didaktickou technikou**, vrátane funkčnej digitálnej techniky (95 % škôl) i výkonným pripojením na internet. Osobitná pozornosť v priebehu inšpekcie bola venovaná ako priestorovému tak i materiálno-technickému zabezpečeniu vyučovania predmetov vzdelávacej oblasti *Človek a príroda a Človek a svet práce*. Vybavenie učebnými pomôckami bolo dostatočné, ojedinele v niektorých školách absentovalo vybavenie učebných priestorov štandardnými učebnými pomôckami, niekde chýbali pomôcky na realizovanie experimentov a praktických ukážok, čo obmedzovalo aktívne poznávanie a osvojovanie potrebných manuálnych zručností žiakov. Niektoré školy označili za problematické zabezpečovanie dielenského spotrebného materiálu.

Materiálno-technické podmienky boli na veľmi dobrej úrovni.

PODMIENKY NA ZAISTENIE BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVIA

Zistenia preukázali, že **školské poriadky v 29 % subjektov neboli komplexne spracované**, niekde chýbalo vypracovanie opatrení proti šíreniu legálnych a nelegálnych drog a prejavov šikanovania. Nezrovnalosti sa vyskytli tiež v neucelenom zapracovaní práv žiakov, práv a povinností zákonných zástupcov. Nejasne stanovené kritériá na udeľovanie výchovných opatrení nezabezpečovali úplnú objektivitu hodnotenia správania žiakov. **V 31 % škôl neboli prerokované** v pedagogickej rade alebo v rade školy. V anonymnom dotazníku zadanom 2 542 žiakom 6. a 7. ročníka prevažná väčšina potvrdila (78,6 %), že v škole s vyučujúcimi diskutovali o pravidlách správania ustanovených v školskom poriadku, avšak len 15,1 % zo všetkých respondentov malo vedomosť o tom, že môžu participovať na úprave jeho pravidiel.

V školskom roku 2021/2022 sledované školy evidovali 16 913 žiakov. Z počtu 8 304 žiakov primárneho vzdelávania bolo 119 zo SZP, 451 so ZZ a 177 z MRK. V nižšom strednom vzdelávaní z počtu 8 609 žiakov bolo 71 zo SZP, 1 076 so ZZ a 153 z MRK. Za uvedený školský rok v sledovaných školách vymeškali žiaci celkovo 1 947 029 vyučovacích hodín. V súvislosti so **záškoláctvom** v školskom roku 2021/2022 subjekty evidovali na 1. stupni 7 146 neospravedlnených hodín s výraznejším podielom žiakov z MRK (3 796 hodín – $\bar{\varnothing}$ 21,44 hodiny na žiaka z MRK). V rámci 2. stupňa školy evidovali 12 971 neospravedlnených hodín, z nich 5 029 vymeškali žiaci z MRK ($\bar{\varnothing}$ 32,86 hodín na žiaka z MRK). Viac ako 15 neospravedlnených hodín v mesiaci vymeškalo spolu 234 žiakov. Podľa vyjadrení riaditeľov škôl neospravedlnenú absenciu zapríčinilo najmä záškoláctvo. Školy zaslali 227 oznámení o záškoláctve príslušnému orgánu štátnej správy, pričom dostali 188 spätných oznámení o riešení problémov. Ako najčastejšie opatrenia na eliminovanie výskytu záškoláctva riaditelia škôl uvádzali najmä pravidelné informovanie zákonných zástupcov žiakov o dochádzke ich dieťaťa, nastavenie pravidiel v školskom poriadku a sledovanie rannej dochádzky žiakov. Počet neospravedlnených hodín má podľa vyjadrení niektorých riaditeľov škôl klesajúcu tendenciu, čo však nie je v dôsledku zlepšenia školskej dochádzky. Nižší počet neospravedlnených hodín je podľa nich len formálny, pretože žiaci vyučovanie vymeškávajú, ale na základe všeobecne záväzného právneho predpisu im rodičia vymeškajú hodiny ospravedlňujú.

Prehľad o dochádzke za celý školský rok 2021/2022		1. stupeň	2. stupeň
Celkový počet vymeškaných hodín		880 816	1 066 213
z toho	neospravedlnených vymeškaných hodín	7 146	12 971
	neospravedlnených vymeškaných hodín v percentách	0,81	1,22
Priemerný počet neospravedlnených vymeškaných hodín na žiaka		0,86	1,51

Na konci 2. polroka školského roka 2021/2022 bolo udelených 26,4 % žiakom **4 464 pochvál** riaditeľmi škôl (na 1. stupni 2 282 a na 2. stupni 2 182). Za závažnejšie opakované previnenia voči školskému poriadku a na posilnenie disciplíny bolo udelených **343 pokarhaní** (1. stupeň 62, 2. stupeň 281). Zníženú známku zo správania mali 29 žiaci na 1. stupni a 157 žiakov na 2. stupni.

V záujme zvyšovania podielu žiakov na rozhodovacích procesoch školy, presadzovania potrieb a záujmov žiackej komunity a zlepšenia vzťahov medzi všetkými účastníkmi výchovno-vzdelávacieho procesu bol **školský parlament** ustanovený v **56 %** plnoorganizovaných škôl. Svoju činnosť členovia vykonávali podľa vypracovaného plánu školských a mimoškolských aktivít, podieľali sa na formovaní ústretových vzťahov v škole, čo vyplynulo aj z rozhovorov s koordinátormi školského parlamentu, ako aj z predloženej dokumentácie. Nedostatky ojedinele súviseli s nevypracovaním štatútu či organizačnou štruktúrou. Takmer všetci členovia školského parlamentu (93,6 %) sa v dotazníku vyjadrili, že navrhujú aktivity a podnety do plánu práce školy a podľa vyjadrení riaditeľov škôl, ako aj samotných členov školského parlamentu bola väčšina ich názorov vedením škôl akceptovaná. Spoluúčasť členov školského parlamentu a učiteľov na riešení výchovných problémov jednotlivcov v dotazníku potvrdilo 52,8 % opýtaných žiakov a zároveň väčšina (82,8 %) súhlasila, že učitelia pri prešetrovaní porušenia disciplíny sú spravodliví. Aktívnu spoluprácu s výchovným poradcom pri riešení výchovných problémov žiakov potvrdila v dotazníku menej ako polovica členov.

Pri organizácii vyučovania školy prevažne dodržiavali základné fyziologické, psychologické a hygienické potreby žiakov. V štvrtine kontrolovaných subjektov boli zaznamenané nedostatky týkajúce sa nezaradenia/nedodržania prestávok; nedodržania najvyššieho počtu žiakov v triede alebo v skupine; nedodržania najnižšieho priemerného počtu žiakov v triedach obidvoch stupňov vzdelávania; nedodržania dĺžky vyučovacích hodín bez riadneho prerokovania v pedagogickej rade. Aktivity organizované **mimo vyučovania** boli vo väčšine škôl realizované v súlade s platnými právnymi predpismi, nedostatky sa vyskytli v 17 % ZŠ, kde absentovali informované súhlasy zákonných zástupcov žiakov k uskutočneným aktivitám, niekde preukázateľné poučenie žiakov o BOZ pred organizovanými akciami či nevypracovanie plánu organizačného zabezpečenia niektorej z aktivít.

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia boli na priemernej úrovni.

Hlavné zistenia z posudzovania oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

POZITÍVNE ZISTENIA

- účelné využívanie vnútorných i vonkajších priestorov škôl vo vyučovacom aj v mimovyučovacom čase
- dostatočné vybavenie väčšiny škôl edukačnými publikáciami, učebnicami/učebnými textami i materiálno-technickými prostriedkami

ZISTENÉ NEDOSTATKY

- nezaistenie odbornosti vyučovania (zaistená na menej ako 70 %) – 5 škôl
- 0 % odbornosť vyučovania predmetov v primárnom vzdelávaní: INF – 25 škôl; ETV a ANJ – 12 škôl; PVC – 10 škôl
- 0 % odbornosť vyučovania predmetov v nižšom strednom vzdelávaní: THD – 39 škôl; INF – 29 škôl; OBN – 22 škôl; FYZ – 19 škôl; ETV a GEG – 16 škôl; CHE – 12 škôl
- nezriadenie odborných učební vrátane multimedialnej učebne – 41 % škôl
- nevytvorenie bezbariérového prostredia školských budov – 64 % škôl
- nevykonávanie monitoringu zameraného na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov – 29 % škôl
- neustanovenie školského parlamentu – 44 % škôl
- nedostatky vo vypracovaní školského poriadku – 29 % škôl a jeho neprerokovanie v pedagogickej rade alebo rade školy – 31 % škôl
- nedostatky v organizácii vyučovania – 25 % škôl

OPATRENIA NA ODSTRÁNENIE ZISTENÝCH NEDOSTATKOV

Podľa závažnosti zistených nedostatkov a porušení všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov uplatnila ŠŠI voči vedúcim pedagogickým zamestnancom kontrolovaných subjektov odporúčania, uložila opatrenia a uložila povinnosť prijať konkrétne opatrenia na ich odstránenie. **Upozornila 8** zriaďovateľov na zistené závažné nedostatky, ktorých riešenie patrí do ich kompetencie.

Príslušnému **regionálnemu úradu školskej správy** bol podaný **1 podnet** na kontrolu nedostatkov zistených pri inšpekčnej činnosti týkajúci sa nesúlady informácií o počte vzdelávaných žiakov (so ŠVVP/SZP) uvedených v protokole o zbere údajov pre normatívne financovanie pre školský rok 2022/2023, čo viedlo k **neoprávnenému čerpaniu finančných prostriedkov**.

Regionálnemu úradu verejného zdravotníctva bolo zaslané **1 upozornenie** súvisiace so zisteným závažným hygienickým prostredím.

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR bolo zaslaných **6 oznámení na krátenie finančného normatívu** z dôvodu nezabezpečenia odbornosti vyučovania a nesúlady ŠkVP so ŠVP.

Z dôvodu zistených závažných nedostatkov v riadení bol hlavnej školskej inšpektorke predložený **1 návrh na odvolanie riaditeľa** kontrolovanej školy.

2.2 STAV A ÚROVEŇ VYUČOVANIA SLOVENSKEHO JAZYKA A SLOVENSKEJ LITERATÚRY V ŠKOLÁCH S VYUČOVACÍM JAZYKOM MAĎARSKÝM

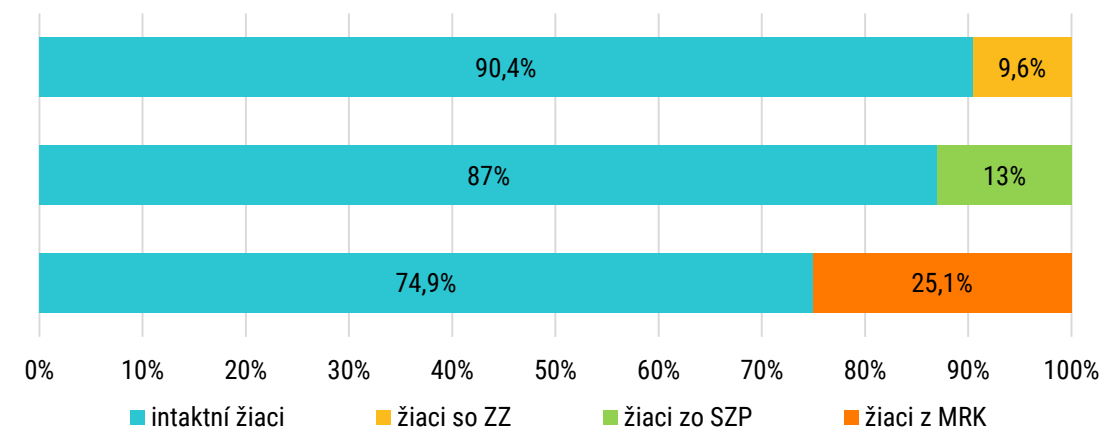
CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav vyučovania SJSJL a stav zabezpečenia a používania učebníc v školách s vyučovacím jazykom maďarským.

Tematická inšpekcia bola realizovaná v **10** štátnych ZŠ s VJM, ktoré s výnimkou jednej školy boli plnoorganizované. V **1** subjekte sa TI realizovala i na elokovanom pracovisku, ktoré bolo evidované v *Sieti škôl a školských zariadení SR*.

V aktuálnom školskom roku sledované ZŠ celkovo vzdelávali **2 034** žiakov, z toho **816** v primárnom a **1 164** v nižšom strednom vzdelávaní. Školy evidovali **195** žiakov so ZZ, z nich 141 sa vzdelávalo podľa IVP v bežných triedach a 54 žiakov v 7 špeciálnych triedach, ktoré boli zriadené pre žiakov s MP a pochádzali z MRK. Celkovo školy vzdelávali **264** žiakov zo SZP, pričom v 1 ZŠ tvorili viac ako polovicu a v 3 školách viac ako tretinu z celkového počtu žiakov. Sledované subjekty evidovali spolu **510** žiakov z MRK, ktorí predstavovali štvrtinu z ich celkového počtu žiakov. V dvoch kontrolovaných subjektoch podiel žiakov z MRK bol vyšší ako 90 % a v ďalších 2 ZŠ tvorili žiaci z MRK približne 40 %.

GRAF 39 Podiel žiakov so ZZ, zo SZP a z MRK zo všetkých žiakov v sledovaných školách

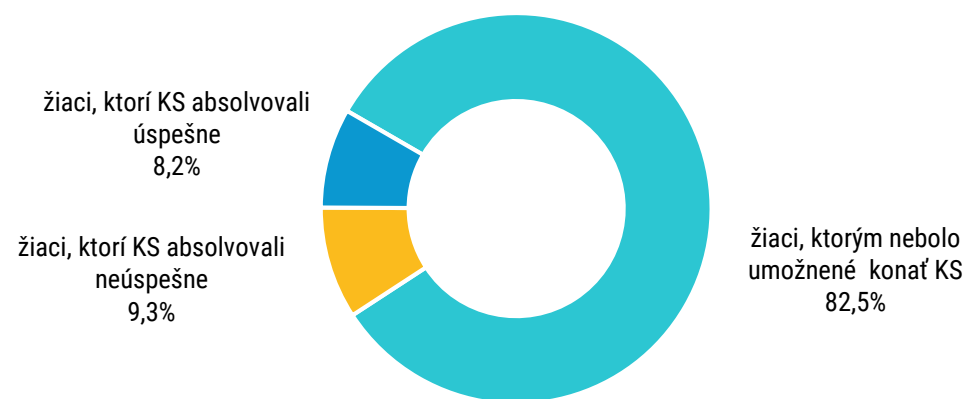

Na konci školského roka 2021/2022 **neprospelo** z predmetu SJSJL v sledovaných ZŠ **97** žiakov, čo predstavovalo 4,8 % z celkového počtu žiakov. Žiakom, ktorí na konci hodnotiaceho obdobia boli klasifikovaní stupňom nedostatočný z troch a viac povinných vyučovacích predmetov, nebolo v súlade s právnymi predpismi umožnené KS vykonať. Ich podiel zo všetkých neprospievajúcich žiakov tvoril až 82,5 %.

Riaditelia kontrolovaných subjektov povolili **17** žiakom KS zo SJSJL, avšak iba **8** z nich ju aj úspešne absolvovalo. Zvyšní žiaci ju buď nevykonali úspešne, alebo sa konania KS nezúčastnili a svoju neúčasť neospravedlnili. Najviac neprospievajúcich žiakov školy evidovali v 5. ročníku (až 23,7 % zo všetkých neprospievajúcich žiakov).

Stupeň vzdelávania	Počet žiakov v šk. roku 2021/2022	Žiaci, ktorí v školskom roku 2021/2022 nepospeli zo SJSL					
		počet	podiel z celkového počtu žiakov	konali KS zo SJSL		KS zo SJSL vykonali úspešne	
				počet	podiel z celkového počtu žiakov, ktorí nepospeli zo SJSL	počet	podiel z celkového počtu žiakov, ktorí nepospeli zo SJSL
Primárne	819	28	3,4 %	6	21,4 %	2	7,1 %
Nižšie stredné	1193	69	5,8 %	11	15,9 %	6	8,7 %
Spolu	2012	97	4,8 %	17	17,5 %	8	8,2 %

GRAF 40 Žiaci, ktorí nepospeli z vyučovacieho predmetu SJSL v školskom roku 2021/2022

MODIFIKÁCIA ŠKOLSKÉHO VZDELÁVACIEHO PROGRAMU

Všetky sledované subjekty v aktuálnom školskom roku postupovali pri výchove a vzdelávaní v primárnom i nižšom strednom vzdelávaní **v súlade so ŠVP**.

Učebné plány boli vypracované **v súlade s RUP** pre školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny. Posilnenie vyučovania predmetu SJSL prostredníctvom **disponibilných hodín** využili 4 subjekty, ktoré v učebných plánoch navýšili hodinu SJSL v 7. ročníku a 2 z nich aj v 5. ročníku, pričom nebol rozšírený obsahový štandard predmetu. Jedna škola na posilnenie SJSL v 5. ročníku vytvorila nový vyučovací predmet *tvorivá slovenčina*. V primárnom vzdelávaní ani jedna zo sledovaných škôl neposilnila vyučovanie SJSL disponibilnými hodinami. **Systematické každodenné vyučovanie** SJSL nezabezpečilo 7 škôl, v ktorých buď triedy nemali rovnomerne každý deň v rozvrhu hodín zaradenú vyučovaciu hodinu SJSL, alebo v 7. ročníku predmet neposilnili hodinovou dotáciou. Zmeny v učebných plánoch škôl boli riadne zapracované do ich ŠKVP, prerokované na pedagogickej rade aj v rade školy okrem jednej ZŠ.

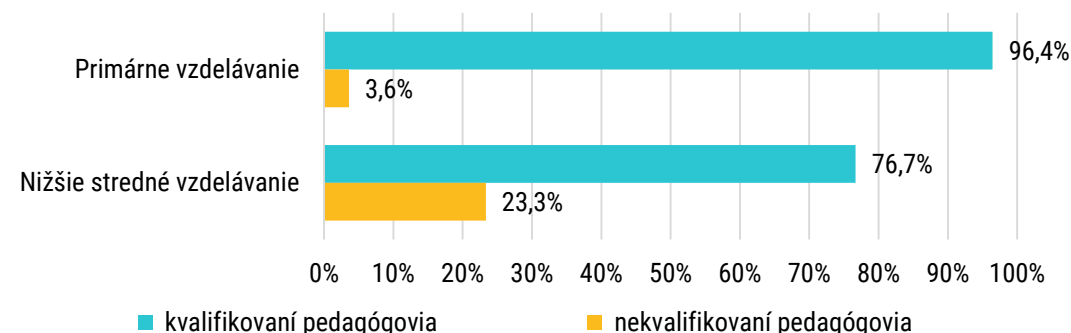
Vo všetkých školách učebné osnovy boli rozpracované pre jednotlivé ročníky primárneho i nižšieho stredného vzdelávania v rozsahu ustanovenom vzdelávacími štandardmi príslušného ŠVP s výnimkou ZŠ, ktorá pre nový predmet *tvorivá slovenčina* v 5. ročníku vypracovala vlastné učebné osnovy. **Systém hodnotenia a klasifikácie** žiakov kontrolované subjekty nemodifikovali. Postupovali v súlade s metodickým pokynom a usmerneniami MŠVVaŠ SR. Ani jedna škola nevypracovala vlastné kritériá posudzovania učebných výkonov žiakov, ktoré by zohľadňovali špecifiká vyučovacieho predmetu.

Polovica subjektov nezabezpečila **delenie tried** s viac ako 17 žiakmi na skupiny na každej hodine SJSL. Pritom v jednej škole bol maximálny počet žiakov prekročený až v 5 triedach, v inej ZŠ prekročili maximálny počet žiakov spojením 1. a 2. ročníka, čo neumožnilo vyučujúcim v plnej miere rozvíjať komunikačné zručnosti všetkých žiakov. Poznámky k ŠKVP týkajúce sa delenia tried na skupiny nemala dostatočne zapracované jedna ZŠ.

PERSONÁLNE PODMIENKY

Vyučovanie SJSL v sledovaných subjektoch zabezpečovalo **86** učiteľov. V primárnom vzdelávaní učilo 56 pedagógov, z nich 2 nespĺňali kvalifikačné predpoklady na výkon pracovnej činnosti PZ v kategórii učiteľ. V nižšom strednom vzdelávaní sledovaný predmet vyučovalo 30 učiteľov, z nich takmer **štvrtina nespĺňala kvalifikačné predpoklady**.

GRAF 41 Kvalifikovanosť vyučovania SJSL v jednotlivých stupňoch vzdelávania

Priemerná odbornosť vyučovania predmetu SJSL v sledovaných školách v primárnom vzdelávaní dosiahla 97 % a v nižšom strednom vzdelávaní 86,7 %. V plnom rozsahu (100 %) na oboch stupňoch vzdelávania bola odbornosť zabezpečená v 5 ZŠ (v primárnom vzdelávaní až v 9 subjektoch). Avšak v jednej ZŠ v nižšom strednom vzdelávaní dosiahla 58,3 % a v ďalších dvoch školách 70 %.

ZISTENIA Z PRIAMEHO POZOROVANIA VYUČOVACIEHO PROCESU

Priame pozorovanie vyučovacieho procesu realizovala ŠŠI na **180** hodinách SJSL, z toho bolo 83 hodín v primárnom vzdelávaní a 97 hodín v nižšom strednom vzdelávaní. Školskí inšpektori sa počas hospitácií zamerali na sledovanie **úrovne komunikačných kompetencií žiakov** a na **spôsob podpory učiteľov** pri rozvíjaní týchto kompetencií a čitateľskej gramotnosti u žiakov.

PRIMÁRNE VZDELÁVANIE

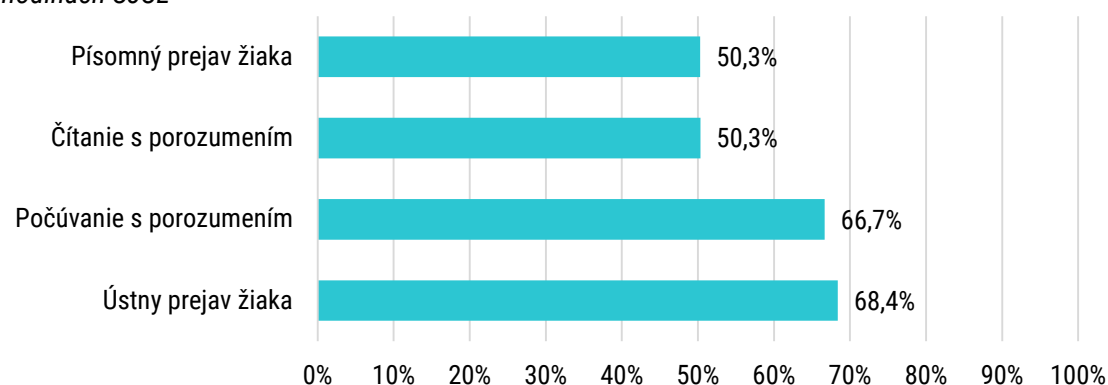
UČENIE SA ŽIAKA

Komunikačné kompetencie žiakov v predmete SJSL dosiahli v primárnom vzdelávaní **priemernú úroveň** (62,7 %). Štátna školská inšpekcia sledovala 4 indikátory: ústny prejav, počúvanie s porozumením, čítanie s porozumením a písomný prejav žiakov.

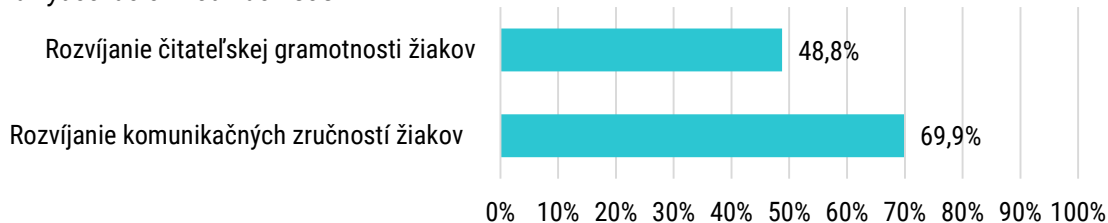
Najlepšie výsledky dosiahli žiaci v **ústnom prejave** (68,4 %). Na troch štvrtinách hodín žiaci chápali bežné pokyny pedagógov, vedeli odpovedať na ich jednoduché otázky, ale zvyčajne iba formou jednoslovných odpovedí. Pri komunikácii aktívne používali osvojenú základnú slovnú zásobu. Memorovaním textov piesní, básní, detských rečovník a vyčítaním si hravou formou upevňovali základné slovné spojenia. Preukázateľne ich ovládali a dostali príležitosť na ich prezentovanie na troch štvrtinách hodín. Porozumenie súvislého prejavu učiteľa v slovenskom jazyku žiakom robilo problém

až na **40 %** vyučovacích hodín. Často naň nevedeli pohoť a správne ústne reagovať a potrebovali pomoc pedagógov pri preklade viacerých slovných spojení. Spisovná výslovnosť a veku primeraná správna artikulácia bola školskými inšpektormi pozorovaná na **60,5 %** hodín. Pri bežnej komunikácii boli zaznamenané nedostatky v ortoepii pri vyslovovaní hlások i slabík odlišných od ich materinského jazyka. Žiaci až na dvoch tretinách hodín nedostali príležitosť alebo nedokázali viesť dialóg v slovenskom jazyku na základe modelových viet. Len ojedinele modelové vety vedeli rozvíjať, prípadne obmieňať. **Počúvanie s porozumením** ako jedna z foriem rozvíjania komunikačných kompetencií žiakov bolo na sledovaných hodinách na priemernej úrovni (66,7 %). Žiaci dostali príležitosť počúvať zvukové nahrávky na **85 %** hodín SJSJ, ale až na **štvrtine** z nich nevedeli odpovedať na zisťovacie otázky pedagógov týkajúce sa obsahu počutého textu. Osvojené čitateľské zručnosti žiakov sa v jednotlivých subjektoch výrazne odlišovali. Celková dosiahnutá úroveň **čítania s porozumením** bola **50,3 %**. Žiaci vedeli čítať veku primerané texty plynule so správnou artikuláciou a s dodržiavaním intonácie na dvoch tretinách hodín. Problém im robilo vyhľadávanie a určovanie kľúčových slov z prečítaného textu i jeho reprodukovanie. Učebnému textu väčšinou porozumeli len po preklade viacerých výrazov do maďarského jazyka. Sformulovať základnú myšlienku prečítaného textu dokázali žiaci v menšej miere alebo len jednotlivci. Príležitosť vyjadriť vlastný postoj či skúsenosť k preberaným témam dostali žiaci iba zriedkavo (28,9 %), pričom niektorí pri prezentovaní svojich názorov potrebovali pomoc a usmernenie vyučujúcimi. Skoro na všetkých hodinách SJSJ žiaci mali možnosť precvičovať základné pravidlá slovenského pravopisu i **písomne**. Avšak pravopisné zručnosti dokázali správne, veku primerane aplikovať na úrovni **50,3 %**. Žiaci často pri uplatňovaní gramatických pravidiel potrebovali výraznú pomoc učiteľov.

GRAF 42 Preukázané komunikačné kompetencie žiakov primárneho vzdelávania na vyučovacích hodinách SJSJ

GRAF 43 Podpora rozvíjania komunikačných kompetencií žiakov v primárnom vzdelávaní učiteľmi na vyučovacích hodinách SJSJ

VYUČOVANIE UČITEĽOM

Pedagógovia **podporovali rozvíjanie komunikačných zručností žiakov** na vyučovaní SJSJ v sledovaných školách na priemernej úrovni (69,9 %). Takmer na každej vyučovacej hodine sa snažili klásť jasne formulované otázky a jednoduché pokyny, pravidelne zaraďovali opakovanie a upevňovanie osvojeného učiva a slovnej zásoby, často i hravou formou. Zväčša systematicky upozorňovali žiakov na správnu výslovnosť slov a artikuláciu, cielene viedli žiakov k používaniu korektnej intonácie vety a dodržiavaniu rytmu pri ústnom prejave. Avšak v nedostatočnej miere zaraďovali fonetické a uvoľňovacie cvičenia zamerané na dýchanie a správnu artikuláciu. Takmer na 80 % hodín vytvárali priestor na spievanie

detských piesní, recitovanie básní a iných krátkych foriem textu na precvičovanie intonácie reči, ako i slovnej zásoby. Na troch štvrtinách hodín vyučujúci viedli žiakov k písaniu textu v slovenskom jazyku, pričom korigovali ich gramatické chyby a zároveň cielene upevňovali gramatické pravidlá. Rozvoj ústneho prejavu žiakov formou tvorby dialógov podľa vzorového rozhovoru bol podporovaný na dvoch tretinách hodín (62,7 %). V niektorých školách učitelia počas vyučovania často a v neprimeranej miere používali maďarský jazyk, čo bolo jednou z prekážok rozvoja verbálneho prejavu žiakov v slovenčine.

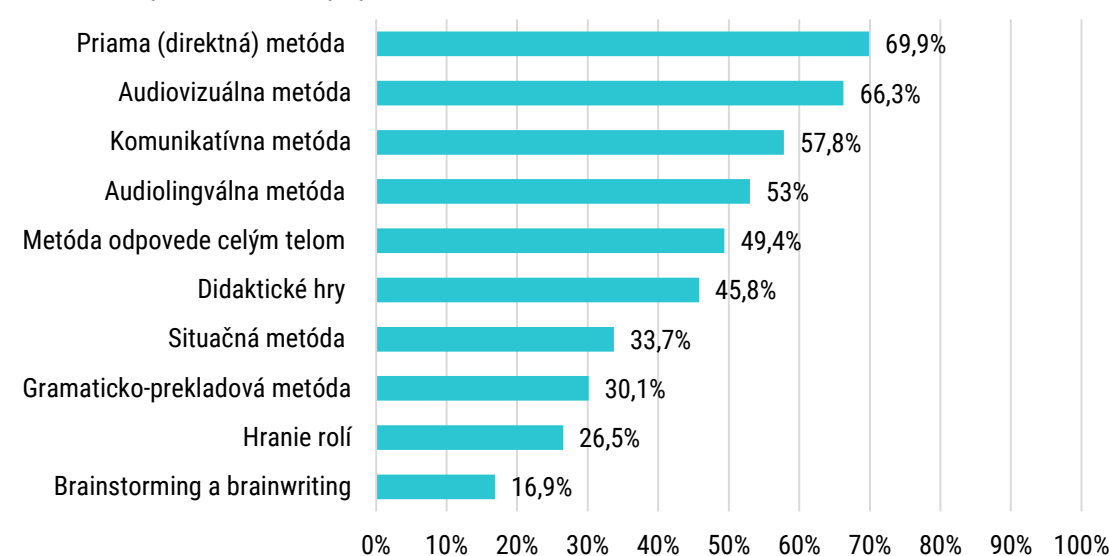
Čitateľská gramotnosť žiakov bola učiteľmi rozvíjaná na úrovni **48,8 %**. Pedagógovia takmer na všetkých sledovaných hodinách zaraďovali tiché alebo hlasné čítanie žiakov, resp. žiaci počúvali text v podaní učiteľa alebo zvukovej nahrávky. Porozumenie prečítaného textu následne overovali zadávaním zisťovacích otázok týkajúcich sa kľúčových slov textu, prípadne slovných spojení zameraných na osvojenie si novej slovnej zásoby. Na polovici hodín pedagógovia viedli žiakov i k tvorbe jednoduchého ústneho alebo písomnej sumarizácii textu, avšak iba zriedkavo k vyjadreniu ich postoja k prečítanému alebo počutému textu. V ojedinelých prípadoch žiakom poskytovali priestor k interpretácii textu formou dramatizácie. Nedostatočné zapájanie žiakov do diskusných rozhovorov a hrových rečových činností obmedzovalo ich aktívne získanie komunikačných zručností v bežných sociálnych interakciách. Čítanie s predpovedaním deja na pozorovaných hodinách úplne absentovalo.

Na väčšine sledovaných hodín vyučujúci **využívali odporúčané textové zdroje**. Pracovali predovšetkým s učebnicami schválenými MŠVVaŠ SR a na štvrtine hodín i s ich zvukovými nahrávkami. Učebné texty, ktoré vypracoval NIVAM, boli použité ojedinele.

Kompenzačné opatrenia na vyrovnávanie rozdielov vo vedomostiach a zručnostiach žiakov so ŠVVP, ako i žiakov, ktorí pochádzajú z málo podnetného sociálne znevýhodneného prostredia, pedagógovia uplatňovali na necelej polovici sledovaných hodín (42,8 %). Okrem individuálneho prístupu a možnosti predĺženého výkladu boli ostatné kompenzačné opatrenia (možnosť pracovať s úlohami a zadaniami, ktoré boli diferencované a zohľadňovali ich špecifické potreby, práca vo dvojiciach alebo v skupinách, rovesnícke učenie) počas edukácie pozorované iba ojedinele, čím neboli vytvorené optimálne podmienky na inkluzívne vzdelávanie všetkých žiakov. Pedagogický asistent pomáhal žiakom na menej ako pätine sledovaných hodín.

Pedagógovia pri vyučovaní slovenského jazyka ako cudzieho jazyka využívali rôzne **metódy**, ktoré boli aplikované samostatne, ako i v kombináciách. Najčastejšie zaraďovali priamu (direktnú), komunikatívnu a audiovizuálnu metódu. Tieto metódy umožnili žiakom spolupracovať, navzájom sa aktívne dorozumieť a aplikovať štátny jazyk v bežných situáciách. Približne na polovici sledovaných hodín sa vyučujúci snažili používať aj inovatívne metódy vyučovania. Projektové vyučovanie na sledovaných hodinách nebolo pozorované.

GRAF 44 Využívané metódy vyučovania na hodinách SJSJ v primárnom vzdelávaní

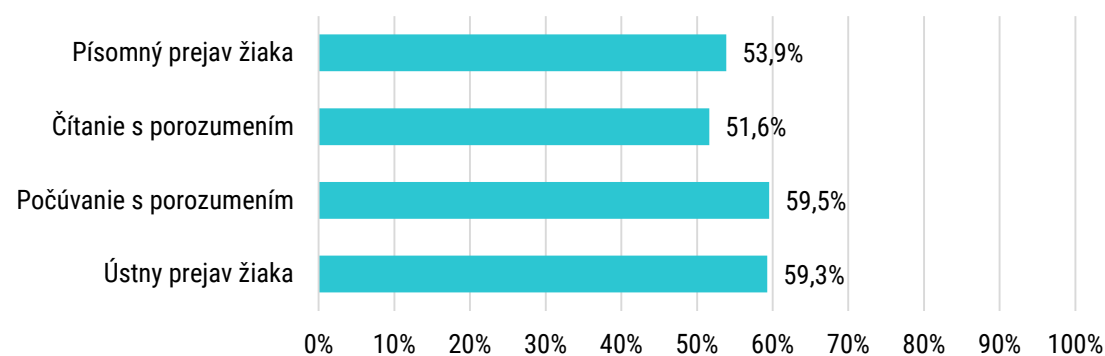
NIŽŠIE STREDNÉ VZDELÁVANIE

UČENIE SA ŽIAKA

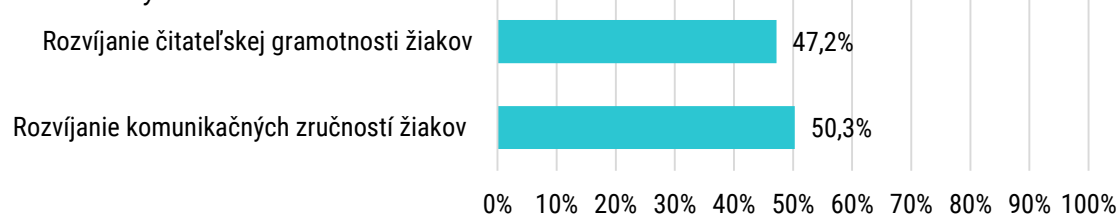
Komunikačné kompetencie žiakov v nižšom strednom vzdelávaní v sledovaných školách dosiahli **priemernú úroveň** (56,7 %), pričom najlepšie boli školskými inšpektormi posudzované vedomosti a zručnosti žiakov v oblastiach **ústny prejav a počúvanie s porozumením**. Ovládanie štátneho jazyka žiakmi bolo v sledovaných školách z dôvodu ich odlišného jazykového a sociálneho prostredia na rozdielnej úrovni. Žiaci chápali bežné pokyny vyučujúcich v slovenskom jazyku na troch štvrtinách hodín SJSJ, menej rozumeli ich súvislému prejavu (60,8 % hodín). Vo verbálnych prejavoch vedeli správne používať osvojenú základnú slovnú zásobu na dvoch tretinách hodín, avšak samostatne a plynule komunikovať pomocou krátkych viet v bežných komunikačných situáciách žiaci vo viacerých školách nedokázali. Nevedeli klásť jednoduché otázky a gramaticky správne na ne odpovedať. Často potrebovali korekciu a usmernenie zo strany učiteľov. Príležitosť vytvárať dialóg pomocou modelových viet žiaci nedostali takmer na 65 % hodín. Modelové vety boli precvičované skôr izolovane a len v ojedinelých prípadoch ich žiaci zvládli reprodukovať v simulovaných rozhovoroch. V niektorých školách schopnosť formulovať rozvité vety so správnym slovosledom bez maďarského akcentu dokázalo iba zopár jedincov. **Počúvanie** čítaného textu pedagógovia nezaraďovali do vyučovania SJSJ na tretine hodín. Na viac ako polovici hodín, na ktorých žiaci túto príležitosť dostali, textu **nedostatočne** rozumeli a iba ojedinele vedeli odpovedať na zisťovacie otázky týkajúce sa jeho obsahu. Najslabšie komunikačné kompetencie žiaci preukázali v **čítaní s porozumením**. Takmer na tretine hodín nevedeli nahlas plynule čítať veku primerané texty so správnou intonáciou, spisovnou výslovnosťou a s dodržiavaním správneho dýchania. Kľúčové slová a základné informácie z prečítaného aj počutého textu dokázali vyhľadať približne na polovici hodín, aj to často s pomocou učiteľa. Reprodukovať text na základe pomocných otázok žiaci nevedeli alebo nedostali príležitosť na dvoch tretinách hodín. Sformulovať základnú myšlienku textu dokázali len ojedinele. Vlastný názor na prečítaný text vedeli zaujať **iba na štvrtine hodín**, pričom len časť najaktívnejších žiakov aplikovala vhodné jazykové prostriedky na vyjadrenie sa k danej komunikačnej téme. Osvojené základné gramatické pravidlá vedeli žiaci korektné používať v **písomnom prejave** približne na polovici hodín.

Žiaci nedostatočne ovládali pravidlá slovenského pravopisu a nedokázali v konkrétnych situáciách zdôvodniť správnosť ich použitia.

GRAF 45 Preukázané komunikačné kompetencie žiakov nižšieho stredného vzdelávania na vyučovacích hodinách SJSJ

GRAF 46 Podpora rozvíjania komunikačných kompetencií žiakov v nižšom strednom vzdelávaní učiteľmi na vyučovacích hodinách SJSJ

VYUČOVANIE UČITEĽOM

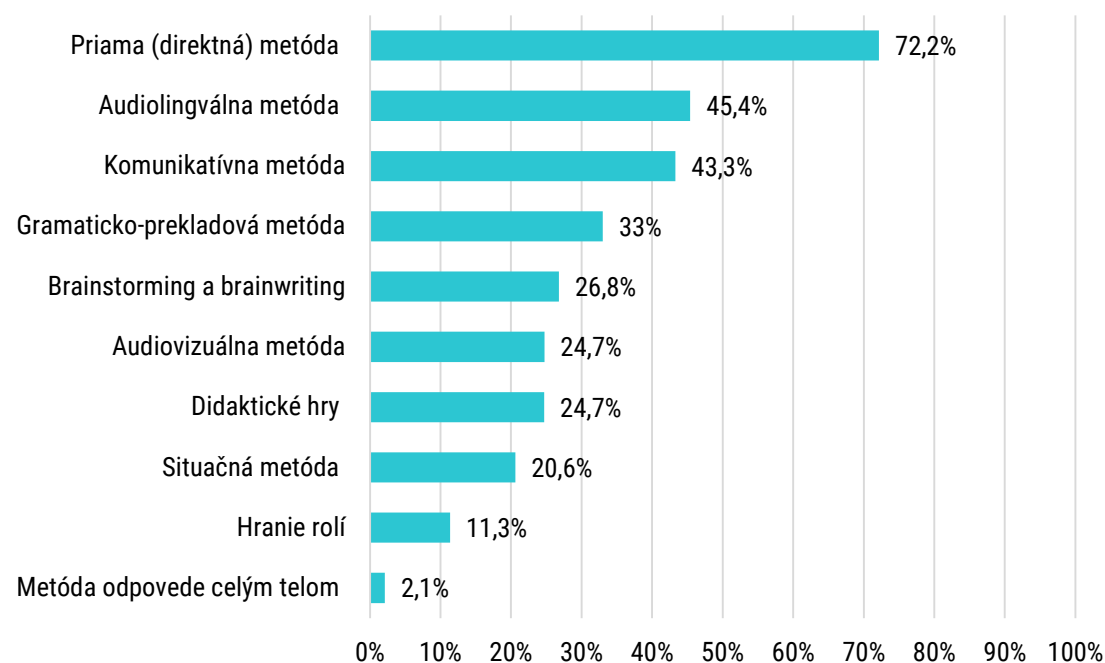
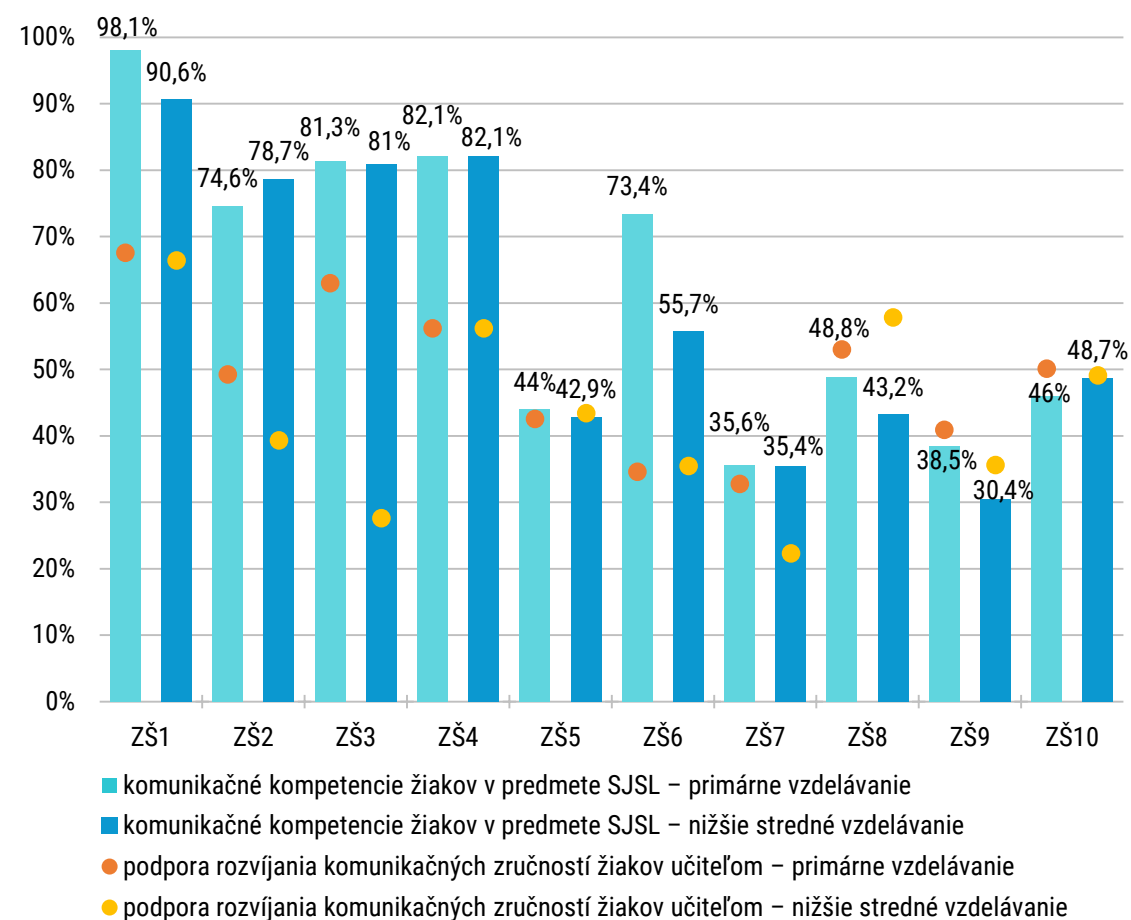
Kvalifikovanosť učiteľov vyučujúcich predmet SJSJ v nižšom strednom vzdelávaní sa odrazila v ich schopnosti podporovať rozvíjanie komunikačných zručností žiakov. Pedagogická podpora dosiahla približne 50 % úroveň. Vyučujúci počas edukácie zväčša formulovali otázky jasne a veku primerane tak, aby boli pre žiakov zrozumiteľné a vedeli na ne odpovedať. Avšak len v malej miere požadovali v ich verbálnom prejave odpovede celou vetou. Na väčšine hospitovaných hodín zaraďovali opakovanie a upevňovanie osvojenej slovnej zásoby, viedli žiakov k písaniu textov v slovenskom jazyku a upozorňovali ich na prípadné gramatické alebo štylistické nedostatky. Ojedinele boli na vyučovaní zaraďované cvičenia na prácu s chybou, v ktorých žiaci vyhľadávali chyby v texte a spoločne zdôvodňovali gramatické pravidlá. Pedagógovia len **zriedkavo podnecovali** žiakov k tvorbe rozhovorov v bežných komunikačných situáciách, k tvorbe krátkého súvislého prejavu formou prerozprávania čítaného textu alebo vyjadreniu vlastného názoru v diskusii na danú tému. Korigovanie správnej výslovnosti a artikulácie žiakov bolo pozorované na dvoch tretinách hodín (67 %). **Čitateľskú gramotnosť** žiakov učiteľia rozvíjali na väčšine hodín pravidelným zaraďovaním hlasného čítania a následným zadávaním otázok alebo úloh týkajúcich sa prečítaného textu (úlohy na vyhľadávanie informácií, kľúčových slov a slovných spojení). Otázky učiteľov však boli prevažne uzavreté a mali zisťovací charakter, čo nevytváralo podmienky pre dostatočné rozvíjanie čitateľských zručností žiakov a malo negatívny vplyv aj na rozvíjanie ich verbálneho prejavu. Vyučujúci vytvorili pre žiakov priestor na sumarizáciu prečítaného textu na polovici sledovaných hodín. Dostatočnú pozornosť však **nevenovali** zapájaniu žiakov do hrových rečových činností. Dramatizácia textu bola využívaná ojedinele a čítanie s predpovedaním deja úplne absentovalo. V nižšom strednom vzdelávaní počas vyučovania SJSJ pedagógovia takmer vôbec nezaraďovali recitovanie básní, spievanie piesní a uvoľňovacie cvičenia zamerané na správne dýchanie žiakov.

Vo vyučovacom procese učiteľia z odporúčaných **textových zdrojov** najčastejšie využívali texty z učebníc. Uplatňovanie zvukových nahrávok k učebniciam schválených MŠVVaŠ SR boli pozorované síce iba na tretine hodín, ale častejšie ako v primárnom vzdelávaní. Ojedinele žiaci pracovali i s pracovnými listami, obrazovými materiálmi alebo krátkymi videami z internetu. Metodické listy vypracované NIVAM na sledovaných hodinách neboli využívané.

Miera uplatňovania **kompensačných opatrení** pre žiakov so ŠVVP, ako i žiakov, ktorí pochádzajú z málo podnetného prostredia, na sledovaných hodinách bola na nízkej úrovni (37,8 %). Vo väčšine škôl im vyučujúci nevenovali dostatočnú pozornosť. Individuálny prístup, tolerovanie pracovného tempa a práca v skupinách alebo vo dvojiciach boli pozorované na polovici hodín. Len v malej miere pedagógovia diferencovali úlohy a zadania podľa ich špecifických potrieb a možností, rozčleňovali zadania a umožnili žiakom ich postupné riešenie, pričom kontrolovali správnosť postupu čiastkových riešení. Len na tretine hodín sa snažili odstrániť sociálne a jazykové bariéry medzi žiakmi rozvíjaním rovesníckeho učenia. Služby pedagogického asistenta boli žiakom poskytované iba zriedkavo.

S cieľom rozvíjať komunikačné spôsobilosti žiakov učiteľia v nižšom strednom vzdelávaní z metód vyučovania jazyka najčastejšie preferovali priamu (direktnú) metódu. V menšej miere aplikovali audiolingválnu, komunikatívnu a gramaticko-prekladovú metódu. Ostatné metódy vyučovacieho procesu boli zaraďované iba ojedinele. Uplatnenie **projektového vyučovania** na vyučovaní SJSJ úplne **absentovalo**.

Sledované školy sa vo vzdelávacích výsledkoch výrazne líšili, pričom rozdiel medzi niektorými subjektmi bol väčší ako 60 %. Iba v jednej ZŠ posudzované komunikačné kompetencie žiakov dosiahli vyššiu ako 90 % úroveň. Na druhej strane polovica sledovaných subjektov mala úroveň komunikačných kompetencií nižšiu ako 50 %, a to na oboch stupňoch vzdelávania. Identifikovaná bola i nedostatočná podpora rozvíjania komunikačných kompetencií zo strany učiteľa.

GRAF 47 Využívané metódy vyučovania na hodinách SJSL v nižšom strednom vzdelávaní**GRAF 48** Rozvoj komunikačných kompetencií žiakov a podpora učiteľmi pri ich rozvíjaní v primárnom a nižšom strednom vzdelávaní

VYUŽÍVANIE UČEBNÍC SCHVÁLENÝCH MŠVVaŠ SR PRE ŠKOLY S VJM

Sledované subjekty v oboch stupňoch vzdelávania používali v aktuálnom školskom roku prevažne učebnice schválené MŠVVaŠ SR pre ZŠ s VJM. Celková zabezpečenosť edukačných publikácií v primárnom vzdelávaní bola 88,6 % a v nižšom strednom 89,6 %.

Polovica ZŠ disponovala úplným učebnicovým fondom pre všetky ročníky. Všetky sledované subjekty potvrdili 100 % pokrytie učebnicami pre vyučovacie predmety vzdelávacích oblastí *Človek a príroda* a *Človek a spoločnosť* a pre predmety MJL, MAT a HUV. **Nedostatok učebníc** schválených MŠVVaŠ SR školy evidovali najmä v predmetoch vzdelávacích oblastí *Človek a hodnoty* a *Človek a svet práce* a v predmetoch VYV a INF. Register edukačných publikácií MŠVVaŠ SR neponúkal učebnice v maďarskom jazyku pre predmety PVC, THD a ETV. Nedostatok učebnicového fondu niektoré školy riešili zabezpečením iných edukačných publikácií, pričom viaceré z nich boli vydané v Maďarskej republike.

V primárnom vzdelávaní všetky sledované subjekty využívali pre predmet SJSL učebnice schválené MŠVVaŠ SR pre ZŠ s VJM s výnimkou jednej školy, v ktorej žiaci 1. a 2. ročníka používali iné učebnice. Ojedinele žiaci pracovali na hodinách SJSL s inými edukačnými publikáciami. V nižšom strednom vzdelávaní všetky ZŠ využívali pre sledovaný predmet iba učebnice schválené MŠVVaŠ SR.

Alternatívne edukačné publikácie využívali niektoré školy v predmetoch MJL, MAT, DEJ a NBV. V jednej ZŠ na vyučovaní DEJ a GEG používali digitálne učebnice MOZAWEB z vydavateľstva Mozaik (Maďarská republika).

Problémy pri objednávaní učebníc zaznamenali dve školy. V jednej ZŠ neboli dodané objednané učebnice NBV a v druhej neboli v dostatočnom množstve doručené učebnice MJL.

2.3 INDIVIDUÁLNE VZDELÁVANIE ŽIAKOV PRVÉHO A DRUHÉHO STUPŇA (DOMÁCE VZDELÁVANIE)

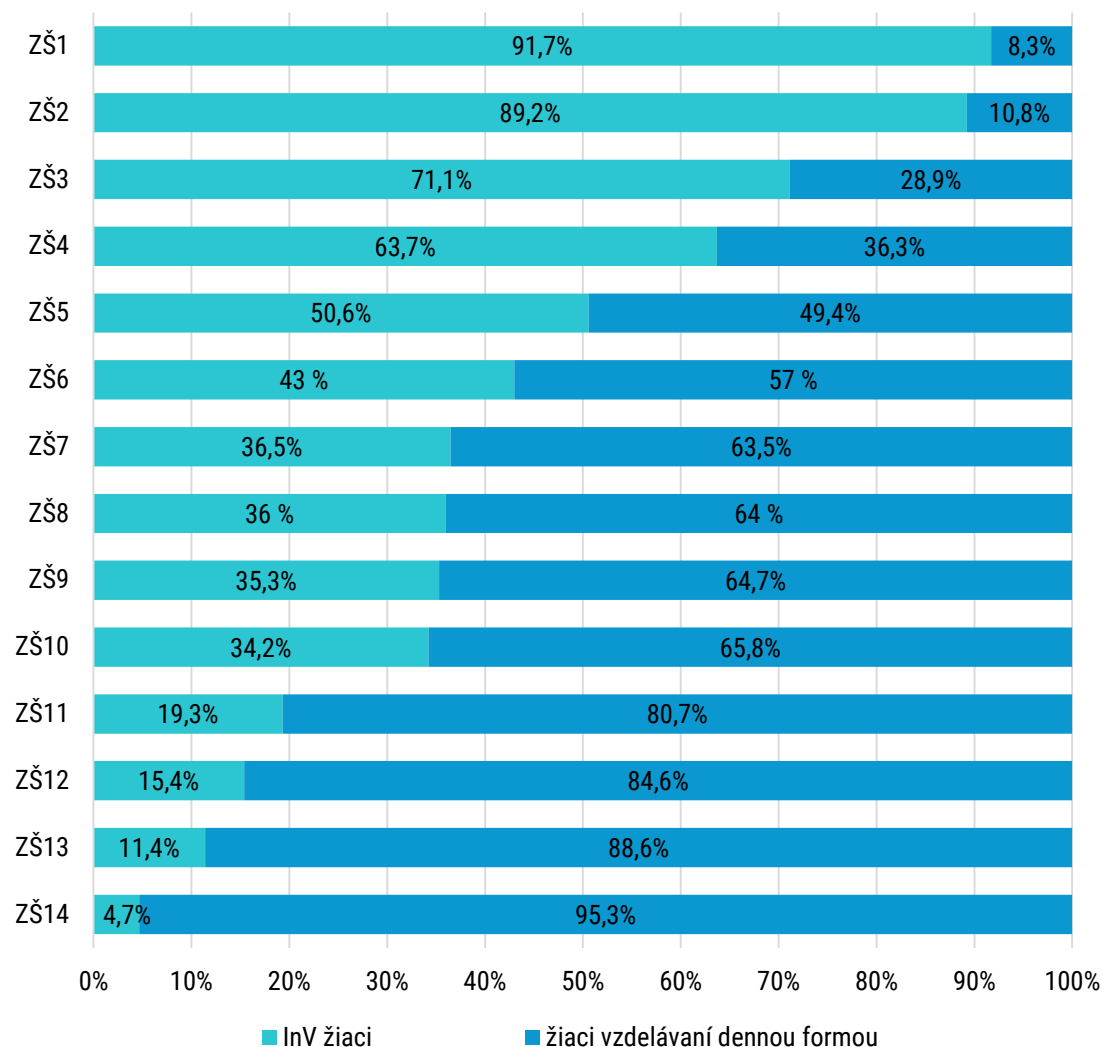
CIEL INŠPEKCIE

Zistiť zabezpečenie a organizáciu individuálneho vzdelávania žiakov prvého a druhého stupňa základnej školy.

Tematická inšpekcia bola realizovaná v 14 ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským, pričom 9 z nich boli evidované ako plnoorganizované. Päť kontrolovaných subjektov poskytovalo len primárne vzdelávanie. V aktuálnom školskom roku sledované subjekty celkovo vzdelávali 2 605 žiakov, z toho 1 559 v primárnom a 1 046 v nižšom strednom vzdelávaní. Riaditelia škôl povolili plniť povinnú školskú dochádzku formou InV (domáce vzdelávanie) celkovo 1 206 žiakom (46,3 %), z nich 36 so ZZ.

Sledované subjekty sa výrazne líšili podielom počtu InV žiakov ku všetkým žiakom školy. V 10 ZŠ tvorili InV žiaci viac ako tretinu žiakov školy, pričom v 2 z nich približne 90 %.

GRAF 49 Podiel individuálne vzdelávaných žiakov z celkového počtu žiakov

VÝVOJ POČTU INDIVIDUÁLNE VZDELÁVANÝCH ŽIAKOV

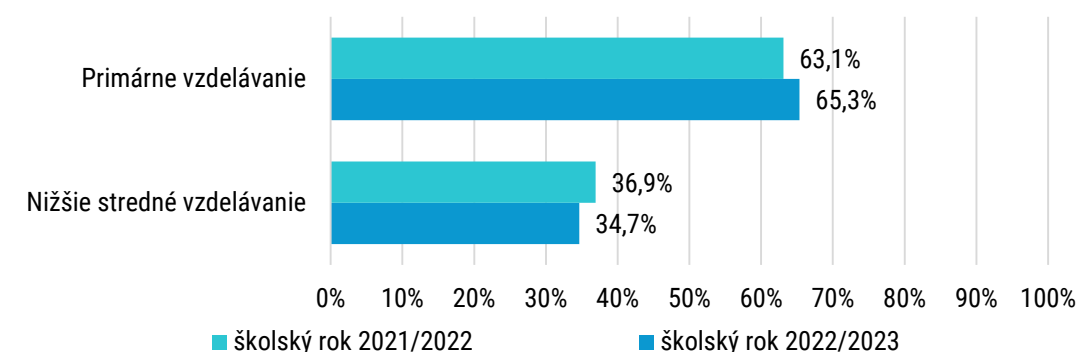
V porovnaní so školským rokom 2021/2022 sa počet InV žiakov v kontrolovaných školách zvýšil o 377 a zároveň sa o 7 % zvýšil i podiel InV žiakov v porovnaní so žiakmi vzdelávanými dennou formou.

V primárnom vzdelávaní školskú dochádzku osobitným spôsobom – InV plnilo 788 žiakov, čo bola polovica všetkých žiakov vzdelávaných na 1. stupni. V nižšom strednom vzdelávaní školy evidovali 418 InV žiakov, čo predstavovalo 40 % zo všetkých žiakov 2. stupňa. So zdravotným znevýhodnením bolo InV 36 žiakov, čo tvorilo 22,6 % žiakov so ZZ. Takmer polovica InV žiakov bola evidovaná v jednej škole.

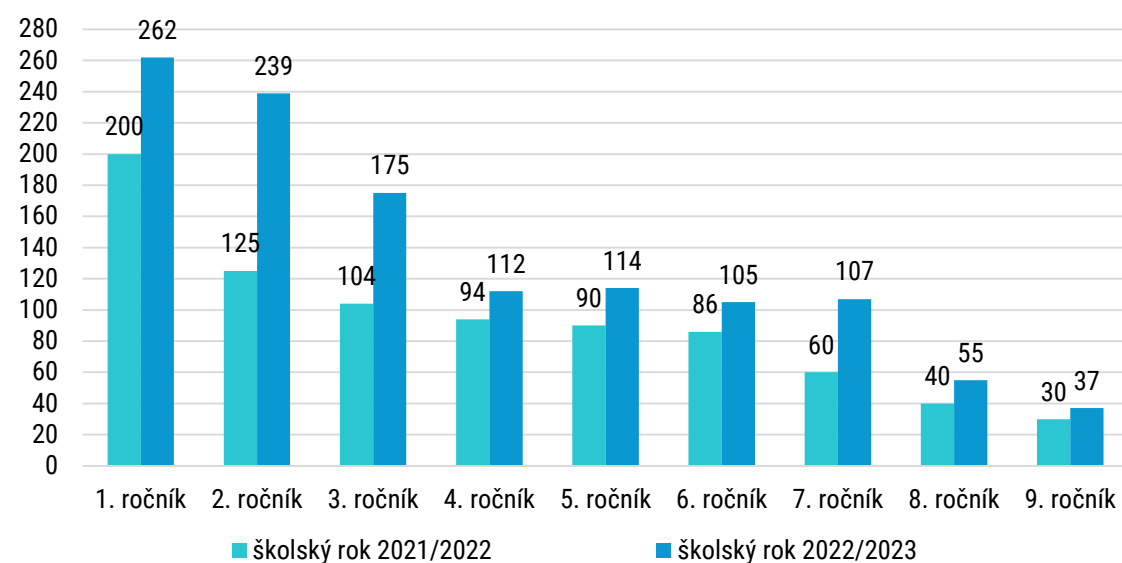
Prehľad o počte žiakov	Školský rok 2021/2022			Školský rok 2022/2023		
	primárne vzdelávanie	nižšie stredné vzdelávanie	spolu	primárne vzdelávanie	nižšie stredné vzdelávanie	spolu
Celkový počet žiakov	1 238	873	2 111	1 559	1 046	2 605
z nich počet žiakov so ZZ	53	63	116	72	87	159
Počet individuálne vzdelávaných žiakov	523	306	829	788	418	1 206
z nich počet žiakov so ZZ	7	14	21	18	18	36
Podiel individuálne vzdelávaných k celkovému počtu žiakov	42,2 %	35,1 %	39,3 %	50,5 %	40 %	46,3 %

V školských rokoch 2021/2022 a 2022/2023 v sledovaných ZŠ bolo zastúpenie InV žiakov v primárnom vzdelávaní vyššie ako v nižšom strednom vzdelávaní, žiaci 1. stupňa tvorili približne dve tretiny všetkých InV žiakov.

GRAF 50 Individuálne vzdelávaní žiaci primárneho a nižšieho stredného vzdelávania

Najvyšší počet InV žiakov evidovali školy v 1. ročníku. Z analýzy údajov za školské roky 2021/2022 a 2022/2023 vyplynulo, že v aktuálnom školskom roku narástol celkový počet InV žiakov v sledovaných subjektoch o 45,5 % v porovnaní s predchádzajúcim školským rokom a stúpajúca tendencia počtu InV žiakov bola evidovaná vo všetkých ročníkoch ZŠ. Vysoké hodnoty nárastu (viac ako 50 %) vykazovali sledované subjekty v 2., 3. a 7. ročníku, pričom v 2. ročníku takmer dvojnásobné.

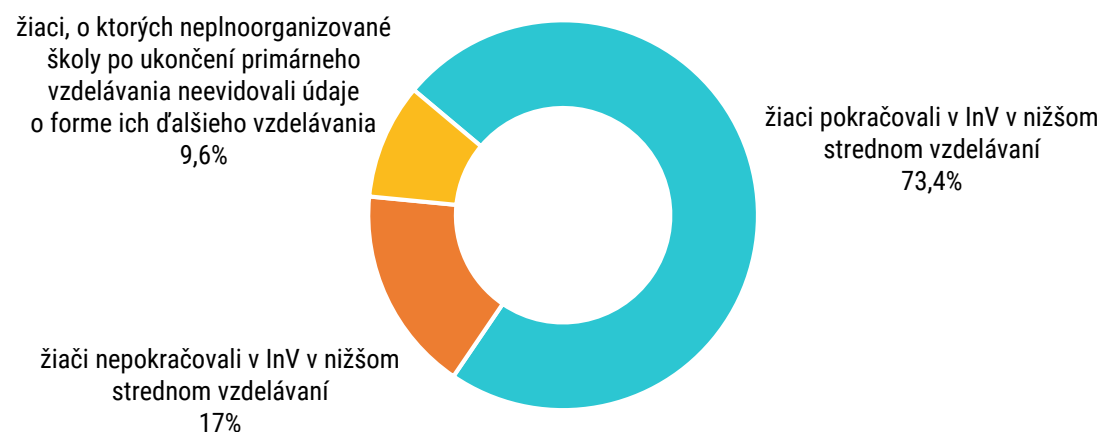
GRAF 51 Počet individuálne vzdelávaných žiakov v jednotlivých ročníkoch v školských rokoch 2021/2022 a 2022/2023

Vo väčšine kontrolovaných škôl celkový počet InV žiakov narástol oproti predchádzajúcemu školskému roku o menej ako 10 žiakov s výnimkou 5 škôl. Najvyšší nárast počtu InV žiakov bol evidovaný v ZŠ Ždaňa, v ktorej v školskom roku 2022/2023 počet InV žiakov 1. stupňa stúpol o 174 žiakov, čo predstavovalo takmer dvojnásobný nárast v porovnaní so školským rokom 2021/2022. V niektorých ročníkoch v tejto škole (2., 3. a 4. ročníku) bol nárast vyšší ako 100 %. Stúpajúcu tendenciu mal aj počet InV žiakov 2. stupňa, ktorý sa v aktuálnom školskom roku zvýšil o 61 žiakov (37,4 %).

Z porovnania údajov zo štatistických výkazov škôl k 15. 9. 2022 a údajov uvedených v informačnom dotazníku pre riaditeľov zadávaného ŠŠI počas TI vyplynulo, že počet InV žiakov sa v polovici kontrolovaných škôl menil i počas školského roku 2022/2023. Väčšina škôl prijala v priebehu školského roku menej ako 8 nových InV žiakov, okrem dvoch ZŠ (v jednej vzrástol ich počet o 27 a v druhej až o 47).

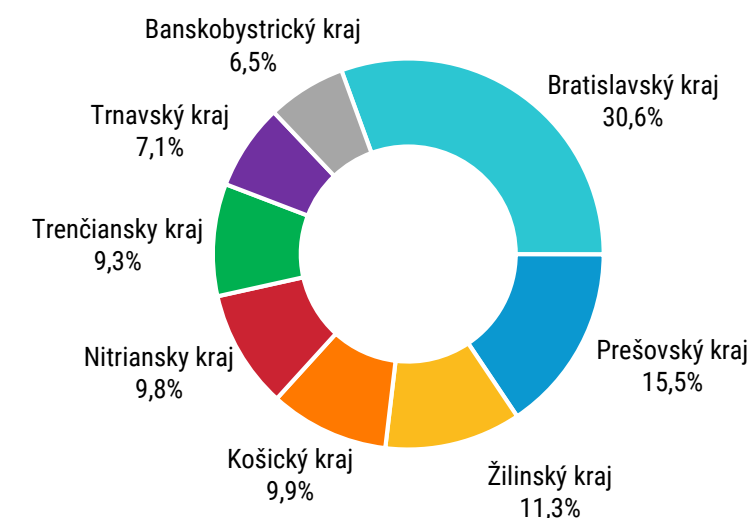
Štátna školská inšpekcia pri kontrole dokumentácie zistila, že riaditeľ jednej ZŠ vydal 15 žiakom rozhodnutia o povolení plnenia školskej dochádzky osobitným spôsobom v termíne po 15. 9. aktuálneho školského roka i napriek tomu, že títo žiaci mali povolené InV aj v predchádzajúcom roku. Podobne postupoval i v prípade 6 žiakov 1. ročníka, ktorí boli do 15. 9. vzdelávaní dennou formou a po tomto termíne im bolo vydané rozhodnutie o InV.

V sledovaných školách 69 InV žiakov (73,4 % zo všetkých InV žiakov 4. ročníka), ktorí v školskom roku 2021/2022 ukončili primárne vzdelávanie, pokračovalo formou InV aj v nižšom strednom vzdelávaní.

GRAF 52 Podiel individuálne vzdelávaných žiakov, ktorí po ukončení primárneho vzdelávania pokračovali v individuálnom vzdelávaní v nižšom strednom vzdelávaní

ŠTRUKTÚRA INDIVIDUÁLNE VZDELÁVANÝCH ŽIAKOV PODĽA MIESTA BYDLISKA

Riaditelia všetkých sledovaných subjektov povolili InV aj žiakom, ktorí mali trvalé bydlisko v inom kraji ako bolo sídlo školy s výnimkou jednej ZŠ. Záujem vzdelávať deti individuálne mali najmä zákonní zástupcovia žiakov z Bratislavského a Prešovského kraja, pričom počet InV žiakov z Bratislavského kraja bol 2- až 5-krát väčší v porovnaní s ostatnými kraji.

GRAF 53 Štruktúra všetkých individuálne vzdelávaných žiakov podľa miesta trvalého bydliska

Vyšší ako 50 % podiel InV žiakov s trvalým bydliskom v inom kraji ako bolo sídlo školy evidovalo 7 ZŠ, pričom 3 z nich mali viac ako 85 % podiel týchto žiakov. Polovica sledovaných škôl poskytovala individuálne vzdelávanie žiakom, ktorých miesto trvalého bydliska bolo z viac ako 5 rôznych krajov. Škola so sídlom v Nitrianskom kraji evidovala InV žiakov až zo 7 krajov a 58,1 % InV žiakov pochádzalo z iného kraja. Základná škola so sídlom v Košickom kraji umožnila InV žiakom z celého Slovenska (8 krajov), pričom InV žiaci z domovského kraja tvorili iba 13,6 % a InV žiaci z Bratislavského kraja (najvzdialenejšieho od sídla školy) viac ako tretinu.

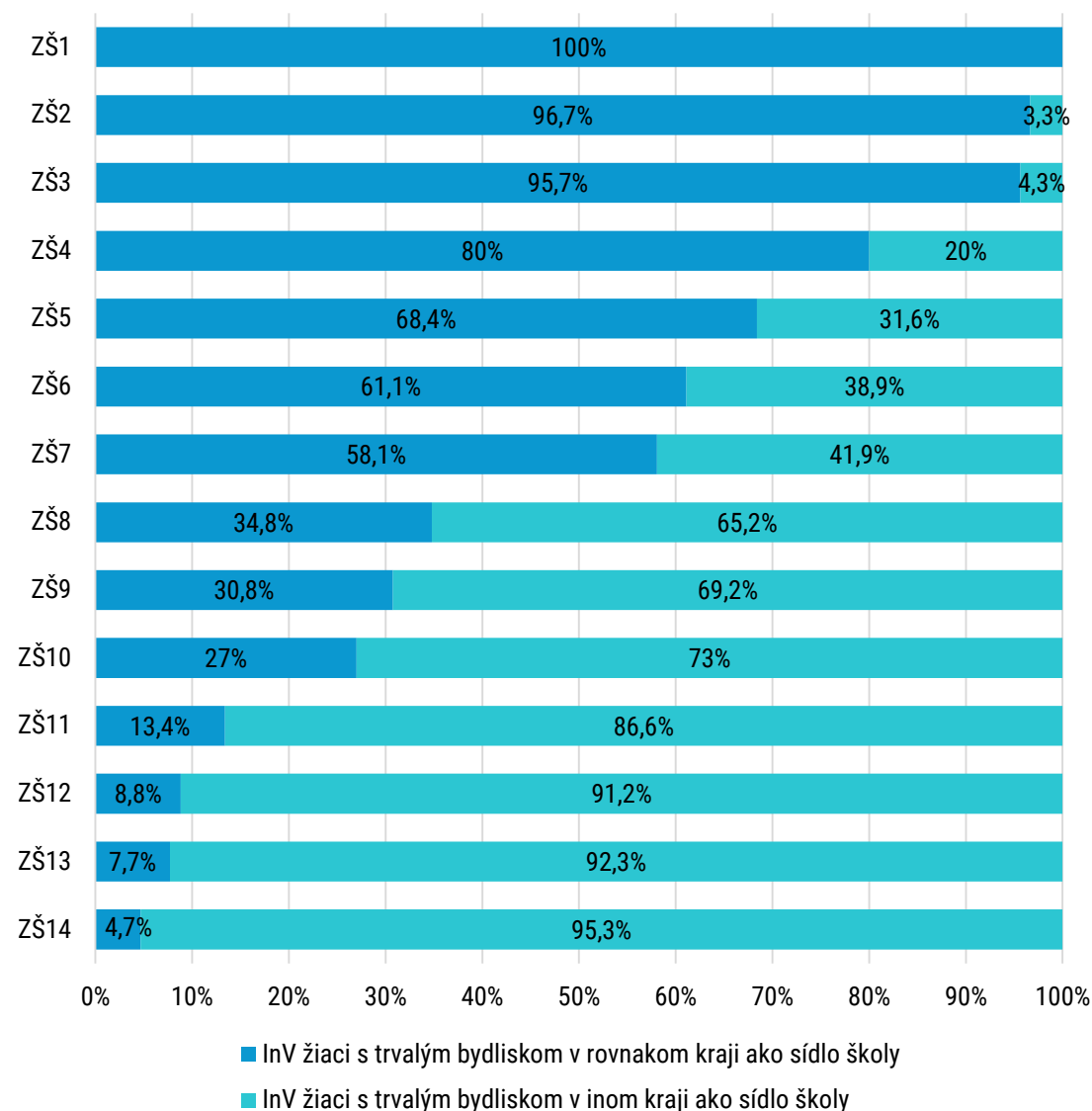
PERSONÁLNE PODMIENKY

Podľa vyjadrení niektorých riaditeľov kmeňoví učitelia v prípade potreby poskytovali konzultácie InV žiakom, ale len ojedinele osobne v školských priestoroch, čoho dôvodom mohla byť i vzdialenosť medzi sídlom školy a miestom bydliska žiaka. Zvyčajne ich realizovali formou videohovoru alebo na komunikáciu s nimi využívali elektronickú poštu, resp. portál BezKriedy. Niektorí učitelia priebežne vyhodnocovali vypracované úlohy a projekty InV žiakov ako súčasť ich portfólia.

Väčšina sledovaných subjektov nezabezpečovala pre InV žiakov a ich zákonných zástupcov pedagogicko-psychologickú podporu (služby školského špeciálneho pedagóga a školského psychológa) s výnimkou jednej ZŠ. V dvoch školách bola zriadená pracovná pozícia koordinátora InV, ktorý zodpovedal za komunikáciu a spoluprácu so zákonnými zástupcami InV žiakov, administratívu súvisiacu s individuálnym vzdelávaním a komisionálnymi skúškami.

Komisionálne skúšky v sledovaných subjektoch zabezpečovalo spolu 132 pedagogických zamestnancov v 1. polroku a 152 v 2. polroku, pričom takmer 80 % z nich boli kmeňoví zamestnanci. Externí pedagogickí zamestnanci vypomáhali pri vykonávaní KS v 1. polroku v 3 a v 2. polroku v 4 školách, pričom v jednej ZŠ tvorili takmer 70 % skúšajúcich. V 1. polroku na 1 skúšajúceho pripadalo priemerne 9,1 žiakov a 2. polroku 7,9 žiakov, pričom v 2 ZŠ viac ako 20 InV žiakov.

GRAF 54 Štruktúra individuálne vzdelávaných žiakov podľa miesta trvalého bydliska

Prehľad o pedagogických a odborných zamestnancoch	Počet
Učiteľ 1. stupňa (vrátane katechéta)	75
Učiteľ 2. stupňa (vrátane katechéta)	64
Vychovávateľ	23
Pedagogický asistent	27
Školský špeciálny pedagóg	3
Školský psychológ	2
Školský digitálny koordinátor	1
Pedagogickí zamestnanci spolu	192
Odborní zamestnanci spolu	3

Počet pedagogických zamestnancov zabezpečujúcich komisionálne skúšky za 1. a 2. polrok školského roka 2022/2023						
Členovia KS	Interní pedagogickí zamestnanci		Externí pedagogickí zamestnanci		Spolu	Priemerný počet žiakov na 1 učiteľa
	1. stupňa	2. stupňa	1. stupňa	2. stupňa		
1. polrok	45	63	12	12	132	9,1
2. polrok	54	67	16	15	152	7,9

ORGANIZÁCIA A ZABEZPEČENIE INDIVIDUÁLNEHO VZDELÁVANIA

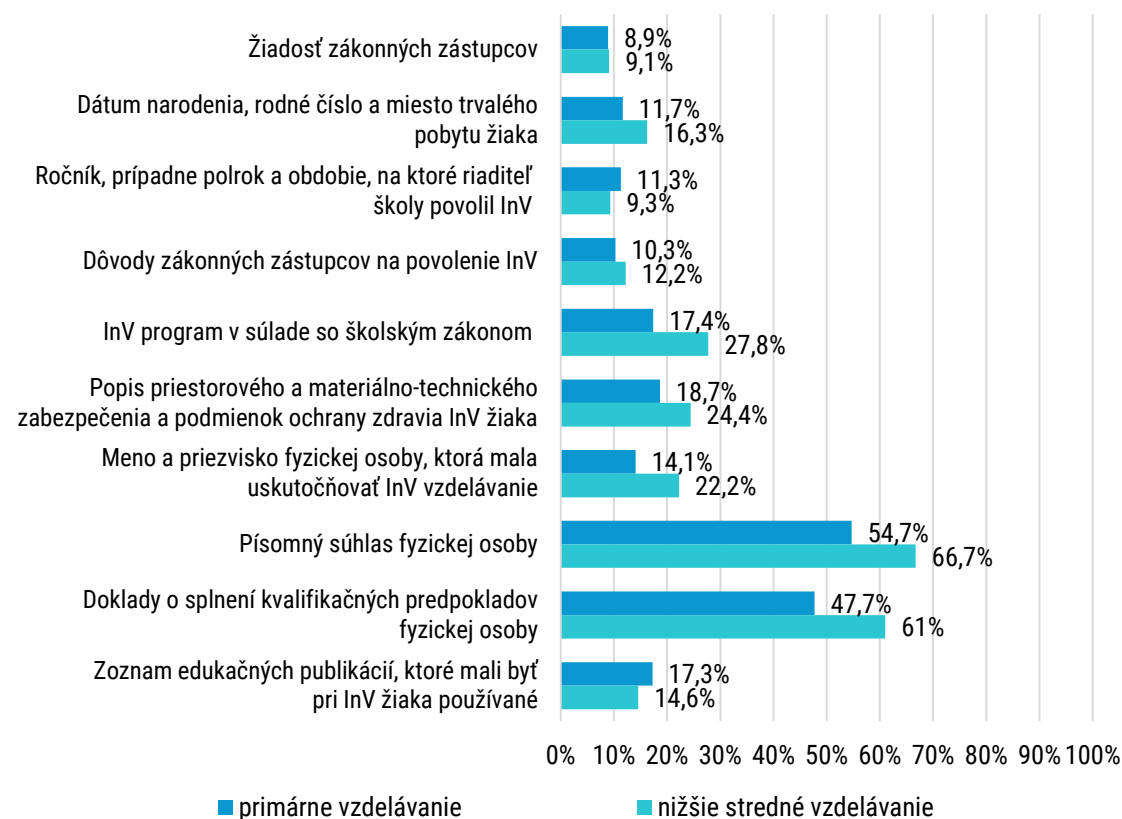
Riaditelia vydávali rozhodnutia o plnení školskej dochádzky žiaka osobitným spôsobom – InV na základe písomných žiadostí zákonných zástupcov. Štátna školská inšpekcia kontrolou dokumentácie zistila, že v 9 zo 14 sledovaných subjektov neboli žiadosti v súlade s platnými právnymi predpismi. Dokumentácia 108 InV žiakov (9 % všetkých InV žiakov) žiadosti vôbec neobsahovala. U viacerých InV žiakov neboli kompletne, absentovali v nich niektoré, školským zákonom požadované údaje a doklady.

Najčastejším nedostatkom bol chýbajúci písomný súhlas fyzickej osoby, ktorá mala uskutočňovať vzdelávanie a doklady o splnení jej kvalifikačných predpokladov. Päťina InV žiakov v žiadosti nemala vypracovaný individuálny vzdelávací program. Ak IVP bol súčasťou žiadosti, zadané ciele vzdelávania často neboli prispôbené ŠVVP a schopnostiam konkrétneho žiaka, v dôsledku čoho vykazoval znaky formálneho vyhotovenia. V jednej ZŠ závažné nedostatky obsahoval aj IVP pre žiakov so ŠVVP. Okrem údajov o diagnóze a učebných osnovách IVP obsahovali identické informácie bez ohľadu na druh a stupeň ich diagnostikovaných ŠVVP, absentovala úprava obsahu vzdelávania (žiaci s MP), režimu edukácie a špecifikácia spôsobu hodnotenia žiakov so zapracovaním aktuálnych odporúčaní ZPP. Škola nerešpektovala odporúčania uvedené v správach z diagnostických vyšetrení, čím nezabezpečila podmienky výchovy a vzdelávania zodpovedajúce individuálnym potrebám žiakov so ŠVVP. Individuálny vzdelávací program vykazoval aj formálne chyby.

Popis priestorového a materiálne-technického zabezpečenia a podmienok ochrany zdravia InV žiaka absentoval v žiadosti 147 InV žiakov primárneho a 102 InV žiakov nižšieho stredného vzdelávania. Takmer u všetkých ostatných InV žiakov (vrátane žiakov so ŠVVP) bol popis priestorového a materiálne-technického zabezpečenia a podmienok ochrany zdravia vypracovaný formálne na základe všeobecnej šablóny bez ohľadu na stupeň, resp. ročník vzdelávania a prispôbenia ŠVVP a schopnostiam konkrétneho žiaka, neakceptoval rozdielne úrovne vedomostí a zručností jednotlivých žiakov. Zoznam edukačných publikácií, ktoré žiaci mali počas InV používať, vo viac ako 10 % žiadostí úplne chýbal a vo viacerých ZŠ bol formálne vypracovaný bez špecifikácie pre jednotlivé ročníky ZŠ a identický pre všetkých žiakov daného stupňa vzdelávania.

Ojedinele v žiadostiach absentovali osobné údaje žiakov. Podmienky žiadosti stanovené všeobecným právnym predpisom splnili všetci zákonní zástupcovia InV žiakov iba v 5 sledovaných školách.

GRAF 55 Chýbajúce údaje v písomných žiadostiach zákonných zástupcov v primárnom a nižšom strednom vzdelávaní

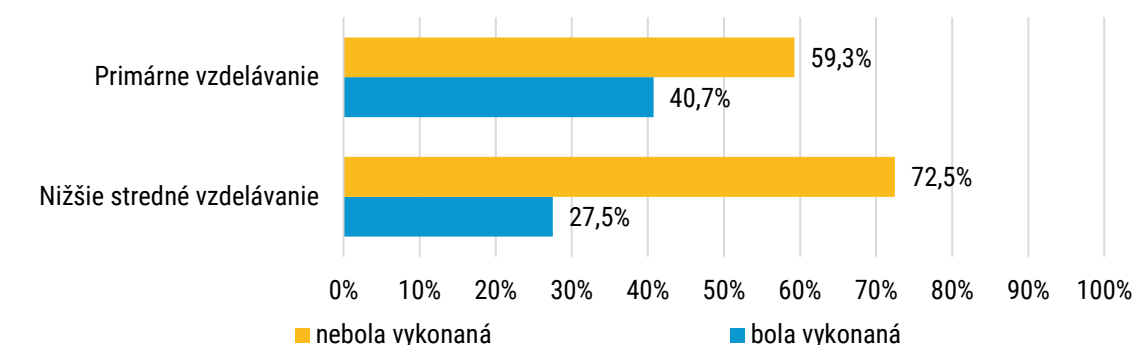
NAJČASTEJŠIE DÔVODY NA POVOLENIE InV UVÁDZANÉ ZÁKONNÝMI ZÁSTUPCAMI V ŽIADOSTIACH:

- **zdravotné** (žiaci so ZZ, zníženou imunitou; odporúčanie psychológa)
- **osobné, rodinné** (alternatívny životný štýl rodiny; špecifické potreby vyplývajúce z rodinného prostredia)
- **náboženské, pracovné** (cestovanie do zahraničia, časová flexibilita)
- **spoločensko-politické** (nevyhovujúci školský systém; uprednostňovanie alternatívnych foriem vzdelávania – zážitkové učenie sa, domáce vzdelávanie; preferovanie individuálneho prístupu pri vzdelávaní dieťaťa/žiaka s dôrazom na jeho ŠVVP a záujmy; eliminovanie stresu v súvislosti s hodnotením a porovnávaním dosiahnutých vzdelávacích výsledkov; možnosť väčšieho priestoru pre rozvoj nadania dieťaťa)
- **problémy súvisiace s adaptáciou ich dieťaťa v školskom kolektíve** alebo so **šikanovaním**

Rozhodnutie riaditeľa školy o povolení plnenia školskej dochádzky osobitným spôsobom InV nebolo vydané 45 InV žiakom (34 InV žiakom primárneho a 11 InV žiakom nižšieho vzdelávania) v 4 sledovaných subjektoch, pričom v jednom z nich riaditeľ nevydal rozhodnutie ani jednému InV žiakovi. Riaditelia viacerých škôl vydávali **rozhodnutia o povolení InV v rozpore s platnými právnymi predpismi**. Rozhodnutia riaditeľov obsahovali nejednoznačné obdobie, na ktoré bol dokument vydaný alebo v dokumente absentovalo vyjadrenie, že zároveň povoľuje oslobodenie žiaka od povinnosti dochádzať do školy. Riaditeľ jednej ZŠ 9 InV žiakom vydal rozhodnutie o povolení plnenia InV so spätným dátumom jeho začiatku. ŠŠI v ďalšej škole zistila nesúlad dátumov písomného súhlasu fyzickej osoby uskutočňujúcej InV žiaka so žiadosťou zákonných zástupcov žiaka a rozhodnutím riaditeľa školy o povolení InV. **Záznamy o vydaní rozhodnutia** riaditeľa o povolení InV **absentovali v triednych výkazoch a katalógových listoch** 114 InV žiakov primárneho vzdelávania a 37 InV žiakov nižšieho stredného vzdelávania.

ŠŠI analýzou dokumentácie sledovaných subjektov zistila, že zákonom ustanovená **kontrola odbornopedagogického a materiálno-technického zabezpečenia výchovy a vzdelávania a ochrany zdravia** InV žiakov kmeňovou školou **nebola vykonaná** u viac ako polovici (59,3 %) InV žiakov primárneho vzdelávania a takmer u troch štvrtín InV žiakov nižšieho stredného vzdelávania. Riaditelia, ktorí kontroly realizovali, hodnotili prostredie, v ktorom sa InV uskutočňovalo, pozitívne. Považovali ho za bezpečné a vyhovujúce, s dostatočným množstvom kvalitných učebných pomôcok. Odbornopedagogické zabezpečenie InV podľa ich zistení spĺňalo požadovanú odbornú úroveň.

GRAF 56 Realizácia kontrol odbornopedagogického a materiálno-technického zabezpečenia výchovy a vzdelávania a ochrany zdravia InV žiakov primárneho a nižšieho stredného vzdelávania

V aktuálnom školskom roku 3 sledované školy **evidovali zrušenie povolenia InV u 16 žiakov** (15 žiakov primárneho a 1 žiaka nižšieho stredného vzdelávania). V jednej ZŠ vydal riaditeľ **všetkým InV žiakom rozhodnutie o zrušení** InV na základe písomných žiadostí zákonných zástupcov počas výkonu školskej inšpekcie. V školskom roku 2021/2022 riaditelia 5 sledovaných škôl vydali zrušenie povolenia InV 21 žiakom (11 žiakom primárneho a 10 žiakom nižšieho stredného vzdelávania). Dôvodom na vydanie rozhodnutia riaditeľa školy o zrušení InV žiaka boli žiadosti zákonných zástupcov o prestup na dennú formu vzdelávania, resp. prestup na inú ZŠ, iba v jednom prípade žiak nespĺnil školou stanovené podmienky InV, neprospeš na KS na konci školského roku.

Pri kontrole pedagogickej dokumentácie ŠŠI zistila v 4 ZŠ **nesúlad ŠKVP so ŠVP** – nezaradenie povinnej voliteľného vyučovacieho predmetu *druhý cudzí jazyk* do učebných plánov pre InV žiakov 7. – 9. ročníka, nesúlad učebných osnov s obsahovými požiadavkami vzdelávacieho štandardu ŠVP v niektorých vyučovacích predmetoch, uplatňovanie experimentálne overovaného ŠKVP pri edukácii InV žiakov bez schválenia ministerstva školstva.

Polovica škôl nemala v ŠKVP komplexne zapracované osobitosti výchovy a vzdelávania InV žiakov – absentovalo organizačné zabezpečenie InV, formy realizácie KS, ich obsah a rozsah (požiadavky z jednotlivých vyučovacích predmetov), kritériá hodnotenia InV žiakov prispôbené aj špecifikám InV žiakov so ZZ. V doložke vysvedčenia žiakov so ZZ (MP) absentovali informácie o dôležitých skutočnostiach súvisiacich s ich vzdelávaním.

KOMISIONÁLNE SKÚŠKY INDIVIDUÁLNE VZDELÁVANÝCH ŽIAKOV ZA 1. POLROK ŠKOLSKÉHO ROKA 2022/2023

Školy väčšinou realizovali **komisionálne skúšky prezenčne** alebo **kombináciou prezenčnej a dištančnej formy** preskúšavania. Najčastejšie sa konali **kombináciou písomnej a ústnej formy** (okrem výchov, PVC/THD, INF). Testy zvyčajne InV žiaci vypracovávali prezenčne v kmeňovej škole s výnimkou troch ZŠ, v ktorých ich žiaci z niektorých vyučovacích predmetov riešili dištančne. Dištančne zadané testy boli vypracovávané v domácom prostredí bez dohľadu skúšobnej komisie. Zodpovednosť za objektivnosť vypracovania úloh preberali samotní žiaci a ich zákonní zástupcovia, na základe čoho nebolo možné

jednoznačne posúdiť zabezpečenie objektivity vypracovania zadaní a ich následného hodnotenia. V jednej ZŠ bol zistený nesúlad medzi hodnoteniami písomných prác realizovaných počas KS a známok zapísaných z daných testov v protokoloch.

Väčšina škôl overovala osvojené zručnosti InV žiakov z vyučovacích predmetov TSV, VYV, HUV, INF, PVC/THD **praktickou skúškou**, niektoré ZŠ ich hodnotili len na základe **portfólia**. Hodnotenie projektov sa v niektorých prípadoch javilo iba formálne, vzhľadom na obsah a úroveň ich spracovania žiakmi.

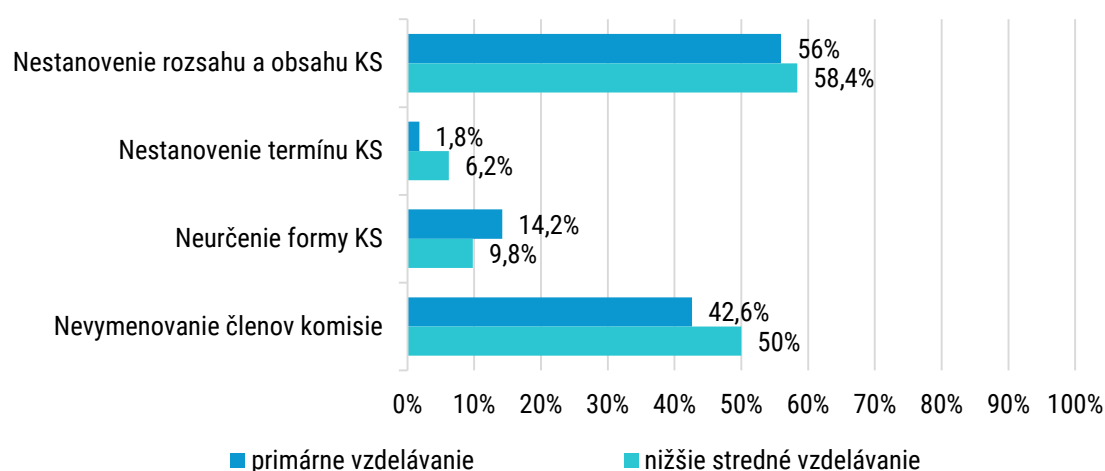
Polovica sledovaných škôl nezabezpečila realizáciu komisionálnych skúšok za 1. polrok v súlade s príslušným ustanovením školského zákona.

Takmer pätina InV žiakov (233) v 5 ZŠ **nevykonala KS** z príslušného učiva **každého povinného predmetu za 1. polrok**, čím došlo k porušeniu právnych predpisov. Individuálne vzdelávaní žiaci nerealizovali KS najčastejšie z výchovných predmetov, INF, OBN a PVC/THD, ojedinele i z iných vyučovacích predmetov.

Polovica škôl **realizovala KS v jeden deň z viac ako 2 vyučovacích predmetov**, dokonca v 5 z nich InV žiaci KS vykonali za všetky vyučovacie predmety naraz v jednom termíne, čím neboli dodržané zákonom stanovené podmienky.

Rozhodnutia o povolení vykonať KS neboli vydané 23 InV žiakom v 4 ZŠ. Vo viac ako v polovici rozhodnutí absentoval rozsah a obsah KS alebo nebol stanovený komplexne pre každý povinný vyučovací predmet. Takmer v polovici sledovaných škôl neboli vymenovaní členovia komisie pre KS, pričom v jednej ZŠ neboli vymenovaní členovia pre KS u 544 InV žiakov (94,6 % InV žiakov danej školy). V inej ZŠ stanovenie trojčlenných komisií bolo iba formálne, pretože niektorí členovia v čase konania KS si plnili podľa rozvrhu vyučovacích hodín kmeňovej školy svoju výchovno-vzdelávaciu činnosť. Určenie termínu konania KS absentovalo v rozhodnutiach 40 InV žiakov a stanovenie formy KS chýbalo v 153 rozhodnutiach.

GRAF 57 Chýbajúce údaje v rozhodnutiach riaditeľov škôl o povolení vykonať komisionálne skúšky v 1. polroku školského roka 2022/2023 v primárnom a nižšom strednom vzdelávaní

Protokoly o KS so všetkými legislatívne ustanovenými prílohami mali vedené a kompletne archivované len niektoré školy. Prílohy protokolov (najmä z ústne konaných KS) **neobsahovali** zadania úloh, resp. otázok z predpísaného povinného učiva jednotlivých predmetov vymedzených v učebných plánoch školy, ani kritériá hodnotenia jednotlivých úloh písomnej a ústnej časti skúšky, vypracovaných projektov, často absentovala stupnica hodnotenia. Odpovede preskúšaných žiakov počas ústnej skúšky neboli zaznamenané, čo neumožňovalo posúdiť, či zadania úloh a otázok boli v súlade s učebnými osnovami/vzdelávacími štandardmi, či skúšajúci overovali úroveň všetkých žiakmi získaných čiastkových kompetencií a ani objektivitu súhrnného hodnotenia. Vedomosti z viacerých predmetov boli preskúšané formou projektov, ktoré boli často zamerané na rozširujúce učivo. Len zriedka sa otázky členov komisie týkali učiva zaradeného do povinných obsahových štandardov,

čo neumožňovalo zistenie a overenie celkovej úrovne vedomostí žiakov za príslušné hodnotiace obdobie. V jednej škole v prílohách protokolov o KS absentovali vypracované písomné práce InV žiakov z viacerých vyučovacích predmetov, na základe ktorých boli žiaci na konci 1. polroku hodnotení (ústnu formu KS škola nerealizovala). Protokoly o KS v niektorých ZŠ **neboli vedené na tlačivách** podľa vzorov schválených MŠVVaŠ SR, v jednej ZŠ neboli vypracované osobitne za každý vyučovací predmet a v niektorých sa vyskytli formálne nedostatky. Niektorí členovia komisií uvedení v protokoloch o KS **nespĺňali kvalifikačné predpoklady** na výkon pracovnej činnosti pedagogického zamestnanca pre kategóriu učiteľ a v 4 ZŠ nespĺňali kvalifikačné predpoklady na vyučovanie daného predmetu v danom stupni vzdelávania.

Podľa harmonogramu realizácie KS za 1. polrok v niektorých školách sa KS začali vykonávať viac ako 2 mesiace pred ukončením 1. polroka aktuálneho školského roka.

V 2 ZŠ bolo **pri súhrnnom hodnotení** jednotlivých vyučovacích predmetov zohľadňované aj písomné vyjadrenia osôb zabezpečujúcich InV.

V katalógových listoch InV žiakov v 4 ZŠ **absentoval záznam o absolvovaní KS za 1. polrok** školského roka 2022/2023.

KOMISIONÁLNE SKÚŠKY INDIVIDUÁLNE VZDELÁVANÝCH ŽIAKOV ZA 2. POLROK ŠKOLSKEHO ROKA 2022/2023

Školskí inšpektori sa zúčastnili prezenčnej alebo dištančnej formy KS u 227 InV žiakov (28,8 % primárneho a 116 InV žiakov (27,8 %) nižšieho stredného vzdelávania.

Podobne ako v 1. polroku boli KS väčšinou realizované **prezenčne** alebo **kombináciou prezenčnej a dištančnej formy**. Najčastejšie sa konali **kombináciou písomnej a ústnej formy** (okrem výchovných predmetov, PVC/THD, OBN, INF). Individuálne vzdelávaní žiaci niektorých ZŠ absolvovali KS z jednotlivých predmetov iba písomnou formou, čím nebola overovaná úroveň ich komunikačných zručností. Naopak, v iných ZŠ žiaci ich vykonávali iba ústne, čím neboli preverené písomné spôsobilosti žiakov (napr. v SJL a cudzích jazykoch) a ich zručností (napr. pri rysovaní v geometrii).

Testy zvyčajne InV žiaci vypracovávali prezenčne v kmeňovej škole. V šiestich ZŠ písomná forma KS bola z niektorých vyučovacích predmetov realizovaná bez dohľadu skúšobnej komisie. Testy riešili InV žiaci dištančne v domácom prostredí, alebo pod dozorom svojich vyučujúcich, čím nebola zabezpečená objektivita overenia osvojených vedomostí žiakov. Zadané úlohy v testoch boli zväčša menej náročné, zamerané najmä na zapamätanie a aplikáciu. Absentovali úlohy na rozvoj vyšších myšlienkových procesov na úrovni hodnotenia a tvorivosti, len sporadicky sa v testoch vyskytli úlohy na analýzu a syntézu. Testy často nepreverovali učivo v súlade s obsahovým štandardom jednotlivých vyučovacích predmetov. Úlohy písomnej časti KS boli objektívne ohodnotené, zvyčajne podľa vopred určených kritérií s výnimkou jednej ZŠ. **Ústna časť** KS bola zvyčajne realizovaná individuálne formou riadeného alebo voľného rozhovoru, pričom sa školy rôznili v dĺžke jej trvania – od 10 do 90 minút. V troch ZŠ sa uskutočnila formou skupinového rozhovoru (realizovaný prezenčne alebo dištančne), počas ktorého žiaci spoločne riešili zadané úlohy alebo prezentovali projekty. ŠŠI skonštatovala, že skupinovo preskúšaní žiaci nemali primerané pracovné návyky a počas KS nedodržovali zásady spoločenskej komunikácie. Niektorí žiaci sa do riešenia úloh vôbec nezapájali, iní na otázky odpovedali bez vyzvania a viacerí naraz, preto nebolo možné objektívne posúdiť úroveň osvojených vedomostí každého žiaka individuálne. V úlohách písomnej časti alebo v otázkach ústnej časti KS niektorých vyučovacích predmetov sa vyskytovali úlohy, resp. otázky nad rámec učebných osnov v štyroch ZŠ. Počas **praktickej skúšky** niektorí žiaci prezentovali aj svoje pohybové a umelecké zručnosti, pričom ojedinele preukázali nadštandardné výsledky. Vyučovacie predmety TSV, VYV, HUV, INF, PVC/THD, OBN, ETV/NBV boli často hodnotené iba na základe **portfólia InV žiaka**. Vzhľadom na obsah a úroveň spracovania projektov žiakmi sa ich hodnotenie v niektorých prípadoch javilo iba ako formálne.

Nedostatkom dištančnej formy KS okrem iného bolo i nekvalitné internetové spojenie (ako zo strany žiakov, tak i samotných skúšajúcich) a technické problémy spojené s kvalitou zvuku, dôsledkom čoho niektoré odpovede žiakov boli iba čiastočne zrozumiteľné. Zákonní zástupcovia niektorých InV žiakov nezabezpečili pokojné a ničím nerušené miesto konania KS. Priebeh ústnej časti dištančne realizovanej KS narušali rôzne externé vplyvy (prítomnosť mladších súrodencov, rozhovor iných osôb v miestnosti, hluk z vonkajšieho prostredia). Niektorí zákonní zástupcovia, ktorí využili možnosť zúčastniť sa KS, mali tendenciu zasahovať do jej priebehu, usmerňovať a nabádať svoje deti k odpovediam, klásť pomocné otázky, čo negatívne ovplyvňovalo objektívnosť posúdenia skutočnej úrovne vedomostí žiakov.

Komunikačné kompetencie InV žiakov počas ústnej časti KS boli veku primerané. Individuálne vzdelávaní žiaci odpovedali na stimuly s porozumením, väčšinou plynulo a pohotovo, ale prevažne stroho, jednoduchými vetami alebo jednoslovné. Po obsahovej i formálnej stránke kultivovane, nie vždy s použitím odbornej terminológie. Produktívne rečové kompetencie žiaci preukázali iba ojedinele. Odpovede žiakov na otázky zamerané na overenie miery osvojených vedomostí boli zvyčajne neisté, prípadne dokázali odpovedať len s výraznou pomocou skúšajúcich. Počas overovania techniky a porozumenia čítania sa u niektorých žiakov 1. a 2. ročníka vyskytli nedostatky. Ich prejav nebol plynulý, melodicky správny a niektorí InV žiaci mali problémy s interpretáciou obsahu prečítaného textu.

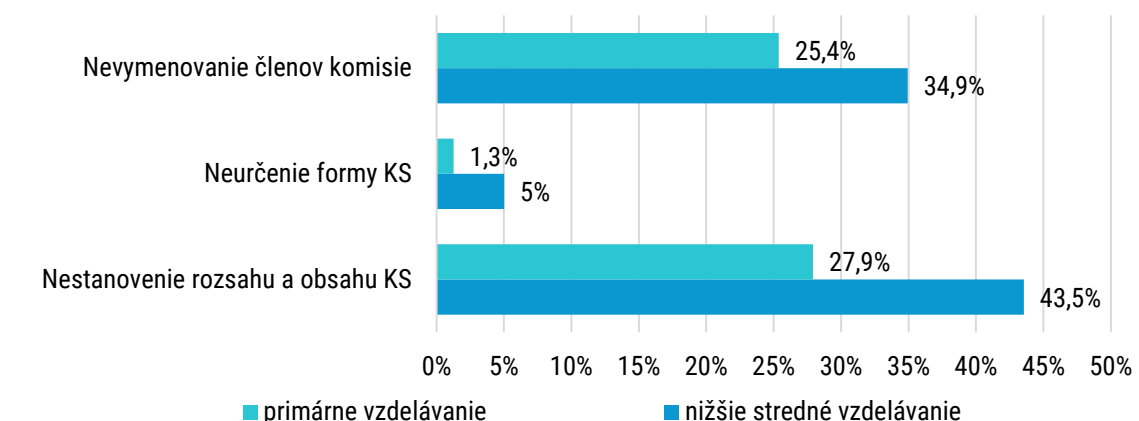
Priestor na preukázanie **jazykových kompetencií v cudzom jazyku** mali žiaci vo viacerých sledovaných školách vytvorený len minimálne, resp. ich vedomosti neboli počas KS vôbec overované. K súvislejšiemu verbálnemu prejavu boli podnecovaní ojedinele, zvyčajne odpovedali iba na otázky skúšajúceho overujúce aplikovanie jednoduchých gramatických štruktúr a schopnosť žiaka reagovať v základných životných situáciách. Slovná zásoba niektorých InV žiakov nebola dostatočne upevnená a zautomatizovaná, odpovedali len jednoslovné alebo jednoduchými vetami, často s gramatickými alebo štylistickými chybami, čo poukazovalo na nedostatočné osvojenie si príslušného učiva.

Poznávacie kompetencie zvyčajne prezentovali len na úrovni zapamätania a porozumenia, niektorí s výraznými problémami a bez preukázania primerane osvojených vedomostí. Nesprávne odpovede viacerí nedokázali samostatne korigovať. Počas ústnej skúšky sa skúšajúci prioritne zamerali na vzťah žiaka k vyučovaciemu predmetu bez preverovania jeho konkrétnych vedomostí a zručností. Individuálne vzdelávaní žiaci často prezentovali svoje projekty a následne odpovedali na doplňujúce, stimulačné otázky skúšajúcich týkajúce sa prezentácie. Otázky nesmerovali k overovaniu zručností a vedomostí na úrovni obsahových a výkonových štandardov z jednotlivých vyučovacích predmetov za 2. polrok, ktorých osvojenie mali InV žiaci preukázať, ale iba k zisteniu, či dané učivo preberali, či mu rozumeli, resp. či žiakov učivo zaujalo a bavilo ich učiť sa ho. Členovia komisie neoverovali splnenie podmienok pre pokračovanie vzdelávania vo vyššom ročníku, ani úroveň požadovaných vedomostí a spôsobilostí žiakov 4. ročníka potrebnú k úspešnému ukončeniu primárneho vzdelávania či k úspešnému ukončeniu nižšieho stredného vzdelávania u žiakov 9. ročníka. Niektoré ZŠ v ústnej časti KS nevyhradili InV žiakom dostatočný časový priestor na možné preukázanie znalosti obsahu vzdelávania za dané hodnotiace obdobie. Počas preskúšania InV žiaci iba ojedinele používali učebné pomôcky.

V súlade s aktuálne platnými právnymi predpismi organizačne kompletne nezabezpečili KS za 2. polrok školského roka 2022/2023 tri sledované školy.

V rozhodnutiach riaditeľov škôl nebol zadeklarovaný pre každý povinný vyučovací predmet rozsah a obsah KS pre 27,9 % InV žiakov primárneho a 43,5 % nižšieho stredného vzdelávania. Rovnako ako v 1. polroku rozsah a obsah KS najčastejšie absentoval pre výchovné vyučovacie predmety, INF, OBN a PVC/THD. Určenie formy KS nebolo uvedené v rozhodnutí 31 InV žiakom. V jednej ZŠ u 346 InV žiakov (60,2 % InV žiakov danej školy) neboli vymenovaní členovia komisie pre KS a ani určený jej predseda. V 3 ZŠ počas niektorých KS boli prítomní len 2 členovia komisie.

GRAF 58 Chýbajúce údaje v rozhodnutiach riaditeľov škôl o povolení vykonať komisionálne skúšky v 2. polroku školského roka 2022/2023 v primárnom a nižšom strednom vzdelávaní

Protokoly o KS aj v 2. polroku vykazovali nedostatky. Záznamy z ústnej časti KS väčšina ZŠ nezaznamenávala, a preto neboli ani súčasťou protokolov. Prílohy protokolov často neobsahovali kritériá hodnotenia jednotlivých úloh písomnej a ústnej skúšky a vypracovaných projektov, absentovala stupnica hodnotenia. V jednej ZŠ zadania úloh, resp. otázok písomnej časti, ako aj portfóliá boli archivované v mediálnych úložiskách učiteľov a nie v protokoloch jednotlivých InV žiakov. Protokoly o KS v niektorých ZŠ neboli vedené na tlačivách podľa vzorov schválených MŠVVaŠ SR, v 2 ZŠ neboli vypracované osobitne za každý vyučovací predmet a v niektorých sa vyskytli formálne nedostatky (nesúlady termínov KS s termínmi realizácie KS).

Kvalifikačné predpoklady na výkon pracovnej činnosti pedagogického zamestnanca pre kategóriu učiteľ alebo kvalifikačné predpoklady na vyučovanie daného predmetu nespĺňali niektorí členovia komisií v 4 ZŠ. V jednom prípade skúšanie vykonával pedagóg, ktorý nebol uvedený v mennom zozname pedagogických zamestnancov menovaných riaditeľom školy za členov komisie pre KS. Nedostatkom v niektorých subjektoch bolo, že niektorí skúšajúci nedisponovali odbornými vedomosťami v niektorých vyučovacích predmetoch KS, nie vždy kládli odborne formulované otázky zodpovedajúce požiadavkám ŠVP v danom ročníku. K prípadným chybným odpovediam, resp. mylným či nesprávnym názorom žiakov sa nevedeli vyjadriť a ani ich korigovať.

Za 2. polrok školského roka 2022/2023 **KS** z príslušného učiva **každého povinného predmetu nevykonali** žiaci v 5 ZŠ. Najčastejšie žiaci nevykonali KS z výchovných vyučovacích predmetov, PVC/THD, OBN a INF a hodnotení boli na základe projektu (v niektorých prípadoch bez pokynov týkajúcich sa jeho obsahu a rozsahu), čím nebolo možné komplexne objektívne posúdiť naplnenie vzdelávacieho štandardu a overiť vedomosti InV žiakov z uvedených vyučovacích predmetov. V niektorých ZŠ požiadali zákonní zástupcovia InV žiakov o predčasné ukončenie školského roka alebo o odklad KS na neskoršie obdobie, a to najčastejšie z dôvodu cestovania alebo zo zdravotných dôvodov.

V troch školách sa realizovala KS v jeden deň z viac ako 2 vyučovacích predmetov, pričom v 2 z nich za všetky vyučovacie predmety naraz v jeden deň. V jednom prípade riaditeľ školy povolil InV žiakovi vykonať KS za oba polroky zo všetkých povinných predmetov v jednom termíne.

Komisionálne skúšky za 2. polrok sa realizovali podľa naplánovaných harmonogramov. Vo viacerých sledovaných subjektoch sa KS začínali konať v májovom, dokonca v jednej škole už v aprílovom termíne. Učivo zo všetkých vyučovacích predmetov osvojované po termíne konania KS nebolo obsahom overovaných vedomostí. Prezenčná forma KS sa v niektorých subjektoch nekonala v kmeňovej škole, ale v iných priestoroch, ktoré neboli zaradené do *Siete škôl a školských zariadení SR*.

Vo viacerých kontrolovaných subjektoch neboli jasne zadefinované **kritériá hodnotenia** ústnej ani praktickej časti KS. V jednej ZŠ neboli dodržané kritériá hodnotenia InV žiakov zadeklarované v internej smernici školy. Pri hodnotení InV žiakov v inej ZŠ najväčšiu váhu pri súhrnnom hodnotení malo písomné hodnotenie navrhnuté osobami zabezpečujúcimi InV a nie výsledky KS. V inej ZŠ i napriek tomu, že realizovala iba písomnú časť KS, v protokoloch uvádzala hodnotenie i za ústnu časť, pričom išlo o výsledok hodnotenia portfólia InV žiaka bez jeho prezentovania. V 3 ZŠ **výsledky KS** z jednotlivých vyučovacích predmetov neboli komisiou oznámené InV žiakom bezprostredne po skončení KS v deň konania skúšky, pričom v jednej ZŠ ukončili KS bez uvedenia výsledného hodnotenia za jednotlivé vyučovacie predmety, ale iba formálnym konštatovaním, že žiak úspešne absolvoval 2. polrok. Väčšina škôl na základe výsledkov KS **hodnotila vyučovacie predmety klasifikáciou**, často s výnimkou výchovných vyučovacích predmetov, PVC/THD, OBN a INF, ktoré hodnotili formou výroku absolvoval/aktívne absolvoval. **Slovné hodnotenie InV žiakov** bolo uplatňované iba ojedinele v niektorých ZŠ v primárnom vzdelávaní. V jednej ZŠ boli všetci InV žiaci hodnotení slovne (vrátane žiakov 6. – 9. ročníka), čím škola nepostupovala v súlade s právnymi predpismi. Podkladom pre slovnú formu hodnotenia v danej ZŠ bola správa vypracovaná zákonnými zástupcami a nie výsledky hodnotenia KS členmi komisie. Zároveň slovné hodnotenie neobsahovalo informáciu o tom, či žiak v jednotlivých vyučovacích predmetoch splnil požiadavky na postup do vyššieho ročníka. V inej ZŠ bolo hodnotenie z vyučovacieho predmetu *druhý cudzí jazyk* zaznamenané v katalógových listoch InV žiakov 7. – 9. ročníka bez realizácie KS a preukázania úrovne dosiahnutých výsledkov.

V priebehu výkonu tematickej inšpekcie ŠŠI kontrolou pedagogickej dokumentácie a ďalšej dokumentácie školy zistila, že jedna ZŠ nezabezpečila žiakom 3. – 9. ročníka vzdelávaných dennou formou vzdelávanie v súlade s príslušným ŠVP a ich edukácia nebola pravidelne realizovaná v sídle školy.

2.4 KONTROLA PLNENIA OPATRENÍ

Štátna školská inšpekcia realizovala NI v 73 ZŠ, z nich bolo 66 štátnych, 3 boli súkromné a 4 cirkevné. V školách s VJS bolo vykonaných 54 NI, s VJM 18 a v školách s VJSaM bola 1 NI. Z celkového počtu NI sa 5 realizovalo po komplexných inšpekciách, 60 po tematických a 8 po následných inšpekciách.

Z počtu uložených a prijatých opatrení bolo 14 z dôvodu zmien v právnych predpisoch neaktuálnych a plnenie ďalších 13 opatrení sa z dôvodu organizačných zmien v školách nedalo hodnotiť.

Riaditelia 3 ZŠ nezaslali správy o prijatí opatrení alebo splnení prijatých opatrení na odstránenie zistených nedostatkov v stanovenom termíne, ale až po písomnom upozorení ŠŠI.

Riaditeľka súkromnej ZŠ písomne nepredložila uvedené správy ani po zaslaní písomného upozornenia a následne zriaďovateľ školy neumožnil ŠŠI vykonať NI, čím sa dopustil marenia výkonu. Hlavná školská inšpektorka podala MŠVVaŠ SR návrh na vyradenie školy zo *Siete škôl a školských zariadení SR*.

Prehľad uplatnených opatrení						
Spolu	537					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI	
	289		209		39	
akceptované/splnené	179	62,8 %	163	88,6 %	28	75,7 %
neaktuálne	1		12		2	
nedá sa hodnotiť	3		13		0	

NEDOSTATKY SA VYSKYTOVALI PREVAŽNE:

V ŠKOLSKOM VZDELÁVACOM PROGRAME

- nezpracovanie prierezových tém do ŠkVP podľa ŠVP
- nekomplexné vypracovanie systému podporných a kompenzačných opatrení pre vzdelávanie žiakov so ŠVVP s ohľadom na ich špecifické potreby a možnosti školy v ŠkVP
- nekomplexné vypracovanie vlastných kritérií hodnotenia a klasifikácie žiakov a ich nedôsledné aplikovanie pri hodnotení učebných výkonov žiakov v ŠkVP
- spájanie žiakov rôznych ročníkov na niektorých vyučovacích predmetoch v nižšom strednom vzdelávaní (THD, INF, VYV)
- nerozpracovanie obsahových štandardov v učebných osnovách niektorých vyučovacích predmetov v súlade so vzdelávacími štandardmi ŠVP
- nerozpracovanie obsahových štandardov v učebných osnovách niektorých vyučovacích predmetov do ročníkov podľa učebných plánov ŠkVP
- neakceptovanie príslušného RUP pri vypracovaní učebných plánov školy, nerešpektovanie poznámok k RUP alebo nevypracovanie vlastných poznámok k učebným plánom na konkrétne podmienky školy
- neprerokovanie ŠkVP v pedagogickej rade a rade školy

V RIADENÍ ŠKOLY

- neodstránenie prejavov segregácie vo výchove a vzdelávaní v dôsledku vyčleňovania tried s prevahou žiakov z MRK
- nedôsledné vedenie a neaktualizovanie pedagogickej dokumentácie vrátane dokumentácie žiakov so ŠVVP a interných dokumentov školy
- nevydanie plánu profesijného rozvoja a ročného plánu vzdelávania PZ a OZ; nevykonávanie ročného hodnotenia PZ a OZ
- nedôsledné realizovanie výkonu štátnej správy v prvom stupni pri nevydávaní rozhodnutí v zmysle platných právnych predpisov
- neaktualizovanie školského poriadku a neoboznámenie žiakov so školským poriadkom preukázateľným spôsobom a jeho neprerokovanie v pedagogickej rade a s orgánmi školskej samosprávy
- neprerokovanie rozvrhu hodín na zasadaní pedagogickej rady
- nezabezpečenie odbornosti vyučovania niektorých predmetov
- nerealizovanie adaptačného vzdelávania začínajúcich učiteľov v súlade s požiadavkami všeobecne záväzných právnych predpisov
- nedodržanie stanoveného počtu vyučovacích hodín základného úväzku pre riaditeľa školy
- nezabezpečenie obsadenia pracovnej pozície školského špeciálneho pedagóga alebo iného odborného zamestnanca v škole evidujúcej viac ako 20 začlenených žiakov so ZZ (okrem žiakov so ZZ vzdelávaných v špeciálnych triedach) vrátane nespĺňania kvalifikačných predpokladov na výkon jeho činnosti
- nedodržanie príslušného ustanovenia školského zákona pri hodnotení žiakov
 - *nespracovanie písomnej správy o postupe a výsledkoch výchovno-vzdelávacej činnosti InV žiaka so ZZ*
 - *neurčenie náhradného termínu na hodnotenie žiaka, ktorého nebolo možné vyskúšať a hodnotiť v riadnom termíne*
 - *používanie jednotlivých stupňov pri slovnom hodnotení*

V ZABEZPEČENÍ PODMIENOK VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

- nesplnenie kvalifikačných predpokladov PZ
 - *na výkon výchovno-vzdelávacej činnosti*
 - *na výkon vedúceho PZ*
 - *na výkon špecializovanej činnosti triedneho učiteľa*
- nezabezpečenie adekvátnych priestorových podmienok školy
- nezaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov počas výchovno-vzdelávacieho procesu
 - *nezabezpečenie hygienicky vyhovujúceho prostredia v škole*
 - *uvolňovanie žiakov z poslednej vyučovacej hodiny*
- nedodržanie práva dieťaťa na individuálny prístup rešpektujúci jeho schopnosti, možnosti, nadanie a zdravotný stav
- neudelenie výchovných opatrení na posilnenie disciplíny za závažné previnenia proti školskému poriadku
- nedodržanie organizácie vyučovania
 - *nezabezpečenie školského vyučovania v prvom ročníku iba v dopoludňajšej zmene*
 - *nedodržanie dĺžky obedňajšej prestávky a počtu vyučovacích hodín v jednom dni a v jednom slede*
 - *nezaradenie veľkej prestávky*
 - *nezabezpečenie delenia tried na skupiny v súlade s poznámkami k RUP pri vyučovaní SJS*

- nerešpektovanie najvyššieho povoleného počtu žiakov v triedach ZŠ (*vrátane špeciálnych alebo špecializovaných tried*) a najvyššieho povoleného počtu žiakov pri delení bežných tried na skupiny v niektorých vyučovacích predmetoch (*SJS, CUJ, NBV, INF, TSV, THD*), resp. nerozdelenie žiakov do skupín pri vyučovaní predmetu THD v triedach s počtom žiakov vyšším ako 17
- nedostatky v oblasti organizačného zabezpečenia a realizácie školských výletov a lyžiarskeho výcviku žiakov
- nezabezpečenie dôsledného dodržiavania Pokynov NÚCEM/NIVAM pri testovaní žiakov 9. ročníka
- absencia spolupráce školského parlamentu na rozhodovaní o dôležitých otázkach školy v oblasti výchovy a vzdelávania

Štátna školská inšpekcia **upozornila** 2 zriaďovateľov škôl¹ na porušenie právnych predpisov, ktorých odstránenie patrilo do ich kompetencie. Upozornenia sa týkali prejavov segregácie vo výchove a vzdelávaní spôsobených vyčlenením tried s prevahou žiakov z MRK a nízkej odbornosti vyučovania. Ministerstvu školstva, vedy a výskumu SR bolo zaslané 1 **oznámenie** na krátenie finančného normatívu z dôvodu nezabezpečenia odbornosti vyučovania (menej ako 70 %).

Akceptovanie 62,8 % odporúčaní riaditeľmi kontrolovaných subjektov sa pozitívne prejavilo v úrovni ich riadenia a vo vytvorení podmienok smerujúcich k zlepšeniu výchovno-vzdelávacej činnosti škôl.

Neakceptovanie 36,7 % odporúčaní malo negatívny vplyv na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu. Metodické orgány sa nedostatočne zameriavali na prijímanie opatrení zvyšujúcich úspešnosť žiakov. Neuplatňovaním kritérií hodnotenia podporujúcich formatívne hodnotenie žiakov neboli vytvorené podmienky na zlepšenie motivácie žiakov k učeniu sa a ich sebarozvoju.

Splnením 88,6 % opatrení prijatých kontrolovanými subjektmi a 75,7 % opatrení uložených ŠŠI boli vytvorené predpoklady na zabezpečenie organizácie výchovy a vzdelávania v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi, čo pozitívne vplývalo na zvýšenie úrovne riadenia škôl a zlepšenie podmienok edukácie.

Nesplnenie 10 % opatrení prijatých kontrolovanými subjektmi a 23,1 % opatrení uložených ŠŠI malo pretrvávajúci nepriaznivý dosah na riadenie a výchovno-vzdelávací proces v školách.

¹ Obec Hurbanovo; Obec Zlaté Klasy

2.5 ODPORÚČANIA

ODPORÚČANIA NA ÚROVNI ŠKÔL

- Naprojektovať, riadiť a vykonávať autoevalvačné procesy školy s cieľom skvalitnenia výchovno-vzdelávacieho procesu, ich výstupy využiť ako základné prvky efektívneho plánovania činnosti a zlepšovania školy ako vzdelávacej inštitúcie a zaangažovať do týchto procesov aj učiteľov.
- Realizovať výchovu a vzdelávanie prostredníctvom ŠkVP vypracovaných v súlade s platnými ŠVP a v nadväznosti na reálne špecifické podmienky škôl; vo vzťahu k žiakom so ŠVVP vymedziť úpravy podmienok výchovy a vzdelávania s ich podrobným rozpracovaním v IVP, prierezové témy zapracovať do obsahu predmetov a rozčleniť ich pre jednotlivé stupne vzdelávania.
- Vypracovať komplexný systém podporných a kompenzačných opatrení pre vzdelávanie žiakov so ŠVVP s ohľadom na ich špecifické potreby a možnosti školy; dôsledne ho aplikovať v školskej praxi; zabezpečiť účinnejšiu spoluprácu učiteľov s pedagogickými asistentmi pri výchove a vzdelávaní žiakov so ŠVVP; intenzívne pomáhať znevýhodneným skupinám žiakov pri prekonávaní prekážok vo vzdelávaní; predchádzať segregácii žiakov nevytváraním samostatných tried so žiakov zo SZP/MRK.
- Sfunkčniť vnútorný systém kontroly a hodnotenia, zamerať ho na všetky oblasti výchovno-vzdelávacej a riadiacej činnosti s následnou systematickou analýzou, zovšeobecňovaním kontrolných zistení, prijímaním opatrení na odstraňovanie nedostatkov, ich kontrolou a vyhodnocovaním ich plnenia.
- Zosúladiť vnútorný systém hodnotenia a klasifikácie žiakov v ŠkVP s odporúčaniami v ŠVP v predmete SJSJL (počet kontrolných diktátov a kontrolných písomných prác, kritériá hodnotenia ústnych skúšok, projektov, prezentácií).
- Zabezpečiť každodenné systematické vyučovanie štátneho jazyka v každom ročníku nižšieho stredného vzdelávania v školách s VJM využitím disponibilných hodín a zaradenie vyučovacích hodín SJSJL rovnomerne na každý deň v rozvrhu hodín.
- Systematicky monitorovať a hodnotiť úroveň rozvíjania kľúčových kompetencií žiakov so zameraním na poznávacie kompetencie úlohami na hodnotenie a tvorivosť; kompetencie k celoživotnému učeniu sa so zameraním na činnostné učenie a vytváranie príležitostí na žiacke sebahodnotenie i hodnotenie výkonu spolužiakov. V prípade negatívnych zistení prijímať opatrenia na ich odstránenie a následne kontrolovať ich plnenie.
- Systematicky monitorovať a hodnotiť poskytovanie podporných stimulov pre učenie sa každého žiaka, aplikovať podporné opatrenia pri prekonávaní bariér vo výchove a vzdelávaní žiakov, v prípade negatívnych zistení prijímať opatrenia na ich odstránenie a následne kontrolovať ich plnenie.
- Posilňovať a rozvíjať participáciu poradných orgánov na procesoch riadenia školy, podnecovať iniciatívu, tímovú spoluprácu všetkých členov pedagogického kolektívu a ich angažovanosť pre napĺňanie výchovno-vzdelávacích cieľov a vízie školy; zabezpečiť efektívne plnenie vzdelávacej, kontrolnej a hodnotiacej funkcie metodických orgánov v prípade ich zriadenia.
- Podnecovať pedagógov k zmene spôsobu vyučovania a ich pozornosť zacieliť na využívanie efektívnych stratégií edukačného procesu so zameraním na rozvíjanie vyšších myšlienkových procesov a kritického myslenia žiakov, zvýšenie frekvencie zaraďovania kooperatívnych foriem vo vyučovaní a rozvíjanie kompetencií k celoživotnému učeniu sa žiakov, na častejšie zaraďovanie práce s textom, úloh na používanie osvojenej slovnej zásoby, tvorby krátko súvislého prejavu, krátkych dialógov na základe modelových viet s cieľom rozvíjania verbálneho prejavu žiakov, na poskytovanie podporných stimulov pre učenie sa každého žiaka, na prispôsobovanie vzdelávacieho prostredia potrebám takých skupín žiakov, ktorým hrozí riziko predčasného ukončenia školskej dochádzky.
- Overovať vplyv poznatkov nadobudnutých z kontinuálneho vzdelávania pedagogickými

- zamestnancami na kvalitu edukácie, so zameraním na využívanie inovatívnych foriem a metód práce podnecujúcich činnostné učenie sa a rozvoj kľúčových kompetencií žiakov.
- Ustanoviť koordinátora, ktorý by zodpovedal za administratívu súvisiacu s individuálnym vzdelávaním žiakov (domáce vzdelávanie), s realizáciou komisionálnych skúšok a komunikáciou a spoluprácou s ich zákonnými zástupcami.
- Zabezpečiť objektívnu realizáciu komisionálnych skúšok individuálne vzdelávaných žiakov (domáce vzdelávanie) overovaním vedomostí a zručností žiakov v súlade so vzdelávacím štandardom príslušných predmetov s dôrazom na mieru osvojenia vyšších myšlienkových procesov.
- Prihliadať na aprobáciu pedagógov pri menovaní komisie pre komisionálne skúšky a zabezpečiť, aby aspoň jeden člen komisie mal aprobáciu skúšaného vyučovacieho predmetu v danom stupni vzdelávania.
- Uplatňovať pri komisionálnych skúškach všetky zložky skúšky (nie len písomnú) s cieľom komplexného overovania vedomostí a úrovne ovládania jednotlivých kompetencií individuálne vzdelávaných žiakov (domáce vzdelávanie).
- Vytvoriť funkčný systém poskytovania výchovného poradenstva a prevencie, psychologického a kariérového poradenstva pri riešení osobnostných, vzdelávacích a sociálnych potrieb žiakov tak, aby všetky jeho zložky kooperovali a boli navzájom obsahovo prepojené, vytvoriť samostatnú funkciu výchovného poradcu a kariérového poradcu, kariérové poradenstvo strategicky plánovať už v nižších ročníkoch.
- Venovať pozornosť zabezpečeniu podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany žiakov pred negatívnymi javmi v správaní, s prejavmi šikanovania pravidelným a systematickým monitoringom, jeho vyhodnocovaním a prijímaním opatrení na ich eliminovanie.
- Podporovať v školskom prostredí vytváranie podnetného a podporujúceho prostredia a kultúry pre žiakov i pedagogických a odborných zamestnancov školy, vytváranie atmosféry bezpečia a dôvery, otvorenej klímy v triednych i pedagogických kolektívoch, poskytovať žiakom priestor na slobodné myslenie, vyjadrovanie a príležitosť na otvorený, kritický dialóg.
- Viesť žiakov k účasti na vytváraní školského parlamentu, podporovať participáciu žiakov na tvorbe školského poriadku a pri riešení výchovných problémov spolužiakov.
- Na celoslovenské testovanie žiakov 9. ročníka prihlasovať všetkých žiakov školy, vrátane žiakov plniacich povinnú školskú dochádzku v školách mimo územia SR; zabezpečiť dôsledné dodržiavanie pokynov vypracovaných Národným inštitútom vzdelávania a mládeže na plnenie povinností súvisiacich s úlohami Testovania 9.
- Plánovať vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov so zameraním na inkluzívne vzdelávanie a prácu so žiakmi ohrozenými školským neúspechom; podporiť profesionálny rozvoj učiteľov prostredníctvom koučingu; vypracovať a realizovať plán vlastného manažérskeho rozvoja s cieľom zvyšovať úroveň riadiacich procesov v školách.
- Aktívne spolupracovať so zriaďovateľom pri modernizácii škôl, zabezpečovaní vhodných priestorových a materiálno-technických podmienok výchovno-vzdelávacieho procesu.

ODPORÚČANIA PRE ZRIAĎOVATEĽOV

- Spolupodieľať sa na strategickom plánovaní a rozvoji školy, aktívne spolupracovať s riaditeľmi pri zabezpečovaní priestorového a materiálno-technického vybavenia nevyhnutného na realizáciu výchovy a vzdelávania v súlade so štátnym vzdelávacím programom (*riešenie nevyhovujúcich priestorových podmienok škôl, vybudovanie telocviční, odborných učební a dielní, zabezpečenie ich vybavenia učebnými pomôckami*).
- Vytvárať školám podmienky na zaistenie pracovných miest členom školských podporných tímov na celý úväzok v prípade vyššieho počtu žiakov so ŠVVP a menej úspešných žiakov vo vzdelávaní.
- Podieľať sa na budovaní bezbariérového prístupu do škôl a ich interiérov s ohľadom na žiakov so zdravotným znevýhodnením.
- Viesť školy k realizácii procesov autoevalvácie s cieľom rozvoja a zvyšovania ich kvality.

ODPORÚČANIA NA ÚROVNI SYSTÉMU

- Zvýšiť objektivitu priebehu T9 poverením dostatočného počtu pedagogických zamestnancov, ktorí budú vykonávať externý dozor vrátane náhradných pedagogických zamestnancov.
- Cielene vytvárať metodické materiály pre vyučujúcich, ktoré reflektujú nové potreby a požiadavky vyplývajúce zo zavádzania inovatívnych trendov vo vzdelávaní; pri plánovaní vzdelávacích aktivít pre riaditeľov škôl a pedagogických zamestnancov využívať zistenia ŠŠI.
- Organizovať metodické stretnutia pre riaditeľov škôl so zameraním na realizáciu individuálneho vzdelávania žiakov a poskytovať im metodickú a odbornú pomoc.
- Skompletizovať ponuku učebníc schválených MŠVVaŠ SR pre všetky vyučovacie predmety pre ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským (*pracovné vyučovanie, technika a etická výchova v maďarskom jazyku*).
- Vymedziť úpravou právnych predpisov rozsah činností, kompetencií a povinností fyzickej osoby, ktorá bude uskutočňovať individuálne vzdelávanie žiaka.
- Vytvárať finančné podmienky pre riaditeľov škôl na formovanie podporných tímov v školách.

- Realizovať naďalej programy kontinuálneho vzdelávania pre pedagogických a odborných zamestnancov orientované na rozvíjanie ich pedagogických spôsobilostí v oblasti hodnotenia a diagnostiky učebných štýlov žiakov; uplatňovania aktivizujúcich a inovačných metód a foriem vyučovania; rozvoja kľúčových kompetencií žiakov; aplikácie podporných stimulov pre inkluzívne vzdelávanie, personalizáciu edukácie a prácu so žiakmi ohrozenými školským neúspechom; tvorby autoevalvačného plánu; tvorby testov; prevencie, odhaľovania a riešenia sociálno-patologických javov v školskom prostredí; vytvorenia a uplatňovania efektívneho kontrolného systému.
- Zvýšiť v RUP pre 7. ročník hodinovú dotáciu vyučovania predmetu SJSL (*zo 4 hodín na 5*), čím by sa zabezpečila možnosť systematického každodenného vyučovania predmetu v ZŠ s vyučovacím jazykom maďarským.
- Zosúladiť Metodický pokyn č. 22/2011 na hodnotenie žiakov ZŠ so školským zákonom.
- Zvýšiť objektivitu overovania vedomostí a zručností žiakov v jednotlivých vyučovacích predmetoch učebného plánu príslušného ročníka kmeňovej školy úpravou právnych predpisov tak, aby členovia komisie pre komisionálnu skúšku spĺňali kvalifikačné predpoklady na vyučovanie skúšaného predmetu.
- Stanoviť najskorší možný termín vykonávania komisionálnych skúšok individuálne vzdelávaných žiakov za 1. a za 2. polrok aktuálneho školského roka z dôvodu neskracovania školského roka a poskytnutia dostatočného časového priestoru individuálne vzdelávaným žiakom na osvojenie si vzdelávacieho obsahu v súlade so ŠVP.
- Stanoviť kritériá hodnotenia komisionálnych skúšok a vo výslednom hodnotení zohľadniť nielen výsledky komisionálnych skúšok (*ústnej, písomnej a praktickej*), ale aj možnosť hodnotenia portfólia individuálne vzdelávaného žiaka.
- Stanoviť povinnosť vykonávať komisionálne skúšky len prezenčne, s cieľom zabezpečiť objektivitu hodnotenia žiaka a podmienky ich realizácie bez rušivých vplyvov.
- Zabezpečiť v spolupráci s vysokými školami, ktoré pripravujú budúcich učiteľov, začlenenie oblasti prevencie sociálno-patologických javov do vzdelávacích programov.

3. GYMNAZIÁ

Štátna školská inšpekcia vykonala komplexné a tematické inšpekcie v štátnych, súkromných i cirkevných školách vo všetkých krajoch SR.

Prehľad o vykonaných inšpekciách		Komplexné	Tematické
			Stav zabezpečenia VVP v súlade so ŠVP pre GYM s dvoma vyučovacími jazykmi
Vyučovací jazyk škôl	slovenský	9	0
	slovenský a španielsky	1	0
	slovenský a anglický bil.	5	16
Zriaďovateľ	štátne školy	5	7
	súkromné školy	7	5
	cirkevné školy	3	4
Sídlo školy	mesto	15	15
	vidiek	0	1
Spolu za SR		15	16

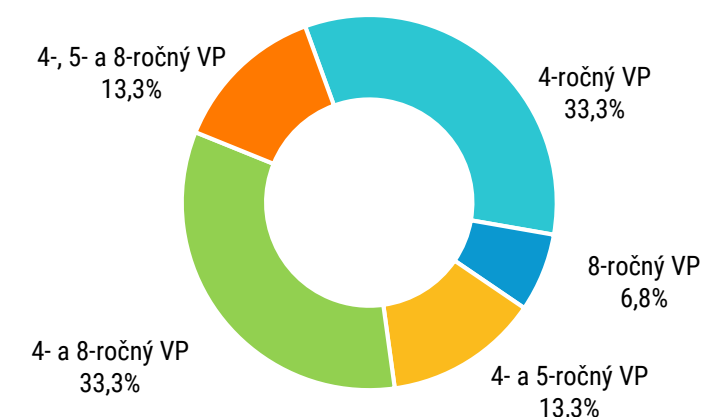
3.1 STAV A ÚROVEŇ VÝCHOVNO-VZDELÁVACIEHO PROCESU, PEDAGOGICKÉHO RIADENIA A PODMIENOK VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav a úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, pedagogického riadenia a podmienok výchovy a vzdelávania na gymnáziách.

Komplexná inšpekcia bola vykonaná na **15** GYM.

GRAF 59 Počet vykonaných inšpekcií v jednotlivých VP v GYM

V kontrolovaných školách sa vzdelávalo v 148 triedach spolu **3 230** žiakov. V 2 školách sa vzdelávalo spolu 74 žiakov s nadaním, ktorí boli zároveň aj ZZ.

Údaje o triedach a žiakoch	4-ročný VP (1. – 4. ročník)	8-ročný VP (1. – 8. ročník)	5-ročný VP (1. – 5. ročník)	Spolu
Počet tried	44	48	56	148
Celkový počet žiakov	1 048	1 027	1 155	3 230
Celkový počet žiakov so ŠVVP	94	277	61	432
z toho so ZZ	20	27	56	103
z toho s nadaním	74	250	5	329

Výchovno-vzdelávací proces v školách zabezpečovalo **381** PZ (z nich 19 zahraničných lektorov) a **10** OZ (z nich 5 školských psychológov, 1 školský sociálny pedagóg, 4 školskí špeciálni pedagógovia). Podporné tímy pracovali v 5 školách a v 1 škole pre žiakov so všeobecným intelektovým nadaním poradenskú činnosť zabezpečovalo súkromné CPP, ktoré malo spoločného zriaďovateľa aj sídlo so školou. Počet OZ bol vzhľadom na počet evidovaných žiakov so ŠVVP postačujúci.

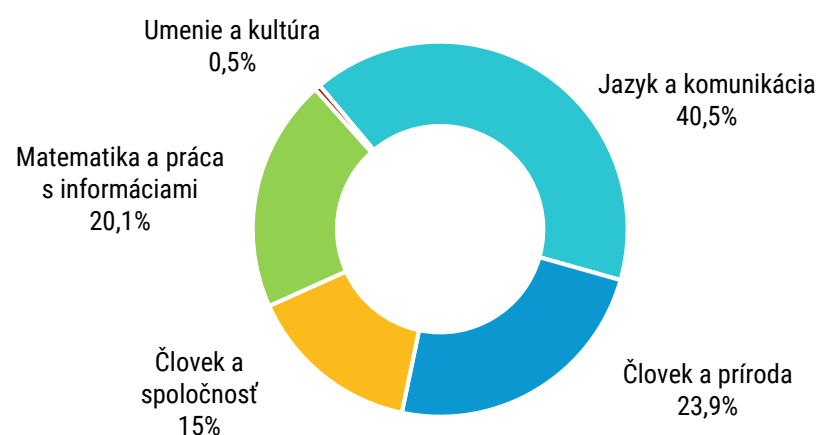
Posudzovanie stavu a úrovne pedagogického riadenia, procesu, podmienok výchovy a vzdelávania bolo realizované priamym pozorovaním výchovno-vzdelávacieho procesu na vyučovacích hodinách, zovšeobecnením zistení z rozhovorov s vedúcimi PZ, s vyučujúcimi, z analýzy pedagogickej a ďalšej dokumentácie súvisiacej s riadením školy i s organizáciou výchovy a vzdelávania spolu s fyzickou prehliadkou priestorov škôl a ich vybavenia. Ďalšími podkladmi boli výsledky dotazníkov zadaných

PZ a OZ, žiakom vybraných ročníkov a členom školských parlamentov s cieľom získať ich názory, postoje o klíme škôl, o kvalite vzájomných vzťahov medzi aktérmi výchovy a vzdelávania. Dôležitými zdrojmi doplňujúcich informácií boli aj riadené rozhovory s riaditeľmi škôl, výchovnými poradcami a koordinátormi vo výchove a vzdelávaní.

PRIEBEH VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

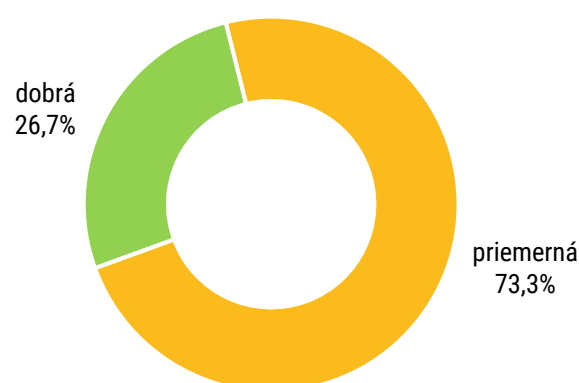
Priebeh výchovy a vzdelávania ŠŠI posudzovala na 19 predmetoch zo vzdelávacích oblastí *Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami, Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Umenie a kultúra*. Vykonaných bolo na 612 hodinách 606 hospitácií.

GRAF 60 Prehľad o počte vykonaných hospitácií na predmetoch podľa vzdelávacích oblastí

Na základe výsledkov hospitačnej činnosti ŠŠI bola vyhodnotená úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu ako priemerná v troch štvrtinách škôl (11) a v štvrtine škôl (4) bola úroveň dobrá.

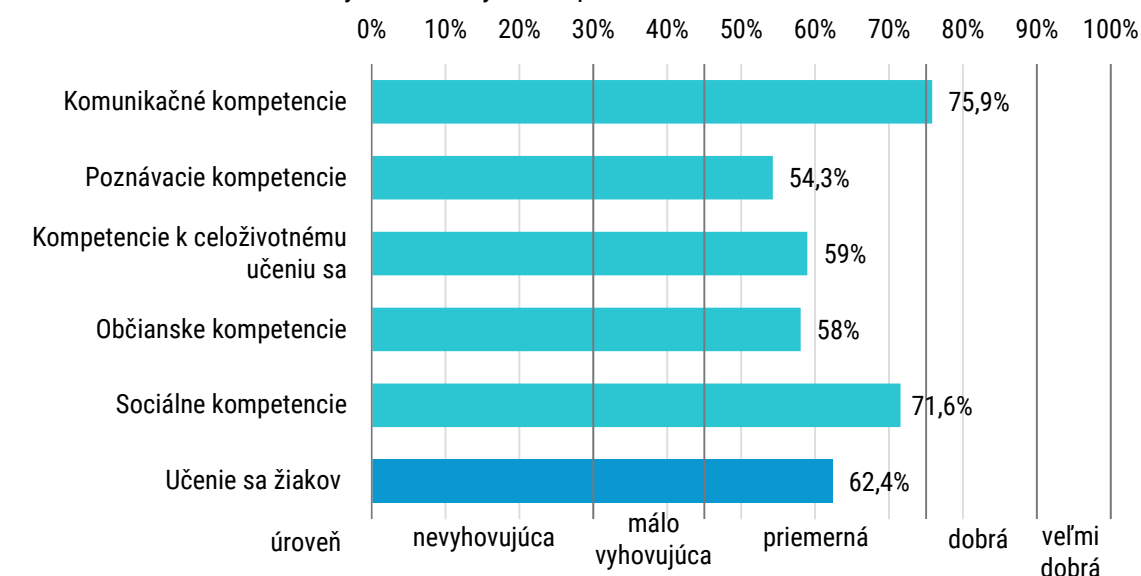
GRAF 61 Priebeh výchovy a vzdelávania – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach

ROZVÍJANIE KLÚČOVÝCH KOMPETENCIÍ V UČENÍ SA ŽIAKOV BOLO NA PRIEMERNEJ ÚROVNI.

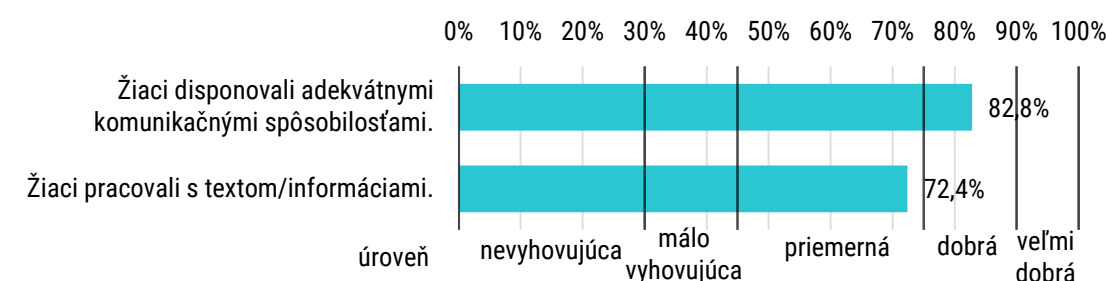
Z celkového zhodnotenia úrovne jednotlivých kompetencií vyplýva, že na najvyššej úrovni (dobrej) boli rozvíjané komunikačné kompetencie. Ostatné kompetencie boli rozvíjané na priemernej úrovni. Najnižšie percento dosiahlo rozvíjanie poznávacích kompetencií, ktoré neboli dostatočne rozvíjané na úrovni vyšších kognitívnych procesov.

GRAF 62 Hodnotenie rozvíjania klúčových kompetencií

Z posudzovaných kompetencií boli v najväčšej miere rozvíjané **komunikačné kompetencie**. Žiaci **disponovali komunikačnými spôsobilosťami na dobrej úrovni**. Boli podporovaní v rozvíjaní ústneho, menej už písomného prejavu, a to najmä na predmetoch zo vzdelávacej oblasti *Jazyk a komunikácia*. Ich ústny prejav bol plynulý, ojedinele využívali jednoslovné odpovede. V procese učenia aktívne komunikovali, na hodinách CUJ sa dokázali zapojiť napríklad do situačných dialógov. Na podnety učiteľov reagovali zväčša spontánne a v živej diskusii si vymieňali poznatky a skúsenosti. Vedení boli k správne a spisovne používaniu jazyka na hodinách SJL, aj na vyučovaní CUJ vyučujúci dbali na dodržiavanie pravidiel ortoepie. Komplexnosť vyjadrení žiakov bola oslabená najmä na hodinách MAT alebo na predmetoch prírodovedného zamerania (BIO, FYZ, CHE), na ktorých často dominovali jednoslovné odpovede. Väčšina dokázala podporiť svoje tvrdenia využitím adekvátnej odbornej terminológie. Na hodinách druhých vyučovacích jazykov (na bilingválnych GYM) alebo CUJ boli zväčša využívané metódy podporujúce každodenné situačné použitie jazyka (89,9 %). **Práca s textom bola rozvíjaná na priemernej úrovni**. Žiaci pri práci s rôznymi druhmi textov na väčšine hodín prejavili schopnosť text reprodukovat', vyhľadávať informácie z printových alebo elektronických zdrojov, ojedinele boli vedení aj k využívaniu webových stránok napríklad Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra na hodinách SJL. Menej príležitostí dostali na spracovanie a prepájanie informácií so svojimi poznatkami, čo úroveň práce s textom znižovalo. Najmä na predmetoch ako GEG a DEJ vyžadujúcich správnu interpretáciu súvislých alebo nesúvislých textov vyhľadávali len explicitne uvedené informácie, zväčša bez dôslednej interpretácie a integrácie myšlienok a informácií. Menej často dostali príležitosť opierať sa o vlastné poznatky a skúsenosti, ktoré by im pomohli text pochopiť. V malej miere boli vedení k tvorbe vlastného textu, ako aj k preukázaniu schopnosti uvažovať o texte a dať do kontextu širšie súvislosti, prípadne tvoriť hypotézy.

GRAF 63 Hodnotenie rozvíjania komunikačných kompetencií

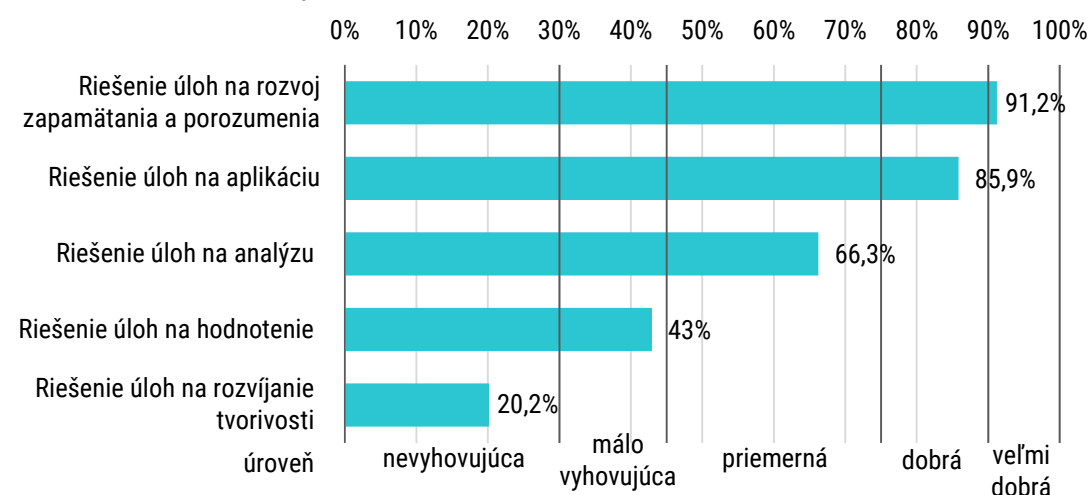
Digitálne zručnosti boli rozvíjané najmä na predmetoch vzdelávacej oblasti *Matematika a práca s informáciami*, a to predovšetkým pri získavaní nových poznatkov alebo pri ich prezentovaní. Menšia miera podpory rozvíjania digitálnych zručností bola preukázaná na predmetoch zo vzdelávacej oblasti *Človek a príroda*. Učitelia používali IKT hlavne na prezentovanie učiva, čo však nevedlo k efektívnemu využívaniu IKT žiakmi a nepodporovalo ani efektívne stratégie vyučovania.

Komunikačné kompetencie boli rozvíjané na dobrej a zároveň najvyššej úrovni. Pozitívom bola schopnosť žiakov reagovať na podnety s využitím primeranej a rozvinutej slovnej zásoby. Ich rozvíjanie oslabovala práca s textom na vyšších úrovniach čítania s porozumením, integrovanie a interpretovanie myšlienok, ako aj hodnotenie textu.

Poznávacie kompetencie žiakov vyučujúci cielene rozvíjali najmä zadávaním úloh na rozvoj nižších kognitívnych procesov. Pomerne úspešne dokázali žiaci využiť osvojené poznatky a aplikovať ich v konkrétnych činnostiach alebo daných situáciách vyžadujúcich napríklad usporiadanie, vyberanie z určitého množstva alebo načrtnutie riešenia. Preto **najvyššiu úroveň malo rozvíjanie nižších myšlienkových procesov na úrovni zapamätania, porozumenia a aplikácie**. Rozvíjanie poznávacích kompetencií bolo negatívne ovplyvnené nízkou mierou a často aj absenciou zadávania úloh zameraných na **rozvoj vyšších myšlienkových procesov**. Žiakom boli zadávané zväčša konvergentné úlohy, potenciál na riešenie divergentných úloh bol podporovaný a rozvíjaný len v malej miere. Najčastejšie využívaná výkladová a reproduktívna metóda viedla žiakov k riešeniam podľa vzorov, opakovaniu a napodobňovaniu, nie k samostatnému hľadaniu riešení. Zároveň je ale potrebné konštatovať, že ak žiakom boli zadávané úlohy vyžadujúce preukázanie schopností hĺbkovej analýzy, samostatného uvažovania a vyvodzovania záverov, dokázali úlohy riešiť. Rozvíjanie **vyšších myšlienkových procesov zameraných na analýzu bolo na priemernej úrovni**. Najmä v predmetoch vzdelávacej oblasti *Matematika a práca s informáciami* (MAT, INF) žiaci na takmer troch štvrtinách vyučovacích hodín nedostali príležitosť rozvíjať svoju tvorivosť. Nebol v dostatočnej miere rozvíjaný potenciál žiakov, kritické myslenie, schopnosť hodnotiť, vyvodzovať závery a prichádzať s novými riešeniami. Preto bolo **riešenie úloh zameraných na hodnotenie** posúdené len na **málo vyhovujúcej úrovni** a **rozvíjanie tvorivosti na nevyhovujúcej úrovni (len 20,2 %)**. **Bádateľsky orientované vyučovanie** bolo zastúpené v menšej miere, prevažne na úrovniach rozvíjania nižších kognitívnych procesov a zväčša na predmetoch zo vzdelávacej oblasti *Človek a príroda*.

Rozvíjanie **poznávacích kompetencií** dosiahlo priemernú úroveň, avšak s najnižším percentuálnym hodnotením. Na hodnotení sa odrážalo nedostatočné rozvíjanie vyšších kognitívnych procesov napríklad zadávaním divergentných úloh, ktoré by podporovali hľadanie riešení a rozvoj argumentácie. Možno konštatovať, že ak boli žiakom poskytované vhodné podporné stimuly na učenie sa a mali možnosť zažiť úspech, väčšina z nich vedela a dokázala pracovať na svojom pokroku vo vzdelávaní.

GRAF 64 Hodnotenie rozvíjania poznávacích kompetencií

K rozvoju poznávacích kompetencií prispievala i miera uplatňovania **efektívnych stratégií vyučovania** učiteľmi, ktorá bola pozorovaná na troch štvrtinách hodín (75,6 %). Viedla najmä k rozvoju faktických a konceptuálnych poznatkov. Menej výrazná bola podpora rozvíjania procedurálnych a metakognitívnych poznatkov. Učitelia zväčša využívali **tradičné vyučovacie metódy**. Na hospitáciách vykonaných ŠŠI bolo pozorované, že zvolené stratégie vyučovania zväčša podporovali motiváciu a aktivizovali žiakov, avšak inovácie vo vyučovaní boli pozorované v menšej miere, čo potvrdili čiastočne aj žiaci v dotazníkoch (časť Klíma a kultúra školy).

Silnou stránkou rozvoja **kompetencií k celoživotnému učeniu sa** bola vnútorná motivácia žiakov učiť sa, ktorá ich nabádala k aktivite na troch štvrtinách hodín. Celkovú uroveň kompetencií k celoživotnému učeniu sa znižoval nedostatok príležitostí na rozvoj divergentného myslenia, ktorý sa odrazil v slabšom rozvoji kritického myslenia a práci s chybou. Žiaci len na štvrtine hodín boli vedení k práci s chybou ako sprostredkovateľom vlastného poznania, napredovania a motivácie, čo sa prejavilo aj na rozvoji (seba)hodnotiacich procesov. Bola im poskytnutá minimálna možnosť stavať svoj pokrok v učení (sa) na uvedomení si svojich silných stránok, ktoré by videli k ich pokroku, a slabých stránok, na ktorých rozvoji by museli participovať. Takisto často neposkytnutý priestor na hodnotenie výchovno-vzdelávacieho procesu alebo spolužiakov im nedovoľoval dávať a prijímať spätnú väzbu ako motivačný prvok (26,6 %).

Kompetencie k celoživotnému učeniu sa boli rozvíjané na priemernej úrovni. Umocňovala ich pomerne silná motivácia žiakov získavať nové poznatky. Oslabovalo ju však nevytvorenie možností na rozvoj práce s chybou, kritického myslenia, hodnotenia a sebahodnotenia ako prostriedku napredovania a prijímania pozitívnej kritiky.

Nepostačujúcimi podnetmi na vyjadrenie vlastného názoru bol oslabený rozvoj **občianskych kompetencií**. Podpora vlastného názoru vhodnými argumentmi stagnovala najmä v dôsledku časovej tiesne na viacerých vyučovacích hodinách alebo nevytváraním príležitostí najmä na hodinách ako CHE, BIO, GEG. Ak žiaci dostali príležitosť, často boli otvorení v diskusii prísieť svojimi názormi k výmene skúseností k témam súvisiacim ako s učebným obsahom, tak aj k celospoločenským. Vo vzájomnej interakcii prejavovali ústretovú a efektívnu komunikáciu, čo prispievalo k vytváraniu sociálnych väzieb a k priaznivej atmosfére na vyučovaní (96,9 %).

Občianske kompetencie žiaci preukázali na priemernej úrovni. Prejavili potenciál argumentácie a vyjadrovania vlastného názoru, avšak na vyučovacích hodinách im nebol poskytnutý dostatok príležitostí na ich rozvoj.

Podpora **sociálnych kompetencií** bola umocnená akceptáciou nastavených pravidiel, vzájomnou pomocou a toleranciou. Učitelia len na necelej polovici hodín (43,5 %) využívali schopnosť žiakov vzájomne kooperovať a podporovať sa. Prezentovať výsledky svojej práce dostávali len ojedinele. Využívanie kooperatívneho vyučovania alebo jeho prvkov v edukačnom procese oslabovalo najmä nespokojnosť dostatku príležitostí na reflexiu skupinovej činnosti, ocenenie výsledkov práce ako celku. Dôraz na individuálnu zodpovednosť členov skupiny, ktorí sa spolupodieľali na dosiahnutí pokroku, bol kladený v malej miere.

Priemerná úroveň rozvíjania sociálnych kompetencií bola podporená efektívnou a ústretovou komunikáciou. Oslabovala ju miera poskytnutia príležitostí spolupodieľať sa na výsledkoch práce a prezentovať ich.

Učitelia väčšinou stanovenými výchovno-vzdelávacími cieľmi v začiatkoch hodín podporovali záujem žiakov o edukáciu. Výrazným motivačným činiteľom bolo aj vytváranie pozitívnych vzťahov (97,4 %) a budovanie sebadôvery žiakov. Mieru efektivity výchovno-vzdelávacieho procesu však oslabovalo všeobecné zadefinovanie špecifických cieľov vzdelávacieho procesu bez zamerania na zdokonalenie výkonu žiakov (70 %). Plnenie stanovených cieľov edukácie bolo overované sporadicky, na polovici hodín bez uplatnenia niektorej z foriem hodnotenia (56,6 %). Zlepšenie si vyžaduje aj poskytovanie

podporných stimulov pre učenie sa každého žiaka so zreteľom na výber úloh podľa schopností (65,5 %), podpora aktívneho využívania IKT žiakmi, ako aj využívanie kooperatívnych techník, ktoré by posilnili zručnosť žiakov spoločne riešiť problém a participovať na výsledku práce.

Hlavné zistenia z priameho pozorovania vyučovacích hodín

POZITÍVNE ZISTENIA

- podpora rozvoja efektívnej a vzájomne sa akceptujúcej komunikácie
- aktivizácia a motivácia žiakov v procese učenia sa s využitím vlastného potenciálu

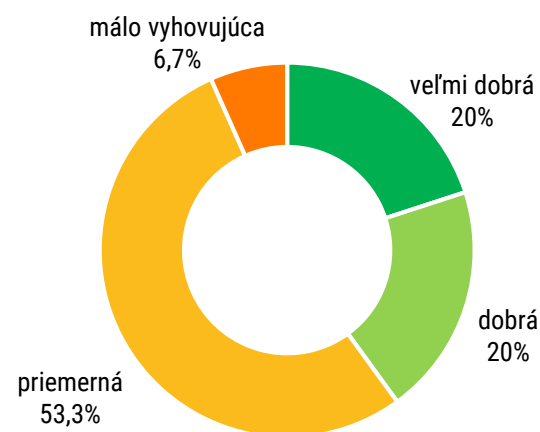
OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- rozvíjanie vyšších myšlienkových procesov zadávaním úloh na rozvíjanie samostatnej analýzy problému, samostatného uvažovania, hodnotenia a tvorivosti
- rozvíjanie prezentačných zručností žiakov podporené využitím argumentácie
- záverečné vyhodnocovanie dosiahnutých cieľov vyučovacích hodín s využitím (seba)hodnotenia
- podpora vzájomnej kooperácie

RIADENIE ŠKOLY

Pri posudzovaní úrovne riadenia škôl dosiahlo najviac škôl priemernú úroveň (8). Veľmi dobrú úroveň dosiahli 3 školy a dobrú úroveň dosiahli tiež 3 subjekty. V 1 škole bola úroveň riadenia posúdená na málo vyhovujúcej úrovni.

GRAF 65 Riadenie školy – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach (vrátane hodnotenia ŠkVP)

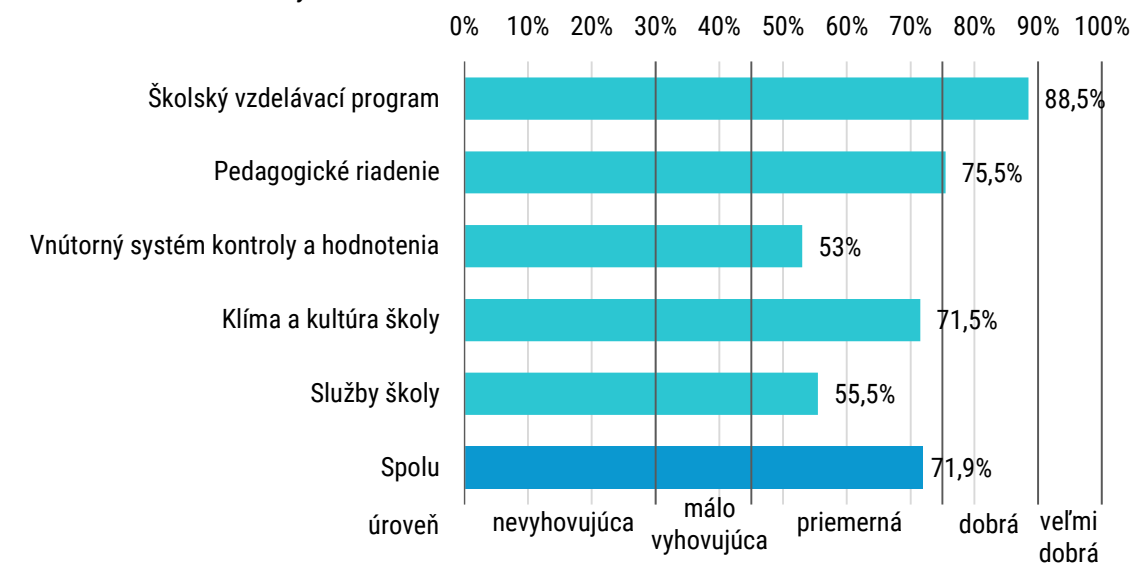

RIADENIE ŠKOLY BOLO NA PRIEMERNEJ ÚROVNI.

Najsilnejšou stránkou v riadení škôl bolo vypracovanie ŠkVP na dobrej úrovni a najmä vypracovanie učebných osnov. Riadenie škôl však oslabovalo poskytovanie služieb školami, ktoré sa vyznačovalo nedostatočne nastaveným systémom výchovného poradenstva a málo

efektívnym vnútorným systémom kontroly a hodnotenia. Nedostatky v pedagogickom riadení nezabezpečením všetkých podmienok prijímania žiakov na štúdium znížili jeho úroveň na dobrú, pričom pozitívnu stránkou bola podpora profesijného rastu pedagógov. Priemernú úroveň dosiahla klíma a kultúra školy pozitívne hodnotená PZ a OZ, negatívne ovplyvnená nevyhodnocovaním opatrení na podporu žiakov so ŠVVP a slabou podporou wellbeingu žiakov.

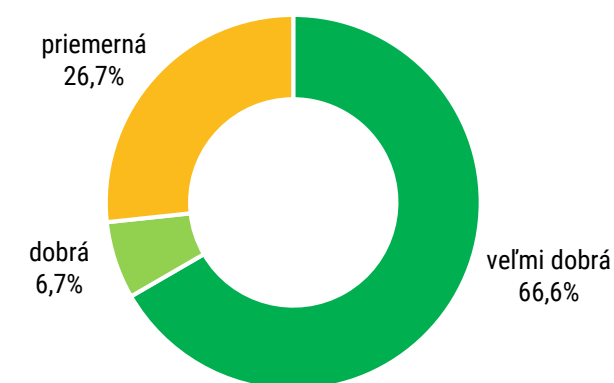
GRAF 66 Riadenie školy

ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

V sledovaných GYM školách školskí inšpektori posudzovali vyhotovenie a uplatňovanie ŠkVP, podľa ktorého školy uskutočňovali výchovu a vzdelávanie.

GRAF 67 Školský vzdelávací program – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach

V 10 školách boli ŠkVP vypracované na veľmi dobrej úrovni, v 1 na dobrej úrovni a v 4 subjektoch na priemernej.

Školské vzdelávacie programy umožňovali uskutočňovať výchovu a vzdelávanie v súlade s ustanoveniami školského zákona. Pozitívom vypracovaných ŠkVP bolo stanovenie cieľov a poslania výchovy a vzdelávania, ktoré zodpovedalo reálnym podmienkam a koncepčným zámerom rozvoja škôl. Víziou škôl bolo najmä pripraviť žiakov na vysokoškolské štúdium a na život v rozvinutej demokratickej

spoločnosti s dôrazom na rozvojom kritického myslenia a jazykovú vybavenosť. Ojedinele neboli ŠkVP aktualizované v častiach prijímacie konanie alebo MS. V 1 súkromnej škole s 8-ročným VP nebola vypracovaná oblasť hodnotenia a klasifikácie žiakov v súlade so zákonom.

Učebné plány na dobrej úrovni väčšina škôl akceptovali RUP pre jednotlivé VP a umožňovali realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s princípmi a cieľmi stanovenými školským zákonom a príslušnými ŠVP. V tretine škôl sa vyskytli viaceré, ba i znásobené nedostatky. Tieto sa v 1 škole týkali neakceptovania RUP pre 8-ročný VP (žiaci vyšších ročníkov 8-ročného VP sa vzdelávali podľa RUP pre 4-ročný VP).

V 1 škole neboli voliteľné predmety zaraďované podľa vzdelávacích oblastí a okrem tejto školy v ďalších 3 školách neboli akceptované poznámky k príslušným RUP týkajúce sa delenia tried na skupiny alebo vytvárania skupín žiakov toho istého ročníka v určených predmetoch. V 1 z nich nebol ani odučený stanovený týždenný počet hodín pri spájaní žiakov na vyučovaní rôznych predmetov.

Učebné osnovy na veľmi dobrej úrovni (98,5 %) boli najsilnejšou oblasťou ŠkVP. Ich vypracovanie umožňovalo realizovať výchovu a vzdelávanie rozvíjaním kľúčových kompetencií žiakov v súlade s cieľmi stanovenými príslušným ŠVP. Rozpracované boli zväčša v rozsahu obsahového štandardu, pri vyššom počte hodín prehľbovali obsah vzdelávania a pre novozavedené predmety školy vypracovali vlastné učebné osnovy. **Disponibilné hodiny** školy využili najmä na posilnenie predmetov vzdelávacích oblastí *Jazyk a komunikácia* (druhé vyučovacie alebo CUJ), *Človek a príroda*, *Matematika a práca s informáciami*, ako aj na podporu voliteľných predmetov. Individuálne schopnosti a záujem žiakov školy podporovali vytvorením vlastných predmetov. Vzdelávacia oblasť *Zdravie a pohyb* bola posilnená v 1 škole, a to o kurzy plávania a korčuľovania a lyžiarsky výcvik.

Realizáciu **prierezových tém** mali školy zapracované v ŠkVP, zväčša ich začleňovali do obsahového štandardu jednotlivých predmetov alebo ich realizovali prostredníctvom účelových kurzov, prednášok a exkurzií, resp. ich kombináciou. Okrem prierezových tém určených ŠVP si školy vytvorili aj nové prierezové témy (tvorba projektu a prezentačné zručnosti, regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra, finančná a čitateľská gramotnosť).

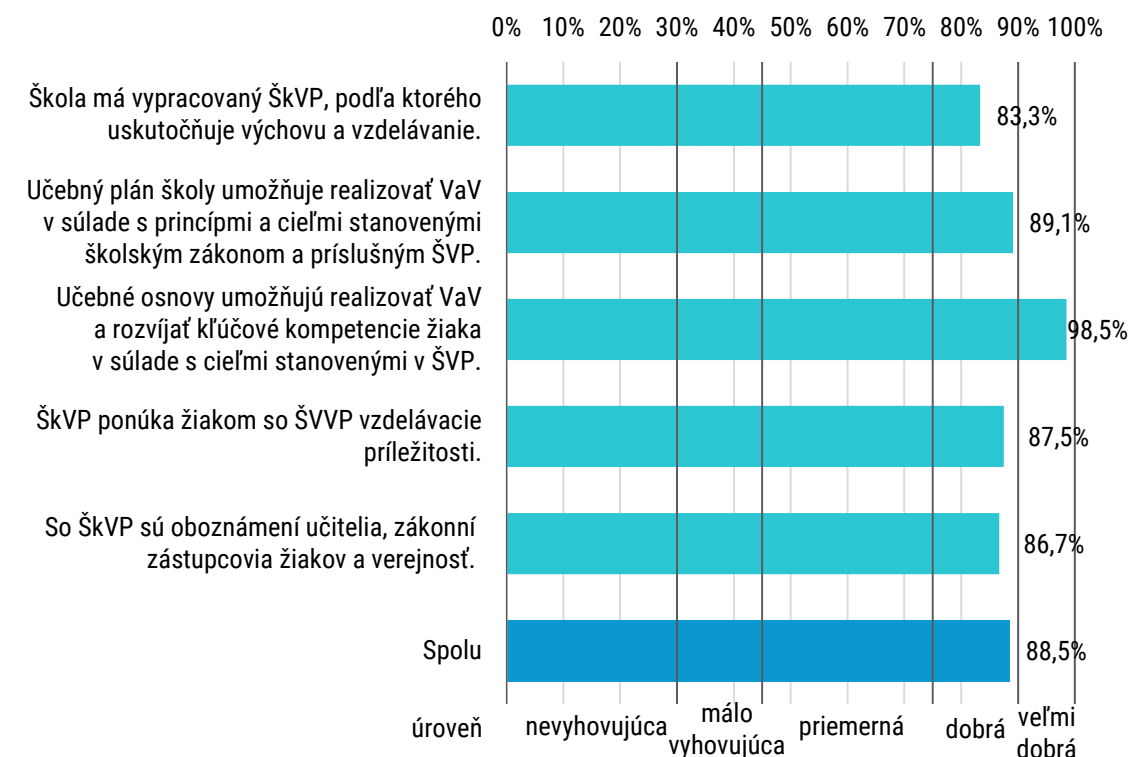
Väčšina škôl pre žiakov so **ŠVVP** vrátane žiakov s nadaním, ak sa takí v škole vzdelávali, **deklarovala úpravu** materiálnych a personálnych **podmienok** výchovy a vzdelávania vzhľadom na príslušný druh a stupeň zdravotného postihnutia na dobrej úrovni (87,5 %). Úprava sa týkala väčšinou špeciálnej kompenzačnej, rehabilitačnej, didaktickej a audiovizuálnej techniky. Väčšina škôl, ktoré úpravu podmienok nedeclarovali, takýchto žiakov nevzdelávala. V 1 škole mali žiaci s nadaním vytvorené podmienky na rozvoj svojich kognitívnych funkcií rozšírením počtu hodín niektorých predmetov alebo zavedením nových predmetov, alebo mali možnosť absolvovať niektoré predmety vo vyšších ročníkoch. Chýbajúca absencia konkrétnych informácií o úprave podmienok výchovy a vzdelávania žiakov so ŠVVP v niektorých subjektoch však obmedzovala najmä plnú informovanosť uchádzačov o štúdium. Počas hospitácií vykonaných školskými inšpektormi na vyučovaní bolo pozorované rešpektovanie a zohľadňovanie individuálnych vzdelávacích potrieb začlenených žiakov. Avšak stimulujúca podpora všetkým žiakom pri ich učení sa bola pozorovaná len na dvoch tretinách hodín.

Školské vzdelávacie programy boli zverejnené na webových sídlach škôl alebo boli k dispozícii v elektronickej podobe učiteľom, zákonným zástupcom, žiakom, ako aj verejnosti. Prerokované boli okrem niekoľkých škôl v orgánoch školskej samosprávy.

Vypracovanie ŠkVP bolo na dobrej úrovni.

Najvyššiu úroveň v rámci vypracovaného ŠkVP malo vypracovanie učebných osnov, prostredníctvom ktorých sa vo výchovno-vzdelávacom procese rozvíjajú kľúčové kompetencie v súlade s cieľmi a koncepcnými zámermi rozvoja škôl. Ostatné sledované indikátory dosiahli približne rovnaké percento a dobrú úroveň.

GRAF 68 Úroveň vypracovania školských vzdelávacích programov

Hlavné zistenia z posudzovania ŠkVP

POZITÍVNE ZISTENIA

- vypracované ŠkVP umožňovali realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s cieľmi výchovy a vzdelávania stanovenými školami a ŠVP
- rozpracovanie učebných osnov v rozsahu vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa UP školy v 93,4 % škôl
- ponuka vzdelávacích príležitostí pre nadaných žiakov

OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- vypracovanie UP v súlade s príslušným RUP
- akceptovanie poznámok k RUP týkajúcich sa delenia tried na skupiny alebo ich spájania
- prerokovanie ŠkVP v rade školy alebo v pedagogickej rade školy
- určenie formy súhrnného hodnotenia na strednej škole v súlade s právnymi predpismi
- podpora vzájomnej kooperácie

PEDAGOGICKÉ RIADENIE

Školy mali **vypracovaný aktuálny súbor dokumentov**, ktoré zabezpečovali deklarované zábery rozvoja škôl v oblasti výchovy a vzdelávania. Vnútorne predpisy a všetky zásadné dokumenty boli prerokované v pedagogických radách škôl. Niektoré školy nevedli pedagogickú a ďalšiu dokumentáciu týkajúcu sa KS, záujmovej činnosti alebo evidencie žiakov v katalógových listoch na formulároch podľa vzorov schválených a zverejnených ministerstvom školstva alebo školy pri zápise v triednych knihách alebo pri označovaní tried nepoužívali štátny jazyk. Príslušná pedagogická a ďalšia dokumentácia bola vedená v elektronickej alebo v listinnej podobe.

Vedúci pedagogickí zamestnanci všetkých škôl **podporovali odborný rast PZ** a mnohí sa zamerali aj na vlastné odborné a manažérske napredovanie. Väčšina škôl mala vypracovaný *Plán profesijného rozvoja*, ktorého súčasťou bol ročný plán vzdelávania odrážajúci potreby škôl a profesijné záujmy učiteľov, ako aj ponuku aktualizáčných a inovačných vzdelávaní. Zamerané boli zväčša na inkluzívne vzdelávanie, využívanie efektívnych stratégií vyučovania s dôrazom na rozvoj vyšších myšlienkových procesov, kritického myslenia, autoevalvačné procesy, inovačné formy a metódy vo vzdelávaní a iné. Avšak počas pozorovaní a vyhodnocovaní edukačného procesu ŠŠI bola pozorovaná implementácia poznatkov zo vzdelávaní do edukačného procesu v pomerne malej miere. Efektívne stratégie vyučovania boli na vyučovaní pozorované na dvoch tretinách hodín, ale zlepšenie si vyžaduje ich využívanie na rozvoj vyšších myšlienkových procesov, sebahodnotiacich zručností žiakov, ako aj na kooperatívne vyučovanie. To čiastočne potvrdili v dotazníkoch aj žiaci, z ktorých 76,4 % uviedlo, že učitelia pristupujú k nim podľa ich schopností. Požadované **funkčné vzdelávanie** riaditelia škôl absolvovali, mnohí realizovali svoj manažérsky rozvoj najmä v oblasti leadershipu alebo mentoringu, vo väčšine škôl však k sebarozvoju takýmto spôsobom nepristúpili alebo absentovalo uplatňovanie získaných zručností v riadení školy. Plán profesijného rozvoja nebol prerokovaný v pedagogickej rade 1 školy.

Pri dosahovaní jednotného postupu škôl v oblasti riadenia výchovy a vzdelávania riaditelia škôl využívali odbornú pomoc **PK**. Pozitívom na niektorých školách bolo, že členovia PK sa podieľali na organizovaní otvorených hodín, organizovaní vzájomných hospitácií a workshopov z absolvovaných vzdelávaní, čo sa odrážalo aj vo výchovno-vzdelávacom procese, pričom v 2 GYM sa uvedené aktivity uskutočňovali s pravidelnosťou, v 1 z nich jadro činnosti PK tvorili otázky koncipovania výchovno-vzdelávacieho procesu s osobitným dôrazom na oblasť hodnotenia vzhľadom na momentálne dispozície žiakov. Ojedinele neboli v PK identifikované problémové oblasti vo vzdelávaní žiakov, ďalšími nedostatkami v činnosti PK bola absencia vzájomnej výmeny poznatkov a skúseností z absolvovaných vzdelávaní, ktorá by podporovala optimalizovanie edukačných postupov. Školy nevyhodnocovali vedomostnú úroveň žiakov a následne neprijímali opatrenia na zlepšenie stavu a úrovne vzdelávania.

Výkon štátnej správy v prvom stupni v štátnej škole a **rozhodovanie** v súkromnej alebo v cirkevnej škole sa realizoval v súlade s platnými právnymi predpismi na väčšine škôl. V 2 súkromných školách bolo v aktuálnom školskom roku na základe žiadostí zákonných zástupcov prijatých celkovo 10 uchádzačov prestupom z inej strednej školy bez podmienky o úspešnom vykonaní rozdielovej skúšky, čo bolo v rozpore s platným právnym predpisom. Z uvedeného počtu prijatých uchádzačov bolo 7 žiakov prijatých do tried 1. ročníka, v žiadostiach zákonných zástupcov žiakov však neboli uvedené žiadne výnimočné dôvody na prestup. Všetky rozhodnutia vydané riaditeľmi škôl boli dôsledne evidované v katalógových listoch žiakov. Riaditelia väčšiny škôl zabezpečovali **prijímacie konanie do 1. ročníka** vrátane organizácie prijímacieho konania, prijímacej skúšky a rozhodovania o prijatí. V niektorých školách sa v prijímacom konaní vyskytli nedostatky, a to vylúčením uchádzačov z prijímacieho konania týkajúceho sa prospechu a správania v určených ročníkoch, neuvedením informácie o úspešnosti, resp. neúspešnosti vykonanej prijímacej skúšky v zverejnenom zozname uchádzačov podľa výsledkov prijímacieho konania.

Pedagogické riadenie bolo na dobrej úrovni.

Vedúci pedagogickí zamestnanci mali vytvorený stabilný systém riadenia. Aktívnym riadením procesov na úrovni škôl podporovali profesijný rozvoj PZ v súlade s koncepcijnými zámermi rozvoja škôl, pričom využívali aj činnosť zriadených PK. Riadenie škôl bolo oslabené menej výraznou vzájomnou výmenou skúseností pedagógov a nedostatkami vo vedení pedagogickej a ďalšej dokumentácie, ale aj v prijímacom konaní.

Hlavné zistenia v oblasti pedagogického riadenia

POZITÍVNE ZISTENIA

- podpora profesijného rozvoja pedagógov
- ustanovenie a využívanie odbornej pomoci PK pri koncipovaní výchovno-vzdelávacieho procesu

OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- výmena a uplatňovanie poznatkov zo vzdelávaní v edukačnom procese
- prijímanie opatrení na zlepšenie stavu a úrovne vzdelávania
- vedenie pedagogickej a ďalšej dokumentácie školy v štátnom jazyku a na tlačivách podľa vzorov schválených MŠVVaŠ SR
- dodržanie podmienok prijímania na štúdium

VNÚTORNÝ SYSTÉM KONTROLY A HODNOTENIA

Školy okrem 1 **dodržiavali nastavený vnútorný systém kontroly a hodnotenia** žiakov, ktorým boli definované spôsoby, formy, postupy a kritériá hodnotenia, v prípade mimoriadneho zhoršenia prospechu a správania žiakov preukázateľne informovali zákonných zástupcov žiakov. Na väčšine škôl pomerne častá a rýchla intervencia umožňovala zachytiť problémy žiakov v prospechu a v správaní. V školskom roku 2021/2022 malo zníženú známku zo správania 14 žiakov z 3 727 a 7 žiakov ukončilo štúdium z dôvodu neúspešného vykonania KS. **Pozitívnym príkladom** môže byť škola, kde podkladom na hodnotenie žiakov bola aj ich vlastná písomná sebareflexia. Na hodinách posudzovaných ŠŠI však žiaci zväčša neboli k hodnoteniu vedení, (seba)hodnotenie žiakov bolo pozorované len na štvrtine hodín (25,8 %) a učitelia uplatňovali hodnotenie žiakov len na polovici hodín (56,6 %). Iná škola mala vytvorený vlastný systém hodnotenia žiakov, ktorý ale nebol v súlade s platnými právnymi normami na hodnotenie žiakov stredných škôl.

Vedúci pedagogickí zamestnanci škôl zväčša dôsledne postupovali pri kontrolnej činnosti **v súlade s vypracovanými vnútornými systémami kontroly a hodnotenia žiakov**, ako aj **hodnotenia PZ**. Riaditelia väčšiny škôl mali vypracované kritériá hodnotenia PZ uplatňované pri kontrolnej činnosti a hodnotení PZ, v niektorých školách boli vypracované aj kritériá na sebahodnotenie. V 1 škole riaditeľ v rozpore so zákonom nevykonával hodnotenie PZ raz za rok. Pri kontrolnej činnosti vedúcich pedagogických zamestnancov boli **nedostatky pozorované najmä v oblasti hospitačnej činnosti vedenia školy**, ktorá bola vykonávaná len sporadicky, ojedinele vôbec nie, resp. neboli o nej vedené záznamy. Riaditelia

niektorých škôl neanalyzovali predchádzajúce zistenia, nezameriavali sa na všetky oblasti výchovy a vzdelávania, neboli konkretizované ciele, stratégie alebo nástroje kontroly, absentovalo prijímanie opatrení na odstránenie zistených nedostatkov a následná kontrola ich plnenia, čo znižovalo dopad kontrolnej činnosti na výchovno-vzdelávací proces.

Dôležitým nástrojom hodnotenia škôl je aj **autoevalvácia**, ktorú riaditelia škôl, ako sa vyjadrili v riadených rozhovoroch, považovali za dôležitý nástroj na zlepšenie kvality školy. Napriek pozitívnemu tvrdeniu riaditeľov škôl však väčšina škôl autoevalváciu nerealizovala alebo bola **realizovaná len formálne**, bez konkrétnej vízie, kritérií a indikátorov kvalitnej školy a so všeobecne navrhovanými opatreniami. Autoevalváciu realizovala tretina škôl. Väčšina PZ a OZ školy sa podieľala na systematických sebahodnotiacich procesoch školy s cieľom zlepšiť kvalitu výchovy a vzdelávania. Vypracované mali ciele, kritériá a indikátory kvalitnej školy, ako aj časový harmonogram realizácie, podľa ktorého aj postupovali. V 1 škole riaditeľ predložil aktuálne vypracované podklady na autoevalváciu, hodnotenie bolo realizované Peer Review. Aktuálny plán autoevalvácie poskytoval konkrétne informácie o oblastiach a nástrojoch, ako aj časový harmonogram. Riaditeľ 1 školy predložil vypracovaný kompletný **sebahodnotiaci plán** obsahujúci pedagogickú a personálnu oblasť, ciele, kritériá a indikátory sebahodnotenia zvolených oblastí, metódy a nástroje sebahodnotenia a časové rozvrhnutie jednotlivých činností.

Vnútny systém kontroly a hodnotenia bol na priemernej úrovni.

Vedúci pedagogickí zamestnanci kontrolou plánovaných oblastí riadenia a vzdelávania zväčša dodržiavali nastavený vnútorný systém kontroly PZ a žiakov, ktorý bol oslabený formálnou hospitačnou činnosťou bez prijímania adekvátnych opatrení na základe zisteného stavu.

Hlavné zistenia v oblasti vnútorného systému kontroly a hodnotenia

POZITÍVNE ZISTENIA

- využívanie vypracovaných kritérií pri hodnotení PZ
- iniciatíva škôl nastaviť autoevalvačné nástroje

OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- uskutočňovanie vyváženej kontrolnej činnosti zameranej na všetky oblasti výchovno-vzdelávacej činnosti školy
- analyzovanie zistení z hospitačnej činnosti a prijímanie adekvátnych opatrení na zlepšenie a ich vyhodnocovanie

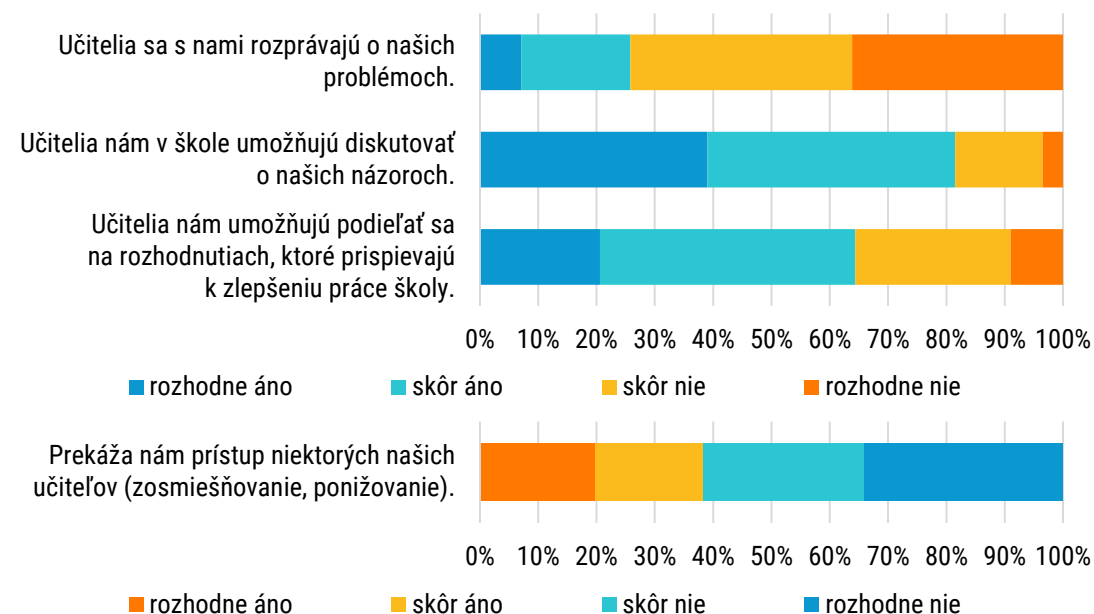
KLÍMA A KULTÚRA ŠKOLY

Dotazník zameraný na **získovanie klímy** v škole vyplnilo 264 PZ a OZ pôsobiacich na škole viac ako pol roka. Všetky školy okrem 1 cirkevnej vykazovali otvorené klímu. V tejto škole sa z veľkej časti potvrdilo obmedzovanie práv žiakov a ich zákonných zástupcov v školskom poriadku vydanom riaditeľom školy. Výrazne lepšie hodnoty oproti národnému priemeru dosahovala skoro polovica škôl (46,7 %) najmä v oblasti angažovanosti a sociálnej blízkosti učiteľov (40 %), čo svedčí o ich vzájomnej kooperácii, kolegiálnosti, dôvere a rešpekte. Ústretové správanie riaditeľov škôl vyznačujúce sa uplatňovaním konštruktívnej kritiky bolo vyhodnotených v pásme bežných hodnôt (okrem 1 školy). Pozitívne bol vyhodnotený aj vzťah riaditeľov škôl k PZ a OZ, podľa nich bol systém riadenia pevný,

stabilný a demokratický, čo bolo pozorované aj ŠŠI pri posudzovaní pedagogického riadenia v kontrolovaných subjektoch.

Na vyučovacom procese bola ŠŠI pozorovaná na 97,4 % hodín priaznivá atmosféra, ktorá poskytovala žiakom pocit bezpečia a istoty, ale výsledky dotazníka zameraného na vzájomné vzťahy zadaného 946 žiakom (3. a 2. ročník a kvinta, sexta a septima) poukazujú na niektoré negatívne tendencie vo **vzťahoch medzi žiakmi a učiteľmi**. Za najviac problematický považovali žiaci odstup učiteľov, ktorý sa prejavoval nezaujmom o ich problémy, čo tvrdili skoro tri štvrtiny žiakov. Viac ako tretine žiakov prekážal prístup niektorého z učiteľov, ako napríklad zosmiešňovanie alebo ponižovanie. Približne rovnaké percento žiakov uviedlo, že im škola neumožňuje podieľať sa na rozhodnutiach prínosných pre rozvoj školy. Naopak, 81,5 % opýtaných žiakov ocenilo názorovú diskusiu medzi učiteľmi a žiakmi, avšak tá sa uskutočňovala zväčša len v rámci vyučovacieho procesu. Zo zistení vyplynulo, že vzťahy s učiteľmi nevnímali žiaci ako dostatočne podporné a blízke.

GRAF 69 Vzťahy medzi žiakmi a učiteľmi z pohľadu žiakov

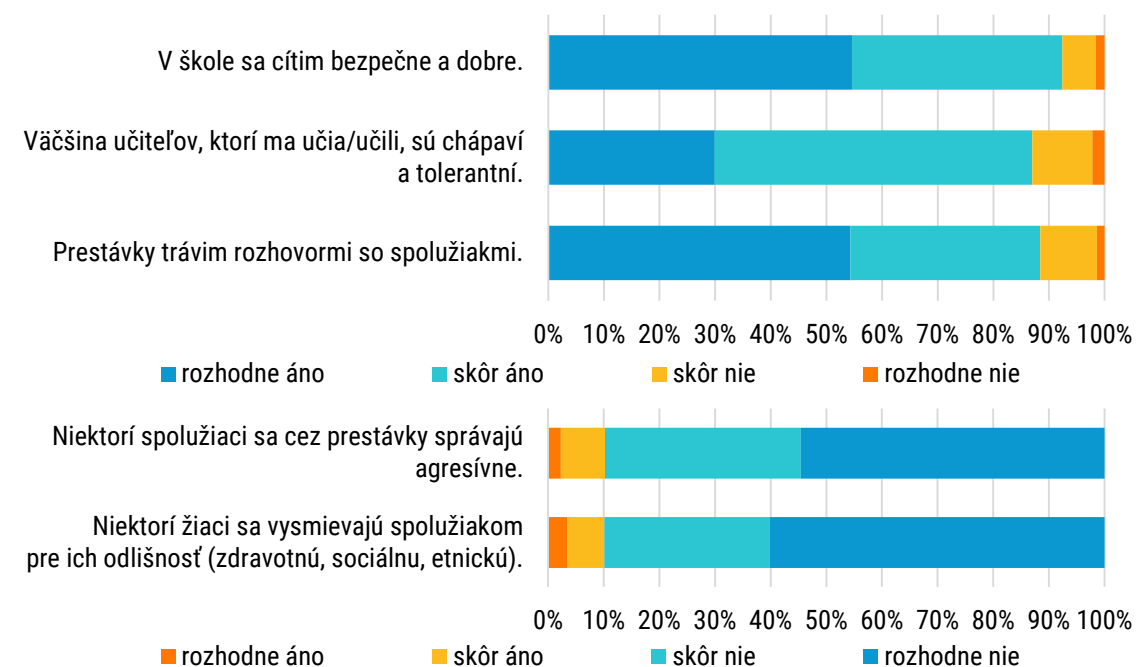

Podporu žiakov v ich **sebarozvoji** oboznamovaním so spôsobmi, ako sa lepšie učiť (63,7 %) a organizovať si samostatne učenie (63,2 %), potvrdili v dotazníkoch dve tretiny opýtaných. Z pozorovaní výchovno-vzdelávacieho procesu vyplynulo, že žiaci boli motivovaní v aktívnom činnostnom učení sa uplatňovaním efektívnych stratégií vyučovania na troch štvrtinách hodín (75,6 %) a na vyučovaní učiteľmi poskytovali podporné stimuly pre učenie sa každého žiaka na viac ako dvoch tretinách (65,5 %) hodín.

V nadväznosti na monitorovanie vzťahov v škole zisťovala ŠŠI zadaním dotazníka v tých istých ročníkoch aj **bezpečnosť školského prostredia**. Z odpovedí žiakov vyplynulo, že väčšina (92,4 %) mala v škole pocit bezpečia, čo sa potvrdilo na priamom pozorovaní edukácie – priaznivá klíma bola pozorovaná skoro na všetkých hodinách (97,5 %). Vysoké percento opýtaných (86,6 %) považovalo učiteľov za chápaných a tolerantných. Boli však aj žiaci (7,6 %), ktorí sa bezpečne v škole necítili. Agresivitu spolužiakov cez prestávky pociťovalo 10,2 % opýtaných a skoro rovnaké percento (10,1 %) aj vysmievanie sa pre inakosť, čím sa čiastočne prejavuje tendencia netolerovať odlišnosť (zdravotnú, sociálnu, etnickú) ako súčasť života. Naopak, pozitívnym zistením je fakt, že väčšina žiakov (88,4 %) vyhľadávala cez prestávky spoločnosť spolužiakov a trávil čas rozhovormi s nimi. Časť dotazníka bola zameraná aj na zisťovanie výskytu šikanovania. **Šikanovanie** vlastnej osoby zažilo 9,4 % opýtaných a len polovici z nich pomohol niekto zo spolužiakov. Títo žiaci pociťovali šikanovanie najmä prostredníctvom internetu a mobilného telefónu (6,2 %) využitím sociálnych sietí. So šikanovaním sa zdôverila niekomu len o niečo viac ako polovica, a to najčastejšie rodičom, priateľom,

triednemu učiteľovi a spolužiakom. Jeden alebo viackrát bola svedkom šikanovania necelá pätina (19,9 %) žiakov a viac ako polovica z nich šikanovaným aj pomohla. Najfrekventovanejším miestom a časom šikanovania bola trieda (21,6 %) počas prestávky. Z voľných odpovedí žiakov vyplynulo, že „do šikanovania sa nechcú miešať, šikanovanie iných nepovažovali za svoj problém, nedokázali tolerovať správanie spolužiakov so znevýhodnením“. Z výsledkov dotazníkového prieskumu vyplynulo, že žiaci by oceňovali záujem zo strany učiteľov aj pri riešení osobných problémov, čo mohlo byť spôsobené kumulovaním problémov, s ktorými si žiaci často nevedeli poradiť sami.

GRAF 70 Bezpečnosť školského prostredia

Školy zväčša vytvárali podporné prostredie pre žiakov so **ŠVVP**. IVP začlenených žiakov rešpektovali ich potreby, čím vytvorili predpoklady na ich inkluzívne vzdelávanie s cieľom poskytnúť im primeranú úroveň vzdelávania pri zohľadňovaní ich individuálnych schopností. Dve súkromné GYM boli zamerané na **vzdelávanie žiakov s nadaním**, v 1 z nich, ktoré spolupracovalo s *Centrom inkluzívneho vzdelávania v Bratislave*, 55 žiakov s nadaním malo aj zdravotné znevýhodnenie, 11 z nich bolo oslobodených od pravidelnej účasti na vyučovaní, ďalší sa čiastočne vzdelávali dištančnou formou, boli im poskytované dni sociálneho voľna. V druhej škole bola na priamom pozorovaní výchovno-vzdelávacieho procesu zaznamenaná výrazná podpora rozvoja nadania žiakov využívaním stratégií vyučovania rozvíjajúcimi ich tvorivý potenciál. Iná škola napríklad poskytovala žiakom s nadaním možnosť absolvovať niektoré predmety vo vyšších ročníkoch. Jazykovú bariéru **žiakom s odlišným materinským jazykom** pomáhali školy prekonať úpravou vyučovacích metód (individuálny prístup, rovesnícke učenie), prispôbením obsahu vzdelávania alebo aj vytvorením špeciálneho podporného tímu, ktorého súčasťou boli aj žiaci cudzinci, zameraného na vzdelávanie žiakov s odlišným materinským jazykom alebo ustanovenou samostatnou funkciou koordinátora, čo sa zväčša odzrkadľovalo na ich pokroku v učení. Využívať mohli ako kompenzačné pomôcky aj notebooky. Podpora žiakom so ŠVVP bola ojedinele ovplyvnená nedôsledným vyhodnocovaním opatrení prijatých na podporu ich vzdelávania, čo nedovoľovalo opatrenia vhodne korigovať a upravovať. Niektoré školy podporu však týmto žiakom poskytovali len v minimálnej miere. Podľa vyjadrení väčšiny riaditeľov škôl problémy s učením mali zväčša žiaci s dlhodobými zdravotnými problémami alebo žiaci nejaviaci záujem o štúdium.

Všetky školy nadväzovali **kontakty** s rôznymi organizáciami a združeniami, zahraničnými a domácimi univerzitami, v záujme posilňovania vzájomnej dôvery systematicky budovali partnerské vzťahy so zákonnými zástupcami žiakov. Najrozšírenejšou formou mobility žiakov boli projekty v rámci

programu Erasmus+, aktivity v projektoch DofE¹, EPAS². Vzdelávacie výsledky žiaci zúročili a vedomosti si rozširovali na rôznych olympiádach. Aktivita škôl smerom k vonkajším subjektom bola výrazná.

Klíma a kultúra školy boli na priemernej úrovni.

Na veľmi dobrej úrovni školy zapájali žiakov do školských a mimoškolských aktivít, ktoré významne ovplyvňovali ich osobnostný rozvoj a sebapoznanie. V oblasti vytvárania podnetného a podporujúceho prostredia a kultúry školy, ktoré poskytovalo žiakom priestor na slobodné myslenie a vyjadrovanie, školy dosahovali dobrú úroveň. Vytváranie atmosféry bezpečia a dôvery oslaboval žiakmi pociťovaný nezaujem o ich problémy a výskyt šikanovania, čo sa prejavilo v priemernom hodnotení.

Hlavné zistenia v oblasti klímy a kultúry školy

POZITÍVNE ZISTENIA

- priaznivo posudzovaná klíma školy PZ a OZ ovplyvnená najmä ich sociálnou blízkosťou
- systematické budovanie partnerských vzťahov škôl s vonkajšími subjektmi

OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- monitorovanie a vyhodnocovanie záujmov a problémov žiakov
- prijímanie a vyhodnocovanie opatrení prijatých na podporu vzdelávania žiakov so ŠVVP

SLUŽBY ŠKOLY

Služby školy boli zabezpečené výchovnými poradcami, ktorí vo väčšine subjektov vykonávali aj funkciu kariérového poradcu. To do istej miery znižovalo efektívnosť systému poskytovania **výchovného poradenstva** najmä pri riešení osobnostných, vzdelávacích a sociálnych potrieb žiakov. Z dotazníka zameraného na bezpečnosť školského prostredia vyplynulo, že tri štvrtiny žiakov (76,9 %) vedelo, kto je v škole výchovný poradca. Jeho služby využilo 20 % z nich, ostatní žiaci sa s ním v prípade potreby stretávali pravidelne alebo občas. Výchovní poradcovia pri výskyte osobných a vzdelávacích problémov žiakov spolupracovali najmä s triednymi učiteľmi. Riešenia výchovných problémov žiakov sa zúčastňovali aj členovia ŠkP, čo potvrdili dve tretiny (67,5 %) z nich. Pozornosť výchovných poradcov bola zameraná najmä na žiakov so ŠVVP, slaboprospeievajúcich žiakov a žiakov s problémami v správaní. Posúdenie výchovného poradenstva ovplyvňoval fakt, že školy dôsledne nevedli príslušnú dokumentáciu, ako napríklad plány realizovania stretnutí s triednymi kolektívmi, potvrdzujúcu zameranie výchovného poradenstva na formovanie a rozvoj pozitívnych aspektov škôl. Kým učitelia hodnotili klímu školy ako otvorenú (14 subjektov), žiaci poukazyvali na niektoré negatívne tendencie vo vzťahoch učiteľ – žiak, ktoré výchovní poradcovia nezaznamenali alebo neriešili, nebol realizovaný monitoring na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní. Pozitívnu stránkou, ktorá by mohla tieto tendencie kladne ovplyvniť, bolo, že výchovní poradcovia boli rešpektovanými partnermi vedenia škôl a CPP, zákonných zástupcov žiakov, ale najmä ostatných PZ a OZ.

V rámci služieb **kariérového poradenstva** školy poskytovali poradenskú činnosť žiakom pri stanovovaní ďalších vzdelávacích a profesijných cieľov najmä pri výbere voliteľných predmetov a seminárov,

¹ medzinárodná cena vojvodu z Edinburghu

² The Enlarged Partial Agreement on Sport (ambasádorská škola Európskeho parlamentu)

ako aj vykonávaním diagnostiky predpokladov na vysokoškolské štúdium. Systém však bol zameraný pomerne jednostranne, bez väčšej analýzy predpokladov žiakov uplatniť sa na pracovnom trhu.

Školskí koordinátori vo výchove a vzdelávaní často zabezpečovali aj iné služby školy. Ustanovení boli vo viac ako polovici škôl a podľa potrieb žiakov koordinovali primárnu prevenciu drogových závislostí a ďalších sociálno-patologických javov, identifikovali problémy v osobnostnom a sociálnom vývine žiakov na viac ako polovici škôl (53,3 %). Pozitívom v niektorých subjektoch bola spolupráca **školského psychológa** s CPP, ich práca bola cielene zameraná na osobnú pomoc a podporu žiakov ako pri štúdiu, tak aj pri riešení psychických problémov. Činnosť **školských špeciálnych pedagógov** bola orientovaná na pomoc žiakom so ŠVVP pri prekonávaní prekážok v učení. Ustanovení **koordinátori prevencie, podporných tímov** alebo **inkluzívneho vzdelávania** najmä v spolupráci s triednymi učiteľmi a výchovnými poradcami realizovali monitoring zameraný na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov, ako aj aktivity v oblasti výchovy zamerané zväčša na bezpečnosť v online priestore a wellbeing žiakov. Tiež poskytovali podporu žiakom pri prekonávaní bariér v učení. Činnosť pedagogického asistenta a sociálneho pedagóga vo väčšine škôl nebola potrebná.

V 1 súkromnom GYM, v ktorom sa vzdelávalo 182 žiakov so všeobecným intelektovým nadaním, z toho 55 žiakov malo diagnostikované aj zdravotné znevýhodnenie, poradenskú činnosť vykonávali priebežne triedni učitelia v úzkej spolupráci s vedením školy, so zriaďovateľkou školy a so zamestnancami príslušného súkromného CPP. Systémové aktivity na prevenciu drogových závislostí a ďalších sociálno-patologických javov škola nerealizovala, nebol zabezpečený systém výchovného poradenstva, v škole neboli vykonávané špecializované činnosti v pozícii výchovného, kariérového poradcu alebo koordinátora prevencie. Škola nemala ustanoveného školského špeciálneho pedagóga ani školského psychológa.

Vhodné priestorové a materiálno-technické podmienky umožňovali väčšine škôl poskytovanie služieb žiakom, zákonným zástupcom a pedagógom.

Služby školy boli na priemernej úrovni.

Poskytovaním poradenstva pre žiakov, zákonných zástupcov a PZ školy zabezpečovali služby pre všetkých aktérov vzdelávania. Systém poradenstva pozitívne ovplyvňovala vzájomná kooperácia PZ a OZ pri riešení osobnostných, vzdelávacích a výchovných problémov žiakov. Oslabovalo ho však nedôsledné plánovanie a vyhodnocovanie aktivít na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní.

Hlavné zistenia v oblasti služby školy

POZITÍVNE ZISTENIA

- vzájomná kooperácia PZ a OZ pri poskytovaní služieb školami
- poskytovanie podpory žiakom so ŠVVP
- vytvorenie vhodných podmienok na zabezpečenie služieb pre žiakov a ich zákonných zástupcov

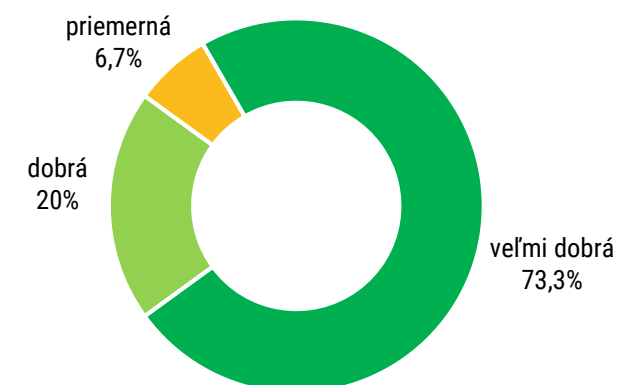
OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- zameranie výchovného poradenstva na formovanie a rozvoj pozitívnych vzťahov medzi učiteľmi a žiakmi
- monitorovanie, vyhodnocovanie a prijímanie opatrení zameraných na negatívne prejavy v správaní a výskyt šikanovania
- zabezpečenie samostatnej funkcie kariérového poradcu

PODMIENKY VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Podmienky výchovy a vzdelávania mali z posudzovaných oblastí najvyššie hodnotenie. Na veľmi dobrej úrovni mali podmienky na realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu zabezpečené v **11** školách. Dobrú úroveň dosiahli **3** školy a len **1** škola bola hodnotená na priemernej úrovni.

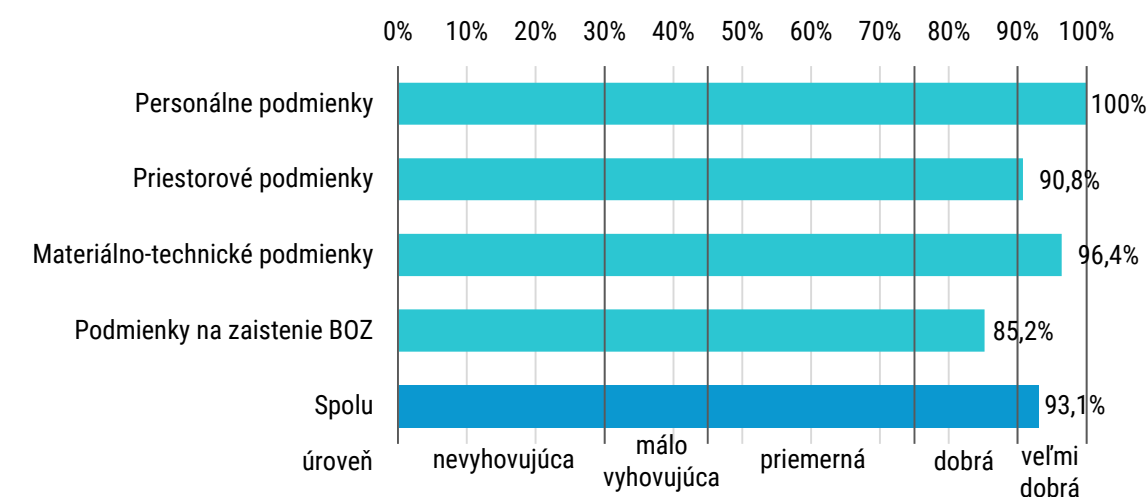
GRAF 71 Podmienky výchovy a vzdelávania – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach

PODMIENKY VÝCHOVY A VZDELÁVANIA BOLI NA VEĽMI DOBREJ ÚROVNI.

Na najvyššej úrovni mali školy zaistené personálne podmienky. Vybavenosť škôl bola na rôznej úrovni, v niektorých školách však bola nadštandardná. Zabezpečenie škôl materiálno-technickým vybavením, ako i priestorové podmienky boli na veľmi dobrej úrovni a dovoľovali realizovať proces výchovy a vzdelávania s využitím potenciálu IKT a odborných učební. Na dobrej úrovni školy zaisťovali bezpečnosť a ochranu zdravia, ktorú znižovala nedôslednosť postupov učiteľov pri riešení disciplinárnych problémov so žiakmi.

GRAF 72 Podmienky výchovy a vzdelávania

PERSONÁLNE PODMIENKY

Riaditelia všetkých škôl spĺňali kvalifikačné predpoklady, dĺžku pedagogickej praxe a absolvovali funkčné vzdelávanie. Ostatní vedúci pedagogickí zamestnanci takisto spĺňali **kvalifikačné predpoklady a požiadavky**. V 1 škole z dôvodu nízkeho počtu žiakov funkcia zástupcu riaditeľa školy nebola ustanovená. **Odbornosť vyučovania** bola zabezpečená na 91,9 %, pričom najmenšiu odbornosť dosiahlo vyučovanie hudobnej (25 %), výtvarnej (50 %) a etickej výchovy (64,7 %) a ekonomiky (66,7 %). Len v 1 GYM boli všetky predmety vyučované odborne. Riaditelia škôl zabezpečili vyučovací proces PZ, z ktorých väčšina spĺňala požadované kvalifikačné predpoklady, pričom 1 učiteľ INF si doplnil kvalifikáciu rozširujúcim štúdiom tohto predmetu, 1 vyučujúci SJL nemal v čase inšpekcie ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa a 1 učiteľ neabsolvoval doplnujúce pedagogické štúdium. V 1 GYM škola nedisponovala dokladmi o uznaní odbornej kvalifikácie získanej v inom štáte vydané podľa osobitného predpisu u 3 PZ, preto nebolo možné posúdiť plnenie kvalifikačných predpokladov na výkon pracovnej činnosti v kategórii učiteľ. Ďalší 3 PZ nezískali vzdelanie na výkon pracovnej činnosti v príslušnom odbore vzdelávania.

Personálne podmienky boli na veľmi dobrej úrovni.

PRIESTOROVÉ PODMIENKY

Školy na realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu efektívne využívali vhodné **vnútorné a vonkajšie priestory**. Väčšina škôl využívala aj vytvorenú multimediálnu učebňu a výučbu realizovala aj v odborných učebniach. Vyučovanie príslušných predmetov sa realizovalo aj v laboratóriách, ktoré ojedinele nespĺňali kritériá laboratórií. Niektoré školy však telocvičňou, laboratóriami alebo odbornými učebňami, školskou knižnicou a jedálňou nedisponovali, absencia odborných učebni alebo laboratórií oslabovala napĺňanie cieľov výchovno-vzdelávacieho procesu niektorých predmetov. Školy mali často zabezpečenú telocvičňu alebo školskú jedáleň v spolupráci s iným subjektom, zväčša so základnými školami. Ojedinele neboli upravené vstupné a učebné priestory pre žiakov so ZZ najmä v školách, ktoré takýchto žiakov nevzdelávali. V 1 škole mali žiaci so ZZ vyčlenenú relaxačnú miestnosť snoezelen. Priestory škôl boli využívané aj v čase mimo vyučovania. **Rozvrhy hodín a prevádzkové poriadky** učebni boli vo väčšine škôl vypracované účelne.

Priestorové podmienky boli na veľmi dobrej úrovni.

MATERIÁLNO-TECHNICKÉ PODMIENKY

Vnútorné a vonkajšie priestory vrátane **multimediálnej učebne** boli vybavené v pomerne veľkej miere interaktívnymi tabuľami a dataprojektormi, keramickými tabuľami alebo inými informačno-komunikačnými technológiami. V aktívnom využívaní IKT majú však školy značné rezervy, pretože ŠŠI na priamom pozorovaní výchovno-vzdelávacieho procesu zaznamenala využívanie IKT len na polovici hodín (51,7 %). Ojedinele boli školy vybavené nadštandardne, v 1 škole súčasťou odbornej učebne robotiky a automatizácie boli robotické stavebnice, ozboty, mokrobit – vývojové dosky a ďalšie technológie umožňujúce rozvíjanie digitálnych zručností. Školy okrem 1 zabezpečili pre žiakov so ŠVVP kompenzačné pomôcky.

Vybavenosť **edukačnými publikáciami** schválenými ministerstvom školstva alebo riaditeľom školy bola primeraná, najmä učebnice na výučbu druhých vyučovacích jazykov a CUJ si žiaci zabezpečovali sami, pedagógovia pre nich tvorili vlastné učebné materiály z dostupných zahraničných zdrojov. Vo väčšine škôl si pripravovali a využívali vlastné učebné materiály najmä vo forme pracovných listov aj na ostatných predmetoch. V 1 škole vzhľadom na vysokú mieru zabezpečenia digitálnou technológiou využívala škola digitálnu formu učebníc, v každej učebni bol umiestnený smart board kompatibilný s digitálnou technikou, ktorou disponoval každý žiak.

Materiálno-technické podmienky boli na veľmi dobrej úrovni.

PODMIENKY NA ZAISTENIE BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVIA

Dochádzka žiakov na konci predchádzajúceho školského roka 2021/2022 bola vzhľadom na priemerný **počet ospravedlnených** vymeškaných hodín na žiaka rozdielna. Žiaci 4-ročného VP vymeškali 127 729 hodín, z toho neospravedlnených bolo 661 hodín, žiaci 5-ročného VP 133 157, z toho 351 neospravedlnených hodín a žiaci 8-ročného VP 120 310 hodín, neospravedlnených z toho 356 hodín. Žiaci bilingválnych GYM mali najnižší priemerný počet vymeškaných hodín na žiaka, čo môže byť spôsobené vysokými nárokmi na štúdium v druhom vyučovacom jazyku, ktoré si vyžaduje neustály a aktívny kontakt s jazykom. Žiaci 8-ročných GYM mali len o niečo vyšší počet neospravedlnených hodín.

Zníženú známku zo správania mali 5 žiaci v 4-ročnom VP a 6 žiaci v 8-ročnom VP a 3 žiaci v 5-ročnom VP. Pokarhanie riaditeľom školy bolo udelené 16 žiakom v 4-ročnom VP, 15 žiakom v 8-ročnom VP a až 76 žiakom 5-ročného VP, v ktorom bol aj 1 vylúčený žiak. Zároveň ale v 5-ročnom VP bola udelená **pochvala** 25,4 % žiakov. Z prehľadu uplatnených výchovných opatrení vyplýva, že žiaci sa voči pravidlám školského poriadku nedopúšťali takých previnení, v dôsledku ktorých by bolo potrebné uplatniť inštitút podmienecného vylúčenia zo štúdia alebo vylúčenia zo štúdia.

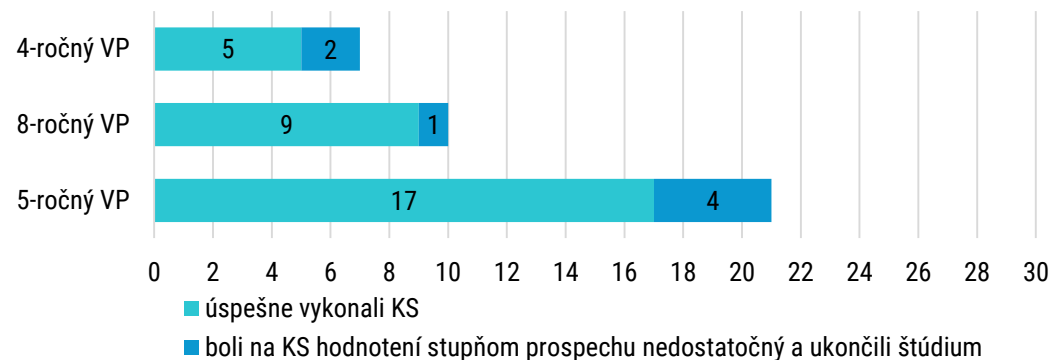
Prehľad o hodnotení správania žiakov v školskom roku 2021/2022		4-roč. VP	8-roč. VP	5-roč. VP	Spolu
Počet žiakov, ktorí mali zníženú známku zo správania		5	6	3	14
z nich	zníženú známku zo správania o 1 stupeň	3	5	1	9
	zníženú známku zo správania o 2 a viac stupňov	2	1	2	5
Počet žiakov, ktorým bola udelená pochvala		198	214	415	827
% pochvál na počet žiakov		18,8 %	20,6 %	25,4 %	22,1 %
Počet žiakov, ktorým bolo udelené pokarhanie		16	15	76	109

Z celkového počtu žiakov sledovaných škôl opakovali ročník 4 žiaci v každom VP. Najviac žiakov, ktorí boli z 1 alebo viacerých predmetov hodnotení stupňom prospechu nedostatočný, bolo v 5-ročnom VP a títo žiaci tvorili viac ako polovicu všetkých neprospievajúcich žiakov.

Hodnotenie prospechu žiakov v školskom roku 2021/2022	4-roč. VP	8-roč. VP	5-roč. VP	Spolu
Celkový počet žiakov podľa VP	1 051	1 041	1 635	3 727
Počet žiakov, ktorí boli z 1 alebo viacerých predmetov hodnotení stupňom prospechu nedostatočný	10	14	25	49
Počet žiakov neprospievajúcich z 1 alebo 2 predmetov	7	12	21	40
Počet žiakov neprospievajúcich z 3 a viac predmetov	3	2	4	9

Komisionálne skúšky bolo povolené konať v 4-ročnom VP 7 žiakom, 5 ju vykonali úspešne. V 8-ročnom VP riaditelia škôl povolili vykonať KS 10 žiakom, 9 ju vykonalo úspešne. V 5-ročnom VP z 21 žiakov vykonalo KS úspešne 17 žiakov. Po neúspešnom vykonaní KS ukončili štúdium spolu 7 žiaci.

GRAF 73 Počet neprospievajúcich žiakov z 1 alebo 2 predmetov, ktorým bolo povolené vykonať KS v školskom roku 2021/2022

Školský poriadok bol vo väčšine kontrolovaných subjektov vypracovaný v súlade so školským zákonom, upravoval práva a povinnosti žiakov a ich zákonných zástupcov, pravidiel vzťahov medzi žiakmi a medzi žiakmi a PZ, podmienky na zaistenie ochrany žiakov pred diskrimináciou a šikanovaním vyplývajúcich zo smernice MŠVVaŠ SR č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov v školách a školských zariadeniach (smernica o šikanovaní). Prístupné a zverejnené boli na webových stránkach škôl. Oboznámenie sa so ŠP potvrdili svojím podpisom žiaci na začiatku školského roku. V 3 školách neboli prerokované s orgánmi školskej samosprávy alebo v pedagogickej rade alebo s ním preukázateľne neboli oboznámení žiaci a zákonní zástupcovia. Ďalšie nedostatky sa týkali nerozpracovania práv a povinností žiakov a zákonných zástupcov a pravidiel vzájomných vzťahov a nezpracovania smernice o šikanovaní. V 1 škole ŠP obmedzoval niektoré práva žiakov (na úctu k ich vierovyznaniu, svetonázoru, národnostnej a etnickej príslušnosti; skracoval lehotu na zanechanie štúdia) a zákonných zástupcov žiakov a plnoletých žiakov (pri ospravedlňovaní a oznámení príčiny neprítomnosti žiaka na vyučovaní), absentovali pravidlá vzájomných vzťahov. V tejto škole nebol ustanovený ani ŠkP, ktorý by zastával záujmy žiakov podávaním návrhov do ŠP.

V dotazníkoch sa žiaci a členovia ŠkP vyjadrovali aj k ŠP. Viac ako tri štvrtiny opýtaných (78,2 %) potvrdili, že s učiteľmi pravidelne diskutujú o pravidlách správania stanovených v ŠP, 6,9 % žiakov ŠP nepoznalo. Možnosť meniť pravidlá zakotvené v ňom malo len 16,2 % žiakov, čo nenasvedčovalo o ich aktívnej participácii na tvorbe pravidiel fungovania školy. Naopak, návrhy a pripomienky viac ako troch štvrtín (80,4 %) členov ŠkP boli do ŠP zapracované.

Školský parlament bol ustanovený okrem 2 vo všetkých GYM, jeho činnosť sa uskutočňovala v súlade s vypracovanými štatútmi pod vedením koordinátorov. Väčšina členov ŠkP sa v rozhovoroch vyjadrovala pozitívne o svojich skúsenostiach s vedením školy a akceptácii názorov. Túto skutočnosť potvrdili členovia ŠkP aj v dotazníku – väčšina z nich (95 %) na základe požiadaviek žiakov navrhovala aktivity do plánu práce školy a podnety na zlepšenie práce školy. Takisto členovia ŠkP (93,2 %) vnímali svoje zvolenie do ŠkP ako prejav dôvery spolužiakov v snahe pomôcť škole napredovať a dosiahnuť pozitívne zmeny. Participáciu na riešení problémového správania žiakov školy potvrdili dve tretiny (67,5 %) respondentov, ale skoro všetci (94 %) oceňovali spravodlivosť učiteľov pri prešetrovaní disciplíny, čo sa rozchádzalo s tvrdeniami žiakov – 21,1 % považovalo učiteľov pri prešetrovaní disciplíny za benevolentných. Pozitívne zistenie je, že členovia ŠkP sa zaujímali o dianie v škole a záležalo im na dodržiavaní pravidiel správania, ako aj na reprezentácii názorov väčšiny spolužiakov.

Organizácia vyučovania bola realizovaná podľa vypracovaných rozvrhov hodín, boli dodržiavané základné fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov a PZ na väčšine škôl. Zistené nedostatky v 2 školách sa týkali trvania školského vyučovania pre nepĺnoletého žiaka viac ako 8 hodín v priebehu 24 hodín a v ďalšej škole nezariadenia prestávky v trvaní najmenej 20 minút po 2. vyučovacej hodine.

Aktivity školy ako exkurzie, výlety, kurzy boli vykonávané v súlade s platnými právnymi normami a na základe vypracovaného organizačného zabezpečenia vrátane preukázateľného poučenia žiakov o bezpečnosti a ochrane zdravia a s informovaným súhlasom zákonných zástupcov nepĺnoletých žiakov. Kontrolou príslušnej dokumentácie bolo v 1 škole zistené, že škola nevyhotovovala záznamy o poučení o bezpečnosti a ochrane zdravia žiakov počas organizovania iných súčastí výchovno-vzdelávacieho procesu a chýbali aj informované súhlasy zákonných zástupcov žiakov. Z rozhovorov s riaditeľmi škôl a z priameho pozorovania vyplynulo, že školy poskytovali informácie na zaistenie BOZ žiakom, učiteľom a zákonným zástupcom žiakov najmä prostredníctvom triednických hodín alebo výchovno-vzdelávacích aktivít a rôznych podujatí. Na informovanie využívali svoje webové stránky školy, vzdelávacie a iné platformy, tiež aj niektoré sociálne siete. Cieľom škôl bolo zabezpečiť podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochranu zdravia ako žiakov, tak aj zamestnancov.

Podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia boli na dobrej úrovni.

Hlavné zistenia v oblasti podmienok výchovy a vzdelávania

POZITÍVNE ZISTENIA

- zabezpečenie procesu výchovy a vzdelávania kvalifikovanými PZ
- participácia ŠkP na dianí v školách
- funkčné využívanie priestorov škôl aj v čase mimo vyučovania

OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- prerokovanie ŠP s orgánmi školskej samosprávy a v pedagogickej rade školy
- zapracovanie práv žiakov a zákonných zástupcov, ako aj pravidiel vzájomných vzťahov aktérov vzdelávania do školských poriadkov

3.2 STAV ZABEZPEČENIA VÝCHOVNO-VZDELÁVACIEHO PROCESU V BILINGVÁLNYCH GYMNÁZIÁCH S PÄTROČNÝM ŠTÚDIOM

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu v súlade so ŠVP pre gymnáziá s dvoma vyučovacími jazykmi – bilingválne gymnáziá s päťročným štúdiom.

Štátna školská inšpekcia vykonala kontrolu v 16 bilingválnych GYM, v ktorých sa vzdelávalo spolu 5 233 žiakov, z nich v bilingválnom 5-ročnom slovensko-anglickom štúdiu 2 941 žiakov, z ktorých bolo 63 žiakov so ZZ a 9 žiakov s nadaním.

V školskom roku 2021/2022 vykonalo v kontrolovaných bilingválnych GYM MS 515 žiakov, z nich z ANJ ako druhého VUJ 420 žiakov.

Prehľad o počte žiakov konajúcich maturitnú skúšku v školskom roku 2021/2022	Počet žiakov
Celkový počet žiakov konajúcich MS z ANJ	420
z nich počet žiakov so ZZ	7
Počet žiakov konajúcich MS z 2 predmetov vyučovaných v ANJ	121
Počet žiakov konajúcich MS z 3 predmetov vyučovaných v ANJ	19

Na konci školského roku 2021/2022 z 2 909 neprospievalo 21 žiakov, z nich bol 1 žiak so ZZ. Z ANJ ako druhého VUJ neproslo 5 žiakov a z predmetov vyučovaných v ANJ neproslo 13 žiakov, z nich 13 bolo povolené vykonať komisionálnu skúšku a 7 z nich ju vykonali úspešne.

Údaje o komisionálnych skúškach v školskom roku 2021/2022	Počet žiakov, ktorým bolo povolené vykonať KS	Počet žiakov, ktorí vykonali úspešne KS
Komisionálna skúška z ANJ	4	2
Komisionálna skúška z predmetu/-ov vyučovaného/-ých v ANJ	9	5
Celkový počet žiakov	13	7

Výchovno-vzdelávací proces v kontrolovaných GYM zabezpečovalo 449 PZ, z ktorých bolo 24 zahraničných lektorov. Celková odbornosť ANJ ako druhého VUJ a predmetov vyučovaných v ANJ bola 92,7 %, odbornosť vyučovania ANJ bola zabezpečená na 96,9 % a ostatných predmetov vyučovaných v ANJ na 89,2 %. Neodborne boli vyučované predmety ako ANJ v komunikácii, cvičenia z OBN v ANJ, TSV, ekonómia v ANJ a seminár z ekonómie v ANJ (0 %), katolícke náboženstvo (50 %), cvičenia z anglickej gramatiky (66,7 %), FYZ vyučovaná v ANJ (74,2 %). Odbornosť ostatných predmetov vrátane SJL a CUJ bola porovnateľná (93,1 %).

Prehľad o počte pedagogických zamestnancov podľa vyučovania predmetov	Počet
PZ, ktorí vyučovali ANJ ako druhý VUJ	97
PZ, ktorí učili len predmety v ANJ	107
PZ, ktorí učili predmety v slovenskom aj v anglickom jazyku	32
PZ, ktorí učili len predmety v slovenskom jazyku	272

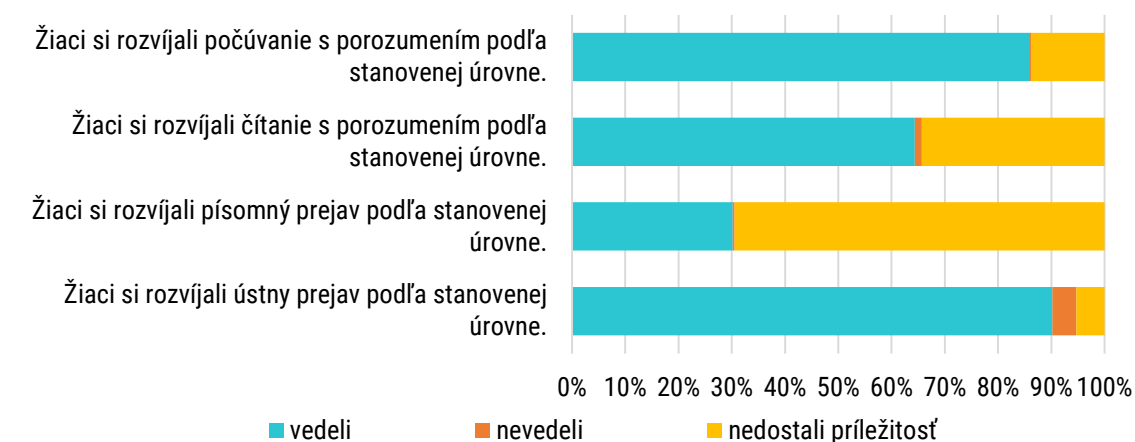
Štátna školská inšpekcia posudzovala priebeh výchovy a vzdelávania v kontrolovaných bilingválnych študijných programoch pozorovaním 106 hodín ANJ ako druhého VUJ a 103 hodín (z nich 1 blokové vyučovanie) predmetov vyučovaných v ANJ.

VYUČOVANIE ANGLICKÉHO JAZYKA

UČENIE SA ŽIAKOV

Na sledovaných hodinách ANJ v rámci rozvoja **komunikačných jazykových činností a stratégií** bolo **počúvanie s porozumením** rozvíjané na väčšine hodín (85,8 %) formou audio a videonahrávok, ako aj jazykového prejavu učiteľov a spolužiakov. Žiaci primerane dokázali reagovať na otázky týkajúce sa napríklad obsahu počutých textov, dôležité informácie si zaznamenávali, vyvodzovali kľúčové informácie, hlavné myšlienky. V menšej miere (64,3 %) bolo rozvíjané **čítanie s porozumením** printových a elektronických súvislých, ojedinele aj nesúvislých textov, využívané bolo aj tiché čítanie. Pri hlasnom čítaní žiaci neboli vedení k dodržiavaniu pravidiel ortoepie a/alebo im nebola poskytnutá možnosť prepájať osvojené poznatky s novými. Posudzovať text, zaujať k nemu stanovisko, hodnotiť ho nedostali žiaci možnosť na približne polovici sledovaných hodín. **Ústny prejav** bol dominantnou produktívnou jazykovou činnosťou (90,2 %), jeho rozvoj oslabovalo minimálne rozvíjanie kultivovaného monologického prejavu. Lexikálne jednotky žiaci používali v súlade s kontextom, dokázali reagovať na podnety a vstúpiť do vzájomnej interakcie na rôzne témy. Najmä v nižších ročníkoch sa ojedinele objavovali chyby v gramatických konštrukciách. Až na dvoch tretinách hodín žiaci nedostali príležitosť rozvíjať **písomný prejav**, zväčša bol zúžený na dopĺňovanie lexiky, jeho rozvoj oslabovala možnosť tvorby vlastného textu alebo sumarizácia textu. V niektorých subjektoch však bolo rozvíjanie písomného prejavu zabezpečené na vlastných zavedených/vytvorených predmetoch.

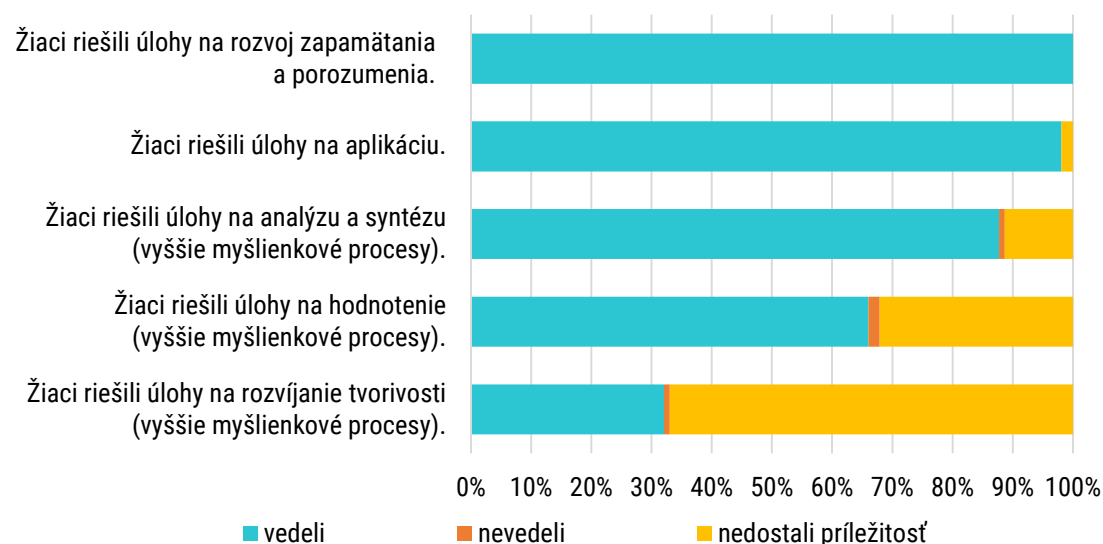
GRAF 74 Rozvoj komunikačných činností a stratégií

Prirodzeným spôsobom boli u žiakov rozvíjané sociolingvistické a pragmatické kompetencie najmä vzájomnou efektívnou komunikáciou s využitím variabilnej lexiky na rôzne témy a pohotovou reakciou žiakov na podnety vyučujúcich. Rozvoj uvedených kompetencií znižovalo nedôsledné akcentovanie rozdielov vo využívaní jazyka podľa stanovených okolností a stupňa formálnosti danej situácie a neuplatňovanie súvislého písomného prejavu. Rozvíjanie jazykovej fluencie sa prejavilo pri aktívnom riešení úloh napríklad formou brainstormingu alebo komentármi k motivačným obrázkovým materiálom. Vyučovacie hodiny prebiehali výhradne v ANJ, čo napomáhalo rýchlejšiemu osvojovaniu si jazyka a činnostnému učeniu sa žiakov.

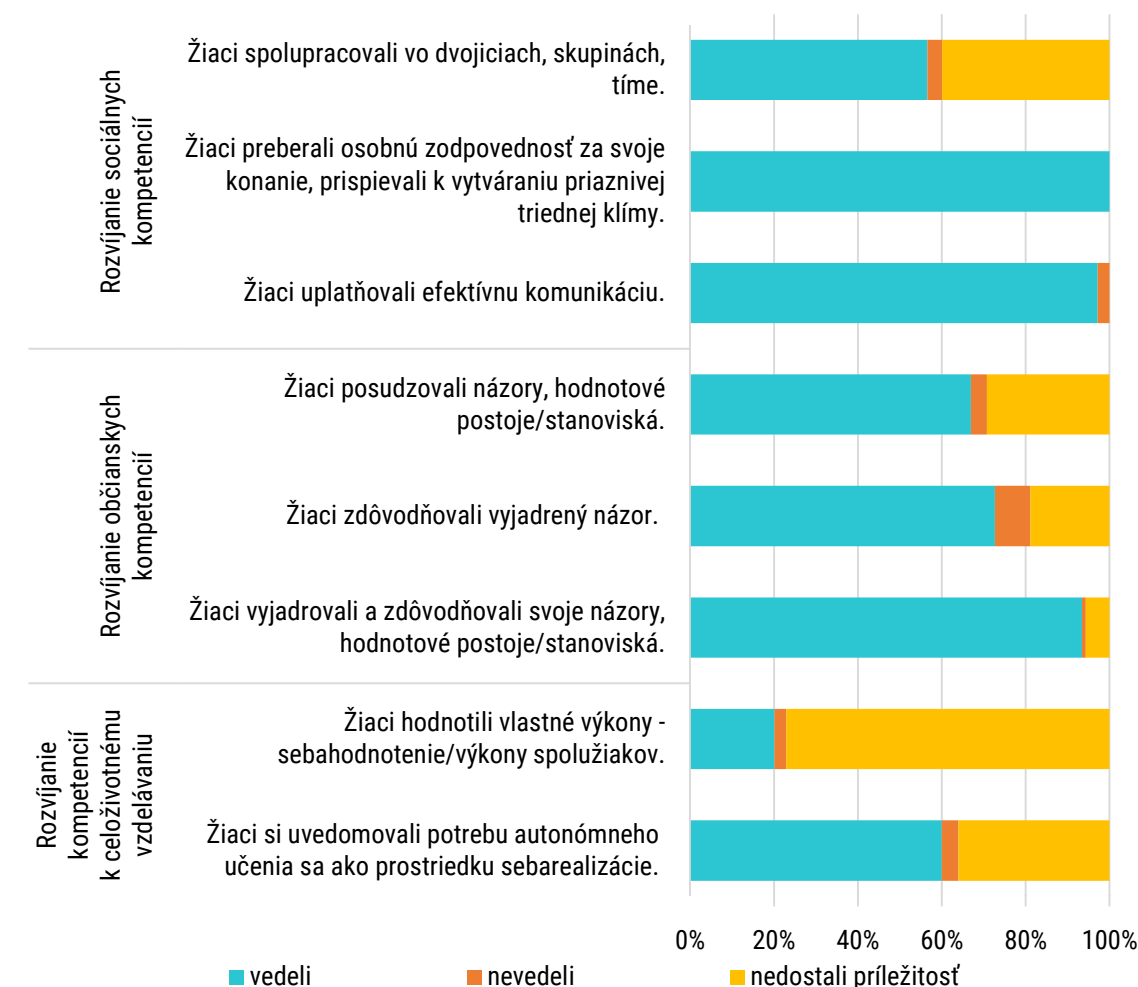
Na vyučovaní ANJ boli rozvíjané **poznávacie kompetencie** najmä na úrovni nižších myšlienkových procesov na všetkých vyučovacích hodinách napríklad *aplikovaním gramatických pravidiel a už osvojených a nových lexikálnych prostriedkov v jazykovej praxi*. Pri rozvoji **vyšších myšlienkových procesov** bola pozornosť sústredená najmä na rozvíjanie analytického myslenia a syntézu napríklad *porovnávaním informácií, identifikovaním príčin a vzťahov medzi informáciami*. Rozvíjanie schopnosti vyhodnocovať argumenty zadávaním úloh na hodnotenie nebolo podporované na tretine hodín. Najmenej príležitostí dostali žiaci na navrhnutie možných riešení problému, čo obmedzovalo rozvoj ich tvorivosti. Žiaci zadávané úlohy na všetkých úrovniach rozvoja kognitívnych procesov dokázali riešiť.

GRAF 75 Preukázanie poznávacích kompetencií žiakov na vyučovacích hodinách ANJ

Podpora vytvárania pozitívneho vzťahu k **celoživotnému vzdelávaniu, získavaniu sociálnych a občianskych kompetencií** bola najmenej uplatňovaná pri rozvíjaní kompetencie k celoživotnému vzdelávaniu. Hoci aktivizácia žiakov bola podporovaná motiváciou a žiaci boli pomerne často vedení k rozvíjaniu kritického myslenia, menej už dokázali pracovať s chybou ako nástrojom vlastného sebarozvoja. Slabou stránkou bola nedostatočná podpora žiakov v sebarealizácii v procese autonómneho učenia sa (na viac ako tretine hodín nedostali príležitosť), čím sa potláčal sebarozvoj žiakov. Nedostatočná podpora žiakov mala vplyv aj na slabo rozvíjané sebahodnotenie, žiakom bola poskytnutá minimálna možnosť (len na necelú štvrtinu hodín) vyjadriť sa k výkonom spolužiakov, čo je nevyhnutným predpokladom ďalšieho (seba)rozvoja. Žiaci však preukázali schopnosť vyjadriť svoj názor v angličtine na rôzne témy, menej často ho mali možnosť podporiť vhodnými argumentmi a možnosť zaujať k nim stanovisko dostali len na necelú tretinu hodín. Možnosť vzájomne kooperovať poskytnutá žiakom len na polovici vyučovacích hodín oslabovala rozvoj sociálnych kompetencií. Priestor na využívanie IKT pri využití aplikácií na výučbu jazyka nebol žiakom v dostatočnej miere poskytnutý, ojedinele boli využívané napríklad na opakovanie gramatických pravidiel elektronické didaktické hry ako *KAHOOT*.

GRAF 76 Preukázanie kompetencií k celoživotnému učeniu sa žiakov, sociálnych a občianskych kompetencií na vyučovacích hodinách ANJ

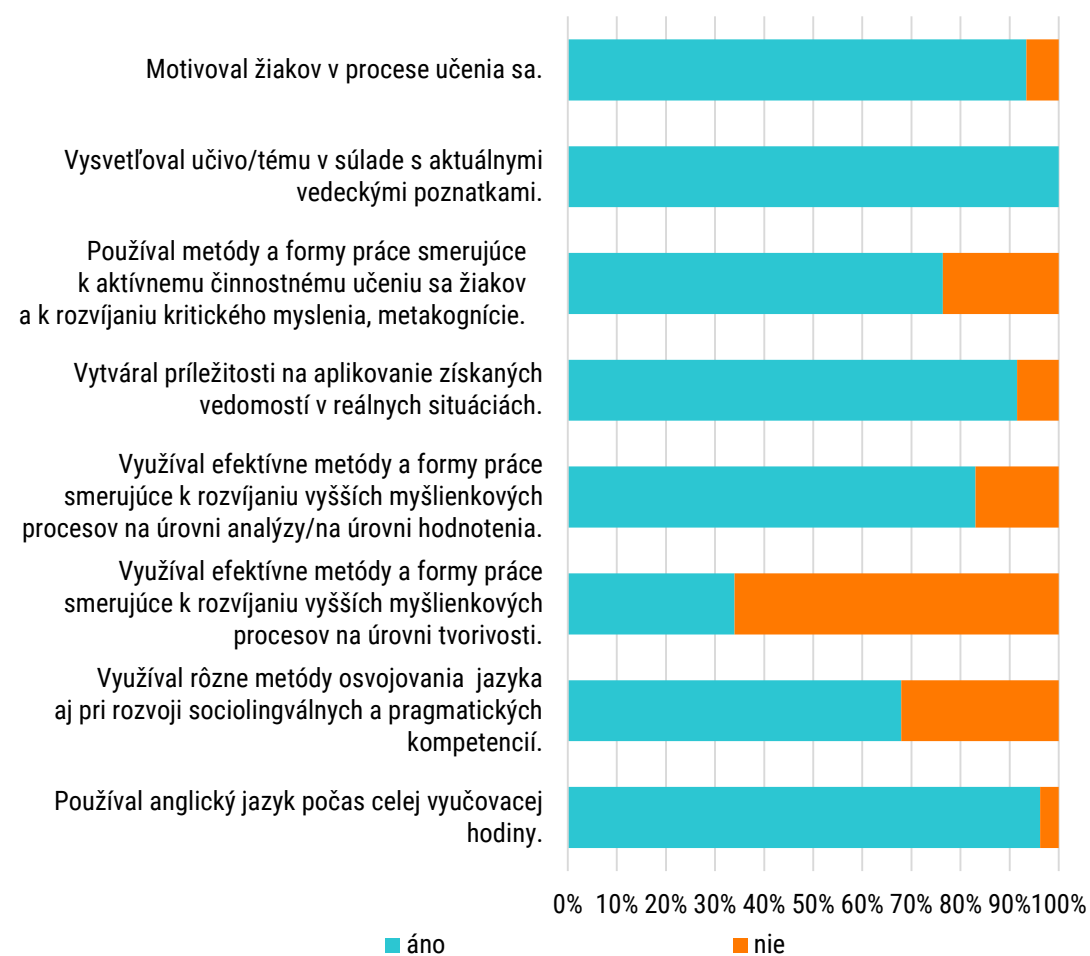

VYUČOVANIE UČITEĽMI

K najsilnejším stránkam vyučovania učiteľmi patrila efektívna **kommunikácia v ANJ** počas celej vyučovacej hodiny, vysvetľovanie učiva, zadávanie pokynov, aktivizácia žiakov v procese učenia (sa) spojená s motiváciou, čo podporovalo jazykovú fluenciu žiackych ústnych prejavov. Učiteľia len na dvoch tretinách hodín využívali rôzne metódy osvojovania jazyka pri rozvíjaní sociolingválnej a pragmatickej kompetencie. Na slabší rozvoj analytických a hodnotiacich zručností a tvorivého potenciálu žiakov malo vplyv rozvíjanie vyšších myšlienkových procesov len na 34 % hodín. Slabou stránkou bolo využívanie IKT podporujúcich sebarozvoj žiakov a prinášajúcich do výučby jazyka nové inšpirácie. Vyučujúci zväčša pri hodnotení žiakov využívali pochvalu, konštruktívnu kritiku alebo formatívne hodnotenie, klasifikácia bola využívaná minimálne.

Z posudzovania sledovaných hodín ANJ ako druhého VUJ je zrejmé, že podpora získavania, osvojovania anglického jazyka je **veľmi dobre** nastavená najmä **pri rozvíjaní ústnej interakcie** ako produktívnej jazykovej činnosti a **receptívnych komunikačných zručností**. Menší dôraz je kladený na rozvíjanie písomného prejavu, s čím do istej miery súvisí aj pomerne slabé rozvíjanie vyšších myšlienkových procesov na úrovni hodnotenia, ale hlavne tvorivosti. Ak v procese učenia sa sú žiakom poskytnuté vhodné stimuly, dokážu ich využiť a rozvíjať jednotlivé kompetencie primerane a na požadovanej úrovni, len ojedinele žiaci pri rozvíjaní jednotlivých kompetencií nevedia s nimi pracovať.

GRAF 77 Poskytovanie podporných stimulov učiteľom pre efektívne stratégie učenia sa každého žiaka na vyučovacích hodinách v ANJ

Výučba ANJ ako druhého vyučovacieho jazyka bola zabezpečená 96,9 % odbornosťou vyučujúcich, čo sa do značnej miery prejavilo na kvalite výučby najmä pri rozvíjaní jazykových činností a stratégií. Učitelia vytvárali dostatočné príležitosti na aplikovanie získaných vedomostí v reálnych situáciách s použitím ANJ počas celej vyučovacej jednotky a systematicky rozvíjali ústny prejav žiakov a počúvanie s porozumením rôznych textov primeraným rozvojom sociolingválnej a pragmatickej kompetencie a fluencie takmer na všetkých hodinách.

PREDMETY VYUČOVANÉ V ANGLICKOM JAZYKU

Sledovaných bolo 19 predmetov vyučovaných v ANJ zo všetkých vzdelávacích oblastí okrem VO Zdravie a pohyb.

UČENIE SA ŽIAKOV

Komunikačné jazykové činnosti a stratégie žiakov boli rozvíjané porozumením rôznych druhov počutých textov, nesúvislých a súvislých textov vo forme pracovných listov, prezentácií, využívaný bol aj programovací jazyk Pathon. Žiaci dokázali pomerne úspešne pracovať aj s nesúvislými textami (osemsmerovka, doplnenie terminologických pojmov v obrazových materiáloch), avšak s textom mali možnosť pracovať s využitím vyšších myšlienkových operácií len na necelej polovici hodín, ojedinele túto zručnosť nepreukázali najmä v dôsledku neporozumenia niektorým slovám alebo častiam textu,

porozumieť zväčša dokázali aj na základe kontextu. Občasná absencia práce so súvislými odbornými textami z učebnice alebo z originálnych zdrojov žiakom nevytvárala príležitosti na samostatnú identifikáciu neznámych javov, nových odborných pojmov alebo interpretáciu vo vzájomných súvislostiach. Ústny prejav bol rozvíjaný takmer na všetkých hodinách, na väčšine hodín žiaci komunikovali prevažne v anglickom jazyku spontánne, plynulo a zväčša aj gramaticky správne. Ojedinele im robilo problémy vstúpiť do vzájomnej interakcie s učiteľom. Nižšia úroveň ústneho prejavu bola zaznamenaná najmä v predmetoch (napríklad VO *Človek a spoločnosť*, *Človek a príroda*) vyznačujúcich sa abstraktnosťou obsahu preberaného učiva a množstvom odborných výrazov/terminológie, kde žiaci potrebovali aj doplňujúci výklad v slovenčine, ojedinele v predmete MAT žiaci nedokázali spontánne reagovať na podnety vyučujúcich, neboli vedení k využívaniu angličtiny počas hodiny. Viest samostatný kultivovaný monológ na požadovanú tému žiaci dokázali len na polovici sledovaných hodín. Rozvíjať **písomný prejav** nedostali žiaci príležitosť na polovici sledovaných hodín.

V oblasti **kognitívnych kompetencií** boli reprodukováním faktov rozvíjané najmä faktické poznatky na úrovni zapamätania. Cielene boli rozvíjané vyššie myšlienkové procesy len na necelej polovici sledovaných hodín, žiaci si procedurálne poznatky osvojovali najmä pri činnostiach zadávaných učiteľom. Málo príležitostí im bolo poskytnutých na preukázanie schopnosti porovnávať vzťahy medzi informáciami, zo získaných údajov vyvodit' závery alebo navrhnúť možné riešenie problému. Žiaci (podobne ako v predmete ANJ) len na necelej tretine hodín mali možnosť hodnotiť svoj pokrok v učení, k sebahodnotiacim a hodnotiacim procesom s cieľom napredovania a uvedomovania si vlastnej stratégie učenia sa zväčša neboli vedení, čím bol oslabený rozvoj kompetencie k **celoživotnému učeniu sa**. Takmer na polovici hodín nebola podporovaná práca s IKT. Zväčša boli vedení ku kritickému mysleniu, menej už k práci s chybou. Napriek tomu na väčšine hodín bola pozorovaná silná motivácia odzrkadľujúca sa v aktivite žiakov. Slabšou stránkou rozvíjania **občianskych a sociálnych kompetencií** bol rozvoj prezentačných zručností, či už individuálne, alebo v kooperácii so spolužiakmi (skupiny, dvojice), argumentačných schopností a schopnosti v diskusii počúvať, prejavit' a obhájit' vlastný názor, čo mohlo byť do istej miery spôsobené práve potrebou uplatniť v diskusii ANJ.

VYUČOVANIE UČITEĽMI

Stanovenie cieľov vyučovacej hodiny a ich overovanie podporovalo žiakov v aktivite, ale na dvoch tretinách hodín v dôsledku nestanovenia a neoverovania cieľov zmena výkonu žiakov pozorovaná nebola. Skoro na polovici hodín učiteľia neposkytovali žiakom možnosť výberu činností vzhľadom na ich individuálne schopnosti. Učitelia prevažne podporovali rozvoj receptívnych jazykových činností a stratégií, z produktívnych činností bol v menšej miere podporovaný písomný prejav, čo ale do istej miery súviselo aj s obsahom preberaného učiva alebo vyučovacím predmetom (MAT, INF). Učitelia zväčša dokázali žiakov vhodne motivovať a aktivizovať ich pri rôznych činnostiach, ale rozvíjanie vyšších kognitívnych procesov na polovici hodín nebolo pozorované. Na hodinách boli využívané platformy *KAHOOT*, *Socrative*, ale na tretine sledovaných hodín nebolo aktívne učenie sa podporované využitím IKT.

Výučba predmetov vyučovaných v ANJ bola zabezpečená 89,2 % odbornosťou vyučujúcich, čo sa prejavilo v rozvinutej komunikačnej schopnosti žiakov. Žiaci počas celej vyučovacej hodiny využívali zodpovedajúcu terminológiu a prejavovali schopnosť porozumieť písanému i počutému textu.

Zlepšenie si vyžaduje rozvíjanie písomného prejavu, poznávacích kompetencií na úrovni vyšších kognitívnych procesov zameraných na hodnotenie a tvorivosť; rozvoj kooperatívnych foriem vyučovania; vytváranie príležitostí prezentovať a zdôvodňovať výsledky spoločnej práce žiakov; rozvíjanie (seba)hodnotiacich zručností žiakov a poskytnutie príležitostí na zmysluplné využívanie IKT.

ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

Väčšina škôl realizovala výchovu a vzdelávanie prostredníctvom ŠkVP, podľa ktorých sa uskutočňovala výchova a vzdelávanie v bilingválnom štúdiu v súlade s ustanoveniami školského zákona. Kontrolované školy okrem 1 zohľadňovali reálne podmienky, vzdelávacie stratégie, koncepciu a ciele výchovno-vzdelávacieho procesu s cieľom pripraviť žiakov na zvládnutie jazykovej skúšky z ANJ na úrovni C1 podľa *Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky*. Modifikáciou ŠkVP 1 škola zmenila svoje zameranie tým, že prijímala žiakov len do bilingválneho štúdia. Kontrolované školy využili disponibilné hodiny v učebnom pláne na posilnenie hodín vyučovaných v ANJ, čo vo zvýšenej miere umožňovalo žiakom dosiahnuť úroveň komunikácie na úrovni C1, a aj na zavedenie nových predmetov vyučovaných v ANJ, ktoré vytvárali profiláciu škôl. Vlastné kritériá hodnotenia a klasifikácie zohľadňujúce špecifiká predmetov vyučovaných v angličtine modifikovala viac ako polovica škôl. Nedostatky v 3 GYM súviseli s nerozpracovaním obsahového štandardu na úrovni C1 neuvedením všetkých komunikačných tém a s neprerokovaním ŠkVP v pedagogickej rade a/alebo v rade školy. V 1 súkromnom GYM bolo zistených viacero nedostatkov, ktoré sa týkali nesúladu ŠkVP so ŠVP v poznámkach k učebnému plánu.

PODPORA VYUČOVANIA ANJ A PREDMETOV VYUČOVANÝCH V ANJ

Vyučujúci ANJ ako druhého vyučovacieho jazyka spĺňali kvalifikačné predpoklady. Vyučujúci nespĺňali kvalifikačné predpoklady na vyučovanie predmetov v angličtine v 3 školách, v 1 škole nespĺňali kvalifikačné predpoklady zahraničný lektor, 1 škola nedisponovala dokladmi zahraničných lektorov o uznaní odbornej kvalifikácie získanej v inom štáte vydanými podľa osobitného predpisu. **Odbornosť vyučovania** nebola zabezpečená v 1 súkromnej škole.

Vedúci PZ vo veľkej miere podporovali **odborný rast** učiteľov, ktorí si zvyšovali svoje odborné kompetencie formou inovačných, aktualizáčných alebo iných vzdelávaní zameraných napríklad na skvalitnenie digitálnych zručností, zvyšovanie jazykových kompetencií a komunikáciu, tvorbu maturitných zadaní, ale aj zapojením sa do projektu ERASMUS+, rôznych projektov, workshopov organizovaných zahraničnými univerzitami a zúčastňovali sa aj medzinárodných konferencií. **Plán profesijného rozvoja** mali školy vypracovaný v súlade s aktuálnymi potrebami škôl a v súlade s ním sa uskutočňovalo vzdelávanie učiteľov v bilingválnom štúdiu okrem 2 škôl. Plán profesijného rozvoja nevydal riaditeľ 1 školy, odborný rast vyučujúcich podporovaný nebol. Pedagogickí zamestnanci zvyšujúci si svoje profesijné kompetencie na vzdelávaní ich len sčasti implementovali do výchovno-vzdelávacieho procesu na sledovaných hodinách. **Interné vzdelávanie** PZ formou výmeny skúseností a vedomostí zo vzdelávaní, zdieľania príkladov dobrej praxe prostredníctvom otvorených hodín a plánovaných vzájomných hospitácií sa neuskutočňovalo v tretine GYM, informácie z absolvovaných vzdelávacích aktivít si učitelia odovzdávali zväčša vo vzájomnej neformálnej komunikácii. Školy zväčša v rámci zasadnutí pedagogickej rady alebo predmetových komisií (ak boli zriadené) analyzovali výsledky meraní, zaoberali sa **výchovno-vzdelávacími problémami žiakov**, analyzovali príčiny neprosievania, resp. zhoršenia prospechu, prijímali adekvátne opatrenia, ako napríklad doučovanie, individuálne konzultácie, ojedinele boli zaznamenané prestupy na inú školu. V prípade zhoršenia prospechu žiakov v spolupráci kontaktovali zákonných zástupcov, prípadne CPP. Riaditelia v riadených rozhovoroch uvádzali, že **žiakov so slabým prospechom** identifikovali a poskytli im podporu osobnými konzultáciami, povinným alebo dobrovoľným doučovaním, čo obsahové analýzy predloženej dokumentácie nepreukázali. **Žiakom s nadaním** bola poskytovaná podpora napríklad formou diferencovaných úloh, angažovaním v dobrovoľníckej činnosti, organizovaním inšpiratívnych podujatí alebo vzdelávaním podľa individuálneho vzdelávacieho programu.

Priestorové a materiálno-technické podmienky škôl umožňovali realizáciu ŠkVP vo všetkých školách, ojedinele s menšími nedostatkami. Učebne boli vybavené audiovizuálnou technikou, tabletmi alebo notebookmi, interaktívnymi tabuľkami a kvalitným internetovým pripojením. Multimediálnu učebňu využívala väčšina škôl. Zo zistení sledovaných hodín si zmysluplné využívanie IKT na vyučovaní však vyžaduje zlepšenie.

Edukačné publikácie školy pre svojich žiakov zabezpečili ako na vyučovanie ANJ, tak aj na predmety vyučované v ANJ zo štátneho príspevku alebo z alternatívnych zdrojov. Učebnice a pracovné zošity spĺňali požiadavky *Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky*. Učitelia predmetov vyučovaných v ANJ vzhľadom na absenciu väčšiny edukačných publikácií poskytovali žiakom najmä cudzojazyčné učebné texty, pracovné listy a elektronické prezentácie. Zdrojom vzdelávacích materiálov pre predmety vyučované v ANJ bola aj cudzojazyčná beletria a učebné texty získané z internetových zdrojov.

Väčšina GYM s bilingválnym 5-ročným slovensko-anglickým štúdiom z väčšej časti zabezpečuje priebeh výchovy a vzdelávania v súlade s príslušným ŠVP a vyučovanie ANJ, ako aj predmetov vyučovaných v ANJ prispievalo k zvýšeniu úrovne ovládania ANJ na úroveň C1 podľa Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazyky. Zistené nedostatky, ktoré mali vplyv na priebeh výchovy a vzdelávania, je vo väčšine bilingválnych GYM splnením prijatých adekvátnych opatrení možné odstrániť. Žiakov je potrebné podporovať v aktívnom učení sa poskytnutím dostatku príležitostí na rozvíjanie všetkých kompetencií. Zlepšenie si vyžaduje personálne zabezpečenie výučby ANJ ako druhého VUJ a predmetov vyučovaných v ANJ.

OPATRENIA NA ODSTRÁNENIE ZISTENÝCH NEDOSTATKOV

Štátna školská inšpekcia upozornila 2 zriaďovateľov GYM na nedostatky zistené pri školskej inšpekcii. V 1 súkromnom GYM nedostatok súvisel **s nevykonávaním priamej výchovno-vzdelávacej činnosti riaditeľkou školy** a v 1 súkromnom GYM súviseli nedostatky **s nezabezpečením celkovej odbornosti vyučovania; nesúladom ŠkVP s príslušným ŠVP; nedelením triedy na skupiny a nedodržaním maximálneho počtu žiakov v skupine**.

3.3 KONTROLA PLNENIA OPATRENÍ

Štátna školská inšpekcia realizovala NI na 26 GYM, z nich bolo 21 štátnych, 1 súkromné a 4 cirkevné.

Z celkového počtu NI sa 1 realizovala po komplexnej inšpekcii, 21 po tematických a 4 po následných inšpekciách.

Prehľad uplatnených opatrení					
Spolu	103				
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI
	40		51		12
akceptované/splnené	26	66,7 %	47	94 %	11 91,7 %
neaktuálne	0		1		0
nedá sa hodnotiť	1		0		0

NEDOSTATKY SA VYSKYTOVALI PREVAŽNE:

V ŠKOLSKOM VZDELÁVACOM PROGRAME

- neaktualizovanie UP vrátane vlastných poznámok v súlade s rámcovým učebným plánom príslušného ŠVP
- nerešpektovanie UP pri tvorbe i rozpracovaní učebných osnov a ich nezačlenenie do ŠkVP
- neprerokovanie ŠkVP v pedagogickej rade a rade školy
- nedeklarovanie úpravy podmienok výchovy a vzdelávania pre žiakov so ŠVVP

V RIADENÍ ŠKOLY

- nedodržanie všeobecne záväzných právnych predpisov pri prijímaní žiakov na vzdelávanie
- nerešpektovanie profilových predmetov prijímacích skúšok zaradením predmetu náboženstvo do kritérií prijímania
- nesúlad obsahu prijímacej skúšky pre 4- a 8-ročný VP z profilových predmetov SJL a MAT so vzdelávacími štandardmi pre primárne a nižšie sekundárne vzdelávanie týchto predmetov
- nevhodné organizačné zabezpečenie prijímacích skúšok nejednoznačným pokynom pri používaní pomôcok
- nedôsledné zabezpečenie priebehu externého testovania v súlade s pokynmi vydanými NIVAM

V ZABEZPEČENÍ PODMIENOK VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

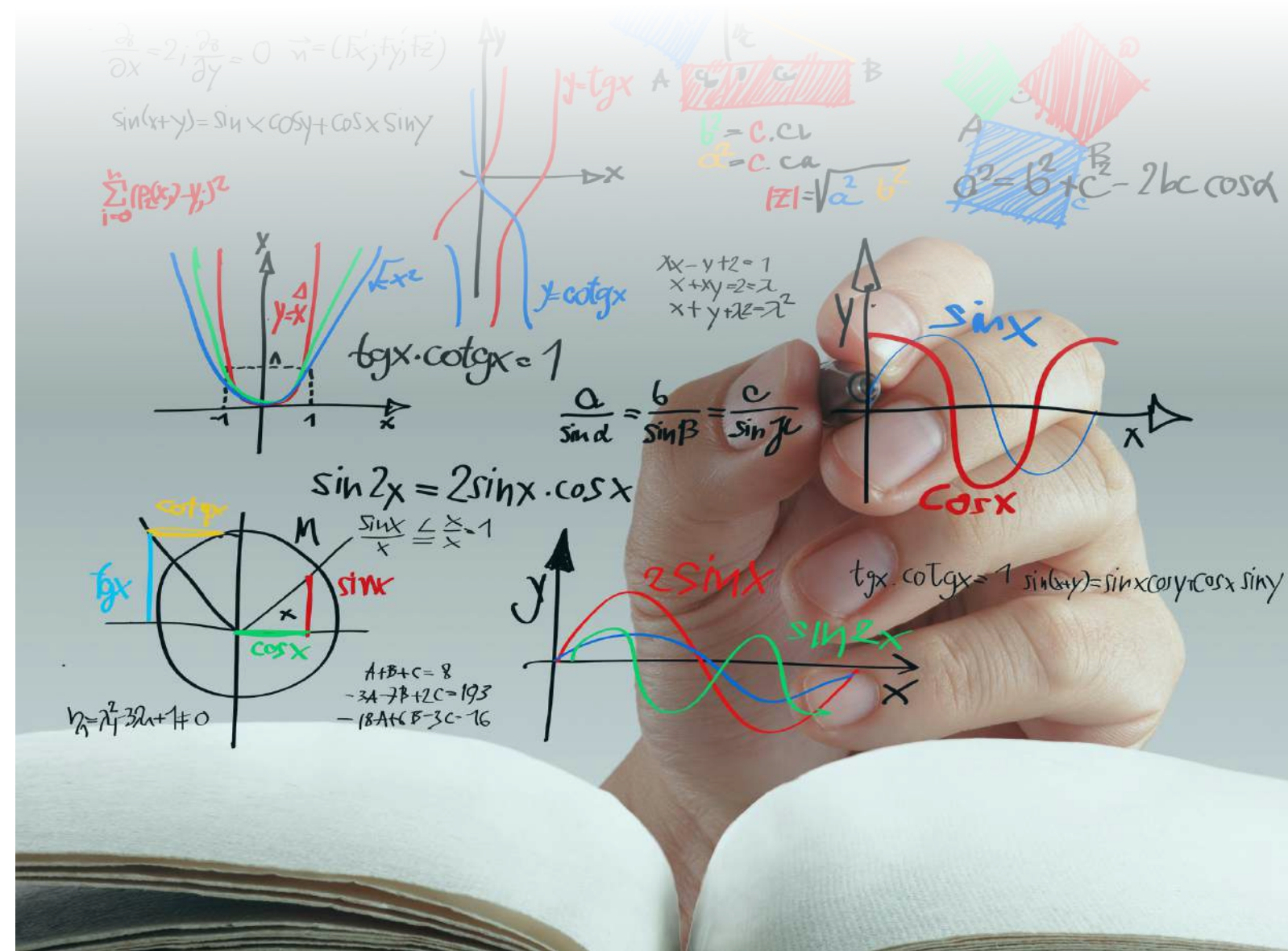
- nedôsledné zabezpečenie práv žiakov a zákonných zástupcov v školskom poriadku
 - obmedzenie práva žiakov na ospravedlnenú neprítomnosť na vyučovaní
 - neupravenie výkonu práv a povinností zákonných zástupcov žiakov
- neupravenie podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov a ich ochrany pred sociálno-patologickými javmi, diskrimináciou alebo násilím
- nevyžadovanie informovaného súhlasu zákonného zástupcu pri organizovaní aktivít

Akceptovanie 66,7 % odporúčaní riaditeľmi kontrolovaných subjektov sa pozitívne prejavilo vo vytvorení podmienok smerujúcich k zlepšeniu riadenia a výchovno-vzdelávacej činnosti škôl.

Neakceptovanie 33,3 % malo negatívny vplyv na riadenie škôl a podmienky výchovy a vzdelávania. Nedostatočné využívanie efektívnych metód vyučovania malo vplyv na rozvoj vyšších kognitívnych procesov žiakov a ich sebahodnotiacich a hodnotiacich zručností.

Splnením 94 % prijatých opatrení zo strany kontrolovaných subjektov a 91,7 % uložených opatrení ŠŠI boli vytvorené podmienky na skvalitnenie riadenia škôl a podmienok výchovy a vzdelávania. Výpovedná hodnota ŠkVP ako základného dokumentu školy s ucelenými informáciami o štúdiu sa zvýšila prerokovaním v rade školy a v pedagogickej rade, vypracovaním UP a vlastných poznámok k UP a vymedzením využitia disponibilných hodín. Objektivita prijímacieho konania bola podporená splnením opatrení týkajúcich sa vytvorenia a opravy testov z profilových predmetov v súlade s nastavenými kritériami hodnotenia. Dodržaním príslušných pokynov vydaných NIVAM bol zabezpečený objektívny priebeh externých testovaní. Zosúladienie školského poriadku so všeobecne záväzným právnym predpisom umožnilo uplatňovať práva žiakov a ich zákonných zástupcov v plnom rozsahu.

V dôsledku nespĺnenia opatrení zo strany kontrolovaných subjektov nebol zabezpečený súlad obsahu prijímacích skúšok so vzdelávacím štandardom predmetu SJL pre nižšie stredné vzdelávanie.

3.4 ODPORÚČANIA

ODPORÚČANIA NA ÚROVNI ŠKÔL

- Aktualizovať ŠkVP ako strategický dokument školy s uvedením aktuálneho UP pri dodržiavaní poznámok k RUP.
- Využívať efektívne stratégie vyučovania zamerané na rozvíjanie vyšších kognitívnych procesov a kritického myslenia; rozvoj divergentného myslenia žiakov; rozvoj prezentačných a argumentačných schopností žiakov a rozvoj hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností.
- Podporovať vzdelávanie PZ v oblasti kooperatívnych techník na podporu učenia sa žiakov; na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu a zabezpečiť interné odovzdávanie poznatkov zo vzdelávaní.
- Monitorovať a vyhodnocovať uplatňovanie a dosah získaných profesijných kompetencií PZ zo vzdelávaní na kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu.
- Realizovať hospitačnú činnosť zacielenú na využívanie efektívnych stratégií vyučovania a na rozvíjanie vyšších kognitívnych procesov, sebahodnotiacich zručností žiakov a uplatňovanie tímovej kooperácie.
- Realizovať kontrolnú činnosť vedenia školy, zistenia analyzovať, prijímať opatrenia na odstránenie nedostatkov a kontrolovať ich plnenie.
- Monitorovať a vyhodnocovať bezpečnosť žiakov najmä v oblasti kyberšikanovania, ako aj úroveň vzájomných vzťahov medzi učiteľmi a žiakmi, v prípade potreby prijímať vhodné opatrenia a kontrolovať efektívnosť ich uplatňovania.
- Zefektívniť systém samostatného výchovného poradenstva, kariérového poradenstva, psychologického poradenstva a prevencie tak, aby všetky jeho zložky kooperovali a boli navzájom obsahovo prepojené bez spájania funkcií.
- Zabezpečiť funkčný systém poskytovania poradenstva pri riešení osobnostných vzdelávacích a sociálnych potrieb žiakov, ich zákonných zástupcov a pedagogických zamestnancov.
- Nastaviť funkčné sebahodnotiace procesy školy s účelnou participáciou učiteľov pri identifikácii slabých stránok školy a ich zlepšení prostredníctvom zmysluplného a realizovateľného autoevalvačného plánu, efektívnej analýzy a hodnotenia plnenia čiastkových a hlavných cieľov a jeho následnej modifikácie.
- Vytvárať v bilingválnom štúdiu nové predmety vyučované v druhom VUJ len pri zabezpečení výučby kvalifikovanými pedagogickými zamestnancami.
- Zabezpečiť dodržiavanie pokynov NIVAM na externom testovaní.
- Zabezpečiť pre pedagogických zamestnancov ako zostavovateľov prijímacej skúšky zo SJL a MAT vzdelávanie zamerané na získanie kompetencie tvoríť testy so zameraním na všetky aspekty tvorby testu (*psychologické, metodologické a didaktické*).
- Zostaviť pre 1. termín a 2. termín prijímacích skúšok rôzne varianty testov z profilových predmetov pri zachovaní rovnakej obťažnosti a s rovnomerným zastúpením úloh z oblastí podľa vzdelávacích štandardov štátneho vzdelávacieho programu ZŠ z profilových predmetov.
- Zaradiť v testoch úlohy overujúce schopnosť analytického myslenia, ako aj schopnosť uchádzačov čítať s porozumením; zvýšiť úroveň obťažnosti pri zostavovaní testových položiek na prijímacie skúšky v predmete MAT; stanoviť jednoznačné kritériá na hodnotenie úloh vo vzťahu k posudzovaniu správnosti ich riešenia pri tvorbe kľúča správnych odpovedí.
- Zabezpečiť dodržiavanie práv žiakov a zákonných zástupcov v ŠP a bezpečnosť a ochranu zdravia žiakov.

ODPORÚČANIA PRE ZRIAĐOVATEĽOV

- Zriaďovať bilingválne gymnáziá len pri zabezpečení odbornosti výchovno-vzdelávacieho procesu.
- Zabezpečiť včasnú distribúciu menovacích dekrétov predsedom ŠMK a PMK.
- Zabezpečiť v spolupráci s riaditeľmi škôl vybavenosť škôl potrebnými priestorovými podmienkami a materiálno-technickými prostriedkami.

ODPORÚČANIA NA ÚROVNI SYSTÉMU

- Zabezpečiť podmienky na realizovanie bilingválneho štúdia zmenami v poznámkach k RUP pre gymnáziá s dvoma VUJ (*5-ročný vzdelávací program*) zavedením povinnosti vyučovať tri povinné vyučovacie predmety v druhom VUJ len v predmetoch zo vzdelávacích oblastí *Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami, Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Umenie a kultúra*.
- Zabezpečiť edukačné publikácie na výučbu predmetov vyučovaných v ANJ zo VO uvedených v RUP pre bilingválne gymnáziá okrem VO Zdravie a pohyb.
- Vymedziť legislatívne kvalifikačné predpoklady na výkon pracovnej činnosti zahraničného lektora, ktorý vykonáva pracovnú činnosť pedagogického zamestnanca v kategórii učiteľ.
- Vymedziť úpravou právnych predpisov organizáciu maturitnej skúšky v študijnom odbore *7902 J 74 gymnázium – bilingválne štúdium* tak, aby sa ústna forma MS niektorého/niektorých z voliteľných predmetov konala v druhom VUJ.
- Zaviesť povinnosť (*ak sa v triedach s dvoma VUJ vzdeláva viac ako 24 žiakov*) delenia tried na skupiny aj v prípade predmetov vyučovaných v druhom VUJ v alternácii s možnosťou, že v triede budú vyučovať súčasne dvaja vyučujúci príslušného predmetu, čo umožní zvyšovať jazykové a súčasne aj špecifické predmetovo orientované kompetencie žiakov.
- Aktualizovať sieť škôl a školských zariadení s uvedením sídla/adresy školy.
- Zamerať profesijný rozvoj učiteľov na uplatňovanie efektívnych stratégií vyučovania, na riešenie divergentných úloh a tvorbu ich kritérií úspešnosti, na rozvoj kritického myslenia, hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností ako nástroja sebaregulácie v procese učenia sa.
- Zabezpečiť pre pedagogických zamestnancov vzdelávanie zamerané na metodiku tvorby testov (*aj testov na prijímacie konanie*) zabezpečujúcich komplexnejšie overovanie úrovne vedomostí a zručností žiakov.
- Zvážiť zavedenie jednotných štandardizovaných testov prijímacích skúšok pre uchádzačov o stredné vzdelávanie (*testy s rozlišovacím charakterom*) a stanoviť váhu výsledkov jednotných prijímacích skúšok vo vzťahu k ostatným podmienkam prijímacieho konania, ktoré budú výsledkom autonómneho rozhodnutia každej školy.
- Doplniť do vyhlášky č. 224/2022 Z. z. o strednej škole paragraf týkajúci sa úprav externého testovania pre žiakov so ŠVVP na GYM s osemročným VP a tanečných konzervatóriách.

4. STREDNÉ ODBORNÉ ŠKOLY, STREDNÉ ŠPORTOVÉ ŠKOLY, ŠKOLY UMELECKÉHO PRIEMYSLU, KONZERVATÓRIÁ

Štátna školská inšpekcia vykonala komplexné inšpekcie v štátnych a súkromných stredných školách a tematické inšpekcie v štátnych, súkromných a cirkevných SŠ vo všetkých krajoch SR.

Prehľad o vykonaných inšpekciách		Komplexné	Tematické		
			Úroveň vyučovania anglického jazyka	Realizácia internej časti maturitnej skúšky v SOŠ	Realizácia záverečných skúšok
Vyučovací jazyk škôl	slovenský	21	18	14	9
	slovenský a maďarský	0	0	0	1
	maďarský	1	0	0	0
Zriaďovateľ	štátne školy	6	14	12	0
	súkromné školy	16	3	1	8
	cirkevné školy	0	1	1	2
Sídlo školy	mesto	21	18	14	10
	vidiek	1	0	0	0
Spolu za SR		22	18	14	10

4.1 STAV A ÚROVEŇ VÝCHOVNO-VZDELÁVACIEHO PROCESU, PEDAGOGICKÉHO RIADENIA A PODMIENOK VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav a úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu, pedagogického riadenia a podmienok výchovy a vzdelávania v strednej odbornej škole.

V kontrolovaných školách sa vzdelávalo v dennej i externej forme štúdia **4 386** žiakov, z toho 341 žiakov so ZZ a v ŠO 1 žiak s nadaním. V **dennej forme** štúdia sa v ŠO v 187 triedach vzdelávalo 3 813 žiakov, z toho 424 v SDV. V 2-ročných a 3-ročných UO sa v 35 triedach vzdelávalo 408 žiakov, z toho 62 v SDV. V **externej forme** štúdia sa spolu v ŠO a UO vzdelávalo 165 žiakov v 23 triedach.

Údaje o počte žiakov a tried v ŠO a UO v dennej forme štúdia	Celkový počet žiakov	Študijské odbory	3-ročné učebné odbory	2-ročné učebné odbory
Počet tried	222	187	31	4
Celkový počet žiakov	4 386	3 813	374	34
Celkový počet žiakov so ŠVVP	342	282	59	1
z nich so ZZ	341	281	59	1
z nich s nadaním	1	1	0	0

Výchovno-vzdelávací proces zabezpečovalo 472 PZ, z nich 58 MOV, 6 trénerov a 2 pedagogickí asistenti. 8 OZ pracovalo v školách ako školskí psychológovia. **Podporné inkluzívne tímy** boli zriadené v 6 školách.

Štátna školská inšpekcia vyhodnocovala stav a úroveň pedagogického riadenia, podmienok výchovy a vzdelávania na základe výsledkov priameho pozorovania výchovno-vzdelávacieho procesu na vyučovacích hodinách, rozhovorov s vedúcimi PZ, s vyučujúcimi a MOV, analýzou pedagogickej a ďalšej dokumentácie školy a fyzickou prehliadkou školských priestorov a ich vybavenia. Ďalšími zdrojmi postojov a názorov na klímu školy a vzájomné vzťahy medzi aktérmi výchovy a vzdelávania boli výsledky dotazníkov zadané PZ a OZ, žiakom vybraných ročníkov a členom školského parlamentu. Dôležité informácie vyplynuli aj z riadených rozhovorov s riaditeľmi škôl, výchovnými poradcami a koordinátormi vo výchove a vzdelávaní.

PRIEBEH VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Priebeh výchovy a vzdelávania ŠŠI sledovala vo všeobecnom a odbornom teoretickom vzdelávaní a v praktickej príprave. Celkovo bolo vykonaných **801** hospitácií na **1 020** vyučovacích hodinách.

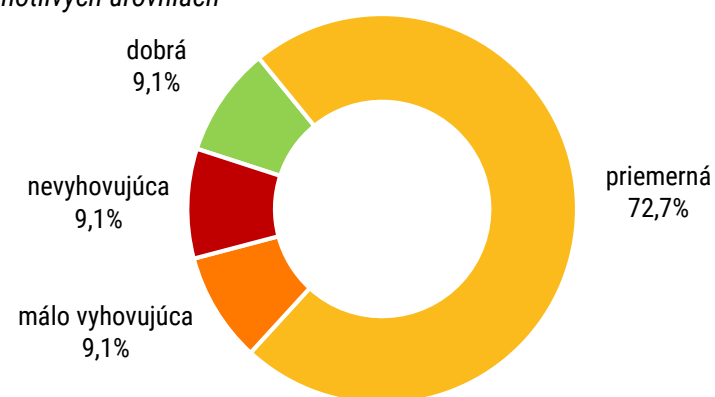
Vzdelávanie	Počet hospitácií	Počet vyučovacích hodín
Všeobecné vzdelávanie	363	367
Odborné teoretické vzdelávanie	279	284
Praktická príprava	159	369

VŠEOBECNÉ A ODBORNÉ TEORETICKÉ VZDELÁVANIE

V predmetoch **všeobecného vzdelávania** bolo vykonaných 363 hospitácií na 367 vyučovacích hodinách v 14 predmetoch zo VO *Jazyk a komunikácia, Matematika a práca s informáciami, Človek a príroda, Človek a spoločnosť, Človek a hodnoty, Zdravie a pohyb*.

Výchovno-vzdelávací proces vo **všeobecnom vzdelávaní** dosiahol v **2** školách dobrú úroveň, v **16** priemernú, v **2** málo vyhovujúcu a v **2** školách úroveň nevyhovujúcu.

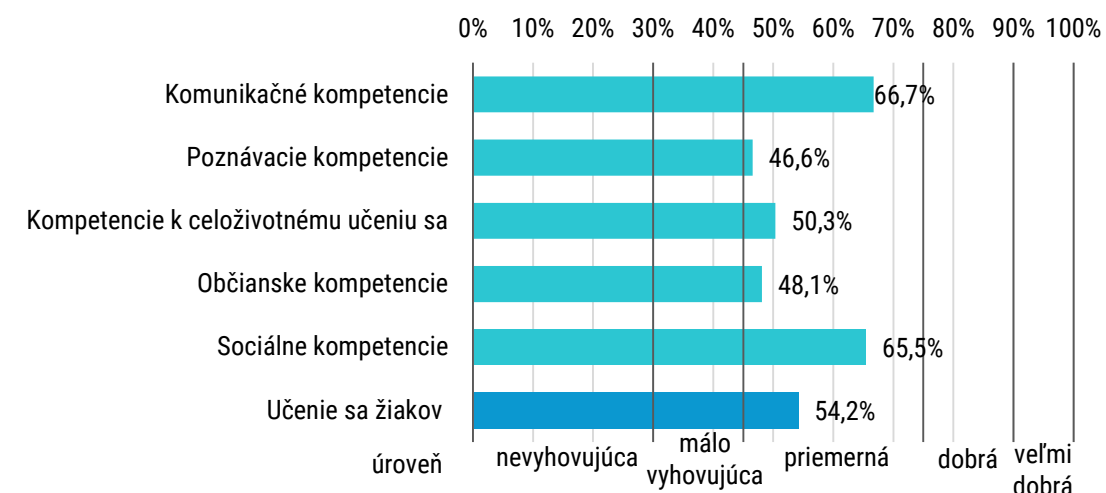
GRAF 78 Priebeh výchovy a vzdelávania v predmetoch všeobecného vzdelávania – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach

ROZVÍJANIE KLÚČOVÝCH KOMPETENCIÍ V UČENÍ SA ŽIAKOV ŠO A UO VO VŠEOBECNOM VZDELÁVANÍ BOLO NA PRIEMERNEJ ÚROVNI.

Najlepšie hodnotené boli komunikačné kompetencie, avšak ich hodnotenie znižovali málo vyhovujúce komunikačné zručnosti žiakov UO. Vo všeobecnom vzdelávaní žiaci UO preukázali komunikačné, občianske a kompetencie k celoživotnému učeniu na málo vyhovujúcej úrovni a najslabšiu – nevyhovujúcu úroveň dosiahli v oblasti poznávacích kompetencií.

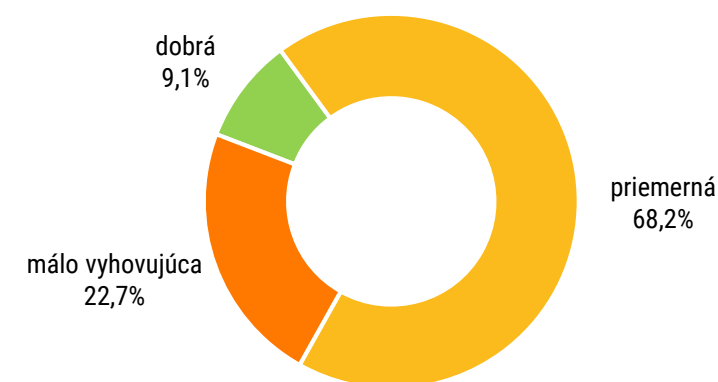
GRAF 79 Hodnotenie rozvíjania kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch všeobecného vzdelávania v študijných a učebných odboroch

V **odbornom teoretickom vzdelávaní** bolo vykonaných 279 hospitácií na 284 vyučovacích hodinách v 37 ŠO a 8 UO.

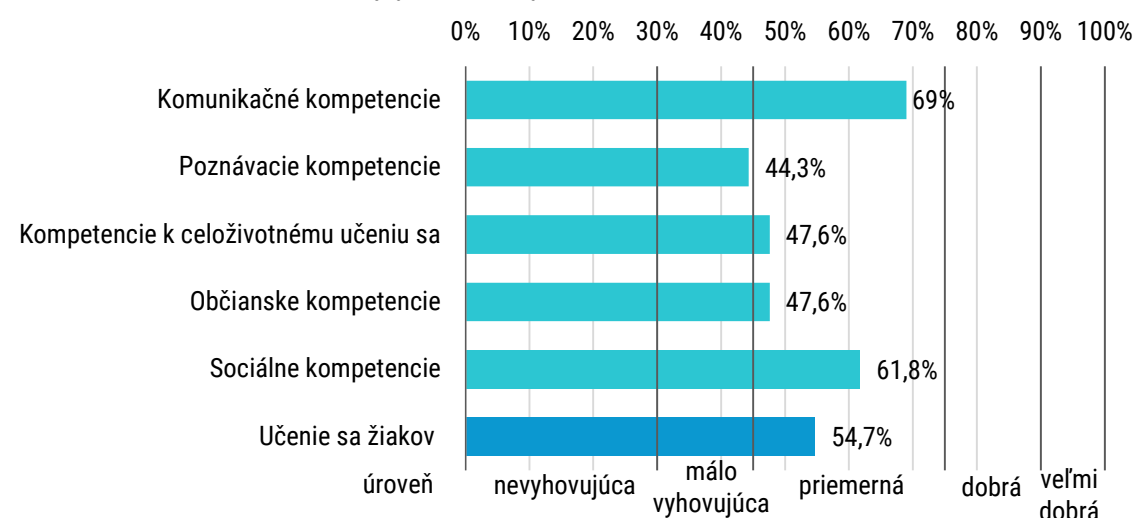
Výchovno-vzdelávací proces v odbornom teoretickom vzdelávaní dosiahol v **2** školách dobrú úroveň, v **15** priemernú a v **5** školách úroveň málo vyhovujúcu.

GRAF 80 Priebeh výchovy a vzdelávania v predmetoch odborného teoretického vzdelávania – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach

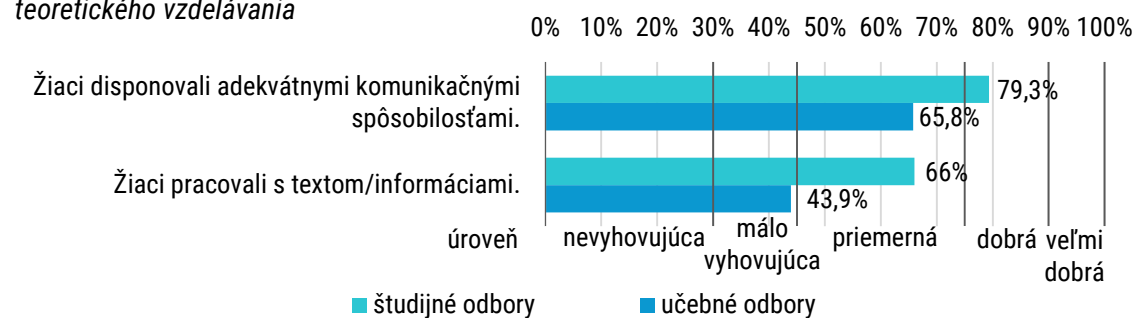

ROZVÍJANIE KLÚČOVÝCH KOMPETENCIÍ V UČENÍ SA ŽIAKOV V ODBORNOM TEORETICKOM VZDELÁVANÍ BOLO NA PRIEMERNEJ ÚROVNI.

Najlepšie boli rozvíjané komunikačné kompetencie, ich úroveň však znižovala nedostatočná práca s textom (najmä v UO), ako aj monologické metódy výkladu a kladenie uzatvorených otázok umožňujúcich len jednoslovné alebo heslovité odpovede. Celkovú úroveň občianskych kompetencií a kompetencií k celoživotnému učeniu sa, ako i poznávacích kompetencií znižovala málo vyhovujúca alebo nevyhovujúca úroveň žiakov UO. Rozdielna úroveň sledovaných kompetencií sa prejavila aj v predmetoch odborného teoretického vzdelávania, kde najslabšie hodnotenou kompetenciou na nevyhovujúcej úrovni boli poznávacie kompetencie v UO.

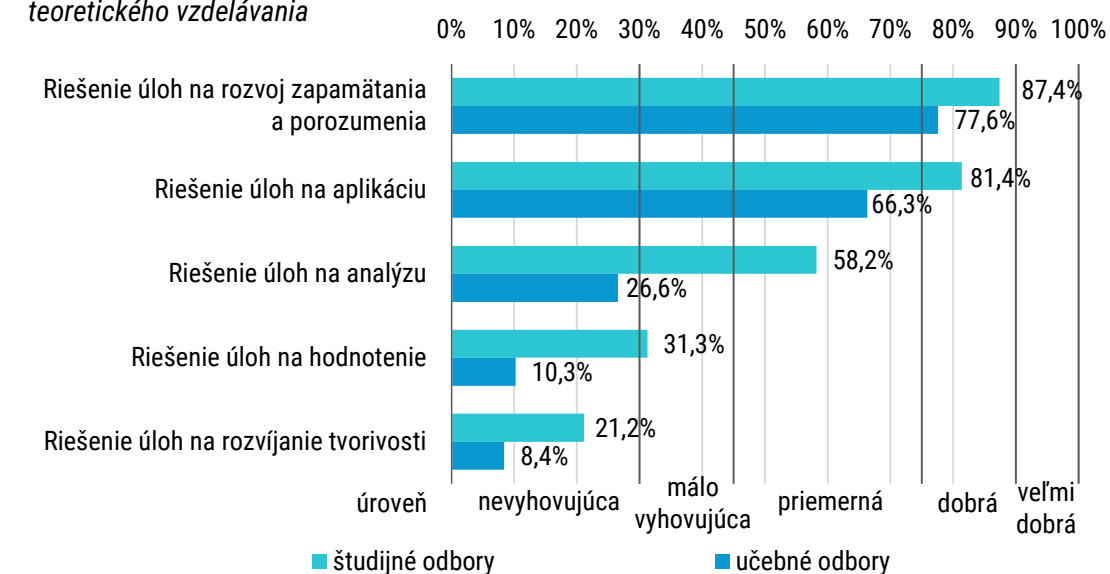
GRAF 81 Hodnotenie rozvíjania kľúčových kompetencií v kontrolovaných predmetoch odborného teoretického vzdelávania v študijných a učebných odboroch

Na vyučovacích hodinách všeobecného, ako i odborného teoretického vzdelávania žiaci preukázali **priemernú úroveň komunikačných kompetencií**. Väčšinou disponovali adekvátnou slovnou zásobou, vyjadrovali sa kultúrovane, plynule a pohotovo ústnou aj písomnou formou, uplatňovali aj odbornú terminológiu. Obmedzené vyjadrovacie schopnosti, nedostatočná slovná zásoba a nespisovný prejav bol pozorovaný najmä u žiakov UO (65,8 % úroveň). Častým limitujúcim aspektom pre ďalší rozvoj ich komunikačných spôsobilostí bolo neposkytnutie dostatočného času na premyslenie a sformulovanie odpovedí, tendencia niektorých učiteľov k monologickej metóde výkladu alebo k riadenému rozhovoru s prevahou zatvorených otázok umožňujúcich len jednoslovné alebo heslovité odpovede. Výrazné nedostatky boli pozorované na vyučovacích hodinách v predmete SJSL, kde žiaci v ŠO i UO nedokázali prekonať jazykovú bariéru ani po povzbudzovaní k slovnému prejavu, nevedeli sa samostatne vyjadrovať, v rečovom prejave sa vyskytovalo množstvo gramatických chýb, v minimálnej miere pracovali s textom a slabá úroveň čítania žiakov sťažovala pochopenie textu a neumožňovala riešiť úlohy na rozvíjanie čitateľských zručností. V 1 škole, kde v UO prevládali žiaci cudzej národnosti, učitelia podporovali ich zapojenie sa do komunikácie pomalším a výrazným vyjadrovaním sa, zadávaním otázok viacerými spôsobmi a poskytnutím času na odpoveď. **Práca s textom** bola u žiakov ŠO rozvíjaná na priemernej (66 %), u žiakov UO len na málo vyhovujúcej úrovni (43,9 %). Žiaci pracovali s umeleckými aj vecnými textami, v predmetoch odborného vzdelávania s textami odbornými. Informácie získavali z auditívnych, printových i elektronických zdrojov. Schopnosť pracovať s informáciami prostredníctvom digitálnych technológií preukázali pri práci s rôznymi softvérmi (účtovníctvo, grafické editory), či dokladmi (faktúry, objednávky). Na väčšine hodín žiaci porozumeli obsahu textu, identifikovali a reprodukovali potrebné informácie, avšak nachádzať širšie súvislosti a spájať ich s osvojenými poznatkami vedeli najmä žiaci ŠO. Kritický text posúdiť preukázali žiaci ŠO, v UO túto spôsobilosť žiaci neprejavili alebo nemali možnosť preukázať. Rozvíjanie komunikačných spôsobilostí bolo čiastočne obmedzené neposkytnutím možnosti pracovať s textom a vyhľadávať informácie z rôznych zdrojov.

GRAF 82 Hodnotenie rozvíjania komunikačných kompetencií v predmetoch všeobecného a odborného teoretického vzdelávania

Komunikačné kompetencie boli rozvíjané na priemernej a zároveň na najvyššej úrovni vo všeobecnom i odbornom teoretickom vzdelávaní. Žiaci ŠO i UO disponovali rozvinutou slovnou zásobou s primeraným využitím odbornej terminológie. Rozvoj komunikačných spôsobilostí oslabovala nedostatočná práca s textom zameraná na hodnotenie, posudzovanie a vyjadrenie vlastného stanoviska, ktorá absentovala najmä u žiakov v UO.

Najmenej preukázané a zároveň najmenej podporované vyučujúcimi boli **poznávacie kompetencie**. Na tretine hodín vo všeobecnom vzdelávaní učitelia nevyužívali efektívne vyučovacie stratégie podporujúce rozvíjanie týchto spôsobilostí. Na hospitovaných hodinách riešili žiaci prevažne úlohy na úrovni zapamätania a porozumenia formou kvízov alebo frontálneho opakovania, kde dosiahli žiaci ŠO i UO dobrú úroveň. Schopnosť aplikovať vedomosti preukázali žiaci ŠO na dobrej a žiaci UO na priemernej úrovni vo všeobecných i v odborných predmetoch. **Vyššie myšlienkové operácie** mali možnosť rozvíjať prioritne žiaci ŠO pri riešení **analytických úloh** (napríklad v predmete ANJ určovaním pravidiel použitia gramatického javu, v predmete INF využívaním vstupných a výstupných zariadení počítača v ekonomických firmách, v odborných predmetoch posúdením výhod právnej formy podnikania). Na nevyhovujúcej úrovni bolo analytické myslenie žiakov UO v dôsledku neposkytnutia vhodných stimulov na jeho rozvoj. V procese edukácie pracovali žiaci s **úlohami na hodnotenie** len na tretine vyučovacích hodín (napríklad v SJL prednes prejavu, v ANJ vyjadrovanie argumentov proti užívaniu dopingov v športe). Zaujať stanovisko, vybrať optimálne riešenie či prispôbiť činnosť situácii dokázali len v menšej miere, preto žiaci ŠO dosiahli málo vyhovujúcu úroveň a žiaci UO nevyhovujúcu úroveň. Možnosť **tvoriť** a preukázať kreativitu dostali žiaci v minimálnej miere (napríklad na SJL tvorili báseň, v odborných predmetoch v ŠO navrhovali animáciu loga, rozloženie internetovej stránky, žiaci UO pripravovali vlastné pokrmy), čo sa prejavilo nevyhovujúcou úrovňou nielen u žiakov UO, ale aj ŠO. **Bádateľsky orientované vyučovanie** sa na sledovaných hodinách vyskytlo len ojedinele.

GRAF 83 Hodnotenie rozvíjania poznávacích kompetencií v predmetoch všeobecného a odborného teoretického vzdelávania

Rozvíjanie poznávacích kompetencií dosiahlo najnižšiu úroveň.

Vo všeobecnom vzdelávaní boli **poznávacie kompetencie** preukázané na priemernej úrovni, v odbornom vzdelávaní na málo vyhovujúcej úrovni. Výrazný rozdiel sa prejavil medzi žiakmi ŠO a UO. Kým žiaci ŠO dosiahli priemernú úroveň vo všeobecnom i odbornom vzdelávaní, u žiakov UO bola úroveň nevyhovujúca vo všeobecnom i odbornom vzdelávaní. Úroveň poznávacích kompetencií ovplyvnila nízka miera zadávania úloh na rozvíjanie vyšších kognitívnych procesov, najmä úloh zameraných na rozvíjanie hodnotenia a kreativity.

Kompetencie k celoživotnému učeniu sa žiaci prejavili na prevažnej väčšine hodín aktívnym záujmom o preberané témy a spontánnym zapájaním sa do naplánovaných učebných aktivít. Ak žiaci ŠO dostali príležitosť, prejavili schopnosť kriticky myslieť a nachádzať súvislosti medzi nastolenými problémami. Samostatne nájsť chybu a hľadať jej riešenie preukázali najmä žiaci ŠO, žiaci UO to dokázali len s pomocou učiteľa, čím sa znižovala úroveň ich autonómneho učenia sa. Negatívom bola slabá podpora hodnotenia vlastných výkonov či výkonov spolužiakov, žiaci boli v malej miere vedení k identifikácii svojich slabých a silných stránok a k uvedomeniu si svojho pokroku v učení. Nedostatočne rozvinuté hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti žiakov vyplývali i z menej dôsledne formulovaných a efektívne overovaných výchovno-vzdelávacích cieľov, ktoré nie vždy vyjadrovali pre nich plánovaný merateľný progres a zároveň z málo konkrétnych, argumentačne podporených vyjadrení učiteľov pri hodnotení ich výkonov.

Kompetencie k celoživotnému vzdelávaniu boli preukázané na priemernej úrovni vo všeobecnom i v odbornom vzdelávaní. Ich rozvoj bol podporený motiváciou žiakov učiť sa a nadobúdať nové poznatky, oslaboval ho nedostatok príležitostí na prácu s chybou, sebahodnotenie a hodnotenie výkonu spolužiakov.

Rozvoj **občianskych kompetencií** väčšina žiakov preukázala schopnosťou a ochotou vyjadriť svoje názory k preberanej učebnej téme i súvisiacim všeobecným a spoločenským témam. Ak bol vytvorený priestor na diskusiu, žiaci aktívne počúvali rešpektujúc názory spolužiakov. Jednotlivci s vyučujúcimi o odlišných stanoviskách diskutovali, vhodnou argumentáciou zväčša vedeli obhájiť a zdôvodniť vlastné postoje.

Úroveň občianskych kompetencií bola priemerná vo všeobecnom i odbornom vzdelávaní. Žiaci ŠO i UO dokázali vyjadriť svoj názor, avšak obhájiť ho a argumentačne podložiť preukázali len na polovici hodín, čo limitovalo prehlbovanie ich občianskych kompetencií.

Sociálne kompetencie na hodinách žiaci preukázali dodržiavaním pravidiel, vzájomným ústretovým a nekonfliktným správaním a efektívnou komunikáciou medzi sebou navzájom a aj medzi učiteľmi a žiakmi. Spolu s učiteľmi sa podieľali na vytváraní priaznivej triednej klímy. Počas sledovaných hodín dodržiavali dohodnuté pravidlá správania, prevládala vzájomný rešpekt. Rezervy sa prejavili v nedostatočnom uplatňovaní kooperatívnych foriem vyučovania. Pri vytvorených príležitostiach na pracovné aktivity vo dvojici/skupine alebo tíme dodržiavali nastavené pravidlá, spolupracovali, zväčša sa aktívne podieľali na plnení úloh. Žiaci síce prezentovali výsledky spoločnej práce, ale iba výnimočne ich dokázali objektívne posúdiť a argumentačne podložiť. Schopnosť prezentovať a zdôvodňovať výsledky svojej práce nepreukázali aj preto, že neboli k tomu učiteľmi vedení.

Dosiahnutá priemerná úroveň sociálnych kompetencií vo všeobecnom i odbornom vzdelávaní bola podporená dodržiavaním pravidiel i vzájomnou ústretovou a efektívnou komunikáciou medzi všetkými aktérmi edukačného procesu. Oslabovalo ju nedostatočné využitie kooperatívnych foriem práce.

Učitelia najčastejšie uplatňovali tradičné výučbové metódy, v ktorých prevládala výklad, riadený rozhovor, menej často brainstorming, diskusia a didaktické hry. Vytvárali príležitosti najmä na aplikáciu vedomostí v reálnych situáciách, metódy a formy práce smerujúce k rozvíjaniu vyšších myšlienkových procesov boli pozorované najviac na úrovni analýzy, menej často na úrovni hodnotenia a tvorivosti, čo malo priamy dopad na nízku úroveň rozvoja vyšších myšlienkových procesov u žiakov. Väčšina učiteľov zaisťovala v procese edukácie všeobecnovzdelávacích a odborných predmetov optimálne pracovné podmienky a dbali na dodržiavanie dohodnutých pravidiel. Takmer na všetkých sledovaných hodinách všeobecného i odborného vzdelávania učitelia svojím prístupom vytvárali atmosféru istoty a psychického bezpečia, čím podporovali u žiakov rozvoj sebadôvery a umožňovali im zažiť úspech. Zadávaním rovnakých úloh bez ohľadu na individuálne schopnosti žiakov na polovici vyučovacích hodín neposkytovali dostatočné podporné stimuly pre učenie sa každého žiaka.

K aktívnemu a **zmysluplnému využitiu IKT** viedli žiakov na menej ako polovici hodín. Vo vyučovaní dominovalo slovné hodnotenie žiakov s optimálne kombinovanou pochvalou a kritikou, v minimálnej miere bola uplatnená klasifikácia. Nezdôvodnením hodnotenia na viac ako polovici hodín neposkytli vyučujúci žiakom spätnú väzbu na ich výkony.

Hlavné zistenia z priameho pozorovania vyučovacích hodín teoretického vzdelávania

POZITÍVNE ZISTENIA

- priaznivá pracovná atmosféra založená na vzájomnom rešpekte učiteľov a žiakov

OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

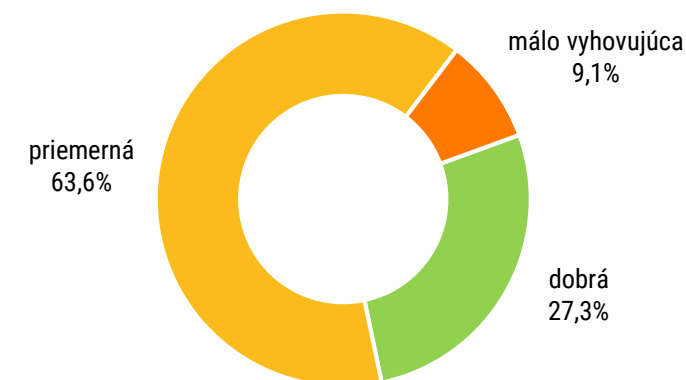
- zameranie čítania s porozumením na integráciu a interpretáciu myšlienok
- rozvíjanie poznávacích kompetencií na úrovni vyšších myšlienkových procesov prostredníctvom úloh zameraných na analýzu, hodnotenie a tvorivosť
- rozvíjanie kompetencií k celoživotnému učeniu sa vytváraním príležitostí na prácu s chybou, sebahodnotenie a hodnotenie žiakov
- rozvíjanie sociálnych kompetencií so zameraním na prácu v skupinách/tíme

PRAKTICKÁ PRÍPRAVA

V praktickej príprave bolo spolu vykonaných 149 hospitácií na 369 vyučovacích hodinách.

Úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu bola v **14** školách priemerná, v **6** školách dobrá a v **2** školách málo vyhovujúca.

GRAF 84 *Priebeh výchovy a vzdelávania v predmetoch praktickej prípravy – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach*

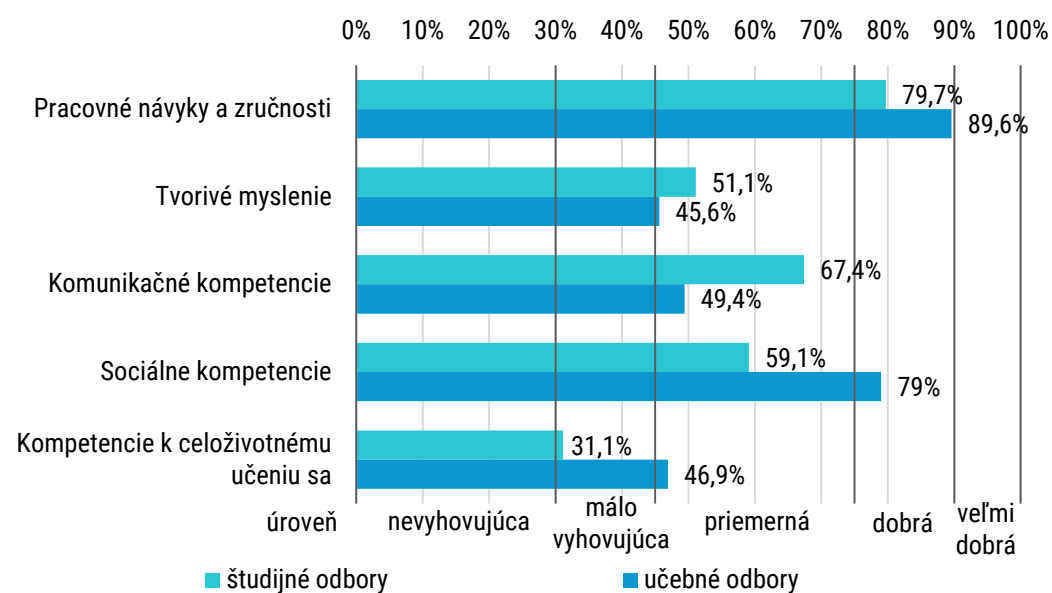
Praktická príprava sa v sledovaných školách uskutočňovala formou odborného výcviku, cvičení a praxe. Väčšina predmetov v technických i netechnických odboroch sa realizovala **skupinovú formou** vyučovania, kde ŠŠI vykonala 136 hospitácií, na ktorých sa zúčastnilo 27 % zo všetkých žiakov ŠO aj UO. V **individuálnej forme** vyučovania sa uskutočnilo 23 hospitácií, prítomných bolo 59 žiakov zo všetkých žiakov ŠO a UO.

Prehľad o počte žiakov a hospitáciách praktickej prípravy	NETECHNICKÉ ODBORY		TECHNICKÉ ODBORY		Spolu
	Individuálna forma	Skupinová forma	Individuálna forma	Skupinová forma	
Počet hospitácií	16	123	7	13	159
Počet hodín hospitácií	31	258	19	61	369
Počet žiakov triedy/skupiny	50	1 646	48	127	1 871
Počet žiakov prítomných na hodine	32	1 091	27	97	1 247

NETECHNICKÉ ODBORY

V netechnických odboroch bolo vykonaných 139 hospitácií na 289 vyučovacích hodinách v 7 skupinách odborov (37 *Doprava, pošty a telekomunikácie*; 63/64 *Ekonomika a organizácia, obchod a služby I, II*; 72 *Publicistika, knihovníctvo a vedecké informácie*; 74 *Telesná kultúra a šport*; 76 *Učiteľstvo*; 86 *Umenie a umeleckoremeselná tvorba III*; 29 *Potravinárstvo*). Väčšina predmetov bola realizovaná skupinovú formou, 12 % individuálnou.

GRAF 85 Úroveň sledovaných kľúčových kompetencií žiakov netechnických odborov v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy v študijných a učebných odboroch – skupinová forma

Celková úroveň učenia sa žiakov v praktickej príprave v netechnických odboroch v skupinovej forme bola priemerná.

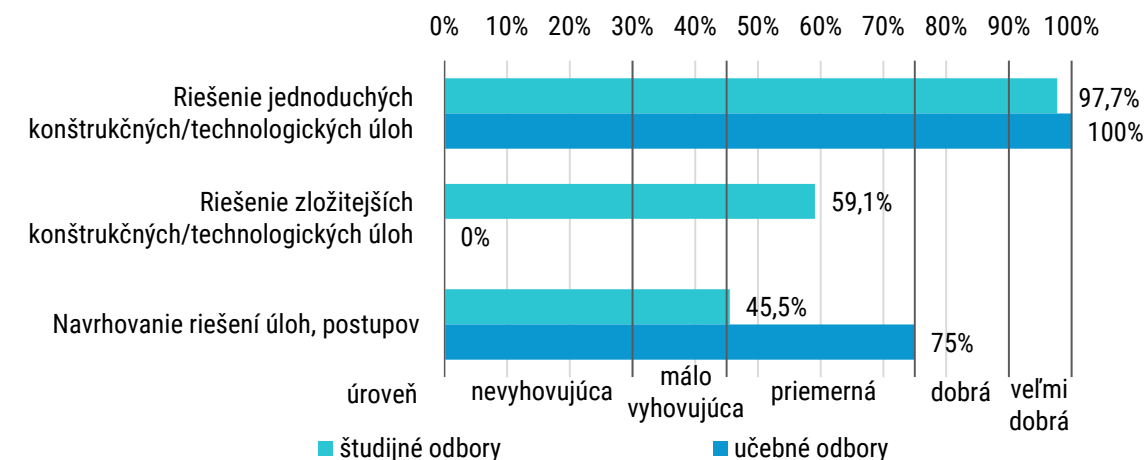
Žiaci v UO dosahovali mierne lepšie hodnotenie ako žiaci v ŠO. Rozdiely sa prejavili v úrovni rozvíjania tvorivého myslenia žiakov UO, ktorí pri riešení konštrukčných úloh dosahovali 0 % úspešnosť.

V hodnotení kľúčových kompetencií dosiahli žiaci dobrú a zároveň najlepšiu úroveň v rozvíjaní **pracovných návykov a zručností, na lepšej úrovni v UO ako v ŠO**. Preukázali znalosť základných pracovných techník, takmer na všetkých hodinách dodržiavali správne pracovné postupy a techniky pri praktických činnostiach. Ak žiaci dostali možnosť, aktívne využívali IKT, na 41 % hodín však príležitosť využívať IKT vo svojom učení nedostali. Počas výkonu práce na kontrolovaných pracoviskách preukázali adekvátne manuálne zručnosti a primeranú mieru samostatnosti pri realizácii bežných pracovných

úkonov, pracovali prevažne zodpovedne, v priamom kontakte s vyučujúcimi, inštruktormi a trénermi. Zadané úlohy dokončili v stanovenom čase a kvalite, teoretické vedomosti spájali s praktickými zručnosťami. Pracovné návyky a zručnosti získavali zväčša v podmienkach zodpovedajúcich odboru.

Rozvoj **tvorivého myslenia žiakov** bol v UO i v ŠO na priemernej úrovni. Žiaci v UO na veľmi dobrej a v ŠO na dobrej úrovni dokázali **samostatne a rutinne riešiť jednoduché praktické úlohy** spojené s rozvíjaním ekonomických, účtovných a administratívnych zručností (ŠO), ako aj pracovných spôsobilostí z oblasti gastronómie (UO), v ktorých využívali základné teoretické vedomosti a osvojené praktické zručnosti v konkrétnych pracovných činnostiach. Pri zložitejších aplikačných zadaniach osvojené poznatky, odborné a praktické zručnosti na základe predchádzajúcich skúseností zväčša vhodne aplikovali v nových neznámych podmienkach alebo použili zložitejšie techniky a technológie pri tvorbe finálneho produktu. Riešenie **aplikačných úloh** bolo v ŠO na priemernej, v UO na málo vyhovujúcej úrovni. V prípadoch, keď žiaci dostali príležitosť navrhnúť vlastné postupy a riešenia, len v menšej miere vedeli preukázať tvorivý prístup či samostatne sformulovať problém, prípadne navrhnúť konkrétny technologický postup. Približne na dvoch tretinách sledovaných hodín nedostali priestor samostatne **navrhovať postupy a riešenia úloh**, v minimálnej miere dokázali posúdiť efektívnosť zvoleného riešenia, dosiahnutá úroveň bola v UO na nevyhovujúcej a v ŠO na málo vyhovujúcej úrovni.

GRAF 86 Úroveň rozvíjania tvorivého myslenia pri riešení zadávaných úloh – netechnické odbory – skupinová forma

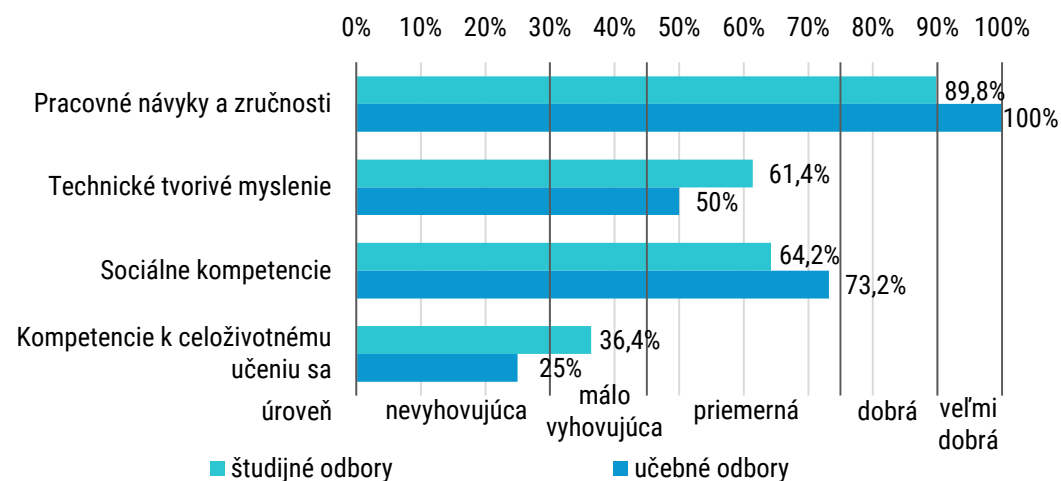
Komunikačné spôsobilosti boli u žiakov v ŠO i UO rozvíjané na priemernej úrovni, žiaci v ŠO dosiahli vyššiu úroveň v porovnaní so žiakmi v UO. Žiaci na hodinách uplatňovali zásady etickej komunikácie, disponovali primerane rozvinutými verbálnymi i neverbálnymi zručnosťami, vyjadrovali sa kultivovane, väčšinou správne uplatňovali odbornú terminológiu. Pri práci s odbornými textami a informáciami z rôznych zdrojov prejavili požadované návyky a primerané vedomosti na viac ako dvoch tretinách hodín. V oblasti rozvoja **sociálnych kompetencií** dosiahli dobrú úroveň žiaci v UO, žiaci v ŠO priemernú úroveň. Kooperatívne zručnosti prejavili žiaci nielen na vyučovacích hodinách pri práci vo dvojiciach či v skupinách, ale aj v cvičných firmách. Na viac ako polovici hodín výsledky práce nielen prezentovali, ale aj objektívne posudzovali a zdôvodňovali. Medzi učiteľmi, MOV a žiakmi prevládala vzájomná ústretová komunikácia podporujúca pozitívne vzťahy a priaznivú pracovnú atmosféru. **Kompetencie k celoživotnému učeniu sa** žiaci UO preukázali na priemernej úrovni a žiaci ŠO na málo vyhovujúcej úrovni, ich rozvoj bol limitovaný nedostatkom príležitostí na hodnotenie vlastného učebného výkonu a pokroku a absenciou možností ohodnotiť výkon spolužiakov.

V individuálnej forme praktickej prípravy v netechnických odboroch bolo učenie sa žiakov celkovo na priemernej úrovni. Vo všetkých sledovaných kľúčových kompetenciách žiaci dosiahli lepšie výsledky v predmetoch, ktoré sa vyučovali skupinovú formou. Najvýraznejší rozdiel sa prejavil v rozvíjaní kompetencií k celoživotnému učeniu sa, ktoré boli v individuálnej forme preukázané na nevyhovujúcej úrovni.

TECHNICKÉ ODBORY

V technických odboroch bolo vykonaných 20 hospitácií na 80 vyučovacích hodinách, z ktorých boli skupinovú formou realizované dve tretiny predmetov a 31 % individuálnou formou. Žiaci sa vzdelávali v 6 skupinách odborov (23/24 Strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba I, II; 25 Informačné a komunikačné technológie; 26 Elektrotechnika; 34 Polygrafia a médiá; 36 Stavebníctvo, geodézia a kartografia; 37 Doprava, pošta a telekomunikácie).

GRAF 87 Úroveň sledovaných kľúčových kompetencií žiakov technických odborov v kontrolovaných predmetoch praktickej prípravy v študijných a učebných odboroch – skupinová forma

Učenie sa žiakov v skupinovej forme praktickej prípravy v technických odboroch bolo hodnotené na priemernej úrovni.

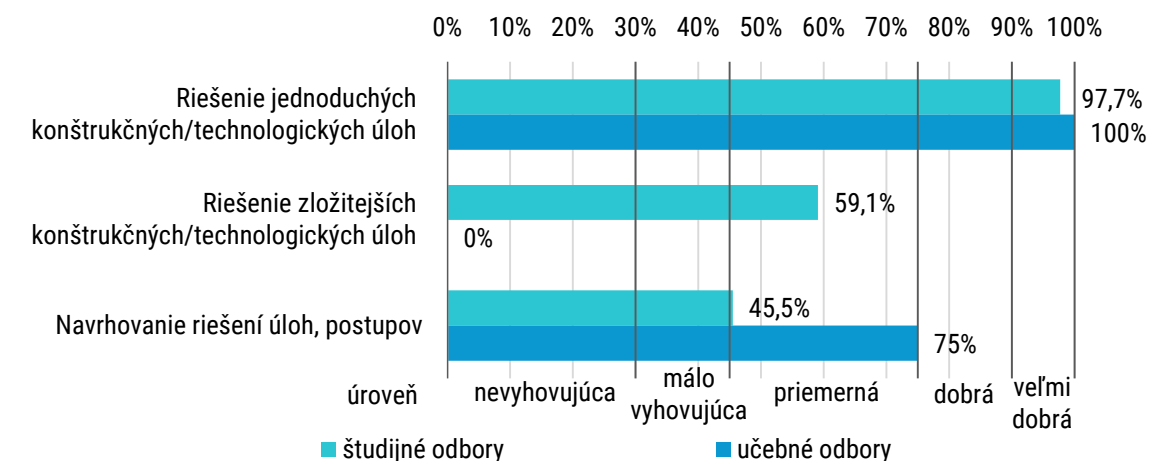
Výraznejšie rozdiely medzi žiakmi ŠO a UO sa prejavili v sociálnych kompetenciách a kompetenciách k celoživotnému učeniu sa, v ktorých žiaci UO dosiahli lepšie hodnotenie.

Žiaci disponovali **praktickými návykmi a pracovnými zručnosťami** v technických odboroch na veľmi dobrej úrovni. Poznali predpísané pracovné techniky a technologické postupy pri praktických činnostiach vo svojom odbore, pracovali s odborným softvérom, vedeli čítať technickú dokumentáciu, pri riešení úloh prejavili primeranú samostatnosť. Adekvátne manuálne zručnosti preukázali na hodinách OVY, kde samostatne vykonávali pracovné činnosti súvisiace s frézovaním drážok či zakreslením súčiastky podľa zvoleného modelu. Na hodinách praktických cvičení žiaci ŠO strojárstvo a ŠO mechatronika primerane uplatňovali nadobudnuté poznatky z metrológie, strojárskej konštrukcie i znalosti z aplikovania softvéru pri programovaní CNC strojov. Počas výkonu práce v odborných učebniach, v dielňach a na pracovisku zamestnávateľa dodržiavali disciplínu, používali pracovný odev a pracovné pomôcky, riadili sa pravidlami bezpečnosti a ochrany zdravia. Na všetkých sledovaných hodinách preberali osobnú zodpovednosť za vlastné konanie, dodržiavali dohodnuté pravidlá správania, čím podporovali rozvoj **sociálnych kompetencií**. Vzájomne si pomáhali, uplatňovali ústretovú komunikáciu vo vzťahu k spolužiakom aj učiteľom, pracovali vo dvojiciach, diskutovali a prezentovali výsledok svojej práce. Zlepšenie si vyžaduje rozvíjanie **kompetencií k celoživotnému učeniu sa**, úroveň ich rozvíjania bola málo vyhovujúca u žiakov ŠO a u žiakov UO dokonca nevyhovujúca. Sporadicky vytvorený priestor na sebahodnotenie žiaci nevedeli adekvátne využiť, na posúdenie hodnotenia učebného výkonu spolužiaka nemali príležitosť na väčšine hospitovaných hodín.

Pri rozvíjaní **technického tvorivého myslenia** žiakov výrazne dominovali jednoduché úlohy konštrukčného alebo technologického charakteru, v ktorých uplatňovali osvojené zručnosti a poznatky v prepojení s teoretickými vedomosťami, na veľmi dobrej úrovni ich preukázali žiaci UO (100 %) a aj žiaci ŠO (97,7 %). Zložitejšie konštrukčné a technologické úlohy zamerané na aplikáciu odborných vedomostí a zručností do praxe riešili na priemernej úrovni (59,1 %) iba žiaci ŠO, žiakom UO (0 %) takáto možnosť nebola poskytnutá. Uplatnené stratégie vyučovania na sledovaných hodinách stimulovali žiakov k aktívnemu činnostnému učeniu sa, samostatnosti a zodpovednosti za výsledky svojej práce,

menej však k podpore ich tvorivosti. Na viac ako polovici hodín žiaci nedostali príležitosť samostatne navrhovať technologické riešenia a tvoriť postupy, čo nepodporovalo rozvoj ich **technického tvorivého myslenia, ktoré bolo preukázané len na priemernej úrovni.**

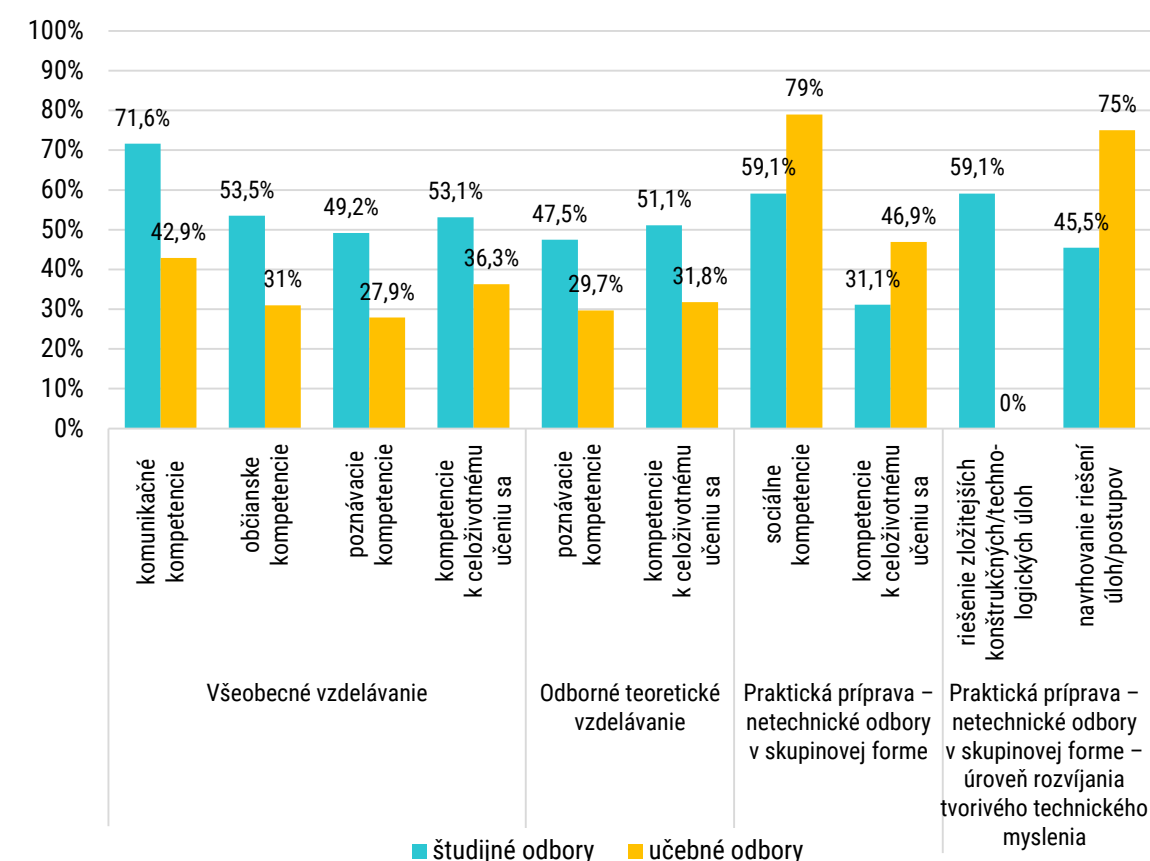
GRAF 88 Úroveň rozvíjania tvorivého technického myslenia pri riešení zadávaných úloh – skupinová forma praktickej prípravy – technické odbory

Celkovo dosiahlo učenie sa žiakov v individuálnej forme priemernú úroveň.

Preukázaná úroveň jednotlivých kompetencií v učení sa žiakov v technických odboroch medzi skupinovú a individuálnou formou praktickej prípravy bola porovnateľná, s výnimkou rozvíjania technického tvorivého myslenia žiakov, ktoré v individuálnej forme bolo na málo vyhovujúcej úrovni.

GRAF 89 Najvýraznejšie rozdiely v úrovni sledovaných kompetencií medzi žiakmi UO a ŠO vo všeobecnom a odbornom teoretickom vyučovaní a v praktickej príprave

Hlavné zistenia z priameho pozorovania vyučovacích hodín praktickej prípravy

POZITÍVNE ZISTENIA

- preukázanie osvojených praktických návykov a zručností, dodržiavanie stanovených pracovných a technologických postupov v podmienkach zodpovedajúcich odboru štúdia v praktickej príprave
- vytváranie priaznivej pracovnej klímy v priestoroch škôl a na pracoviskách praktickej prípravy

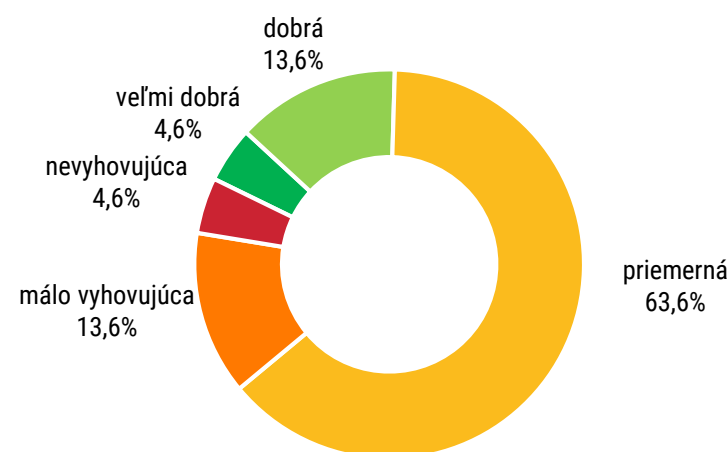
OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- rozvíjanie tvorivého/technického tvorivého myslenia žiakov zadávaním zložitejších úloh a vytváraním možností na navrhovanie riešení/postupov
- rozvíjanie zručností žiakov pri sebahodnotení a hodnotení činnosti spolužiakov s adekvátnou argumentáciou
- poskytovanie podporných stimulov pre učenie sa každého žiaka vzhľadom na jeho individuálne schopnosti

RIADENIE ŠKOLY

V 1 škole bola dosiahnutá úroveň veľmi dobrá, v 3 školách dobrá, v 14 priemernej, v 3 málo vyhovujúca a v 1 škole úroveň nevyhovujúca.

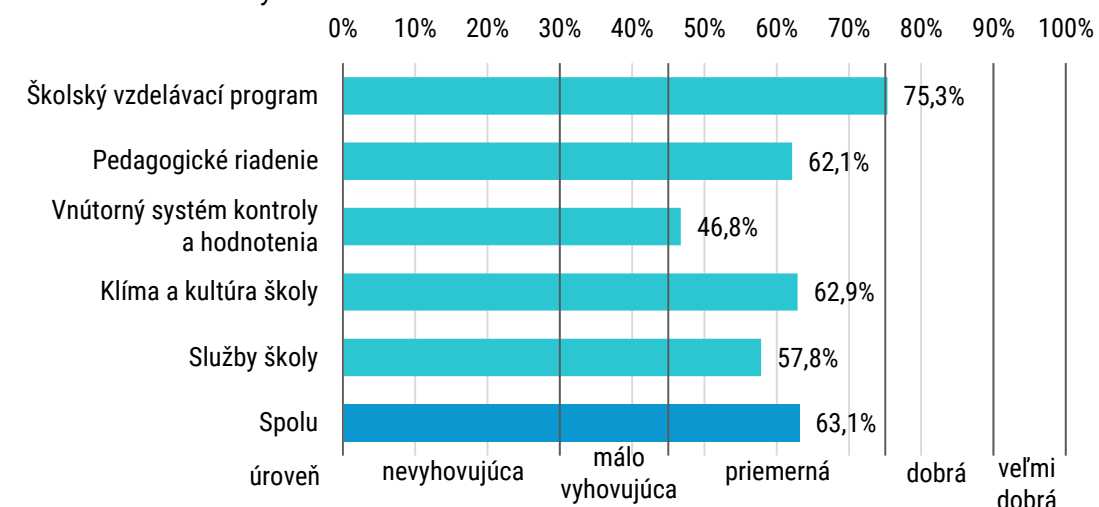
GRAF 90 Riadenie školy – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach (vrátane hodnotenia ŠkVP)

RIADENIE ŠKOLY BOLO NA PRIEMERNEJ ÚROVNI.

V oblasti riadenia škôl dobrú a zároveň najvyššiu úroveň dosiahlo vypracovanie ŠkVP a v ňom vypracované učebné osnovy. Nezabezpečenie prijímacieho konania v súlade s právnym predpisom v niektorých školách a absencia plánu vlastného manažérskeho a pedagogického rozvoja vedúcich zamestnancov vo väčšine sledovaných škôl negatívne vplývala na úroveň pedagogického riadenia. Klíma škôl bola otvorená, avšak jej úroveň znižovali menej podporujúce vzťahy medzi učiteľmi a žiakmi. Riadenie škôl oslabovali najmä vnútorný systém kontroly a hodnotenia nevykonávaním a nepreukázaním realizácie kontrolnej činnosti vedúcimi PZ a hodnotenia PZ.

GRAF 91 Riadenie školy

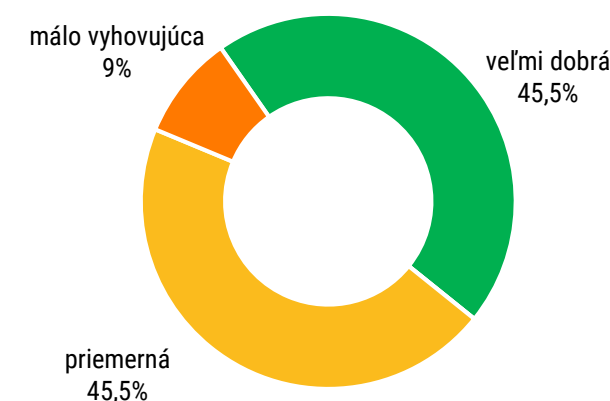

ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

V sledovaných školách školskí inšpektori posudzovali vyhotovenie a uplatňovanie ŠkVP v 37 ŠO a 8 UO (3-ročné, 2-ročné).

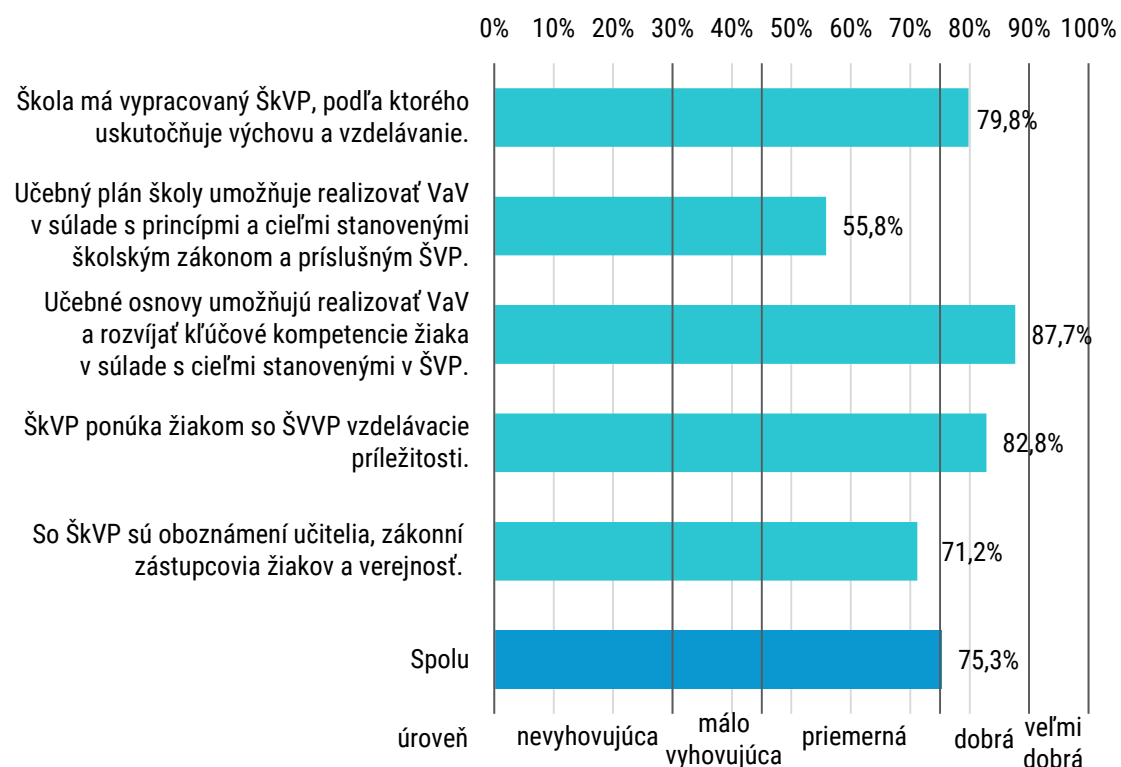
Školské vzdelávacie programy vypracovalo 10 škôl na veľmi dobrej úrovni, 10 na priemernej úrovni a 2 školy na málo vyhovujúcej úrovni.

GRAF 92 Školský vzdelávací program – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach

Vypracovanie ŠkVP bolo na priemernej úrovni.

Najsilnejšou sledovanou oblasťou ŠkVP bolo vypracovanie učebných osnov na dobrej úrovni, čím školy zabezpečili predpoklad pre rozvoj kľúčových kompetencií a naplnenie profilu absolventa príslušných ŠO a UO. Školy v ŠkVP na dobrej úrovni ponúkali vzdelávacie príležitosti pre žiakov so ŠVVP. Úroveň ich vypracovania znižovala informovanosť verejnosti o ŠkVP, ale najmä vypracovanie učebných plánov, čo obmedzovalo realizáciu výchovy a vzdelávania v súlade s cieľmi stanovenými v ŠkVP.

GRAF 93 Úroveň vypracovania školských vzdelávacích programov

Školské vzdelávacie programy mali školy vypracované na priemernej úrovni. Väčšina škôl podľa nich uskutočňovala výchovu a vzdelávanie v súlade s ustanoveniami školského zákona a príslušného ŠVP. V 4 SOŠ ŠkVP neboli v súlade so ŠVP neakceptovaním RUP a jeho poznámok, ako i neaktuálnosťou ŠkVP v súlade s ustanovením školského zákona a zmenami v školskej legislatíve, na čo boli upozornení zriaďovatelia. Pozitívom väčšiny ŠkVP bolo stanovenie **cieľov VaV**, ktoré zodpovedali reálnym podmienkam, ako i koncepcným zámerom rozvoja škôl. Orientovali sa nielen na rozvíjanie intelektu žiakov, ale aj ich citov, záujmov, aktivít a tvorivosti. V 1 subjekte vlastné ciele zamerané na zabezpečenie kvalitného odborného vzdelávania nevychádzali z reálnych možností školy vzhľadom na vysokú neodbornosť vyučovania odborných teoretických predmetov. **Profil absolventa** škôl bol zadefinovaný v ŠkVP pre všetky ŠO a UO aj s charakteristikou kľúčových a odborných kompetencií, ktorými má žiak po ukončení štúdia disponovať. Cieľom bolo nielen pripraviť absolventa schopného uplatniť nadobudnuté všeobecné znalosti, odborné a praktické zručnosti aplikovateľné v praxi vo svojom budúcom povolání, ale aj formovať postoje mladých ľudí a viesť ich k dodržiavaniu etických a ľudských princípov.

Učebné plány mali školy vypracované na priemernej úrovni. Viac ako tretina škôl z dôvodu nedostatkov v učebných plánoch nerealizovala výchovu a vzdelávanie podľa príslušných ŠVP prostredníctvom ŠkVP. V 50 % kontrolovaných škôl vypracované učebné plány akceptovali RUP a jeho poznámky. **Nedostatky** v ostatných SOŠ súviseli s nevypracovaním učebných plánov pre externú a skrátenú formu štúdia, nevypracovaním učebného plánu v súlade s príslušným RUP; neakceptovaním poznámok k RUP nedodržaním minimálneho počtu hodín pre jednotlivé predmety a nedodržaním maximálneho týždenného počtu vyučovacích hodín v príslušnom ročníku; nerozpracovaním vlastných poznámok k učebnému plánu na reálne podmienky škôl.

Učebné osnovy boli v školách vypracované na dobrej úrovni. Vo väčšine SOŠ boli rozpracované v rozsahu vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa učebného plánu školy a najmenej v rozsahu obsahového štandardu, čím umožňovali realizovať výchovu a vzdelávanie v súlade s princípmi a cieľmi stanovenými školským zákonom a ŠVP. Nedostatky v 2 SOŠ sa týkali nerozpracovania obsahového štandardu učebných osnov v súlade s učebným plánom. Všetky subjekty využili **disponibilné hodiny**

na modifikáciu učebného plánu v predmetoch odborného teoretického vzdelávania a praktickej prípravy, niektoré i v predmetoch VO *Jazyk a komunikácia* a *Matematika a práca s informáciami*. VO *Zdravie a pohyb* nebola posilnená disponibilnými hodinami ani v jednom subjekte. Väčšina škôl mala uvedený spôsob a organizáciu realizácie **kurzov a účelových cvičení**.

Školy v predložených ŠkVP deklarovali vytváranie podnetného prostredia pre všetkých žiakov. Pre žiakov so **ŠVVP upravili** materiálne a personálne **podmienky** výchovy a vzdelávania vzhľadom na príslušný druh a stupeň zdravotného znevýhodnenia na dobrej úrovni. Pätina SOŠ nemala v ŠkVP zapracovaný systém podporných a kompenzačných opatrení pre vzdelávanie žiakov so ŠVVP s ohľadom na ich špecifické potreby a možnosti školy alebo zapracovanie v ŠkVP bolo neúplné. IVP zodpovedali záverom a odporúčaniam príslušného poradenského zariadenia.

Školský vzdelávací program neprerokovalo v pedagogickej rade, rade školy, so zriaďovateľom alebo s príslušnou SO/PO 40 % SOŠ. Takmer všetky školy mali ŠkVP zverejnený na svojich webových sídlach alebo bol k dispozícii v elektronickej podobe učiteľom, zákonným zástupcom, žiakom aj verejnosti.

Hlavné zistenia z posudzovania ŠkVP

POZITÍVNE ZISTENIA

- rozpracovanie učebných osnov v rozsahu vyučovania jednotlivých vyučovacích predmetov podľa učebného plánu školy v 90,9 % škôl

ZISTENÉ NEDOSTATKY

- nerealizovanie výchovy a vzdelávania v súlade so ŠVP v 36,4 % škôl
- nerešpektovanie RUP pri vypracovaní učebných plánov v 50 % škôl
- nezapracovanie úpravy podmienok výchovy a vzdelávania pre žiakov so ŠVVP v 22,7 % škôl

PEDAGOGICKÉ RIADENIE

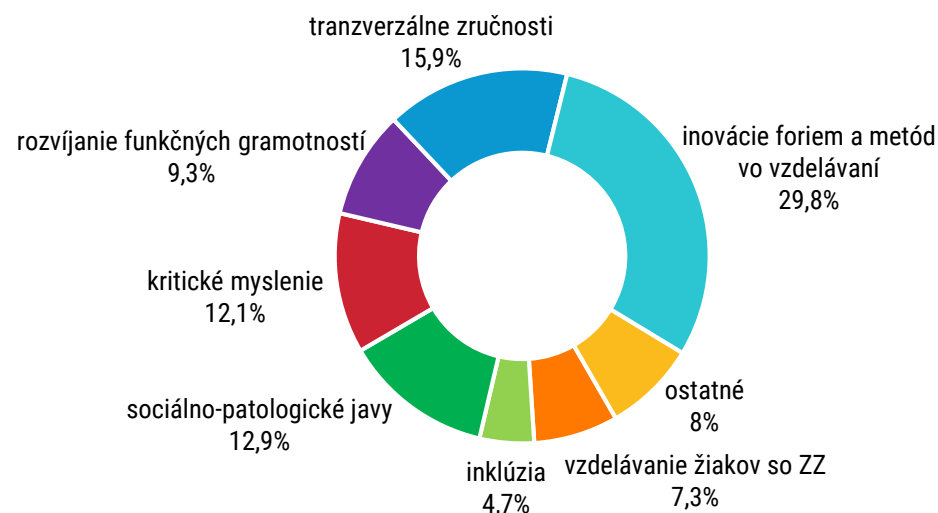
Riaditelia kontrolovaných SOŠ deklarovali, že podporovali odborný rast pedagogických zamestnancov a mali vypracovaný **plán profesijného rozvoja**, ktorý v 81,8 % škôl nadväzoval na ciele ŠkVP a vychádzal z koncepcie rozvoja škôl a potrieb jednotlivcov. Za ostatné 2 roky tretina PZ absolvovala vzdelávanie, ktoré boli zamerané na osobnostný rast PZ v oblasti digitalizácie výchovy a vzdelávania (9 %); predchádzania a zvládania agresivity (13 %), sebapoznania a riešenia konfliktov (16 %). Z výsledkov hospitácií vyplynulo, že absolvované vzdelávania PZ v troch štvrtinách škôl neovplyvnili pozitívne kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu.

Vypracovanie **plánu vlastného manažérskeho a pedagogického rozvoja vedúcich PZ** bolo preukázané len v 27,3 % škôl, čo znižovalo úroveň riadenia. Vedúci PZ si najčastejšie rozvíjali svoje profesijné kompetencie v oblasti mentoringu a koučingu kolektívu, schopnosti riešiť, resp. predchádzať konfliktným situáciám alebo v oblasti zdokonaľovania manažérskych zručností.

Všetky školy mali **PK**, ktoré pracovali podľa vypracovaných plánov. Ich činnosť bola orientovaná prevažne na organizáciu školských i mimoškolských aktivít, exkurzií a súťaží, koordináciu tvorby učebných osnov a tvorbu učebných textov, prípravu MS a ZS. Takmer v tretine SOŠ (27,7 %) nediagnostikovali úroveň vedomostí, zručností a postojov žiakov a nevykonávali hlbšiu analýzu ich výchovno-vzdelávacích výsledkov. V ostatných školách bola činnosť PK obmedzená na zdokumentovanie výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov a konštatáciu nedostatkov bez konštruktívnej analýzy príčin a prijatia opatrení na zlepšenie.

V troch štvrtinách SOŠ (72,7 %) PK neuskutočňovali systematické interné vzdelávanie, učitelia využívali zväčša formu samoštúdia. Absentovali aktivity súvisiace s výmenou skúseností zo vzdelávania, neboli podporované vzájomné hospitácie.

GRAF 94 Prehľad obsahového zamerania absolvovaných vzdelávaní PZ v rámci profesijného rozvoja poskytovaného externou formou za ostatné dva roky

Výkon štátnej správy v prvom stupni v štátnej škole a **rozhodovanie** v súkromnej škole sa realizovali v súlade s platnými právnymi predpismi v polovici sledovaných škôl. Riaditelia 50 % SOŠ nevydávali rozhodnutia vo veciach ustanovených právnym predpisom. Nedostatky sa týkali procesov **rozhodovania** súvisiacich s *individuálnym učebným plánom; oslobodením žiaka od štúdia jednotlivých vyučovacích predmetov; neakceptovaním vyjadrenia lekára pri vydávaní rozhodnutí o oslobodení žiakov od vzdelávania; vylúčením žiaka zo štúdia napriek tomu, že v čase vydania rozhodnutia ešte nebol žiakom školy; povolením prerušenia štúdia žiakovi bez určenia lehoty ukončenia prerušenia štúdia*. Chyby v rozhodovacom procese takisto súviseli s konaním **komisionálnych skúšok**, nedostatky sa týkali aj **prijímania žiakov prestupom**.

Prijímacie konanie vo viac ako tretine škôl nebolo zabezpečené v súlade s právnym predpisom (36,3 %).

Viacere SOŠ neurčili formu prijímacej skúšky, jej obsah a rozsah podľa vzdelávacích štandardov ŠVP odboru vzdelávania v ZŠ, neurčili jednotné kritériá na úspešné vykonanie PS, možnosť prijatia bez PS a podmienky prijatia pri rovnosti bodov, iné neurčili ostatné podmienky prijatia na štúdium alebo neprerokovali kritériá v pedagogickej rade. Kumulované pochybenia boli zistené v 1 SOŠ.

Pedagogická i ďalšia dokumentácia väčšiny škôl tvorili ucelený súbor aktuálnych dokumentov, ktoré zabezpečovali deklarované zámery školy v oblasti VaV. S výnimkou 4 SOŠ boli vedené elektronicky, autorizované kvalifikovaným elektronickým podpisom alebo listinne podľa vzorov schválených MŠVVaŠ SR. Viaceré nedostatky vo vedení pedagogickej dokumentácie v 1 SOŠ sa vyskytli v triednych knihách, katalógových listoch a triednych výkazoch. Nedôslednosť pri vedení elektronickej triednej knihy v inej SOŠ odhalila nesúlad v dochádzke žiakov na odbornú prax a odborný výcvik. Kontrolou bolo zistené, že niektorí žiaci neabsolvovali odborný výcvik od začiatku školského roka, pretože škola mala uzatvorenú zmluvu so zamestnávateľkou, ktorá bola na materskej dovolenke. Škola napriek nepravidelnej dochádzke žiakov na praktickú prípravu neprijala žiadne opatrenia. Väčšina škôl mala vypracované aj súbory interných dokumentov procesného charakteru, ktoré boli prerokované v pedagogickej rade.

Pedagogické riadenie bolo na priemernej úrovni.

Riaditelia škôl mali vytvorený systém pedagogického riadenia. Jeho účinnosť však znižoval ich nedostatočný záujem o vlastný manažérsky a pedagogický rozvoj. Riaditelia škôl podporovali profesijný rozvoj svojich zamestnancov, avšak vzdelávania sa zúčastnila len tretina z nich a iba zriedka svoje získané vedomosti implementovali do pedagogickej praxe. Slabším článkom pedagogického riadenia boli nedostatky vo vedení pedagogickej a ďalšej dokumentácie, v prijímacom konaní a vo výkone štátnej správy v prvom stupni v štátnej škole a rozhodovaní v súkromnej škole.

Hlavné zistenia v oblasti pedagogického riadenia

OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- záujem PZ o vzdelávanie a vedúcich zamestnancov o manažérsky rozvoj
- realizovanie monitoringu a vyhodnocovanie dopadu získaných profesijných kompetencií učiteľov na kvalitu vzdelávania
- implementácia nadobudnutých poznatkov zo vzdelávaní
- výkon štátnej správy v prvom stupni a rozhodovanie
- vedenie pedagogickej a ďalšej dokumentácie školy
- zabezpečenie prijímacieho konania v súlade s právnym predpisom

VNÚTORNÝ SYSTÉM KONTROLY A HODNOTENIA

V troch štvrtinách sledovaných škôl (77,3 %) sa kontrolná činnosť vedenia realizovala podľa komplexne spracovaných plánov kontroly s nasmerovaním na všetky oblasti VaV. V školách dodržiavali **vnútorný systém kontroly a hodnotenia žiakov** vypracovaný v súlade s platným metodickým pokynom na hodnotenie a klasifikáciu žiakov strednej školy. Pravidlá ich hodnotenia boli zároveň súčasťou všeobecnej charakteristiky jednotlivých ŠKVP a boli bližšie špecifikované v učebných osnovách príslušných predmetov. Podmienky hodnotenia a klasifikácie žiakov zapojených v SDV boli súčasťou učebných zmlúv. Nedostatky v hodnotení žiakov sa týkali neakceptovania odporúčaní CPP, neinformovania zákonných zástupcov o zhoršenom prospechu, nezpracovania kritérií hodnotenia do učebných osnov predmetu.

Vnútorný systém kontroly a hodnotenia PZ bol v troch štvrtinách škôl zadaný komplexne a transparentne vrátane kritérií hodnotenia, vedúci PZ ho realizovali pravidelne v súlade s platnými právnymi predpismi. V 5 školách nedostatky súviseli s nevykonávaním, resp. nepreukázaním realizácie kontrolnej činnosti a hodnotenia PZ. Vedúci PZ vykonávali plánovanú a priebežnú **hospitačnú činnosť**, avšak v 86,4 % sledovaných subjektov výsledky hospitačnej činnosti komplexne neanalyzovali, závery z nich nezovšeobecňovali a neprijímali opatrenia na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu.

Autoevalváciu riaditelia škôl považovali za užitočný nástroj zvyšovania kvality práce školy a nevnímali ju ako byrokratickú záťaž. V 1 škole realizovali v spolupráci so zriaďovateľom a zamestnávateľmi v oblasti SDV autoevalvačný proces so zámerom zlepšiť finančné hospodárenie školy, avšak parametre týkajúce sa skvalitnenia a inovácie procesu VaV alebo prvkov pedagogického riadenia boli do neho zakomponované len okrajovo a nerefletovali kvalitatívny dosah na zlepšenie úrovne vyučovania alebo vedomostí žiakov. V ďalšej škole úspešne začali proces autoevalvácie zameraný na klímu školy, na základe jeho vyhodnotenia vedenie školy v spolupráci so zriaďovateľom realizovalo zmeny

v priestoroch školy zamerané na wellbeing. Systematické plánované a komplexné sebahodnotenie v školách nerealizovali.

Vnútroň systém kontroly a hodnotenia bol na priemernej úrovni.

Väčšina škôl mala nastavený pravidelný a transparentný systém hodnotenia PZ a žiakov. Vnútroň systém hodnotenia a kontroly dosahoval najnižšiu úroveň pedagogického riadenia. Hoci vedúci PZ vykonávali hospitačnú činnosť, vnútroň systém kontroly a hodnotenia oslabovala nekomplexná analýza zistení z hospitácií, neprijímanie adekvátnych opatrení a následnej kontroly.

Hlavné zistenia v oblasti vnútroňho systému kontroly

POZITÍVNE ZISTENIA

- komplexný a transparentný systém hodnotenia PZ, vrátane kritérií hodnotenia

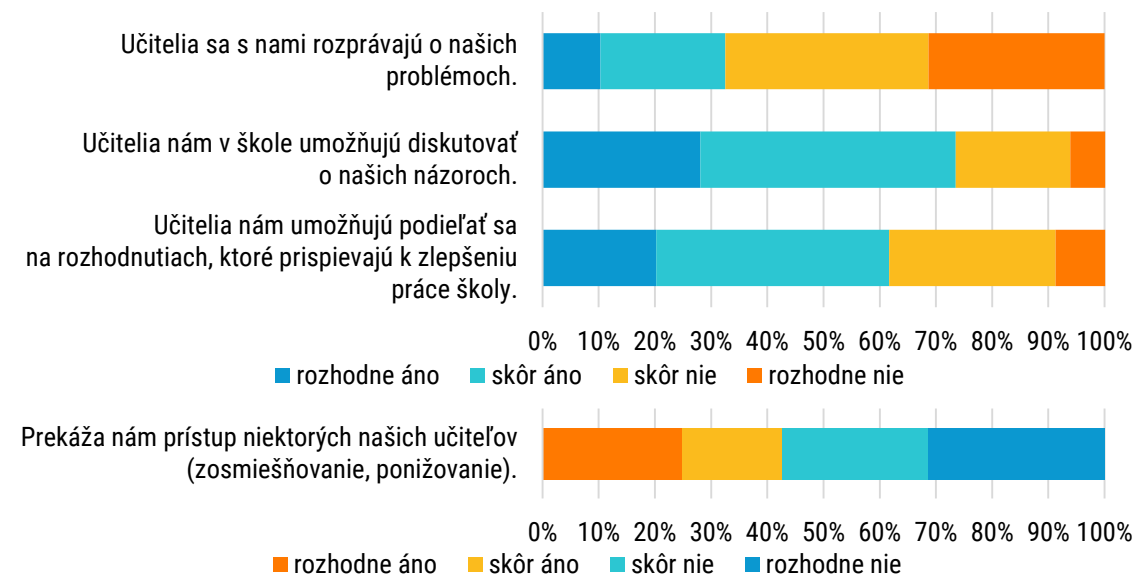
OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- analyzovanie výsledkov kontrolnej činnosti, prijímanie adekvátnych opatrení smerujúcich k zlepšeniu VaV

KLÍMA A KULTÚRA ŠKOLY

Klíma a kultúra školy odrážala kvalitu pedagogického riadenia a vzťahov medzi všetkými aktérmi vzdelávania. Z výsledkov dotazníka zadaného 268 PZ vyplynulo, že vo všetkých kontrolovaných školách bola **klíma otvorená**, charakterizovala ju vzájomná dôvera medzi pedagógmi, súdržnosť, spolupatričnosť ku škole, ako i stabilný demokratický štýl riadenia. Pozitívnym zistením bolo, že viac ako 50 % škôl dosahovalo výrazne lepšie hodnoty oproti národnému priemeru v dimenzii angažovaného správania učiteľov. Uvedená skutočnosť sa odrazila v ochote spolupodieľať sa na realizácii cieľov a vízií školy, preferencii priateľských vzťahov so žiakmi a zacielenie na dosiahnutie žiackeho úspechu. Ostatné sledované dimenzie boli vyhodnotené v pásme bežných hodnôt.

GRAF 95 Vzťahy medzi žiakmi a učiteľmi z pohľadu žiakov

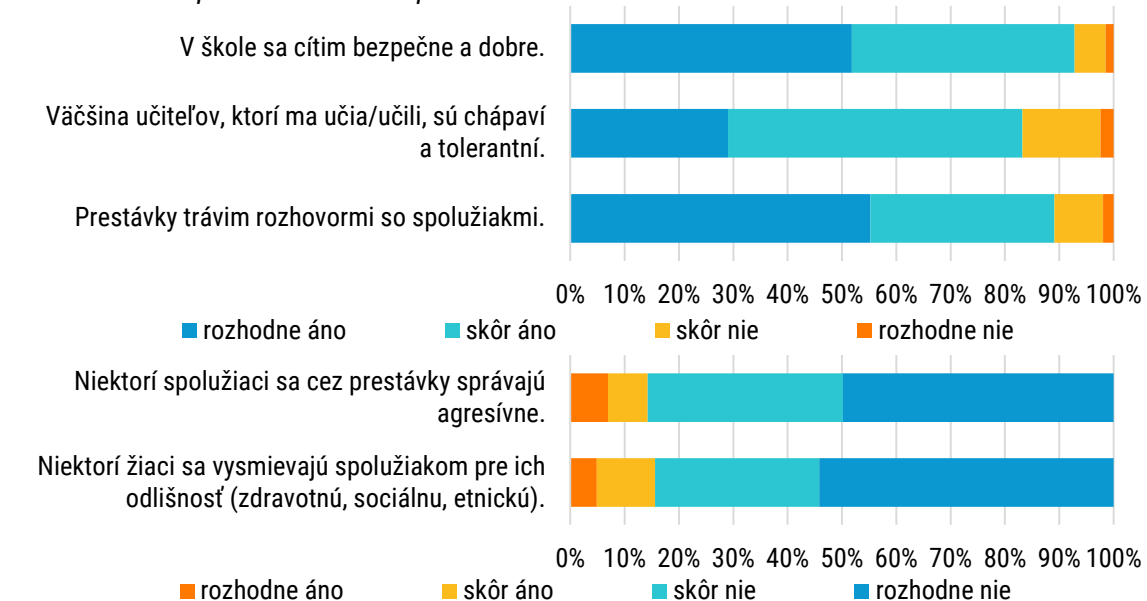

Otvorená klíma medzi pedagógmi sa však do pozitívnych **vzájomných vzťahov medzi učiteľmi a žiakmi** nepremietla, o čom svedčia výsledky anonymného dotazníka, ktorý bol zadaný 952 žiakom 3. a 4. ročníka SOŠ a 122 žiakom 2. a 3. ročníka UO. Zo žiackych odpovedí vyplynulo, že **vzájomné vzťahy medzi učiteľmi a žiakmi väčšiny škôl boli málo podporujúce**, čo je odrazom zistenia, že dve tretiny žiakov (67 %) nepociťovali záujem učiteľov o ich problémy a viac ako polovici žiakov (57 %) prekážal nevhodný prístup niektorého pedagóga. Uvedené výsledky však neboli potvrdené na hospitovaných hodinách, kde, naopak, vyučujúci vytvárali pozitívnu sociálnu klímu podporovanú vzájomným rešpektom. Pozitívnym zistením z dotazníka bolo, že učiteľia podľa 73 % žiakov podporovali názorovú pluralitu a podľa dvoch tretín žiakov i spolupatričnosť ku škole.

Podporu rozvoja **efektívnych stratégií učenia** potvrdila v dotazníku menej ako polovica žiakov (41,9 %), čo korešpondovalo s výsledkami priameho pozorovania vyučovacieho procesu všeobecného a odborného vzdelávania. Podporu plánovania a spôsoby samostatného efektívneho učenia sa zameraného na vlastný úspech potvrdilo v dotazníku 68 % žiakov. Nesúlad medzi názormi žiakov a zisteniami z priamych pozorovaní sa vyskytol v oblasti rozvoja sebahodnotenia, hodnotenia spolužiakov a formatívneho hodnotenia. Kým dve tretiny opýtaných (69,7 %) sa k príležitosti sebahodnotenia a hodnotenia vyjadrili pozitívne, na takmer 80 % vyučovacích hodín žiaci príležitosť na sebahodnotenie nedostávali alebo neboli hodnotení. Respondenti uviedli (80,8 %), že učiteľia hodnotia výsledky ich činnosti so zameraním na pozitívnu zmenu, avšak uplatňovanie formatívneho hodnotenia bolo pozorované len na tretine hodín.

Bezpečnosť školského prostredia ŠŠI zisťovala prostredníctvom dotazníka administrovaného 1 083 žiakom 2. a 3. ročníka ŠO a UO. Zo zistení vyplynulo, že 92,8 % žiakov sa v škole cítilo bezpečne vďaka chápravému prístupu učiteľov (83,2 %) a pozitívnym sociálnym vzťahom, čo potvrdilo i vyjadrenie žiakov, že prestávky najčastejšie trávajú rozhovormi so spolužiakmi. Podobne sa vyjadrili v dotazníku aj takmer všetci (93,8 %) členovia školského parlamentu, ktorí označili školu za bezpečné prostredie rešpektujúce každého žiaka. Negatívne vyznelo vyjadrenie 14,2 % žiakov, ktorí považovali správanie niektorých spolužiakov za agresívne. Takisto 23,2 % respondentov sa domnievalo, že učiteľia neriešili dôsledne a spravodlivo nevhodné správanie každého žiaka. Súčasne 10,1 % žiakov uviedlo, že zažili **šikanovanie** a 20,7 % bolo svedkom šikanovania (z nich 12 % viacnásobného). K šikanovaniu dochádzalo najčastejšie v triedach počas prestávok a vo vonkajších a vnútroňných priestoroch školy. Kyberšikanovanie potvrdilo 8,2 % žiakov najčastejšie na sociálnych sieťach pri hraní hier alebo prostredníctvom SMS. Ochotu zdôveriť sa s problémami so šikanovaním inej osobe viac prejavovali dievčatá (17,9 %) ako chlapci (10,5 %). Kontaktnou osobou boli predovšetkým rodičia a priatelia, ktorým sa dievčatá zverovali častejšie ako chlapci. Avšak výskyt šikanovania v školách 90 % výchovných poradcov v dotazníkoch nepotvrdilo.

GRAF 96 Bezpečnosť školského prostredia

Z rozhovorov s vedúcimi a ďalšími PZ vyplynulo, že školy sa snažili budovať **partnerské vzťahy** so zákonnými zástupcami žiakov. Viac ako tri štvrtiny (77,3 %) škôl informovali zákonných zástupcov o výchovno-vzdelávacích výsledkoch žiakov a ich pokrokoch v štúdiu, iniciovali stretnutia s nimi, vytvárali podmienky na vzájomnú spoluprácu. Priebežne komunikovali s rodičmi žiakov prostredníctvom triednych učiteľov a elektronickej žiackej knižky. V 4 školách sa systematická práca s rodičmi s cieľom posilňovania partnerských vzťahov a dôvery nepreukázala.

Väčšina škôl **aktívne kooperovala** s rôznymi organizáciami, podnikateľskými subjektmi, inými školami a verejnosťou. Školy ponúkali žiakom množstvo školských i mimoškolských aktivít, participovali na národných i medzinárodných projektoch (*Erasmus+*; *My Machine*; *klúčová akcia KA1 a KA2*), žiaci sa zúčastňovali rôznych vedomostných, športových súťaží a predmetových olympiád, v ktorých získali viaceré ocenenia. Školy ponúkali žiakom záujmové krúžky na rozšírenie všeobecných i odborných vedomostí. Jedna škola bola zapojená do medzinárodných profesijne orientovaných vzdelávacích sieťových programov, v ktorých sa žiaci pripravovali na medzinárodne platný certifikát CCNA1, CCNA2, CCNA3, CCNA4, IT Essentials a uznávanú priemyselnú certifikáciu MTCNA. Možnosťou získať medzinárodne platné certifikáty škola vytvárala žiakom predpoklady na uplatnenie sa v národných i medzinárodných IT spoločnostiach. Informácie o aktuálnom dianí školy prezentovali žiakom a verejnosti najmä na svojich webových sídlach.

Na konci 2. polroka školského roka 2021/2022 sledované SOŠ **vzdelávali 3 961** žiakov ŠO a UO, z nich 90 žiakov patrilo k národnostným menšinám s jazykom odlišným ako vzdelávací jazyk školy (v ŠO 88; v UO 2). V sledovaných subjektoch sa vzdelávalo aj 36 detí cudzincov a migrantov (v ŠO 28; v UO 8).

Školy, okrem 4, evidovali neprospievajúcich žiakov. Stupňom prospechu **nedostatočný** bolo hodnotených 151 žiakov ŠO a UO (3,8 %), z nich 14 žiakov so ZZ. Dve tretiny žiakov (94) ŠO a UO nepospeli z 1 alebo 2 predmetov a 59 žiakov opakovalo ročník.

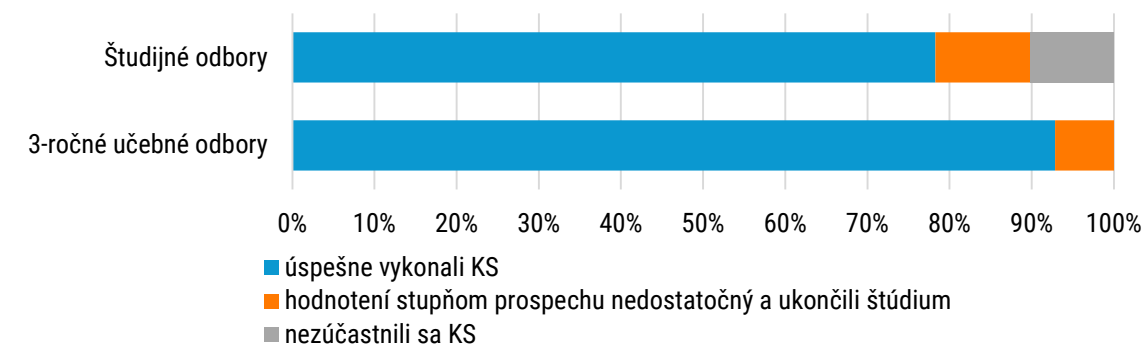
Údaje o počte žiakov v ŠO a UO v sledovaných školách v školskom roku 2021/2022	Študijné odbory					Učebné odbory					
						2-ročný		3-ročný			
	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	1.	2.	3.	
Celkový počet žiakov	932	933	839	796	53	6	12	135	124	131	
Celkový počet žiakov opakujúcich ročník	14	10	15	8	0	0	0	2	7	3	
Celkový počet žiakov hodnotených stupňom prospechu nedostatočný	27	27	29	30	2	0	0	14	13	8	
z nich	počet žiakov neprospievajúcich z 1 alebo 2 predmetov	22	17	20	19	1	0	0	6	5	4
	počet žiakov neprospievajúcich z 3 a viac predmetov	5	10	9	11	1	0	0	8	8	4

Riaditelia škôl povolili vykonať **komisionálne skúšky** 95 žiakom, z nich 78 v ŠO a 17 v 3-ročných UO. Väčšina ich vykonala úspešne, 7 žiakov ŠO sa komisionálnych skúšok nezúčastnilo, 9 žiaci ŠO a UO ju nevykonali úspešne a ukončili štúdium.

Štúdium ukončili i 15 žiaci ŠO a UO, ktorým riaditelia škôl nepovolili vykonať komisionálnu skúšku a ďalší 8 žiaci dobrovoľne v priebehu roka z dôvodu ich školskej neúspešnosti. V školskom roku 2021/2022 nevykonali úspešne maturitnú skúšku 30 žiaci ŠO a záverečnú skúšku 4 žiaci 3-ročného UO.

Príčiny školského neúspechu a formy podpory sa vyhodnocovali na základe rozhovorov a dotazníkov s riaditeľmi škôl, MÚŽ, PZ a výchovnými poradcami.

GRAF 97 Neprospievajúci žiaci, ktorým bolo povolené vykonať komisionálne skúšky v ŠO a 3-ročných UO v školskom roku 2021/2022

Prehľad o komisionálnych skúškach – údaje na konci školského roka 2021/2022	Študijné odbory					Učebné odbory				
						2-ročný		3-ročný		
	1.	2.	3.	4.	5.	1.	2.	1.	2.	3.
Počet neprospievajúcich žiakov, ktorým nebola povolená komisionálna skúška a ukončili štúdium	0	1	4	3	1	2	2	2	0	0
Počet žiakov, ktorí dobrovoľne ukončili štúdium v priebehu školského roka z dôvodu ich školského neúspechu	0	1	1	1	3	0	0	0	2	0

Riadené rozhovory sa realizovali s 57 menej úspešnými žiakmi ŠO i UO, **príčiny školského neúspechu** viac ako polovica zdôvodňovala stratou motivácie učiť sa, ak učivu nerozumeli a nemožnosťou udržať krok s ostatnými. Dve tretiny z nich nepovažovali za dôvod školskej neúspešnosti absenciu v škole (63,2 %).

Zadané dotazníky vyplnilo 76 učiteľov predmetov, v ktorých školy vykazovali neprospievajúcich žiakov. Podľa väčšiny z nich bola hlavným dôvodom školskej neúspešnosti nepravidelná dochádzka do školy a neospravedlnená absencia (85,5 %). Z riadených rozhovorov s 22 výchovnými poradcami vyplynulo, že hlavnými príčinami školskej neúspešnosti žiakov bola neospravedlnená absencia (50 %), problémy v učení spôsobené nedostatkom motivácie a ľahostajným prístupom k vzdelávacím výsledkom (36 %), ale aj problémové rodinné zázemie (64 %).

Na základe rozhovorov s riaditeľmi 19 SOŠ možno označiť za **príčiny školského neúspechu**:

- nepravidelnú dochádzku do školy a neospravedlnenú absenciu (73,7 %), nesprávne postoje žiaka k učeniu sa (78,9 %),
- nezáujem rodičov o vzdelávacie výsledky, nízku formu spolupráce so školou (36,6 %) a narušenú štruktúru rodiny (34 %),
- ťažkosti spôsobené prechodom z nižšieho stupňa vzdelávania na vyšší stupeň (31,8 %), vyššie požiadavky na vedomosti a zručnosti žiakov (27,3 %) a nevhodný výber školy (27,3 %).

Podľa riaditeľov škôl takmer dve tretiny žiakov neprospievali zo všeobecnovzdelávacích predmetov a z predmetov odborných. Výchovní poradcovia identifikovali problémy najmä v predmetoch *MAT*, *SJL*, *cudzích jazykoch* a v *ekonomických odborných predmetoch*. Príčiny vzdelávacieho neúspechu riaditelia analyzovali najčastejšie v spolupráci s výchovným poradcom, zákonnými zástupcami, členmi PK a pedagogickej rady. Polovica riaditeľov v rozhovoroch potvrdila i individuálne konzultácie so žiakmi.

Takmer všetci oslovení riaditelia škôl sa vyjadrili, že **systém podporných opatrení** poskytovaný menej úspešným žiakom bol dostatočný. Potvrdila to v odpovediach i väčšina pedagógov (90 %), ktorí sa domnievali, že vedenie školy podporovalo spoluprácu s OZ a umožňovalo zdieľať dobré prax na pomoc MÚŽ na pedagogických poradách a zasadnutiach PK. Tri štvrtiny riaditeľov uvádzali, že školy poskytovali pre žiakov **doučovanie**, čo potvrdilo aj 71,1 % učiteľov. Avšak 82,5 % žiakov doučovanie na vysvetlenie neporozumenému učivu pravidelne nenavštevovalo. **Individuálny prístup** formou cielenej podpory MÚŽ opätovným vysvetlením učiva v triede potvrdilo 73,5 % riaditeľov, vo väčšej miere pedagógovia (97,4 %). Učitelia diferencovali úlohy a aktivity tak, aby aj MÚŽ vedeli uspieť (88,2 %), pripravovali žiakom na vyučovanie pracovné listy podľa ich individuálnych učebných potrieb (71,2 %) a prispôbovali obsah učiva ich individuálnym potrebám (75 %), čo bolo v rozpore s tvrdeniami žiakov, uvedenú skutočnosť potvrdilo len 35,1 % opýtaných. Vyjadrenie pedagógov nebolo v plnej miere potvrdené ani zisteniami z hospitácií, na ktorých poskytovanie individuálnej intervencie žiakom bolo pozorované na 57,3 % hospitovaných hodín všeobecného, 54,5 % odborného teoretického vzdelávania a 69,3 % praktickej prípravy.

Viac ako polovica riaditeľov škôl a PZ sa usilovala o cieľavedomé **podporovanie motivujúcich sociálnych vzťahov** v triede, čo potvrdila i väčšina žiakov, ktorí sa cítili byť súčasťou kolektívu. Takmer tri štvrtiny MÚŽ sa domnievali, že ich učitelia predmetov, v ktorých dosahujú nepostačujúce výsledky, povzbudzujú a chvália, keď splnia úlohu, nehodnotia ich zlou známkou, ale vysvetlia im, kde robia chyby a čo je potrebné zlepšiť. Za dôležitú súčasť podporných opatrení považovalo 84,2 % riaditeľov škôl **komunikáciu so zákonnými zástupcami žiakov**. Podľa troch štvrtín PZ iniciovali stretnutia s rodičmi žiakov aj mimo rodičovských združení. Viac ako dve tretiny žiakov však uviedlo, že učitelia sa stretávali so zákonnými zástupcami len na rodičovských združeníach alebo vtedy, keď im hrozilo prepadnutie. Väčšina výchovných poradcov potvrdila uplatňovanie individuálnej intervencie formou doučovania (59 %) a spolupráce OZ školy s triednym učiteľom, zákonným zástupcom a žiakom.

Riaditelia škôl v rozhovoroch konštatovali, že **pri podpore MÚŽ boli najviac účinné**:

- individuálne rozhovory so žiakmi a komunikácia s ich zákonnými zástupcami,
- monitorovanie žiakov (dochádzka, prospech, správanie),
- individuálny prístup učiteľov k žiakom, ktorých výsledky nie sú dostačujúce,
- spolupráca s triednym učiteľom a inkluzívnym tímom (v školách, kde bol zriadený).

Školy, s výnimkou 3, vytvorili **podporné prostredie pre vzdelávanie žiakov so ŠVVP**. V 3 školách deklarované úpravy vzdelávania žiakov so ZZ neboli v sledovanom výchovno-vzdelávacom procese potvrdené, počas realizovaných hospitácií bolo ich uplatňovanie pozorované ojedinele, čo znižovalo vytváranie podmienok pre inkluzívne vzdelávanie každého žiaka.

Klíma a kultúra školy boli na priemernej úrovni.

Klímu školy považovali PZ škôl za otvorenú, priaznivú. Väčšina škôl vytvárala podnetné a motivujúce prostredie, ale časť žiakov nepociťovala vo vzťahu k svojim pedagógom atmosféru vzájomného rešpektu, dôvery a psychického bezpečia. Klímu školy oslaboval i výskyt šikanovania, ktorý nebol zo strany škôl riešený. Školy mali vypracovaný systém podporných opatrení pre MÚŽ, nedokázali však žiakov motivovať k jeho využívaniu, čo sa negatívne prejavilo na ich školskej úspešnosti.

Hlavné zistenia z posudzovania klímy a kultúry školy

POZITÍVNE ZISTENIA

- priaznivo posudzovaná klíma školy ovplyvnená najmä sociálnou blízkosťou PZ a nižšou mierou ich frustrácie
- ponuka mobilít, vzdelávacích programov, záujmových útvarov, mimoškolských aktivít, účasť žiakov na súťažiach a predmetových olympiádach

OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- podporujúce prostredie škôl vo vzťahu k žiakom
- záujem PZ o problémy žiakov
- poskytovanie dostatočnej podpory menej úspešným žiakom
- využívanie poskytovanej pomoci žiakmi
- monitoring šikanovania

SLUŽBY ŠKOLY

Poradenské služby škôl poskytované žiakom, zákonným zástupcom i pedagógom sa realizovali prostredníctvom výchovných poradcov, kariérových poradcov a školských koordinátorov vo VaV.

Väčšina **výchovných poradcov** zároveň plnila funkciu kariérových poradcov, čo do istej miery znižovalo kvalitu poskytovaného poradenstva. Výchovní poradcovia mali vypracovaný plán práce pre aktuálny školský rok a vytvorené vhodné podmienky na svoju činnosť. Riešili najmä osobnostné, vzdelávacie a sociálne potreby žiakov a súčasne potvrdili, že od pandemického obdobia zaznamenali väčšiu potrebu podpory a výchovných intervencií žiakom. Z dotazníka zadaného 1 083 žiakom 2. a 3. ročníka ŠO a UO vyplynulo, že 75 % žiakov vedelo, kto zastáva funkciu výchovného poradcu. Jeho služby pri riešení osobných alebo školských problémov využilo 16,2 % žiakov. V dotazníku zadanom členom školského parlamentu 54,5 % respondentov uviedlo, že sa spolu s výchovným poradcem zúčastnili riešenia výchovných problémov žiakov a 76,8 % odpovedalo, že spolupracovali pri formovaní ústretových vzájomných vzťahov v triednych kolektívoch. Túto skutočnosť však 70,8 % respondentov v dotazníku pre žiakov nepotvrdilo. Väčšina výchovných poradcov v rozhovoroch potvrdila riešenie problému **záškoláctva**. Jeho hlavné príčiny 40,9 % výchovných poradcov videlo najmä v problémovom rodinnom zázemí alebo vo vplyve vonkajšieho prostredia. V oblasti **kariérového poradenstva** školy poskytovali žiakom a rodičom komplexné informácie o možnostiach ďalšieho štúdia, pozornosť venovali zlepšeniu profesijnej orientácie žiakov, organizovali informačné workshopy o novinkách na trhu práce. V spolupráci s ÚPSVaR realizovali prednášky týkajúce sa problémov zamestnanosti, žiakov končiacich ročníkov usmerňovali pri podávaní prihlášok na vysoké školy.

Činnosť **školských koordinátorov vo VaV** spočívala predovšetkým v organizovaní aktivít na podporu primárnej prevencie sociálno-patologických javov (šikanovanie, kyberšikanovanie, agresivita, obchodovanie s ľuďmi, sexuálni predátori na internete) a drogových závislostí, vrátane prevencie kriminality u mladistvých. V rámci wellbeingu žiakov sa zameriavali na rozvoj komunikačných zručností, medzifudských vzťahov, pozitívnej hodnotovej orientácie, žiaci sa zapájali do prosociálnych aktivít. V polovici sledovaných subjektov realizovali v spolupráci s triednymi učiteľmi pravidelný monitoring zameraný na prevenciu a odhaľovanie negatívnych javov v správaní žiakov a príznakov šikanovania. Napriek tomu v dotazníku iba 33,8 % žiakov vedelo, kto vykonáva funkciu školského koordinátora.

V 6 školách boli zriadené **podporné inkluzívne tímy**, ktoré venovali pozornosť najmä žiakom so ŠVVP, ale ich úlohou bolo aj skvalitnenie vzdelávania ostatných žiakov školy. Školského psychológa zamestnávalo 8 škôl. Špeciálneho pedagóga aktuálne školy nezamestnávali, v prípade potreby využívali externé služby OZ poradenských zariadení.

Služby školy boli na priemernej úrovni.

Rezervy v zavedenom systéme poskytovania poradenstva a prevencie pre žiakov, PZ a zákonných zástupcov pri prekonávaní bariér vo výchove a vzdelávaní v kontrolovaných subjektoch spočívali najmä v nedostatočnej informovanosti žiakov o kompetenciách a činnosti výchovných poradcov a koordinátorov vo výchove a vzdelávaní. Nastavenému systému poradenstva a prevencie chýbal i ucelený a koordinovaný postup pri poskytovaní poradenstva aktérom vzdelávania pri prekonávaní bariér vo výchove a vzdelávaní.

Hlavné zistenia z posudzovania služieb školy

POZITÍVNE ZISTENIA

- podporovanie záujmov žiakov v oblasti ich osobnostného a profesijného rozvoja

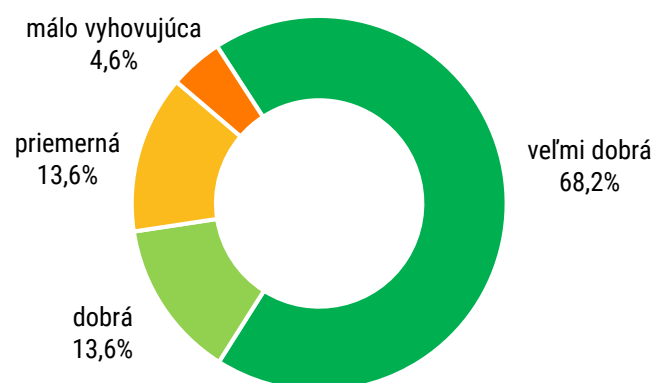
OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- zaistenie účinného systému poradenstva a prevencie všetkým aktérom vzdelávania

PODMIENKY VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

Sledované subjekty dosiahli najlepšie hodnotenie v oblasti podmienok výchovy a vzdelávania. Veľmi dobrá úroveň bola preukázaná v **15** školách, dobrá úroveň v **3** školách, v **3** školách boli na priemernej úrovni a v **1** škole na málo vyhovujúcej úrovni.

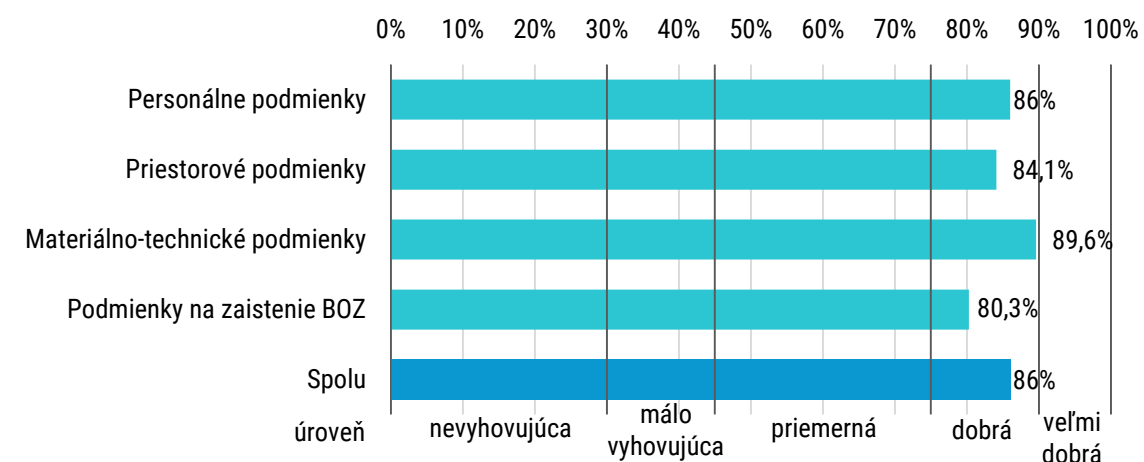
GRAF 98 Podmienky výchovy a vzdelávania – percentuálny podiel škôl v jednotlivých úrovniach

PODMIENKY VÝCHOVY A VZDELÁVANIA BOLI NA DOBREJ ÚROVNI.

Personálne podmienky školy zabezpečili na dobrej úrovni, avšak oslabovala ich nižšia miera odbornosti vyučovania najmä v UO a nesplnenie kvalifikačných predpokladov a požiadaviek na výkon riadiacej funkcie. Vo väčšine škôl materiálno-technické a priestorové podmienky umožňovali kontrolovaným subjektom naplňovať edukačné ciele stanovené ŠkVP a profil absolventa a boli zabezpečené na dobrej úrovni. Najslabšie hodnotenou oblasťou bolo zabezpečenie bezpečnosti a ochrany zdravia, ktorú znižovalo nedodržanie organizácie vyučovania a neustanovenie ŠP.

GRAF 99 Podmienky výchovy a vzdelávania

PERSONÁLNE PODMIENKY

V oblasti personálnych podmienok v školách ŠŠI kontrolovala splnenie kvalifikačných predpokladov a požiadaviek na výkon riadiacej funkcie. V 3 školách riaditelia aj zástupcovia škôl a v 2 školách riaditelia školy nespĺňali podmienky získania profesijných kompetencií na výkon činnosti vedúceho PZ neabsolvovaním funkčného vzdelávania. V 1 škole zástupkyňa riaditeľa školy nespĺňala kvalifikačné predpoklady neabsolvovaním študijného programu zameraného na pracovnú činnosť PZ strednej školy. V ďalšej škole riaditeľka školy bola opakovane poverovaná funkciou bez vypísania výberového konania.

Odbornosť vyučovania bola najoptimálnejšie zabezpečená v predmetoch **všeobecného vzdelávania** a celkovo dosiahla 86,2 %. Výnimku tvorili predmety OBN, BIO, GEG a INF, kde bola odbornosť vyučovania nižšia ako 70 %.

Celková odbornosť vyučovania **odborných teoretických predmetov** bola zabezpečená na 78,5 %. Avšak v 8 ŠO a 7 UO bola odbornosť predmetov odborného teoretického vzdelávania nižšia. Najnižšiu odbornosť v odbornom teoretickom vzdelávaní preukazovali v ŠO 2682 *K mechanik počítačových sietí* (25,7 %) a nulovú odbornosť v UO 6489 *H hostinský, hostinská*.

Odbornosť vyučovania predmetov **praktickej prípravy** dosiahla 83,9 %. Nižšiu odbornosť školy dosahovali v 6 ŠO a v 5 UO, pričom v 2 UO bola odbornosť praktického vzdelávania nulová (3678 *H inštalatér; UO 6489 H hostinský, hostinská*).

Na nezabezpečenie celkovej odbornosti vyučovania (nižšia ako 70 %) v 4 SOŠ boli upozornení zriaďovatelia.

Personálne podmienky boli na dobrej úrovni.

Odbornosť vyučovania predmetov odborného teoretického a praktického vzdelávania			
Kód odboru	Študijný/učebný odbor	Teoretické vzdelávanie	Praktické vzdelávanie
2414 L 01	strojárstvo – výroba, montáž a oprava prístrojov, strojov a zariadení	65,6 %	46,2 %
6341 M	škola podnikania	55 %	47,7 %
2682 K	mechanik počítačových sietí	25,6 %	76,1 %
3776 K 01	mechanik lietadiel – mechanika	48,2 %	81,3 %
6323 K	hotelová akadémia	59,7 %	79,3 %
6421 L	spoločné stravovanie	64 %	87,5 %
6426 L	vlasová kozmetika	44,4 %	100 %
3920 M	polytechnika	87,5 %	62,5 %
6336 M 00	informačné technológie a informačné služby v cestovnom ruchu	71,7 %	69,1 %
6444 H	časník, servírka	63,6 %	89 %
6445 H	kuchár	64 %	100 %
2487 H 01	autoopravár – mechanik	28,7 %	32,5 %
2964 H	cukrár	62,2 %	46,6 %
3678 H	inštalatér	34,1 %	0 %
6456 H	kaderník	42,7 %	42 %
6489 H	hostinský, hostinská	0 %	0 %

PRIESTOROVÉ PODMIENKY

Vo väčšine škôl vytvorené priestorové podmienky na vyučovanie **všeobecnovzdelávacích predmetov** umožňovali realizovať ŠkVP v jednotlivých odboroch (90,1 %). Priestorové podmienky pre **odborné teoretické vzdelávanie** v odboroch so schváleným normatívom boli zaistené v súlade s požiadavkami príslušných normatívov. Nedostatky, ktoré sa vyskytli v 2 SOŠ, nemali vplyv na plnenie požiadaviek na profil absolventa.

V škole v UO 2487 H 01 *autoopravár – mechanik* nebolo zriadené laboratórium elektrotechniky a elektroniky, uvedený nedostatok neumožňoval plniť požiadavky na profil absolventa.

Povinné priestory pre **praktickú prípravu** v ŠO a UO zodpovedali schváleným normatívom okrem 1 školy, kde absencia odborných učební pre žiakov v ŠO 2414 L *strojárstvo – výroba, montáž a oprava prístrojov, strojov a zariadení* **neumožňovala plniť požiadavky na profil absolventa**.

Vnútorne a vonkajšie priestory sa v školách využívali podľa vypracovaných rozvrhov a prevádzkových poriadkov. **Bezbariérové prostredie** upravené s ohľadom na žiakov so ZZ mali vytvorené iba 3 školy.

Priestorové podmienky boli na dobrej úrovni.

MATERIÁLNO-TECHNICKÉ PODMIENKY

Väčšina škôl disponovala materiálno-technickým vybavením pre **všeobecné vzdelávanie**, ktoré umožňovalo realizovať ŠkVP vo všetkých kontrolovaných odboroch (86,4 %).

Materiálno-technické zabezpečenie v **odbornom teoretickom vzdelávaní** bolo v súlade s príslušnými normatívmi a umožňovalo plniť požiadavky na profil absolventa v kontrolovaných ŠO. Materiálno-technické zabezpečenie **praktickej prípravy** umožnilo realizovať vzdelávacie štandardy a profil absolventa uvedený v ŠkVP v kontrolovaných ŠO a UO. V 1 škole sa z dôvodu nedostatočného materiálno-technického zabezpečenia praktická príprava vykonávala individuálnou formou na základe zmluvy u zamestnávateľov, čo síce vytvorilo predpoklady na získanie zručností v reálnych podmienkach, ale **neumožňovalo plnenie profilu absolventa** získaním potrebných zručností vzhľadom na úzku špecializáciu zmluvných pracovísk.

Školy boli primerane vybavené **učebnicami** a učebnými textami schválenými MŠVVaŠ SR pre všeobecnovzdelávacie predmety i časť odborných predmetov. Z dôvodu neaktuálnosti alebo nedostupnosti niektorých učebníc pre technické i netechnické odborné predmety učitelia využívali i vlastné učebné texty, ktoré mali k dispozícii aj žiaci. Zabezpečenie škôl funkčnou digitálnou technikou a výkonné pripojenie na internet pozitívne ovplyvnili obsah vzdelávania. Školy vzdelávajúce žiakov so ŠVVP zabezpečili na základe odporúčaní poradenských zariadení dostatok potrebných kompenzačných pomôcok.

Materiálno-technické podmienky boli na dobrej úrovni.

*Základné materiálno-technické a priestorové zabezpečenie stanovené príslušnými normatívmi nebolo dodržané v 5 SOŠ v 15 vyučovaných odboroch (33,3 %). V 2 SOŠ spolu v 7 z kontrolovaných odborov (ŠO – hotelová akadémia, strojárstvo, spoločné stravovanie, vlasová kozmetika; učebné odbory – kaderník, hostinský, hostinská, autoopravár – mechanik) nedostatky v dodržiavaní príslušných normatívov materiálno-technického a priestorového zabezpečenia **neumožňovali plnenie požiadaviek na profil absolventa**.*

PODMIENKY NA ZAISTENIE BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVIA

V školskom roku 2021/2022 žiaci ŠO a UO sledovaných škôl vymeškali spoločne **568 274** hodín. Priemerný počet vymeškaných **ospravedlnených** hodín na žiaka v predchádzajúcom školskom roku bol 136,6 hodín (v ŠO 133,4; v UO 164,9 hodín). Výrazný rozdiel sa prejavil medzi žiakmi ŠO a UO v počte vymeškaných **neospravedlnených** hodín. V ŠO bol priemer na žiaka 3,7 hodiny, avšak v UO až 34,7 hodín. Údaje o neospravedlnenej absencii sa líšili v počte žiakov, ktorí vymeškali v mesiaci viac ako 15 hodín. V ŠO to bolo 71 žiakov, čo predstavuje **2 %** z celkového počtu žiakov v ŠO a v UO 74 žiakov, čo predstavuje **18 %** z celkového počtu žiakov v UO. Súčasne 2 SOŠ zaslali oznámenia príslušnému orgánu štátnej správy a obci o žiakoch, ktorí neospravedlnene vymeškali viac ako 15 vyučovacích hodín v mesiaci. I napriek vysokej absencii žiakov nepovažovali MÚŽ vo vzdelávaní za dôvod svojho vzdelávacieho neúspechu dochádzku do školy.

Na elimináciu záškoláctva **školy prijali** podľa vyjadrení výchovných poradcov **viaceré opatrenia** týkajúce sa:

- zavedenia a sledovania elektronického systému dochádzky (45,5 %),
- pravidelného informovania zákonného zástupcu o dochádzke žiaka (63,6 %),
- sledovania rannej dochádzky žiakov (36,4 %),
- nastavenia pravidiel v školskom poriadku týkajúce sa neskorých príchodov a počtu neospravedlnených hodín (72,7 %).

Zníženú známku zo správania v školskom roku 2021/2022 malo 209 žiakov, z nich 56,5 % o 2 a viac stupňov. Riaditelia škôl celkovo udelili 534 pochvál a 337 pokarhaní. Vylúčených zo štúdia bolo 10 žiakov. Z prehľadu uplatnených výchovných opatrení vyplýva, že žiaci sa voči pravidlám školského poriadku dopúšťali takých previnení, v dôsledku ktorých bolo potrebné uplatniť inštitút podmienčného vylúčenia zo štúdia a vylúčenia zo štúdia.

Hodnotenie správania žiakov v školskom roku 2021/2022		Študijné odbory	Učebné odbory		Spolu
			2-ročný	3-ročný	
Počet žiakov, ktorí mali zníženú známku zo správania		140	6	63	209
z nich	zníženú známku zo správania o 1 stupeň	78	2	23	103
	zníženú známku zo správania o 2 a viac stupňov	74	4	40	118
Počet žiakov, ktorým bola udelená pochvala		488	1	45	534
Počet žiakov, ktorým bolo udelené pokarhanie		257	6	74	337
Počet žiakov vylúčených zo štúdia		4	2	4	10
Počet žiakov podmienčne vylúčených zo štúdia		29	0	9	38

Školské poriadky upravovali základné pravidlá vnútorného režimu škôl, boli prerokované s orgánmi školskej samosprávy a v pedagogických radách (s výnimkou 4 škôl). Dokumenty definovali práva a povinnosti žiakov a ich zákonných zástupcov, vymedzovali vzťahy medzi žiakmi a PZ, pravidlá udeľovania výchovných opatrení, spôsoby klasifikácie a hodnotenia žiakov. Upravovali podmienky na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a ich ochrany pred sociálno-patologickými javmi, diskrimináciou, násilím a šikanovaním, s výnimkou 1 školy, kde ich rozpracovanie absentovalo. Boli dostupné na verejne prístupných miestach, žiaci boli s nimi oboznámení, čo v dotazníku pre žiakov potvrdilo 77 % respondentov.

Činnosť **školského parlamentu** sa okrem 5 škôl, kde nebol ustanovený, realizovala v súlade s vypracovaným štatútom pod vedením koordinátorov. V dotazníku, ktorý bol administrovaný 112 členom školského parlamentu, 97,3 % respondentov uviedlo, že mali možnosť prispieť námetmi do plánu práce školy aj podnetmi na zlepšenie práce školy a zároveň 76,8 % respondentov potvrdilo, že ich pripomienky a návrhy boli zapracované do obsahu ŠP.

Pri organizovaní všeobecného a odborného teoretického vyučovania i praktickej prípravy kontrolované školy rešpektovali fyziologické, psychické a hygienické potreby žiakov, dodržiavali počty vyučovaných hodín v jednom dni, dĺžku a organizáciu prestávok, začiatok a koniec vyučovania (81,8 %). Nedostatky sa vyskytli v 4 školách, týkali sa nedodržania dĺžky prestávok a vyučovacích hodín, spájania 2 skupín žiakov pri vyučovaní rôznych predmetov, spájania skupín žiakov rôznych ročníkov pod vedením 1 MOV.

Bezpečnosť a ochrana zdravia žiakov pri organizovaní aktivít mimo priestorov školy bola v 77,3 % škôl zabezpečená. V 5 školách exkurzie a mimoškolské aktivity školy organizovali bez informovaného súhlasu a dohody so zákonným zástupcom neploletého žiaka, v 1 škole bola nedostatočne vypracovaná dokumentácia k organizačnému zabezpečeniu kurzu ochrany života a zdravia.

Podmienky výchovy a vzdelávania boli na dobrej úrovni.

Hlavné zistenia z posudzovania oblasti podmienky výchovy a vzdelávania

OBLASTI VYŽADUJÚCE ZLEPŠENIE

- plnenie kvalifikačných predpokladov a požiadaviek na výkon riadiacej funkcie
- dodržanie organizácie všeobecného a odborného teoretického vyučovania a praktickej prípravy rešpektovaním dĺžky prestávok a vyučovacích hodín
- ustanovenie školského parlamentu

OPATRENIA NA ODSTRÁNENIE ZISTENÝCH NEDOSTATKOV

Podľa závažnosti zistených nedostatkov a porušení všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov uplatnila ŠŠI voči vedúcim pedagogickým zamestnancom kontrolovaných subjektov odporúčania, uložila opatrenia a uložila povinnosť prijať konkrétne opatrenia na ich odstránenie. Na závažné skutočnosti zistené pri výkone inšpekčnej činnosti ŠŠI upozornila **zriaďovateľov 6** škôl.

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR bolo zaslaných **6** oznámení z dôvodu **nezabezpečenia** adekvátnej **odbornosti** vyučovania a nesúladu ŠKVP so ŠVP.

4.2 ÚROVEŇ VYUČOVANIA ANGLICKÉHO JAZYKA

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť úroveň vyučovania anglického jazyka a jeho odbornosť vyučovania v stredných odborných školách, stredných umeleckých školách a na konzervatóriách.

V 18 sledovaných SŠ sa v aktuálnom školskom roku v ŠO vzdelávalo **5 706** žiakov, z nich **368** žiakov so ZZ a **3** žiaci zo SZP a MRK. V školskom roku 2021/2022 vykonalo v uvedených SŠ MS celkovo **1 179** žiakov, z nich z ANJ **1 134 žiakov**. V úrovni B1 vykonalo **5** žiakov MS **neúspešne**.

Prehľad žiakov konajúcich MS v školskom roku 2021/2022	Počet žiakov konajúcich MS	Priemerná úspešnosť
Úroveň B1	899	59,1 %
Úroveň B2	235	67,2 %
Celkovo MS z ANJ	1 134	-

V oboch úrovniach dosiahli žiaci v kontrolovaných subjektoch lepšiu priemernú úspešnosť v porovnaní s celoštátnym dosiahnutým priemerom (celoštátny priemer v úrovni B1 – 57,5; v úrovni B2 – 65,1).

Na konci školského roku 2021/2022 z celkového počtu **5 484** žiakov v predmete ANJ neprospelo **25 žiakov**, čo predstavuje 18,8 % z celkového počtu neprospievajúcich. Z nich boli 4 žiaci so ZZ. Riaditelia škôl povolili 18 z nich vykonať komisionálnu skúšku a 13 žiaci ju vykonali úspešne.

Údaje o neprospievajúcich žiakoch v školskom roku 2021/2022	Počet žiakov
Celkový počet neprospievajúcich žiakov	133
Počet žiakov neprospievajúcich z ANJ	25
Počet žiakov, ktorým bolo povolené vykonať komisionálnu skúšku z ANJ	18
Počet žiakov, ktorí komisionálnu skúšku z ANJ vykonali úspešne	13

PRIAME POZOROVANIE VYUČOVACIEHO PROCESU

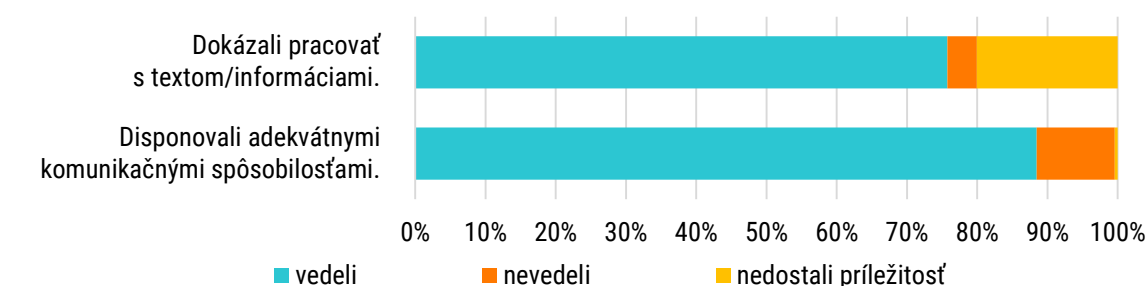
Priame pozorovanie vyučovacieho procesu bolo realizované na **164** hodinách ANJ v 1. – 4. ročníku.

UČENIE SA ŽIAKOV

Komunikačné kompetencie na sledovaných vyučovacích hodinách žiaci preukázali na priemernej úrovni (74,6 %). Uplatnené vyučovacie stratégie na väčšine sledovaných hodín smerovali prevažne k podpore produkcie v **ústnom prejave žiakov**, ktorý bol u väčšiny plynulý, kultivovaný, s primeranou slovnou zásobou, gramatické chyby nenarúšali jeho zrozumiteľnosť, k čomu prispievala dobrá jazyková kultúra učiteľov. Žiaci správne používali aj odbornú terminológiu v kontexte s preberaným učivom. Na väčšine hodín žiaci preukázali schopnosť viesť rozhovor na určitú tému, plynule sa vyjadrovať v nasimulovaných situáciách, vytvoriť rolový dialóg podľa zadania, čím potvrdili primerane rozvinutú **jazykovú fluenciu**, ako i svoje **sociolingvistické a pragmatické kompetencie**. Nepriaznivý dosah na nácvik rečových spôsobilostí žiakov potrebných aj pre ich budúce profesijné uplatnenie mal v niektorých triedach vysoký počet žiakov v jednotlivých skupinách.

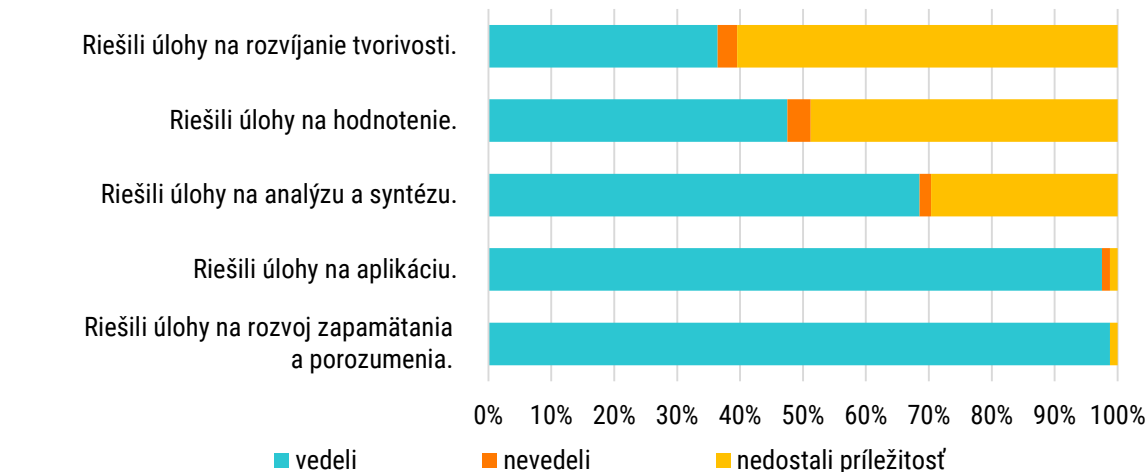
Práci s textom sa žiaci venovali na 80 % vyučovacích hodín. Žiaci pracovali s textami v grafickej i auditívnej podobe, obsahu počutého a čítaného textu porozumeli. Identifikovali potrebné informácie, spájali ich so svojimi poznatkami a skúsenosťami, dokázali pracovať s obsahom textu, usporiadať myšlienky v logickom slede a reprodukovať ich. Na polovici sledovaných hodín pri práci s textom však nevedeli alebo nedostali príležitosť k preberanej téme zaujať stanovisko, či preukázať schopnosť kriticky analyzovať a posudzovať získané informácie. Na vyučovacích hodinách prevládala ústny prejav, písomný prejav bol cielene rozvíjaný len sporadicky.

GRAF 100 Preukázanie komunikačných kompetencií žiakov na vyučovacích hodinách ANJ

Pri rozvíjaní **poznávacích kompetencií** takmer na všetkých vyučovacích hodinách prevládali úlohy na rozvoj nižších myšlienkových operácií. Žiaci reprodukovali zapamätanú slovnú zásobu, pravidlá gramatických javov a aplikovali ich v jazykovej praxi. **Vyššie myšlienkové operácie** si rozvíjali najmä úlohami na podporu **analytického myslenia**. V menšej miere (47,5 %) žiaci dostávali príležitosť a vedeli riešiť **úlohy na hodnotenie**, v ktorých bolo potrebné vyvodiť a určiť závery zo získaných údajov, zhodnotiť situáciu a zaujať stanovisko. Na dvoch tretinách hodín žiaci nedostali príležitosť riešiť tvorivé úlohy. Ak boli zastúpené, žiaci kreativitu prejavili tvorbou dialógov na dané témy, vytvorením kvízu o jazykoch a komunikácii v cudzích jazykoch, obhajovaním pracovnej pozície, napísaním príbehu.

GRAF 101 Preukázanie poznávacích kompetencií žiakov na vyučovacích hodinách ANJ

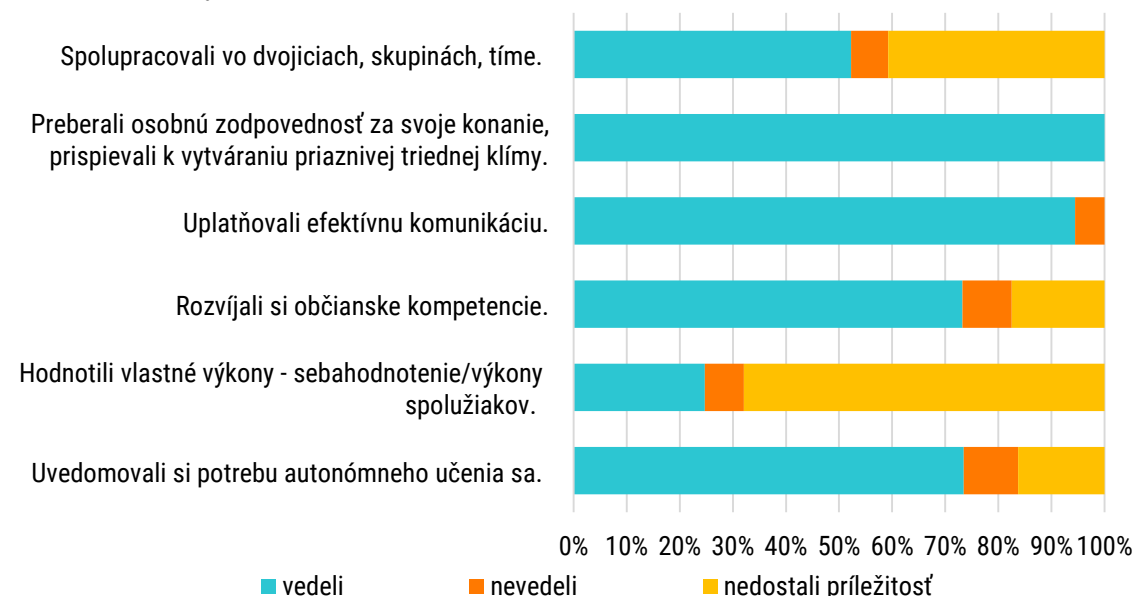

Preukázanie **kompetencií k celoživotnému učeniu sa** dosiahlo priemernú úroveň. Žiaci boli aktívni a motivovaní v procese učenia sa, pohotovo reagovali, prispievali do diskusií a zodpovedne plnili úlohy. Na 65 % sledovaných hodín preukázali schopnosť kriticky myslieť, vedeli identifikovať svoje chyby a opraviť ich na základe pochopenia príčiny ich vzniku. Najslabšou stránkou celoživotného učenia sa žiakov boli sebahodnotiace a hodnotiace procesy. Na dvoch tretinách vyučovacích hodín žiaci nedostali príležitosť na autoevalváciu a len ojedinele mali možnosť ohodnotiť výkon iných (69,7 %).

Rozvoj **občianskych kompetencií** žiaci preukázali na 73,3 % hodín schopnosťou prejať svoj názor, v diskusii svoje názory aj zdôvodňovali a rešpektovali názory spolužiakov.

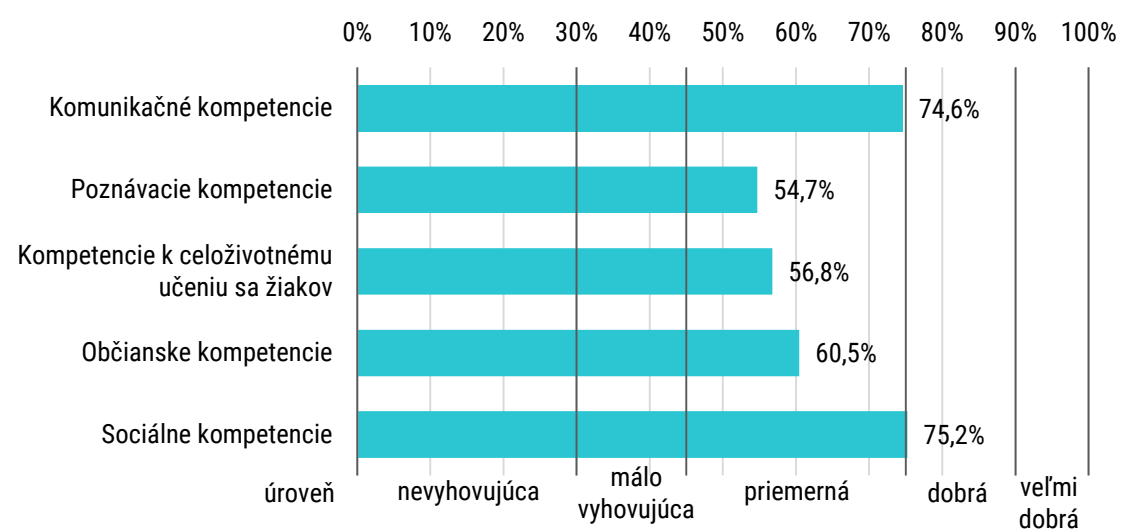
Rozvíjanie **sociálnych kompetencií** sa prejavilo ústretovou komunikáciou s vyučujúcimi i medzi sebou navzájom. Na väčšine hodín žiaci empaticky reagovali na podnety a prijímali pravidlá práce bez konfliktov, čím prispievali k príjemnej pracovnej atmosfére. Rozvoj sociálnych zručností žiakov podporovali na polovici vyučovacích hodín kooperatívne formy práce, pričom žiaci prezentovali výsledky svojej práce. Avšak na troch štvrtinách hospitovaných hodín ich nevedeli alebo nedostali príležitosť objektívne posúdiť, zdôvodniť a argumentačne podložiť.

GRAF 102 Preukázanie kompetencií k celoživotnému učeniu sa žiakov, sociálnych a občianskych kompetencií na vyučovacích hodinách ANJ

Zo zistení vyplynulo, že celková úroveň učenia sa žiakov na sledovaných hodinách v predmete ANJ bola na priemernej úrovni, avšak s výraznými rozdielmi medzi jednotlivými sledovanými kompetenciami.

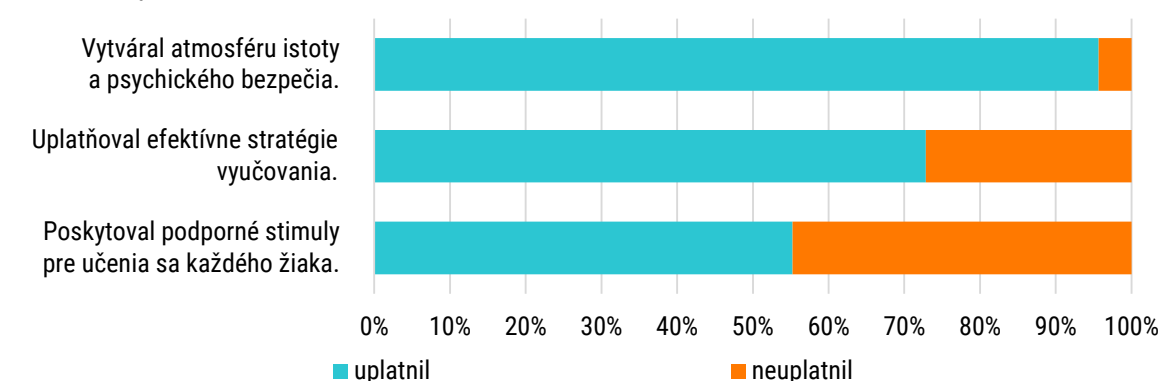
GRAF 103 Celková úroveň posudzovaných kompetencií žiakov na vyučovacích hodinách ANJ

VYUČOVANIE UČITEĽOM

Učiteľia na väčšine hodín (82 %) stanovili výchovno-vzdelávacie **ciele** a priebežne overovali ich plnenie, menej pozornosti však venovali v závere spätnej väzbe a sebahodnoteniu výkonu žiakmi, čím im neumožnili v plnej miere kriticky myslieť a prevziať zodpovednosť za seba samých. Na všetkých hodinách komunikácia vyučujúcich so žiakmi prebiehala v anglickom jazyku, čo pozitívne vplývalo na vytváranie cudzojazyčnej atmosféry. Učiteľia svojím prejavom v cieľovom jazyku vytvárali stimulujúce prostredie a vhodný jazykový vzor. Podnetnými otázkami motivovali žiakov k plynulému jazykovému prejavu, **jazykovú fluenciu** podporovali i navodením príjemnej pracovnej atmosféry. Vytváraním príležitostí na vyjadrenie sa k spoločenským témam umožňovali žiakom vysloviť svoj názor a hodnotové postoje, čím rozvíjali ich **sociolingvistické** kompetencie. V oblasti **pragmatických** kompetencií podnecovali žiakov k ústnej interakcii, menej k tvorbe funkčných, súvislých, vhodne prepojených písomných textov. Tradičné metódy a formy práce kombinovali na troch štvrtinách hodín s kreatívnymi metódami, čím motivovali žiakov k participovaniu na výchovno-vzdelávacom procese. Efektívnosť vyučovania však obmedzovala nižšia miera uplatňovania hodnotiacich a tvorivých úloh na podporu divergentného, kritického myslenia, navrhovania alternatívnych riešení a ich hodnotenia z rôznych aspektov. Všetci učiteľia využívali vhodné **učebné pomôcky**, zmysluplné využívanie IKT umožnili žiakom iba na jednej tretine vyučovacích hodín. Na sledovaných hodinách vyučujúci vytvárali podnetnú sociálnu atmosféru smerujúcu k podpore sebadôvery každého žiaka. Napriek tomu takmer na polovici hodín bola personalizácia učebného procesu nedôsledná a neboli vytvorené podmienky na inkluzívne vzdelávanie každého žiaka. Počas vyučovania učiteľia uplatňovali prevažne slovné hodnotenie, na polovici hodín hodnotenie zdôvodnili.

GRAF 104 Poskytovanie podporných stimulov učiteľmi pre efektívne stratégie učenia sa každého žiaka na vyučovacích hodinách ANJ

Zlepšenie si vyžaduje rozvíjanie hodnotiacich a sebahodnotiacich zručností žiakov, rozvoj kritického myslenia prostredníctvom úloh na stimuláciu vyšších myšlienkových operácií a vytváranie podmienok na inkluzívne vzdelávanie.

ŠKOLSKÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

Školy realizovali výchovu a vzdelávanie podľa ŠkVP, ktoré boli vypracované v súlade s ustanoveniami školského zákona. Stanovené ciele boli konkrétne, merateľné, vychádzali z cieľov príslušných ŠVP a zodpovedali reálnym podmienkam škôl, ich odbornému zameraniu a koncepčným zámerom. Vlastné **kritériá hodnotenia a klasifikácie** pre predmet ANJ nemodifikovali v 4 školách.

Učebné plány škôl akceptovali rámcové učebné plány. Nedostatky sa vyskytli v 1 škole v špecifikácii organizácie vyučovania vo vlastných poznámkach k ŠkVP. V inej škole neodúčili stanovený týždenný počet hodín podľa učebného plánu pri uvoľňovaní žiakov v prípade neprítomnosti učiteľov. V 89 % kontrolovaných škôl využili **disponibilné hodiny** na posilnenie vyučovania ANJ alebo na zavedenie

nových predmetov v oblasti všeobecného vzdelávania (konverzácia v ANJ, cvičenia z ANJ) a aj v oblasti odborného vzdelávania (odborný ANJ, odborná konverzácia v ANJ, základy ANJ v odbore, metodika edukácie v cudzom jazyku – predmet vyučovaný v ANJ).

Učebné osnovy ANJ a predmetov vyučovaných v ANJ boli rozpracované najmenej v rozsahu obsahových štandardov podľa príslušných učebných plánov, umožňovali realizovať výchovu a vzdelávanie a rozvíjať kľúčové kompetencie žiakov v súlade s cieľmi príslušných ŠVP.

PODMIENKY A PODPORA VYUČOVANIA ANGLICKÉHO JAZYKA

Riaditelia škôl a ich zástupcovia splnili **kvalifikačné predpoklady** potrebné na výkon funkcie vedúceho PZ s výnimkou 1 školy.

Predmet ANJ vyučovali väčšinou kvalifikovaní zamestnanci, odbornosť vyučovania predmetu ANJ bola 97 %, predmetu konverzácia v ANJ 100 % a predmetu cvičenia z ANJ 85 %. **Celková odbornosť vyučovania** ANJ bola zabezpečená na 97 %.

Plány profesijného rozvoja v 3 školách boli vypracované vo všeobecnej rovine, bez analýz potrieb škôl zistených kontrolnou činnosťou v oblasti vyučovacieho procesu. Učitelia si vzdelávacie aktivity vybrali podľa svojho záujmu a aktuálnej ponuky. V ostatných kontrolovaných subjektoch boli plány profesijného rozvoja PZ vypracované podľa aktuálnych potrieb škôl a cieľov stanovených v ŠkVP. V súlade s nimi vedenie škôl podporovalo odborný rast PZ vyučujúcich ANJ, ktorí si zvyšovali svoje profesijné kompetencie prostredníctvom vzdelávania. Napriek tomu sa takmer v polovici škôl výsledky absolvovaných vzdelávaní neprejavili v priamom pozorovaní vyučovacieho procesu ANJ. **Interné vzdelávanie PZ** v dvoch tretinách kontrolovaných škôl PK nerealizovali.

Z analýz zápisníc PK a rozhovorov s vedúcimi PK vyplynulo, že v 72 % sledovaných škôl sa PK zaoberali hodnotením žiakov a analýzou ich výchovno-vzdelávacích výsledkov. **Podporu MÚŽ** poskytovali predovšetkým formou doučovania, individuálnych konzultácií alebo práce v záujmových krúžkoch ANJ.

Školy disponovali dostatočným **priestorovým a materiálno-technickým vybavením** na realizáciu ŠkVP. V 13 sledovaných školách boli na vyučovanie jazykov zriadené odborné učebne vrátane multimediálnych učební. Vyučovanie ANJ bolo zabezpečené funkčnou digitálnou technikou s kvalitným internetovým pripojením. Odborné učebne a digitálna technika sa aktívne využívali v edukácii ANJ v 80 % kontrolovaných škôl.

Na vyučovanie ANJ všetky školy zabezpečili dostatočné množstvo **edukačných publikácií** vrátane online podpory formou digitálnych učebníc a výučbových programov. V 2 subjektoch mali žiaci k dispozícii aj knižnicu so zbierkou kníh v ANJ.

4.3 REALIZÁCIA INTERNEJ ČASTI MATURITNEJ SKÚŠKY

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav realizácie internej časti maturitnej skúšky – praktickej a teoretickej časti odbornej zložky v strednej odbornej škole.

V 14 kontrolovaných SOŠ z celkového počtu **163** žiakov v 4. ročníku konalo **PČOZ MS 163** žiakov a **TČOZ MS 153** žiakov v 11 ŠO v 6 skupinách ŠO. TČOZ MS 10 žiakov neabsolvovalo, pretože nespĺnili podmienky na jej konanie.

V **SDV** sa vzdelávalo **56** žiakov v odbornom výcviku na pracovisku praktického vyučovania u zamestnávateľov, ktorí im poskytovali odborné vzdelávanie a prípravu, z nich všetci vykonali PČOZ a 50 z nich vykonalo TČOZ MS.

Mimo SDV sa celkovo vzdelávalo **107** žiakov, z nich 31 žiakov absolvovalo odborný výcvik v dielni školy a 76 žiakov na pracoviskách zamestnávateľov, s ktorými mali školy uzatvorené zmluvy o poskytnutí praktického vyučovania, 103 z nich vykonalo TČOZ MS.

Prehľad žiakov konajúcich PČOZ MS a TČOZ MS v školskom roku 2022/2023		Počet žiakov PČOZ		Počet žiakov TČOZ	
Skupina odborov	Študijný odbor	v SDV	mimo SDV	v SDV	mimo SDV
24 strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba I, II	mechanik nastavovač	5	23	5	23
	strojárstvo – výroba, montáž a oprava prístrojov, strojov a zariadení	0	4	0	4
26 elektrotechnika	mechanik – mechatronik	18	0	18	0
	mechanik počítačových sietí	0	26	0	23
	mechanik – elektrotechnik	5	21	4	20
28 technická a aplikovaná chémia	operátor gumárskej a plastikárskej výroby	11	0	11	0
33 spracúvanie dreva	operátor drevárskej a nábytkárskej výroby	0	7	0	7
37 doprava, pošty a telekomunikácie	dopravná akadémia	0	8	0	8
64 ekonomika a organizácia, obchod a služby I, II	pracovník v hotelierstve a cestovnom ruchu	3	13	3	13
	obchodný pracovník	9	0	6	0
	kuchár	5	5	3	5
Spolu		56	107	50	103

PRIPRAVENOSŤ ŠKOLY NA INTERNÚ ČASŤ MATURITNEJ SKÚŠKY Z PREDMETOV PČOZ A TČOZ

Väčšina sledovaných SOŠ pripravila PČOZ i TČOZ MS v súlade s právnymi normami bez vážnejších zistených nedostatkov.

V určenom termíne boli do PMK kontrolovaných odborov **vymenovaní** skúšajúci učitelia odborných predmetov z radov interných PZ, MOV i skúšajúci zástupcovia zamestnávateľov, u ktorých sa absolventi pripravovali v SDV. Vo všetkých školách pripravujúcich žiakov v SDV (7 SOŠ) boli skúšajúcimi členmi PMK aj zástupcovia zamestnávateľov, u ktorých sa žiaci pripravovali v SDV. V 3 SOŠ sa vyskytli nedostatky súvisiace s nesprávnym vymenovaním, neprítomnosťou, resp. nevymenovaním niektorých členov PMK. Delegovaných zástupcov vecne príslušných SO/PO riaditeľa SOŠ v danej lehote ustanovili za členov komisií. Možnosť prizvať na PČOZ MS odborníka z praxe využili 3 školy. Všetky školy mali v PČOZ MS i v TČOZ MS pre kontrolované ŠO ustanovenú 1 PMK, v prípade, že vzdelávali aj žiakov v SDV, PMK boli spoločné pre žiakov v SDV aj mimo SDV.

Na návrh PK riaditeľa škôl schválili **témy** pre odbornú zložku MS a súhlasné stanovisko vyjadrili i predsedovia PMK, v 1 škole témy pre PČOZ MS neboli predložené na schválenie predsedovi PMK. Vo všetkých školách bol dodržaný stanovený počet tém a riaditeľa na návrh predsedov PK určili formu PČOZ MS. V 2 SOŠ sa vyskytli nedostatky, súviseli s nesúlalom maturitných tém PČOZ a TČOZ s výkonovým štandardom pre daný ŠO, nízkou náročnosťou niektorých tém v TČOZ, čo neumožňovalo objektívne vyhodnotiť vedomosti žiakov v súlade s profilom absolventa.

Vecne príslušné SO/PO vyjadrili k obsahu tém na obidve časti odbornej zložky MS súhlasné stanovisko bez pripomienok.

V kontrolovaných školách, kde sa žiaci vzdelávali v SDV i mimo SDV, boli maturitné témy PČOZ MS i TČOZ MS pre obidve skupiny žiakov identické.

ORGANIZÁCIA A PRIEBEH INTERNEJ ČASTI MS Z PREDMETU PČOZ

PČOZ MS sa vykonávala vo všetkých školách individuálnou formou, 141 žiakov ju absolvovalo praktickou realizáciou a predvedením komplexnej úlohy (86,5 %) a 22 žiakov v 3 školách obhajobou vlastného projektu (13,5 %). Formu realizácie a obhajobu experimentu, ako i obhajobu súťažných prác si žiaden žiak nezvolil.

Na pracovisku praktického vyučovania **konalo PČOZ MS** 44 žiakov (všetci v SDV), na pracoviskách iného zamestnávateľa realizovalo skúšku 7 žiakov mimo SDV a v priestoroch školy (dielňa, odborné učebne) konalo PČOZ MS 112 žiakov, z toho 12 žiakov v SDV.

GRAF 105 Miesto konania PČOZ MS

Adekvátne priestorové a materiálno-technické zabezpečenie v dielňach, odborných učebniach, na pracoviskách zamestnávateľov poskytujúcich vzdelávanie v SDV a na pracoviskách zamestnávateľov poskytujúcich OVY na základe zmluvy so školou vytvárali predpoklady na objektívne a reálne overenie nadobudnutých vedomostí, zručností a schopností žiakov. Výnimkou bol zamestnávateľ v 1 škole, u ktorého sa z dôvodu absencie priestorov 2 časti zadania maturitnej témy konali v náhradných priestoroch nevhodných na realizáciu PČOZ MS.

V kontrolovaných školách boli dodržané a **zaistené bezpečné podmienky** a ochrana zdravia žiakov pri realizácii PČOZ MS, žiaci používali predpísané osobné ochranné pomôcky, správne manipulovali so strojmi, prístrojmi a zariadeniami, boli disciplinovaní a na pracoviskách udržiavali poriadok. Zo 14 žiakov so ZZ 6 využili **úpravu podmienok**, ktorá spočívala v predĺžení času v závislosti od miery ich obmedzenia.

Členovia skúšobných komisií počas konania MS sledovali pracovné postupy žiakov, aktívne kontrolovali činnosť žiakov, ojedinele v prípade potreby im poskytli inštrukciu alebo usmernenie. V 1 škole žiaci vykonávali PČOZ MS na 2 pracoviskách, ktoré boli od seba vzdialené, preto členovia PMK neboli pri práci žiakov sústavne prítomní.

Rozhovory členov PMK so skúšanými žiakmi prebiehali v pokojnej atmosfére, skúšajúci počas riadeného rozhovoru kládli žiakom doplňujúce otázky, podnecovali ich k prezentovaniu vedomostí, zdôvodneniu názorov s uplatnením argumentov, používaniu učebných pomôcok. Stimulovali žiakov k súvislému reagovaniu na ich otázky a podnety, poskytovali im dostatok času na sformulovanie odpovedí. V sledovaných subjektoch pri **hodnotení PČOZ MS** skúšajúci členovia postupovali podľa vopred stanovených kritérií a v súlade s platnou legislatívou. V 1 škole vypracované kritériá hodnotenia žiakov pre formu praktická realizácia a predvedenie komplexnej úlohy neboli v súlade s legislatívou, v inej škole žiaci neboli hodnotení na základe kritérií, ktoré sa viazali na zvolenú formu PČOZ MS. U väčšiny žiakov nebolo potrebné pri výslednom hodnotení prihliadať na prospech počas štúdia z predmetov zo vzdelávacej oblasti praktická príprava, pretože hodnotenie PČOZ MS sa výrazne neodlišovalo od dosiahnutých výsledkov žiakov počas štúdia.

Zamestnávateľa, ktorí poskytovali odborné vzdelávanie a prípravu absolventom v SDV, sa v dotazníkoch vyjadrili, že žiaci prejavovali záujem o zvolené odbory, k štúdiu pristupovali zodpovedne, snažili sa podávať požadovaný pracovný výkon, preukazovali primerané pracovné zručnosti, dodržiavali pravidlá stanovené vnútorným poriadkom pracoviska a sú dostatočne pripravení na zapojenie sa do pracovného procesu.

Z dotazníkov, ktoré boli zadané delegovaným zástupcom SO/PO a zástupcom zamestnávateľov, členom PMK vyplynulo, že žiaci pri realizácii PČOZ MS preukázali primerané pracovné zručnosti, pracovali samostatne, pri praktickej skúške aplikovali požadované teoretické vedomosti, uplatňovali správnu odbornú terminológiu a dodržiavali pravidlá bezpečnej práce. Preukázali spôsobilosti, ktoré vytvárali predpoklady na uľahčenie ich prechodu zo školy na trh práce. Tieto skutočnosti potvrdili v dotazníkoch aj MOV.

ORGANIZÁCIA A PRIEBEH INTERNEJ ČASTI MS Z PREDMETU TČOZ

Vo všetkých kontrolovaných subjektoch overovanie vedomostí a zručností žiakov prebiehalo za sústavnej prítomnosti všetkých členov PMK podľa vypracovaného harmonogramu. Skúšajúci členovia PMK vytvorili pokojnú pracovnú atmosféru, vhodne riadili rozhovor so žiakmi, kládli im pomocné i stimulačné otázky. Viedli ich k tomu, aby vo svojich odpovediach uvádzali praktické príklady, využili argumentáciu a svoje tvrdenia zdôvodňovali. Dbali na to, aby každý žiak mal dostatočný priestor na prezentovanie vedomostí a vyjadrenie svojich myšlienok.

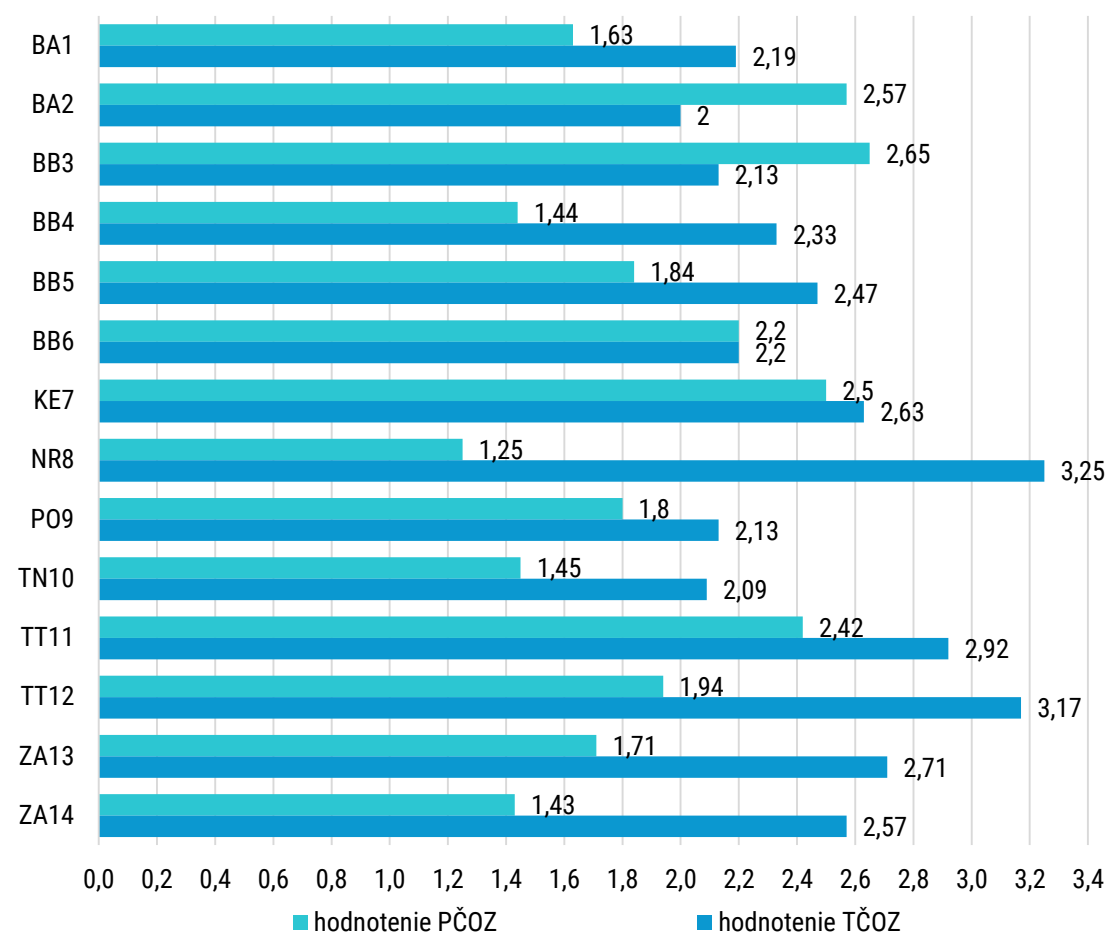
Všetky kontrolované subjekty dodržali a **zaistili bezpečné podmienky** na konanie TČOZ MS. Zo 14 evidovaných žiakov so ZZ využili úpravu podmienok 13 žiaci, spočívala v predĺžení času na prípravu a odpoveď.

Hodnotenie odpovedí žiakov členmi PMK bolo objektívne v súlade s kritériami stanovenými platným právnym predpisom s výnimkou 1 školy, kde u viacerých žiakov celkové hodnotenie nereprezentovalo dosiahnutú a preukázanú úroveň teoretických vedomostí. Predsedníčka PMK v tejto škole neriadila pri stanovení klasifikácie žiakov činnosť komisie.

Pri výslednom hodnotení nebolo potrebné prihliadať na stupne prospechu počas štúdia, hodnotenie žiakov v TČOZ MS sa výrazne neodlišovalo od dosiahnutých výsledkov počas štúdia v teoretických odborných predmetoch, v ojedinelých prípadoch bolo potrebné zohľadniť priebežný prospech, ktorý dosiahli žiaci zo súvisiacich profilových predmetov počas štúdia.

Z vyhodnotenia dotazníkov, ktoré boli zadané delegovaným zástupcom SO/PO, zástupcom zamestnávateľov a učiteľom odborných predmetov vyplynulo, že žiaci preukázali požadované odborné teoretické vedomosti, dokázali prepájať teóriu s praxou, uplatňovať získané skúsenosti a zručnosti z praktickej prípravy pri ústnych odpovediach. V ústnom prejave sa snažili používať odbornú terminológiu, zdôvodniť svoje stanovisko k nastolenému odbornému problému, reagovali na doplňujúce otázky členov PMK. Počas skúšky sa správali kultivovane, ich prejavy boli primerané. V niektorých prípadoch žiaci nedisponovali adekvátnymi komunikačnými zručnosťami pri prezentovaní svojich vedomostí, nedokázali pohotovo reagovať na otázky členov PMK a mali rezervy v správnom uplatňovaní odbornej terminológie.

GRAF 106 Porovnanie výsledkov PČOZ MS a TČOZ MS kontrolovaných SOŠ

Úroveň preukázaných poznatkov a zručností žiakov ŠŠI sledovala:

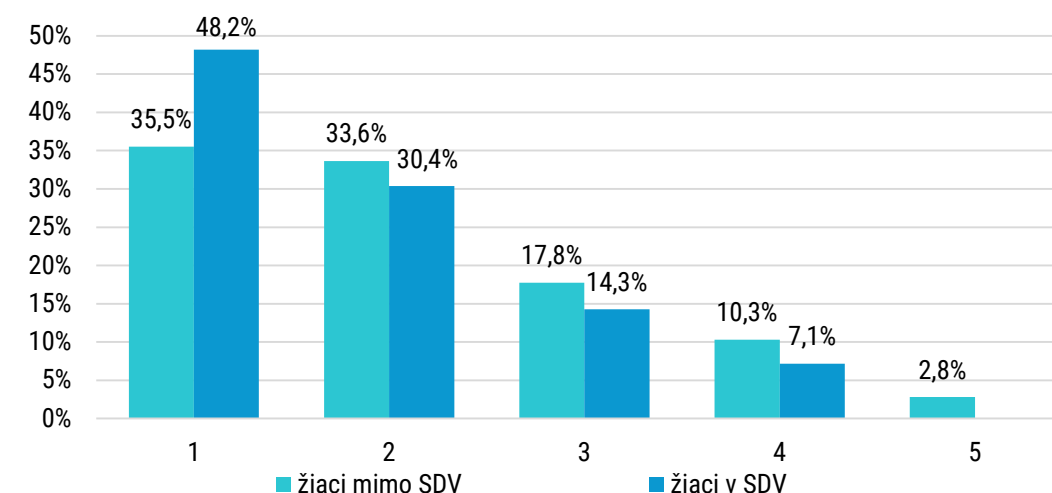
- vo vzťahu k cieľovým požiadavkám na vedomosti a zručnosti pre príslušný odbor v nadväznosti na zaradenie žiakov do 2 skupín – žiaci v SDV/mimo SDV,
- úroveň výsledkov žiakov oboch častí MS v porovnaní so známku z OVY/PRAX a profilových predmetov na konci 4. ročníka,
- úroveň výsledkov žiakov oboch častí MS v nadväznosti na ich zaradenie do skupín podľa miesta vykonávania odborného výcviku/odbornej praxe v 4. ročníku štúdia.

ÚROVEŇ PREUKÁZANÝCH POZNATKOV A ZRUČNOSTÍ VO VZŤAHU K CIEĽOVÝM POŽIADAVKÁM

Väčšina žiakov, ktorí konali **PČOZ MS** formou praktickej realizácie a predvedenia komplexnej úlohy i formou obhajoby vlastného projektu, preukázali vedomosti a zručnosti v súlade s cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti žiakov pre príslušné ŠO. Žiaci v SDV vykazovali v PČOZ MS lepšie výsledky ako žiaci mimo SDV, čím preukazovali lepšiu úroveň poznatkov a zručností vo vzťahu k cieľovým požiadavkám. Viac ako tri štvrtiny žiakov v SDV dosiahla úroveň preukázaných poznatkov na výbornej alebo chválitebnej úrovni. Požadovanú úroveň poznatkov a zručností nedosiahli 3 žiaci mimo SDV.

Odišnosti medzi jednotlivými žiakmi sa prejavili v miere ich samostatnosti, tvorivosti, v komunikačných kompetenciách (v niektorých prípadoch krátke odpovede, nesúvislý prejav, nedostatočné komunikačné schopnosti pri prezentovaní vedomostí), v používaní odbornej terminológie. Individuálne rozdiely boli aj v schopnosti argumentovať a aplikovať teoretické vedomosti pri praktickej realizácii a predvedení komplexných úloh. Obhajoby vlastných projektov žiakov boli na veľmi dobrej úrovni, takmer všetci vedeli zaujať vlastné stanovisko a argumentovať, pričom úroveň prezentácie a obhajoby spĺňala všetky požiadavky zadané vyučujúcimi.

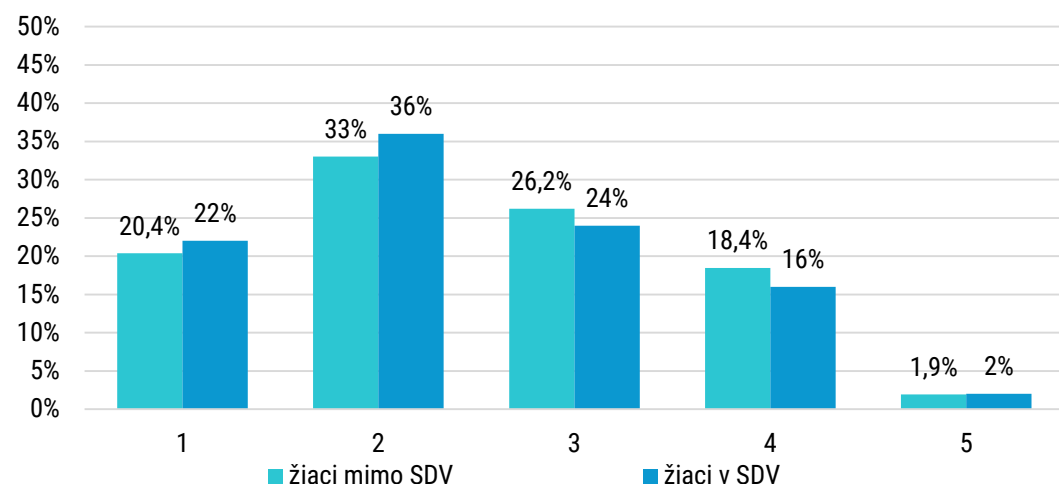
GRAF 107 Porovnanie dosiahnutej klasifikácie žiakov v SDV a mimo SDV z PČOZ MS

V TČOZ MS boli zručnosti a poznatky absolventov taktiež zväčša v súlade s cieľovými požiadavkami na vedomosti a zručnosti v príslušných ŠO, i keď na rôznej úrovni. Žiaci väčšinou preukázali požadované odborné teoretické vedomosti, dokázali prepájať teóriu s praxou, vedeli zdôvodniť stanoviská k odborným problémom, pohotovo odpovedali na otázky členov PMK. V porovnaní dosiahnutej úrovne z TČOZ MS vykazovali žiaci v SDV mierne lepšie výsledky. Takmer dve tretiny všetkých žiakov v SDV preukazovala úroveň v TČOZ MS ako výbornú alebo chválitebnú. Nedostatočnú úroveň preukázali 3 žiaci, z nich 1 v SDV.

Zistenia potvrdili i výsledky z dotazníkov, kde respondenti uviedli, že v školách, kde sa vzdelávali žiaci v SDV i mimo SDV, žiaci v SDV vo väčšej miere prepájali teoretické a praktické vedomosti, lepšie uplatňovali skúsenosti a zručnosti získané počas praktickej prípravy a sebavedomejšie prezentovali a odôvodňovali svoje názory. Zistenia z dotazníkov korešpondovali s výsledkami priameho pozorovania ŠŠI.

GRAF 108 Porovnanie dosiahnutej klasifikácie žiakov v SDV a mimo SDV z TČOZ MS

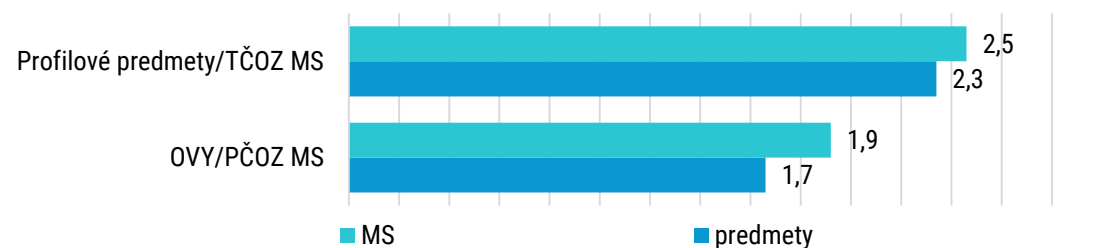
Najväčšie rozdiely boli zaznamenané v schopnosti adekvátne komunikovať a uplatňovať správnu odbornú terminológiu. Odpovede na otázky skúšajúcich u niektorých žiakov limitovali nízke komunikačné zručnosti, tiež sa vyskytovali problémy pri argumentácii a vyjadrovaní sa v súvislostiach. V 1 škole napriek tomu, že všetci žiaci úspešne vykonali TČOZ MS, niektorí z nich nedisponovali základnými vedomosťami nevyhnutnými pre splnenie profilu absolventa ŠO (viac ako tretina žiakov bola hodnotená stupňom prospechu dostatočný).

ÚROVEŇ PREUKÁZANÝCH POZNATKOV A ZRUČNOSTÍ V POROVNANÍ SO ZNÁMKOU Z OVY/PRAX A PROFILOVÝCH PREDMETOV NA KONCI 4. ROČNÍKA

Žiaci preukázali v PČOZ MS (1,92) o 0,54 lepšiu celkovú priemernú dosiahnutú úroveň ako v TČOZ MS (2,46).

V oboch častiach MS dosiahli žiaci horšie výsledky, ako v sledovaných predmetoch na konci 4. ročníka. V PČOZ MS si žiaci pohoršili o 0,26 oproti priemeru hodnotenia predmetu OVY/PRAX a v TČOZ MS bol výsledok od dosiahnutého priemeru v odborných profilových predmetoch horší o 0,12.

GRAF 109 Celková úroveň výsledkov žiakov v PČOZ MS a TČOZ MS a ich porovnanie s hodnotením predmetu OVY/PRAX a profilových predmetov

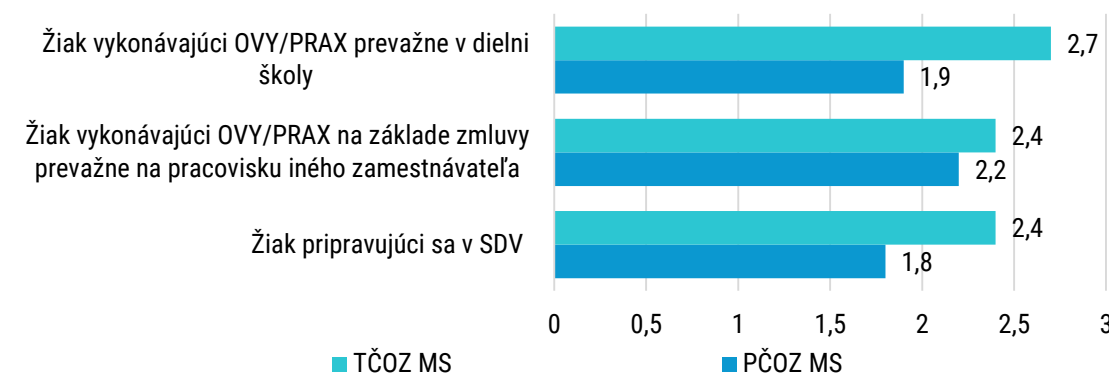
Porovnaním výsledkov hodnotenia v PČOZ MS s výsledným hodnotením predmetu OVY/PRAX dosiahli žiaci v 2 školách lepšiu (o 0,75 a 0,14) a v 3 školách porovnateľnú úroveň hodnotenia v PČOZ. V ostatných troch štvrtinách škôl bola preukázaná úroveň nižšia, z toho v 4 školách bol dosiahnutý priemer v PČOZ MS výrazne horší a nezodpovedal hodnoteniu v predmete OVY/PRAX. Porovnaním

výsledkov TČOZ MS a výsledného hodnotenia z profilových predmetov preukázali žiaci v 7 školách v TČOZ MS lepšie alebo porovnateľné výsledky s hodnotením profilových predmetov. V ostatných školách žiaci v TČOZ MS nedosiahli úroveň hodnotenia z profilových predmetov odborného vzdelávania, pričom v 2 SOŠ bol rozdiel výsledkov výrazný (o 1,15 a 1,20). V 1 škole dosiahli žiaci lepšie výsledky v PČOZ i v TČOZ MS v porovnaní s výsledným hodnotením OVY a prospechu z odborných profilových predmetov, všetci sa vzdelávali v SDV a počas celého štúdia vykonávali OVY na pracovisku praktického vyučovania u jedného zamestnávateľa.

ÚROVEŇ PREUKÁZANÝCH POZNATKOV A ZRUČNOSTÍ V NADVÄZNOSTI NA ZARADENIE ŽIAKOV DO SKUPÍN PODĽA MIESTA VÝKONU OVY/PRAX NA KONCI 4. ROČNÍKA

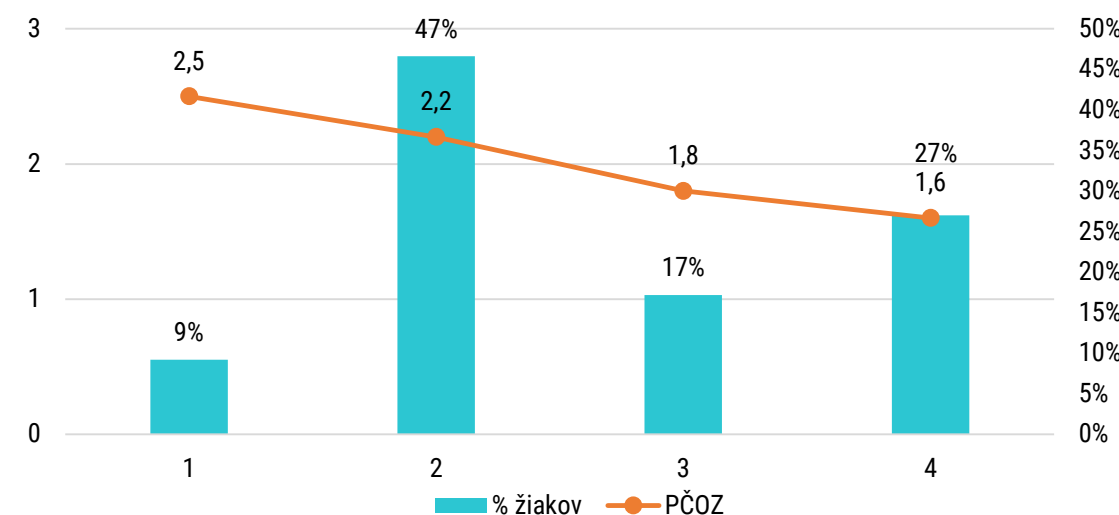
Ak porovnáваме dosiahnutú úroveň vo výsledkoch PČOZ i TČOZ MS v nadväznosti na zaradenie žiakov do skupín podľa miesta výkonu OVY/PRAX, rozdiely medzi jednotlivými skupinami žiakov nie sú významné. V PČOZ MS je rozdiel medzi skupinami žiakov 0,4 a v TČOZ MS 0,3. Celkovo vyššiu úroveň dosiahli žiaci v PČOZ MS a najlepšie výsledky preukázali žiaci pripravujúci sa v SDV. V TČOZ MS dosiahli totožné výsledky žiaci vzdelávajúci sa v SDV so žiakmi na základe zmluvy na pracovisku iného zamestnávateľa. Výsledky žiakov, ktorí absolvovali OVY/PRAX v dielni školy, boli o 0,3 horšie.

GRAF 110 Porovnanie dosiahnutých výsledkov v jednotlivých častiach MS v nadväznosti na zaradenie žiakov do skupín podľa miesta výkonu OVY/PRAX

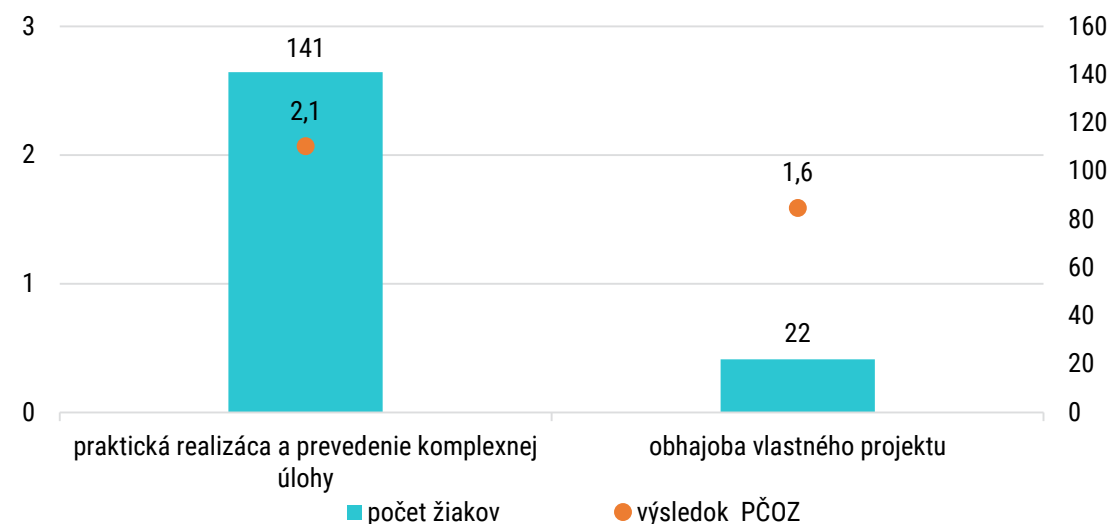
Pri porovnaní výsledkov žiakov v PČOZ MS s počtom rokov absolvovania OVY/PRAX na tom istom pracovisku sa preukázalo, že najhoršie výsledky v PČOZ MS (2,9) vykazujú žiaci, ktorí OVY/PRAX na tom istom pracovisku vykonávali 1 rok. Tretina žiakov (27 %), ktorá vykonávala OVY/PRAX na jednom pracovisku celé štúdium (4 roky), dosiahla najlepšie výsledky v PČOZ MS (1,6).

GRAF 111 Porovnanie výsledkov žiakov v PČOZ MS v závislosti od počtu rokov vykonávajúcich OVY/PRAX na tom istom pracovisku

Pri porovnaní výsledkov žiakov v **PČOZ MS v nadväznosti na formu jej konania** vykazovali žiaci pri praktickej realizácii komplexnej úlohy o 0,5 horšie výsledky v porovnaní so žiakmi, ktorí obhajovali vlastný projekt.

GRAF 112 Porovnanie počtu žiakov a ich výsledkov z PČOZ MS podľa formy PČOZ MS

4.4 REALIZÁCIA ZÁVEREČNÝCH SKÚŠOK

CIEĽ INŠPEKCIE

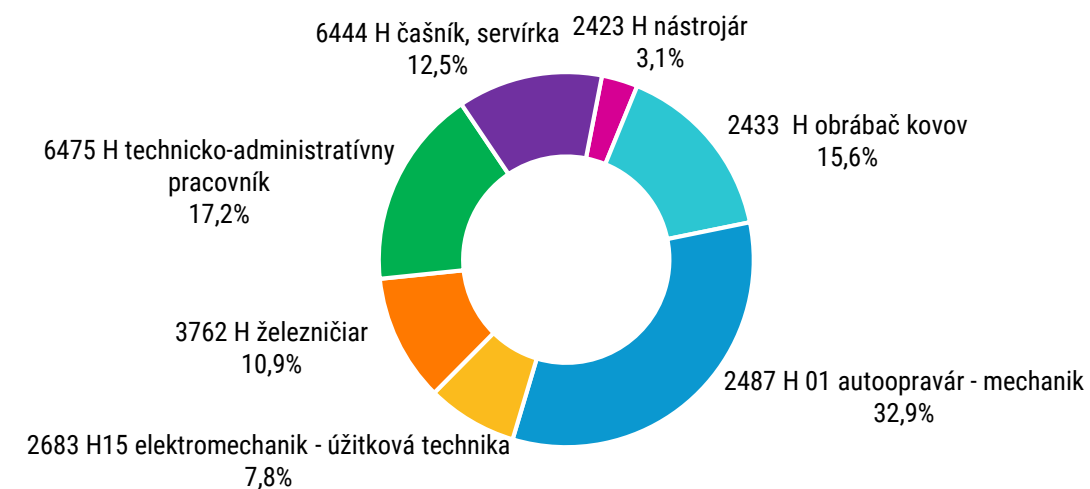
Zistiť stav realizácie záverečných skúšok v strednej odbornej škole.

V 8 štátnych a 2 súkromných školách bolo kontrolovaných 7 UO. Z celkového počtu 64 žiakov, ktorí sa zúčastnili ZS, sa 16 žiakov pripravovalo v SDV na pracoviskách praktického vyučovania u 11 zamestnávateľov. Mimo SDV sa celkovo vzdelávalo 48 žiakov, z nich 26 žiakov absolvovalo OVV v dielni školy.

Prehľad žiakov konajúcich ZS v školskom roku 2022/2023 s realizáciou odborného výcviku v 3. ročníku		v SDV	mimo SDV			Žiakov spolu
Skupina odborov ŠVP	Odbor		u zamestnávateľa, ktorý zabezpečoval aj SDV	u zamestnávateľa, ktorý nezabezpečoval aj SDV	v dielni školy	
24 strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba I, II	nástrojár	-	-	2	-	2
	obrábač kovov	1	-	9	-	10
	autoopravár – mechanik	10	1	3	7	21
26 elektrotechnika	elektromechanik – úžitková technika	-	-	1	4	5
37 doprava, pošty a telekomunikácie	železničiar	1	-	-	6	7
64 ekonomika a organizácia, obchod a služby I, II	čaušník, servírka	-	-	2	6	8
	technicko-administratívny pracovník	4	-	4	3	11
Spolu		16	1	21	26	64

Viac ako tretina žiakov konala ZS v UO 2487 H 01 autoopravár – mechanik a 17 % žiakov v UO 6475 H technicko-administratívny pracovník.

GRAF 113 Percentuálne zastúpenie žiakov v jednotlivých UO na ZS

PRIPRAVENOSŤ ŠKOLY NA ZÁVEREČNÚ SKÚŠKU

Organizáciu a priebeh všetkých ZS zabezpečili **SK**. V každom kontrolovanom UO bola ustanovená 1 SK, v školách vzdelávajúcich žiakov v SDV i mimo SDV bola spoločná pre obidve skupiny žiakov. Predsedov SK pre ZS vymenoval v termíne do 15. apríla príslušný orgán miestnej štátnej správy v školstve. Ďalších členov SK pre ZS, ktorí boli PZ príslušných SŠ, vymenovali riaditelia škôl v stanovenom termíne s výnimkou 1 školy, kde riaditeľ školy nevyenoval za stáleho člena SK triedneho učiteľa žiaka a člena SK nevyenoval v stanovenom termíne do 30. apríla 2023.

Slovenská obchodná a priemyselná komora delegovala svojich zástupcov do 3 SK príslušných odborov, *Republiková únia zamestnancov svojich zástupcov* nenominovala, *Asociácia zamestnávateľských zväzov a združení a Asociácia priemyselných zväzov a dopravy* delegovali 1 zástupcu. Vo všetkých školách vzdelávajúcich žiakov v SDV boli členmi SK zástupcovia zamestnávateľa, ktorí poskytovali praktické vyučovanie v SDV. Účasťou SO/PO na ZS bola zabezpečená koordinácia odborného vzdelávania a prípravy v súlade s potrebami trhu práce.

Záverečné skúšky boli **členené na PČ a TČ**. V UO 2423 H nástrojár, 2433 H obrábač kovov, 2487 H autoopravár – mechanik a 6444 H čašník, servírka boli v zmysle platnej legislatívy vypracované a príslušnými SO/PO **schválené jednotné zadania pre obidve časti ZS**. V ostatných kontrolovaných UO témy na PČ ZS vypracovali MOV v spolupráci s učiteľmi odborných predmetov. **Témy** na TČ ZS vypracovali učitelia odborných predmetov v spolupráci s MOV v stanovenom počte a s uvedením učebných pomôcok, v 1 škole témy PČ ZS neobsahovali zoznam učebných pomôcok, v ďalšej škole nebol uvedený zoznam učebných pomôcok v obidvoch častiach ZS. Na návrh predsedu predmetovej komisie riaditelia škôl schválili do 31. marca témy na jednotlivé časti ZS. Štátna školská inšpekcia skonštatovala, že na všetkých SOŠ boli vyhotovené témy na základe vzdelávacích štandardov pre praktickú prípravu uvedených v príslušnom ŠVP pre odborné vzdelávanie a prípravu okrem 1 školy, kde témy pre obidve časti ZS neboli vypracované v rozsahu, ktorý určujú vzdelávacie štandardy ŠVP pre príslušný UO a neumožňovali v plnej miere overiť úroveň vedomostí a zručností žiakov v súlade s profilom absolventa. Riaditelia 4 SOŠ, v ktorých neboli pre UO vypracované SO/PO jednotné zadania, predložili témy ZS na vyjadrenie vecne príslušným SO/PO k jednotlivým UO.

Stavovské organizácie a profesijné organizácie vyjadrili k obsahu ZS súhlasné stanovisko.

ORGANIZÁCIA A PRIEBEH ZÁVEREČNEJ SKÚŠKY

Všetky SOŠ dodržali termín konania obidvoch častí ZS v riadnom skúšobnom období. Jednotlivé časti ZS vykonali školy v stanovenom poradí. Kontrolované subjekty sa dohodli so zamestnávateľmi, u ktorých sa žiaci pripravovali, a **organizovali PČ ZS** pre žiakov v SDV aj mimo SDV v dielni školy (63 žiakov) a na pracovisku zamestnávateľa (3 žiaci). **Teoretickú časť ZS organizovali** všetky školy v učebniach školy. Záverečnej skúšky sa zúčastnili 3 žiaci so ZZ, v PČ ZS ich znevýhodnenie nevyžadovalo úpravu podmienok, v TČ ZS mali 2 žiaci predĺžený čas na prípravu a odpoveď o 25 %, 1 žiak o úpravu podmienok nepožiadaval.

Všetci žiaci v kontrolovaných UO realizovali PČ ZS individuálnou formou. **Materiálno-technické zabezpečenie** bolo na väčšine pracovísk vyhovujúce a vytváralo predpoklad na objektívne overenie získaných vedomostí, zručností a schopností žiakov príslušných UO. Nedostatkom v 1 škole bolo zastarané materiálno-technické vybavenie, v inej škole neboli okrem kalkulačiek k dispozícii žiadne ďalšie materiálno-technické prostriedky.

V priebehu konania PČ ZS boli na všetkých pracoviskách zaistené **bezpečné podmienky, ochrana zdravia žiakov** a dodržiavali sa zásady bezpečnosti pri práci.

Počas realizácie PČ ZS členovia SK priebežne kontrolovali prácu a činnosť žiakov, sledovali pracovné postupy žiakov, plnenie jednotlivých úloh a kládli im doplňujúce, stimulačné otázky. Podnecovali ich k prezentovaniu vedomostí, k zdôvodňovaniu názorov s uplatnením argumentov. Žiakom poskytovali

dostatok času na vyjadrenie poznatkov a empatickým správaním sa počas skúšania podieľali na vytváraní pokojnej klímy. Vzájomná komunikácia bola členmi SK vedená citlivo a kultivovane. V školách, kde sa ZS konali podľa jednotných zadaní, postupovali pri hodnotení členovia SK v súlade s hodnotiacim listom PČ ZS. Výsledné hodnotenie vo všetkých SOŠ schvaľovala SK na návrh MOV alebo učiteľa odbornej praxe, ktorý bol členom SK. Vo všetkých kontrolovaných subjektoch bola klasifikácia žiakov objektívna v súlade s vopred stanovenými kritériami na hodnotenie PČ ZS.

Počas realizácie TČ ZS boli všetci členovia SK sústavne prítomní a zabezpečili plynulý priebeh skúšania. Skúšajúci učitelia odborných vyučovacích predmetov korektne viedli riadený rozhovor so žiakmi, podnecovali ich k využívaniu učebných pomôcok, modelov a obrazových materiálov, svojím prístupom a primeranou komunikáciou vytvárali pozitívnu pracovnú atmosféru. Prínosom počas skúšania bolo aj aktívne pôsobenie delegovaných zástupcov SO/PO, ktorí kládli stimulujúce otázky súvisiace s aplikáciou teoretických poznatkov do konkrétnych situácií v praxi. V 1 škole skúšanie žiakov viedli iba vyučujúci odborných predmetov, pri skúšaní iba 2 žiaci (oba v SDV) dokázali odpovedať samostatne, vecne a správne reagovať na otázky skúšajúceho. Z reakcií ostatných žiakov vyplynulo, že nerozumeli obsahu jednotlivých tém, ani nedisponovali základnými vedomosťami a takmer nepoznali odbornú terminológiu, čo obmedzovalo ich komunikačné schopnosti. Zadávané doplňujúce otázky boli veľmi jednoduché, väčšina žiakov odpovedala len výnimočne, často jednoslovne. V inej škole žiaci dokázali prepájať teóriu s praxou iba s pomocou vyučujúcich, na doplňujúce a pomocné otázky členov SK odpovedali len jednoslovne, resp. odpovedať nevedeli, prezentácia požadovaných odborných teoretických vedomostí nebola dostatočná. Vo všetkých kontrolovaných školách hodnotenie žiakov z teoretickej časti ZS navrhovali učitelia odborných predmetov, ojedinele s prihliadnutím na výsledky žiakov počas štúdia a hlasovaním ich schvaľovala SK. Hodnotenie žiakov bolo objektívne a zodpovedajúce ich vedomostiam. V 1 škole SK nehodnotili žiakov v TČ ZS podľa jednotných kritérií, ktoré boli súčasťou jednotných zadaní.

Celkové hodnotenie ZS stanovili SK na základe klasifikácie oboch častí ZS a predsedovia SK ho oznámili žiakom v deň konania TČ ZS. V celkovom hodnotení nepospeli 3 žiaci (1 v SDV, 2 mimo SDV).

ZS overili vedomosti a zručnosti žiakov v rozsahu učiva určeného vzdelávacími štandardmi ŠVP a potvrdili, že väčšina absolventov je pripravená používať nadobudnuté kompetencie pri výkone povolání a odborných činností, na ktoré sa pripravovali.

Úroveň preukázaných poznatkov a zručností sledovala ŠŠI:

- vo vzťahu k profilu absolventa príslušného UO u žiakov pripravovaných v SDV a žiakov mimo SDV,
- porovnaním výsledkov žiakov v oboch častiach ZS s výsledným hodnotením predmetu OVY na konci 3. ročníka,
- porovnaním výsledkov žiakov v PČ ZS v nadväznosti na miesto vykonávania OVY v 3. ročníku.

ÚROVEŇ PREUKÁZANÝCH POZNATKOV A ZRUČNOSTÍ VO VZŤAHU K PROFILU ABSOLVENTA

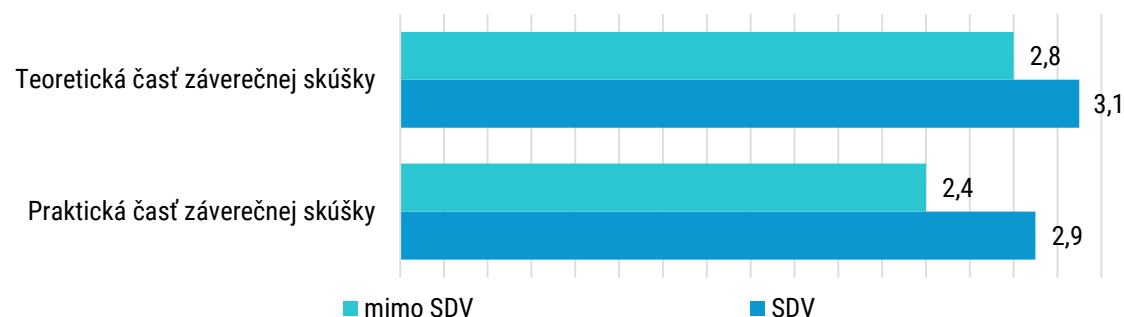
V kontrolovaných UO väčšina žiakov disponovala praktickými zručnosťami a poznatkami v rozsahu učiva určeného vzdelávacími štandardmi príslušného ŠVP pre jednotlivé UO v súlade vo vzťahu k profilu absolventa. Žiaci preukázali osvojené pracovné zručnosti, dokázali aplikovať teoretické vedomosti, samostatne pracovať s potrebným náradím a prístrojmi s výnimkou 1 školy, kde preukázané praktické zručnosti žiakov (okrem jedného) nezodpovedali cieľovým požiadavkám na profil absolventa príslušného UO a žiaci dosiahli v oboch častiach ZS najhoršie výsledky.

Celková úroveň hodnotenia žiakov v PČ ZS bola 2,5. Žiaci pripravujúci sa v SDV (priemer 2,9) v porovnaní so žiakmi nezačlenenými do SDV (priemer 2,4) preukázali v PČ ZS osvojené pracovné zručnosti na nižšej úrovni.

Nižšou mierou osvojených vedomostí disponovali žiaci v SDV aj v TČ ZS, rozdiely sa prejavili najmä pri prepájaní teórie s praxou, uplatnení skúseností a zručností získaných počas praktickej prípravy. Značné rezervy sa u niektorých žiakov prejavili aj v správnom uplatňovaní odbornej terminológie, pri zdôvodňovaní názorov a argumentácii, čo súviselo s menej rozvinutými komunikačnými

kompetenciami. **Celkový priemerný prospech dosiahnutý v TČ ZS bol 2,9.** Úroveň preukázaných vedomostí zodpovedala vzdelávacím výsledkom žiakov počas štúdia a profilu absolventa príslušného UO a bola u žiakov, ktorí sa vzdelávali v SDV (priemer 3,1), nižšia v porovnaní so žiakmi vzdelávajúcimi sa mimo SDV (priemer 2,8).

GRAF 114 Porovnanie výsledkov žiakov v SDV a mimo SDV z PČ ZS a TČ ZS

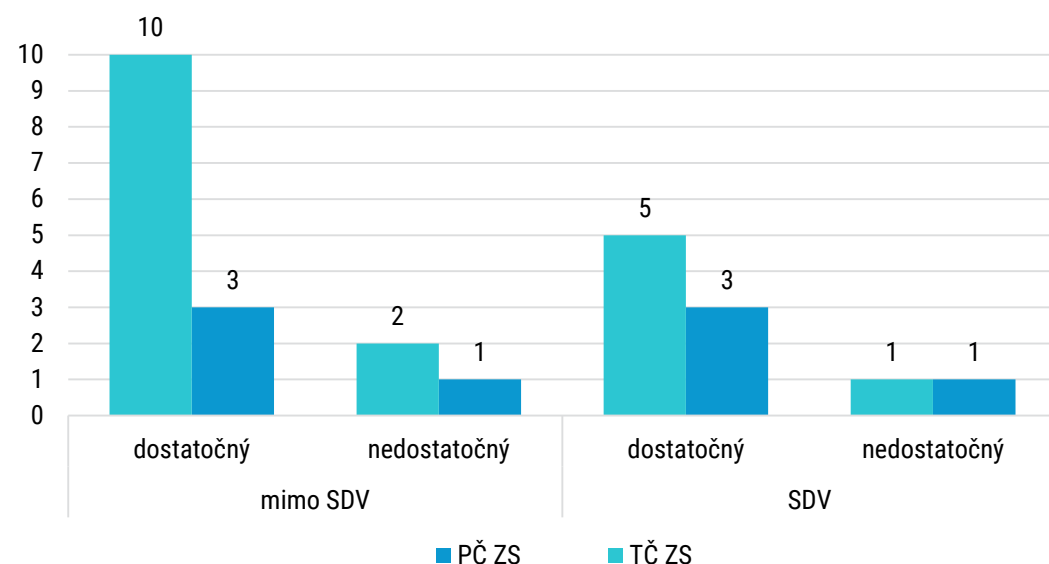

Žiaci v SDV sa vzdelávali v 5 školách. Porovnaním výsledkov PČ ZS a TČ ZS medzi žiakmi v SDV aj mimo SDV vyplynulo, že v 2 školách dosiahli žiaci v SDV horšie výsledky v oboch častiach ZS, z toho v 1 škole boli výrazne horšie (o 1,83). Žiak vzdelávaný v SDV nedokázal prezentovať osvojené teoretické poznatky v praxi, jeho odpoveď bola nesúvislá, použité vety jednoduché s nízkou mierou uplatňovania odbornej terminológie. V 3 školách bola dosiahnutá úroveň výsledkov žiakov v SDV vyššia, v 2 školách viac ako o 1 stupeň.

Z hodnotenia výsledkov oboch častí ZS v UO, kde sa vzdelávali žiaci v SDV i mimo SDV vyplynulo, že **rozdiele medzi žiakmi vzdelávajúcimi sa v SDV a mimo SDV sa prejavili v UO 3762 H železničiar**, kde 1 žiak v SDV v oboch častiach ZS preukázal nižšiu úroveň zručností a vedomostí ako žiaci mimo SDV. V **UO 2433 H obrábač kovov** 1 žiak vzdelávajúci sa v SDV dosiahol lepšie výsledky v oboch častiach ZS. V ostatných UO bola dosiahnutá úroveň výsledkov v PČ a TČ ZS porovnateľná v oboch skupinách žiakov. V **UO 6475 H technicko-administratívny pracovník** iba 4 žiaci (2 v SDV a 2 mimo SDV) preukázali adekvátne zručnosti a vedomosti zodpovedajúce cieľovým požiadavkám na profil absolventa v príslušnom UO. 3 žiaci nepospeli (z nich 1 v SDV) a ostatní disponovali zručnosťami a vedomosťami na veľmi nízkej úrovni.

Z celkového počtu 64 žiakov nepospelo z oboch častí ZS 5 žiakov, z toho 2 žiaci v SDV. Stupňom dostatočný bola hodnotená viac ako tretina všetkých žiakov (21 žiakov), z nich 38 % tvorili žiaci v SDV.

GRAF 115 Porovnanie prospechu žiakov v SDV a mimo SDV v PČ ZS a TČ ZS

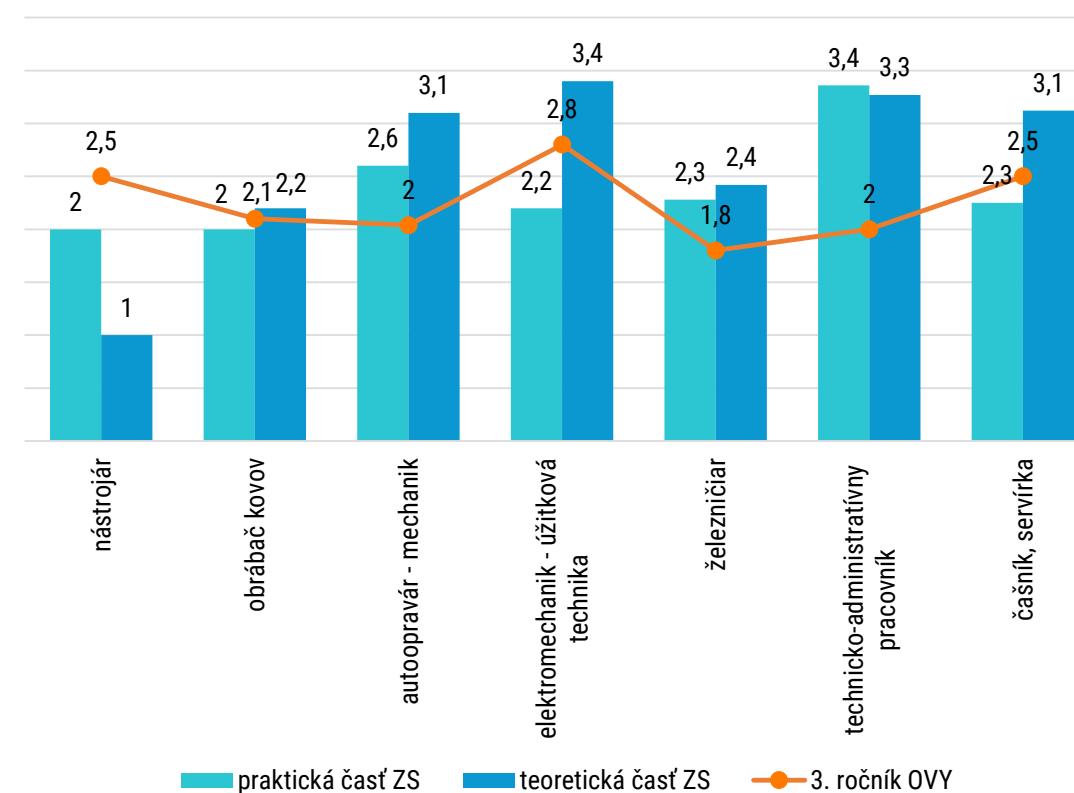
ÚROVEŇ PREUKÁZANÝCH POZNATKOV A ZRUČNOSTÍ V OBOCH ČASTIACH ZS S VÝSLEDNÝM HODNOTENÍM PREDMETU OVY NA KONCI 3. ROČNÍKA

Porovnaním prospechu na PČ ZS so známku z OVY na konci 3. ročníka ŠŠI zistila, že **priemerný prospech OVY (2,2) bol na lepšej úrovni** ako výsledky, ktoré žiaci dosiahli v PČ ZS (2,5). U žiakov v SDV si 3 žiaci zhoršili známku o 1 klasifikačný stupeň, 5 žiakov o 2 klasifikačné stupne, 1 žiak o 3 klasifikačné stupne. U 9 žiakov **mimo SDV** došlo k zhoršeniu známky o 1 klasifikačný stupeň, u 4 žiakov o 2 klasifikačné stupne a u 1 žiaka o 3 klasifikačné stupne. Zlepšenie známky preukázali 1 žiak v SDV a 13 žiaci mimo SDV.

Z porovnaní výsledkov jednotlivých škôl vyplynulo, že v 4 školách dosiahli žiaci v PČ ZS lepší výsledok ako v hodnotení OVY v 3. ročníku, v 1 škole bol výsledok rovnaký, 3 školy mali horšie výsledky a v 2 školách dosiahli žiaci výrazne horšie výsledky. Z komparácie celkových výsledkov TČOZ a hodnotenia OVY na konci 3. ročníka vyplynulo, že v 2 školách dosiahli žiaci rovnaké hodnotenie, v 1 škole bola preukázaná úroveň v TČ ZS výrazne lepšia. V 7 školách bola dosiahnutá úroveň v TČ ZS nižšia, z toho v 2 školách výrazne nižšia ako hodnotenie OVY v 3. ročníku.

Posúdením výsledkov PČ a TČ ZS s hodnotením predmetu OVY na konci 3. ročníka v jednotlivých UO vyplynulo, že porovnateľné výsledky v oboch častiach ZS a OVY dosiahli žiaci v UO 2433 H obrábač kovov. V UO 2423 H nástrojár mali žiaci lepšie výsledky v oboch častiach ZS v porovnaní s hodnotením OVY. V UO 2683 H elektromechanik - úžitková technika a 6444 H čašník, servírka dosiahli lepšiu úroveň žiaci v PČ ZS, v TČ ZS mali výsledky horšie. V ostatných UO v oboch častiach ZS žiaci dosiahli horšie hodnotenie ako v predmete OVY, najvýraznejší rozdiel v hodnotení sa prejavil v UO 6475 H technicko-administratívny pracovník.

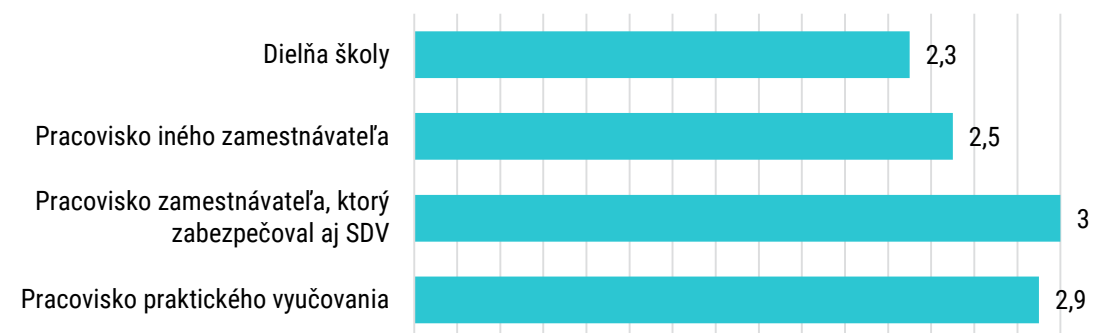
GRAF 116 Porovnanie dosiahnutých výsledkov PČ ZS, TČ ZS a prospechu v predmete OVY v UO

ÚROVEŇ PREUKÁZANÝCH POZNATKOV A ZRUČNOSTÍ ŽIAKOV V PČ ZS V NADVÄZNOSTI NA MIESTO VYKONÁVANIA OVY V 3. ROČNÍKU

Z celkového počtu 64 žiakov vykonávalo OVY v dielni školy 40,6 % a v PČ ZS dosiahli najlepší priemerný výsledok 2,3. Žiaci vzdelávajúci sa v SDV (25 %), vykonávali OVY na pracovisku praktického vyučovania a v PČ ZS preukázali priemerný výsledok 2,9.

GRAF 117 Výsledky v PČOZ zložky v nadväznosti na miesto konania OVY

ÚROVEŇ PREUKÁZANÝCH POZNATKOV A ZRUČNOSTÍ ŽIAKOV PODĽA ZAMESTNÁVATEĽOV

V dotazníkoch zamestnávateľa ocenili prístup žiakov v SDV k plneniu pracovných povinností, úroveň manuálnych zručností pri praktických činnostiach, dodržiavanie vnútropodnikových pravidiel. Podľa ich názoru väčšina žiakov na pracoviskách prejavovala záujem o vykonávané činnosti, žiaci rešpektovali pokyny inštruktorov a MOV, dodržiavali pravidlá bezpečnej práce. Teoretické vedomosti žiakov nadobudnuté v škole a ich aplikáciu v praxi hodnotili ako dostatočné s výnimkou 2 zamestnávateľov, ktorí konštatovali, že žiakom chýbali niektoré požadované teoretické vedomosti a tie, ktorými disponovali, nedokázali samostatne aplikovať na praktickom vyučovaní. Všetci zamestnávateľa sa vyjadrili, že žiaci prejavovali lojalitu a spolupatričnosť k podniku a preukázali požadované sociálne zručnosti. Poskytovanie finančnej odmeny a ďalších benefitov žiakom zvyšovalo ich motiváciu dosahovať lepšie výsledky v škole. Niektorí zamestnávateľa skonštatovali, že dištančné vzdelávanie žiakov v 1. ročníku malo negatívny dosah na praktické zručnosti žiakov. V rozhovoroch to potvrdili aj MOV a uvedená skutočnosť sa zrejme prejavila i v horších výsledkoch žiakov SDV v obidvoch častiach ZS.

4.5 KONTROLA PLNENIA OPATRENÍ

Štátna školská inšpekcia realizovala NI v 42 školách, z celkového počtu NI sa 4 konali po komplexných inšpekciách, 25 po tematických a 13 po následných inšpekciách.

Z celkového počtu uplatnených opatrení bolo 1 z dôvodu zmeny v právnych predpisoch neaktuálne a 9 sa z dôvodu zmien v školách nedalo hodnotiť.

Prehľad uplatnených opatrení					
Spolu	201				
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI
	65		95		41
akceptované/splnené	46	73 %	83	94,3 %	36 90 %
neaktuálne	0		1		0
nedá sa hodnotiť	2		6		1

NEDOSTATKY SA VYSKYTOVALI PREVAŽNE:

V ŠKOLSKOM VZDELÁVACOM PROGRAME

- nevypracovanie ŠkVP samostatne pre príslušné ŠO a ich zamerania
- nevypracovanie učebných osnov niektorých predmetov v rozsahu obsahových štandardov ŠVP
- nesúlad učebného plánu s RUP príslušného ŠVP
- nevypracovanie vlastných poznámok k učebnému plánu a neakceptovanie poznámok k RUP (*spájanie žiakov z rôznych ročníkov na vyučovaní povinných predmetov; nezačlenenie všeobecnovzdelávacích predmetov do vzdelávacích oblastí*)
- neprerokovanie ŠkVP v rade školy a s vecne príslušnou SO/PO

V RIADENÍ ŠKOLY

- nedodržanie právnych predpisov pri prijímaní žiakov na vzdelávanie v SŠ (*neprerokovanie formy PS, jej obsahu a rozsahu pre príslušné odbory v pedagogickej rade; neprerokovanie návrhu počtu žiakov do 1. ročníka v pedagogickej rade a rade školy; nedodržanie podmienok prijatia žiakov na nižšie stredné odborné vzdelávanie; nedodržanie termínu konania PS určeného MŠVVaŠ SR; nedodržanie termínu na zaslanie rozhodnutí o prijatí žiakov bez PS; neurčenie formy PS pre žiakov so ŠVVP*)
- nedôsledné vedenie pedagogickej dokumentácie (*nevypracovanie IVP pre žiakov so ZZ*)
- vydanie rozhodnutia o umožnení štúdia podľa individuálneho učebného plánu na základe žiadosti zákonného zástupcu plnoletého žiaka
- nedodržanie Pokynov NIVAM pri príprave a realizácii EČ MS a PFIČ MS
- nesúlad prípravy a realizácie TČOZ MS a PČOZ MS s platnou legislatívou (*nevypracovanie maturitných tém v súlade s výkonovými štandardmi pre odborné teoretické vzdelávanie; vymenovanie členov PMK bez požadovaných kvalifikačných predpokladov; nedodržanie časového*

limitu pri skúšaní, kritérií hodnotenia a celkového hodnotenia; nekorektné vedenie rozhovoru počas skúšania a neprihliadanie na prospech žiaka počas celého štúdia pri výslednom hodnotení; organizovanie PČOZ MS vo výrobných priestoroch zamestnávateľa v SDV, ktoré neumožňovali sústavnú prítomnosť členov PMK počas konania MS)

- nedostatky v organizačnom zabezpečení ZS (*neschválenie tém riaditeľom školy na jednotlivé časti ZS do stanoveného termínu*)
- nedostatky v zmluvách o poskytovaní praktického vyučovania na pracoviskách zamestnávateľa

V ZABEZPEČENÍ PODMIENOK VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

- nerozpracovanie podmienok na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia žiakov, ich ochrany pred sociálno-patologickými javmi, diskrimináciou alebo násilím neimplementovaním smernice č. 36/2018 k prevencii a riešeniu šikanovania detí a žiakov do ŠP
- nezabezpečenie výchovno-vzdelávacej činnosti PZ spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady a odbornosť vyučovania v UO
- nedodržanie normatívo materiálno-technického a priestorového zabezpečenia pre ŠO a UO
- nezabezpečenie ochrany zdravia žiakov v odborných učebniach a laboratóriách nedodržaním ŠVP pri delení tried na skupiny (*nedodržanie maximálneho počtu žiakov v skupine; nedodržanie najvyššieho počtu žiakov na jedného MOV*)
- nepôsobenie OZ v škole pri vzdelávaní viac ako 20 žiakov so ŠVVP

Štátna školská inšpekcia vzhľadom na závažnosť zistení **upozornila 4 zriaďovateľov¹** na nedostatky zistené pri školskej inšpekcii, ktorých riešenie patrí do ich kompetencie.

Ministerstvu školstva, vedy, výskumu a športu SR bolo zaslané 1 oznámenie o nezabezpečení odbornosti vyučovania.

Akceptovaním 73 % odporúčaní riaditeľmi škôl sa vytvorili predpoklady na zlepšenie edukácie, riadenia a podmienok škôl. K skvalitneniu vypracovania ŠkVP prispela vzhľadom na zmeny v legislatíve a v dodatkoch ŠVP aktualizácia jeho obsahu.

Z uplatnených odporúčaní **nebolo akceptovaných** 26,2 % a naďalej negatívne ovplyvňovali najmä kvalitu výchovno-vzdelávacieho procesu. Proces riadenia a edukácie znižovala nefunkčná spolupráca predmetových komisií s vedením školy.

Splnenie 94,3 % prijatých opatrení zo strany kontrolovaných subjektov a 90 % uložených opatrení ŠŠI pozitívne vplývalo na zvýšenie úrovne riadenia škôl vrátane vypracovania ŠkVP a na zlepšenie podmienok výchovy a vzdelávania.

V dôsledku nesplnenia opatrení pri prijímaní žiakov bola opakovane porušená legislatíva riaditeľom kontrolovaného subjektu; nedodržaním normatívu pretrvávali nedostatky v oblasti materiálno-technického zabezpečenia v príslušnom ŠO.

¹ Gréckokatolícka eparchia Košice; Mgr. Viera Zavarčíková, Rusovská cesta 48, Bratislava; Košický samosprávny kraj; Bratislavský samosprávny kraj

4.6 ODPORÚČANIA

ODPORÚČANIA NA ÚROVNI ŠKÔL

- Rozvíjať v procese edukácie vyššie kognitívne procesy, argumentačné schopnosti a hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti žiakov; zaraďovať inovatívne metódy a formy vyučovania podnecujúce aktívne učenie sa žiakov, produktívnu kooperáciu a rozvíjanie kritického myslenia; uplatňovať v procese edukácie princípy inkluzívneho vzdelávania.
- Zamerať sa vo vyučovaní odborných teoretických predmetov na rozvoj komunikačných kompetencií, aplikáciu teoretických vedomostí do praktickej činnosti a prezentačných zručností žiakov so správnym používaním odbornej terminológie.
- Rozvíjať v predmetoch praktickej prípravy technické tvorivé myslenie žiakov UO vytváraním príležitostí samostatne navrhovať pracovné postupy a riešenia úloh.
- Pravidelne monitorovať a vyhodnocovať výchovno-vzdelávacie výsledky žiakov, žiakom menej úspešným vo vzdelávaní poskytovať dostatočnú a efektívnu podporu.
- Systematicky monitorovať dochádzku žiakov, negatívne javy v správaní, segregáciu, diskrimináciu alebo násilie; vyhodnocovať zistenia a prijímať opatrenia zamerané na prevenciu a na zabránenie záškoláctva.
- Zefektívniť systém poradenstva a prevencie, zaistiť vzájomné obsahové prepojenie a kooperáciu všetkých jeho zložiek.
- Podporovať odborný rast PZ zabezpečením vzdelávania zameraných na efektívne stratégie vyučovania vrátane kooperatívnych foriem a stimulovania autonómneho učenia sa žiakov; vyhodnocovať dopad získaných profesijných kompetencií PZ na kvalitu edukácie.
- Analyzovať výsledky kontrolnej činnosti, prijímať adekvátne opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov, kontrolovať ich plnenie a vyhodnocovať ich účinnosť.
- Zabezpečiť dodržiavanie pokynov NIVAM na externom testovaní.
- Vypracovať maturitné témy v rozsahu výkonových štandardov ŠVP pre daný ŠO a v spolupráci so zamestnávateľmi; postupovať pri hodnotení PČOZ a TČOZ MS v súlade so stanovenými kritériami; zabezpečiť adekvátne priestorové podmienky na realizáciu PČOZ MS.
- Vypracovať témy obidvoch častí ZS v súlade s cieľovými požiadavkami na profil absolventa v danom UO.
- Zabezpečiť pre PZ ako zostavovateľom prijímacej skúšky zo SJL a MAT vzdelávanie zamerané na získanie kompetencie tvoríť testy so zameraním na všetky aspekty tvorby testu (psychologické, metodologické a didaktické).
- Zostaviť pre oba termíny prijímacích skúšok rôzne varianty testov z profilových predmetov pri zachovaní rovnakej obťažnosti a s rovnomerným zastúpením úloh z oblastí podľa vzdelávacích štandardov štátneho vzdelávacieho programu ZŠ z profilových predmetov; zvýšiť úroveň obťažnosti testových položiek v predmete MAT; zaraďiť v testoch úlohy overujúce schopnosť analytického myslenia, ako aj schopnosť uchádzačov čítať s porozumením; stanoviť jednoznačné kritériá na hodnotenie úloh vo vzťahu k posudzovaniu správnosti ich riešenia pri tvorbe kľúča správnych odpovedí.
- Zabezpečiť priestorové a materiálno-technické vybavenie škôl na vyučovanie odborných predmetov teoretického vyučovania a praktickej prípravy v takom rozsahu, aby umožňovali plnenie podmienok profilu absolventa v príslušnom odbore vzdelávania.
- Zabezpečiť odbornosť vyučovania v teoretickom odbornom vzdelávaní i v praktickej príprave.

ODPORÚČANIA PRE ZRIAĐOVATEĽOV

- Zabezpečiť včasnú distribúciu menovacích dekrétov predsedom ŠMK a PMK.
- Zabezpečiť v spolupráci s riaditeľmi škôl povinné materiálno-technické vybavenie potrebné na realizáciu výchovy a vzdelávania v súlade so ŠVP a tiež modernizáciu existujúceho materiálno-technického vybavenia odborných učební a dielní praktického vyučovania.
- Podieľať sa aktívne na budovaní bezbariérového prístupu do škôl a ich vnútorných priestorov.

ODPORÚČANIA ZAMESTNÁVATEĽOM, STAVOVSKÝM A PROFESIJNÝM ORGANIZÁCIÁM

- V procese praktickej prípravy rozvíjať tvorivé/technické myslenie žiakov.
- Delegovať zástupcov do SK na záverečné skúšky a do PMK s cieľom zabezpečiť koordináciu výstupov odborného vzdelávania a prípravy v súlade s požiadavkami SO/PO; aktívne participovať prostredníctvom svojho delegovaného zástupcu na činnosti SK a PMK.
- Dôsledne posudzovať obsah maturitných tém pre jednotlivé časti MS.
- Pokračovať vo vypracovávaní jednotných zadaní záverečných skúšok aj pre ďalšie UO.

ODPORÚČANIA NA ÚROVNI SYSTÉMU

- Zabezpečiť na vyučovanie odborných predmetov edukačné publikácie, ktorých obsah zodpovedá aktuálnym trendom vo vzdelávaní.
- Zabezpečiť vzdelávanie vyučujúcich cudzích jazykov v oblasti uplatňovania inovatívnych pedagogických stratégií zameraných na rozvoj kritického myslenia a tvorivosti.
- Zabezpečiť pre PZ vzdelávanie zamerané na metodiku tvorby testov (aj testov na prijímacie konanie) zabezpečujúcich komplexnejšie overovanie úrovne vedomostí a zručností žiakov.
- Zvážiť zavedenie jednotných štandardizovaných testov prijímacích skúšok pre uchádzačov o stredné vzdelávanie (testy s rozlišovacím charakterom) a stanoviť váhu výsledkov jednotných prijímacích skúšok vo vzťahu k ostatným podmienkam prijímacieho konania, ktoré budú výsledkom autonómneho rozhodnutia každej školy.
- Doplniť vo vyhláske č. 224/2022 Z. z. o strednej škole paragraf týkajúci sa úprav externého testovania pre žiakov so ŠVVP na GYM s osemročným VP a tanečných konzervatóriách.

5. ŠKOLY PRE ŽIAKOV SO ŠVVVP, ZARIADENIA PORADENSTVA A PREVENČIE, ŠPECIÁLNE VÝCHOVNÉ ZARIADENIA

Štátna školská inšpekcia vykonala tematické inšpekcie v špeciálnych ZŠ, zariadeniach poradenstva a prevencie a špeciálnych výchovných zariadeniach. Väčšinu kontrolovaných subjektov (84,2 %) tvorili štátne školy a školské zariadenia, súkromné predstavovali 13,2 % a cirkevné 2,6 %.

Prehľad o vykonaných inšpekciách		Tematické inšpekcie		
		Prijímanie žiakov do ŠZŠ a špeciálnej triedy v ZŠ	Poskytovanie odbornej činnosti v ZPP	Poskytovanie starostlivosti deťom vo výchove v ŠVZ
Vyučovací jazyk škôl	slovenský	23	6	8
	slovenský a maďarský	1	0	0
Zriaďovateľ	štátne školy	21	3	8
	súkromné školy	2	3	0
	cirkevné školy	1	0	0
Sídlo školy	mesto	18	6	5
	vidiek	6	0	3
Spolu za SR		24	6	8

5.1 PRIJÍMANIE ŽIAKOV DO ŠPECIÁLNEJ ZÁKLADNEJ ŠKOLY A ICH ROVNÝ PRÍSTUP K VZDELÁVANIU

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav prijímania žiakov do ŠZŠ a špeciálnej triedy v ZŠ a uplatňovania princípu rovného prístupu k vzdelávaniu.

Vykonaných bolo **24** tematických inšpekcií v 6 krajoch SR (okrem Prešovského a Košického kraja), z ktorých bolo 20 plnoorganizovaných škôl a 4 boli neplnoorganizované. Elokované pracoviská mali zriadené v 5 ŠZŠ.

Inšpekčná činnosť bola vykonaná v **ŠZŠ** a v **ZŠ**, ktoré mali zriadené **špeciálne triedy** pre žiakov s MP. V 7 ZŠ mali zriadené špeciálne triedy na 1. stupni a v jednej ZŠ mali zriadenú špeciálnu triedu iba na 2. stupni, avšak kontrolná činnosť bola zameraná v 9 špeciálnych triedach na 1. stupni, kde vzdelávali 37 žiakov (z nich 2,7 % žiakov MRK).

Kontrolované subjekty		Žiaci	
Typy škôl	počet	celkový počet	% žiakov z MRK
Špeciálne základné školy	16	1 724	8,4 %
Základné školy	8	1 666	0,6 %

V ŠZŠ bola inšpekčná činnosť zameraná na 452 žiakov vzdelávaných v prípravnom až 4. ročníku, so zvýšenou pozornosťou na žiakov z MRK, ktorí tvorili 8,4 % z celkového počtu žiakov a zároveň na 37 žiakov vzdelávajúcich sa v 7 ZŠ na 1. stupni v špeciálnych triedach.

Údaje o počtoch žiakov podľa vzdelávacích programov a špecifik	Počet žiakov v ŠZŠ	Počet žiakov v špeciálnych triedach ZŠ
Vzdelávaní podľa variantu A	220	32
Vzdelávaní podľa variantu B	59	0
Vzdelávaní podľa variantu C	62	0
Nezaradení do vzdelávacích variantov	111	5
Počet žiakov spolu	452	37
z toho viacnásobne postihnutí	262	10
z toho vzdelávaní podľa IVP	182	3
z toho pochádzajúci z MRK	38	1

Školský klub detí navštevovalo spolu 222 žiakov (214 žiakov, z nich 8 žiakov z MRK v ŠZŠ a 8 žiakov v špeciálnych triedach ZŠ). Povinnú školskú dochádzku plnili mimo územia SR 4 žiaci, z toho 1 žiak z MRK zo ŠZŠ. Výchovu a vzdelávanie zabezpečovali v kontrolovaných školách PZ.

Pedagogickí zamestnanci	Počet PZ v ŠZŠ	Počet PZ v špeciálnych triedach ZŠ
Učители	187	29
Pedagogickí asistenti	82	10
Vychovávateľia	37	2
Spolu	306	41

Odborné služby v ŠZŠ poskytovali OZ ŠCPP. Školské podporné tímy boli zriadené v 50 % ZŠ, odborné služby poskytovali školskí špeciálni pedagógovia, školskí psychológovia a ojedinele aj logopéd a sociálny pedagóg. Riaditelia kontrolovaných subjektov pociťujú nedostatok PZ a OZ, v informačnom dotazníku uviedli, že na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procesu by požadovali navýšenie PA, školských psychológov a iných OZ z dôvodu nárastu závažnejších diagnóz v ich školách. V dvoch školách zamestnávali PZ ovládajúcich rómsky jazyk.

PRIJÍMANIE ŽIAKOV DO ŠKOLY

Prijímanie žiakov do ŠZŠ a do špeciálnych tried ZŠ sa vo väčšine uskutočňovalo v súlade s právnymi predpismi, výnimku tvorili štyri školy. Riaditelia uvedených ŠZŠ neštandardne prijali sedem žiakov za rôznych okolností, **bez komplexného vyjadrenia zariadenia poradenstva a prevencie** (jeden žiak s prvkami pervazívnej vývinovej poruchy prijatý na základe predpokladu zníženia intelektových schopností do pásma stredne ťažkého MP s priaznivou prognózou pre ďalšie vzdelávanie; dvom žiakom ZPP odporúčalo vzdelávanie v prípravnom ročníku ŠZŠ, obaja boli prijatí do 1. ročníka) i s **nedostatkami v dokumentácii** (jeden žiak s onkologickým ochorením z dôvodu zhoršeného zdravotného stavu mal vykonané iba psychologické vyšetrenie; jedna žiačka cudzinka nemala kompletnú dokumentáciu; dvom žiakom s kombinovaným MP a autizmom chýbala správa z diagnostického vyšetrenia zameraného na zistenie ich mentálnej úrovne ZPP zaradeného v sieti škôl a školských zariadení).

Súčasťou dokumentácie prijatých žiakov boli rozhodnutia riaditeľa školy o prijatí, vypracované *Návrhy na vzdelávanie dieťaťa alebo žiaka so ŠVVP v MŠ, ZŠ, v SŠ a v špeciálnej škole*, diagnostické správy z psychologického a špeciálnopedagogického vyšetrenia, správy z odborných lekárskeho vyšetrení. Rozhodnutia o prijatí do ŠZŠ boli v jednej škole u dvoch žiakov vydané pred dorúčením žiadosti zákonných zástupcov o prijatie dieťaťa do ŠZŠ.

Rozhodnutie o oslobodení od povinnosti dochádzať do školy vydalo 65,3 % riaditeľov ŠZŠ na základe vyjadrenia všeobecného lekára pre deti a dorast a písomnej žiadosti zákonného zástupcu 15 žiakom, s výnimkou jednej ŠZŠ, ktorá mala rozhodnutie vydané s nesprávnou citáciou ustanovenia právneho predpisu, s nesprávnym odôvodnením a bez uvedenia žiadosti zákonného zástupcu.

V dokumentácii piatich škôl sa vyskytli aj iné nedostatky. V poznámkach triednych výkazov niektorí žiaci nemali uvedené ZZ a vzdelávací variant, podľa ktorého sa vzdelávali. Analýza triednych výkazov v troch školách preukázala nedodržovanie maximálneho počtu žiakov v jednej triede. V *Návrhu na vzdelávanie* nemali dvaja žiaci, ktorí boli prijatí zo ZŠ, vyplnený *Záznam o prehodnotení návrhu na zmenu formy vzdelávania žiaka*. V dokumentácii niektorých žiakov absentovali informované súhlasy zákonných zástupcov s poučením o všetkých možnostiach vzdelávania ich detí a s preukázateľným vyznačením ich súhlasného alebo nesúhlasného stanoviska k forme vzdelávania. Výnimočne chýbali správy zo špeciálnopedagogického vyšetrenia aj z diagnostického psychologického vyšetrenia. Správy z psychologického vyšetrenia sa líšili svojím rozsahom (niektoré boli podrobné, iné stručné), niektorí žiaci nemali v anamnestických údajoch uvedený druh zdravotného postihnutia, zriedkavo správy vykazovali nesúlad popisu výsledkov jednotlivých subtestov a celkového posúdenia intelektových schopností, ojedinele nediagnostikovanie MP, len jeho predpokladu. Na základe zistení odborníci z praxe odporučili vykonať **rediaagnostické vyšetrenie** 24 žiakom s cieľom zhodnotiť ich správne zaradenie do ŠZŠ a špeciálnych tried v ZŠ v ZPP.

OBSAH VZDELÁVANIA

Školské vzdelávacie programy vo všetkých kontrolovaných ŠZŠ vychádzali zo VP pre žiakov s ľahkým, stredným, ťažkým alebo hlbokým stupňom MP, pre žiakov s TP v kombinácii s MP, pre žiakov s viacnásobným postihnutím a pre žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami pre primárne vzdelávanie. Vypracovali ich v súlade s požiadavkami školského zákona a rozpracovali na podmienky škôl. Výnimku tvorila jedna ŠZŠ, ktorá ŠKVP nemala revidovaný od školského roku 2020/2021. Tri školy, ktoré vzdelávali žiakov z MRK s pervazívnymi vývinovými poruchami, nevenovali náležitú pozornosť rozpracovaniu špecifik a podmienok ich vzdelávania. V jednej ŠZŠ nebolo žiakom poskytované vzdelávanie odporúčané ZPP a v inej ŠZŠ dvom žiačkam po 1. roku plnenia povinnej školskej dochádzky nebolo uskutočnené kontrolné posudzovanie vhodnosti ich zaradenia na základe rediaagnostiky v ZPP.

Základné školy, ktoré vzdelávali žiakov s MP v špeciálnych triedach, **realizovali výchovu a vzdelávanie podľa ŠKVP**. Napriek tomu sa v niektorých ŠKVP vyskytli nedostatky, v jednej škole chýbalo vymedzenie cieľov, poslanie a formy vzdelávania, chýbali informácie o podmienkach a osobitostiach vzdelávania žiakov s ľahkým, stredným a hlbokým stupňom MP, poznámky k UP neboli rozpracované na konkrétne podmienky školy, v ďalšej škole absentovali UP, poznámky k UP, spôsob hodnotenia. V jednej ZŠ zistené nedostatky súviseli aj s nerozpracovaním osobitostí a podmienok výchovy a vzdelávania žiakov z MRK. V inom subjekte uplatnenie disponibilných hodín nebolo vyšpecifikované v UP pre žiakov s ťažkým alebo hlbokým stupňom MP a žiakov s autizmom. Z rozvrhu hodín v ďalšej ZŠ bolo zistené, že úprava dĺžky trvania 5. a 6. vyučovacej hodiny na menej ako 45 minút nebola prerokovaná pedagogickou radou. Dodržaná nebola ani dĺžka obedňajšej prestávky, čo nebolo v súlade s právnym predpisom. **Väčšina riaditeľov hodnotených ZŠ vydala ŠKVP bez prerokovania v pedagogickej rade**. V štyroch ZŠ (50 %) šiestim žiakom po 1. roku plnenia povinnej školskej dochádzky nebolo uskutočnené kontrolné posudzovanie vhodnosti zaradenia na základe rediaagnostiky v ZPP, s cieľom stanoviť optimálne odporúčania k ich výchove a vzdelávaniu vzhľadom na ich aktuálny zdravotný stav a schopnosti. V dvoch ZŠ nevyhodnocovali plnenie IVP, čím nezabezpečili prispôbenie pedagogických prístupov

aktuálnym potrebám žiakov. Zo zápisníc z pedagogickej rady vyplynulo, že PZ v jednej ZŠ, zabezpečujúci vzdelávanie dvom žiakom, ktorým bolo povolené individuálne vzdelávanie, neprerokovali v pedagogickej rade a nepredkladali riaditeľke školy správy o postupe a výsledkoch ich výchovno-vzdelávacej činnosti, čo nebolo v súlade s právnym predpisom.

Podľa IVP ZŠ vzdelávali 37,5 % žiakov a ŠZŠ 40,3 % žiakov.

KVALIFIKAČNÉ PREDPOKLADY A POŽIADAVKY NA PZ A OZ

Riaditelia kontrolovaných subjektov a ich zástupcovia spĺňali zákonom stanovené kvalifikačné požiadavky na výkon riadiacej funkcie, s výnimkou jednej riaditeľky školy, ktorá nemala funkčne vzdelávanie. Väčšina PZ spĺňala zákonom stanovené **kvalifikačné predpoklady**, s výnimkou 8 učiteľov v 7 kontrolovaných školách a 12 učiteľov v piatich školách bez doplnenia špeciálnopedagogickej spôsobilosti. Vzdelávanie PZ sa vo všetkých kontrolovaných školách realizovalo v zhode s predloženým plánom profesijného rozvoja pre daný školský rok. Riaditelia troch škôl nevydali plán v súlade s právnymi predpismi.

Z predložených plánov ostatných škôl vyplynulo, že svoju odbornosť si väčšina PZ zvyšovala prihlasovaním sa na aktualizácie vzdelávania, inovačné vzdelávanie a inými druhmi vzdelávania podľa plánu profesijného rozvoja školy. Odborné kompetencie si zamestnanci dopĺňali aj samoštúdiom a internými vzdelávacími aktivitami. V osobných dokumentáciách PZ sa nachádzali certifikáty o ukončení početných inovačných, aktualizácných a špecializovaných vzdelávaní a kurzov. Riaditelia všetkých škôl podporovali zvyšovanie odbornosti svojich PZ.

PODMIENKY VZDELÁVANIA

Väčšina riaditeľov kontrolovaných subjektov vydala **ŠP**, ktorého obsah spĺňal náležitosti príslušného ustanovenia školského zákona, okrem jednej školy, ktorej ŠP nevychádzal z aktuálnych právnych noriem. Zároveň v ňom **chýbali** povinnosti PZ a OZ vo veci oznámenia prejavov diskriminácie, ako aj iných sociálno-patologických prejavov, špecifikácia konkrétnych opatrení zamedzujúcich prejavom diskriminácie. Pritom **ďalšie nedostatky** v jeho obsahu súviseli s nesprávnym používaním názvov predmetov, v určení kritérií udeľovania výchovných opatrení za počet záznamov o správaní sa žiakov a nie podľa závažnosti porušenia ŠP a zároveň udelenie jednotlivých stupňov zníženej známky zo správania nebolo rozlíšené. Riaditelia škôl ŠP prerokovali v pedagogickej rade školy a s orgánmi školskej samosprávy, s výnimkou troch škôl. Zverejnené boli v triedach, v zborovni školy, na chodbe, vo vstupe do budovy aj na webových sídlach škôl.

Väčšina kontrolovaných subjektov mala vytvorené **priestorové podmienky** vhodné na realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu. Jeden subjekt sídlil v prenajatých priestoroch, súčasťou jednej školy bol internát a pri dvoch školách sa nachádzali ŠCPP. Všetky školy disponovali vonkajším športovým areálom, okrem dvoch škôl. Vstupné priestory kontrolovaných subjektov mali vyzdobené prácami žiakov a nástenkami s informáciami pre zákonných zástupcov a žiakov. Väčšina subjektov disponovala okrem tried aj špeciálnymi učebňami na vyučovanie jednotlivých zložiek pracovného vyučovania (školská kuchynka, školské dielne), odbornými učebňami, multisenzorickými miestnosťami, školskými knižnicami, počítačovými učebňami s pripojením na internet. Klasické triedy boli zariadené účelným a moderným školským nábytkom, niektoré aj výškovo nastaviteľným školským nábytkom, učebnými pomôckami, IKT (interaktívne tabule, dataprojektor, iPady) a rôznymi kompenzačnými pomôckami v závislosti od špecifických potrieb žiakov v triede. V jednej škole rozmery a vybavenie 2 tried pre individuálne vzdelávanie žiakov C variantu obmedzovali voľný pohyb žiakov. V školách sa nachádzali aj oddychové zóny (relaxačný priestor s kobercom, relaxačnými vakmi a fit loptami). V triedach pre ťažko a viacnásobne postihnutých žiakov používali špeciálne lavice – tvarovo prispôsobené,

výškovo nastaviteľné, k dispozícii bol relaxačný kútik vybavený aj množstvom rehabilitačných pomôcok (polohovacie vaky, závesné relaxačné hojdačky, špeciálne polohovacie stoličky a kreslá), prístrojmi na polohovanie, zdvíhanie a presun žiakov s obmedzeným pohybom (vozíky, zdvíhaky). Pre žiakov s poruchou autistického spektra vytvorili štruktúrované prostredie tried s účelne rozmiestneným nábytkom pre spoločnú prácu žiakov, prácu vo dvojiciach, ale aj s pracovnými kútikmi určenými pre individuálnu prácu. Moderne zariadené boli aj relaxačné a terapeutické miestnosti *Snoezelen*. Väčšinou všetky školy (95,8 %) mali vybudovanú bezbariérovú úpravu pri vstupe do budovy školy nájazdovými rampami. V piatich subjektoch mali k dispozícii výťah (20,8 %) a sociálne zariadenia pre TP žiakov. Všetci žiaci mali zabezpečené rovnaké možnosti na využívanie interiérových a exteriérových priestorov školy, k priestorovému odčleňovaniu žiakov z MRK nedochádzalo.

Telocvične nemali k dispozícii žiaci 9 ŠZŠ (37,5 %). Na vyučovanie telesnej a športovej výchovy využívali v závislosti od podmienok školy relaxačnú miestnosť, triedy, vonkajší areál školy, školské ihrisko, prípadne si prenajímali telocvične a športoviská mesta, obcí.

Školskú jedáleň nemali zriadenú v 3 kontrolovaných subjektoch, žiaci mali stravu zabezpečenú v susedných školách a v 4 školách bola strava zabezpečená vo výdajnej školskej jedálni.

Riaditelia škôl potvrdili **dostatok učebníc, učebných textov, pracovných zošitov, kompenzačných a relaxačných pomôcok**. Vybavenie učebnicami pre vzdelávacie varianty A, B korešpondovalo s požiadavkami učebných osnov, pričom nedostatok učebných textov a pomôcok pre žiakov vzdelávaných vo variante C a pre žiakov s autizmom riešili svojpomocne, zabezpečili ich z rôznych zdrojov. Dopĺňanie nových učebných pomôcok súviselo s finančnými možnosťami škôl.

Zaujmové útvary zriadili vo všetkých kontrolovaných školách. Do ich činnosti zapojili 69,5 % žiakov zo ŠZŠ, z nich 78,9 % žiakov z MRK a všetkých žiakov vzdelávajúcich sa v špeciálnych triedach ZŠ vrátane žiaka z MRK. Všetky kontrolované školy mali zriadené **školské kluby detí**, navštevovalo ich 47,3 % žiakov zo ŠZŠ, z nich 21,1 % žiakov z MRK a 25 % žiakov vzdelávajúcich sa v špeciálnych triedach ZŠ. Iba jednému žiakovi z MRK v hmotnej núdzi riaditeľ ŠZŠ pristúpil k zníženiu príspevku na čiastočnú úhradu nákladov za starostlivosť a 32 žiakom odpustil príspevok na čiastočnú úhradu nákladov, z nich boli 3 žiaci z MRK.

Všetci žiaci mali príležitosť zapojiť sa do prezentácie školy na rôznych kultúrnych a športových podujatiach, čím si posilňovali svoje sebavedomie, rozvíjali kreativitu, manuálne zručnosti a schopnosti, o čom svedčili vystavené výtvarné práce a športové ocenenia v interiéri škôl. Riaditelia škôl uviedli, že aktívne zapájali zákonných zástupcov žiakov do školských, mimoškolských kultúrnych a športových aktivít. Z celkového počtu kontrolovaných škôl vzdelávalo žiakov z MRK 8, z nich 7 ŠZŠ a 1 ZŠ. Niektorým školám pri spolupráci so zákonnými zástupcami žiakov pomáhali aj komunitné centrá. Riaditelia škôl hodnotili komunikáciu s niektorými zákonnými zástupcami žiakov z MRK ako problematickú v oblasti vytvorenia systematického kontaktu a riadenej dochádzky žiakov do školy, s minimálnou účasťou na triednych aktívoch. Záujem niektorých zákonných zástupcov o výchovno-vzdelávacie výsledky svojich detí bol nízky, v prevahe bola voľba individuálnej formy konzultácie. V prípade nedbalej školskej dochádzky a problémov výchovného charakteru sa do školy dostavili, až keď im doručili predvolanie. Nepravidelnú školskú dochádzku vedenie školy riešilo v spolupráci s *Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny*.

Výchovné poradenstvo pre žiakov a zákonných zástupcov poskytli vo všetkých kontrolovaných školách. Funkciu výchovného poradcu najčastejšie vykonával PZ (učiteľ), ojedinele riaditeľ školy, zástupca riaditeľa školy aj OZ (školský psychológ). Výchovní poradcovia zabezpečovali výchovné poradenstvo v oblasti výchovy a vzdelávania formou informačných, koordinačných, konzultačných, metodických a iných súvisiacich činností a kariérové poradenstvo pre žiakov a zákonných zástupcov poskytovali v **11 subjektoch** (45,8 %). Zamerané bolo na poradenstvo pri profesijnej orientácii žiakov, zabezpečovali proces ukončovania vzdelávania v ŠZŠ a pokračovanie vzdelávania v odbornom učilišti alebo praktickej škole. Riešili problémy žiakov so správaním, školskou dochádzkou a nedostatočnou prípravou na vyučovanie. Zákonných zástupcov žiakov predvolávali na individuálne pohovory najmä z dôvodu problémového správania a záškoláctva. Vážne problémy riešili v spolupráci s OZ ZPP, s úradom

práce, sociálnych vecí a rodiny – sociálnou kuratelou a odborom právnej pomoci deťom. Riaditelia dvoch škôl uviedli, že poradenské zariadenie je súčasťou ich školy, ktoré poskytuje a zabezpečuje žiakom odborné služby. Ostatné školy zabezpečujú žiakom odborné služby prostredníctvom iných poradenských zariadení.

Riaditelia niektorých škôl sa vyjadrili, že počet OZ bol nepostačujúci, potrebovali by viac logopédov, školských psychológov, liečebných, sociálnych pedagógov a z PZ je nedostatok PA a školských špeciálnych pedagógov.

OPATRENIA NA ODSTRÁNENIE ZISTENÝCH NEDOSTATKOV

Štátna školská inšpekcia upozornila jedného zriaďovateľa ZŠ¹ na nedostatky zistené pri školskej inšpekcii. Nedostatky súviseli s **nesúladosťou názvu školy v zriaďovacej listine** s jej názvom uvedeným v *Sieti škôl a školských zariadení SR*.

5.2 ODBORNÁ ČINNOSŤ V ZARIADENIACH PORADENSTVA A PREVENIE

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav poskytovania odbornej činnosti v zariadeniach poradenstva a prevencie (stav uplatňovania metód a postupov diagnostiky, ich vyhodnotenia a dosahu na vzdelávanie).

Tematické inšpekcie boli vykonané v 2 krajoch SR (Nitriansky a Trenčiansky kraj) – 3 v ŠCPP a 3 v CPP, z ktorých 1 zariadenie malo zriadené elokované pracovisko. Žiadne z nich nepôsobilo ako zdrojové centrum a nebolo poverené metodickým usmerňovaním poradenských zariadení. Dve CPP sa členili na oddelenia.

V kontrolovaných ZPP evidovali 4 978 klientov (1 509 v ŠCPP a 3 469 v CPP) vo veku od 3 rokov až po ukončenie prípravy na povolanie. Najväčší počet klientov tvorili žiaci ZŠ.

Počet evidovaných klientov podľa druhu ZZ v ŠCPP	Počet klientov
Narušená komunikačná schopnosť	1 149
Mentálne postihnutie	102
Viacnásobné postihnutie	90
Vývinové poruchy učenia	74
Autizmus a iné pervazívne poruchy	59
Poruchy aktivity a pozornosti	25
Sluchové postihnutie	6
Zrakové postihnutie	2
Telesné postihnutie	2
Spolu	1 509

¹ ZŠ s MŠ, Cintorínska 135/9, Hontianske Moravce

Poskytovanie odborných služieb v kontrolovaných ZPP prebiehalo jednorazovo, ale aj opakovane, v závislosti od špecifických potrieb jednotlivých klientov.

Počet evidovaných klientov podľa frekvencie poskytovaných odborných služieb v školskom roku 2021/2022	ŠCPP	CPP
Jednorazovo	233	2 914
Opakovane	1 291	555

Frekvencia návštev vychádzala z potrieb jednotlivých klientov a možností zariadení, v priemere 1-krát týždenne, 1- až 3-krát za mesiac. Dĺžka čakacej doby na diagnostické vyšetrenie klienta sa pohybovala v rozmedzí od jedného týždňa až do dvoch mesiacov. Podľa vyjadrení riaditeľov ZPP ako dôvod čakania najčastejšie uvádzali **dlhodobo poddimenzovaný stav OZ, nedostatok pedopsychiatrov a finančných prostriedkov**.

Odborní zamestnanci ZPP spolupracovali okrem výchovných poradcov, PZ a OZ zo škôl aj s inými odborníkmi z oblasti neurológie, pedopsychiatrie, pediatrie, klinickej psychológie, klinickej logopédie a s odborníkmi pre deti s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami.

PODMIENKY ČINNOSTÍ ZARIADENÍ

Počet odborných zamestnancov v kontrolovaných zariadeniach poradenstva a prevencie	ŠCPP	CPP
Psychológ	4	13
Špeciálny pedagóg	7	11
Terénny špeciálny pedagóg	1	0
Logopéd	6	2
Liečebný pedagóg	1	0
Sociálny pedagóg	0	1
Kariérový poradca	0	2
Spolu	19	29

Vo všetkých kontrolovaných subjektoch interne na celý úväzok zamestnávali 36 OZ (11 ŠCPP a 25 CPP), interne na čiastočný úväzok 12 OZ a externe na čiastočný úväzok 1 OZ. Jedno CPP malo od decembra 2022 k dispozícii 9 PA z finančných prostriedkov poskytnutých MŠVVaŠ SR z *Plánu obnovy a odolnosti SR*, ktorí pôsobili na vybraných ZŠ. V dvoch ZPP nebolo zabezpečené potrebné personálne obsadenie OZ. Ich počet nepostačoval vzhľadom na charakter ZZ a nepostačoval ani vzhľadom na individuálne potreby klientov v oblasti poskytovania špeciálnopedagogickej odbornej starostlivosti. Riaditelia všetkých ZPP poukazovali na **poddimenzovaný počet OZ**, pozornosť upriamili na nedostatok logopédov, sociálnych pedagógov, terénnych špeciálnych pedagógov.

Riaditelia a ich zástupcovia spĺňali zákonom stanovené **kvalifikačné požiadavky** na výkon riadiacej funkcie a aj OZ spĺňali zákonom stanovené kvalifikačné predpoklady a osobitné kvalifikačné požiadavky pre špeciálnopedagogickú a psychologickú činnosť. Odborní zamestnanci si svoju odbornosť naďalej zvyšovali vzdelávacími aktivitami, účasťou na odborných seminároch, medzinárodných konferenciách, školeniach, kurzoch, výcvikoch.

Priestorové a materiálno-technické podmienky vo všetkých subjektoch boli na dobrej úrovni, pracovne boli zariadené moderným nábytkom, výpočtovou technikou s pripojením na internet, materiálmi na výkon odbornej činnosti, kompenzačnými, reedukačnými a inými špeciálnymi učebnými pomôckami, odbornou literatúrou a výučbovými programami. Vybavenie v jednom centre psychologickými diagnostickými testami vzhľadom na jeho zameranie a výkon činnosti podpornej úrovne piateho stupňa bolo nevyhovujúce, čo potvrdila aj riaditeľka centra. Chýbali testy na diagnostiku a ďalšie materiály, OZ preto používali testy, ktoré boli ich osobným vlastníctvom. Dve ZPP sa nachádzali v budove škôl, tri sídlili v prenajatých priestoroch a jedno sídlilo vo vlastných priestoroch. Tri kontrolované subjekty mali vybudovaný bezbariérový vstup do budovy pre samostatný pohyb osôb s obmedzenou schopnosťou pohybu i orientácie. Osobné záznamy klientov boli uložené v zabezpečených uzamykateľných kovových kartotékach.

ODBORNÁ ČINNOSŤ POSKYTOVANÁ ZARIADENÍM

Analýzu správ zo **psychologických a špeciálnopedagogických vyšetrení** vykonávali odborníčky z praxe, ktoré verifikovali správnosť stanovených diagnóz a zaradenie žiakov podľa adekvátnej formy vzdelávania. Na základe zistení konštatovali viaceré **nedostatky spojené s postupom psychologických vyšetrení, s výberom psychodiagnostických metód a s textovým obsahom správ z odborných vyšetrení**.

*Odborníčky z praxe v ZPP analyzovali správy z diagnostických vyšetrení 30 klientov vzdelávajúcich sa v SZŠ. Uvádžali, že väčšina správ zo psychologických vyšetrení bola štruktúrovaná v súlade s odporúčaním VÚDPaP. **Nedostatky súviseli s nekomplexným vedením dokumentácie klientov, chýbali záznamy dôležitých anamnestických údajov, závery odborných vyšetrení, individuálny plán odbornej starostlivosti. Na základe analýzy 30 správ z diagnostického psychologického vyšetrenia odborníčky z praxe odporúčali rediagnostické psychologické vyšetrenie 13 žiakom a jednému žiakovi odporúčali kontrolné psychologické vyšetrenie.***

5.3 STAV DODRŽIAVANIA DETSKÝCH A ĽUDSKÝCH PRÁV V ŠVZ

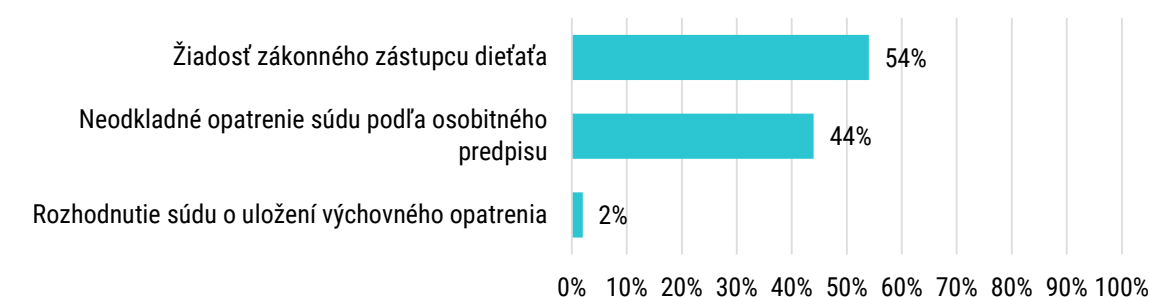
CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav poskytovanej starostlivosti deťom vo výchove a dodržiavanie detských a ľudských práv v špeciálnych výchovných zariadeniach.

Štátna školská inšpekcia pokračovala v tomto školskom roku v kontrolnej činnosti ŠVZ (2 DC, 3 LVS, 3 RC) v 4 krajoch SR (Bratislavský, Trnavský, Nitriansky, Košický kraj).

Kontrolované **DC** poskytovali diagnostickú, psychologickú, psychoterapeutickú, výchovno-vzdelávaciu starostlivosť **50** deťom obidvoch pohlaví vo veku od 10 do 18 rokov. Diagnostické centrá boli internátne s nepretržitou prevádzkou, so zriadenými diagnostickými skupinami a diagnostickými triedami, záchytnými oddeleniami, ktorých súčasťou boli karanténne miestnosti. Dĺžka pobytu detí v DC trvala nevyhnutne potrebný čas na stanovenie diagnostiky, spravidla od 3 do 12 mesiacov alebo trvania neodkladného a výchovného opatrenia. Deťom diagnostikovali primárne poruchy správania, ku ktorým boli pridružené aj iné diagnózy, napríklad vývinové poruchy učenia, poruchy aktivity a pozornosti. Prijímanie detí do DC sa najčastejšie uskutočnilo na základe žiadosti zákonného zástupcu dieťaťa (54 %).

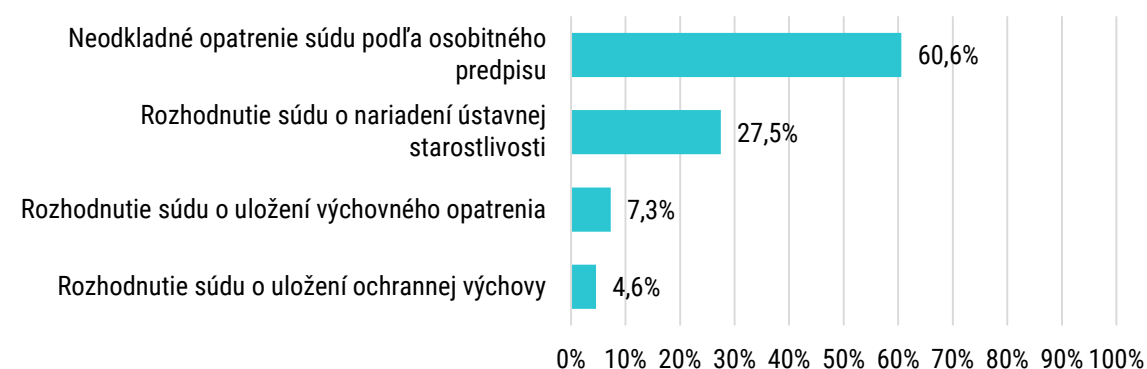
GRAF 118 Dôvody prijímania detí do diagnostických centier

Kontrolované **RC** na základe výchovno-vzdelávacieho programu a IRP poskytovali starostlivosť **109** deťom. Reedukačné centrá boli zriadené pre chlapcov a pre dievčatá samostatne, vo veku od 15 do veku 18 rokov s možnosťou predĺženia o jeden rok výchovy a vzdelávania vrátane prípravy na povolanie. Tieto zariadenia boli internátne s nepretržitou prevádzkou, so zriadenými výchovnými skupinami, záchytnými oddeleniami, ktorých súčasťou boli karanténne miestnosti. Deťom boli diagnostikované poruchy správania, v niektorých prípadoch s MP. Ani jedno RC nemalo vytvorené oddelenie pre deti vyžadujúce zvýšenú starostlivosť a oddelenie pre deti s ochranným uzatvoreným režimom. Pred umiestnením do RC bolo iba 22,9 % detí na pobyte v DC. V čase inšpekcie nebolo žiadne z detí na úteku.

Prijímanie detí do RC sa najčastejšie uskutočnilo na základe neodkladného opatrenia súdu podľa osobitného predpisu (60,5 %) a rozhodnutia súdu o nariadení ústavnej starostlivosti (27,5 %).

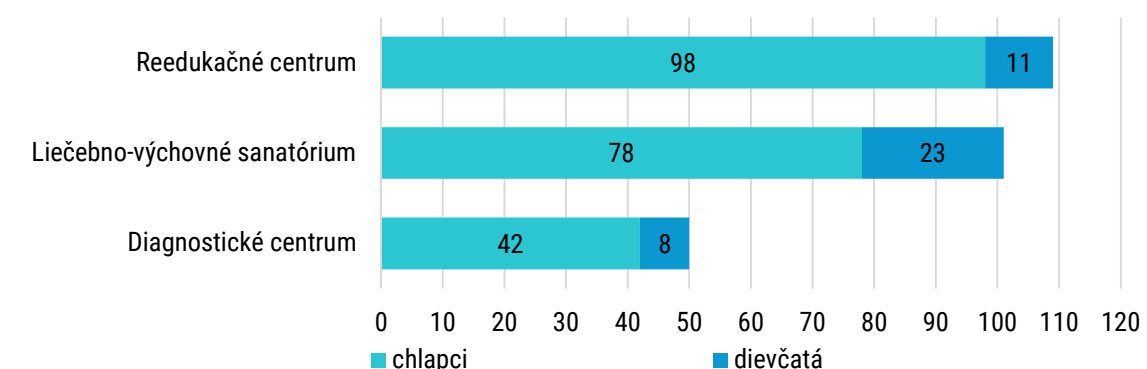
Kontrolované **LVS** poskytovali psychologickú, psychoterapeutickú starostlivosť a výchovu i vzdelávanie **101** deťom vo veku od 6 do veku 16 rokov. Išlo o deti s poruchami aktivity a pozornosti, s narušenou komunikačnou schopnosťou, vývinovými poruchami učenia, u ktorých ambulatná starostlivosť nevedla k náprave. Zariadenia boli internátne s celoročnou prevádzkou, so zriadenými výchovnými skupinami. V prípade prijímania detí do LVS sa prijatie uskutočnilo v 90,1 % na základe žiadosti zákonného zástupcu dieťaťa. Dĺžka pobytu v LVS trvá spravidla tri až dvanásť mesiacov.

GRAF 119 Dôvody prijímania detí do reedukačných centier

Dôvody prijímania detí do liečebno-výchovného sanatória	Počet detí
na základe žiadosti zákonného zástupcu dieťaťa	91
na základe právoplatného rozhodnutia súdu o uložení výchovného opatrenia	10
Spolu	101

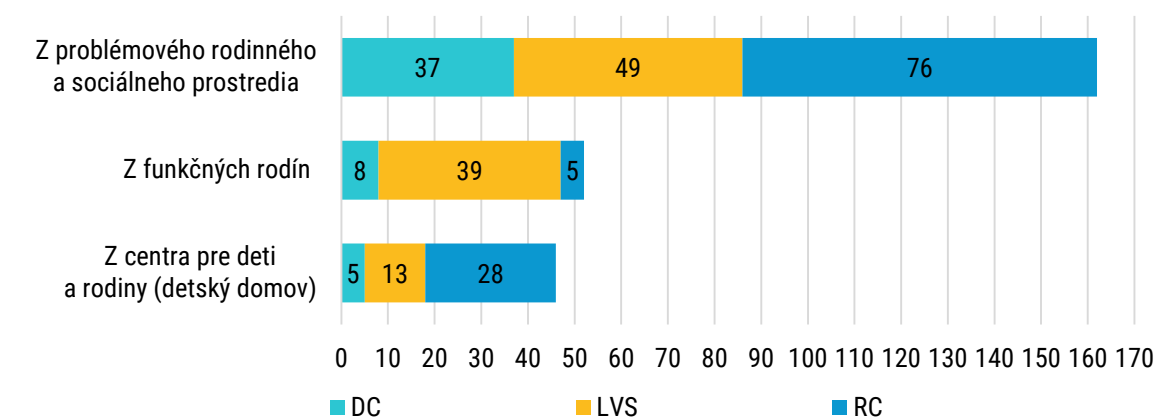
Celkovo bolo v ŠVZ ku dňu inšpekcie **260** detí, z nich 50 v DC, 101 v LVS a 109 v RC.

Vo všetkých ŠVZ bolo prevažné zastúpenie chlapcov. V DC bolo 84 % chlapcov, v LVS 77,2 %, v RC 90 %. Z celkového počtu detí umiestnených v ŠVZ bolo **17 % detí z MRK** a **15 % detí zo SZP**, pričom väčšina týchto detí bola **umiestnená v RC**.

GRAF 120 Porovnanie počtu chlapcov a dievčat umiestnených v ŠVZ ku dňu inšpekcie

Charakteristika a počet detí v kontrolovaných ŠVZ	Diagnostické centrá	Liečebno-výchovné sanatória	Reedukačné centrá	Spolu SZP
SZP	7	0	32	39
MRK	13	1	30	44
Celkový počet	50	101	109	260

Do ŠVZ sú deti umiestňované z rôznych krajov SR. Viac ako dve tretiny detí pochádzalo z problémového rodinného a sociálneho prostredia (62,3 %) a 17,7 % detí z centra pre deti a dorast. Problémové rodinné prostredie má silný vplyv na dôvody, pre ktoré sa tieto deti ocitli v ŠVZ. Medzi najčastejšie dôvody umiestnenia patrilo **záškoláctvo, sklon k závislostiam (drogy, alkohol), predčasný pohlavný život, drobné krádeže a úteky z domu**.

GRAF 121 Počet detí umiestnených v ŠVZ podľa rodinného prostredia

KONCEPCIA A RÁMEC ŠVZ

Väčšina ŠVZ predložila koncepcie s jasne sformulovanými víziou a realistickými stratégiami rozvoja. Ich stanovené ciele boli kontrolovateľné a vypracované na základe SWOT analýzy. V dvoch ŠVZ mali koncepcie vypracované formálne, absentovali v nich vízie a konkrétne koncepcné stratégie ďalšieho rozvoja reflektujúce reálne podmienky zariadenia. V niektorých častiach obsahovali i neaktuálne právne predpisy.

Výchova v ŠVZ bola realizovaná prostredníctvom školských výchovných programov, ktoré zohľadňovali špecifické podmienky zariadení, umožňovali realizovať výchovu a reedukáciu v súlade s princípmi a cieľmi výchovy a vzdelávania stanovenými školským zákonom. Školské výchovné programy boli prerokované v pedagogickej rade a boli verejne dostupné.

VNÚTORNÝ SYSTÉM KONTROLY A HODNOTENIA

Špeciálne výchovné zariadenia mali vypracovaný a optimálne nastavený **vnútorný systém kontroly a hodnotenia**, ktorý zohľadňoval ich špecifiká. Vypracovaný ho mali v troch oblastiach – hodnotenie výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov, hodnotenie PZ a OZ i hodnotenie školy, pričom najrozsiahlejšiu časť tvoril systém hodnotenia detí pedagogickými zamestnancami. S hodnotiacim systémom boli oboznámené deti, ich zákonní zástupcovia pri príchode do ŠVZ a bol zverejnený na nástenkách chodieb. Cieľom hodnotenia správania bolo poskytnutie spätnej väzby dieťaťu o jeho správaní, posilňovanie sebaregulácie správania a jeho korekcia, motivácia dieťaťa k zmene správania. Úroveň správania dieťaťa sa vyjadrovala bodmi v rámci dennej komunity. Na hodnotení sa pravidelne podieľali učitelia, vychovávatelia, pomocní vychovávatelia a ostatní zamestnanci. Hodnotenie sa realizovalo vo všetkých oblastiach výchovnej a vzdelávacej činnosti. Každé dieťa dostávalo o bodovom hodnotení a zápisoch aktuálne informácie verejne pred celou skupinou. Pri uzatváraní celotýždenného hodnotenia spolupracovali vždy všetci pedagogickí a odborní zamestnanci, o čom viedli záznamy v *hodnotiacej knihe*.

Systém hodnotenia a kontroly zamestnancov bol realizovaný podľa plánu kontrolnej a hospitačnej činnosti vypracovaného na aktuálny školský rok. Kontrolnú činnosť vykonával riaditeľ zariadenia, zástupca riaditeľa zariadenia a vedúca vychovávateľka.

V rámci hodnotenia výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov v polovici ŠVZ **neanalyzovali zistenia z hospitácií**, k zisteným nedostatkom **neboli prijímané žiadne opatrenia, ani návrhy na zlepšenie**. Takýto kontrolný systém možno považovať za málo efektívny bez predpokladu správneho smerovania výchovy a vzdelávania.

Špeciálne výchovné zariadenia viedli **dokumentáciu** detí komplexne, systematicky a prehľadne, osobné spisy obsahovali všetky potrebné prílohy, ktoré boli uložené v kancelárii sociálnej pracovníčky.

Proces reedukácie detí v DC a RC sa uskutočňoval prostredníctvom IRP a v LVS mali deti vytvorené individuálne výchovné programy, tvorili súčasť dokumentácie. Individuálne reedukačné programy boli vypracované po mesačnom adaptačnom pobyte v ŠVZ na základe psychologickú a špeciálnopedagogickú diagnostiku, lekárske vyšetrení a systematického pozorovania. Na ich vypracovaní spolupracovali psychologičky, vychovávatelia a učitelia. Predložené IRP v jednom RC mali nízku výpovednú hodnotu (absentovalo stanovenie konkrétnych cieľov, následne posudzovanie efektivity použitých metód a foriem práce podporujúcich individuálnu reedukáciu dieťaťa).

Záujmová činnosť prebiehala vo všetkých ŠVZ, o ich činnosti viedli záznamy, okrem jedného LVS. Organizovali aktivity spoločenského, kultúrneho, športového, tvorivého charakteru, zapájali deti do rôznych projektov a súťaží.

KLÍMA A KULTÚRA ŠVZ

Uplatňované systémy riadenia a kontroly v ŠVZ významne vplývali na kvalitu formovania kultúry zariadení a vytváranie vzájomných vzťahov v kolektívoch PZ a OZ. Z odpovedí anonymného dotazníka zadaného zamestnancom vyplynulo, že v **37,5 % ŠVZ prevláda uzavretá klíma**, ktorá bola výsledkom menej priaznivých vzájomných vzťahov medzi zamestnancami, pocitu frustrovanosti, slabšej angažovanosti a sociálnej blízkosti PZ a OZ. Napriek tomu deti na základe riadeného rozhovoru, potvrdili, že prostredie, v ktorom sa nachádzajú, u nich vyvoláva pocit bezpečia, PZ s nimi zaobchádzajú dobre, deti im dôverujú, súčasne potvrdili dodržiavanie detských a ľudských práv.

Poradným orgánom vedenia v 50 % ŠVZ bola *spoluspráva* detí, prostredníctvom ktorej vyjadrovali svoje názory, záujmy, požiadavky, zároveň predkladali podnety a návrhy smerujúce k zlepšeniu fungovania ich života v zariadení (trávenie voľného času, realizovanie nových aktivít, zaradenie nových jedál). Jej cieľom bolo viesť deti k samostatnosti a umožniť im účinnú vzájomnú komunikáciu medzi PZ i OZ. Zástupcovia *spolusprávy* sa stretávali s vychovávateľom a ďalšími zamestnancami podľa vopred dohodnutých pravidiel. V štyroch ŠVZ nepracoval orgán *spolusprávy*, v prípade dvoch LVS bol dôvodom nízky vek detí, názory, požiadavky a podnety detí k zlepšeniu fungovania ich života v zariadení boli prezentované vedúcou detského školského parlamentu. Vo všetkých ŠVZ mali deti možnosť vyjadriť svoje názory, postoje na komunitných stretnutiach, ktoré mali svoje pravidlá a rituály. Pravidlá komunity detí dobre poznali, boli dostupné na nástenkách. Charakter komunitných stretnutí bol predovšetkým hodnotiaci a informačný. O priebehu každej komunity bol vedený písomný záznam v knihe komunity. Len jedno LVS vydávalo časopis, do ktorého deti prispievali básňami, článkami, osemsmierkami a testovými úlohami. Ostatné ŠVZ časopis nevydávali, o svojich aktivitách informovali najmä cez webové sídla a ojedinele prispievali do miestnych novín. Aktuálne informácie o činnosti a dianí v zariadení prostredníctvom webového sídla neposkytovalo 25 % ŠVZ.

SLUŽBY, SPOLUPRÁCA ŠVZ S INÝMI PARTNERMI

V **8** ŠVZ pracovalo **142** PZ a OZ, z nich **6** vedúcich vychovávateľov, **71** vychovávateľov, **16** pomocných vychovávateľov, **21** nočných vychovávateľov, **6** sociálnych pracovníkov, **4** liečební pedagógovia, **13** psychologov a **5** zdravotných sestier. Vzdelávanie zabezpečovalo 70 učiteľov, majstrov odbornej výchovy, školská špeciálna pedagogička a pedagogickí asistenti. Vo všetkých ŠVZ výchovu detí v čase mimo vyučovania zabezpečovali **vychovávateľa** (pomocní aj noční vychovávateľa) na základe výchovných programov, popri priamej výchovnej činnosti viedli záujmovú činnosť, sledovali prospech a hodnotili správanie detí, vypracúvali ich charakteristiky pre potreby súdov a sociálnej kurately, vyhodnocovali výsledky výchovnej práce v pridelených skupinách a tiež viedli evidenciu finančných prostriedkov detí (mesačné vreckové) a ich šatstva. **Noční vychovávateľa** viedli deti k dodržiavaniu hygienických návykov a udržiavaniu poriadku v osobných veciach a na izbách. **Sociálne pracovníčky**

zabezpečovali sociálno-právnu agendu, administratívnu stránku školskej dokumentácie a rozhodnutí, príjem a dislokáciu detí, kontakt a spoluprácu s kurátormi, centrami pre deti a rodiny, políciou a zákonnými zástupcami detí. Odborné psychologické služby deťom, pedagogickým zamestnancov i zákonným zástupcom detí poskytovali **psychológovia**. Psychológovia realizovali vstupné rozhovory a psychologickú diagnostiku detí, v DC a RC viedli a kompletizovali IRP, vypracovali komplexné záverečné správy o deťoch s odporúčaniami pre ďalšie výchovno-vzdelávacie postupy, uskutočňovali priame pozorovania správania detí vo výchovných skupinách a na vyučovacích hodinách. Vykonávali odborné intervencie, realizovali skupinovú a individuálnu prácu s deťmi, plánovali preventívne činnosti, podieľali sa tiež na príprave dieťaťa na ukončenie pobytu, na osamostatnenie. Súčasťou väčšiny ŠVZ boli aj **zdravotné sestry**, okrem troch zariadení. Zdravotné sestry v 62,5 % ŠVZ zabezpečovali pravidelné preventívne prehliadky a vyšetrenia u odborných lekárov, podávali deťom lekármi predpísané lieky a v prípade ich ochorenia zabezpečovali ich izoláciu v izolačnej miestnosti s nepretržitou kontrolou ich zdravotného stavu. Okrem zdravotnej starostlivosti zdravotné sestry realizovali aj preventívne a vzdelávacie činnosti, o zdravotnom stave detí pravidelne informovali zamestnancov zariadení. Riaditelia zariadení v rozhovore potvrdili nedostatok OZ i PZ vzhľadom na narastajúce špecifické potreby umiestnených detí, stúpajúci počet detí s psychiatrickými diagnózami, ktoré si vyžadujú zabezpečenie adekvátnej a nepretržitej starostlivosti.

Riaditelia zariadení sa snažili zapájať deti do aktivít miest, obcí, rôznych športových, kultúrnych podujatí, spolupracovali s poradenskými zariadeniami, s kmeňovými školami, príslušnými centrami pre deti a rodiny, špeciálnymi výchovnými zariadeniami, kuratelou a políciou. Zároveň niektorí riaditelia vyjadrili nedostatočnú spoluprácu rodičov detí, centier pre deti a rodiny so zariadením a tiež s políciou pri riešení útekov. Spoluprácu so zákonnými zástupcami detí pochádzajúcich z dysfunkčných rodín označili za problematickú, o svoje deti prejavovali sporadický záujem.

PERSONÁLNE, PRIESTOROVÉ A MATERIÁLNO-TECHNICKÉ PODMIENKY

Riaditelia zariadení a vedúci zamestnanci spĺňali kvalifikačné predpoklady na výkon činností vedúceho pedagogického zamestnanca. Odborní zamestnanci v kontrolovaných ŠVZ spĺňali kvalifikačné predpoklady na výkon svojej funkcie. V dvoch LVS traja vychovávatelia nespĺňali kvalifikačné predpoklady.

Špeciálne výchovné zariadenia boli situované v rôznych budovách, postavené na pozemkoch s rozsiahlym parkom. Ani jedna budova RC neumožňovala zriadiť podľa potreby oddelenia pre deti vyžadujúce zvýšenú starostlivosť a zároveň oddelenie s ochranným uzatvoreným režimom. Exteriér všetkých ŠVZ ponúkal možnosti na športové aktivity a relaxačno-oddychové činnosti podľa harmonogramu činností. Vnútorne priestory využívali v nadväznosti na plán výchovnej činnosti v sprievode PZ a pomocných vychovávateľov. Priestorové podmienky a materiálno-technické vybavenie ŠVZ boli na priemernej úrovni, riaditelia ich obnovovali v závislosti od finančných možností.

Fyzickou kontrolou ochranných a karanténnych miestností v RC a DC neboli zistené nedostatky, písomné záznamy boli vedené v zmysle všeobecne záväzného právneho predpisu, s výnimkou jedného RC, ktorému v písomných záznamoch absentovali údaje o čase vychádzok na čerstvom vzduchu, čase kontaktu s PZ alebo psychológom a rozsahu poskytnutej psychologickú, psychoterapeutickú, liečebno-výchovnej a zdravotnej starostlivosti.

PODMIENKY NA ZAISTENIE BEZPEČNOSTI A OCHRANY ZDRAVIA

Problematiku bezpečnosti a ochrany detí pred sociálno-patologickými javmi mali všetky zariadenia spracovanú vo viacerých dokumentoch a smerniciach. S obsahom dokumentov boli deti oboznámené po príchode do zariadenia. Preventívne aktivity organizovali všetky zariadenia, čo bolo zrejmé z predloženej dokumentácie. Riaditelia zariadení vydali ŠP. Vnútorný organizačný poriadok v 6 ŠVZ stanovoval organizáciu a režim dňa, pravidlá korešpondencie (listy, balíky), telefonického kontaktu a návštev, nástupu a ukončenia pobytu v ŠVZ, obsahoval informácie o starostlivosti detí počas pobytu, o bezpečnostných opatreniach. V dvoch LVS absentovali postupy a pravidlá návštev, telefonického kontaktu a korešpondencie zákonných zástupcov s deťmi. Informácie o použití výchovných a ochranných opatrení neboli ucelené.

Deťom bolo zabezpečené poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Všetky ŠVZ poskytovali deťom mesačné vreckové, ktorého výška a vyplácanie bolo zaznamenané v evidencii vreckového výchovnej skupiny.

ZISTENIA Z PRIAMYCH POZOROVANÍ NA KOMUNITNÝCH STRETNUTIACH A PREVENTÍVNYCH AKTIVITÁCH

Školské inšpektorky vykonali priame pozorovanie na **14 komunitných stretnutiach** a na **8 preventívnych aktivitách** v ŠVZ.

Komunitné stretnutia (ranné, popoludňajšie, voľná tribúna, veľká komunita) vo všetkých ŠVZ mali hodnotiaci a informatívny charakter. Viedli ich spravidla riaditelia zariadení za prítomnosti všetkých zamestnancov podľa vopred stanoveného programu s danou štruktúrou, zaužívanými postupmi a presne stanovenými pravidlami a rituálmi. Atmosféra na komunitných stretnutiach bola priateľská, deti boli na ne zvyknuté, tešili sa na rôzne formy odmien, ktoré mohli získať za svoje správanie. Riaditelia zariadení poskytovali všetkým deťom priestor na objasnenie príčin vyvolaných problémov a zlyhaní, na diskusiu, k vyjadreniu sebareflexie, pocitov, sebahodnotenia. Komunitné stretnutia končili ocenením detí, spevom a blahoželaním oslávencom.

Preventívne aktivity v zariadeniach viedli psychológovia. Skupinové preventívne aktivity sa realizovali v rámci špecifického predmetu *terapeuticko-korekčné cvičenia*. Realizácia jednotlivých tém a aktivít z obsahu predmetu terapeuticko-korekčné cvičenia bola zameraná na oblasti problémového správania a jeho korekciu, rozvíjanie emocionálnej inteligencie, rozvíjanie komunikačných schopností, osobnostný rozvoj, rozvíjanie sociálnych zručností a rovesníckych vzťahov. Deti pracovali v dvojiciach, skupinkách, ojedinele sa vyskytla situácia, kedy sa deti do aktivít nezapájali. **Empatický a trpezlivý prístup psychológov prispel k vytvoreniu priateľskej atmosféry**, čo umožnilo vtiahnuť aj tieto deti do aktivít a vzájomnej diskusie. K dispozícii mali rôzne pomôcky, obrázkové materiály. Na záver preventívnych aktivít psychológovia v krátkosti rekapitulovali ich priebeh a deti mali možnosť vysloviť svoje pocity a názory z prežitých aktivít.

ZISTENIA Z RIADENÉHO ROZHOVORU S DEŤMI K DODRŽIAVANIU DETSKÝCH A ĽUDSKÝCH PRÁV

S cieľom zistiť úroveň dodržiavania detských a ľudských práv v ŠVZ boli školskými inšpektormi vykonané riadené rozhovory s **88** deťmi. Na otázky reagovali deti jednoznačne, boli uvoľnené, svoje názory vyjadrovali bez obáv.

Na otázku „Cítiš sa bezpečne a dobre v priestoroch zariadenia?“ odpovedalo kladne bez váhania 94,3 % detí. Deti, ktoré sa negatívne vyjadrili k danej otázke, ako dôvod uviedli napäté vzájomné vzťahy medzi dievčatami/chlapcami, strach z niektorého dievčaťa/chlapca vo výchovnej skupine, resp. inej výchovnej skupine. Zároveň uviedli, že zažívali fyzické (bitky, facky, kopance, strkanie, ťahanie za vlasy) a psychické násilie (verbálne útoky, neustále kritizovanie, urážky, ponižovanie, zastrašovanie, nútenie k posluhovaniu a noseniu rôznych vecí). Uviedli, že k násiliu najčastejšie dochádzalo vonku na dvore, na izbe, chodbe, v škole počas prestávok.

Svedkami niektorej formy násilia bolo 46,6 % detí, pričom 34,1 % detí osobne zažilo niektorú formu násilia. S nepríjemnými skúsenosťami sa však dokázalo zdôveriť iba 55,7 % detí svojmu vychovávateľovi.

Zároveň 81,8 % detí uviedlo, že prejavy nevhodného správania sa ihneď riešia dohovorom agresorovi zo strany vychovávateľov, stiahnutím bodov agresorovi, problémy riešia aj na komunite. Vo svojom voľnom čase si vyberá 70,5 % detí, čo chce robiť, zároveň 23,8 % detí to vníma tak, že ich voľný čas sa riadi harmonogramom zariadenia, stále je možnosť dohody a výberu, čo chcú robiť po splnení si povinností, len sa musia dohodnúť ako skupina. Viac ako 80 % detí uviedlo, že v zariadení má svoje súkromie. Zároveň voľnosť vyjadriť svoj názor na komunitných stretnutiach uviedlo viac ako 90 % detí, no vzápätí 32,9 % z nich uviedlo, že nie vždy mali záujem zaujať stanovisko k danému problému alebo k danej téme. Podľa vyjadrení 77,3 % detí vychovávateľa s nimi dobre zaobchádzajú, ostatné deti uviedli, že to závisí od ich správania. Rodičia môžu deťom telefonovať, navštevovať ich, stretnutia sa uskutočňujú v priestoroch zariadenia, prípadne na určitý čas aj mimo zariadenia. Na prechádzky deti chodili po dohode s výchovnou skupinou a vychovávateľkami v závislosti od počasia. Po vyučovaní sa najčastejšie venovali činnostiam podľa určeného harmonogramu, športovým aktivitám, záujmovým činnostiam a domácim prácam. Takmer všetky deti vyjadrili spokojnosť s poskytovanou zdravotnou starostlivosťou v zariadení, pričom najčastejšie im bolo poskytnuté bežné lekárske vyšetrenie a preventívne prehliadky a iba v prípade 3,4 % detí bola privolaná rýchla záchranná služba z dôvodu úrazu pri športe (epileptický záchvat, rezná rana). Väčšina detí navštevuje rovnaký typ školy, do akej chodili aj pred prijatím do ŠVZ.

5.4 KONTROLA PLNENIA OPATRENÍ

V školách pre žiakov so ŠVVP, ZPP a ŠVZ bolo vykonaných 23 NI.

5.4.1 ŠKOLY PRE ŽIAKOV SO ŠVVP

V ŠZŠ sa vykonalo 12 NI v 6 krajoch SR (okrem Prešovského a Košického kraja). Z celkového počtu vykonaných NI sa 11 uskutočnilo po tematických inšpekciách a 1 po následnej inšpekcii. Dve prijaté opatrenia boli neaktuálne z dôvodu zmeny všeobecne záväzných právnych predpisov a 4 prijaté opatrenia sa nedali hodnotiť z dôvodu aktuálnych zmien vzniknutých v kontrolovanom subjekte.

Prehľad uplatnených opatrení					
Spolu	98				
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI
	39		55		4
akceptované/splnené	21	60 %	38	77,6 %	4 100 %
neaktuálne	0		2		0
nedá sa hodnotiť	4		4		0

NEDOSTATKY SA VYSKYTOVALI PREVAŽNE:

V ŠKOLSKOM VZDELÁVACOM PROGRAME

- neprerokovanie v rade školy pred jeho vydaním
- nespracovanie poznámok k učebným plánom na konkrétne podmienky školy
- nepoužitie disponibilných hodín na predmety špeciálnopedagogickej podpory v rámci týždenného počtu hodín
- nezpracovanie osobitostí výchovy a vzdelávania žiakov z MRK

V RIADENÍ ŠKOLY

- nedodržanie náležitostí pri prijímaní žiakov do ŠZŠ (bez písomných žiadostí zákonných zástupcov, informovaných súhlasov zákonných zástupcov, diagnostických správ zo zariadení poradenstva a prevencie)
- nepoučenie zákonného zástupcu o všetkých možnostiach vzdelávania dieťaťa pred jeho prijatím do ŠZŠ
- nesplnenie podmienok pri vydávaní rozhodnutí (o oslobodení žiakov od povinnosti dochádzať do školy – absencia žiadostí zákonných zástupcov; o oslobodení žiakov od vzdelávania sa v jednotlivých vyučovacích predmetoch alebo ich častí; o prijatí žiaka s preukázateľným MP – vydanie rozhodnutia pred komplexným diagnostickým vyšetrením v zariadení poradenstva a prevencie a prerokovaním v pedagogickej rade)
- nesplnenie podmienky získania profesijných kompetencií potrebných na výkon činnosti vedúceho PZ a kvalifikačných predpokladov na výkon pedagogickej činnosti PZ

- vydanie ročného plánu profesijného rozvoja PZ a OZ bez súhlasu zástupcov zamestnancov a bez schválenia zriaďovateľom
- nekomplexné vedenie triednej dokumentácie a ďalšej dokumentácie žiakov školy (neuvedenie vzdelávacích variantov v triednych výkazoch; absencia dátumov v *Návrhu na vzdelávanie žiaka*, absencia *Záznamu o prehodnotení návrhu na zmenu formy vzdelávania*, IVP), neprijímanie opatrení k zisteným nedostatkom, nerealizovanie následnej kontroly
- nevypracovanie ŠP v súlade s príslušnými ustanoveniami školského zákona
- nezabezpečenie rediagnostických psychologických vyšetrení žiakov po 1. roku plnenia povinnej školskej dochádzky a podľa odporúčaní ZPP

V ZABEZPEČENÍ PODMIENOK VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

- nedodržanie vyučovacieho jazyka pri zaraďovaní žiakov s viacnásobným postihnutím do tried (zariadenie žiakov s vyučovacím jazykom maďarským do triedy s vyučovacím jazykom slovenským a naopak)
- nedodržanie počtu vyučovacích hodín v jednom slede (žiaci 3. a 4. ročníka mali matematiku zaradenú na 6. vyučovaciu hodinu)
- nevytvorenie IVP žiakom s povoleným individuálnym vzdelávaním
- nedodržanie zákonom stanoveného najvyššieho počtu žiakov v triede, v oddelení školského klubu detí, skupine pri vyučovaní predmetov pracovné vyučovanie, telesná a športová výchova
- nezriadenie záujmových útvarov v škole
- neakceptovanie odporúčania ZPP zaradiť predmet rozvíjanie komunikačných zručností pre žiakov s ľahkým stupňom MP
- nevytvorenie vhodných priestorových podmienok na predprofesionálnu prípravu žiakov
- nevypracovanie plánu činnosti výchovného poradcu, koordinátora prevencie drogových závislostí a sociálno-patologických javov, nezariadenie aktivít vyplývajúcich z priebežných zistení, skúseností, poznatkov a potrieb žiakov
- nezariadenie aktivít v činnosti výchovného poradcu zameraných na práva dieťaťa, rozpoznanie profesijnej orientácie žiakov, formovanie a rozvoj pozitívnych vzťahov medzi žiakmi v triede

Akceptovanie 60 % uložených odporúčaní prispelo k skvalitneniu v oblasti riadenia školy i k zlepšeniu podmienok výchovy a vzdelávania.

Neakceptovanie 40 % uložených odporúčaní malo vplyv na pretrvávanie nedostatkov vo vedení pedagogickej dokumentácie a dokumentácie žiakov (formálnosť kontrolnej činnosti, neúplnosť dokumentácie, chýbajúca analýza a zovšeobecňovanie zistení bez prijímania účinných opatrení).

Akceptovanie 77,6 % prijatých opatrení zo strany kontrolovaných subjektov a uložených opatrení ŠŠI viedlo k uplatneniu a dodržiavaniu všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov pri prijímaní žiakov do ŠZŠ i podmienok výchovno-vzdelávacieho procesu.

Neakceptovanie 22,4 % uložených opatrení bolo dôsledkom málo efektívnej kontrolnej činnosti, absencie prijímania opatrení na odstránenie zistených nedostatkov a následnej kontroly.

5.4.2 ZARIADENIA PORADENSTVA A PREVENIE

V ZPP sa vykonali 2 NI v Trenčianskom kraji, z nich 1 v centre špeciálno-pedagogického poradenstva a 1 v centre poradenstva a prevencie. Obe NI boli vykonané po tematických inšpekciách.

Prehľad uplatnených opatrení					
Spolu	8				
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI
	4		4		0
akceptované/splnené	4	100 %	4	100 %	0 100 %
neaktuálne	0		0		0
nedá sa hodnotiť	0		0		0

NEDOSTATKY SA VYSKYTOVALI PREVAŽNE:

V ODBORNEJ ČINNOSTI

- neabsolvovanie funkčného vzdelávania vedúcich zamestnancov
- neprijatie odborných zamestnancov na výkon odbornej činnosti (*logopedické intervencie vykonávané nekvalifikovanými zamestnancami*)
- nevykonávanie dôslednej kontroly dokumentácie klientov (nedostatky v správach z diagnostických vyšetrení, absencia silných stránok klienta s odporúčaním na ich rozvíjanie)

Akceptovanie všetkých odporúčaní, splnenie všetkých prijatých opatrení prispelo k skvalitneniu, zefektívneniu odbornej činnosti a dodržiavaniu právnych predpisov v zariadeniach poradenstva a prevencie.

5.4.3 ŠPECIÁLNE VÝCHOVNÉ ZARIADENIA

V ŠVZ sa vykonalo 9 NI v 6 krajoch SR (okrem Žilinského a Košického kraja). Všetky vykonané NI sa uskutočnili po tematických inšpekciách.

Jedno opatrenie prijaté zo strany kontrolovaného subjektu sa nedalo hodnotiť z dôvodu aktuálnych zmien vzniknutých v kontrolovanom subjekte.

Prehľad uplatnených opatrení					
Spolu	90				
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI
	60		29		1
akceptované/splnené	30	50 %	18	64,3 %	1 100 %
neaktuálne	0		0		0
nedá sa hodnotiť	0		1		0

NEDOSTATKY SA VYSKYTOVALI PREVAŽNE:

V RIADENÍ ZARIADENIA

- nevypracovanie ŠP v súlade s príslušnými ustanoveniami školského zákona (neúplnosť obsahu spracovania ŠP), neprerokovanie v pedagogickej rade a rade školy
- nepreberanie školského výchovného programu v pedagogickej rade, nezverejnenie na verejne prístupnom mieste
- nesplnenie kvalifikačných predpokladov na výkon pedagogickej činnosti PZ a pracovnej pozície zdravotnej sestry
- nezriadenie ochrannej miestnosti
- nevypracovanie písomného záznamu o priebehu použitia ochrannej miestnosti
- neformulovanie jasných cieľov ďalšieho rozvoja zariadenia v koncepcnej stratégii
- nevytvorenie efektívneho vnútorného systému kontroly (nestanovenie konkrétnych úloh s termínmi ich plnenia, neanalyzovanie zistení z kontrolnej a hospitačnej činnosti na zasadnutiach poradných orgánov, neprijímanie opatrení a chýbajúca následná kontrola ich plnenia)
- nezameranie kontroly na vedenie pedagogickej dokumentácie (nesystémovosť vo vedení dokumentácie, neaktuálnosť, nezrovnalosť údajov)
- neanalyzovanie príčin uzavretej klímy a neprijatie opatrení na zlepšenie sociálnych i pracovných vzťahov
- nemonitorovanie vzťahov medzi deťmi, PZ i psychológom zariadenia, vzhľadom na potvrdený výskyt šikanovania a ďalšieho nevhodného správania (neúčinnosť opatrení na eliminovanie a zamedzenie prejavov šikanovania medzi deťmi v zariadeniach)

V ZABEZPEČENÍ PODMIENOK VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

- nevypracovanie IRP každému dieťaťu (na základe psychologickú a špeciálnopedagogickú diagnózy, absencia vyhodnotenia procesu adaptácie detí po prvom mesiaci ich pobytu v zariadení)
- nevybavenie ochrannej miestnosti materiálom na vzdelávanie, relaxačnú alebo inú vhodnú činnosť
- nedodržanie rozsahu pobytu dieťaťa umiestneného v ochrannej miestnosti najmenej jednou hodinou denne na čerstvom vzduchu mimo tejto miestnosti
- nezapojenie OZ (psychológov) do vypracovania IRP so zadaním adekvátnych cieľov reedukácie
- nezaradenie zážitkových aktivít zameraných na prevenciu sociálno-patologických javov
- nezabezpečenie dostatočnej ponuky záujmových útvarov
- nevytváranie príležitostí na rozvíjanie sebareflexie a sebahodnotiacich zručností detí
- nevytvorenie vhodných priestorových podmienok a vybavenia miestností zariadení

Krajskej prokuratúre² bolo zaslané **upozornenie** na porušenie právnych predpisov orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately a riaditeľkou ŠVZ súvisiacich s opakovanými nedostatkami v dokumentácii (v spisoch sa nenachádzali sociálne správy, plány sociálnej práce s rodinou, záznamy o písomnom a osobnom kontakte maloletých s orgánom sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately) maloletých umiestnených v ŠVZ a v poskytnutí ich osobných údajov neoprávnenej osobe. Ďalej riaditeľka ŠVZ neoznámila bez zbytočného odkladu nedovolené prerušenie pobytu dieťaťa najbližšiemu útvaru Policajnému zboru, zákonnému zástupcovi a súdu, ktorý rozhodol o umiestnení dieťaťa do zariadenia.

Akceptovanie 50 % uložených odporúčaní prispelo čiastočne k skvalitneniu v oblasti riadenia zariadenia i k zlepšeniu podmienok výchovy a vzdelávania.

² Krajská prokuratúra, Legionárska 7158/5, Trenčín – Reedukačné centrum, Chalmovská 679/1, Bystričany

Neakceptovanie 50 % uložených odporúčaní malo vplyv na pretrvávanie nedostatkov vo vedení dokumentácie a dokumentácie detí (formálnosť kontrolnej činnosti, nedostatky v dokumentácii sa prejavili v neúplnosti a nezrovnalosti vyplnenia údajov), v oblasti kontroly naďalej absentovalo analyzovanie a zovšeobecňovanie výsledkov kontroly a prijímanie opatrení, čo znižovalo jej efektívnosť.

Akceptovanie 64,3 % prijatých opatrení zo strany kontrolovaných subjektov a uložených opatrení ŠŠI viedlo vo väčšej miere k uplatneniu a dodržiavaniu všeobecne záväzných právnych a rezortných predpisov.

Neakceptovanie 35,7 % uložených opatrení bolo dôsledkom málo efektívnej kontrolnej činnosti, absencie prijímania opatrení na odstránenie zistených nedostatkov a následnej kontroly.

5.5 ODPORÚČANIA

ODPORÚČANIA NA ÚROVNI ŠKÔL PRE ŽIAKOV SO ŠVVP, ZARIADENÍ PORADENSTVA A PREVENČIE, ŠPECIÁLNYCH VÝCHOVNÝCH ZARIADENÍ

- Prijímať žiakov do SZŠ a špeciálnych tried ZŠ až po písomnom vyjadrení a jednoznačnom stanovení diagnózy MP ZPP.
- Zabezpečiť dôslednú kontrolnú činnosť vedúcich PZ na vedenie pedagogickej dokumentácie a ďalšej dokumentácie.
- Zabezpečiť žiakom po plnení 1. roka povinnej školskej dochádzky rediagnostické psychologické vyšetrenie v ZPP.
- Dodržiavať odporúčania ZPP pri vzdelávaní žiakov.
- Zabezpečiť v spolupráci so zriaďovateľom potrebné psychologické diagnostické testy a batérie testov na diagnostiku detí/žiakov vzhľadom na zameranie ŠCPP.
- Zamerať kontrolnú činnosť na poskytovanie odbornej činnosti so zameraním na obsah diagnostických správ, vedenie osobných spisov a záznamových hárkov z realizovaných diagnostických vyšetrení.
- Analyzovať príčiny uzavretej klímy a prijať opatrenia na jej zlepšenie.
- Zefektívniť kontrolnú činnosť z hospitácií, analyzovať zistenia, prijímať adekvátne opatrenia a návrhy na odstránenie zistených nedostatkov a následne kontrolovať ich plnenie.
- Stanoviť v IRP konkrétne ciele, následne kontrolný systém posudzovania efektivity použitých metód a foriem práce podporujúcich individuálnu reedukáciu dieťaťa.
- Zabezpečiť psychologické a špeciálnopedagogické vyšetrenie deťom, ktoré neabsolvovali pobyt v diagnostickom zariadení.
- Predchádzať účinnými opatreniami násiliu medzi deťmi, pravidelne monitorovať výskyt negatívnych prejavov správania sa jednotlivcov a aktívne ich zapájať do rozboru dosahov ich konania.
- Evidovať údaje o pobyte dieťaťa v ochrannej miestnosti v zmysle právnych predpisov.

ODPORÚČANIA PRE ZRIAĐOVATEĽOV

- Zabezpečiť systematické metodické usmerňovanie riaditeľov škôl vo svojej územnej pôsobnosti so zameraním na aplikáciu a dodržiavanie právnych predpisov vo vzťahu k organizácii výchovno-vzdelávacieho procesu (pedagogické riadenie).
- Zabezpečiť dostatočné finančné prostriedky na vytváranie pracovného miesta pedagogického asistenta, odborných zamestnancov, vychovávateľa, liečebného pedagóga, zdravotnej sestry.

- Zabezpečiť priestorové podmienky a materiálno-technické vybavenie škôl pre vytváranie vlastných školských jedální, telocviční, športových ihrísk a učebných textov a pomôcok pre žiakov vzdelávaných vo variante C a pre žiakov s autizmom.
- Zabezpečiť dostatočné finančné prostriedky pre ZPP na vybavenie potrebnými psychodiagnostickými nástrojmi a testovacími materiálmi z hľadiska plnenia odborných činností.
- Usmerňovať metodicky činnosť ZPP v zmysle novelizácie právnych predpisov v súvislosti s transformáciou.

ODPORÚČANIA NA ÚROVNI SYSTÉMU

- Poskytovať odbornú-metodickú pomoc školám zabezpečujúcim výchovu a vzdelávanie žiakov s mentálnym a viacnásobným postihnutím.
- Usmerňovať ZPP na dôsledné realizovanie komplexného diagnostického vyšetrenia (systematicky a metodicky usmerňovať a koordinovať odborné procesy a činnosti v ZPP, vytvoriť systém supervízie týchto činností).
- Realizovať diagnostické psychologické vyšetrenie zamerané na posúdenie úrovne všeobecných rozumových schopností žiaka pri podozrení na MP na základe minimálne troch diagnostických stretnutí, okrem prípadov, kedy je MP zjavné alebo spoľahlivo potvrdené.
- Zabezpečiť koncepčne riešenie pre pridelovanie PA na žiakov so ŠVVP.
- Zabezpečiť dostatočné finančné prostriedky na vytváranie pracovného miesta školského psychológa a ostatných OZ.
- Poskytovať učebné materiály (učebné texty, edukačné programy v elektronickej podobe) pedagogickým zamestnancom v SZŠ na skvalitnenie edukácie žiakov vzdelávaných vo variante C a pre žiakov s autizmom.
- Iniciovať zavedenie systému kmeňových centier pre deti a rodiny. Princíp by spočíval v stanovení kmeňových centier pre deti a rodiny, ktoré by deťom garantovali výchovu a vzdelávanie do ich dospelosti. V prípade umiestnenia dieťaťa do RC by naďalej zastrešovalo jeho ústavnú starostlivosť, aby dieťa po ukončení reedukačného procesu v RC malo možnosť návratu do centra pre deti a rodiny.
- Zabezpečiť možnosť zriaďovať v RC oddelenie s ochranným uzatvoreným režimom z dôvodu zákazu umiestňovania detí s uloženou ochrannou výchovou³ do oddelenia s otvoreným režimom a náležite navýšiť počet pomocných a nočných vychovávateľov v súlade s prílohou príslušnej vyhlášky.
- Zabezpečiť finančné prostriedky na zriadenie oddelenia s ochranným režimom a oddelenia so zvýšenou zdravotnou starostlivosťou.
- Upraviť v zmysle novely zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) Metodický pokyn č. 19/2015 na hodnotenie a klasifikáciu prospechu a správania žiakov s mentálnym postihnutím – primárne vzdelávanie:
 - Čl. 4 bod 3 až 5 v zmysle novely školského zákona § 55 ods. 7
 - Čl. 4 bod 14 v zmysle novely školského zákona § 55 ods. 12 písm. a), b), c)
 - Čl. 4 bod 15 v zmysle novely školského zákona § 55 ods. 12 písm. d)

³ Do RC s ochranným uzatvoreným režimom sa prijímajú len deti s uloženou ochrannou výchovou na základe rozhodnutia súdu (§ 102 Trestného zákona v znení neskorších predpisov).

6. ZÁKLADNÉ UMELECKÉ ŠKOLY

6.1 STAV ZÁKLADNÉHO A ODPORÚČANÉHO MATERIÁLNO-TECHNICKÉHO A PRIESTOROVÉHO ZABEZPEČENIA A PERSONÁLNEHO ZABEZPEČENIA VÝCHOVNO-VZDELÁVACIEHO PROCESU

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav základného a odporúčaného materiálno-technického a priestorového zabezpečenia a personálneho zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu v ZUŠ aj pri vzdelávaní dospelých.

Štátna školská inšpekcia vykonala tematickú inšpekciu v 19 ZUŠ vo všetkých krajoch SR, z ktorých bolo 57,9 % súkromných a 42,1 % štátnych a všetky školy boli s vyučovacím jazykom slovenským.

Prehľad o vykonanej tematickej inšpekcii		Počet kontrolovaných škôl
Vyučovací jazyk škôl	slovenský	19
Zriaďovateľ	štátne školy	8
	súkromné školy	11
	cirkevné školy	0
Sídlo školy	mesto	14
	vidiek	5
Spolu za SR		19

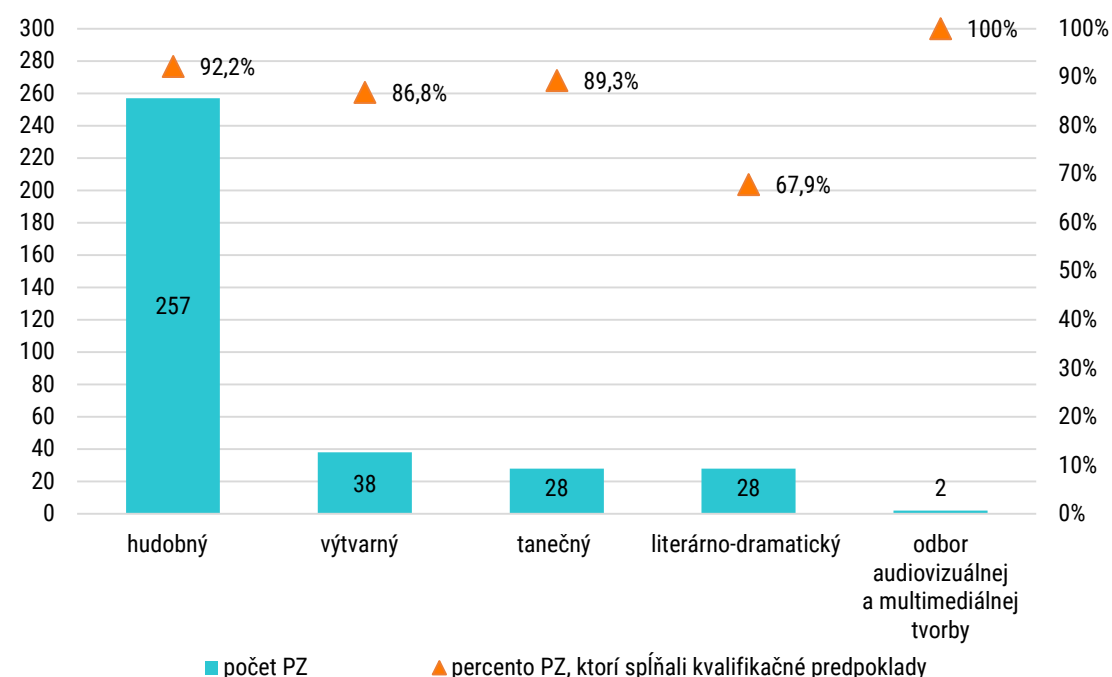
Základné umelecké školy zabezpečovali výchovu a vzdelávanie v zriadených umeleckých odboroch pre 6 487 detí a žiakov zaradených do 706 skupín. Najvyšší počet 47 % detí a žiakov navštevovalo hudobný odbor, 27 % výtvarný odbor a 18 % tanečný odbor. Školy poskytovali aj štúdium pre 62 dospelých zaradených do 8 skupín.

Údaje o počtoch detí/žiakov a dospelých v jednotlivých odboroch	Počet detí a žiakov	Počet dospelých
Hudobný odbor	3 054	48
Výtvarný odbor	1 722	13
Tanečný odbor	1 169	1
Literárno-dramatický odbor	527	0
Odbor audiovizuálnej a multimediálnej tvorby	15	0
Spolu	6 487	62

Základné priestorové podmienky a materiálno-technické zabezpečenie a personálne zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu pre ZUŠ boli kontrolované na všetkých zriadených pracoviskách vrátane EP a vo všetkých zriadených umeleckých odboroch individuálneho aj kolektívneho vyučovania. Výchovno-vzdelávací proces sa realizoval v 366 učebniach pre teoretické a praktické vyučovanie na hlavných i EP. V kontrolovaných subjektoch bolo zriadených celkom 53 EP, z ktorých 10 nebolo

aktívnych a 1 zriadené EP, zaradené do *Siete škôl a školských zariadení SR*, bolo využívané iba ako koncertná sála na prezentáciu umeleckej činnosti žiakov, bez realizácie VVČ. V 1 kontrolovanej ZUŠ sa výchovno-vzdelávací proces neuskutočňoval na EP školy, ale v iných priestoroch. Túto zmenu zriaďovateľ neoznámil MŠVVaŠ SR, čo nebolo v súlade s aktuálnym platným právnym stavom. Zriaďovateľ školy bol ŠŠI na túto skutočnosť upozornený. Hlavné pracoviská väčšiny škôl sídlili vo vlastných priestoroch, časť v prenajatých objektoch alebo v priestoroch patriacich do pôsobnosti zriaďovateľa. Elokované pracoviská sa zväčša nachádzali v budovách MŠ, ZŠ, SŠ, z menšej časti v mestských a obecných budovách.

GRAF 122 Počet pedagogických zamestnancov a percento PZ spĺňajúcich kvalifikačné predpoklady

Výchovno-vzdelávací proces v zriadených umeleckých odboroch (hudobný, tanečný, výtvarný, literárno-dramatický odbor a odbor audiovizuálnej a multimediálnej tvorby) na hlavných i EP zabezpečovalo spolu **353** PZ, z nich bolo **282** interných a **71** externých.

V uvedených odboroch vyučovalo 87 % pedagogických zamestnancov spĺňajúcich požadované kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti v ZUŠ. **Nedostatky sa vyskytli v zabezpečení odbornosti vyučovania pri vzdelávaní žiakov v 21 % ZUŠ.** V kontrolovaných školách vedúci pedagogickí zamestnanci prevažne spĺňali kvalifikačné predpoklady a požiadavky na výkon riadiacej funkcie v zmysle platnej legislatívy, okrem riaditeľov 3 škôl.

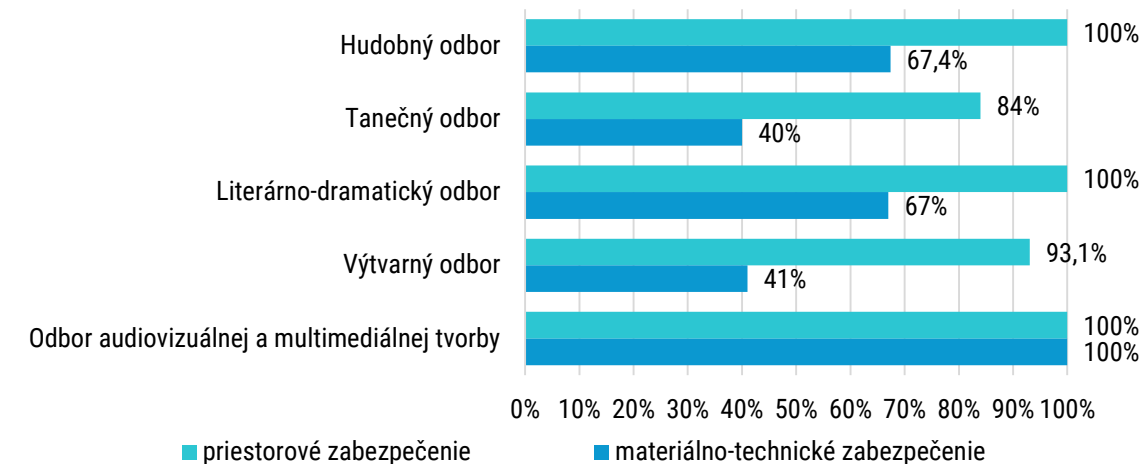
Požiadavky základného **priestorového** zabezpečenia pre **teoretické vyučovanie** v jednotlivých umeleckých odboroch stanovené normatívom v hudobnom odbore a v odbore audiovizuálnej a multimediálnej tvorby stanovené normatívom spĺňali všetky pracoviská, v literárno-dramatickom odbore 96 % pracovísk v ZUŠ vrátane EP.

Požiadavky základného **priestorového** zabezpečenia pre **praktické vyučovanie** v jednotlivých umeleckých odboroch stanovené normatívom v hudobnom odbore, v literárno-dramatickom odbore a v odbore audiovizuálnej a multimediálnej tvorby stanovené normatívom splnili všetky pracoviská, vo výtvarnom 93 % a v tanečnom odbore 84 % pracovísk v ZUŠ a ich EP.

Materiálno-technické zabezpečenie pre **teoretické vyučovanie** v jednotlivých umeleckých odboroch stanovené normatívom v odbore audiovizuálnej a multimediálnej tvorby spĺňali všetky pracoviská, v hudobnom odbore 79 % a v literárno-dramatickom odbore 83 % ZUŠ a ich EP.

Materiálno-technické zabezpečenie pre **praktické vyučovanie** v jednotlivých umeleckých odboroch stanovené normatívom v odbore audiovizuálnej a multimediálnej tvorby spĺňali všetky pracoviská ZUŠ, v hudobnom odbore 67 %, v literárno-dramatickom 67 %, vo výtvarnom 41 % a v tanečnom 40 % vrátane zriadených EP.

GRAF 123 Priestorové a materiálno-technické zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu pre praktické vyučovanie

V ZUŠ poskytujúcich základné umelecké vzdelávanie spĺňalo 97 % kontrolovaných pracovísk požiadavky základného **priestorového** (najlepšia situácia sa javí v hudobnom odbore, literárno-dramatickom odbore a v odbore audiovizuálnej a multimediálnej tvorby) a 72 % pracovísk **materiálno-technického zabezpečenia** (najviac nedostatkov sa zistilo v materiálno-technickom zabezpečení pre praktické vyučovanie v tanečnom a vo výtvarnom odbore).

6.2 KONTROLA PLNENIA OPATRENÍ

V ZUŠ bolo vykonaných 28 NI v 21 štátnych a v 7 súkromných školách. Všetky školy boli s vyučovacím jazykom slovenským. Po tematickej inšpekcii bolo realizovaných 24 NI a 4 boli po NI.

Z dôvodu organizačných zmien vo vyučovacom procese sa nedalo hodnotiť 1 z celkového počtu prijatých opatrení.

Prehľad uplatnených opatrení					
Spolu	62				
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI
	5		51		6
akceptované/splnené	5	100 %	48	96 %	5 83,3 %
neaktuálne	0		0		0
nedá sa hodnotiť	0		1		0

NEDOSTATKY SA VYSKYTOVALI PREVAŽNE:

V ŠKOLSKOM VZDELÁVACOM PROGRAME

- organizovanie vzdelávania podľa UP, ktorý bol v rozpore s rámcovým UP štátneho vzdelávacieho programu; nešpecifikovania poznámok k UP týkajúcich sa organizácie vyučovania v zriadených odboroch s ohľadom na podmienky školy
- neuskutočňovanie výchovy a vzdelávania podľa ŠKVP (nedodržanie stanovených maximálnych počtov žiakov v skupinách, nedodržanie stanoveného počtu hodín v predmetoch, nerealizovanie skupinového vyučovania pre dospelých)

V RIADENÍ ŠKOLY

- využívanie priestorov iných organizácií na výchovno-vzdelávaciu činnosť ZUŠ, ktoré neboli zaradené do Siete škôl a školských zariadení SR ako EP

V ZABEZPEČENÍ PODMIENOK VÝCHOVY A VZDELÁVANIA

- nezískanie profesijných kompetencií vyžadovaných na výkon riadiacich činností vedúcim pedagogickým zamestnancom
- nezabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu pedagogickými zamestnancami spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti v ZUŠ; nezaistenie odbornosti vyučovania vhodným prerozdelením úväzkov pedagogických zamestnancov
- nedodržanie povinného materiálno-technického a priestorového zabezpečenia v hudobnom, výtvarnom, tanečnom, literárno-dramatickom odbore a v odbore audiovizuálnej a multimediálnej tvorby na hlavných i EP

Zriaďovateľ 1 subjektu¹ bol ŠŠI **upozornený** na porušenie právnych predpisov, ktorých odstránenie patrilo do jeho kompetencie.

¹ M. Rosina, DiS. Art.

Akceptovaním 100 % uplatnených odporúčaní sa vytvorili optimálne podmienky pre vzdelávanie žiakov v kultúrnom, estetickom a podnetnom prostredí, zabezpečila sa názornosť vyučovania, preukázaným riešením zaznamenania EP ako súčasť ZUŠ v Sieti škôl a školských zariadení SR sa zabezpečil súlad s platnými právnymi predpismi.

Splnenie 83,3 % uložených opatrení ŠŠI a 96 % prijatých opatrení zo strany kontrolovaných subjektov malo pozitívny vplyv na kvalitu riadenia škôl, na úroveň obsahu ŠKVP i na zabezpečenie podmienok vedúcich k zlepšeniu výchovno-vzdelávacieho procesu.

Nesplnením 16,7 % opatrení uložených ŠŠI a 4 % opatrení prijatých zo strany kontrolovaných subjektov pretrvávajú nedostatky v zabezpečení odbornosti výchovno-vzdelávacieho procesu a plnení normatívu materiálno-technického a priestorového zabezpečenia v niektorých ZUŠ vrátane EP, čo nepriaznivo ovplyvnilo kvalitu výchovy a vzdelávania.

6.3 ODPORÚČANIA

ODPORÚČANIA NA ÚROVNI ŠKOLY

- Aktualizovať školský vzdelávací program v súlade so štátnym vzdelávacím programom.
- Zaistiť výchovno-vzdelávací proces pedagogickými zamestnancami spĺňajúcimi kvalifikačné predpoklady na výkon pedagogickej činnosti v ZUŠ; zvýšiť odbornosť vyučovania vhodným prerozdelením úväzkov na základe kvalifikačných požiadaviek.
- Zabezpečiť vykonávanie priamej výchovno-vzdelávacej činnosti vedúcimi pedagogickými zamestnancami a určiť ich základný úväzok.
- Podnietiť záujem u pedagogických zamestnancov pre ďalšie vzdelávanie s cieľom zvýšiť odbornosť vyučovania.
- Spolupracovať so zriaďovateľmi pri zabezpečovaní základného priestorového a materiálno-technického vybavenia výchovno-vzdelávacieho procesu vo všetkých zriadených odboroch v ZUŠ a ich EP v súlade s normatívom.

ODPORÚČANIA PRE ZRIAĐOVATEĽOV

- Dôsledne sledovať splnenie kvalifikačných predpokladov a požiadaviek na výkon riadiacej funkcie riaditeľom školy.
- Zlepšovať kvalitu poskytovaného vzdelávania v ZUŠ zabezpečením základného materiálno-technického a priestorového zabezpečenia vrátane EP v súlade s normatívom.
- Dôsledne a včas riešiť zmeny v *Sieti škôl a školských zariadení SR*.

ODPORÚČANIA NA ÚROVNI SYSTÉMU

- Naďalej poskytovať vzdelávacie programy pre pedagogických zamestnancov ZUŠ zamerané na aktuálne zmeny všeobecne platných právnych predpisov; na tvorbu ŠKVP a na tvorbu učebných osnov.
- V procese rozhodovania o zaradení ZUŠ do *Siete škôl a školských zariadení SR* dôsledne preveriť ich priestorové a materiálno-technické zabezpečenie podľa platného normatívu; po vydaní rozhodnutí o zaradení EP do siete zabezpečiť včasnú aktualizáciu údajov v *Sieti škôl a školských zariadení SR*.
- Prehodnotiť aktuálnosť niektorých položiek normatívu (najmä didaktických a technických prostriedkov) s ohľadom na možnosti využitia už modernejších digitálnych technológií.

7. SPOLOČNÉ ÚLOHY

7.1 CELOSLOVENSKÉ TESTOVANIE ŽIAKOV V ZÁKLADNEJ ŠKOLE A NA GYMNÁZIU

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav zabezpečenia a realizácie celoslovenského testovania žiakov 9. ročníka v ZŠ, 4. ročníka gymnázia s osemročným vzdelávacím programom a 1. ročníka gymnázia s päťročným vzdelávacím programom.

ZÁKLADNÉ ŠKOLY

Stav zabezpečenia a realizácie celoslovenského testovania žiakov 9. ročníka kontrolovali školskí inšpektori v 94 ZŠ a v 2 SZŠ.

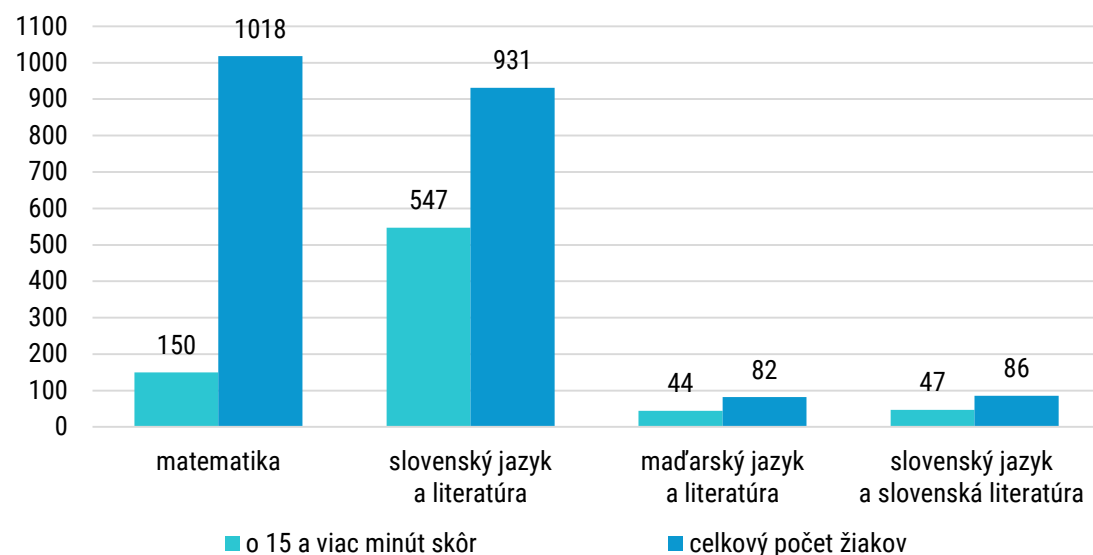
Z celkového počtu 2 864 žiakov 9. ročníka (z nich 314 bolo so ZZ a 47 zo SZP bez ZZ) **na testovanie riaditelia škôl neprihlásili 42 žiakov**. Ako dôvody riaditelia uvádzali jazykovú bariéru (13 žiakov – odídcov z Ukrajiny), odhlásenie žiaka zo školy (2 žiaci – odídcov z Ukrajiny), mentálne postihnutie (9), plnenie školskej dochádzky mimo územia SR (18 a z nich 15 žiakov v rozpore so všeobecne záväznými právnymi a internými predpismi neprihlásili riaditelia 5 škôl).

V kontrolovaných subjektoch z 2 822 na testovanie prihlásených žiakov sa ho zúčastnilo 2 722 (96,5 %) v 311 testovaných skupinách, z nich v 97 testovaných skupinách žiakov so ZZ. Žiaci zo SZP bez ZZ boli testovaní v skupinách intaktných žiakov. **Neprítomnosť 100 žiakov na testovaní bola odôvodnená** plnením školskej dochádzky mimo územia SR (48), zdravotnými dôvodmi (25), prestupom na inú školu (6), rodinnými dôvodmi (2). Z dôvodu jazykovej bariéry (1) a odhlásenia zo školy (žiaci cudzinci alebo odídcov z Ukrajiny) sa testovania nezúčastnili 2 žiaci. Neprítomnosť 9 žiakov v deň testovania zákonní zástupcovia neoznámili a ďalší 3 žiaci, podľa vyjadrenia učiteľov, boli záškoláci. Testovania sa nezúčastnili aj 3 žiaci so ZZ, ktorých zákonní zástupcovia písomne vyjadrili svoj nesúhlas s ich účasťou na celonárodnom testovaní a 1 žiak, ktorému účasť na testovaní neodporúčalo poradenské zariadenie.

Prípravu a realizáciu testovania v školách zabezpečovalo 97 školských koordinátorov prevažne zástupcovia riaditeľov škôl alebo členovia pedagogického zboru spoločne s 387 administrátormi (z nich 118 pre žiakov so ZZ) a 21 asistentmi, ktorí zaisťovali podporu žiakom so ZZ. Časový harmonogram otvárania testových zásielok, vrátane zásielok pre žiakov so ZZ, bol dodržaný. Zásielky testov boli vo všetkých školách neporušené, v 3 školách boli neúplné, chýbajúce testy koordinátori v zmysle pokynov NIVAM doplnili kopírovaním. V 1 ZŠ sa zistili nedostatky týkajúce sa rozdielneho označenia 4 testov z predmetu MAT aj zo SJL pre žiakov so ZZ bez konkretizácie a odôvodnenia. Pri kontrole obsahu týchto testov bolo zistené, že rozdiel bol vo veľkosti písma textu, obsah bol súhlasný vo všetkých. Tri testy mali väčší formát písma, 1 test bol menší, pričom ani jeden žiak so ZZ nemal zrakový postih.

Sledované ZŠ zabezpečili vyhovujúce pracovné podmienky pre žiakov 9. ročníka. Testovanie sa realizovalo v 311 vhodne upravených triedach, z nich v 97 učebniach boli testovaní žiaci so ZZ. V kontrolovaných skupinách viac ako polovica žiakov vypracovala o 15 a viac minút skôr test z vyučovacích jazykov, avšak iba 14,7 % z MAT.

GRAF 124 Počet žiakov v kontrolovaných skupinách ZŠ, ktorí vypracovali test pred uplynutím testovacieho času (o 15 a viac minút skôr)

Počas testovania sa nevyskytli problémy so správaním sa žiakov. Monitorovanie objektívnosti priebehu testovania vykonávalo **247** pedagogických zamestnancov z iných ZŠ poverených vykonávať **externý dozor**, pričom testovaných skupín žiakov bolo **311** (z nich 97 pre žiakov so ZZ). Prekročený počet žiakov nebol zaznamenaný v žiadnej z vytvorených skupín. Zamestnanci NIVAM ani zamestnanci príslušného RÚŠS sa v aktuálnom školskom roku testovania v kontrolovaných subjektoch nezúčastnili.

Pokyny NIVAM týkajúce sa prípravnej fázy testovania školskí koordinátori v spolupráci s administrátormi prevažne akceptovali a dodržali. Organizáciu, harmonogram otvárania zásielok testov a objektívny priebeh testovania v súlade so záväznými pokynmi zabezpečili v **86** školách, čo predstavuje **89,6 %** z celkového počtu kontrolovaných ZŠ. Pracovné povinnosti si prevažná väčšina školských koordinátorov, administrátorov a rovnako PZ vykonávajúcich externý dozor zodpovedne plnila.

V **10** subjektoch (10,4 %) zistili školskí inšpektori nedostatky, ktoré súviseli najmä s nedôsledným prihlasovaním žiakov plniacich školskú dochádzku mimo územia SR do celoslovenského testovania žiakov 9. ročníka ZŠ a s nedôsledným plnením pokynov NIVAM pre školského koordinátora a administrátorov. Štátna školská inšpekcia riaditeľom týchto škôl uložila opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov.

GYMNÁZIÁ S OSEMROČNÝM VZDELÁVACÍM PROGRAMOM A GYMNÁZIÁ S PÄTROČNÝM VZDELÁVACÍM PROGRAMOM

Úloha sa plnila v **21** gymnáziách.

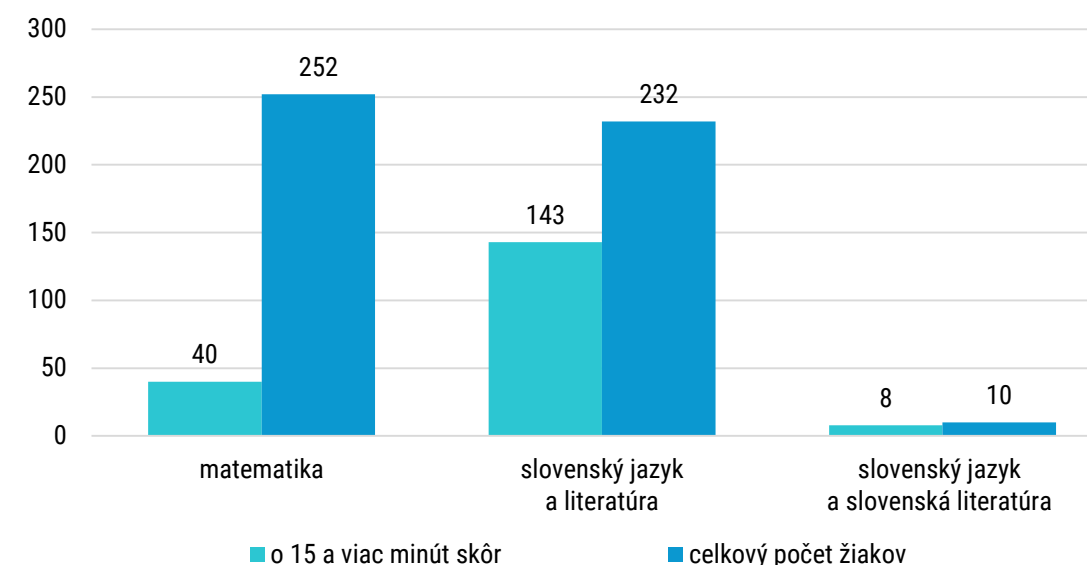
Z celkového počtu **613** evidovaných žiakov (z nich 9 so ZZ) bolo 235 žiakov 1. ročníka GYM 5-ročného VP (*prijatých na vzdelávanie z 8. ročníka ZŠ*) a 378 žiakov 4. ročníka GYM 8-ročného VP. Všetci boli na testovanie prihlásení.

Testovania sa zúčastnilo **580** (94,6 %) žiakov v **54** testovaných skupinách (z nich v 4 testovaných skupinách pre žiakov so ZZ). Absencia **33** žiakov (2,6 %) na testovaní bola najčastejšie zo zdravotných dôvodov (20), z dôvodu štúdia alebo študijného pobytu mimo územia SR (3), z dôvodu účasti na medzinárodnom sústreďení (1) či reprezentácie školy (1). Dôvod neprítomnosti 1 žiaka v čase

testovania zákonní zástupcovia neoznámili. Testovania sa nezúčastnili aj 7 žiaci 1. ročníka GYM s 5-ročným VP, ktorých zákonní zástupcovia písomne vyjadrili svoj nesúhlas s ich účasťou na celonárodnom testovaní.

Testovanie v školách organizovalo **21 školských koordinátorov** (*spravidla zástupcovia riaditeľa školy, v jednom subjekte iný člen pedagogického zboru*) spoločne s **55 administrátormi** (z nich 4 pre žiakov so ZZ). Otvárania testových zásielok sa zúčastnili len poverené osoby. Testovanie sa uskutočnilo v **54** vhodne upravených učebniach (z nich v 4 pre žiakov so ZZ). V jednom subjekte trieda pre žiakov so ZZ vzhľadom na zaradenie žiačky so ZZ do skupiny intaktných žiakov nebola pripravená. Žiaci nerušili priebeh nevhodným správaním a pracovali samostatne.

GRAF 125 Počet žiakov v kontrolovaných skupinách GYM, ktorí vypracovali test pred uplynutím testovacieho času (o 15 a viac minút skôr)

V kontrolovaných skupinách test z predmetu MAT vypracovalo pred uplynutím testovacieho času 15,8 % žiakov a z vyučovacích jazykov viac ako dve tretiny žiakov.

S cieľom zvýšiť objektivitu testovania sa jeho monitoringu zúčastnilo **48** PZ z iných škôl vykonávajúcich **externý dozor**, pričom počet testovaných skupín žiakov bol 54. V aktuálnom školskom roku sa testovania v kontrolovaných subjektoch zamestnanci NIVAM ani zamestnanci príslušného RÚŠS nezúčastnili.

V 20 subjektoch sa uskutočnilo Testovanie 9 v súlade s pokynmi NIVAM. Zabezpečili organizáciu, harmonogram otvárania zásielok testov a samotný priebeh testovania, čo predstavuje **95,2 %** z celkového počtu kontrolovaných gymnázií. Prevažná väčšina školských koordinátorov, administrátorov a rovnako PZ vykonávajúcich externý dozor si zodpovedne plnila pracovné povinnosti.

V **1** subjekte zistili školskí inšpektori nedostatky, ktoré súviseli s nedodržaním pokynov k realizácii papierovej formy testovania vyplývajúcich z *Usmernenia k testovaniu žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami*. Riaditeľovi školy uložila ŠŠI opatrenia na odstránenie nedostatkov.

7.2 REALIZÁCIA EXTERNEJ ČASTI A PÍSOMNEJ FORMY INTERNEJ ČASTI MATURITNEJ SKÚŠKY

CIEL INŠPEKCIE

Zistiť stav realizácie externej časti a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky na stredných školách.

Štátna školská inšpekcia počas konania EČ a PFIČ MS v riadnom termíne vykonala kontrolu jej realizácie na **40 GYM** a **77 SOŠ**.

Väčšinu škôl tvorili školy s vyučovacím jazykom slovenským (81,2 %).

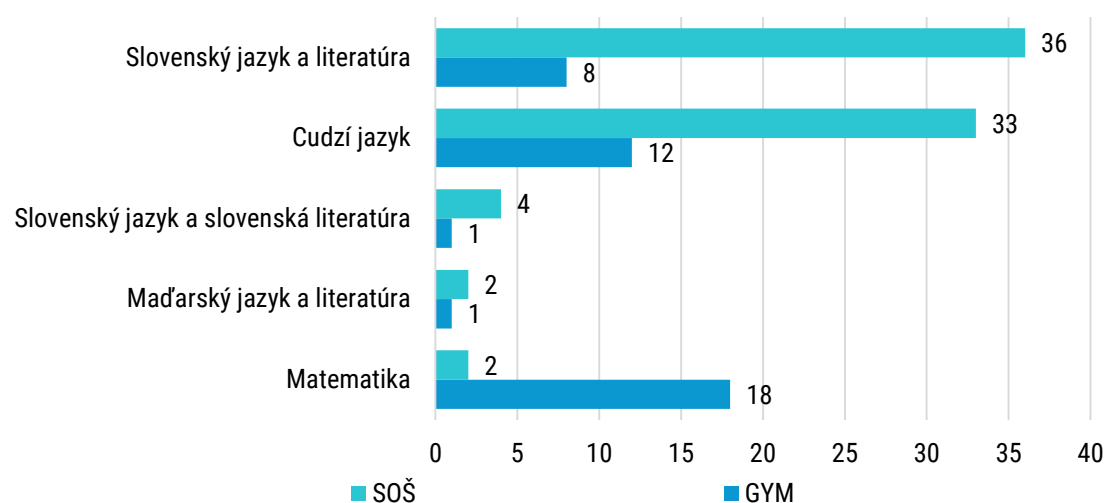
PRIPRAVENOSŤ ŠKÔL NA EXTERNÚ ČASŤ A NA PÍSOMNÚ FORMU INTERNEJ ČASTI MS

Väčšina škôl k realizácii EČ a PFIČ MS pristúpila zodpovedne a zväčša sa uskutočnila **v súlade s právnymi predpismi a pokynmi** NIVAM, pripravili potrebné materiály. Pokyny Maturita 2023 pre školských koordinátorov, administrátorov a predsedov ŠMK a PMK boli zväčša dodržiavané. O organizácii MS školy informovali včas žiakov a ich zákonných zástupcov okrem 1. Pri kontrole zásielky č. 1 konštatovali komplexnosť doručených písomností, pri rozdelení žiakov alebo vytvorení spoločných skupín žiakov z viacerých škôl alebo z viacerých organizačných zložiek bol dodržaný povolený počet. Pre žiakov so ZZ bola zaistená úprava podmienok. Na testovanie v príslušných dňoch boli pripravené učebne. Korektný bol výber i zaškolenie administrátorov, pomocného dozoru a pomocných hodnotiteľov so zverejneným aktuálnym zoznamom žiakov. Predsedom ŠMK a predsedom PMK vymenovaným v stanovenom termíne príslušnými RÚŠS boli doručené menovacie dekréty okrem 3 škôl. Úlohy plnili v súlade s pokynmi NIVAM. Niektorých predsedov PMK z dôvodu ich neprítomnosti zastupovali riaditelia škôl.

PRIEBEH A ORGANIZÁCIA ADMINISTRÁCIE EXTERNEJ ČASTI MS

V jednotlivých dňoch konania MS realizovala ŠŠI súhrne **117 kontrol** EČ a PFIČ MS z VUJ a CUJ (SJL 44, SJSL 5, MJL 3, CUJ 45 škôl) a EČ MS v predmete MAT (20 škôl).

GRAF 126 Počet kontrolovaných predmetov EČ a PFIČ MS v školách

Druh školy	Počet žiakov, ktorí vykonali EČ/PFIČ MS z predmetov								z nich ZZ
	SJL	SJSL	ANJ	NEJ	RUJ	FRJ	MAT	MJL	
GYM	402	17	673	0	30	1	412	27	39
SOŠ	2 018	84	1 933	24	11	0	28	48	172
Spolu	2 420	101	2 606	24	41	1	440	75	211

V príslušných dňoch administrácie testov školskí koordinátori prevzali zásielku č. 2 od riaditeľa školy a v súčinnosti s predsedami ŠMK a PMK konštatovali jej neporušenosť a kompletnosť potrebných materiálov. Administrátori boli poučení o zadávaní úvodných pokynov žiakom a korektnej administrácii testov. Školskí koordinátori dodržali pokyny pri príprave materiálov k EČ MS, v 3 školách predsedovia PMK v rozpore s pokynmi akceptovali vopred pridelených administrátorov. Pri odpečatení obálok s testami a obalov CD sa nevyskytli problémy okrem 1 školy, kde administrátor v dôsledku nedôslednej kontroly zistil nedostatočný počet OH „krížik“ až v triede. Čas administrácie testov bol dodržaný. Pri administrácii testov sa nedostatky týkali nedodržania začiatku administrácie testu, nesprávneho postupu pri rozdávaní OH a testov žiakom, nedodržania striedavého rozdania testov s rôznym kódom, nekorektného a neúplného zadávania informácií a pokynov žiakom pred administráciou testu. Pri odovzdávaní materiálov (testov, OH a pomocných papierov) žiakmi administrátorovi sa nedostatky týkali neukončenia práce žiaka v stanovený čas, poskytnutia pomoci žiakom administrátorom prekladom výrazov do maďarského jazyka, problémov s technikou. Pomocný dozor na chodbách bol zabezpečený. Po ukončení administrácie testov prebiehala činnosť školských koordinátorov a administrátorov pri prevzatí materiálov, oddeľovaní OH od kópií a zabezpečení a uložení OH v osobitných obálkach pod dohľadom predsedov ŠMK a PMK. Pre predmet MAT bola EČ MS v tejto časti ukončená podpísaním príslušného protokolu.

PRIEBEH ADMINISTRÁCIE PÍSOMNEJ FORMY INTERNEJ ČASTI MS

V úvode administrácie PFIČ MS rozдали školskí koordinátori potrebný počet tlačív a ostatných materiálov administrátorom. Počas zverejňovania zadaní/tém bol zabezpečený v učebniach dozor nad žiakmi, ako aj zápis tém/zadaní z rozhlasu a z internetu. Ojedinele nebol dodržaný stanovený čas distribúcie alebo školskí koordinátori nerozmnožili témy/zadania aj pre administrátorov. Úvodné pokyny zadávané administrátormi v skupinách boli korektné. Zistené nedostatky sa týkali práce administrátorov, z ktorých 1 neinformoval žiakov o spôsobe ukončovania práce a ďalší poskytol pomoc žiakom prekladom výrazov v zadaní do maďarského jazyka a zároveň bolo ukončovanie práce žiakov narušené priebežným podpisovaním tlačív a zapisovaním počtu strán čistopisu a konceptu administrátorom. Administrácia PFIČ MS sa vo väčšine kontrolovaných škôl uskutočnila v súlade s príslušnými pokynmi.

HODNOTENIE ÚLOH S KRÁTKOU ODPOVEĎOU

Hodnotenie ÚKO EČ MS z MJL, CUJ a druhých VUJ sa uskutočnilo podľa pokynov NIVAM a v súlade s *Kľúčom správnych odpovedí k ÚKO EČ MS (Kľúč)* z daných predmetov, ojedinele bolo hodnotenie úloh telefonicky konzultované so zamestnancom NIVAM. Riaditelia škôl spolu so školskými koordinátormi pod dohľadom predsedov ŠMK a PMK v príslušných dňoch podpísaný *Protokol o administrácii testov externej časti a písomnej forme internej časti maturitnej skúšky* spolu s ohodnotenými a prepočítanými OH uloženými v bezpečnostnej obálke a ostatnými materiálmi pripravili na odoslanie.

7.3 VYUČOVANIE TELESNEJ A ŠPORTOVEJ VÝCHOVY V ZŠ

CIEL INŠPEKCIE

Zistiť stav personálnych, priestorových a materiálno-technických podmienok škôl na vyučovanie telesnej a športovej výchovy.

Vyučovanie TSV na školách určite patrí do diskusie o verejných intervenciách v oblasti podpory zdravého životného štýlu obyvateľstva. Medzi opatrenia pre zlepšenie v tejto oblasti patrí **požiadavka na zvýšenie alokácie počtu hodín TSV**. Atraktivitu tohto opatrenia môže zvyšovať predpoklad, že realizácia zmeny ŠVP nebude výrazne zaťažovať verejné zdroje. Avšak efektívnosť navrhovaného opatrenia **závisí od existencie kvalitnej a dostupnej infraštruktúry na školách**, ktorá by dokázala absorbovať zvýšenú alokáciu hodín TSV. Nevyhnutným predpokladom je takisto dostatok kvalifikovaných pedagógov pre vyučovanie TSV. Štátna školská inšpekcia zároveň upozorňuje, že výkonové štandardy pre vyučovanie TSV neurčujú podiel času venovaného pohybu pri napĺňaní výkonových štandardov bez ohľadu na časovú dotáciu samotného predmetu.

Motiváciou pre **dotazníkový prieskum** ŠŠI bolo doplniť túto diskusiu o zistenia súčasného stavu výučby TSV v ZŠ.

HLAVNÉ ZISTENIA Z DOTAZNÍKOVÉHO PRIESKUMU ŠŠI REALIZOVANÉHO VO FEBRUÁRI 2023 A Z DÁT CENTRA VEDECKO-TECHNICKÝCH INFORMÁCIÍ SR ZO ŠKOLSKÉHO ROKA 2020/2021:

Vlastnú telocvičňu nemá 50 % škôl, avšak školy používajú telocvične v správe iných škôl, pokiaľ je to možné. **Podiel žiakov na školách, ktoré nemajú prístup k telocvični, bol 18 % všetkých žiakov bežných ZŠ.**

Školy okrem telocvični využívajú aj iné športoviská – **podiel žiakov na školách bez prístupu k akémukoľvek telovýchovnému zariadeniu bol 5,3 % všetkých žiakov bežných ZŠ.**

Z existujúcich telocvični je podľa vyjadrení riaditeľov **pätina v menej vyhovujúcom alebo nevyhovujúcom stave**, pričom len časť z nich je v súčasnosti v rekonštrukcii.

Najčastejším dôvodom pre neplánovanie rekonštrukcie alebo vybudovania vlastnej telocvične patrí **nedostatok finančných prostriedkov**. Školy sa často odvolávajú na kompetencie zriaďovateľov a tiež uvádzajú nedostatok informácií o možnostiach financovania z verejných zdrojov a v prípade budovania telocvični aj nedostatok personálnych administratívnych kapacít na projekt takého rozsahu.

Telocvične sú využívané nad rámec potrieb škôl – **12 % škôl vlastné telocvične zdieľa s inými školami**, 86 % škôl s vlastnými telocvičňami ich prenajíma mimo vyučovania.

Takmer dve tretiny škôl majú vo vlastnej správe aj iné telovýchovné zariadenia. Najčastejšie ide o viacúčelové ihriská, vonkajšie ihriská (napríklad futbalové), atletické dráhy, posilňovne a pohybové štúdiá/gymnastické telocvične. **Technický stav týchto zariadení považuje za menej vyhovujúci alebo nevyhovujúci štvrtina škôl.**

Až 40 % škôl v prieskume nepovažuje v súčasnosti dostupnú a využiteľnú infraštruktúru za dostatočnú s ohľadom na počet žiakov školy a rozsah výučby TSV na škole. Vyjadrenie o nedostatočnej infraštruktúre nie je podmienené tým, či škola má telocvičňu vo vlastnej správe.

Školy bez dostatočnej infraštruktúry realizujú hodiny TSV najmä vonku bez telovýchovných zariadení (63 %), vnútri školy na chodbách a podobne (45 %). Oproti školám s dostatočnou infraštruktúrou hodiny TSV prebiehajú v telocvičniach vo výrazne nižšej miere ako v školách s dostatočnou kapacitou (48 % oproti 81 %).

Odbornosť vyučovania TSV sa javí byť ako dostatočná, druhý stupeň má odbornosť vyučovania TSV nižšiu. Dôvodmi sú nedostatok učiteľov, odbornosť nepovažovaná za prioritu školy vzhľadom na nedostatočnú infraštruktúru, prípadne perspektívni záujemcovia nemajú záujem kvôli nedostatočnej infraštruktúre.

O niečo viac ako pätina škôl (22 %) v prieskume má rozšírené vyučovanie TSV na prvom stupni a aj na druhom stupni. Školy s nedostatočnou infraštruktúrou majú tento podiel 13 % na prvom stupni a 16 % na druhom stupni. Za hlavný dôvod nerozšírenia rozsahu výučby TSV nad rámec povinných hodín podľa ŠVP školy uvádzajú **využívanie disponibilných hodín pre výučbu predmetov, ktoré považujú za potrebné pre svojich žiakov**. Ďalším dôvodom je kapacita, prípadne nevyhovujúca infraštruktúra, ktorá to neumožňuje.

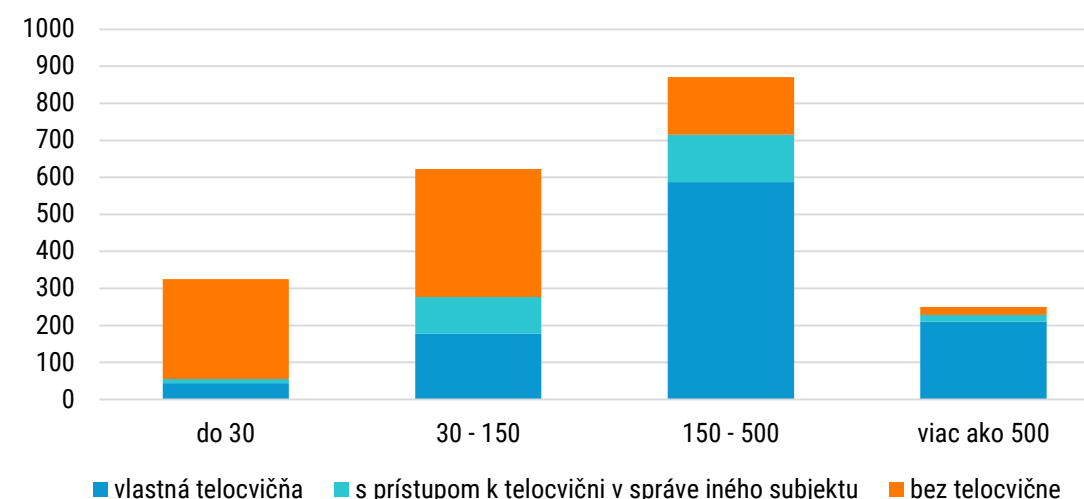
Viac ako polovica škôl by neuvítala zníženie počtu disponibilných hodín (60 %) a ešte väčší podiel škôl by neuvítal zníženie počtu povinných hodín z dôvodu navýšenia povinných hodín TSV (67 %).

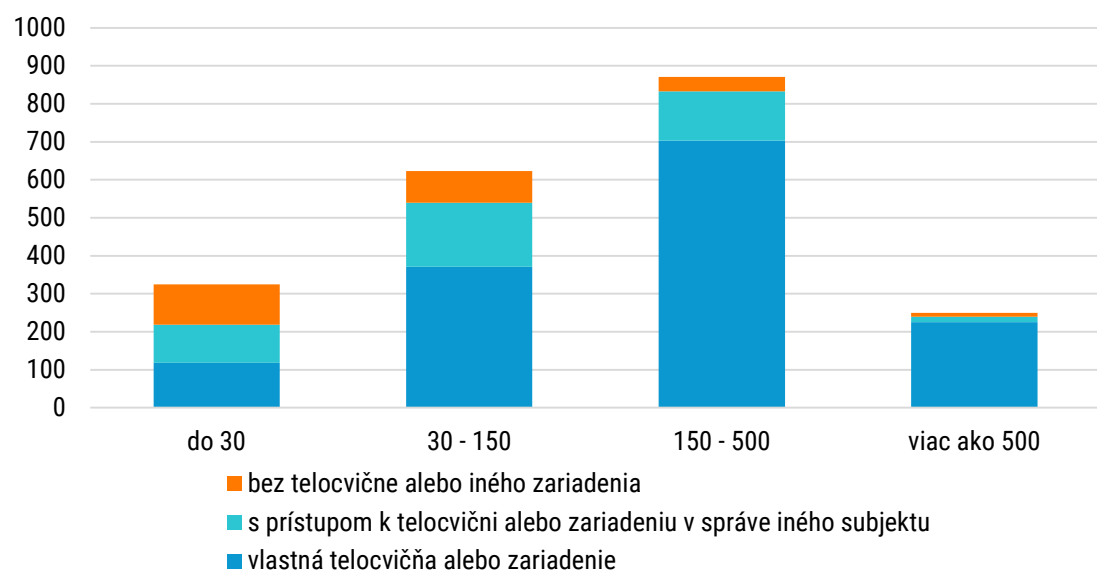
EXISTUJÚCA INFRAŠTRUKTÚRA NA ŠKOLÁCH PODĽA DÁT Z VÝKAZOV ŠKÔL

Podľa dostupných údajov CVTI SR v školskom roku 2020/2021 malo k dispozícii telocvičňu 62 % ZŠ z celkového počtu 2 069 škôl. Toto číslo zahŕňa aj školy, ktoré nemajú telocvičňu vo vlastnej správe, avšak majú prístup k telocvični v správe iného subjektu (12 % škôl). Z dát je zrejmé, že **telocvičňu nemajú najmä malé školy**. Podiel škôl bez prístupu k telocvični bol 38 %, **podiel žiakov na týchto školách bol 18 %**.

Telocvične nie sú jediným zariadením, ktoré škola môže použiť pre vyučovanie TSV. Dáta obsahujú informácie aj o **dostupnosti iných telovýchovných zariadení**, ako napríklad posilňovňa, futbalové alebo basketbalové ihrisko, bazén, atletická dráha. Ukazuje sa, že podiel škôl, ktoré nemajú prístup k telocvični a ani k žiadnemu telovýchovnému zariadeniu, je výrazne menší, pričom stále platí, že menšie školy sú na tom horšie.

GRAF 127 Prístup k telocvični podľa veľkosti školy (počet žiakov), počty škôl, 2020

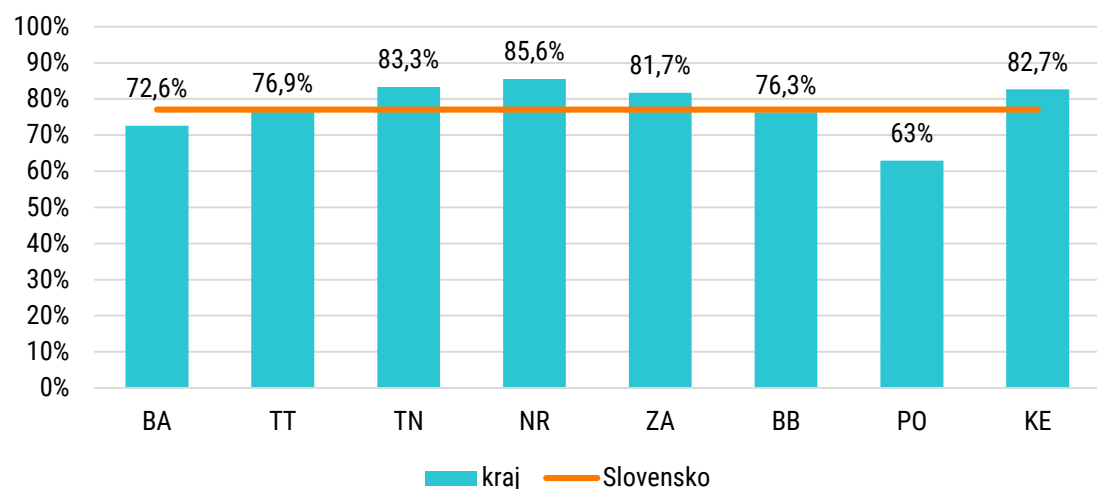

GRAF 128 Prístup k telovýchovným zariadeniam vrátane telocviční podľa veľkosti školy, počty škôl, 2020

Podiel škôl bez prístupu k akémukoľvek telovýchovnému zariadeniu vrátane telocvične bol 11,5 %, pričom podiel žiakov na týchto školách z celej žiackej populácie na bežných ZŠ bol 5,3 %.

VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO PRIESKUMU

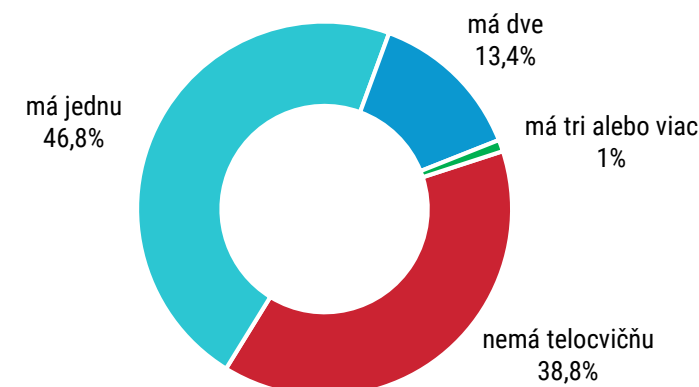
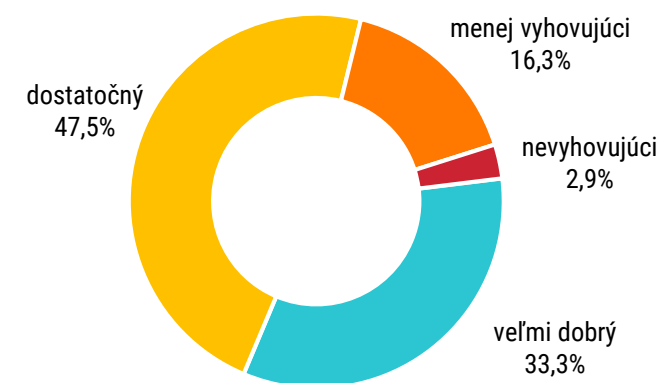
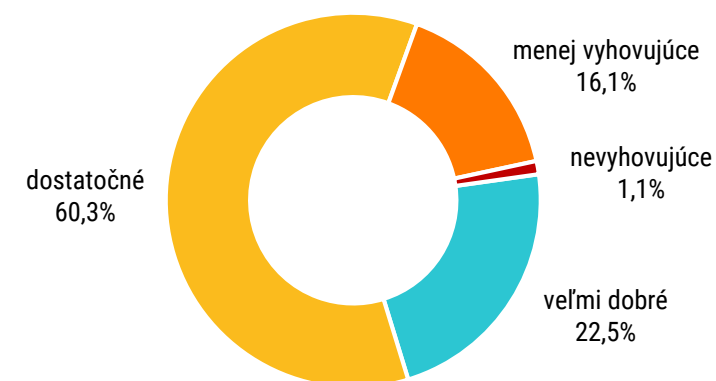
Elektronického dotazníkového prieskumu ŠŠI sa v čase od 7. do 21. februára 2023 zúčastnilo **1 595** škôl z celkového počtu **2 069** škôl, ktorým bol dotazník rozposlaný (návratnosť na úrovni 77 %). Vzorka obsahovala 75 % plnoorganizovaných škôl, 91 % štátnych škôl, najviac zastúpené boli školy v Nitrianskom kraji a najmenej v Prešovskom.

GRAF 129 Podiel škôl v prieskume z počtu škôl v kraji

INFRAŠTRUKTÚRA

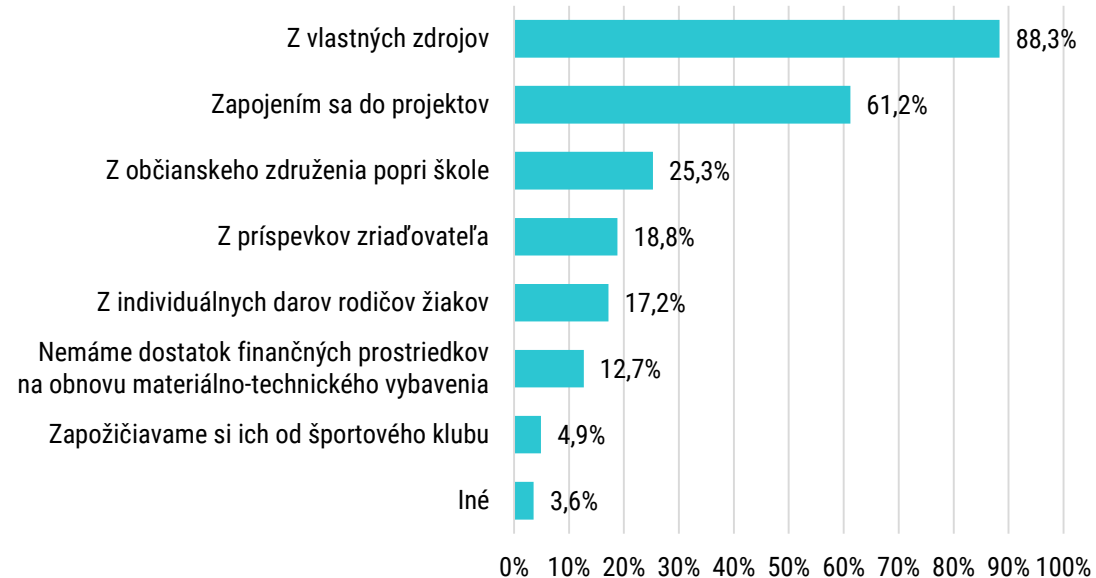
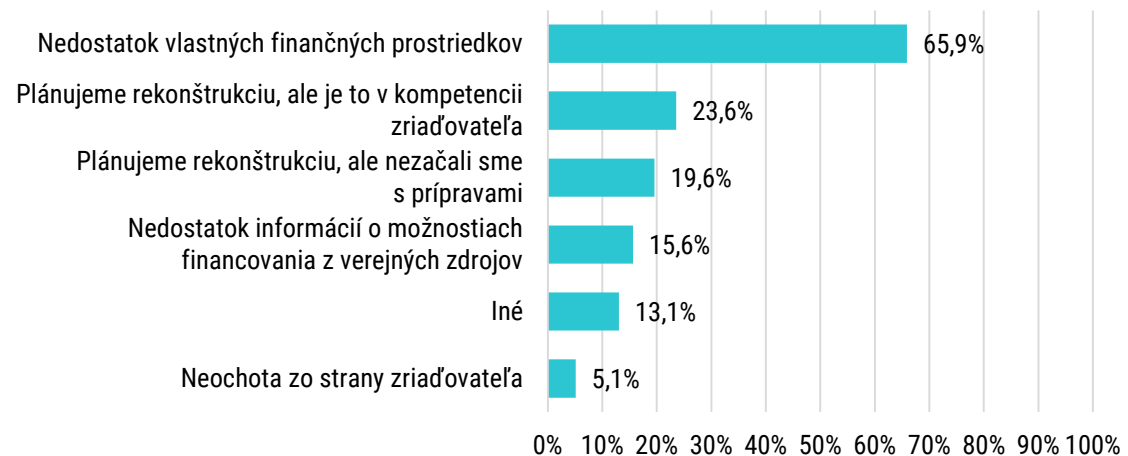
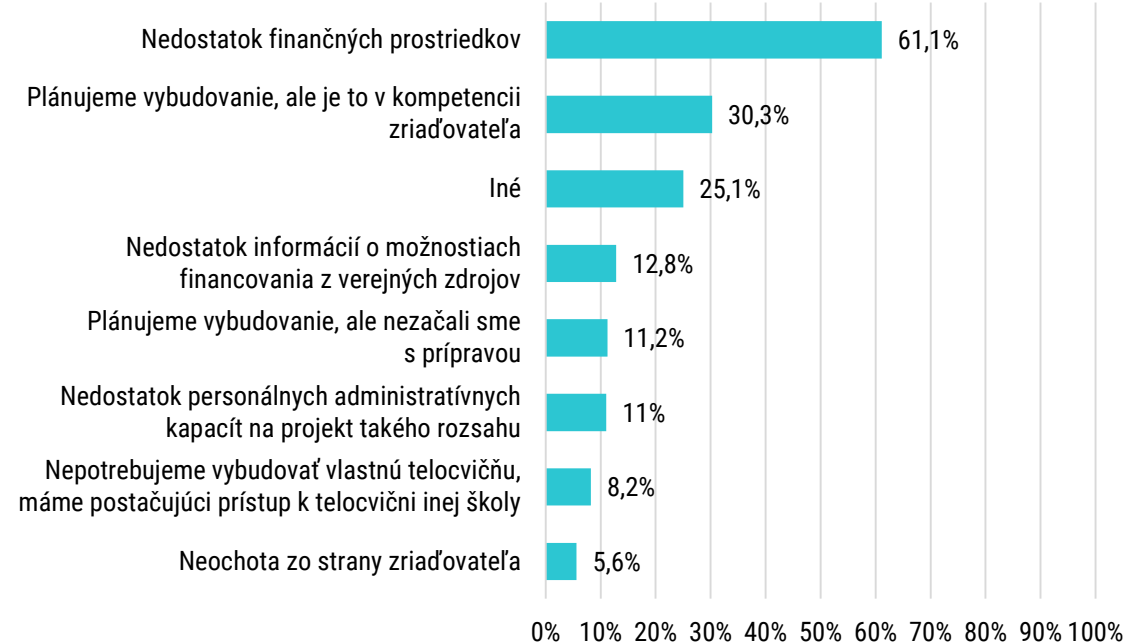
Takmer dve tretiny škôl v prieskume majú telocvične vo vlastnej správe (977 škôl), pričom takmer štvrtina z nich má dve alebo viac telocviční (230 škôl). Technický stav (celoročné využívanie, funkčné hygienické zariadenia) je vo väčšine veľmi dobrý alebo dostatočný, **takmer pätinu telocviční považujú riaditelia škôl za menej vyhovujúcu alebo nevyhovujúcu**. Vysoká návratnosť dotazníkového zberu nám umožňuje zovšeobecniť tieto zistenia na všetky existujúce telocvične.

Vybavenie telocviční športovým náradím a náčiním sa javí byť na lepšej úrovni ako samotný technický stav telocviční. Podľa vyjadrení riaditeľov škôl až **83 % telocviční má veľmi dobré alebo dostatočné vybavenie**.

GRAF 130 Distribúcia počtu telocviční na školách (N = 1595)**GRAF 131** Technický stav existujúcich telocviční (N = 977)**GRAF 132** Vybavenie telocviční náradím a náčiním (N = 977)

Medzi najčastejšie **zdroje financovania materiálno-technického vybavenia** telocviční patria vlastné a projektové zdroje.

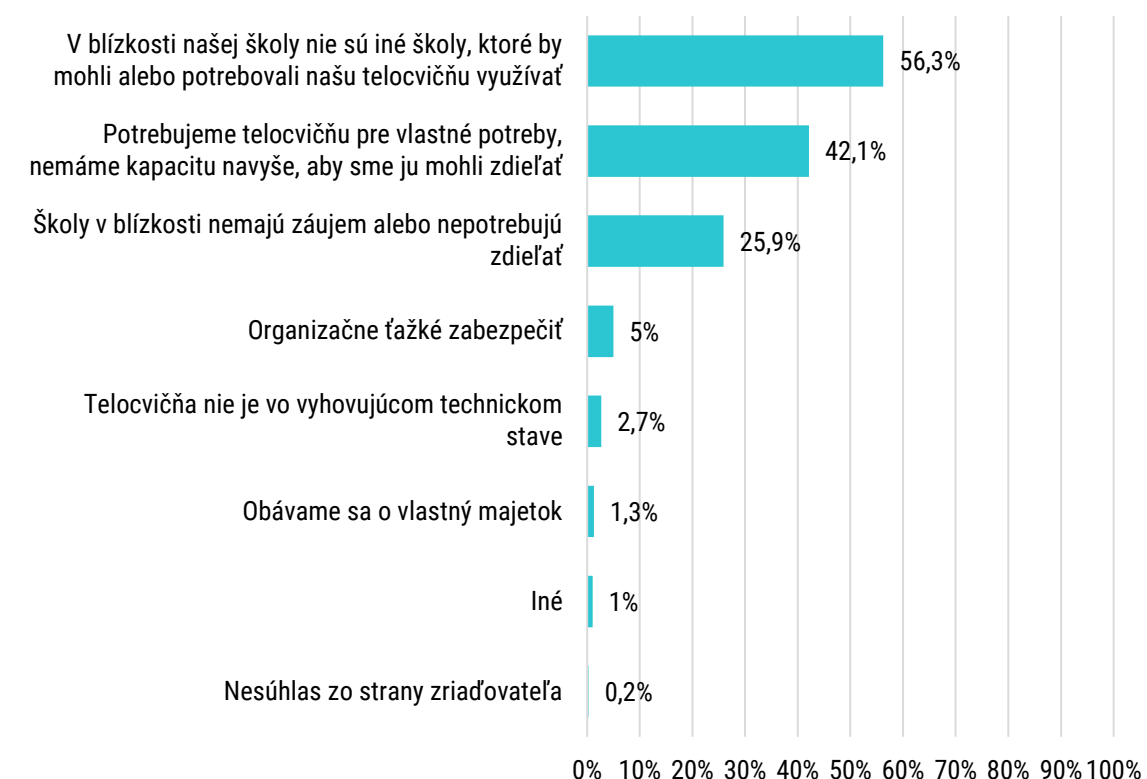
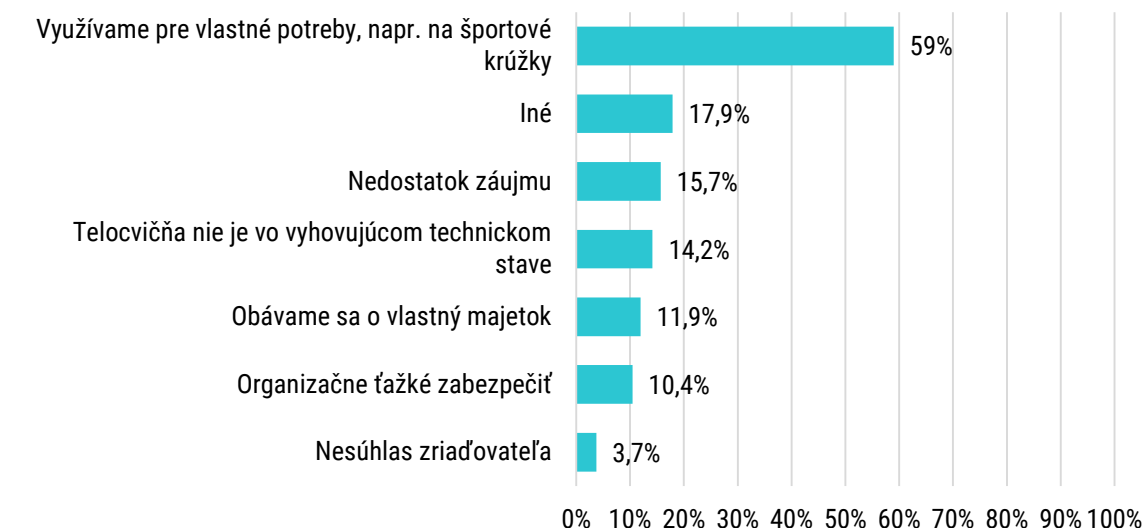
Na otázku ohľadne príprav, prípadne už prebiehajúcej rekonštrukcie telocvične alebo jej časti, odpovedalo 28 % škôl s vlastnými telocvičňami kladne (272 škôl). Zo škôl, ktoré podľa vlastného vyjadrenia majú menej vyhovujúci alebo nevyhovujúci stav aspoň jednej telocvične (206 škôl), **rekonštrukciu pripravuje alebo realizuje zhruba polovica** (106 škôl). Na otázku prečo školy nerealizujú rekonštrukciu okrem tých, ktorých stav to nevyžaduje, najčastejšie uvádzanou odpoveďou bol **nedostatok vlastných finančných prostriedkov**.

GRAF 133 Zdroje financovania vybavenia telocviční (N = 977)**GRAF 134** Dôvody pre absenciu plánov na rekonštrukciu (N = 352)**GRAF 135** Dôvody pre absenciu plánov na vybudovanie vlastnej telocvične (N = 499)

Z celkového počtu 618 škôl, ktoré nemajú **vlastnú telocvičňu, plánuje jej vybudovanie 19 %**. Najčastejším dôvodom pre neplánovanie vybudovania vlastnej telocvične patrí nedostatok finančných prostriedkov. Avšak až 41 % škôl túto možnosť zvažuje.

VYUŽITIE EXISTUJÚCICH TELOCVIČNÍ A INÝCH TELOVÝCHOVNÝCH ZARIADENÍ

Podiel škôl s vlastnou telocvičňou, ktoré ju zdieľajú s inými školami, je 12 %. Medzi dôvody, prečo telocvičňu nezdieľajú, patrí geografická vzdialenosť medzi školami, ale tiež už naplnená kapacita využitia vlastnej telocvične školou.

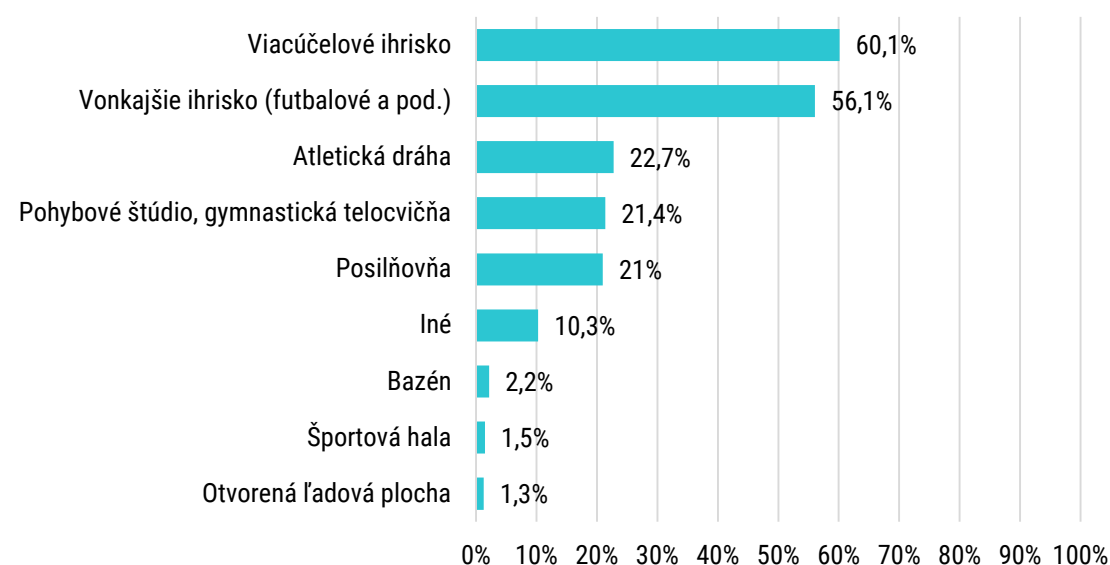
GRAF 136 Dôvody pre nezdieľanie vlastnej telocvične s inými školami (N = 864)**GRAF 137** Dôvody pre neprenajímanie vlastnej telocvične iným subjektom (N = 134)

Na otázku, či svoju telocvičňu školy **prenajímajú mimo vyučovania, odpovedalo kladne 86 % škôl**. Medzi dôvody, prečo školy neprenajímajú svoje telocvične, patria využívanie pre vlastné potreby po skončení vyučovania, nedostatok záujmu a tiež nevyhovujúci technický stav.

INÉ TELOVÝCHOVNÉ ZARIADENIA

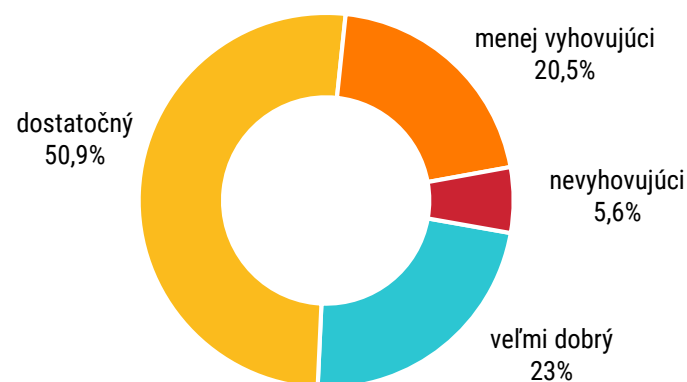
Na otázku, či školy majú aj **iné telovýchovné zariadenia, 63 % škôl odpovedalo kladne**. Podiel rôznych druhov týchto zariadení je zobrazený v grafe. Ide najmä o viacúčelové ihriská, vonkajšie špecifické ihriská (napríklad futbalové), atletické dráhy a z vnútorných zariadení pohybové štúdiá alebo gymnastické telocvične a posilňovne.

GRAF 138 Iné telovýchovné zariadenia v správe škôl (N = 1011)

Technický stav týchto zariadení je vo väčšine škôl veľmi dobrý alebo dostatočný, štvrtina škôl podľa vyjadrení riaditeľov má tieto zariadenia v menej vyhovujúcom alebo nevyhovujúcom stave.

GRAF 139 Technický stav telovýchovných zariadení v správe školy (N = 1011)

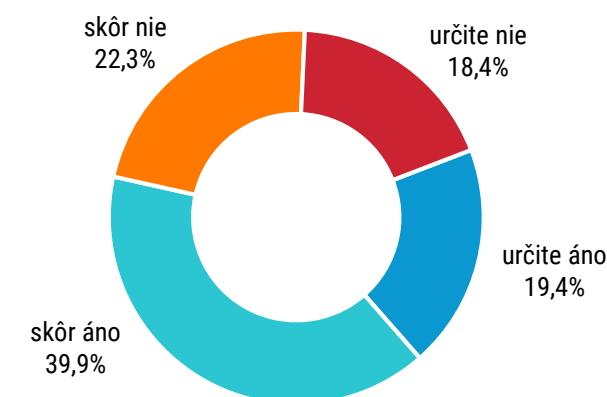

Dohodu o **využívaní telocvične v správe iného subjektu má 12 % škôl** (191 škôl), pričom až tretina z nich má vlastnú telocvičňu. Až v 60 % však nejde o telocvične v správe inej školy, ale v správe iného subjektu. Technický stav telocviční, ktoré školy takto využívajú, je podľa vyjadrení riaditeľov menej vyhovujúci alebo nevyhovujúci v takmer pätine prípadov (18 %).

Rovnaká otázka bola položená ohľadne využívania iných telovýchovných zariadení v správe iných subjektov. Kladne odpovedalo 16 % škôl, pričom až v 83 % prípadov ide o zariadenia v správe iných subjektov, nie škôl. Technický stav týchto zariadení je v 12 % prípadov menej vyhovujúci alebo nevyhovujúci.

Na záver ŠŠI zisťovala u riaditeľov, či považujú súčasnú dostupnú a využiteľnú infraštruktúru za dostatočnú. **Podľa ich vyjadrení 40 % škôl nepovažuje ich dostupnú a využiteľnú infraštruktúru na výučbu TSV za dostatočnú** (odpovede skôr nie a určite nie). Zároveň platí, že technický stav telovýchovných zariadení môže byť dobrý, ale školy napriek tomu môžu mať kapacitné problémy. Konkrétne v prieskume 40 % škôl, ktoré deklarovali nedostatočnú infraštruktúru, mali svoje telocvične v dobrom technickom stave.

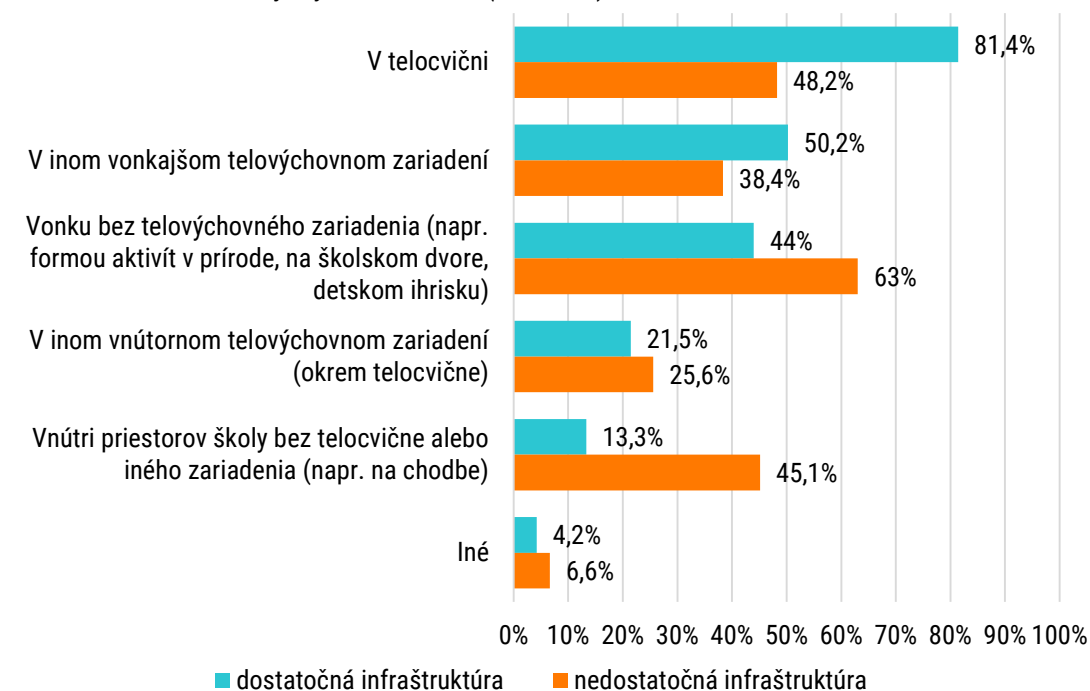
GRAF 140 Je súčasná dostupná a využiteľná infraštruktúra dostatočná pre výučbu TSV? (N = 1595)

PRIEBEH VYUČOVANIA TSV NA ŠKOLÁCH

Odpovede na otázky ohľadne samotného priebehu výučby TSV a personálnych podmienok sú rozdelené podľa odpovedí na otázku o dostatočnej infraštruktúre z pohľadu samotnej školy. Dôvodom je predpoklad, že dostupnosť kvalitnej infraštruktúry do istej miery ovplyvňuje rozhodnutia škôl v otázkach výučby a personálneho obsadenia. V odpovediach na otázku, v akých priestoroch prebieha výučba TSV, sú tieto rozdiely viditeľné.

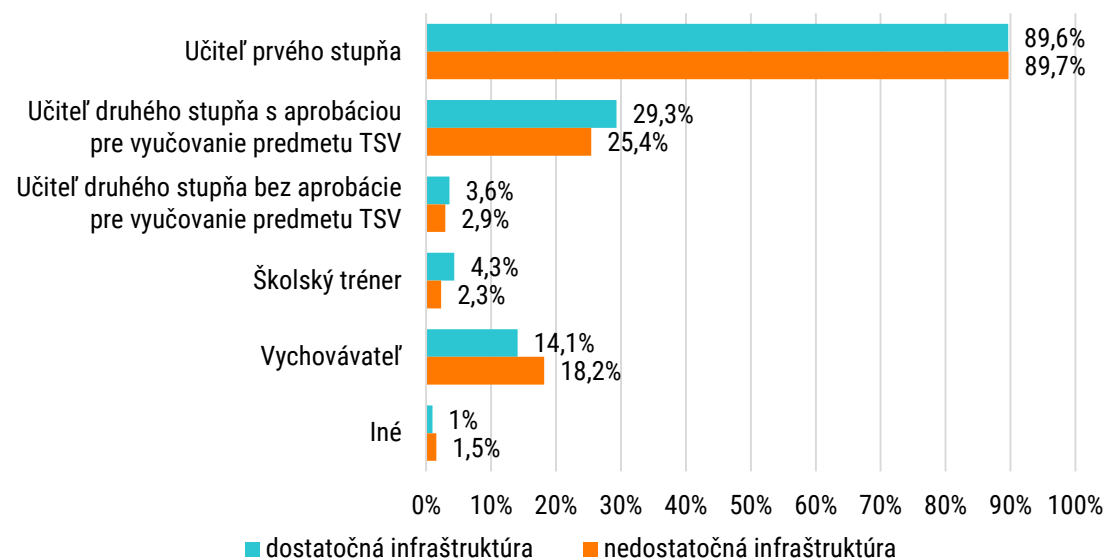
GRAF 141 Kde sa realizuje vyučovanie TSV (N = 1595)

Školy s nedostatočnou infraštruktúrou vo väčšej miere realizujú vyučovanie bez telovýchovných zariadení vonku (napríklad formou aktivít v prírode, na školskom dvore, na detskom ihrisku) a vo vnútorných priestoroch školy.

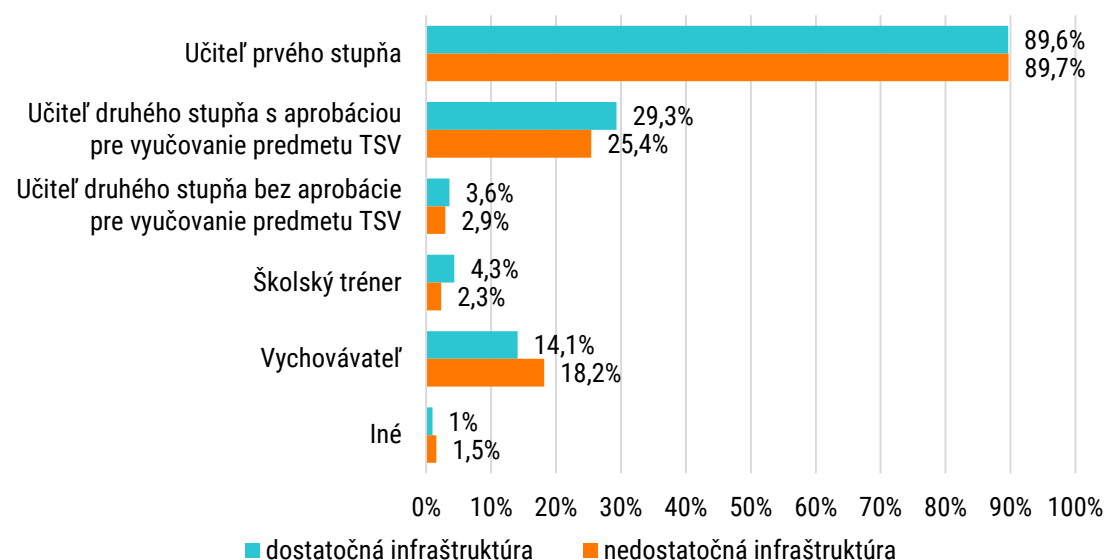
Na otázku, kto učí TSV na prvom stupni, takmer všetky školy uviedli, že ide o učiteľa prvého stupňa, prípadne aj učiteľa druhého stupňa s príslušnou aprobáciou. V prípade škôl s nedostatočnou infraštruktúrou ide aj o vychovávateľov. Dá sa teda predpokladať, že **na prvom stupni výučba TSV prebieha takmer vo všetkých školách odborne**, čo sa zhoduje so zisteniami ŠŠI počas komplexných inšpekcií.

GRAF 142 Kto vyučuje TSV na prvom stupni (N = 1594)

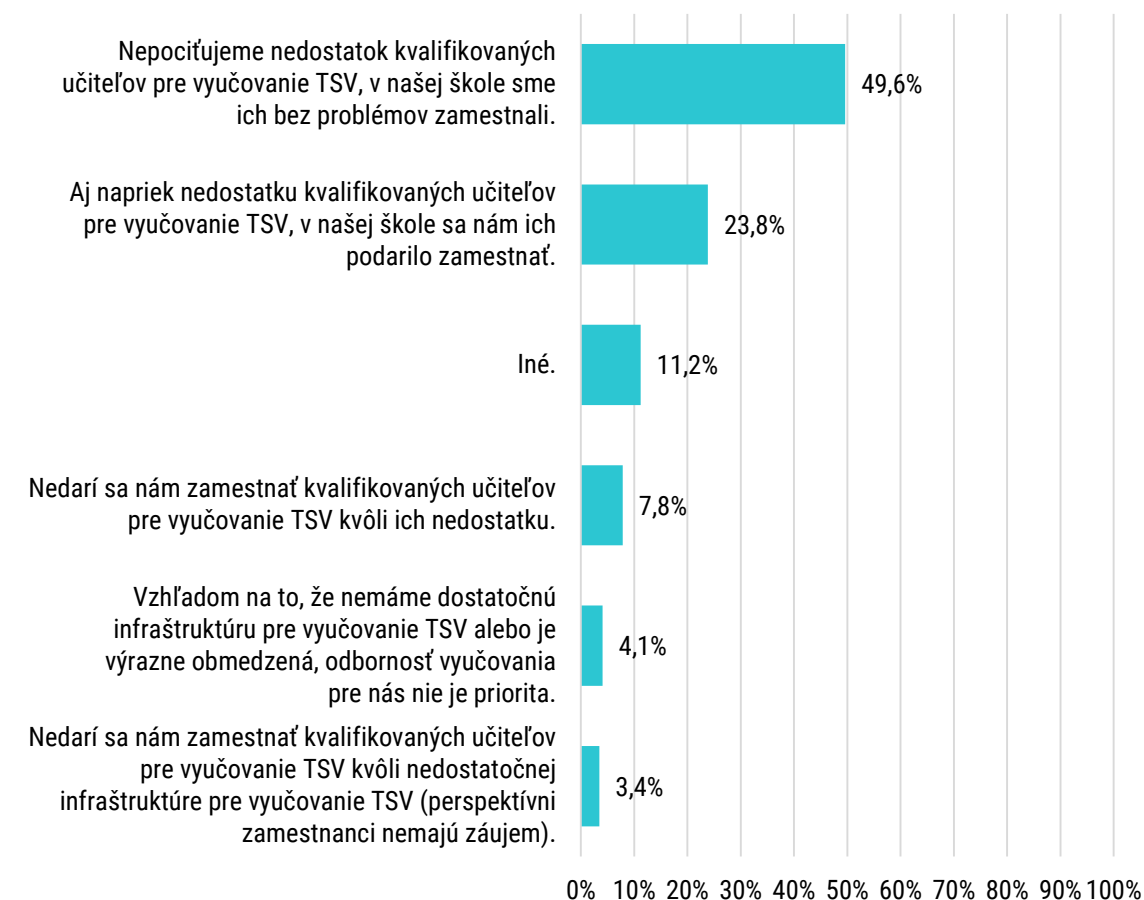
Na druhom stupni je odbornosť vyučovania o niečo nižšia, podiel škôl s učiteľmi s aprobáciou pre vyučovanie TSV na druhom stupni je celkovo na úrovni 80 % a zároveň v školách s nedostatočnou infraštruktúrou o niečo nižšia. Treba však poznamenať, že školy v realite môžu mať rôzne kombinácie učiteľov na výučbu predmetov. Na základe zistených dát možno konštatovať, že minimálne na 80 % plnoorganizovaných škôl je na druhom stupni aspoň jeden učiteľ s potrebnou aprobáciou.

GRAF 143 Kto vyučuje TSV na druhom stupni (N = 1191)

Problém nedostatku učiteľov pre odborné vyučovanie TSV zisťovala ŠŠI v otázke ohľadne skúseností s nábormom. Väčšina škôl nepociťuje nedostatok (75 %), prípadne aj napriek nedostatku sa im podarilo zamestnať kvalifikovaných učiteľov. Problémy so zamestnaním kvalifikovaných učiteľov má zvyšných 15 % škôl, pričom nedostatočná infraštruktúra je problémom v 7 % škôl. Inými slovami, **nedostatočná infraštruktúra môže negatívne vplyvať aj na odbornosť vyučovania TSV**.

GRAF 144 Skúsenosť s nábormom učiteľov pre výučbu TSV (N = 1595)

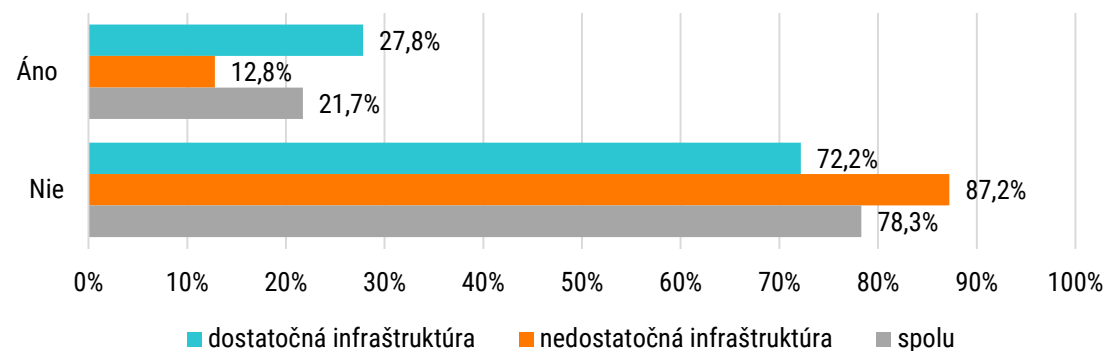
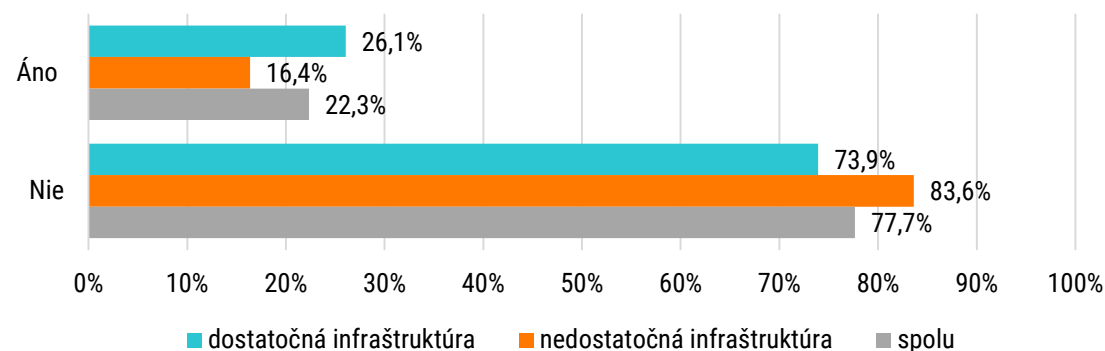

VYUŽITIE DISPONIBILNÝCH HODÍN PRE ROZŠÍRENÚ VÝUČBU TSV

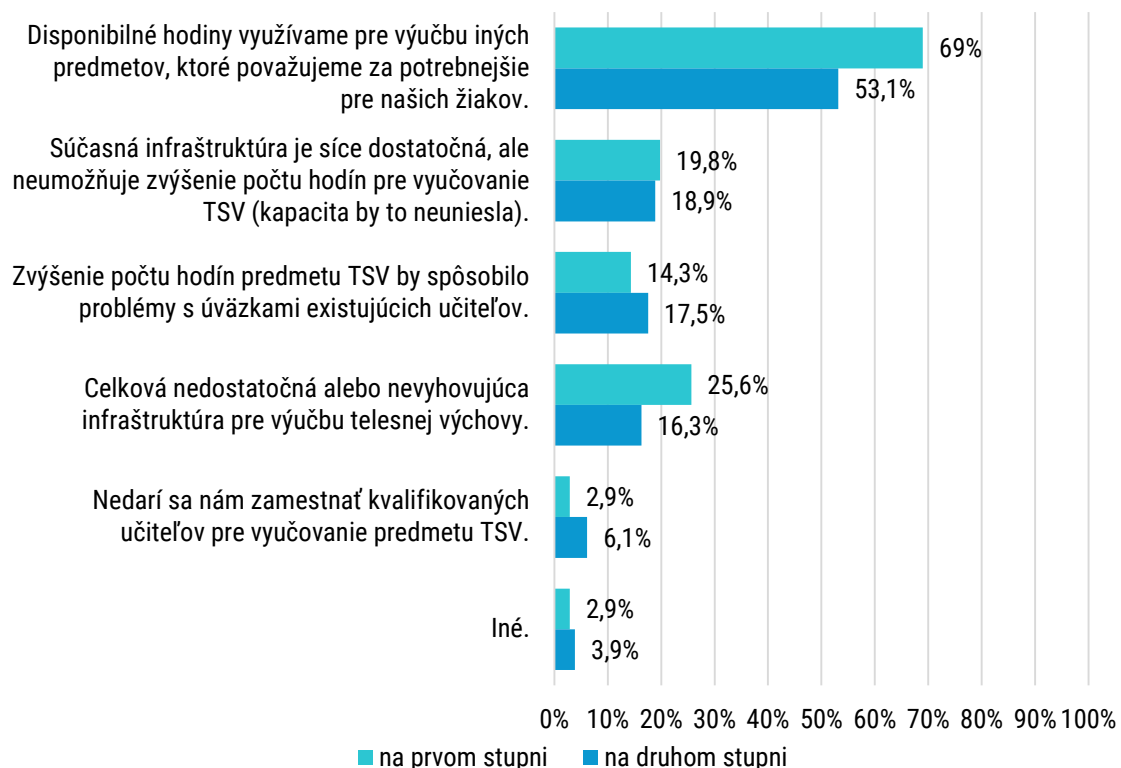
Alokácia počtu hodín TSV v súčasnom štátnom vzdelávacom programe pre ZŠ s vyučovacím jazykom slovenským je 2 hodiny týždenne pre prvý aj druhý stupeň, pričom **v rámci disponibilných hodín je možné alokáciu zvýšiť**. Pri rozšírenej výučbe TSV o jednu hodinu v rámci disponibilných hodín v školách s vyučovacím jazykom slovenským by bol pokles v počte disponibilných hodín zo súčasných 8 hodín na prvom stupni na 4 a na druhom stupni z efektívnych 13 hodín na 8.

Disponibilné hodiny využilo na rozšírené vyučovanie TSV 22 % zo všetkých škôl v prieskume. Zo škôl, ktoré uviedli nedostatočnú infraštruktúru, disponibilné hodiny pre rozšírené vyučovanie TSV využilo len 13 % škôl.

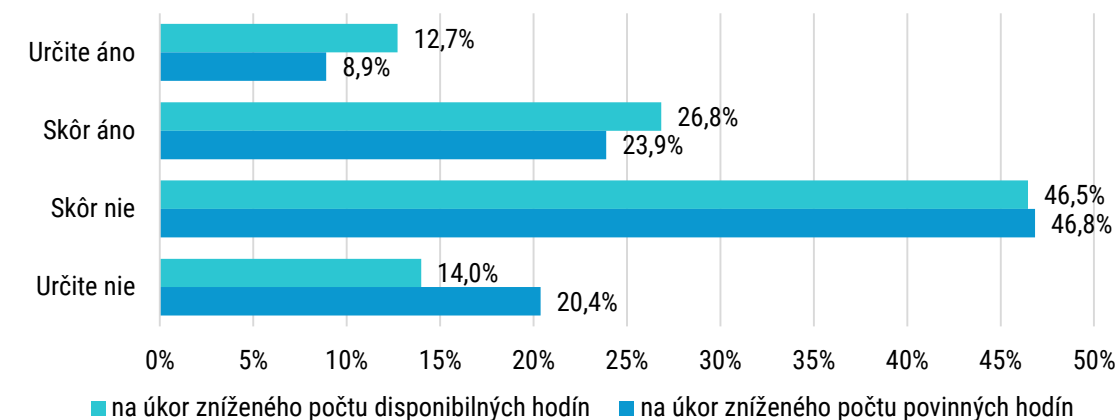
Obdobná otázka pre druhý stupeň ukázala, že **v školách s druhým stupňom možnosť rozšíreného vyučovania TSV využilo tiež 22 % škôl**. Len 16 % škôl s uvádzanou nedostatočnou infraštruktúrou sa rozhodlo pre rozšírené vyučovanie TSV. V prípade využívania disponibilných hodín pre rozšírené vyučovanie TSV sa ukazuje, že aj toto rozhodnutie môže súvisieť s dostupnosťou a kvalitou infraštruktúry.

GRAF 145 Využitie disponibilných hodín pre zvýšenie počtu hodín TSV na prvom stupni (N = 1594)**GRAF 146** Využitie disponibilných hodín pre zvýšenie počtu hodín TSV na druhom stupni (N = 1191)

Ako dôvody pre nerozšírenie výučby TSV v rámci disponibilných hodín školy najčastejšie uvádzali, že **disponibilné hodiny využívajú pre výučbu predmetov, ktoré považujú za potrebné pre svojich žiakov**. Druhým najčastejším dôvodom je už naplnená kapacita pre výučbu TSV. V neposlednom rade zvýšený počet hodín TSV by školám spôsobil problémy s úväzkami učiteľov.

GRAF 147 Dôvody pre nerozšírenie vyučovania TSV v rámci disponibilných hodín na prvom stupni (N = 1594) a na druhom stupni (N = 1191)

Na záver ŠŠI položila školám otázku, či by uvítali navýšenie povinných hodín TSV na úkor zníženého počtu disponibilných hodín alebo na úkor zníženého počtu povinných hodín. Viac ako polovica škôl by neuvítala zníženie počtu disponibilných hodín (60 %) a ešte väčší podiel škôl by neuvítala zníženie počtu povinných hodín z dôvodu navýšenia povinných hodín TSV (67 %).

GRAF 148 Uvítali by ste navýšenie povinných hodín TSV na úkor zníženého počtu disponibilných hodín/ počtu povinných hodín iných predmetov v ŠVP?

DODATOČNÉ POSTREHY A INFORMÁCIE ŠKÔL

Z otvorenej otázky ohľadne dodatočných postrehov a informácií ŠŠI vybrala tie, ktoré dopĺňajú pohľad na konkrétnu situáciu škôl. Vyjadrenia nie sú upravené nad rámec preklepov. Vybrané voľné odpovede sú usporiadané podľa tematických okruhov prieskumu.

INFRAŠTRUKTÚRA

„Privítali by sme, keby sa celoplošne vyrovnali podmienky všetkých škôl, čo sa týka nielen telocviční. Tam kde nie sú, je dôležité ich dobudovať. Sme obec 13 km od najbližšieho mesta, teda pre nás nie je možný ani prenájom takýchto priestorov. Sme vo výraznej nevýhode.“

„Naša ZŠ je v podnájme SOŠ a telocvičňu môžeme využiť na 10 vyučovacích hodinách. Je to málo pre našu školu. Platíme za každú hodinu. V prenajatej telocvični sa striedame 4 školy.“

„Súčasťou našej školy je aj elokované pracovisko, kde vôbec nie je telocvičňa. Deti cvičia na chodbe, v triede, na školskom dvore alebo idú na vychádzku.“

„Nemáme vlastnú telocvičňu a chodíme do mestskej športovej haly alebo do inej telocvične miestnej ZŠ, cesta tam a späť zaberie veľa času a hodina telesnej výchovy a športu nie je efektívna.“

„Máme 12 tried na 1. st. = 24 hodín (24 skupín) v týždni a 15 tried na 2. st. = 30 hodín (60 skupín) v týždni. Spolu to je 84 skupín v týždni, no keď je len jedna telocvičňa, tak jej kapacita je: 6 hodín denne 5 pracovných dní v týždni, čo poskytuje 30 hodín v týždni. Potrebujeme 84 hodín, môžeme poskytnúť 30 hodín. Z toho dôvodu telesnú výchovu mávajú aj 3 triedy behom jednej vyučovacej hodiny. O bezpečnosti žiakov sa nedá ani uvažovať. Chýba nám druhá telocvičňa.“

„Na vyučovanie hodín TSV nám obec prenajíma telocvičňu, o ktorú sa delíme s ďalšou školou. Do telocvične sa dostávame každý druhý týždeň. V našom prípade by navýšenie hodín TSV nezvýšilo kvalitu pohybu detí, hlavne v zimných mesiacoch, keď sa cvičí na chodbách. V súčasnej dobe, z dôvodu energetickej krízy, zriaďovateľ uzavrel telocvičňu a nevieme ju využívať na vyučovanie TSV.“

„Sme vidiecka škola s národnostne zmiešaným obyvateľstvom, disponibilné hodiny využívame na lepšie osvojenie si jazyka detí zo zmiešaných a inojazyčných rodín. V prípade, že by sa nám podarilo zamestnať kvalifikovaného pedagóga na TSV, predpokladáme, že by sa deťom venoval počas mimoškolskej činnosti. Telocvičňu a multifunkčné ihrisko, ktoré máme síce priamo v areáli školy, využívajú počas pracovného týždňa 3 inštitúcie, preto ich máme k dispozícii len 2 dni. Často preto organizujeme blokové vyučovania telesnej výchovy formou plaveckého dňa, korčuľovania na okresnom štadióne, turistiky mimo našej obce.“

„Bola by som rada, keby sa už naozaj financie na telovýchovu a šport detí presunuli tam, kde ich je nutné treba. 60 rokov sa cvičí v našej škole na chodbách – hluk, hygiena, bezpečnosť... Doprava do telocvične v blízkosti našej školy? Nerealizovateľné – spoje verejnej dopravy rušené, školský autobus nemáme.“

FINANCOVANIE, PROJEKTY

„Malé školy (s malým počtom žiakov) majú problém zapojiť sa do nejakého projektu, pretože väčšinou kvôli počtu žiakov nespĺňame podmienky projektu. Ideálne by možno boli nejaké spojené projekty určené pre obec (zriaďovateľa) aj školy, aby telocvične mohli využívať i žiaci školy a v poobedných hodinách a počas víkendov občania obce.“

„10 rokov sa usilujeme o získanie prostriedkov na vybudovanie telocvične prostredníctvom zriaďovateľa a podávaním projektov. Zatiaľ bez úspechu. Obec má vypracovaný projekt a všetky potrebné stavebné povolenia.“

„Privítali by sme viac výziev na podávanie projektov na rekonštrukciu exteriérových ihrísk. Naša škola síce má multifunkčné ihrisko, ale z bezpečnostných dôvodov ho už niekoľko rokov nemožno využívať. Je v havarijnom stave a jeho rekonštrukcia je nad rozpočtové možnosti školy.“

„Vzhľadom na veľkosť školského telovýchovného objektu (3 telocvične, v interiéri relatívne dobre vybavené) sa dostávame do nevýhodnej pozície pri pridelení akýchkoľvek dotácií a grantov v rôznych projektoch. Vo všeobecnosti sa prihlíada len na kritérium počtu telocviční na vyučovanie TSV a vôbec sa neberie do úvahy celkový stav budovy TV komplexu (nezateplená, nevyhovujúca strecha, netesniace okná, nefunkčná vzduchotechnika a pod.), ďalej pri veľkej rozlohe výrazne zvýšené náklady na energie, čo nie je možné realizovať z vlastného rozpočtu, prevádzkového normatívu. Otázkami v dotazníku sa tiež zisťovala len funkčnosť z hľadiska vyučovania TSV, bez uvádzania prevádzkovej náročnosti, energetického auditu. Tieto okolnosti však výrazne ovplyvňujú kvalitu TV priestorov.“

„Projekty na telocvičňu podávame v spolupráci s obcou vždy, keď vychádza nejaká výzva (cca už 7 rokov), žiaľ neúspešne.“

„Do výstavby telocvične by sme sa s radosťou pustili, obec vlastní pozemok, avšak obmedzujú nás financie, na ktoré škola nemá, zriaďovateľ je veľmi malá obec, tesne nad 500 obyvateľov a taktiež nemá financie (spláca ešte úver, ktorý bol poskytnutý na výstavbu novej MŠ). Finančné krytie projektov, ktoré doteraz boli ponúkané, nezodpovedá reálnym finančným potrebám na vybudovanie telocvične so zázemím a nezohľadňuje ani navýšenie cien, ktoré stále narastá. Taktiež je pri projektoch príliš dlhý schvaľovací proces, čo sa negatívne prejaví vo financiách, keďže je neustály nárast cien, kým sa niečo dokončí. Tieto postrehy, ktoré opisujeme, sú z vlastných skúseností pri výstavbe MŠ, ktorú obec kolaudovala v čase COVIDU.“

„V minulosti sme sa snažili cez zriaďovateľa vybudovať telovýchovné zariadenie, ale prekážkou boli finančné prostriedky, a odmietajúci postoj pamiatkového úradu, nakoľko budova školy je pamiatka a je v ochrannom pásme.“

„Je dôležité, aby v ZŠ v rámci SR boli dobudované telocvične. Dôležité však je, aby boli financované z verejných zdrojov a s minimálnou, resp. žiadnou spoluúčasťou zriaďovateľa, nakoľko telocvične nie sú väčšinou v malých obciach a tieto nemajú dostatok financií na spoluúčasť.“

PERSONÁLNE PODMIENKY

„Nemáme problém zamestnať kvalifikovaného učiteľa TSV. Problém je pri zostavovaní úväzkov, pretože záujemcovia majú len kvalifikáciu TSV.“

„Na našej škole vyučuje telesnú výchovu vychovávateľka. Je vynikajúca, šport ju baví. Športovanie patrí k jej životnému štýlu. Ako vychovávateľka si dopĺňa úväzok vyučovaním telesnej výchovy (3 hodiny) na prvom stupni. Ak by sme jej ale chceli dať ďalšie hodiny učiť, ako nadčasové, už je tam problém, pretože pani vychovávateľka nemá vysokú školu. Toto sa mi zdá trošku cez... Sme málotriedna škola.“

„Na malej škole je problém s naplnením úväzku pre učiteľa TSV, ak to nie je učiteľ s druhým aprobačným predmetom. U nás to riešime polovičným úväzkom učiteľ TSV/polovičný úväzok asistent učiteľa.“

„Školy potrebujú prostriedky na to, aby si vyškolili kvalifikovaných inštruktorov lyžovania, plávania, korčuľovania a pod. Pri súčasnej fluktuácii pedagogických zamestnancov si nemôžeme dovoliť zaškoľovať a pravidelne financovať kurzy aktuálnym učiteľom TSV. Pre výstavbu telocvične školy chýba stredný manažment, ktorý by zabezpečil všetko – od verejného obstarávania, cez prípravu projektu, dohľadu nad stavbou a pod.“

ZVÝŠENIE HODÍN TSV

„...a to z dôvodu, že ak by sme navýšili počet hodín TSV, nemali by sme už priestor v rozvrhu, a teda voľnú telocvičňu na počet žiakov/tried školy. Aj keď by sme privítali zvýšiť hodinovú dotáciu hodín TSV.“

„Prosím, nezasahujte aktuálne do RUP. Školy vedia, ako si nastaviť svoj ŠkVP. Podporte radšej kluby a ich činnosť. Je potrebné aj uvoľniť peniaze na telocvične, aby všetky školy mali nové a dobre zariadené telocvične a priestory. Nepotrebujeme navyšovať hodiny TSV na úkor iných hodín, nechajte to na rozhodnutí škôl.“

„Ak máte vyhovujúce podmienky a kvalitných kvalifikovaných učiteľov TSV, nepotrebujete navyšovať počet hodín. Ak ich nemáte, navýšenie hodín, podľa môjho názoru, nepomôže. Preto by som sa zamerala skôr na zlepšenie kvality (z prvej vety), než na kvantitu. Kvantitu vieme zvyšovať aj ponukou športových krúžkov na školách a podporou školských športových klubov.“

„Neberte školám možnosť profilovať sa tým, že pridáte tretiu povinnú telesnú výchovu. Sú školy, ktoré majú bohatú poobednú pohybovú činnosť (čo platí aj u nás) a disponibilné hodiny využívajú na vlastnú profiláciu (napr. náboženstvo, informatika, matematika a pod.). Áno, aj na prvom stupni.“

„Tretia hodina TSV je u nás absolútne zbytočná. Deti športujú v telocvični alebo na ihrisku denne po vyučovaní počas pobytu v ŠKD, spolupracujeme s akadémiou Mateja Tótha, na škole máme tiež krúžkovú činnosť zameranú okrem iného na šport. Osobne som presvedčená, že tretia hodina povinnej TSV by nič neriešila, iba spôsobí školám priestorové a personálne problémy.“

ZOPÁR PRÍKLADOV DOBREJ PRAXE

„Sme škola, ktorá má aj vlastné centrum voľného času. Telocvičňa je využívaná každý deň do cca 22.00 hod. Obecné zložky – športové kluby taktiež využívajú tieto priestory.“

„Spolupracujeme so SCVČ a ponúkame žiakom športové krúžky. Vyhrali sme aj Športovú akadémiu Mateja Tótha. Takýmto spôsobom ich motivujeme k aktívnemu pohybu. Disponibilné hodiny sú zamerané na posilnenie výučby jazykov a na rozvoj komunikačných zručností.“

„Nakoľko sme vidiecka škola, ktorá na vyučovanie v prírode využíva školský dvor, naši žiaci dostávajú priestor na pohybové aktivity častejšie. Škola každoročne organizuje blokové vyučovanie TSV – celodenné korčuľovanie, plávanie, turistika. Navštevujeme blízke plavárne a zimné štadióny – klziská, pešie túry do susedných obcí, pobyty v ekocentre. Telocvičňu máme k dispozícii len 2 dni v týždni, nakoľko sa o ňu delíme s ďalšími inštitúciami.“

„Na škole práve pracujeme na výskume zlého držania tela u žiakov 2. ročníka – a na základe výsledkov by sme zaviedli hodinu ZDRAVOTNEJ telesnej výchovy. Pri záujme vám projekt radi predstavíme a možno ukážeme aj iný smer, ako deti zdravo rozvíjať.“

„Počet hodín telesnej výchovy by sa mohol zvýšiť, ale nie na úkor iných vyuč. hodín. My využívame v zimných mesiacoch aj zimný štadión v najbližšom meste, príp. aj zimné športy iné, ak je sneh ako teraz. Aj keď nemáme telocvičňu, športujeme s deťmi v každom počasí, napr. turistickými vychádzkami do okolia našej dediny (ŠKD). A využívame projekt Dajme spolu gól!“

„Sme málotriedna ZŠ s I. stupňom vyučovania. Telocvičňu nemáme, ale napriek tomu hodiny TSV sa snažíme vyučovať čo najkvalitnejšie a najzaujímavejšie. V zime, keď je sneh, tak sa sánkujú, máme nakúpené bežky, učia sa základy, v lete (máme nakúpené kolieskové korčule) sa deti učia korčuľovať. Sme škola s 95 % žiakmi zo SZP. Keď počasie dovolí, cvičí sa vonku. Žiaci navštevujú športový krúžok. S okolitými málotriednymi ZŠ každoročne organizujeme na jeseň atletické preteky a na jar futbalový turnaj. Pomôžeme si a prispôsobujeme sa našim podmienkam, aby naši žiaci neboli ochudobnení o dostatok pohybu.“

„Telovýchovnú pohybovú aktivitu na škole dopĺňame aj vďaka bohatej ponuke krúžkovej činnosti školy (súčasťou školy je v podobe organizačnej zložky aj CVČ) v čase po vyučovaní (najmä volejbal, florbal, futbal). Do týchto športových krúžkov je zapojená veľká časť našich žiakov, dokonca aj žiaci z iných škôl.“

„Pre vyučovanie TSV nevyužívame navýšenie hodín, ale dbáme na to, aby deti mali možnosť byť každý deň vonku pred obedom 20 minút s možnosťou športovania a minimálne jednu hodinu na detskom ihrisku s bohatými hernými prvkami v rámci poobedného školského klubu. Tiež vo vnútorných priestoroch tried a chodieb majú deti rebriny a žienky, ktoré za predpokladu dodržiavania dohodnutých pravidiel bezpečnosti môžu používať počas prestávok na vyučovaní.“

ODPORÚČANIA

NA ÚROVNI SYSTÉMU

- Zabezpečiť v spolupráci so zriaďovateľmi ZŠ finančné prostriedky na dobudovanie a rekonštrukciu telocviční, telovýchovných zariadení (najmä malé školy nemajú telocvične – mnohé nemajú prístup k žiadnej inej telocvični, veľkým školám kapacita jednej telocvične nepostačuje, menej vyhovujúci technický stav existujúcich telocviční).
- Nezvyšovať povinnú dotáciu hodín na vyučovanie TSV (ponechať to na školách a ich aktuálnych podmienkach; o prípadnom navýšení hodinovej dotácie na TSV uvažovať až po vybudovaní potrebnej infraštruktúry na jej vyučovanie).

7.4 VZDELÁVANIE ŽIAKOV CUDZINCŮV V ZŠ

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav vzdelávania žiakov cudzincov – odídenčov z Ukrajiny v základnej škole.

V 1. etape TI boli centrálné zadané **dotazníky** riaditeľom všetkých ZŠ. Elektronický dotazník bol zaslaný na e-mail školy uvedený v databáze *Centra vedecko-technických informácií SR*. Zber primárnych údajov prebiehal v termíne od 29. 11. do 12. 12. 2022. Cieľom dotazníka bolo zmapovať, ako prebieha začleňovanie žiakov z UA do vzdelávania na ZŠ v SR. V 2. etape TI (december 2022 – január 2023) bola vykonaná inšpekcia na vybranej vzorke škôl na základe údajov z rezortného informačného systému. Boli zrealizované **riadené rozhovory** s riaditeľmi škôl a triednymi učiteľmi a zadané **dotazníky** ukrajinským a slovenským žiakom.

7.4.1 DOTAZNÍKOVÝ PRIESKUM

Centrálné zadané **dotazníky** vyplnili riaditelia zo **608** zapojených ZŠ, ktoré v tomto školskom roku vzdelávali žiakov z Ukrajiny.

HLAVNÉ ZISTENIA

- Do prieskumu sa celkovo zapojilo **1 247** ZŠ, čo je 60,3 % zo všetkých ZŠ na Slovensku. Z toho bolo 608 ZŠ, ktoré vzdelávali žiakov z Ukrajiny, čo predstavuje dve tretiny zo všetkých ZŠ (67,6 %), ktoré podľa údajov ministerstva školstva mali žiakov z Ukrajiny. Zapojené ZŠ vzdelávali viac ako tri štvrtiny zo všetkých žiakov z Ukrajiny v ZŠ na Slovensku (79,3 %).
- Žiaci z Ukrajiny sa zväčša nesústredovali do malého počtu škôl, ale boli rozmiestnení do viacerých škôl. **Viac ako polovica škôl, ktoré vzdelávali žiakov z Ukrajiny (53,1 %), mala najviac 5 takýchto žiakov.** Približne pätina škôl (19,2 %) mala 6 až 10 žiakov z Ukrajiny. Viac ako 10 žiakov z Ukrajiny vzdelávala viac ako štvrtina škôl (27,6 %). V Bratislavskom kraji sa nachádzal vysoký podiel škôl, ktoré vzdelávali pomerne vysoký počet žiakov z Ukrajiny. Viac ako polovica zapojených ZŠ (55,4 %) z tohto kraja mala viac ako 10 žiakov z Ukrajiny, pričom takmer tretina (31,5 %) mala viac ako 20 ukrajinských žiakov.
- Výrazná väčšina škôl, na ktoré sa v tomto školskom roku hlásili žiaci z Ukrajiny, ich aj prijala (81,3 %).** Platí to vo všetkých krajoch okrem Bratislavského, kde všetkých žiakov prijala menej ako polovica škôl (48,3 %). V menšej miere prijali všetkých žiakov z Ukrajiny aj školy, v ktorých sa vzdelával vyšší počet žiakov z Ukrajiny. Najčastejším dôvodom, prečo školy neprijali žiakov z Ukrajiny, bol nedostatok miest.
- Výrazná väčšina škôl zaradila všetkých žiakov z Ukrajiny do ročníkov podľa veku (87,7 %).** Značná väčšina škôl (92 %), ktoré nezaradili žiakov podľa veku, ich zaradila do nižšieho ročníka. Najčastejšími dôvodmi, prečo školy žiakov z Ukrajiny nezaradili podľa veku, boli žiadna alebo nízka úroveň ovládania štátneho jazyka (62,7 %) alebo požiadavka zo strany zákonného zástupcu (58,7 %).
- Základné školy nezaznamenali výrazný problém s dochádzkou žiakov z Ukrajiny na vyučovanie. **Výrazná väčšina riaditeľov uviedla (89 %), že dochádzka žiakov z Ukrajiny je skôr pravidelná alebo veľmi pravidelná.** Problém s dochádzkou mali predovšetkým školy s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny. Tieto školy vo väčšej miere uviedli, že pravidelnosť dochádzky na vyučovanie sa výrazne líši medzi jednotlivými žiakmi.
- Samostatnú triedu, v ktorej sa vzdelávajú len žiaci z Ukrajiny, mali iba 3 školy zo 608 (0,5 %).** V prípade väčšiny škôl nemali žiaci z Ukrajiny upravený učebný plán, čiže nemali odlišné alebo posilnené niektoré vyučovacie predmety (86,2 %).
- V minulom školskom roku **kurzy štátneho jazyka** organizovala viac ako polovica škôl (54,3 %). V tomto školskom roku to však už bola menej ako tretina škôl (31,4 %). Najčastejšími dôvodmi, prečo školy už kurz neorganizovali, bolo to, že žiaci kurz absolvovali už v minulom školskom roku (33,3 %) a nezaujím zo strany žiakov z Ukrajiny (28,5 %).

- Väčšina škôl realizovala alebo realizuje **doučovanie** pre žiakov z Ukrajiny (60,9 %). Približne tretina škôl uviedla, že na doučovaní sa zúčastňovali všetci žiaci z Ukrajiny (32,2 %) a podľa štvrtiny škôl sa na doučovaní zúčastňovala väčšina žiakov (24,6 %).
- Takmer na každej škole (98,4 %) mali žiaci z Ukrajiny možnosť navštevovať **záujmové útvary** (krúžky). Avšak len menej ako polovica škôl uviedla (42 %), že tieto krúžky navštevovala väčšina alebo všetci žiaci z Ukrajiny. Takmer polovica škôl uviedla (46,7 %), že krúžky navštevovala len menšia časť žiakov z Ukrajiny alebo ich takmer nenavštevoval nikto.
- Takmer dve tretiny zapojených škôl hodnotili, že podpora, ktorú školy pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny dostávajú, je dostatočná (61,5 %). Opačný názor mala menej ako tretina škôl (31,6 %). Školy, ktoré mali viac žiakov z Ukrajiny, mali tendenciu poskytnutú podporu hodnotiť horšie. Zároveň boli k poskytnutej podpore najviac kritickí riaditelia škôl z Bratislavského kraja. **Takmer polovica z nich považovala podporu za nedostatočnú (46,7 %).**
- Školám sa nepodarilo zabezpečiť predovšetkým finančne a organizačne náročnejšiu podporu. **Školy mali problém zabezpečiť najmä nových odborných zamestnancov** (zabezpečilo ich len 6,7 % škôl, ktoré ich potrebovali) a pedagogických asistentov (10,8 %). Školy mali ťažkosti aj s dobudovaním tried (12,1 %) či zabezpečením tlmočnických služieb (17,5 %). Naopak, väčšine škôl sa podarilo zabezpečiť učebné pomôcky (84,9 %), učebnice (74,8 %) či „dovybaviť“ triedy stoličkami či lavicami (67,9 %).
- Približne tretina škôl by potrebovala **zabezpečiť alebo posilniť pedagogickú (35,4 %) a psychologickú podporu (32,6 %)** v ukrajinskom jazyku. Približne štvrtina škôl by potrebovala zabezpečiť aj špeciálno-pedagogickú podporu v ukrajinskom jazyku (26 %). Školy s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny (11 a viac) by vo výrazne väčšej miere potrebovali zabezpečiť podporu v ukrajinskom jazyku. Takmer polovica týchto škôl by potrebovala psychologickú (45,8 %), špeciálno-pedagogickú (45,2 %) a pedagogickú podporu (43,5 %) v ukrajinskom jazyku.
- Väčšina škôl, ktoré vzdelávali žiakov z Ukrajiny (79,6 %), **nemala zamestnancov ovládajúcich ukrajinčinu**. Takýchto zamestnancov by chcela zamestnať viac ako tretina škôl (36,6 %). Značná väčšina týchto škôl by chcela zamestnať aj pedagogických asistentov (89,3 %).

Zo spracovaných výsledkov a analýzy údajov dotazníkového prieskumu ŠŠI v spolupráci s *Centrom vzdelávacích analýz* navrhuje nasledovné odporúčania.

ODPORÚČANIA

Zvýšiť kapacity škôl, ktoré nemajú dostatok miest na zaradenie žiakov z Ukrajiny. Z prieskumu vyplynulo, že najmä školy v Bratislavskom kraji a školy s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny v menšej miere prijali všetkých ukrajinských žiakov, ktorí sa k nim hlásili. Najčastejším dôvodom, prečo školy neprijali žiakov z Ukrajiny, bol nedostatok miest. Zároveň sa ukázalo, že len malej časti škôl, ktoré to potrebovali, sa podarilo dobudovať triedy.

Podporiť organizáciu kurzov štátneho jazyka. V porovnaní s minulým školským rokom klesol počet škôl, ktoré v tomto školskom roku organizovali kurzy štátneho jazyka. Zároveň z údajov vyplynulo, že značnej časti škôl sa nepodarilo uskutočniť kurzy štátneho jazyka, hoci to potrebovali.

Podporiť organizáciu hodín alebo kurzov ukrajinského jazyka. Hodiny ukrajinského jazyka organizovalo len minimum škôl. Zároveň sa ukázalo, že len menšine škôl, ktoré to potrebovali, sa podarilo zabezpečiť kurzy prvého (materinského) jazyka pre žiakov z Ukrajiny.

Motivovať žiakov z Ukrajiny, aby sa zúčastňovali záujmových útvarov (krúžkov). Napriek tomu, že žiaci z Ukrajiny mali na takmer každej škole možnosť navštevovať záujmové útvary (krúžky), značná časť škôl uviedla, že krúžky navštevovala len menšia časť žiakov z Ukrajiny alebo ich nenavštevoval takmer nikto.

Zabezpečiť psychologickú a špeciálno-pedagogickú podporu v ukrajinskom jazyku, napríklad prostredníctvom zamestnania odborných zamestnancov ovládajúcich ukrajinčinu (najmä v školách s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny) alebo mobilných terénnych pracovníkov. Viaceré školy by potrebovali zabezpečiť alebo posilniť psychologickú a špeciálno-pedagogickú podporu v ukrajinskom jazyku. Zároveň sa ukázalo, že časť škôl má záujem zamestnať odborných zamestnancov. Väčšine škôl, ktoré potrebovali zamestnať odborných zamestnancov, sa to nepodarilo.

Podporiť zamestnávanie pedagogických asistentov ovládajúcich ukrajinský jazyk. Viaceré školy by potrebovali zabezpečiť alebo posilniť pedagogickú činnosť v ukrajinskom jazyku. Zároveň z prieskumu vyplynulo, že značná väčšina škôl, ktoré majú záujem prijať zamestnancov ovládajúcich ukrajinčinu, by zamestnala práve pedagogických asistentov. Väčšina škôl, ktoré by to potrebovali, však mala problém zabezpečiť nových pedagogických asistentov.

Podporiť zamestnávanie učiteľov ovládajúcich ukrajinský jazyk. Viaceré školy by potrebovali zabezpečiť alebo posilniť pedagogickú činnosť v ukrajinskom jazyku. Zároveň by časť škôl chcela zamestnať učiteľov. Väčšine škôl, ktoré potrebovali zabezpečiť nových učiteľov, sa to nepodarilo.

Kompletná správa z dotazníkového prieskumu s uvedením použitej literatúry je dostupná na webovej stránke ŠŠI:

https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2023/05/vzdelavanie_ziakov_odidencov_z_Ukrajiny.pdf

7.4.2 ZISTENIA ŠŠI Z RIADENÝCH ROZHOVOROV A ŽIACKYCH DOTAZNÍKOV PRIAMO NA ŠKOLÁCH

Cieľom 2. časti inšpekcie priamo vo vybraných **ZŠ, ktoré vzdelávali vysoký počet žiakov z Ukrajiny**, bolo hlbkovo zmapovať, ako vzdelávali a podporovali týchto žiakov a aké boli potreby zamestnancov týchto škôl. Zároveň sa zisťovali skúsenosti samotných žiakov z Ukrajiny a ich spolužiakov.

Inšpekcia sa uskutočnila na **30** školách. Pri výbere škôl boli určené ako hlavné kritériá *počet žiakov z Ukrajiny* na škole a *lokalita*. Pre každý kraj bol určený počet škôl podľa toho, aký bol v nich podiel škôl vzdelávajúcich žiakov z Ukrajiny vzhľadom na všetky takéto školy na Slovensku¹. Pre každý kraj boli následne vybrané školy (v určenom počte), ktoré k 31. 12. 2022 vzdelávali aspoň 15 žiakov z Ukrajiny a zároveň tak, aby boli do výberu zahrnuté školy z čo najväčšieho počtu okresov (resp. školy spadajúce pod čo najväčší počet zriaďovateľov).

V rámci inšpekčných návštev tak boli vyzbierané údaje z **30** riadených rozhovorov s riaditeľmi a **120** riadených rozhovorov s učiteľmi. Dotazník pre žiakov z Ukrajiny vyplnilo **412** žiakov druhého stupňa, čo je 83,1 % zo všetkých žiakov z Ukrajiny na druhom stupni v daných školách. Najnižší podiel zapojených žiakov z Ukrajiny v rámci školy bol 56,3 % (v jednej škole) a vo viacerých školách dotazník vyplnili

¹ Bratislavský kraj: 5, Trnavský kraj: 3, Trenčiansky kraj: 4, Nitriansky kraj: 3, Žilinský kraj: 5, Banskobystrický kraj: 3, Prešovský kraj: 4, Košický kraj: 3

všetci žiaci z Ukrajiny. Dotazník pre spolužiakov vyplnilo 3 869 žiakov. To bolo minimálne 52,3 % zo všetkých spolužiakov v daných školách. Podiel zapojených spolužiakov však bol s určitou výššou, k dispozícii má ŠŠI však len údaje o počte žiakov v jednotlivých ročníkoch a nie v triedach, preto sa presný podiel nedá vyrátať.

Otázky v dotazníkoch a riadených rozhovoroch pokrývali všetky oblasti, ktoré navrhuje holistický model OECD. Pri formulácii otázok aj možnosti odpovedí ŠŠI v spolupráci s *Centrom vzdelávacích analýz* zároveň vychádzala z prehľadov opatrení, ktoré sa realizovali na Slovensku aj v zahraničí, ako aj z odbornej literatúry. Niektoré otázky v žiackych dotazníkoch vychádzali z otázok v dotazníkoch medzinárodných meraní TIMSS a PIRLS.

Zistenia sú však sústredené len na *potreby škôl a podporu, ktorú dostali pri začleňovaní žiakov z Ukrajiny školy a ďalej na situáciu a podporu, ktorú školy poskytovali žiakom v oblasti učenia sa* (jazyková podpora a ďalšia podpora v učení sa), *v oblasti psychologickéj podpory a v oblasti podpory vzťahov.* V týchto oblastiach totiž TI ponúka najspolahlivejšie zistenia. Oblasť prístupu k vzdelávaniu, ktorá bola sledovaná najmä otázkami zadanými riaditeľom škôl o prijímaní žiakov, voľných kapacitách a podobne, čiastočne zachytáva správa z *dotazníkového prieskumu*. Túto oblasť však nie je možné spoľahlivo vyhodnotiť len na základe výpovedí riaditeľov. Zistenia by bolo vhodné doplniť napríklad o prieskum medzi rodičmi z Ukrajiny (napríklad aký počet škôl oslovili, pokiaľ sa im podarilo dieťa umiestniť). Predovšetkým by bolo dôležité mať k dispozícii administratívne údaje o počte odmietnutých žiadostí.

POTREBY ŠKÔL PRI ZAČLEŇOVANÍ ŽIAKOV Z UKRAJINY

Príchod žiakov z Ukrajiny priniesol školám nové úlohy, pri ktorých zvládanie potrebovali podporu v rôznych oblastiach. Na začlenenie detí do vzdelávania museli školy realizovať aktivity, s ktorými často nemali predošlú skúsenosť (napríklad kurzy štátneho jazyka), museli hľadať spôsoby, akými prekonať vo výučbe jazykovú bariéru či rozdiely vo vedomostiach a zručnostiach, ako poskytnúť deťom psychosociálnu podporu, či ako pripraviť na ich príchod školský kolektív a podobne. **Tematická inšpekcia bola preto zameraná aj na to, čo školy potrebovali pri začleňovaní detí z Ukrajiny.**

V plošnom dotazníku aj riadených rozhovoroch na vybraných školách ŠŠI v spolupráci s *Centrom vzdelávacích analýz* u zúčastnených osôb zistovala, aký typ podpory potrebovali zabezpečiť pre žiakov z Ukrajiny, akú podporu potrebovali pri práci s týmito žiakmi zamestnanci škôl a či školy s príchodom žiakov z Ukrajiny potrebovali doplniť svoje materiálo-technické vybavenie.

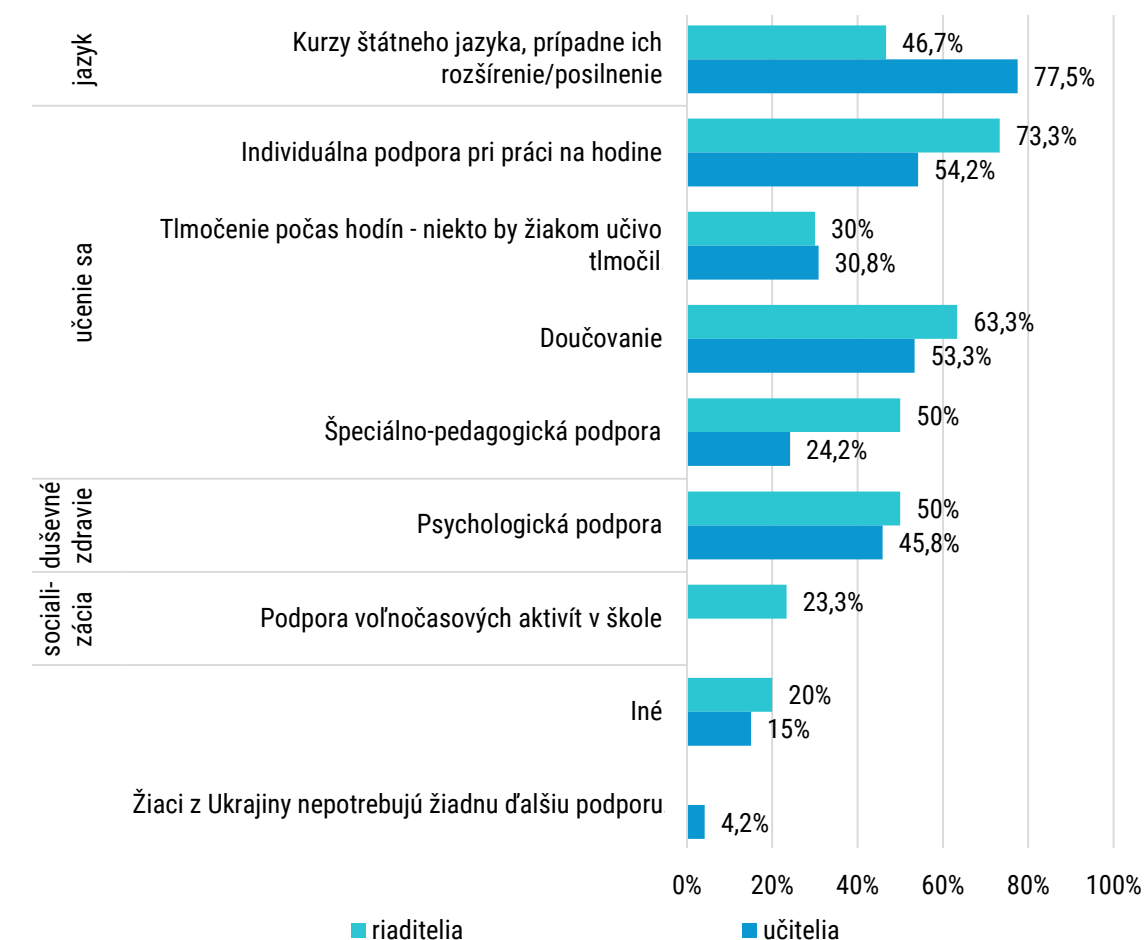
POTREBNÁ PODPORA PRE ŽIAKOV Z UKRAJINY

Plošný dotazníkový prieskum ukázal, že väčšina škôl by pri začleňovaní žiakov z Ukrajiny potrebovala posilniť pedagogické aj odborné činnosti, pričom viacerým školám by pomohlo, keby tieto činnosti boli v ukrajinskom jazyku.

Len približne štvrtina riaditeľov uviedla (27,3 %), že v tejto oblasti nič nepotrebovali. Naproti tomu asi tretina škôl potrebovala posilniť alebo zabezpečiť pedagogickú činnosť v ukrajinskom jazyku (35,4 %) a psychologickú podporu v ukrajinskom jazyku (32,9 %), približne štvrtina špeciálno-pedagogickú podporu v ukrajinskom jazyku (26 %) a pätina aj sociálno-pedagogickú podporu v ukrajinskom jazyku (19,6 %).

Potrebu zabezpečiť pre žiakov z Ukrajiny dodatočnú pedagogickú aj odbornú podporu potvrdili aj riadené rozhovory vo vybraných školách. Ani v jednej z navštívených škôl riaditeľ nevedel, že deti z Ukrajiny by nepotrebovali žiadnu ďalšiu podporu.

GRAF 149 Potrebná podpora pre žiakov z Ukrajiny (% riaditeľov a učiteľov)

Spomedzi triednych učiteľov zastávalo tento názor len 5 zúčastnených osôb (4,2 %). Naopak, podľa veľkej časti riaditeľov aj učiteľov potrebovali títo žiaci podporu vo všetkých oblastiach, ktoré sú kľúčové pre úspešné začlenenie detí a mladých ľudí do vzdelávania.

Podporu pri osvojovaní si jazyka vo forme kurzov štátneho jazyka by bolo potrebné realizovať alebo prípadne rozšíriť či posilniť podľa takmer polovice riaditeľov (46,7 %) a až podľa viac než troch štvrtín učiteľov (77,5 %).

Značná časť respondentov tiež uviedla, že žiaci by potrebovali aj ďalšiu podporu pri učení sa. Podľa takmer troch štvrtín riaditeľov (73,3 %) a viac ako polovice učiteľov (54,2 %) by žiaci z Ukrajiny potrebovali individuálnu podporu pri práci na hodine. V otvorenej otázke ďalej zúčastnené osoby spresnili, že podpora počas vyučovacích hodín by mala zahŕňať **individuálnu pomoc dieťaťu** napríklad pri vysvetľovaní učiva a zadaných úloh, overovaní porozumenia, pri práci na zadaniach. Okrem toho by táto podpora mala zahŕňať aj prípravu učebných pomôcok a materiálov pre týchto žiakov, **pomoc pri overovaní vedomostí v ukrajinskom jazyku** či **podporu motivácie** ukrajinských žiakov k učeniu.

Podľa niektorých respondentov by bola počas hodín potrebná aj pomoc pri **prekonávaní jazykovej či kultúrnej bariéry** a mimo vyučovacích hodín aj **pomoc s prípravou na vyučovanie**. Osoby, ktoré by zabezpečovali podporu počas vyučovacích hodín, by mohli pomáhať aj pri poskytovaní **psychologickej podpory** alebo pri **socializácii a budovaní vzťahov** medzi žiakmi.

Tlmočenie počas hodín by bolo potrebné podľa zhruba tretiny riaditeľov (30 %) aj učiteľov (30,8 %) a doučovanie podľa približne dvoch tretín riaditeľov (63,3 %) a polovice učiteľov (53,3 %).

Polovica riaditeľov (50 %) a štvrtina učiteľov (24,2 %) tiež uviedla, že žiaci z Ukrajiny by potrebovali špeciálno-pedagogickú podporu. Tá by mala spočívať predovšetkým v identifikácii (resp. diagnostike) prípadných ťažkostí týchto detí a v následnej individuálnej špeciálno-pedagogickej podpore.

Podpora v oblasti duševného zdravia by bola potrebná podľa polovice riaditeľov (50 %) a aj necelej polovice učiteľov (45,8 %). Niektoré zúčastnené osoby uviedli, že táto podpora by sa mala zameriavať na spracovanie traumatizujúcich skúseností, ktoré mohli deti pri úteku pred vojnou zažiť. Súčasťou by mala byť aj **podpora motivácie** žiakov z Ukrajiny k učeniu sa.

Psychológovia by podľa niektorých mohli **pomáhať aj učiteľskému zboru** pri riešení výchovných a adaptačných problémov, poskytovať učiteľom spätnú väzbu a usmernenia pri práci s deťmi. Rovnako by sa mali zamerať na **podporu budovania vzťahov a sociálne začlenenie** žiakov z Ukrajiny do nového kolektívu. Niektoré zúčastnené osoby okrem toho uviedli, že **psychologickú podporu by bolo potrebné poskytnúť aj rodičom** žiakov z Ukrajiny.

Riaditelia odpovedali aj na otázku, či by bolo podľa nich potrebné podporiť voľnočasové aktivity detí mimo vyučovania. Takúto podporu by privítala približne štvrtina z nich (23,3 %), pričom by malo ísť o kultúrne, športové či záujmové aktivity, letné tábory, výlety alebo exkurzie.

Nezanedbateľná časť riaditeľov (20 %) i učiteľov (15 %) uviedla aj ďalšie typy podpory, ktorú by podľa nich bolo potrebné zabezpečiť. Podľa niektorých zúčastnených osôb by bolo potrebné **posilnenie personálnych kapacít v škole** o odborných zamestnancov a lektorov slovenčiny ako cudzieho jazyka. Prípadne by niektoré zúčastnené osoby uvítali, ak by v škole pracoval koordinátor pre začleňovanie detí z Ukrajiny alebo by so vzdelávaním týchto detí pomáhali napríklad študenti so znalosťou ukrajinského alebo ruského jazyka.

Žiaci by podľa niektorých potrebovali tiež **kariérové poradenstvo, informácie o fungovaní vzdelávacieho systému na Slovensku**, vzdelávanie v samostatných triedach či skupinách (najmä v úvodných fázach začleňovania do vzdelávania) a úpravu učebných plánov. Podľa niektorých zúčastnených osôb by bolo potrebné zabezpečiť podporu aj pre rodičov žiakov z Ukrajiny vo forme jazykových kurzov a pre vyučujúcich by zase bolo potrebné zabezpečiť podporu pri komunikácii s rodičmi z Ukrajiny.

Viacere zúčastnené osoby pritom uvádzali, že osoby, ktoré by deťom z Ukrajiny túto podporu poskytovali, by mali ovládať ukrajinský jazyk.

POTREBY UČITEĽOV V SÚVISLOSTI SO ZAČLEŇOVANÍM ŽIAKOV Z UKRAJINY

Tematická inšpekcia sa ďalej zamerala na to, akú podporu potrebovali pri práci s deťmi z Ukrajiny učitelia. Pozornosť bola upriamená na potreby v oblasti vybavenia učebnými materiálmi a pomôckami, ako aj na potreby v oblasti profesijného rozvoja.

Dotazníkový prieskum ukázal, že nákup učebných materiálov patril medzi najčastejšie potreby zapojených škôl. Nakúpiť učebné pomôcky potrebovala v školskom roku 2022/2023 viac ako polovica (54,4 %) a učebnice necelá polovica z nich (43,8 %).

Riadené rozhovory vo vybraných školách rovnako poukázali na to, že veľká časť riaditeľov aj triednych učiteľov by potrebovala v tejto oblasti podporu. Žiadne učebné materiály, didaktické pomôcky či iné vybavenie na realizáciu výučby nepotrebovala približne štvrtina riaditeľov (26,7 %) aj učiteľov (25 %). Zhruba polovica riaditeľov aj učiteľov uviedla, že učitelia by potrebovali učebnice (53,3 % riaditeľov a 47,5 % učiteľov) a rovnako podľa približne polovice by boli potrebné aj iné učebné materiály (43,3 % riaditeľov a 53,3 % učiteľov).

Voľné odpovede zároveň ponúkajú detailnejší obraz o tom, o aké učebné materiály by malo ísť. Riaditelia a učitelia konkretizovali, že potrebné sú **dvojazyčné slovensko-ukrajinské učebnice**, prípadne učebnice v ukrajinskom jazyku či **zjednodušené učebnice**, ktoré by obsahovali redukované učivo alebo aj učivo podľa ukrajinského vzdelávacieho obsahu.

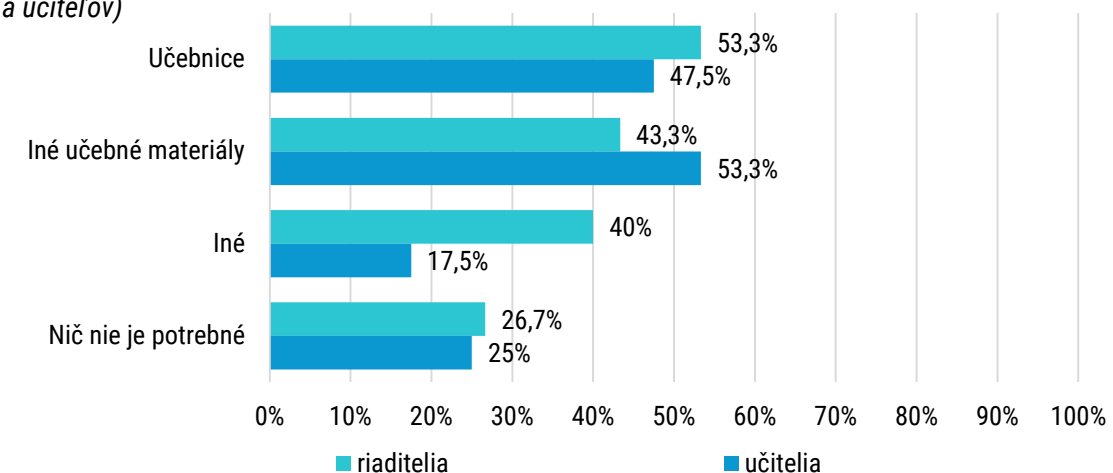
Z iných učebných materiálov by boli podľa zúčastnených osôb potrebné **dvojazyčné pracovné listy**, prípadne **zjednodušené alebo obrázkové pracovné listy** na rôzne predmety, vrátane materiálov na nácvik písma a pracovných listov na **výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka**. Ďalej by boli podľa výsledkov analýzy riadených rozhovorov potrebné **prekladové slovníky**, vrátane obrázkových slovníkov alebo slovníkov zameraných na odbornú terminológiu.

Učebné materiály by boli podľa zúčastnených osôb potrebné aj **v elektronickej podobe**. Malo by ísť o **výučbové aplikácie** (vrátane slovensko-ukrajinských), **počítačové programy** v ukrajiničine, **audiovizuálne učebné materiály** (audionahrávky či videá s titulkami). Najmä učitelia by potrebovali aj rôzne učebné pomôcky, ako napríklad **didaktické hry, dvojazyčné tabuľky, nápovedné obrázky, názorné pomôcky**.

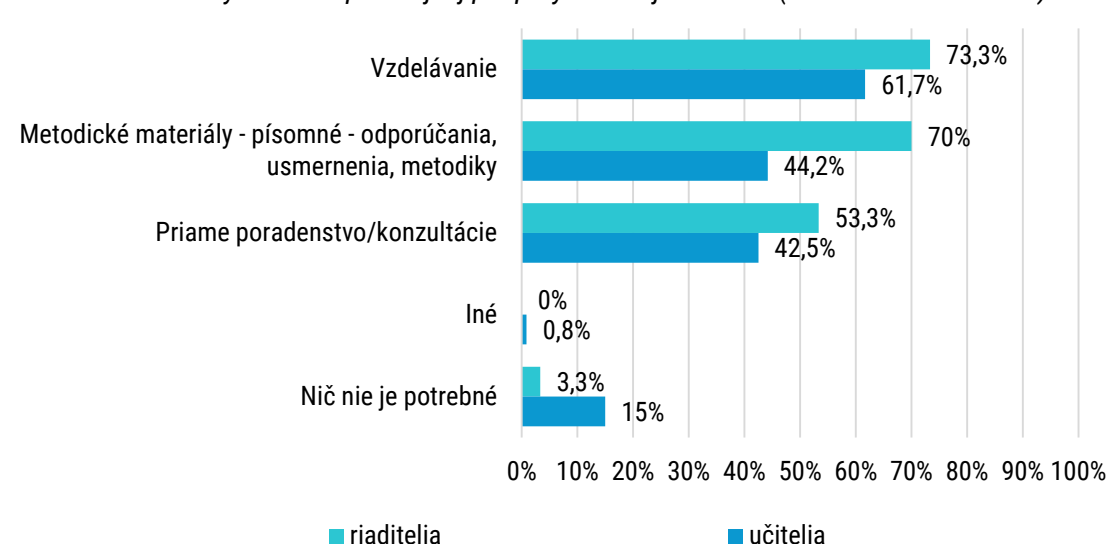
Okrem toho by boli podľa zúčastnených osôb potrebné aj **materiály pre učiteľov – metodické materiály, usmernenia, prehľady učiva** podľa slovenského aj ukrajinského kurikula v slovenskom aj ukrajinskom jazyku, **zoznamy internetových odkazov na učebné materiály v ukrajiničine či prezentácie v ukrajinskom jazyku**.

Popri týchto pomôckach by bolo podľa zúčastnených osôb potrebné zabezpečiť aj **informačno-komunikačné technológie**, a to tablety či notebooky pre žiakov, elektronické prekladače, interaktívne tabule alebo programy pre interaktívnu tabuľu. Niektoré zúčastnené osoby by uvítali aj **slovensko-ukrajinské hry do školského klubu detí** či **materiály pre rodičov**, ktoré by obsahovali základné informácie o fungovaní vzdelávacieho systému na Slovensku.

GRAF 150 Potreby v oblasti vybavenia učebnými materiálmi a didaktickými pomôckami (% riaditeľov a učiteľov)

GRAF 151 Potreby v oblasti profesijnej podpory a rozvoja učiteľov (% riaditeľov a učiteľov)

Podľa výsledkov plošného dotazníkového prieskumu len menšia časť škôl potrebovala vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov. V školskom roku 2022/2023 ho podľa vyjadrení riaditeľov potrebovala len o čosi viac ako pätina škôl (22,4 %).

Riadené rozhovory však ukázali, že značná väčšina riaditeľov aj triednych učiteľov vnímala potrebu podpory v oblasti profesijného rozvoja vyučujúcich. **V riadených rozhovoroch informoval len jeden riaditeľ o tom (3,3 %), že v tejto oblasti nie je potrebná žiadna podpora. Rovnaký názor zastávalo 15 % učiteľov.**

Podľa takmer troch štvrtín riaditeľov by vyučujúci potrebovali v rámci začleňovania žiakov z Ukrajiny vzdelávanie (73,3 %) alebo metodické materiály (70 %). Samotní učitelia by takúto formu podpory uvítali o čosi menej. Vzdelávanie bolo potrebné podľa necelých dvoch tretín z nich (61,7 %) a metodické materiály podľa necelej polovice (44,2 %). Priame poradenstvo alebo konzultácie by boli potrebné podľa zhruba polovice riaditeľov (53,3 %) a necelej polovice učiteľov (42,5 %).

Keďže pripravenosť učiteľov na vzdelávanie detí s rozmanitými potrebami patrí medzi hlavné faktory kvality poskytovaného vzdelávania, zúčastnené osoby mali v rozhovoroch špecifikovať aj to, ako by mali aktivity v rámci profesijného rozvoja prebiehať a čo by malo byť ich obsahom.

Z hľadiska formy vzdelávania uprednostňovala väčšina zúčastnených osôb prezenčné vzdelávanie, ktoré by sa realizovalo priamo v škole (65 % riaditeľov a 52,7 % učiteľov), prípadne dištančné online vzdelávanie (45 % riaditeľov a 58,1 % učiteľov). Prezenčné vzdelávanie mimo priestorov školy uviedla ako vhodnú formu necelá tretina riaditeľov (30 %) a o čosi viac ako štvrtina učiteľov (27 %).

Medzi inými formami uvádzali zúčastnené osoby napríklad **rovesnícke vzdelávanie** a vzájomnú výmenu skúseností medzi vyučujúcimi (v rámci školy alebo medzi viacerými školami), **korešpondenčný seminár**, prípadne spresnili, že vzdelávanie by sa malo konať v čase mimo vyučovania (popoludní alebo cez letné prázdniny).

Pri každej z označených možností sa školskí inšpektori podrobnejšie pýtali aj na to, čo by malo byť obsahom daného typu podpory (čiže vzdelávania, priameho poradenstva alebo metodických materiálov). Medzi preferovanými témami profesijnej podpory boli predovšetkým **rôzne aspekty začleňovania žiakov s cudzineckým pôvodom do vzdelávania**. Zúčastnené osoby by privítali podporu **v oblasti výučby**. Týkať sa mala **didaktiky, metód a foriem výučby, ako aj prekonávania jazykovej bariéry, úpravy obsahu vzdelávania a prípravy vhodných pomôcok** v rámci rôznych predmetov. Špecificky uvádzali niektoré zúčastnené osoby potrebu podpory v oblasti výučby slovenčiny ako cudzieho jazyka. Podporu by potrebovali aj v otázke **hodnotenia žiakov z cudziny** a následného **prijímania týchto detí na stredné školy**. V rámci úpravy vzdelávania by zúčastnené osoby uvítali aj **informácie o systéme vzdelávania na Ukrajine**, vrátane informácií o obsahu vzdelávania a prípadných rozdieloch medzi ukrajinským a slovenským kurikulumom, vzdelávacích štandardoch či o systéme hodnotenia a klasifikácie.

Ďalší okruh tém sa týkal **sociálneho začlenenia detí z Ukrajiny do kolektívu a podpory vzťahov**. Zúčastnené osoby by potrebovali podporu napríklad v oblasti **adaptácie** žiakov z Ukrajiny, **podpory vzťahov** v žiackych kolektívoch, prípravy detí na príchod detí z cudziny, ako aj všeobecne v oblasti **komunikácie** či **klímy v triede**. Respondenti by tiež potrebovali dodatočné informácie a zručnosti v oblasti **práce s deťmi so skúsenosťou s vojnou a útekmi**, ktoré môžu byť traumatizované (**podpora duševného zdravia**, predchádzanie stresovým situáciám a ich zvládanie, **prekonávanie traumy**, budovanie dôvery, krízová intervencia či vhodné spôsoby tematizácie citlivých tém, akými sú vojna a smrť).

Niektoré zúčastnené osoby by uvítali aj podporu v oblasti **identifikácie ťažkostí** detí (resp. diagnostiky), podpory motivácie k učeniu sa, **dochádzky** a jej evidencie či **legislatívnych podmienkach prijímania** žiakov z Ukrajiny. Potrebná by bola aj podpora práce s rodičmi týchto žiakov, prípadne informačné materiály pre rodičov.

Viaceré zúčastnené osoby zdôrazňovali, že vzdelávanie, poradenstvo či metodické materiály by sa mali **zameriavať na konkrétne postupy, návody či ukážky modelových situácií**. Súčasťou profesijnej

podpory by mali byť príklady dobrej praxe či konkrétne aktivity, ktoré môžu učitelia aplikovať priamo vo výučbe. V jednom z učiteľských rozhovorov sa zúčastnená osoba vyjadrila, že by potrebovala pravidelnú spoluprácu a konzultácie s detským psychológom a lekárom.

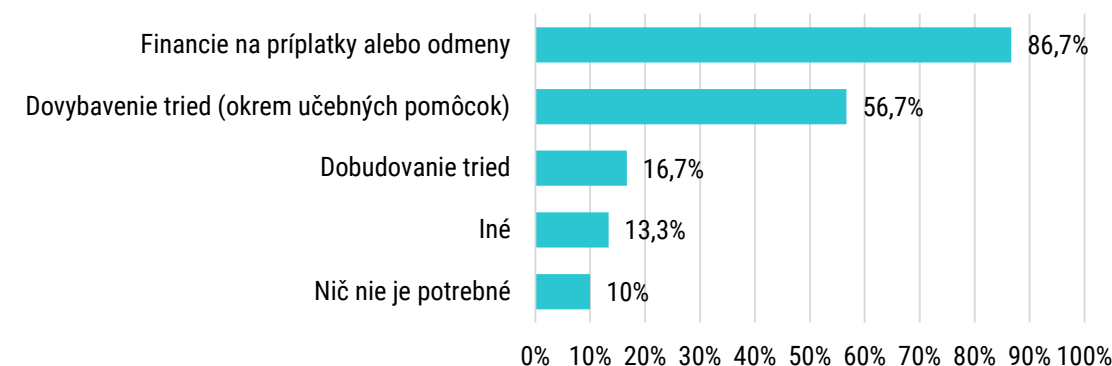
POTREBY V OBLASTI FINANČNEJ A MATERIÁLNEJ PODPORY

Napokon školskí inšpektori zisťovali, či školy potrebovali v súvislosti so začleňovaním žiakov z Ukrajiny finančnú alebo materiálnu podporu (s výnimkou učebných materiálov, na ktoré sa sústreďovala predošlá otázka). **V dotazníkovom prieskume boli najviac žiadanou podporou finančné prostriedky na odmeny pre učiteľov, ktoré potrebovala v tomto školskom roku viac ako polovica škôl zapojených do prieskumu (58,2 %).** Dovybaviť triedy pritom potrebovalo výrazne menej škôl – približne štvrtina (26,6 %) a dobudovať len 5,4 %. Podrobnejšie údaje možno nájsť aj v správe z dotazníkového prieskumu.

Financie na príplatky alebo odmeny uviedla ako potrebné aj výrazná väčšina riaditeľov v riadených rozhovoroch (86,7 %). Odmeny či príplatky by pritom podľa nich mali slúžiť **na motiváciu učiteľov a zohľadnenie zvýšenej záťaže pri výučbe detí z Ukrajiny**. **Dovybaviť triedy potrebovala viac ako polovica riaditeľov (56,7 %).** Konkrétne malo ísť o nákup informačno-komunikačných technológií, školského nábytku, kníh do knižnice, vybavenie klubovne pre rodičov či oddychových zón.

Dobudovať triedy potrebovalo spolu **16,7 %** navštívených škôl. Spolu 4 školy zároveň uviedli (13,3 %), že by potrebovali získať finančné prostriedky na **zaplatenie pedagogických asistentov, finančnú a materiálnu pomoc priamo pre žiakov** z Ukrajiny či na **zabezpečenie letného tábora** pre tieto deti.

GRAF 152 Potreby v oblasti finančnej a materiálnej podpory (% riaditeľov)

HODNOTENIE PODPORY, KTORÚ ŠKOLY DOSTALI V SÚVISLOSTI SO ZAČLEŇOVANÍM ŽIAKOV Z UKRAJINY

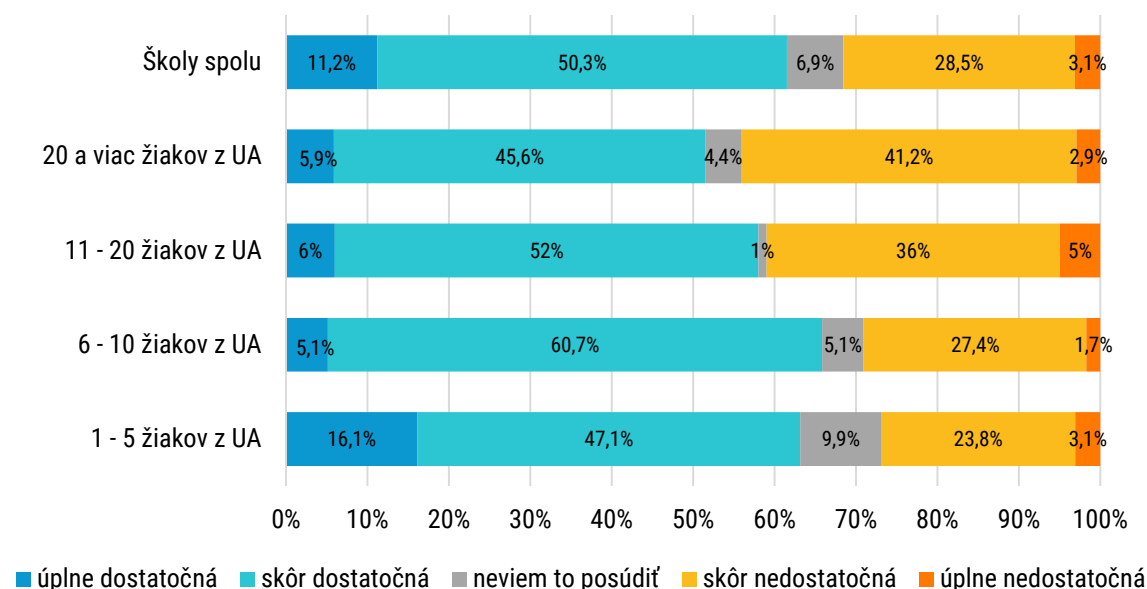
Ako vyplýva z údajov v predošlej časti, školy potrebovali pri začleňovaní žiakov z Ukrajiny do vzdelávania relatívne široké spektrum podpory. Pre vyhodnotenie celkového stavu začleňovania žiakov odíencov z Ukrajiny je dôležité pozrieť sa aj na to, či školy potrebnú podporu dostali.

Výsledky dotazníkového prieskumu aj riadených rozhovorov vo vybraných školách ukázali, že podpora pre školy nebola dostatočná a značná časť potrieb škôl zostala nenaplnená.

Na vyhodnotenie podpory poskytovanej školám sa sústreďovalo najmä plošné dotazníkové zisťovanie. Vyplynulo z neho, že hoci väčšina riaditeľov hodnotila podporu poskytovanú školám ako dostatočnú, všetko potrebné na vzdelávanie žiakov z Ukrajiny si dokázala zabezpečiť len menšia časť z nich.

Podpora bola dostatočná podľa takmer dvoch tretín riaditeľov (61,5 % – podľa 11,2 % úplne dostatočná a 50,3 % skôr dostatočná). V inej otázke však len viac ako tretina riaditeľov uviedla (38,7 %), že zabezpečili všetko, čo potrebovali.

GRAF 153 Celkové hodnotenie podpory, ktorú školy dostávali pri zabezpečení vzdelávania žiakov z Ukrajiny podľa počtu žiakov z Ukrajiny v škole (% riaditeľov)

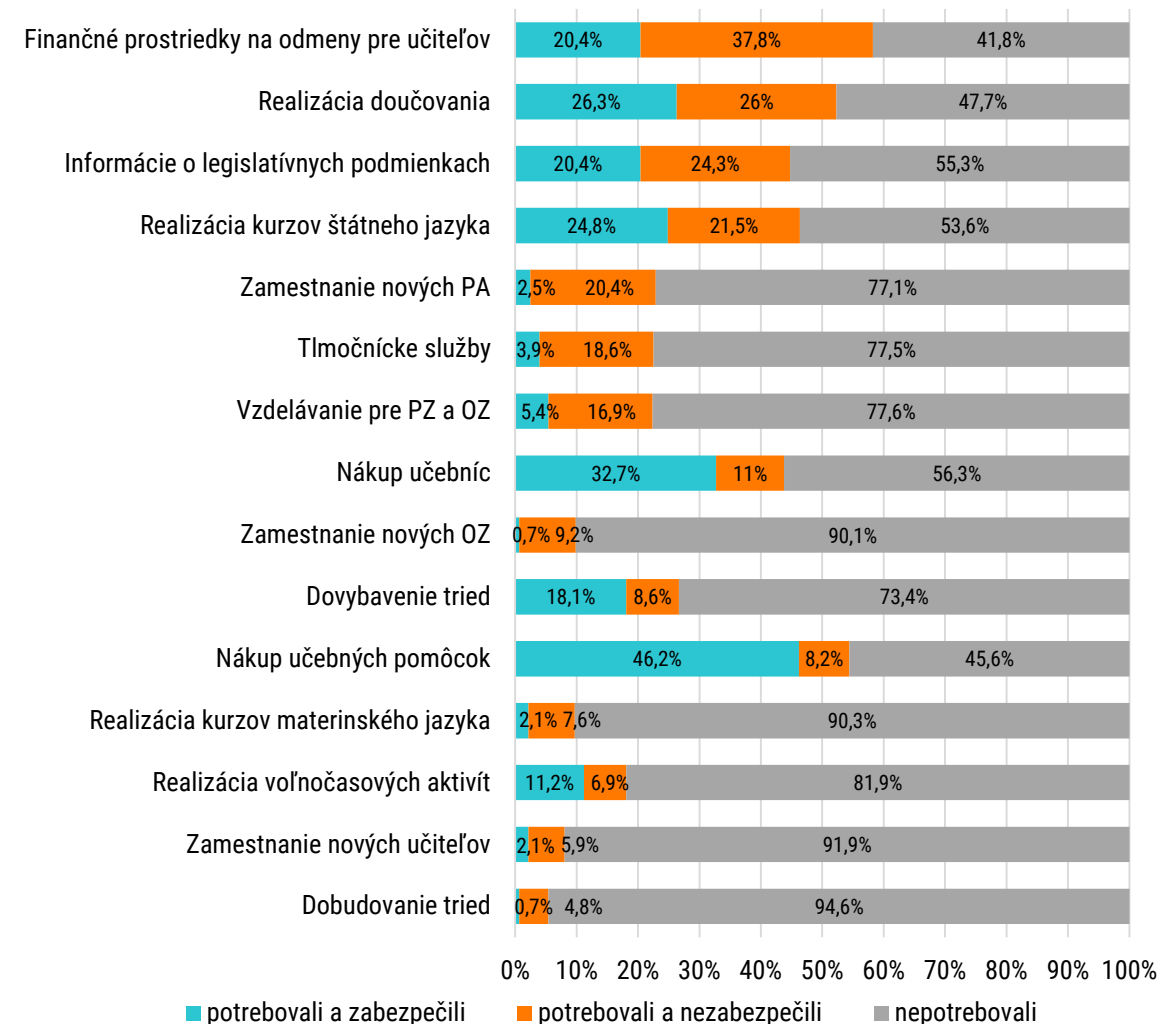
Dôležitým zistením dotazníkového prieskumu je, že zabezpečenie podpory pri vzdelávaní žiakov z Ukrajiny sa odlišovalo medzi školami podľa toho, koľko týchto detí školu navštevovalo. Školy s najvyšším počtom detí z Ukrajiny hodnotili podporu častejšie ako *nedostatočnú*. Celkovo hodnotila podporu ako nedostatočnú takmer polovica (44,1 %) takýchto škôl (podľa 41,2 % skôr nedostatočná a podľa 2,9 % úplne nedostatočná). Spomedzi škôl s najnižším počtom detí z Ukrajiny (1 až 5) však hodnotila poskytnutú podporu ako nedostatočnú len približne štvrtina (26,9 %, z toho 23,8 % skôr nedostatočná a 3,1 % úplne nedostatočná).

Rovnako sa školy s najvyšším počtom žiakov z Ukrajiny menej často vyjadrili, že na vzdelávanie žiakov z Ukrajiny zabezpečili všetko potrebné. Spomedzi škôl s najvyšším počtom detí z Ukrajiny to bolo 27,9 % škôl, zatiaľ čo spomedzi škôl s najnižším počtom detí z Ukrajiny až 43,3 %.

Na to, že podpora pre školy nebola dostatočná, poukazujú aj ďalšie zistenia plošného dotazníkového prieskumu. Riaditeľov sa školskí inšpektori najskôr pýtali, akú podporu v súvislosti so začleňovaním detí z Ukrajiny potrebovali. Následne ich požiadali, aby určili, akú podporu sa im aj reálne podarilo zabezpečiť.

Ukázalo sa, že značnej časti škôl sa nedarilo zabezpečiť podporu v rôznych oblastiach. Najväčšej časti škôl, viac ako tretine (37,8 %), sa nepodarilo zabezpečiť finančné prostriedky na odmeny pre učiteľov, a to napriek tomu, že takýto typ podpory potrebovali. Ďalej približne štvrtina škôl potrebovala, no nezískala informácie o legislatívnych podmienkach začleňovania (24,3 %) a približne rovnaká časť nedokázala realizovať pre žiakov z Ukrajiny doučovanie, hoci to potrebovali (26 %). Zhruba pätina škôl potrebovala a nedokázala zabezpečiť kurzy štátneho jazyka (21,5 %), zamestnať nových pedagogických asistentov (20,4 %) alebo zabezpečiť tlmočnicke služby (18,6 %).

GRAF 154 Potreby škôl pri začleňovaní žiakov z Ukrajiny (% riaditeľov)

V riadených rozhovoroch vo vybraných školách sa ŠŠI špecificky zamerala na to, **akú podporu poskytovali školám takzvaní regionálni koordinátori pôsobiaci v rámci projektu Podpora odídenčov z Ukrajiny vo vzdelávaní**, ktorý realizuje Národný inštitút vzdelávania a mládeže. Celkovo 14 regionálnych koordinátorov predstavuje zo strany štátu dosiaľ jedinú systémovú personálnu podporu, ktorá je školám pri začleňovaní detí z Ukrajiny k dispozícii. Ich úlohou je poskytovanie asistencie školám pri zaraďovaní detí a žiakov, komunikácia a pomoc s uznaním dokladov pre pedagogických a odborných zamestnancov, ako aj metodická podpora a poradenstvo pre školy². Súčasťou ich pôsobenia je aj sprostredkovanie tlmočenia alebo psychologických služieb v ukrajinskom jazyku.

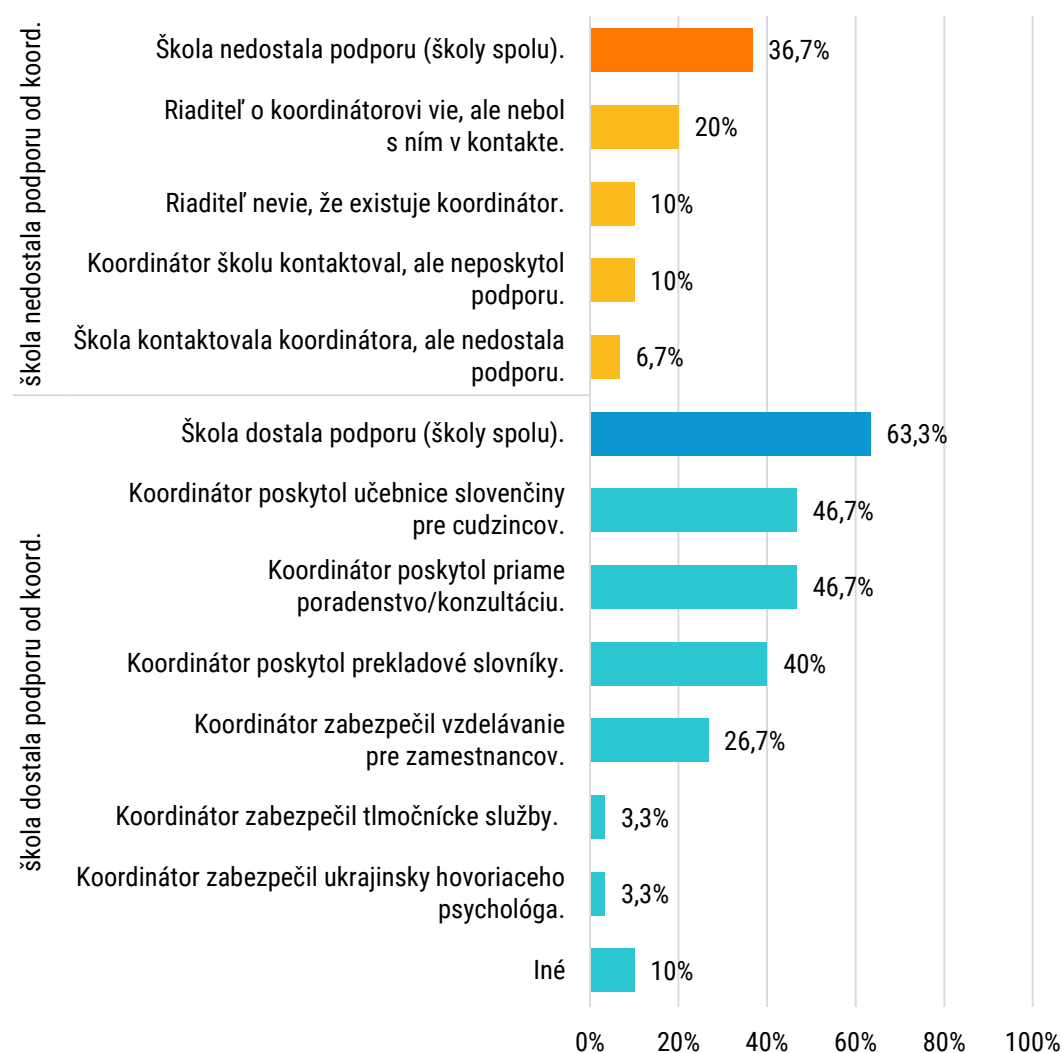
Školskí inšpektori zisťovali u riaditeľov v riadených rozhovoroch, či boli s koordinátorom v kontakte a prípadne akú podporu ich škole táto osoba poskytla. **Takmer dve tretiny navštívených škôl (63,3 %) podporu zo strany regionálneho koordinátora dostali.** Takmer polovici všetkých navštívených škôl (46,7 %) poskytol koordinátor učebnice slovenčiny ako cudzieho jazyka a rovnakej časti (46,7 %) priame poradenstvo alebo konzultácie. Okrem toho dostali školy od týchto osôb prekladové slovníky (40 %) a v necelej štvrtine všetkých navštívených škôl zabezpečili koordinátori aj vzdelávanie pre zamestnancov (26,7 %). Tlmočnicke služby alebo psychologickú podporu v ukrajinskom jazyku dostala jedna škola (3,3 %).

Viac ako tretina škôl podporu od regionálneho koordinátora nedostala (36,7 %). V troch školách riaditelia nevedeli o existencii koordinátorov (10 %). V pätine zo všetkých navštívených škôl riaditelia o regionálnych koordinátoroch vedeli (20 %), no do času konania riadeného rozhovoru s nimi neboli

² Viac informácií o projekte tu: <https://nivam.sk/podpora-cudzincov/>

v kontakte. Časť riaditeľov uviedla (10 %), že koordinátor školu kontaktoval, ale do času konania rozhovoru jej neposkytol podporu a ďalšia časť riaditeľov (6,7 %) kontaktovala koordinátora, no zatiaľ od neho nedostala podporu.

GRAF 155 Podpora od koordinátora NIVAM (% riaditeľov)

JAZYKOVÁ PODPORA

Kľúčovým nástrojom podpory detí a mladých ľudí s cudzineckým pôvodom je pomoc pri prekonávaní jazykovej bariéry. Bez dostatočnej znalosti štátneho či vyučovacieho jazyka nemajú tieto deti a mladí ľudia plnohodnotný prístup k vzdelávaniu a zároveň pre nich môže byť náročné nadväzovať vzťahy s rovesníkmi z prijímajúcej krajiny. V T1 sa preto zisťovalo, aké aktivity realizovali školy na to, aby si žiaci dokázali osvojiť slovenský jazyk. Zároveň boli zadané otázky triednym učiteľom, aké nástroje používali v rámci výučby, aby jazykovú bariéru zmiernili. Okrem toho sa prostredníctvom hodnotenia učiteľov orientačne zisťovala úroveň ovládania slovenského jazyka žiakov z Ukrajiny.

JAZYKOVÁ ÚROVEŇ ŽIAKOV Z UKRAJINY

Tematická inšpekcia neumožňovala objektívne vyhodnotiť úroveň slovenčiny žiakov z Ukrajiny (napríklad prostredníctvom štandardizovaných testov). Aspoň orientačnú informáciu však poskytujú riadené rozhovory s triednymi učiteľmi, ktorých školskí inšpektori požiadali, aby zhodnotili jazykovú úroveň žiakov z Ukrajiny.

Výsledky ukázali, že jazyková úroveň sa medzi deťmi z Ukrajiny do veľkej miery líšila, no v prípade väčšiny žiakov zrejme nedosahovala úroveň, ktorá by im umožnila plnohodnotne sa zapájať do vzdelávania.

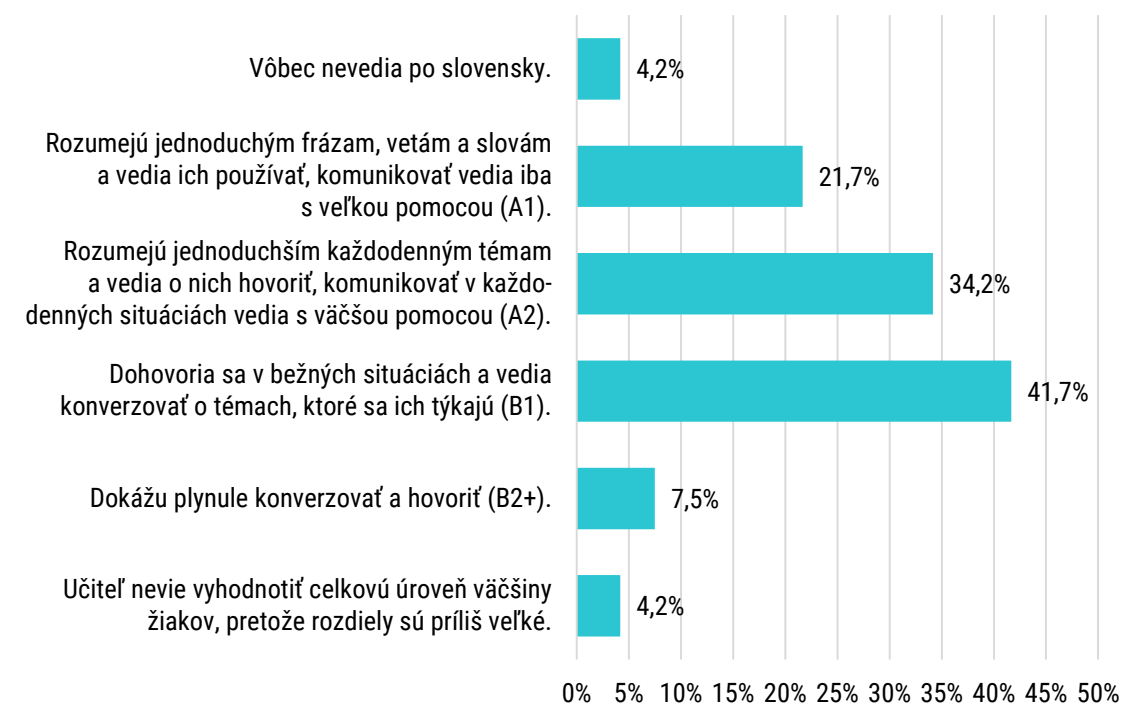
Až tri štvrtiny učiteľov uviedli (75,6 %), že jazyková úroveň sa medzi žiakmi z Ukrajiny líšila. Na rovnakej úrovni ovládali títo žiaci slovenčinu len podľa 17,6 % učiteľov. Výučba v takomto jazykovo heterogénnom prostredí mohla pre učiteľov znamenať ešte vyššie pracovné nároky.

Triednych učiteľov tiež školskí inšpektori požiadali, aby ohodnotili úroveň slovenčiny väčšiny žiakov z Ukrajiny v ich triede. Viac ako polovica učiteľov zhodnotila (57,2 %), že v oblasti komunikácie a konverzácie spadajú väčšina ich žiakov z Ukrajiny do najnižších úrovní (A1 a A2). Podľa viac ako pätiny vyučujúcich (22,2 %) väčšina týchto detí rozumela jednoduchým frázam, vetám a slovám a vedeli ich používať, no komunikovať dokázali iba s veľkou pomocou (A1). Približne tretina učiteľov (35 %) uviedla, že väčšina detí rozumela jednoduchším každodenným témam a vedela o nich hovoriť, no komunikovať v každodenných situáciách vedela iba s väčšou pomocou (A2).

Nezanedbateľná časť vyučujúcich však hodnotila (42,7 %), že väčšina žiakov z Ukrajiny sa dohovoria v bežných situáciách a vedela konverzovať o témach, ktoré sa ich týkajú. To približne zodpovedá jazykovej úrovni B1.

Plynule konverzovať a hovoriť (B2) dokázala väčšina žiakov len podľa 7,7 % vyučujúcich. O tom, že by väčšina žiakov vôbec nevedela po slovensky, informovalo len 4,3 % učiteľov.

GRAF 156 Hodnotenie úrovne slovenčiny väčšiny žiakov z Ukrajiny v triede (% učiteľov)

VÝUČBA SLOVENČINY A ĎALŠIE AKTIVITY NA PODPORU OSVOJENIA SI SLOVENSKÉHO JAZYKA

Hlavným nástrojom na odstránenie jazykovej bariéry je bezpochyby výučba slovenčiny ako cudzieho jazyka. Tú mohli školy realizovať predovšetkým prostredníctvom kurzov štátneho jazyka pre deti cudzincov, ktoré financoval štát, prípadne mohli na výučbu slovenčiny využiť aj iné nástroje (napríklad záujmové útvary, doučovanie). Dotazníkový prieskum bol zameraný špecificky na organizáciu kurzov štátneho jazyka. Riadené rozhovory medzi riaditeľmi zisťovali aj to, či prípadne zabezpečovali výučbu slovenčiny inými prostriedkami.

Z dotazníka vyplynulo, že v školskom roku 2021/2022 kurzy štátneho jazyka organizovala viac ako polovica škôl (54,3 %), ktoré mali žiakov z Ukrajiny. V školskom roku 2022/2023 to však už bola menej ako tretina škôl (31,4 %).

V menšej miere tieto kurzy organizovali školy, ktoré mali najmenej žiakov z Ukrajiny (1 – 5). V minulom roku to bolo 41 % a v tomto roku 22 % škôl s najnižším zastúpením žiakov z Ukrajiny.

Spomedzi vybraných 30 škôl, v ktorých bol realizovaný dodatočný zber údajov, realizovala kurzy štátneho jazyka viac ako polovica (51,7 %). Ešte väčšia časť riaditeľov však informovala o tom (58,6 %), že **výučbu slovenčiny v škole zabezpečovala (aj) iným spôsobom, a to vo forme doučovania alebo krúžkovej činnosti**. Viac ako tretina zúčastnených osôb v riaditeľských rozhovoroch medzi nástrojmi podpory uvádzala aj **socializačné aktivity**, akými sú účasť na kultúrnych, triednických a školských podujatiach, výletoch, v školskom klube detí a podobne (37,9 %). Len dve školy uviedli, že na podporu osvojenia si slovenčiny nerealizovali žiadne aktivity.

GRAF 157 Realizácia aktivít na osvojenie slovenčiny (% riaditeľov)

Tieto zistenia naznačujú, že časť škôl zrejme organizovala výučbu slovenského jazyka inak ako prostredníctvom kurzov štátneho jazyka, ktoré financovalo ministerstvo školstva. Jedným z dôvodov mohli byť ťažkosti spojené s organizáciou kurzov, ktoré sú zmapované v dotazníkovom prieskume.

GRAF 158 Problémy škôl pri realizácii kurzov štátneho jazyka (% riaditeľov)

Ukázalo sa, že žiadne problémy pri organizácii kurzov štátneho jazyka nezaznamenala približne tretina škôl (34,6 %). Približne rovnaká časť škôl však mala problémy s nedostatkom učebných materiálov, napríklad s učebnicami (32,5 %). Viac ako štvrtina škôl mala problémy s tým, že kurzy sa realizovali v popoludňajších hodinách (26,7 %) a pätina škôl zápasila s nezaujmom žiakov a ich rodičov (19,4 %).

ÚČASŤ NA AKTIVITÁCH

Z plošného dotazníka vyplynulo, že ak školy jazykový kurz organizovali, **zväčša sa na ňom zúčastnili všetci alebo takmer všetci žiaci z Ukrajiny (70,2 %)**. V prípade pätiny škôl (22 %) to bola väčšina žiakov z Ukrajiny. Len minimum škôl uviedlo, že kurzy štátneho jazyka navštevovala približne polovica žiakov (4,7 % škôl), menšia časť žiakov (2,1 % škôl) alebo takmer nikto (1 % škôl).

Trochu odlišný obraz ukázali riadené rozhovory s riaditeľmi vybraných škôl. Z nich vyplynulo, že **len na tretine škôl (35,7 %) sa na jazykových aktivitách zúčastnili všetci žiaci**. Podľa približne polovice riaditeľov sa kurzov nezúčastňovali všetky deti preto (53,3 %), že o ne nemali záujem a podľa viac ako štvrtiny nie všetky deti kurz potrebovali (28,6 %).

NÁSTROJE NA PREKONÁVANIE JAZYKOVEJ BARIÉRY POČAS VYUČOVANIA

Okrem výučby slovenského jazyka je potrebné pre žiakov zabezpečiť podporu pri zmiernení jazykovej bariéry počas výučby. Ako ukazujú aj výsledky rozhovorov s učiteľmi, deti z Ukrajiny zrejme neovládali slovenčinu na takej úrovni, aby sa dokázali plnohodnotne zapájať do vyučovacieho procesu a mohli si osvojovať učivo napríklad aj v predmetoch s náročnejšou odbornou terminológiou. Podpora s prekonávaním jazykovej bariéry môže zahŕňať napríklad dvojazyčné učebné materiály, tlmočenie.

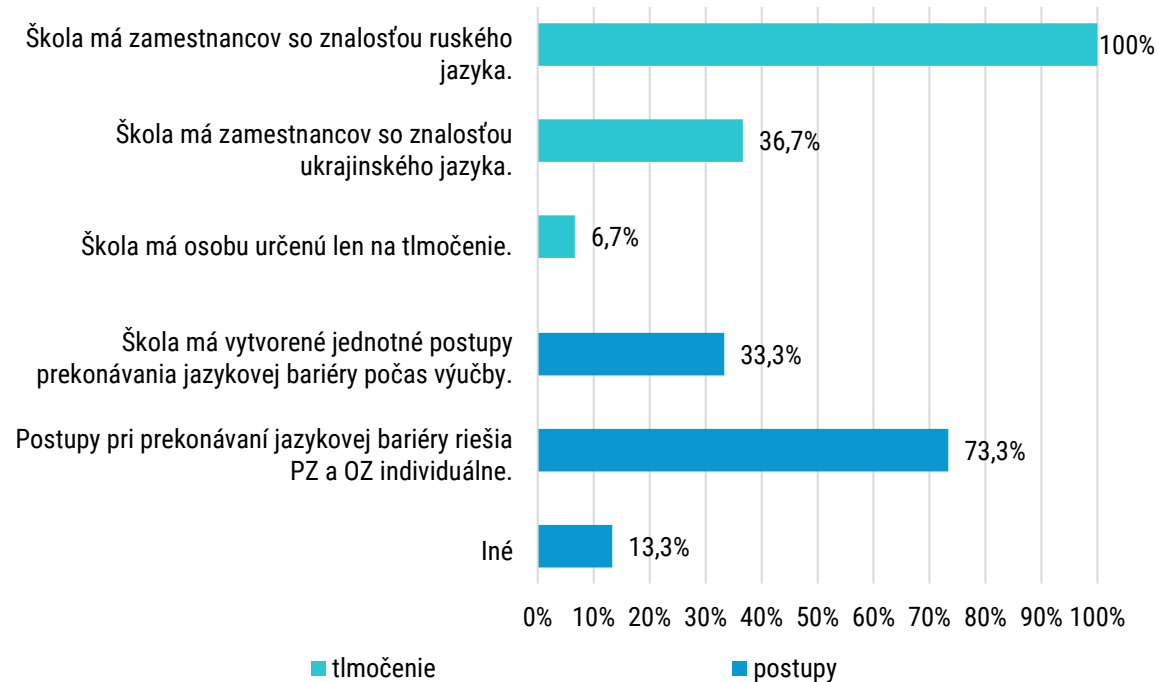
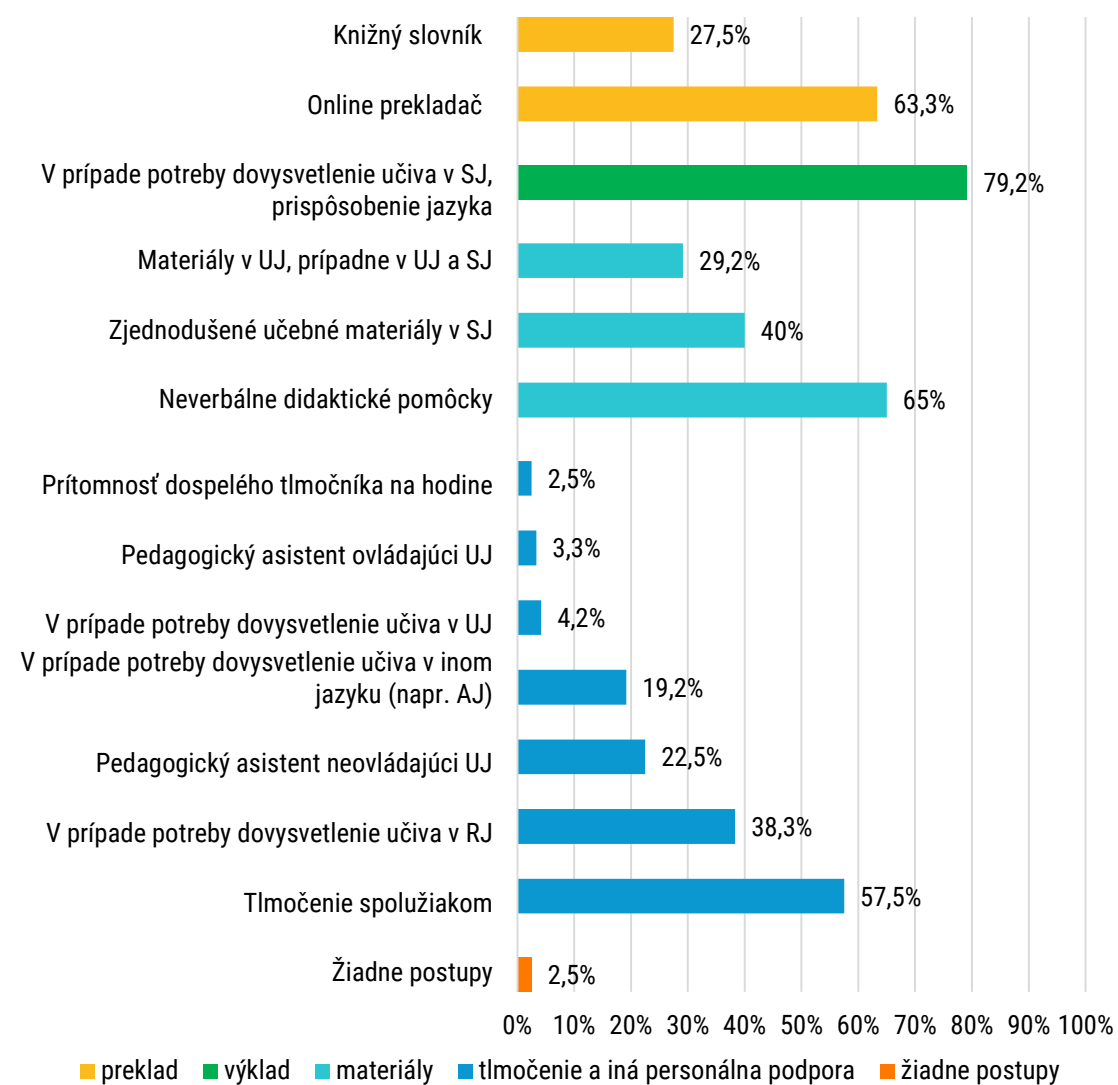
V rámci riadených rozhovorov v navštívených školách preto školskí inšpektori medzi riaditeľmi zisťovali, či škola disponovala nejakými nástrojmi na prekonávanie jazykovej bariéry. Medzi triednymi učiteľmi zase zisťovali, aké konkrétne stratégie využívali na svojich hodinách.

Výsledky naznačili, že pri prekonávaní jazykovej bariéry si museli učitelia najčastejšie pomôcť sami. **Takmer tri štvrtiny riaditeľov uviedli (73,3 %), že prekonávanie jazykovej bariéry riešili pedagogickí a odborní zamestnanci individuálne**. Jednotné postupy alebo odporúčania na to, ako majú učitelia prekonávať jazykovú bariéru, mala vytvorené tretina navštívených škôl (33,3 %).

Hoci značná časť riaditeľov informovala, že na škole pôsobila osoba so znalosťou ukrajinského (36,7 %) alebo ruského jazyka (100 %), osoby určené výlučne na tlmočenie mali len v dvoch školách (6,7 %). V ostatných prípadoch riaditelia informovali, že išlo o pedagogických, odborných aj nepedagogických zamestnancov. Aj keď riaditelia na doplňujúce otázky obyčajne odpovedali, že tieto osoby sú k dispozícii všetkým žiakom a počas celého vyučovania, pre iné pracovné povinnosti možno zrejme len ťažko predpokladať, že by dokázali napríklad tlmočiť počas vyučovacích hodín iných vyučujúcich.

Na nedostatky využívaných nástrojov na prekonávanie jazykovej bariéry upozornili aj riadené rozhovory s učiteľmi. Ukázalo sa, že **rolu tlmočníkov na seba najčastejšie brali iní žiaci z Ukrajiny (57,5 %)**. Takýto postup prináša viaceré riziká. Preklad nemusí byť presný, pre tlmočiacich žiakov môže ísť o záťaž, ktorá je na úkor ich vlastného učenia sa, a nie vo všetkých situáciách je možné alebo vhodné, aby tlmočil žiak.

Len minimum učiteľov sa pri prekonávaní jazykovej bariéry mohlo oprieť o podporu kolegov ovládajúcich ukrajinský jazyk, či už išlo o pedagogického asistenta (3,3 %) alebo tlmočníka (2,5 %). Viac ako pätina učiteľov mala k dispozícii pedagogického asistenta, ktorý neovládal ukrajínčinu (22,5 %).

GRAF 159 Nástroje na prekonávanie jazykovej bariéry (% riaditeľov)**GRAF 160** Postupy alebo nástroje na prekonávanie jazykovej bariéry (% učiteľov)

Ruštinu v prípade potreby na dovysvetlenie učiva využila viac ako tretina triednych učiteľov (38,3 %). V inom pomocnom jazyku, ako napríklad v angličtine, učivo vysvetlila necelá pätina učiteľov (19,2 %). Ukrajčinu dokázala použiť len veľmi malá časť učiteľov (4,2 %).

Najčastejším nástrojom pri prekonávaní jazykovej bariéry počas výučby bolo prispôsobovanie slovenského výkladu (79,2 %). Značná časť vyučujúcich využívala aj upravené učebné materiály – neverbálne didaktické pomôcky (65 %), zjednodušené učebné materiály v slovenskom jazyku (40 %) či materiály v ukrajčině alebo ukrajinsko-slovenské (29,2 %). Žiaci tiež mohli počas výučby využívať online prekladače (63,3 %) alebo knižné slovníky (27,5 %).

PODPORA V OBLASTI UČENIA SA

Žiaci z Ukrajiny tvoria skupinu, ktorá má špecifické vzdelávacie potreby. Nielenže neovládajú vyučovací jazyk, ale **vzhľadom na to, že sa vzdelávali v inom vzdelávacom systéme a podľa odlišného vzdelávacieho programu, majú aj rozdielnu úroveň vedomostí a zručností. Na prekonanie rozdielov vo vedomostiach a zručnostiach je preto potrebná podpora.** Tematická inšpekcia bola zameraná na to, aké nástroje školy v tejto oblasti využívali.

Na poskytovanie podpory v oblasti učenia sa ŠŠI v spolupráci s *Centrom vzdelávacích analýz* zamerala v dotazníkovom prieskume medzi riaditeľmi, v riadených rozhovoroch s riaditeľmi a učiteľmi vo vybraných školách a na podporu počas vyučovania sa pýtala aj samotných žiakov. Sledovala úpravu učebného plánu a vzdelávacieho obsahu, realizáciu dodatočnej podpory vo forme doučovania, ako aj prístup vyučujúcich k žiakom počas vyučovacích hodín.

DOUČOVANIE A ÚPRAVA UČEBNÉHO PLÁNU A VZDELÁVACIEHO OBSAHU

Tematická inšpekcia ukázala, že doučovanie či úpravy učebného plánu a vzdelávacieho obsahu realizovali školy skôr v menšej miere.

Dotazníkový prieskum ukázal, že medzi pomerne často využívané nástroje podpory v oblasti učenia sa patrilo predovšetkým doučovanie. To realizovali takmer dve tretiny škôl so žiakmi z Ukrajiny (60,9 %). Zväčša však zrejme nešlo o opatrenie, ktoré bolo špecificky určené pre týchto žiakov.

Takmer dve tretiny týchto škôl realizovali doučovanie pre slovenských aj ukrajinských žiakov (62,4 %). Takmer štvrtina škôl uskutočňovala doučovanie výhradne pre žiakov z Ukrajiny (23,5 %) a 14,1 % výhradne pre vybraných žiakov z Ukrajiny (napríklad tých, čo zaostávajú v učive).

Zároveň sa na doučovaní podľa týchto údajov často nezúčastňovali všetci žiaci z Ukrajiny. Väčšina alebo všetci žiaci z Ukrajiny sa zúčastňovali doučovania na viac ako polovici škôl, ktoré doučovanie realizovali (v 32,2 % škôl sa na doučovaní zúčastňovali všetci žiaci z Ukrajiny, v 24,6 % väčšina). Viac ako desatina škôl uviedla, že na doučovaní sa zúčastňovala približne polovica žiakov z Ukrajiny (11,9 %) a **podľa viac ako štvrtiny škôl to bola menšia časť žiakov (28,1 %)**. Len minimum škôl uviedlo, že na doučovaní sa nezúčastňoval takmer nikto (3,2 %).

Údaje vyzbierané vo vybraných školách poukázali na to, že v týchto školách sa doučovanie realizovalo ešte v nižšej miere. Len približne štvrtina riaditeľov uviedla, že žiaci z Ukrajiny majú navyše doučovanie vo vybraných predmetoch (24,1 %). Vo väčšine prípadov išlo o doučovanie zo slovenského jazyka a literatúry. Niektoré školy realizovali doučovanie v predmetoch podľa potreby žiakov. Vyskytlo sa aj doučovanie z prvouky.

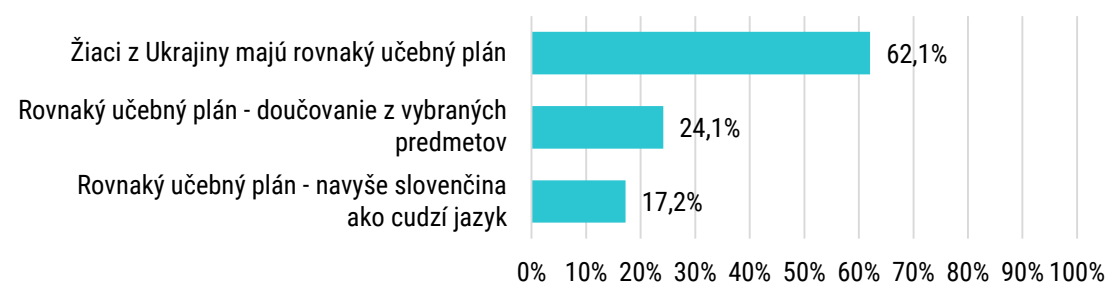
Dotazníkové zisťovanie medzi žiakmi z Ukrajiny na vybraných školách zase ukázalo, že približne polovica z nich sa nikdy nestretla s tým, aby im učiteľ vysvetlil učivo na doučovaní, ak niečomu nerozumeli na vyučovacej hodine (50,5 %). Pravidelné doučovanie (každý alebo takmer každý deň) absolvovala približne pätina týchto žiakov (19,7 %).

Výrazne menej využívaným nástrojom bola úprava učebného plánu. Z výsledkov dotazníkového prieskumu vyplynulo, že na väčšine škôl nemali žiaci z Ukrajiny upravený učebný plán (86,2 %).

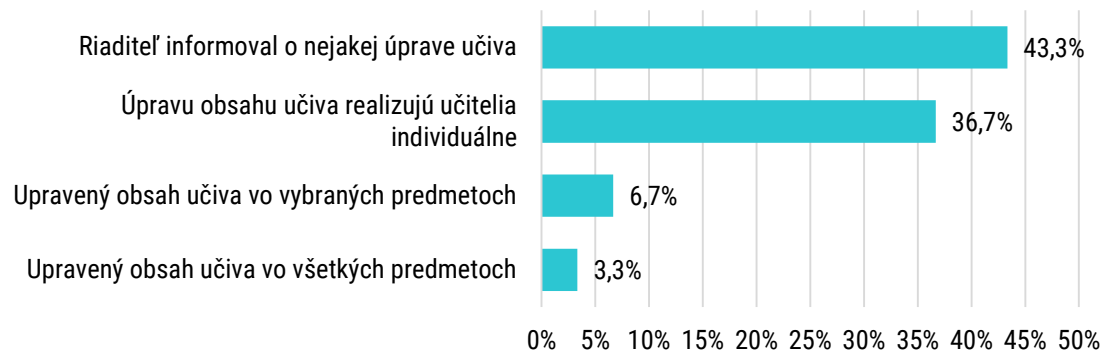
Vo väčšej miere pritom mali učebný plán upravený školy s nižším počtom týchto žiakov. Zatiaľ čo spomedzi škôl s najnižším počtom žiakov z Ukrajiny (1 až 5) malo upravený učebný plán 14 %, v prípade škôl s 20 a viac týmito žiakmi to bolo len 4,6 %. Dôvodom mohlo byť, že vyšší počet detí z Ukrajiny kládol zvýšené nároky na priestorové aj personálne kapacity škôl, v dôsledku čoho bolo pre tieto školy náročnejšie upravovať učebný plán.

Relatívne nízku mieru úpravy učebného plánu potvrdili aj riadené rozhovory s riaditeľmi vybraných škôl. Rovnaký učebný plán mali žiaci na takmer dvoch tretinách škôl (62,1 %). Na necelú pätinu škôl informovali riaditelia o tom (17,2 %), že žiaci z Ukrajiny mali rovnaký učebný plán, no navyše mali výučbu slovenčiny ako cudzieho jazyka, a ako je uvedené aj vyššie, na necelú štvrtinu mali navyše doučovanie (24,1 %).

GRAF 161 Úprava učebného plánu (% riaditeľov)

GRAF 162 Úprava obsahu učiva (% riaditeľov)

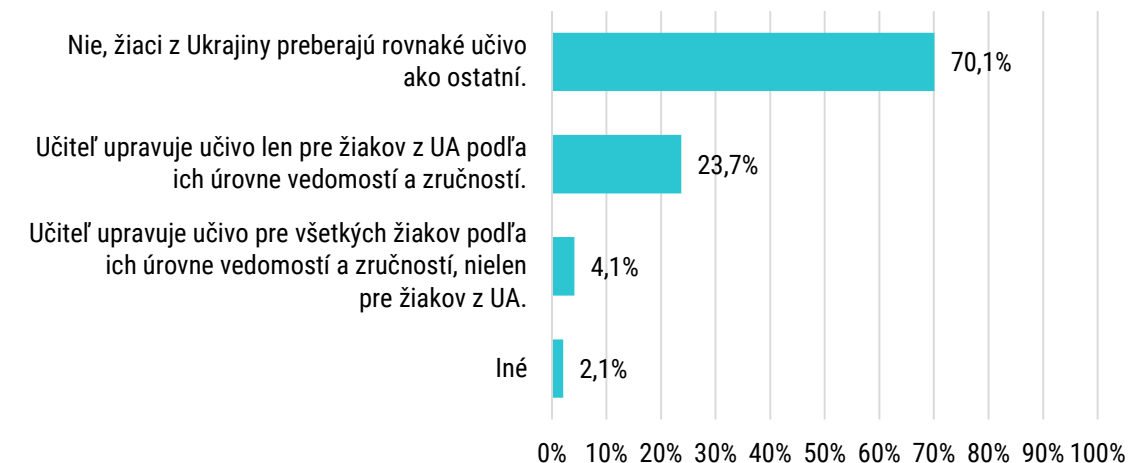

Riadené rozhovory boli detailnejšie zamerané aj na otázku úpravy učebného obsahu. O určitej úprave obsahu učiva informovali riaditelia na necelú polovicu škôl (43,3 %). Pritom za tieto úpravy najčastejšie zodpovedali jednotliví učitelia (36,7 % zo všetkých navštívených škôl, teda na 84,6 % škôl, ktoré o takejto úprave informovali). Len v dvoch navštívených školách mali žiaci z Ukrajiny upravený obsah vo vybraných predmetoch (6,7 %) a len v jednej z navštívených škôl vo všetkých predmetoch (3,3 %).

Podrobnejšie informácie o tom, akým spôsobom k úprave učiva pristupovali učitelia, ponúkajú výsledky riadených rozhovorov s touto skupinou. Tie naznačujú relatívne nízku mieru úpravy vzdelávania pre žiakov z Ukrajiny.

Viac ako dve tretiny triednych učiteľov uviedli (70,1 %), že žiaci z Ukrajiny preberali rovnaké učivo ako ostatní žiaci a len necelá štvrtina vyučujúcich upravovala učivo výlučne pre žiakov z Ukrajiny podľa ich úrovne vedomostí a zručností (23,7 %). Len minimum vyučujúcich uviedlo, že upravovali učivo pre všetkých žiakov podľa ich úrovne vedomostí a zručností, nielen pre žiakov z Ukrajiny (4,1 %). V rámci možností iní dvaja učitelia uviedli, že upravili len obsah slovenského jazyka a literatúry (2,1 %).

GRAF 163 Úprava obsahu učiva (% učiteľov)

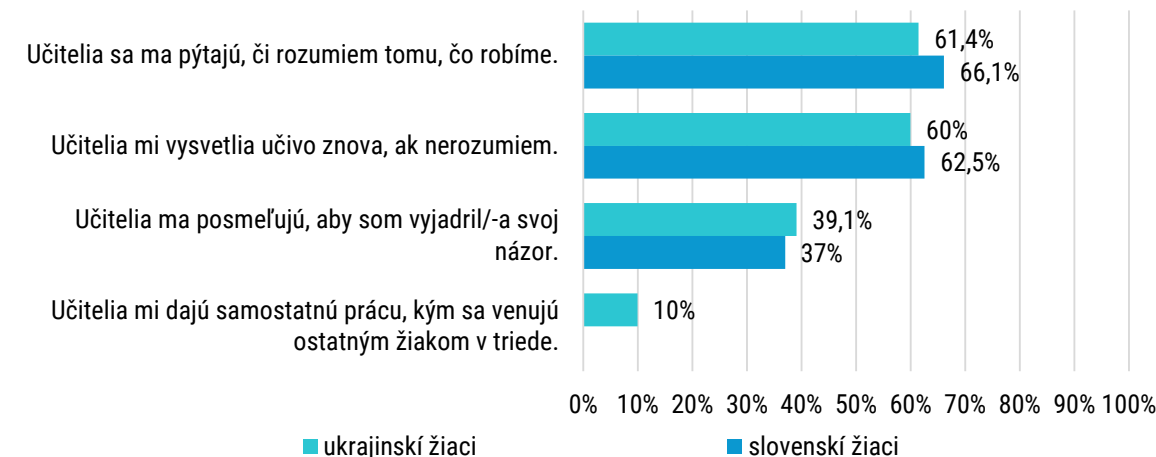

PODPORA ŽIAKOV Z UKRAJINY NA VYUČOVANÍ

Dôležitý zdroj informácií o tom, akú podporu dostávali počas vyučovania žiaci z Ukrajiny, poskytujú aj žiacke dotazníky. Z nich vyplynulo, že učitelia sa žiakom z Ukrajiny venovali približne v rovnakej miere ako ostatným žiakom. Viac ako polovica žiakov z Ukrajiny uviedla, že učitelia sa ich na každej alebo takmer každej hodine pýtali, či rozumejú tomu, čo robia (61,4 %; medzi ostatnými žiakmi to bolo 66,1 %) a že im učitelia vysvetlili učivo znova, ak nerozumeli (60 %; medzi ostatnými žiakmi to bolo 62,5 %). Výrazne menej žiakov sa stretlo s tým, že učitelia ich pravidelne posmeľovali, aby vyjadrili svoj názor (39,1 %; medzi ostatnými žiakmi to bolo 37 %).

Len každý desiaty žiak z Ukrajiny uviedol (10 %), že učitelia mu na každej alebo takmer každej hodine dali samostatnú prácu, kým sa venovali ostatným žiakom v triede (ostatným žiakom nebola zadaná táto otázka).

GRAF 164 Aktivity učiteľov na hodinách (% žiakov z Ukrajiny a spolužiakov)

Poznámka: Odpoveď na každej hodine alebo takmer na každej hodine

PODPORA V OBLASTI DUŠEVNÉHO ZDRAVIA

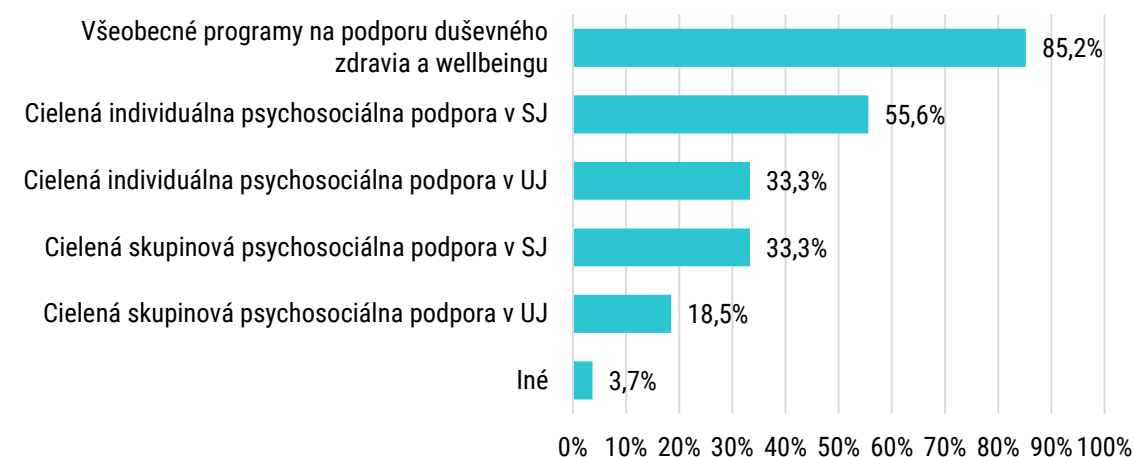
Ďalšou kľúčovou oblasťou je podpora duševného zdravia. Žiaci s migrantským pôvodom, zvlášť, pokiaľ prichádzajú z vojnových oblastí, sa mohli stretnúť s traumatizujúcimi udalosťami a v súvislosti s presídlením čelia zvýšenému stresu a záťažovým situáciám. Preto je dôležité, aby prijímajúce krajiny pre deti a mladých ľudí na úteku pred vojnou zabezpečili včasnú a kvalitnú psychologickú podporu. Ideálny priestor pre to poskytujú práve školy, ktoré navštevuje veľká časť týchto detí.

Podpore v oblasti duševného zdravia pre žiakov z Ukrajiny sa venovala ŠŠI v spolupráci s *Centrom vzdelávacích analýz* nielen v dotazníkovom prieskume, ale aj v riadených rozhovoroch vo vybraných školách. Ako je uvedené v kapitole venovanej potrebám škôl, zabezpečenie psychologickéj podpory pre žiakov z Ukrajiny považovala za potrebné značná časť zúčastnených osôb. V riadených rozhovoroch s riaditeľmi školskí inšpektori zisťovali aj to, či škola deťom žiakom z Ukrajiny takúto podporu poskytovala.

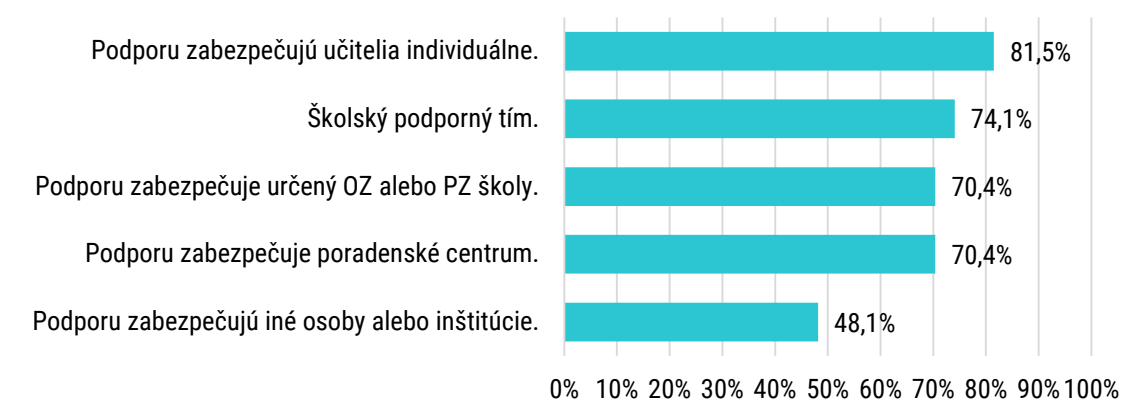
Výrazná väčšina riaditeľov uviedla (93,3 %), že ich škola deťom z Ukrajiny nejakú formu podpory v oblasti duševného zdravia poskytovala. Len dve školy takúto podporu neposkytovali (6,7 %).

Najčastejšie išlo o všeobecné programy na podporu duševného zdravia a wellbeingu, ktoré sa organizovali v rámci celej triedy alebo celej školy (85,2 %). Tieto programy zväčša neboli špecificky zamerané na deti s cudzineckým pôvodom a venovali sa napríklad podpore priaznivej klímy v triede, utužovaniu sociálnych vzťahov či kyberšikane. Môže byť teda otázne, do akej miery takéto programy dokázali naplniť špecifické potreby detí na úteku pred vojnou.

GRAF 165 Aktivity na podporu v oblasti psychického zdravia (% riaditeľov)

GRAF 166 Subjekty zabezpečujúce podporu v oblasti psychického zdravia (% riaditeľov)

Pokiaľ školy realizovali cieľnú psychologickú podporu, najčastejšie prebiehala v slovenskom jazyku. Individuálnu psychosociálnu podporu v slovenčine realizovala asi polovica navštívených škôl (55,6 %) a skupinovú tretina (33,3 %). V ukrajinskom jazyku zabezpečila pre žiakov z Ukrajiny individuálnu podporu tretina škôl (33,3 %) a skupinovú necelá pätina (18,5 %).

Podporu v oblasti duševného zdravia zabezpečovali najmä učitelia (81,5 % škôl), školské podporné tímy (74,1 %), centrum poradenstva a prevencie (70,4 %) či špeciálne určený zamestnanec školy (70,4 %). V prípade personálu školy išlo najčastejšie o školského psychológa, školského špeciálneho pedagóga, pedagogického asistenta a výchovného poradcu. V prípade niektorých škôl sa na podpore podieľal aj ďalší školský personál, ako napríklad kariérový poradca, sociálny pedagóg, triedny učiteľ, riaditeľ školy či koordinátor prevencie alebo koordinátor projektu *Škola podporujúca zdravie*.

Externé osoby či inštitúcie pomáhali pri zabezpečovaní psychosociálnej podpory len necelú polovicu navštívených škôl (48,1 %). Riaditelia špecifikovali, že išlo o ukrajinské psychologičky či viaceré neštátne organizácie (napríklad *Ukrainska Spilka, Človek v ohrození, Centrum inkluzívneho vzdelávania – Inklucentrum, Lepšie Vrábce, V.I.A.C. – Inštitút pre podporu a rozvoj mládeže*).

Do podpory sa zapojili aj verejné alebo štátne organizácie, ako napríklad kontaktné miesto pre cudzincov *Blue Dot COMIN, NIVAM*, ktorý zabezpečil pre žiakov z Ukrajiny dve ukrajinské psychologičky a jednu logopedičku z Ukrajiny, ďalej *CPP, regionálne centrum podpory učiteľov, Katolícka univerzita v Ružomberku* či polícia alebo *Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny*.

VZŤAHY MEDZI ŽIAKMI Z UKRAJINY A ICH SPOLUŽIAKMI

Napokon je kľúčovou oblasťou pre celkové úspešné začlenenie žiakov z Ukrajiny do vzdelávania oblasť socializácie. **Tematická inšpekcia bola špecificky zameraná na to, ako prebiehala adaptácia žiakov z Ukrajiny, aké vzťahy mali deti z Ukrajiny so svojimi spolužiakmi a aké aktivity realizovali školy na budovanie týchto vzťahov.**

Táto oblasť bola sledovaná prostredníctvom riadených rozhovorov so zamestnancami škôl a prostredníctvom žiackych dotazníkov. Zamerané boli pritom na obdobie adaptácie detí z Ukrajiny po príchode do školy (žiacke dotazníky), na kvalitu vzťahov medzi deťmi z Ukrajiny a ostatnými deťmi v škole (žiacke dotazníky a riadené rozhovory s riaditeľmi a triednymi učiteľmi) a školskí inšpektori zisťovali aj to, aké aktivity školy realizovali, aby podporovali dobré vzťahy v škole.

ADAPTÁCIA ŽIAKOV Z UKRAJINY A AKTIVITY NA PODPORU VZŤAHOV

V dotazníku určenom pre žiakov z Ukrajiny sa zisťovalo, či boli po nástupe do školy oboznámení so školským kolektívom a priestorom školy. V dotazníku určenom pre ich spolužiakov sa zisťovalo to, či ich na príchod detí z Ukrajiny učitelia pripravovali.

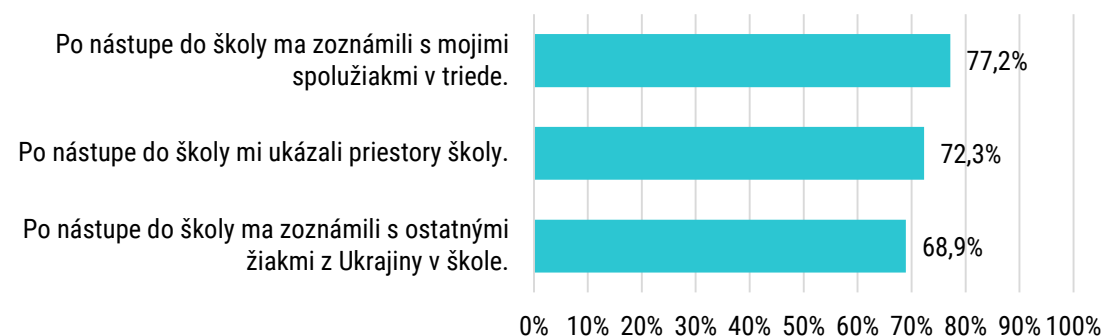
Výsledky ukázali, že väčšina detí z Ukrajiny dostala po nástupe do školy podporu pri oboznamovaní sa s novým prostredím. Viac ako tri štvrtiny uviedli, že po nástupe do školy ich zoznámili so spolužiakmi v triede (77,2 %). O čosi menej z nich bolo zoznámených aj s ostatnými žiakmi z Ukrajiny v škole (68,9 %). Priestory školy ukázali takmer trom štvrtinám žiakov z Ukrajiny (72,3 %).

Výsledky dotazníka medzi spolužiakmi detí z Ukrajiny zase ukázali, že školy na príchod detí z Ukrajiny zväčša pripravovali ostatných žiakov. Viac ako tri štvrtiny spolužiakov detí z Ukrajiny uviedli, že sa s vyučujúcimi rozprávali o tom, ako týmto žiakom pomôcť, aby si zvykli v ich triede (79,3 %). Dve tretiny sa o príchode žiakov z Ukrajiny rozprávali ešte pred ich príchodom (66,8 %) a len o niečo

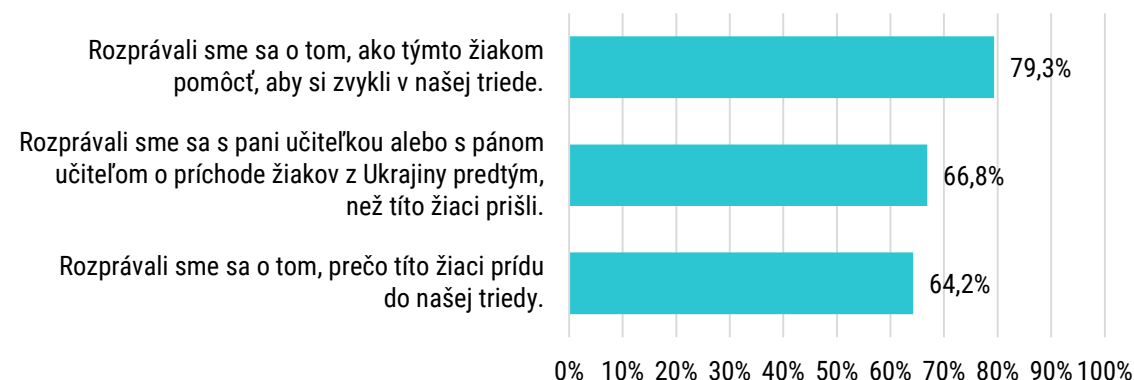
menej aj o tom, prečo títo žiaci prídu do triedy (64,2 %). Výsledky ale zároveň hovoria o tom, že tu bola nezanedbateľná skupina žiakov, ktorá sa o príchode nových spolužiakov nerozprávala.

Riadené rozhovory s riaditeľmi a triednymi učiteľmi sa komplexnejšie zamerali na to, aké aktivity školy realizovali na podporu budovania vzťahov v škole po príchode detí z iného kultúrneho aj jazykového prostredia. Riaditeľov sa pýtali školskí inšpektori na celoškolské programy či aktivity, zatiaľ čo medzi vyučujúcimi zisťovali, aké aktivity realizovali v triedach, kde pôsobili ako triedni učitelia.

GRAF 167 Oboznámenie sa s novým prostredím v škole (% žiakov z Ukrajiny)

GRAF 168 Príprava na príchod žiakov z Ukrajiny (% spolužiakov žiakov z Ukrajiny)

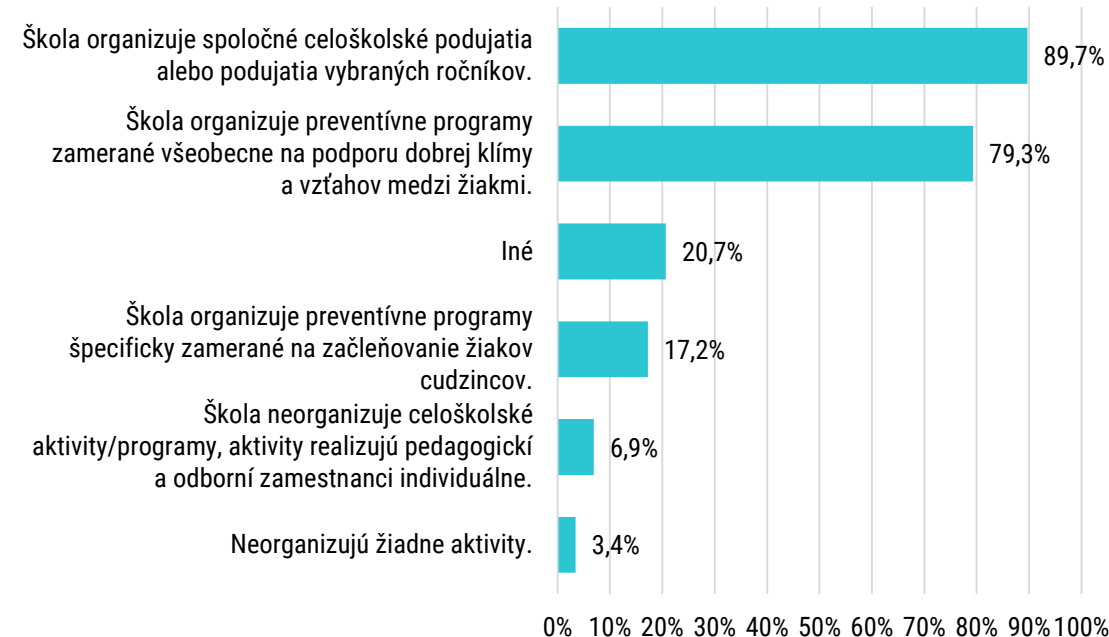
Väčšina riaditeľov aj učiteľov uviedla, že realizovali aktivity na podporu budovania vzťahov a utvárania pozitívnej klímy v škole. No len v malej časti škôl sa realizovali aj programy, ktoré boli špecificky zamerané na začleňovanie detí z cudziny. Ako vyplynulo z riaditeľských rozhovorov, takéto preventívne programy realizovala len necelá pätina zúčastnených škôl (17,2 %). Zabezpečovali ich pritom zamestnanci školy, polícia, neziskové organizácie či poradenské zariadenie.

Veľká časť škôl realizovala preventívne programy, ktoré boli zamerané všeobecne na podporu dobrej klímy a vzťahov (79,3 %), teda neboli špecificky zamerané na začlenenie detí z cudziny. Takmer každá škola okrem toho ako nástroj sociálneho začlenenia detí uviedla štandardné školské podujatia (89,7 %). Medzi inými možnosťami sa objavili napríklad **letné tábory pre žiakov z Ukrajiny, brigády s účasťou rodičov z Ukrajiny** či **spolupráca so ZUŠ**.

O aktivitách na podporu vzťahov v škole informovali aj triedni učitelia. Väčšina realizovala tieto aktivity na vyučovacích hodinách (62,5 %) alebo triednických hodinách (61,7 %). Prostredníctvom spoločných aktivít po vyučovaní realizovala takéto aktivity menej ako polovica učiteľov (41,7 %) a prostredníctvom ranných kruhov len necelá tretina (30,8 %).

Okrem toho niektorí učitelia uviedli, že s deťmi realizovali **aktivity mimo vyučovania** (ekurzie, výlety) a že žiaci z Ukrajiny sa **zúčastňovali školského klubu detí, vystúpení** (besiedka, vianočný program) či **socializačných aktivít v rámci triedy** (večierky, rozdávanie darčiekov pri rozličných príležitostiach). Niektoré zúčastnené osoby informovali aj o **aktivitách so školskou psychologičkou**.

GRAF 169 Celoškolské aktivity na podporu vytvárania dobrých vzťahov medzi žiakmi z Ukrajiny a ostatnými žiakmi (% riaditeľov)

Tieto výsledky naznačujú, že školy po príchode detí z Ukrajiny zrejme najčastejšie pokračovali v socializačných a iných aktivitách na podporu vzťahov a neprispôbovali ich špecificky na novovzniknutú situáciu. Vzhľadom na obmedzené nástroje na prekonávanie jazykovej bariéry môže byť otázne, do akej miery boli tieto aktivity zrozumiteľné a účinné aj pre deti z Ukrajiny, ako aj to, či tieto programy dokázali reagovať na prípadné špecifické potreby detí utekajúcich pred vojnou.

VZŤAHY MEDZI ŽIAKMI Z UKRAJINY A OSTATNÝMI ŽIAKMI

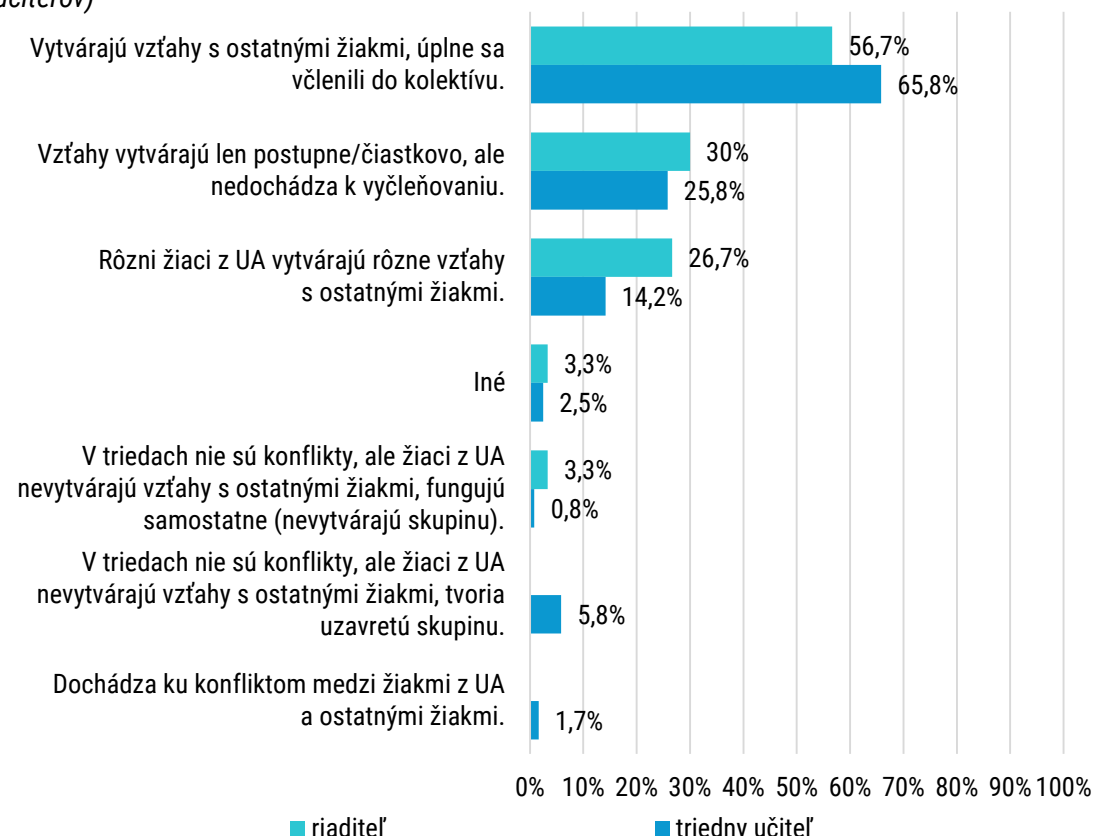
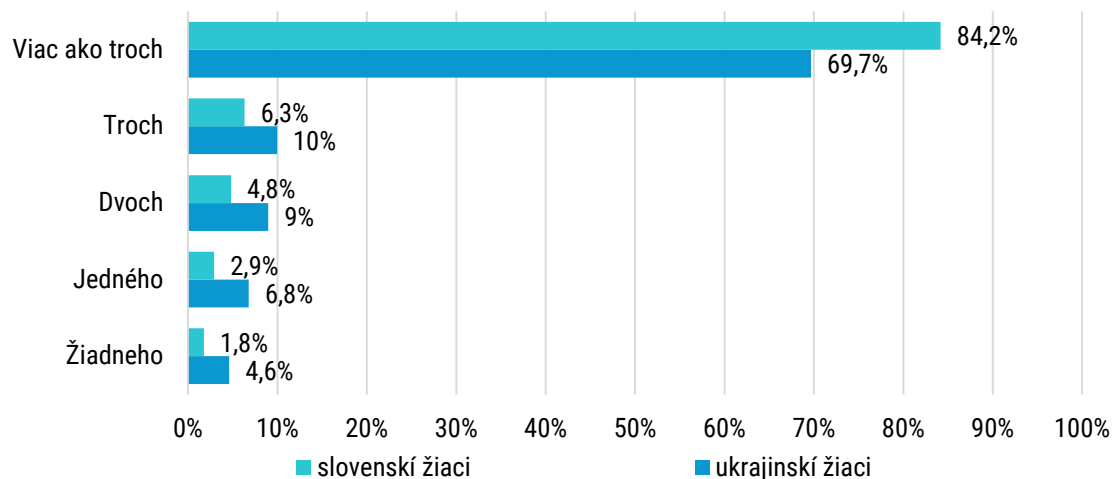
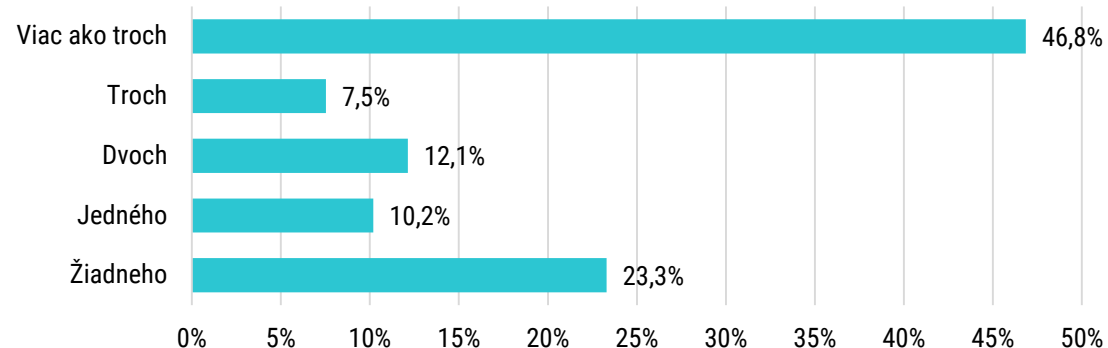
Podľa hodnotenia väčšiny riaditeľov (56,7 %) aj učiteľov (65,8 %) vytvárali žiaci z Ukrajiny vzťahy s ostatnými žiakmi a úplne sa včlenili do kolektívu. Prípadne sa podľa časti riaditeľov (30 %) aj učiteľov (25,8 %) začleňovali len postupne, avšak k ich vyčleňovaniu nedochádzalo.

O tom, že žiaci z Ukrajiny nevytvárali vzťahy s ostatnými deťmi, utvárali uzavretú skupinu alebo že by v triedach dochádzalo ku konfliktom medzi žiakmi z Ukrajiny a ostatnými žiakmi, informovala len minimálna časť zúčastnených osôb. Viaceré však informovali, že kvalita vzťahov detí z Ukrajiny s ostatnými deťmi bola rôznorodá (26,7 % riaditeľov a 14,2 % učiteľov).

Výsledky žiackych dotazníkov síce tiež neukazujú závažné či rozsiahle ťažkosti pri sociálnom začleňovaní detí z Ukrajiny, no čiastočne naznačujú, že medzi deťmi z Ukrajiny a ich spolužiakmi môžu v niektorých prípadoch chýbať častejšie či intenzívnejšie kontakty.

Takmer všetky deti z Ukrajiny mali v škole aspoň jedného kamaráta (95,4 %). Celkový podiel detí z Ukrajiny bez kamaráta bol teda nízky (4,6 %), no viac ako dvojnásobný ako v prípade ich spolužiakov (1,8 %). Deti z Ukrajiny mali tiež v škole o čosi menej kamarátov než ich spolužiaci. O viac ako troch kamarátoch informovalo 69,7 % detí z Ukrajiny a až 84,2 % ich spolužiakov.

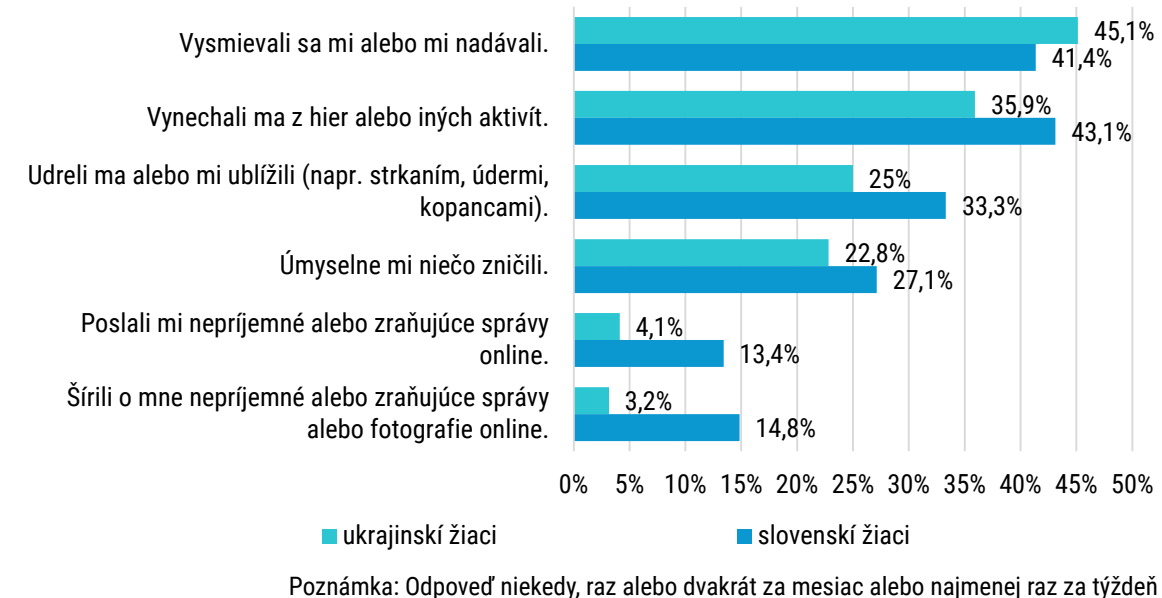
Značná väčšina detí z Ukrajiny tiež v dotazníkoch informovala, že mali kamarátov zo Slovenska (76,7 %). To však zároveň znamená, že až **takmer štvrtina detí si v škole do času inšpekcie nenašla kamarátov zo Slovenska (23,3 %)**.

GRAF 170 Hodnotenie vzťahov medzi ukrajinskými žiakmi a ostatnými žiakmi v škole (% riaditeľov a učiteľov)**GRAF 171** Počet kamarátov v škole (% žiakov z Ukrajiny a spolužiakov)**GRAF 172** Počet kamarátov v škole zo Slovenska (% žiakov z Ukrajiny)

Dotazník zisťoval aj frekvenciu kontaktov medzi žiakmi z Ukrajiny a ostatnými deťmi. Výsledky ukázali, že **žiaci z Ukrajiny sa cez prestávky zvykli rozprávať so spolužiakmi zo Slovenska, ale vo väčšej miere komunikovali so žiakmi z Ukrajiny**. Každý alebo takmer každý deň sa so slovenskými spolužiakmi rozprávala viac ako polovica žiakov z Ukrajiny (53,6 %). Nikdy sa so slovenským spolužiakom nerozprával približne každý desiaty žiak z Ukrajiny (11,4 %). Na druhej strane, viac ako tri štvrtiny žiakov z Ukrajiny sa každý alebo takmer každý deň cez prestávky rozprávali len so spolužiakmi z Ukrajiny (76,5 %).

Po vyučovaní sa so spolužiakmi zo Slovenska pravidelne stretávala len menšia časť žiakov z Ukrajiny. Každý alebo takmer každý deň sa so spolužiakmi zo Slovenska stretávalo len 15,3 % žiakov z Ukrajiny a **takmer polovica (46,4 %) sa po vyučovaní nikdy nestretla so slovenským spolužiakom.**

Výsledky dotazníkového zisťovania nenaznačili, že by boli žiaci z Ukrajiny častejšie terčom útokov či šikanovania než ich spolužiaci. Skúsenosť s takýmto negatívnym konaním mala vo väčšine prípadov dokonca o čosi menšia časť žiakov z Ukrajiny než ich ostatných spolužiakov. **V oboch skupinách bol však výskyt týchto javov relatívne vysoký.** S výsmechom alebo nadávkami sa stretlo až 45,1 % žiakov z Ukrajiny a 41,4 % ich spolužiakov. S vynechávaním z hier približne tretina žiakov z Ukrajiny (35,9 %) a menej ako polovica ich spolužiakov (43,1 %). Takmer štvrtina žiakov z Ukrajiny (24, %) a tretina ich spolužiakov zažila (33,3 %), že ich udreli alebo im fyzicky ublížili. Zhruba štvrtina žiakov z Ukrajiny (22,8 %) aj ich spolužiakov (27,1 %) sa stretla s tým, že im niečo úmyselne zničili.

GRAF 173 Kontaktovanie so spolužiakmi (% žiakov z Ukrajiny)**GRAF 174** Výskyt negatívnych javov (% žiakov z Ukrajiny a spolužiakov)

ZÁVERY A ODPORÚČANIA

Tematická inšpekcia priniesla unikátne údaje z plošného dotazníkového zisťovania, ako aj z návštev vo vybraných školách s vysokým počtom žiakov z Ukrajiny. **Vo všeobecnosti zistenia poukazujú na to, že nedostatočné systémové opatrenia v oblasti vzdelávania cudzincov na Slovensku môžu školám spôsobovať ťažkosti pri začleňovaní a vzdelávaní žiakov utekajúcich pred vojnou z Ukrajiny.** Nezvládnuté začlenenie týchto detí a mladých ľudí do vzdelávania pritom môže mať vážne negatívne dôsledky. A to nielen pre samotné deti a mladých ľudí z Ukrajiny v podobe psychických ťažkostí, nedostatočných vzdelávacích výsledkov, predčasného ukončenia školskej dochádzky či sociálneho vylúčenia, ale aj pre celú spoločnosť na Slovensku.

Na základe analýzy údajov vyzbieraných v rámci TI ŠŠI v spolupráci s *Centrom vzdelávacích analýz* navrhuje nasledovné odporúčania:

Podporiť organizáciu kurzov štátneho jazyka. V rámci toho by sa školám mala poskytnúť intenzívnejšia podpora zo strany externých inštitúcií alebo osôb, ktoré sa venujú výučbe slovenčiny ako cudzieho jazyka. Z údajov vyplynulo, že nie všetky školy organizovali pre žiakov z Ukrajiny kurzy štátneho jazyka. Bránili im v tom rôznorodé prekážky, ako napríklad nastavenie organizácie kurzov, nedostatok personálu. Rozhovory s riaditeľmi tiež naznačili, že niektoré školy realizovali výučbu slovenského jazyka napríklad formou doučovania a nevyužívali kurzy štátneho jazyka financované ministerstvom školstva. Keďže znalosť slovenčiny je kľúčovou podmienkou úspešného začlenenia detí a mladých ľudí z Ukrajiny, ministerstvo školstva by malo v nadchádzajúcom období nastaviť podmienky organizácie výučby slovenského jazyka tak, aby mali všetci žiaci z Ukrajiny možnosť osvojiť si štátny alebo vyučovací jazyk na potrebnej úrovni. Podľa hodnotenia triednych učiteľov zatiaľ jazyková úroveň týchto žiakov nie je dostatočná.

Zabezpečiť odbornú (psychologickú, špeciálno-pedagogickú a sociálno-pedagogickú) podporu v ukrajinskom jazyku, napríklad prostredníctvom zamestnania odborných zamestnancov ovládajúcich ukrajinčinu (najmä v školách s vyšším počtom žiakov z Ukrajiny) alebo mobilných terénnych pracovníkov (v prípade škôl s nižším počtom žiakov z Ukrajiny). Žiaci z Ukrajiny môžu mať rozličné potreby v oblasti učenia sa, psychického zdravia či vzťahov so spolužiakmi, ktoré dokážu identifikovať a pomôcť naplniť len odborní zamestnanci hovoriaci ukrajinsky. Z dotazníkového prieskumu aj riadených rozhovorov vyplynulo, že školy by potrebovali zabezpečiť alebo posilniť psychologickú, špeciálno-pedagogickú aj sociálno-pedagogickú podporu v ukrajinskom jazyku. Väčšine škôl, ktoré potrebovali zamestnať odborných zamestnancov, sa to však nepodarilo.

Podporiť zamestnávanie pedagogických asistentov ovládajúcich ukrajinský jazyk. Viaceré školy by potrebovali zabezpečiť alebo posilniť pedagogickú činnosť v ukrajinskom jazyku. Zároveň je podľa značnej časti riaditeľov a triednych učiteľov vo vybraných školách potrebná individuálna podpora žiakov z Ukrajiny pri práci na hodine. Práve tieto činnosti by mohli vykonávať ukrajinsky hovoriaci pedagogickí asistenti. Tento personál by zároveň mohol vykonávať aj tlmočenie počas hodín alebo v prípade potreby. Osoby určené výlučne na tlmočenie mala len zanedbateľná časť škôl a túto úlohu preto často plnili iní žiaci. Takéto riešenie so sebou prináša vážne riziká – nadmerne zaťažuje deti poverené tlmočením a predovšetkým v citlivých témach nie je vhodné, aby sa rozhovoru zúčastňovali iní spolužiaci. Pedagogickí asistenti ovládajúci ukrajinský jazyk by zároveň mohli vyučujúcim pomáhať pri príprave učebných materiálov.

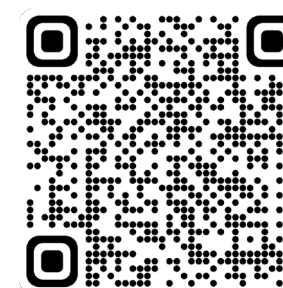
Posilniť podporu v oblasti učenia sa. Z údajov vyplynulo, že podpora žiakov z Ukrajiny v oblasti učenia sa je relatívne slabá a obmedzuje sa najmä na organizáciu doučovania. Ani to však zrejme nie je prístupné všetkým žiakom, ktorí to potrebujú. Úpravu učebného plánu alebo vzdelávacieho obsahu, ktoré by zohľadňovali, že žiaci z Ukrajiny sa dosiaľ vzdelávali podľa iného vzdelávacieho obsahu, realizoval len malý podiel škôl. Učiteľia aj riaditelia pritom

v rozhovoroch informovali, že by uvítali informácie o vzdelávacom systéme aj obsahu v Ukrajine. Školy by preto mali dostať kvalitnú podporu na to, aby dokázali pre žiakov a žiačky z Ukrajiny vytvoriť učebný plán a upraviť učebný obsah tak, aby si títo žiaci dokázali čo najskôr osvojiť vedomosti a zručnosti, ktoré vyžaduje štátny vzdelávací program na Slovensku. Zároveň je potrebné opäť obnoviť schému na podporu organizácie doučovania, ktorá donedávna fungovala na zmiernenie dopadov pandémie COVID-19, tentoraz však s cieľom podporiť žiakov z Ukrajiny. Údaje totiž poukázali aj na to, že mnohé školy si nedokázali zabezpečiť doučovanie napriek tomu, že to potrebovali.

Zabezpečiť školám vhodné učebné materiály. Učiteľom pri výučbe zároveň chýbali nástroje, prostredníctvom ktorých by mohli prekonať jazykovú bariéru. Riadené rozhovory vo vybraných školách ukázali, že podľa veľkej časti zamestnancov škôl treba zabezpečiť dvojjazyčné slovensko-ukrajinské učebnice a učebné materiály alebo zjednodušené učebnice, ktoré by obsahovali redukované učivo alebo aj učivo podľa ukrajinského vzdelávacieho obsahu.

Zabezpečiť učiteľom kvalitný profesijný rozvoj a podporu v oblasti práce so žiakmi z cudziny. Pripravenosť učiteľov predstavuje hlavný faktor kvality výučby. Podľa medzinárodných údajov pritom učiteľia na Slovensku nie sú dostatočne pripravení na prácu so žiakmi s cudzineckým pôvodom. Okrem vzdelávania by učiteľia potrebovali aj ďalšie formy podpory – priame poradenstvo či metodické usmernenia. V riadených rozhovoroch riaditelia aj učiteľia zároveň spresnili, že profesijná podpora by sa mala sústreďovať na konkrétne príklady aktivít, príklady dobrej praxe a podobne.

Kompletná záverečná správa z TI s uvedením použitej literatúry je dostupná na webovej stránke ŠŠI:

https://www.ssi.sk/wp-content/uploads/2023/08/vzdelavanie_ziakov_odidencov_z_Ukrajiny_2_cast.pdf

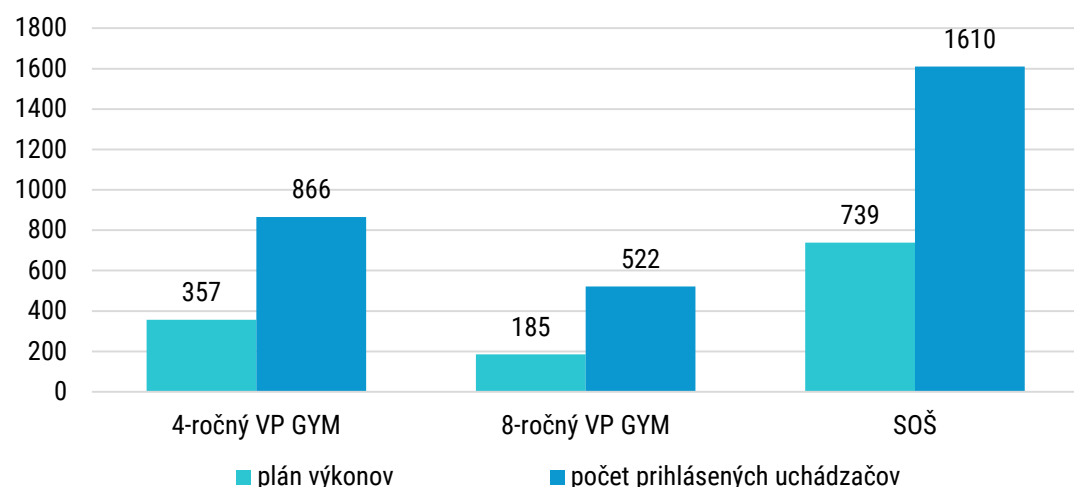
7.5 ZABEZPEČENIE, PRIEBEH A VÝSLEDKY PRIJÍMACIEHO KONANIA V STREDNÝCH ŠKOLÁCH

CIEĽ INŠPEKCIE

Zistiť stav zabezpečenia, priebehu a výsledkov prijímacieho konania v stredných školách.

Tematická inšpekcia sa realizovala v **10 GYM**, ktoré poskytovali vzdelávanie v 4-ročnom VP, 7 z nich aj v 8-ročnom VP, a v **13 SOŠ**, z nich 5 poskytovalo i duálne vzdelávanie. V sledovaných GYM celkový počet prihlásených uchádzačov prekročil plánovaný počet prijímaných uchádzačov o štúdium v 4-ročnom VP o 142,6 % a v 8-ročnom VP o 182,2 %. V SOŠ počet prihlásených uchádzačov o štúdium prekročil plánovaný počet prijímaných žiakov o 117,9 %, čo je o 24,7 % menej ako uchádzačov o 4-ročný VP na GYM.

GRAF 175 Počet prihlásených uchádzačov a plán výkonov v sledovaných GYM a SOŠ pre školský rok 2023/2024

Na základe zaradenia testových položiek zo SJL a z MAT podľa náročnosti do 3-stupňovej škály bola vyhodnotená **obťažnosť testov z profilových predmetov** v oboch termínoch. Z porovnania **koeficientu obťažnosti testov** možno konštatovať:

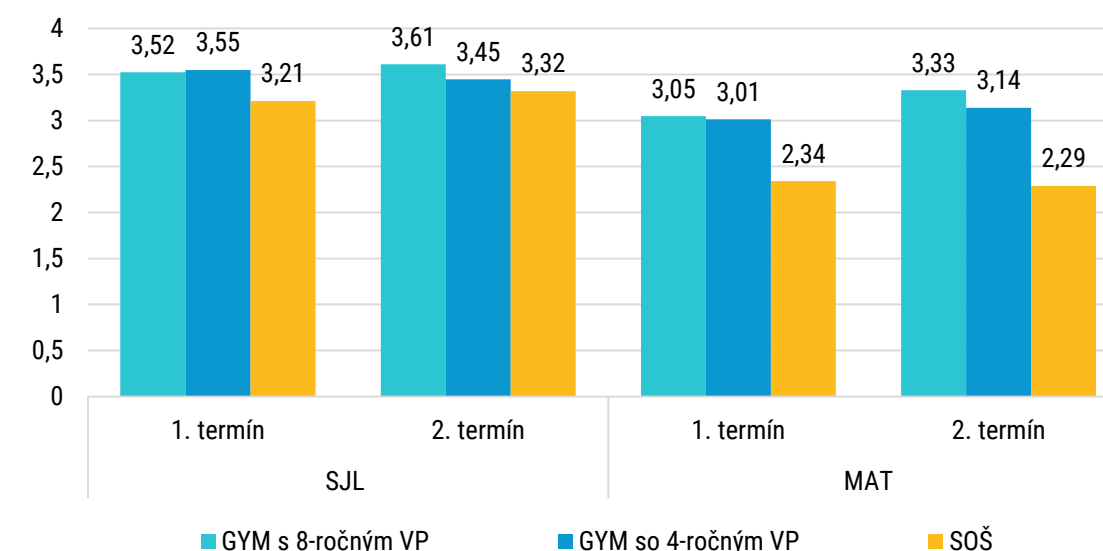
- vyššie nároky z obidvoch profilových predmetov boli kladené na uchádzačov o 4- a 8-ročné štúdium na GYM ako na uchádzačov o štúdium na SOŠ,
- v oboch typoch stredných škôl boli na PS kladené vyššie nároky na preukázané vedomosti a zručnosti z predmetu SJL,
- testy z predmetu MAT boli zostavené výrazne náročnejšie pre uchádzačov o štúdium na GYM ako na SOŠ.

Na základe koeficientu obťažnosti testu ŠŠI vyhodnocovala v obidvoch termínoch PS **úroveň obťažnosti testov** zo SJL, ako aj z MAT.

- Testy zo SJL na PS dosiahli vo všetkých sledovaných stredných školách priemernú úroveň obťažnosti.
- Z testov z MAT bolo 58,6 % vyhodnotených ako testy s priemernou obťažnosťou a 37,9 % dosahovalo nízku obťažnosť (z nich 63,6 % na SOŠ). Iba v jednom GYM v 8-ročnom VP bola obťažnosť z testu z MAT vysoká v obidvoch termínoch.

Štátna školská inšpekcia identifikovala v sledovaných GYM a SOŠ **nesúlad otázok/úloh v testoch so vzdelávacím štandardom ŠVP** pre primárne a/alebo nižšie stredné vzdelávanie najmä v predmete SJL. V 80 % GYM a dvoch tretinách SOŠ boli overované vedomosti uchádzačov o štúdium v predmete SJL nad rámec vzdelávacieho štandardu. V MAT to bolo v 2 GYM a v 1 SOŠ.

GRAF 176 Porovnanie priemerných hodnôt koeficientov obťažnosti testov zo SJL a MAT v 1. a 2. termíne prijímacích skúšok na sledovaných GYM a SOŠ

Úroveň obťažnosti testov na sledovaných GYM a SOŠ	SJL						MAT					
	1. termín			2. termín			1. termín			2. termín		
	GYM 8-r. VP	GYM 4-r. VP	SOŠ	GYM 8-r. VP	GYM 4-r. VP	SOŠ	GYM 8-r. VP	GYM 4-r. VP	SOŠ	GYM 8-r. VP	GYM 4-r. VP	SOŠ
nízka	0	0	0	0	0	0	2	3	7	1	2	7
priemerná	7	10	13	5	10	13	4	7	6	3	8	6
vysoká	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0

STAV PRIJÍMACIEHO KONANIA NA GYMÁZIÁCH

Cieľom bolo zistiť stav realizácie prijímacieho konania pre školský rok 2023/2024, úroveň/náročnosť PS na GYM. Štátna školská inšpekcia sledovala cieľ kontrolou príslušnej dokumentácie súvisiacej s dodržiavaním právnych predpisov týkajúcich sa prijímacieho konania na vzdelávanie na GYM do 4-ročného a 8-ročného VP, kontrolou realizácie a vyhodnocovaním rozsahu, obsahu a formy PS zo SJL a MAT ako profilových predmetov.

Kontrolovaných bolo **10 GYM**, z nich väčšina bola štátnych s vyučovacím jazykom slovenským.

Plánovaný počet prijatých uchádzačov na štúdium pre školský rok 2023/2024 v sledovaných GYM bol celkovo **542, prihlásených** bolo spolu **1 388 uchádzačov**. V 4-ročnom VP sa na štúdium prihlásilo o 142,6 % viac uchádzačov ako bolo možné prijať a v 8-ročnom VP o 182,2 % viac ako bolo možné prijať.

Vo všetkých sledovaných GYM sa PS konali v dvoch termínoch určených MŠVVaŠ SR. Spolu sa PS **zúčastnilo 1 292 uchádzačov**. V **4-ročnom VP 793**, z nich 20 so ZZ a kritériá na úspešné vykonanie PS splnilo 93,1 %, z nich 16 so ZZ. V **8-ročnom VP** sa PS zúčastnilo **499** uchádzačov, 67,5 % **splnilo kritériá** na úspešné vykonanie PS, z nich 4 so ZZ.

V **4-ročnom VP** bolo **prijatých 355** uchádzačov, z nich 46 bez PS. V **8-ročnom VP** bolo na štúdium **prijatých 174** uchádzačov.

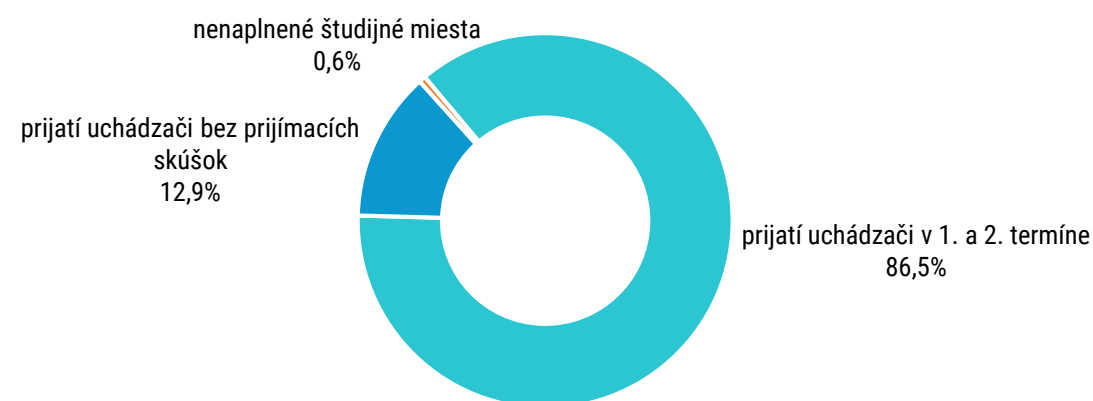
Vzdelávacie programy	4-ročný VP	8-ročný VP	Spolu
Počet žiakov, ktorých možno prijať do 1. ročníka pre školský rok	357	185	542
Počet prihlásených uchádzačov	866	522	1 388
Podiel počtu prihlásených uchádzačov k plánu výkonu	242,6 %	282,2 %	256,1 %
Rozdiel počtu prihlásených uchádzačov k plánu výkonu	142,6 %	182,2 %	156,1 %

Uchádzači	konajúci PS					spĺňajúci kritériá na úspešné vykonanie PS				
	1. termín		2. termín		spolu	1. termín		2. termín		spolu
	počet	z nich so ZZ	počet	z nich so ZZ		počet	z nich so ZZ	počet	z nich so ZZ	
4-ročný VP	400	10	393	10	793	374	7	364	9	738
8-ročný VP	342	6	157	1	499	243	4	94	0	337

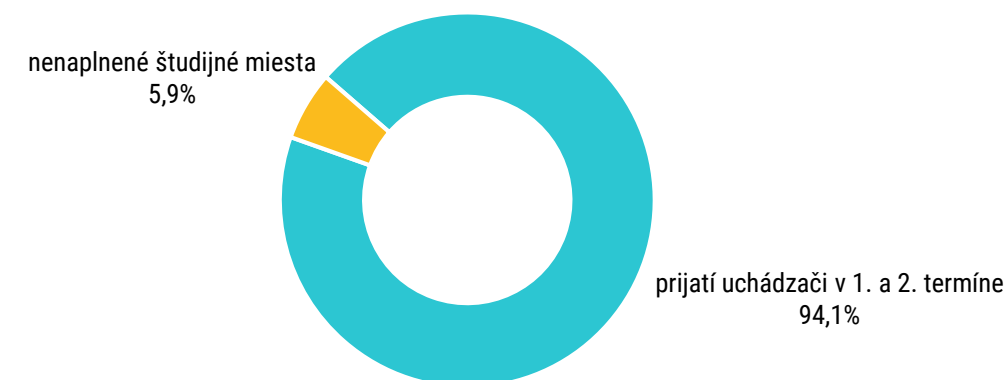
Počet prijatých uchádzačov	na základe úspešne vykonanej prijímacej skúšky a počtu dosiahnutých bodov				bez prijímacej skúšky		celkovo	
	1. termín		2. termín		počet	z nich so ZZ	počet	z nich so ZZ
	počet	z nich so ZZ	počet	z nich so ZZ				
4-ročný VP	179	2	130	6	46	0	355	8
8-ročný VP	131	1	43	0	-	-	174	1

Celkovo bolo na štúdium v sledovaných GYM pre školský rok 2023/2024 **prijatých 529 uchádzačov**, čo v 4-ročnom VP predstavovalo **99,4 % plánu výkonov** a v 8-ročnom VP **94,1 % plánu výkonov**.

GRAF 177 Naplnenie plánu výkonov do 4-ročného VP na GYM

GRAF 178 Naplnenie plánu výkonov do 8-ročného VP na GYM

ZABEZPEČENIE A ORGANIZÁCIA PRIJÍMANIA NA VZDELÁVANIE NA GYMNÁZIÁCH

Prihlásení uchádzači splnili základnú **podmienku na prijatie**, v 4-ročnom VP nadobudli nižšie stredné vzdelanie a pre 8-ročný VP primárne vzdelanie. Vyplnené **prihlášky** uchádzačov o vzdelávanie boli školám doručené v stanovenom termíne. Nedostatkom v prihláškach u uchádzačov so ZZ bola absencia vyjadrenia všeobecného lekára o zdravotnej spôsobilosti uchádzača študovať zvolený študijný odbor. **Stanovenie počtu žiakov 1. ročníka samosprávnym krajom pre GYM so 4-ročným VP bolo dodržané**, v kontrolovaných subjektoch nebol MŠVVaŠ SR upravený počet žiakov. **Stanovený počet tried a počet žiakov** v 8-ročnom VP orgánom miestnej štátnej správy v školstve **bol dodržaný**, počet žiakov MŠVVaŠ SR upravený nebol.

Školy určili **počet žiakov** po prerokovaní v pedagogickej rade, vyjadrení rady školy a so súhlasom zriaďovateľa. **Forma, obsah a rozsah prijímacej skúšky** boli **prerokované** v pedagogických radách škôl a **určené podľa vzdelávacích štandardov ŠVP odboru vzdelávania v ZŠ**.

Nedostatky sa vyskytli vo viacerých subjektoch nestanovením obsahu PS podľa vzdelávacích štandardov ŠVP odboru vzdelávania v ZŠ, v 1 škole nebol dodržaný termín prerokovania formy, obsahu a rozsahu PS a ani termín zverejnenia podmienok prijatia bez prijímacej skúšky, v ďalšej škole schválené kritériá na prijatie neurčovali podmienky prijímania na vzdelávanie pre žiakov so ZZ a zároveň nebol dodržaný termín odoslania rozhodnutia o prijatí bez prijímacej skúšky a ďalšia vyradila uchádzačov z prijímacieho konania na základe zníženej známky zo správania v jednom z 3 posledných ročníkov ZŠ.

Kontrolované subjekty určili **jednotné kritériá** na úspešné vykonanie PS a ostatné podmienky prijatia vrátane stanovenia postupu pri rovnosti bodov uchádzačov o štúdium. Pre žiakov so ZZ boli zabezpečené požadované podmienky PS v súlade s odporúčaniami poradenských centier. Školy (okrem 1) prijímali žiakov bez vykonania PS na základe 90 % úspešnosti v externom testovaní v každom vyučovacom predmete. Činnosť spojenú s prijímacím konaním vykonávali **prijímacie komisie**. GYM overovali vedomosti uchádzačov z profilových predmetov formou testov s rôznym počtom a typom testových položiek/úloh/otázok/zadaní.

OBSAH, ROZSAH A ÚROVEŇ PRIJÍMACEJ SKÚŠKY Z PROFILOVÝCH PREDMETOV

Štátna školská inšpekcia sledovala, či GYM zabezpečili overovanie vedomostí uchádzačov (obsah, rozsah a úroveň PS) v súlade s platnou legislatívou

- dodržiavaním vzdelávacích štandardov z profilových predmetov pri overovaní vedomostí uchádzačov o štúdium,
- porovnateľnou náročnosťou testových položiek z profilových predmetov v oboch termínoch konania PS.

Následne bola vyhodnotená obťažnosť testov z profilových predmetov v oboch termínoch PS na základe zaradenia testových položiek podľa náročnosti do 3-stupňovej škály.

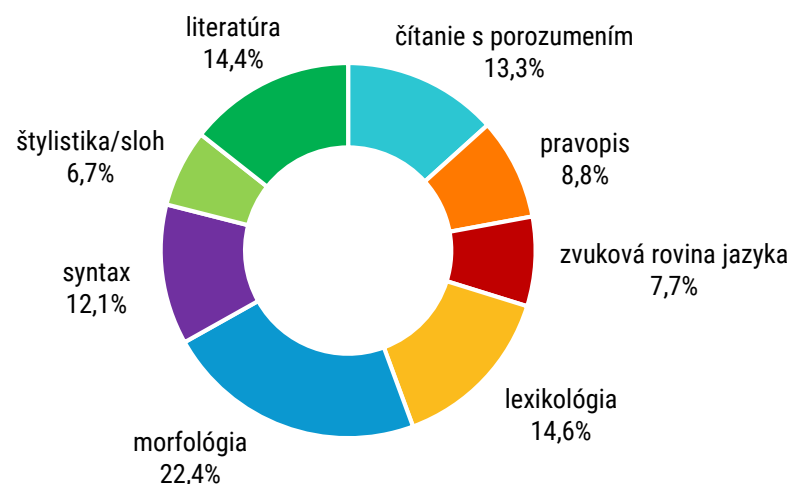
ANALÝZA POSUDZOVANÝCH TESTOV ZO SJL V OBDVOCH TERMÍNOCH

Testové položky PS zo SJL boli posudzované v 8 oblastiach: *čítanie s porozumením*; *pravopisné zručnosti*; *zvuková rovina jazyka*; *významová/lexikálna rovina jazyka*; *tvárová/morfologická rovina jazyka*; *syntaktická/skladobná rovina jazyka*; *štylistika/sloh*; *literatúra*.

4-ROČNÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

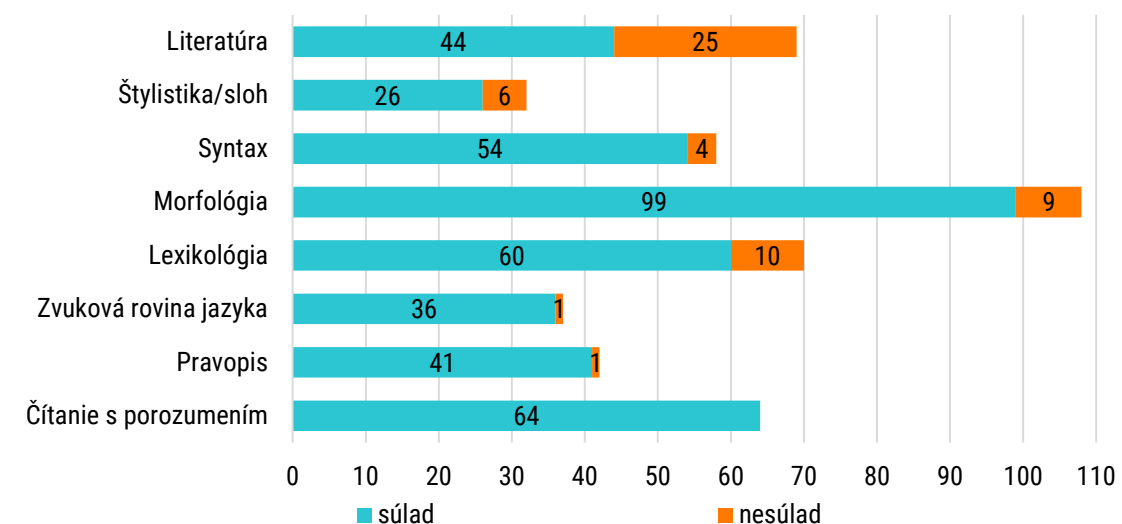
Analýza 480 testových položiek z oboch termínov konania PS zo SJL preukázala, že najčastejšie boli u uchádzačov o štúdium overované vedomosti z morfolologickej roviny jazyka, ktoré tvorili takmer štvrtinu z celkového počtu otázok. **Školy sa len v 13,3 % otázok zameriavali na overovanie rôznych úrovní čítania s porozumením** ako dôležitého predpokladu ďalšieho štúdia najmä na GYM. Pravopisné zručnosti boli overované v 8,8 % otázok najmä formou doplňovania rôznych pravopisných javov, menej zadávaním primerane náročných textov.

GRAF 179 Zastúpenie testových položiek na GYM so 4-ročným VP podľa oblastí SJL

Na základe analýzy testových položiek písomných testov zo SJL ŠŠI zistila **nesúlad so vzdelávacími štandardmi SJL** pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie **v 7 sledovaných subjektoch**. Celkovo až **56 úloh nezodpovedalo vzdelávacím štandardom** z vyučovacieho predmetu **SJL**, t. j. **11,7 %** zo všetkých testových položiek. Najviac úloh v nesúlade so vzdelávacími štandardmi sa vyskytlo v otázkach z literatúry, čo predstavovalo 44,6 % zo všetkých úloh v nesúlade a viac ako tretinu (36,2 %) zo všetkých otázok z literatúry. Z celkového počtu úloh overujúcich vedomosti nad rámec ŠVP to bolo 17,9 % z lexikálnej a 16,1 % morfolologickej roviny jazyka a zo štylistiky a slohu 10,7 % úloh.

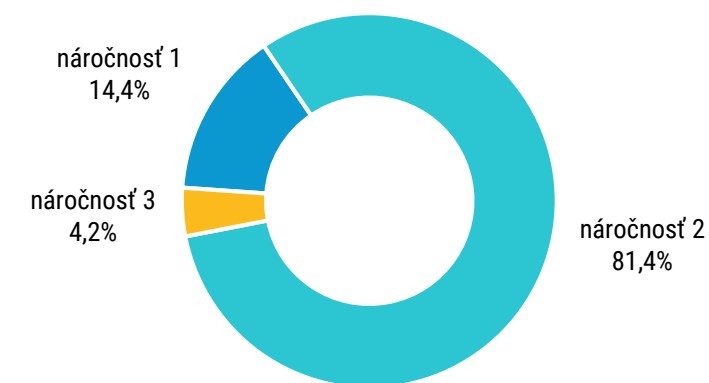
GRAF 180 Počet testových položiek na GYM so 4-ročným VP v súlade a v nesúlade so vzdelávacím štandardom ŠVP pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie v predmete SJL

Z testových položiek posúdených ako **nesúlad so vzdelávacím štandardom** bolo **76,8 %** úloh, ktorých nesúlad sa týkal **kmeňa** (zadania/úlohy) alebo **kľúča** (správnej odpovede). Vo zvyšných úlohách sa nesúlad so vzdelávacím štandardom týkal distraktorov (nesprávnych odpovedí).

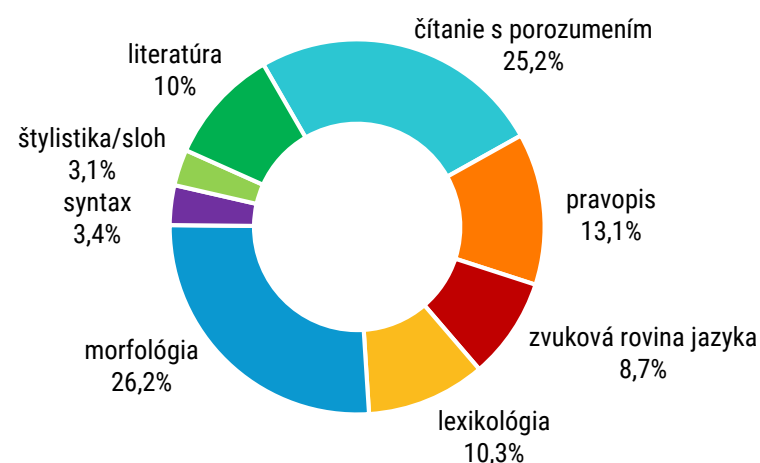
Z hľadiska posudzovania **náročnosti testových položiek** väčšina úloh (391) bola zaradená do 2. stupňa náročnosti. Úlohy s najvyššou náročnosťou (náročnosť 3) tvorili len 4,2 % z celkového počtu testových položiek. Na PS zo SJL školy v minimálnej miere overovali schopnosť uchádzačov vyvodzovať závery, zaujať stanovisko, hodnotiť a tvoriť. Zastúpenie testových položiek obsahujúcich **negáciu**, ktorá zvyšovala náročnosť úloh, bolo **10,6 %**. **Obťažnosť** posudzovaných testov vo všetkých kontrolovaných subjektoch dosiahla **priemernú úroveň**.

GRAF 181 Zastúpenie úloh podľa stupňa náročnosti zo SJL na GYM so 4-ročným VP

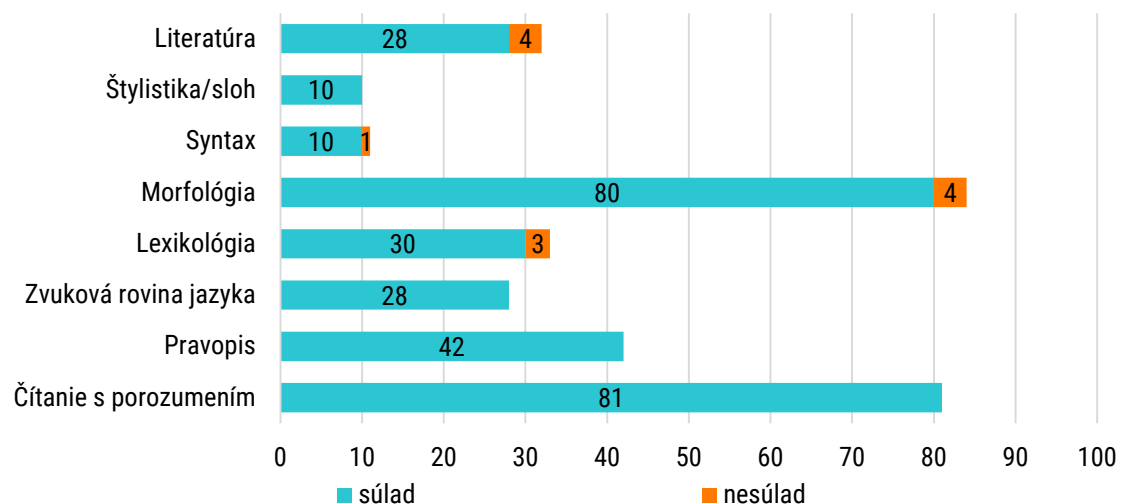

8-ROČNÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

Analýza 321 testových položiek z oboch termínov PS zo SJL v sledovaných GYM preukázala, že najčastejšie boli u uchádzačov o štúdium overované vedomosti z morfolologickej roviny jazyka (26,2 %) a aj z čítania s porozumením (25,2 %), ktoré spolu tvorili o niečo viac ako polovicu otázok. Pravopisné zručnosti boli overované v 13,1 % úloh. Najmenej boli zastúpené úlohy zamerané na syntax (3,4 %) a štylistiku a slohu (3,1 %).

GRAF 182 Zastúpenie testových položiek na GYM s 8-ročným VP podľa oblastí SJL

Na základe analýzy testových položiek písomných testov zo SJL v 8-ročnom VP ŠŠI zistila **nesúlad so vzdelávacími štandardmi SJL** pre primárne vzdelávanie v 1 GYM v 12, t. j. **3,7 %** zo všetkých testových položiek.

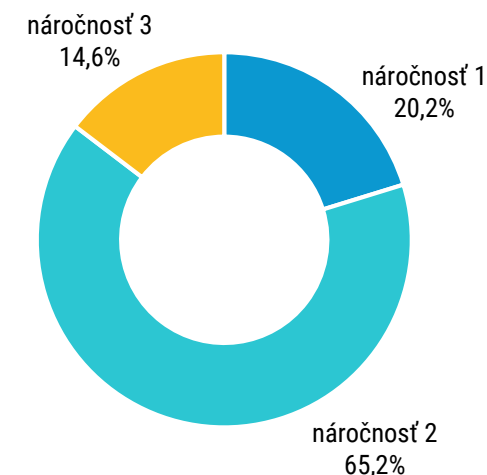
GRAF 183 Počet testových položiek na GYM s 8-ročným VP v súlade a v nesúlade so vzdelávacím štandardom ŠVP pre primárne vzdelávanie ZŠ v predmete SJL

Zo všetkých testových položiek posúdených ako **nesúlad so vzdelávacím štandardom** sa viac ako polovica (58,3 %) týkala **kmeňa** alebo **kľúča správnych odpovedí**. Vo zvyšných úlohách sa týkal distraktorov.

Z hľadiska posudzovania **náročnosti testových položiek** väčšina úloh (209) bola zaradená do 2. stupňa náročnosti. Úlohy s najvyššou náročnosťou (náročnosť 3) tvorili 14,6 % z celkového počtu testových položiek. GYM na PS zo SJL overovali schopnosť vyvodzovať závery, zaujať stanovisko, hodnotiť a tvoriť u uchádzačov o 8-ročné štúdium približne v rovnakej miere ako u uchádzačov o 4-ročné štúdium. **S negáciami** sa vyskytlo 5,9 % úloh. **Obťažnosť** posudzovaných testov vo všetkých kontrolovaných subjektoch dosiahla **priemernú úroveň**.

Z komplexného posúdenia PS zo SJL vyplynulo, že jednotlivé roviny jazyka podľa vzdelávacích štandardov SJL neboli zastúpené rovnomerne podľa vzdelávacích štandardov predmetu, pomerne veľké zastúpenie mali úlohy overujúce vedomosti z literatúry. Často nebolo overované čítanie s porozumením a komplexné pravopisné zručnosti. GYM v pomerne malej miere overovali schopnosť uchádzačov vyvodzovať závery, zaujať stanovisko, hodnotiť a tvoriť. Testy pozostávali z pomerne veľkého počtu

testových položiek a čas určený na ich vypracovanie nezodpovedal počtu a náročnosti úloh. Ako problematické sa ukázali aj gramaticky a vecne formulované testové položky, ako aj kľúč správnych odpovedí. V testoch GYM overovali vedomosti, ktoré neboli v súlade so vzdelávacím štandardom predmetu SJL pre primárne a/alebo nižšie stredné vzdelávanie najmä u uchádzačov o 4-ročný VP. Nesúlad so vzdelávacím štandardom v distraktoroch nepreukázal zásadný vplyv na riešenie úloh a na ich bodové hodnotenie.

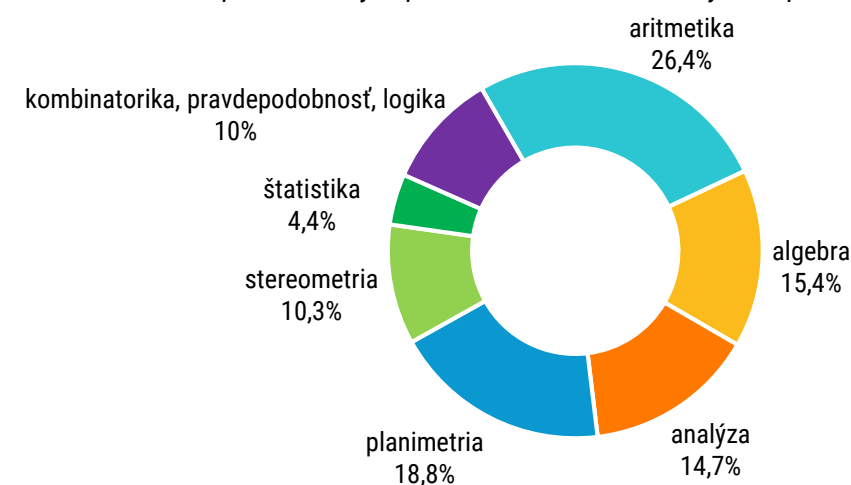
GRAF 184 Zastúpenie úloh podľa stupňa náročnosti zo SJL na GYM s 8-ročným VP

ANALÝZA POSUDZOVANÝCH TESTOV Z MAT V OBIDVOCH TERMÍNOCH

Testové položky písomnej skúšky z MAT boli zaraďované a následne posudzované v 7 oblastiach: *aritmetika; algebra; analýza; planimetria; stereometria; štatistika; kombinatorika, pravdepodobnosť, logika*.

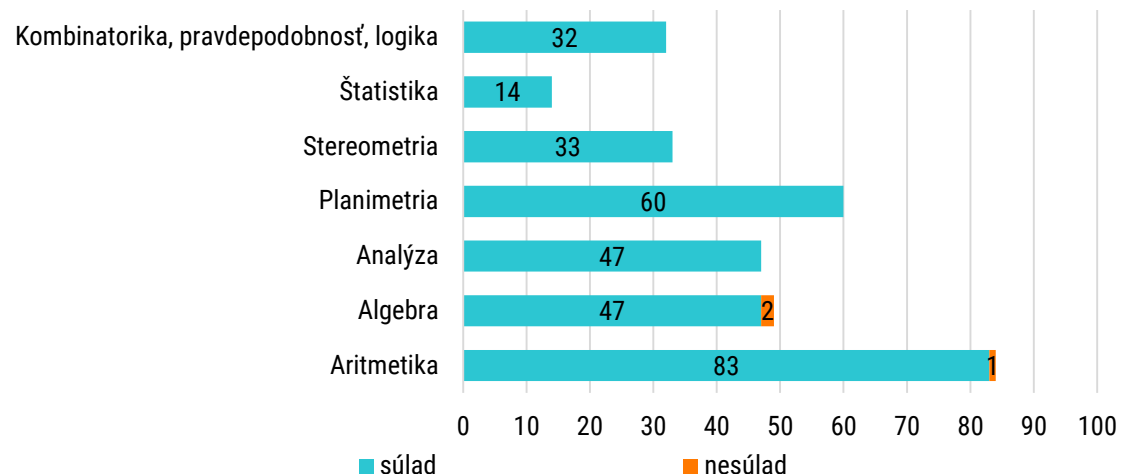
4-ROČNÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

Pri posudzovaní **319 testových položiek** ŠŠI zistila, že v najväčšej miere boli overované vedomosti z aritmetiky (26,3 %) a z planimetrie (18,8 %). Najmenší podiel v testoch bol venovaný štatistike, do ktorej boli okrem výpočtu aritmetického priemeru zaraďované i úlohy na prácu s tabuľkami a grafmi, čím sledované GYM nevenovali náležitú pozornosť overovaniu schopnosti uchádzačov čítať s porozumením grafy a tabuľky a riešeniu aplikačných úloh s nimi spojenými.

GRAF 185 Zastúpenie testových položiek na GYM so 4-ročným VP podľa oblastí MAT

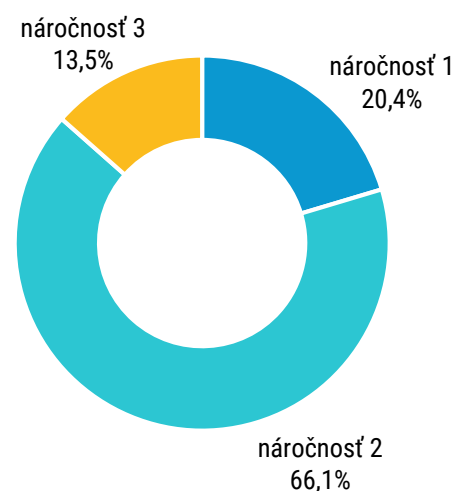
Obsah prijímacej skúšky z MAT v 1. aj v 2. termíne bol v súlade so vzdelávacími štandardmi pre nižšie stredné vzdelávanie ZŠ vo všetkých sledovaných subjektoch s výnimkou 2 škôl, kde bolo v aritmetike overované sčítanie a odčítanie výrazov s premennou s mocninou a v algebre úprava algebrických výrazov s mocninami.

GRAF 186 Počet testových položiek na GYM so 4-ročným VP v súlade a v nesúlade so vzdelávacím štandardom ŠVP pre nižšie stredné vzdelávanie ZŠ v predmete MAT

Z analýzy **náročnosti testových položiek** vyplynulo, že viac ako polovicu všetkých úloh (66,1 %) tvorili úlohy zamerané na aplikáciu, analýzu alebo syntézu (2. stupeň náročnosti). Úlohy overujúce vyššie myšlienkové procesy ako hodnotenie a tvorivosť boli zastúpené na PS v malej miere (13,5 %) a o niečo viac (20,4 %) boli zastúpené úlohy overujúce pamäťové vedomosti (náročnosť 1). Na rozdiel od SJL testy len v **minimálnej miere** (1,9 %) obsahovali **úlohy s negáciami**. Vyšší podiel menej náročných úloh znižoval celkovú úroveň **obťažnosti** testov z MAT, ktorá bola v **2 GYM nízka**, v ostatných **priemerná**.

GRAF 187 Zastúpenie úloh podľa stupňa náročnosti z MAT na GYM so 4-ročným VP

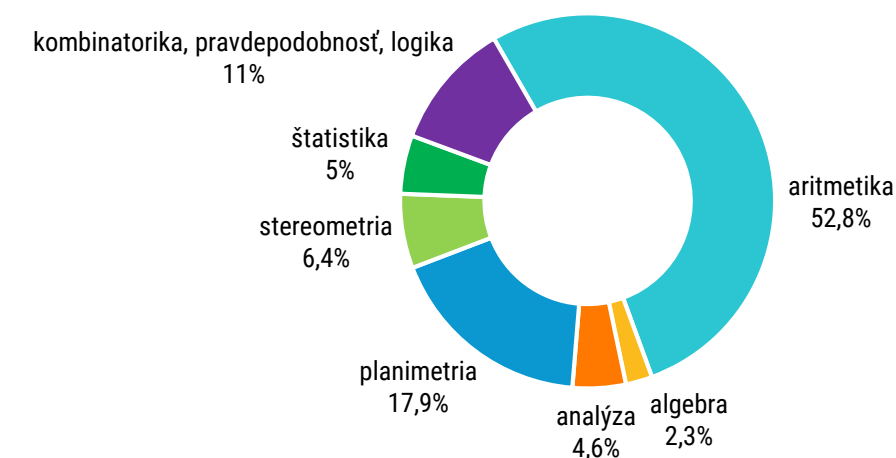

8-ROČNÝ VZDELÁVACÍ PROGRAM

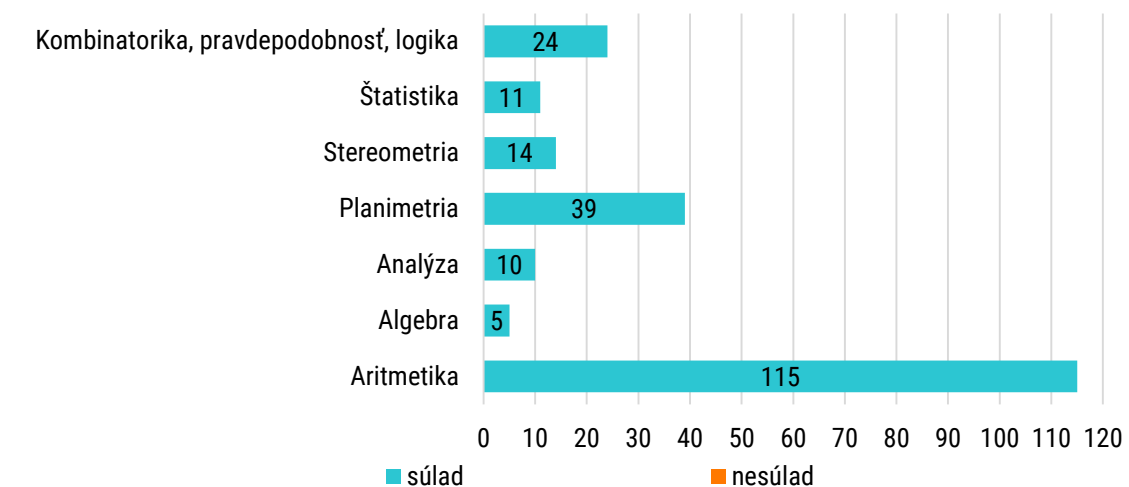
Pri posudzovaní **218 testových položiek** ŠŠI zistila, že vo viac ako polovici otázok/úloh boli overované vedomosti z aritmetiky (52,8 %), podstatne v menšej miere boli overované vedomosti z planimetrie 17,9 %, kombinatoriky, pravdepodobnosti, logiky (11 %), ostatné oblasti mali približne rovnaké zastúpenie. V najmenšej miere boli overované vedomosti z algebry.

Obsah prijímacej skúšky z MAT v 1. aj v 2. termíne bol **v súlade** so vzdelávacími štandardmi pre primárne vzdelávanie vo všetkých sledovaných subjektoch.

GRAF 188 Zastúpenie testových položiek na GYM s 8-ročným VP podľa oblastí MAT

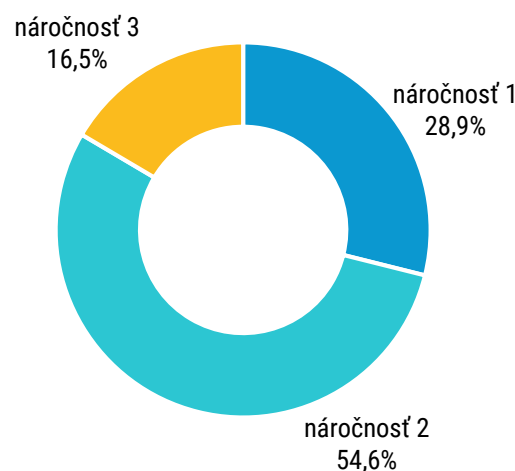
GRAF 189 Počet testových položiek na GYM s 8-ročným VP v súlade a v nesúlade so vzdelávacím štandardom ŠVP pre nižšie stredné vzdelávanie ZŠ v predmete MAT

Z analýzy **náročnosti testových položiek** vyplynulo, že úlohy zamerané na aplikáciu, analýzu alebo syntézu (2. stupeň náročnosti) tvorili o niečo viac ako polovicu všetkých úloh. Úlohy overujúce vyššie myšlienkové procesy ako hodnotenie a tvorivosť boli zastúpené v menšej miere (16,5 %) a viac ako štvrtinu úloh (28,9 %) tvorili úlohy overujúce pamäťové vedomosti (náročnosť 1). **Úlohy s negáciami** tvorili **4,1 %** z celkového počtu položiek. Vyšší podiel menej náročných úloh mal vplyv na úroveň **obťažnosti testov** z MAT, ktorá bola v **1 GYM nízka** a v **1 vysoká**, v ostatných **priemerná**.

Z komplexného posúdenia PS z MAT vyplynulo, že nedostatky sa prejavili aj v nerovnomernom zastúpení všetkých oblastí MAT, k čomu prispel veľký podiel úloh z aritmetiky a nerovnomerné zastúpenie testových položiek z ostatných oblastí MAT a čo do značnej miery vyplývalo z rozloženia oblastí v obsahovom štandarde predmetu. Niektoré testy pozostávali z pomerne veľkého počtu testových položiek a čas určený na ich vypracovanie bol nedostatočný, nezodpovedal počtu a náročnosti úloh.

Na základe komparácie vyhodnotenej obťažnosti testov z obidvoch profilových predmetov SJL a MAT v 4- a 8-ročnom VP možno konštatovať, že podstatne **vyššie nároky** na uchádzačov o štúdium na GYM boli kladené **v predmete SJL** vo väčšine sledovaných subjektov. V tomto predmete bol súčasne evidovaný i výrazne vyšší počet testových položiek posúdených ako nesúlada so vzdelávacím štandardom a úlohy obsahovali i vyšší počet úloh s negáciou. **Koeficienty obťažnosti** písomných skúšok zo **SJL** a z **MAT** dosiahli v niektorých subjektoch **výraznejšie rozdiely**, pričom v dvoch 4-ročných GYM a jednom 8-ročnom bol rozdiel väčší ako 1,00 v obidvoch termínoch PS.

GRAF 190 Zastúpenie úloh podľa stupňa náročnosti z MAT na GYM s 8-ročným VP

Rozdiel koeficientov obťažnosti v testoch zo SJL a MAT na GYM v 4-ročnom VP										
Škola	GYM 1	GYM 2	GYM 3	GYM 4	GYM 5	GYM 6	GYM 7	GYM 8	GYM 9	GYM 10
SJL 1. termín	3,60	4,00	2,50	3,84	2,73	2,87	4,00	3,04	4,46	3,66
MAT 1. termín	3,00	2,45	2,40	3,33	2,18	3,40	3,00	3,05	3,73	3,60
rozdiel	0,6	1,55	0,10	0,51	0,55	-0,53	1,00	0,01	0,73	0,06
SJL 2. termín	3,29	3,13	3,20	4,19	3,18	3,07	3,17	3,45	4,11	3,67
MAT 2. termín	2,60	2,00	2,62	3,67	2,17	2,70	4,20	3,50	3,73	4,20
rozdiel	0,69	1,13	0,58	0,52	1,01	0,37	-1,03	-0,05	0,38	-0,53

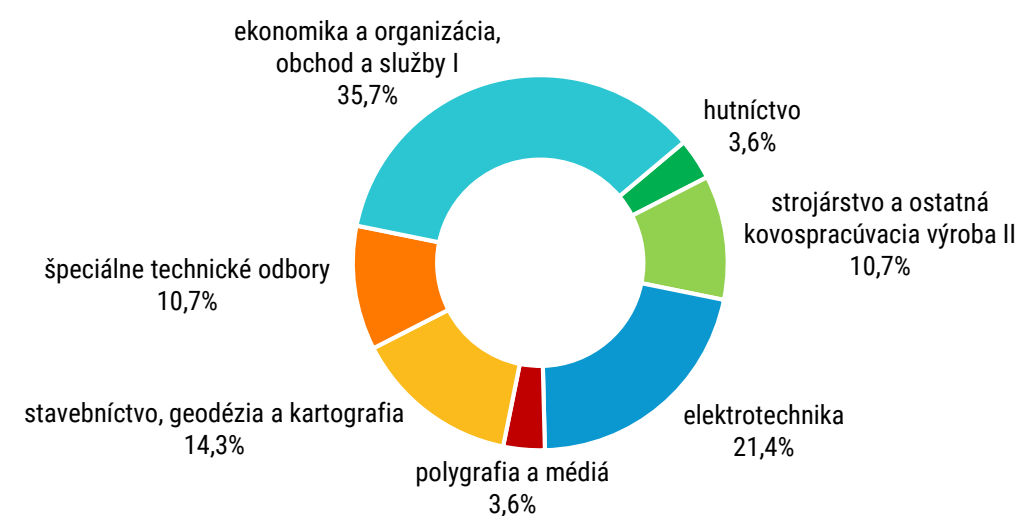
Rozdiel koeficientov obťažnosti v testoch zo SJL a MAT na GYM v 8-ročnom VP										
Škola	GYM 1	GYM 2	GYM 3	GYM 4	GYM 5	GYM 6	GYM 7	GYM 8	GYM 9	GYM 10
SJL 1. termín	3,77	3,80	2,69	3,78	-	-	3,20	-	3,99	3,44
MAT 1. termín	2,80	2,20	2,32	2,70	-	-	4,95	-	4,31	2,93
rozdiel	0,97	1,6	0,37	1,08	-	-	-1,75	-	0,32	0,51
SJL 2. termín	3,77	3,07	-	3,90	-	-	3,44	-	3,89	-
MAT 2. termín	2,80	2,33	-	3,00	-	-	4,95	-	3,56	-
rozdiel	0,97	0,74	-	0,90	-	-	-1,51	-	0,33	-

KONTROLA VÝSLEDKOV PRIJÍMACIEHO KONANIA

Hodnotenie testov z PS vo väčšine GYM bolo zodpovedné a objektívne. Ojedinele sa preukázal nedôsledný postup pri posudzovaní odpovedí žiakov a pridelovaní bodov v súlade s kritériami a kľúčom správnych odpovedí, čo ale nemalo vplyv na celkové poradie úspešných a neúspešných uchádzačov o vzdelávanie. Gymnaziá zostavili zoznam úspešných a neúspešných uchádzačov podľa stanovených kritérií. **Zoznamy prijatých a neprijatých uchádzačov** boli objektívne. **Termín** odoslania **rozhodnutia o prijatí**, ako aj termín **zverejnenia zoznamu** uchádzačov podľa výsledkov prijímacieho konania boli dodržané. Žiaci so ZZ mali vytvorené adekvátne a požadované podmienky na úspešné vykonanie PS.

STAV PRIJÍMACIEHO KONANIA NA SOŠ

Tematická inšpekcia bola realizovaná v **13** SOŠ s vyučovacím jazykom slovenským, z nich 11 bolo štátnych, 1 cirkevná a 1 súkromná. Školy poskytovali štúdium v 4-ročnom VP v 28 ŠO v 7 skupinách ŠO. Najväčší podiel zo všetkých sledovaných subjektov tvorili obchodné akadémie (8 z 13 škôl). Duálne vzdelávanie poskytovalo **5** subjektov.

GRAF 191 Zastúpenie skupín študijných odborov v SOŠ

Plánovaný počet prijatých uchádzačov o štúdium pre školský rok 2023/2024 v sledovaných SOŠ bol 739, z nich 275 v SDV. Do 1. ročníka VP úplného stredného odborného vzdelávania si podalo prihlášku 1 610 uchádzačov (z nich 308 v SDV).

Počet žiakov **prihlásených na štúdium prekročil plán výkonov o 117,9 %**. O vzdelávanie v SDV malo záujem o 12 % uchádzačov viac ako bolo školami plánované. Najväčší záujem uchádzači prejavovali o skupinu ŠO *ekonomika a organizácia, obchod a služby I*, v ktorej bol počet prihlásených o 152,2 % vyšší ako plán výkonov. Na ŠO *služby v cestovnom ruchu* sa hlásilo až o 211,7 % viac žiakov ako SOŠ mohla vzdelávať. Najmenší záujem bol evidovaný v ŠO *hutník operátor*, na štúdium ktorého sa prihlásila len tretina z plánovaného počtu žiakov. Nedostatočný počet prihlásených žiakov v sledovaných školách bol evidovaný aj v ŠO *operátor stavebnej výroby* a v ŠO *mechanik strojov a zariadení*, v ktorých chýbalo 10 % uchádzačov na naplnenie stavu plánu výkonov.

Žiaci uchádzajúci sa o štúdium do 1. ročníka úplného stredného odborného vzdelávania v jednotlivých skupinách ŠO pre školský rok 2023/2024 v SOŠ									
Skupiny študijných odborov	hutníctvo	strojárstvo a ostatná kovopracúvacia výroba II	elektrotechnika	polygrafia a médiá	stavebníctvo, geodézia a kartografia	špeciálne technické odbory	ekonomika a organizácia,	Spolu	z toho v SDV
Počet žiakov, ktorých možno prijať do 1. ročníka pre školský rok 2023/2024 (plán výkonov)	30	64	68	10	60	75	722	739	275
Počet prihlásených uchádzačov	10	75	157	23	109	162	1 821	1 610	308
Podiel počtu prihlásených uchádzačov k plánu výkonu	33,3 %	117,2 %	230,9 %	230 %	181,7 %	216 %	252,2 %	217,9 %	112 %
Rozdiel počtu prihlásených uchádzačov a 100 % plánu výkonu	-66,7 %	17,2 %	130,9 %	130 %	81,7 %	116 %	152,2 %	117,9 %	12 %

Vo všetkých sledovaných SOŠ sa PS konali v dvoch termínoch. Prijímacej skúšky sa zúčastnilo **1 386 žiakov**, z toho 80 so ZZ. Kritériá na úspešné vykonanie PS **splnilo 96,3 %** zo všetkých zúčastnených.

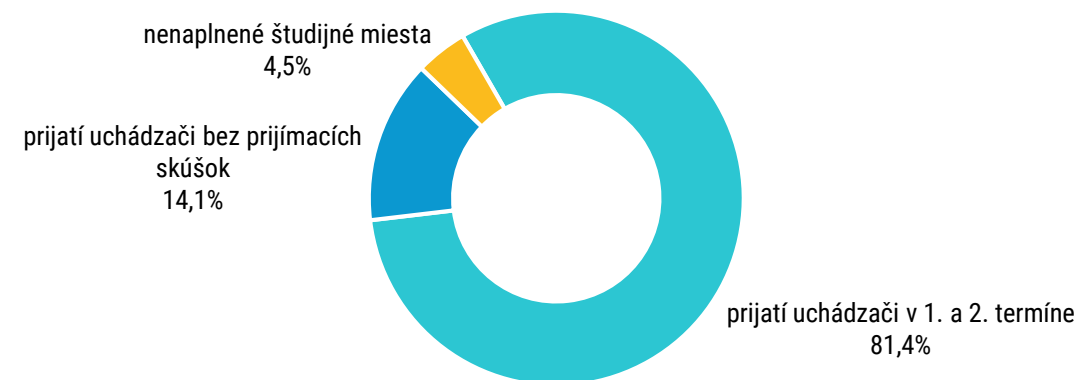
Celkovo bolo na štúdium pre školský rok 2023/2024 do kontrolovaných SOŠ **prijatých 706 uchádzačov** (z nich 41 so ZZ), čo bolo **95,5 % plánu výkonov**. Do SDV z 291 konajúcich PS školy prijali 195 žiakov (z nich 22 so ZZ). Uchádzači, ktorým bude umožnené využívať výhody **duálneho vzdelávania**, tvorili takmer tretinu (**27,6 %**) všetkých prijatých žiakov.

Kontrolované školy okrem 2 využili možnosť **priať uchádzačov** do 4-ročného VP úplného stredného odborného vzdelávania **bez vykonania PS, prijatých** bolo **104 žiakov** (14,7 %), z nich 5 so ZZ.

Uchádzači	konajúci PS					spĺňajúci kritériá na úspešné vykonanie PS				
	1. termín		2. termín		spolu	1. termín		2. termín		spolu
	počet	z nich so ZZ	počet	z nich so ZZ		počet	z nich so ZZ	počet	z nich so ZZ	
celkovo	780	47	606	33	1 386	756	46	579	32	1 335
z toho v SDV	174	19	117	13	291	174	17	114	13	288

Počet prijatých uchádzačov	na základe úspešne vykonanej prijímacej skúšky a počtu dosiahnutých bodov				bez prijímacej skúšky		celkovo	
	1. termín		2. termín		počet	z nich so ZZ	počet	z nich so ZZ
	počet	z nich so ZZ	počet	z nich so ZZ				
celkovo	346	21	256	15	104	5	706	41
z toho v SDV	129	12	66	10	0	0	195	22

GRAF 192 Naplnenie plánu výkonov pre 4-ročný VP úplného stredného odborného vzdelávania v SOŠ pre školský rok 2023/2024

ZABEZPEČENIE A ORGANIZÁCIA PRIJÍMANIA NA VZDELÁVANIE NA SOŠ

Prihlásení uchádzači splnili predpoklad na prijatie do 1. ročníka VP úplného stredného odborného vzdelávania, prihlášky na vzdelávanie boli kompletne. Školy **dodrжали** zákonný **postup schvaľovania návrhu počtu žiakov do 1. ročníka**. V 1 SOŠ na základe žiadosti vedenia školy a súhlasu zriaďovateľa MŠVVaŠ SR bol navýšený počet prijímaných uchádzačov o 2. Školy **stanovili formu PS, jej obsah a rozsah** pre 4-ročný VP podľa vzdelávacích štandardov profilových predmetov ŠVP odboru vzdelávania v ZŠ. Pri poskytovaní DV bola forma, obsah a rozsah PS vypracovaná v spolupráci so zamestnávateľmi. Takmer všetky kontrolované subjekty **určili jednotné kritériá** na úspešné vykonanie PS a ostatné podmienky prijatia na štúdium, 1 SOŠ nezabezpečila rovnaké kritériá pre 1. a 2. termín PS, 2 školy neurčili **minimálnu bodovú hranicu úspešnosti** PS z oboch profilových predmetov a v 1 SOŠ nebola určená minimálna hranica úspešnosti PS samostatne pre každý profilový predmet. Väčšina SOŠ umožnila uchádzačom **prijatie bez PS**, ak v externom testovaní dosiahli úspešnosť najmenej 80 % v každom vyučovacom predmete samostatne. Zákom stanovenú lehotu na odosielanie rozhodnutí o prijatí žiaka bez PS nedodrжали 2 SOŠ. Pre žiakov so ZZ boli zabezpečené požadované podmienky na vykonanie PS. Riaditelia kontrolovaných subjektov zriadili **prijímacie komisie**.

OBSAH, ROZSAH A ÚROVEŇ PRIJÍMACEJ SKÚŠKY Z PROFILOVÝCH PREDMETOV

Štátna školská inšpekcia sledovala, či SOŠ zabezpečili overovanie vedomostí uchádzačov (obsah, rozsah a úroveň PS) v súlade s platnou legislatívou

- dodržiavaním vzdelávacích štandardov z profilových predmetov pri overovaní vedomostí uchádzačov o štúdium,
- porovnateľnou náročnosťou testových položiek z profilových predmetov v obidvoch termínoch konania PS.

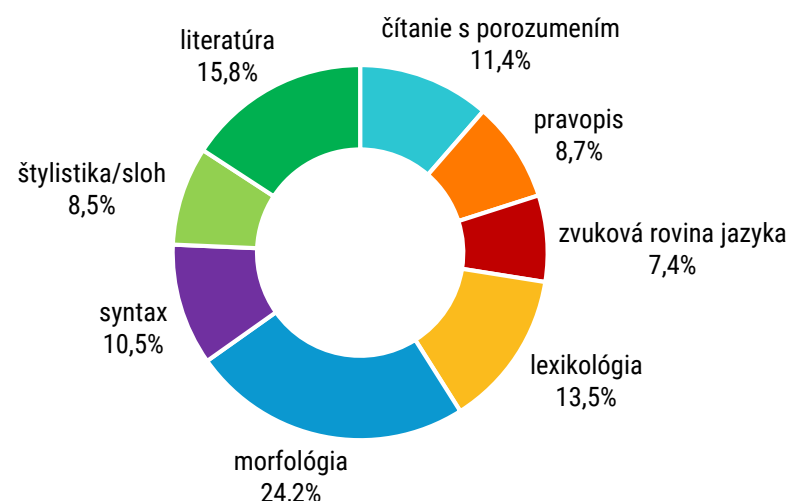
Následne bola vyhodnotená obťažnosť testov z profilových predmetov v oboch termínoch PS na základe zaradenia testových položiek podľa náročnosti do 3-stupňovej škály.

ANALÝZA POSUDZOVANÝCH TESTOV ZO SJL V OBIDVOCH TERMÍNOCH

Testové položky PS zo SJL boli zaradované a následne posudzované v 8 oblastiach: **čítanie s porozumením, pravopisné zručnosti, zvuková rovina jazyka, významová/lexikálna rovina jazyka, tvarová/morfologická rovina jazyka, syntaktická/skladobná rovina jazyka, štylistika/sloh a literatúra.**

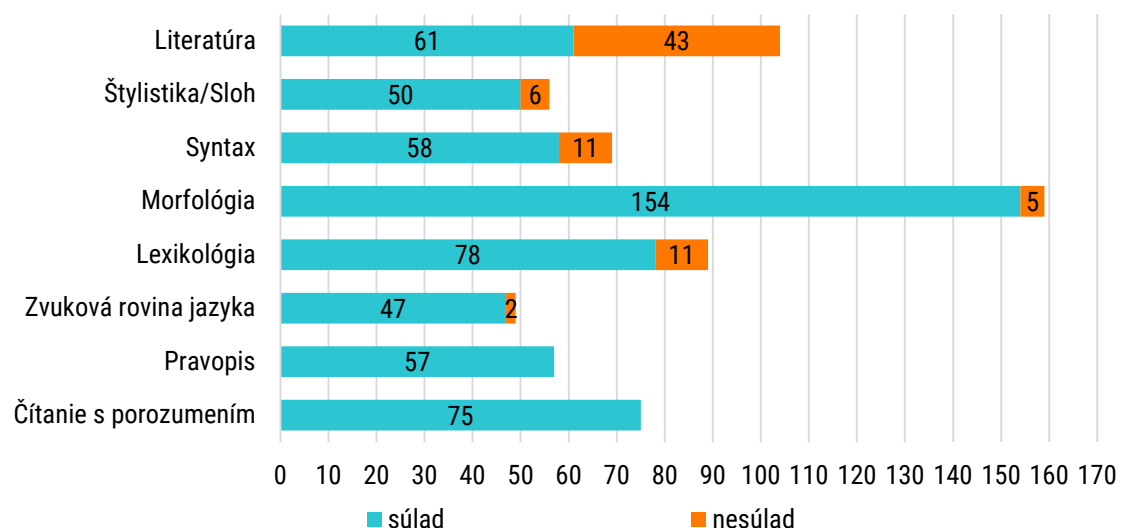
Analýza 658 testových položiek z oboch termínov PS zo SJL sledovaných subjektov preukázala, že najčastejšie boli u uchádzačov o štúdium overované vedomosti z morfolologickej roviny jazyka, ktoré tvorili takmer štvrtinu z celkového počtu otázok. Viac ako 15 % tvorili otázky z literatúry a najmenej boli zastúpené otázky zo zvukovej roviny jazyka (7,4 %).

GRAF 193 Zastúpenie testových položiek podľa oblastí SJL v prijímacích skúškach v SOŠ

Na základe analýzy testových položiek testov zo SJL ŠŠI zistila **nesúlady so vzdelávacími štandardmi SJL** pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie ZŠ okrem 1 vo všetkých sledovaných subjektoch. Zo všetkých testových položiek 78 úloh nezodpovedalo požiadavkám PS z vyučovacieho predmetu SJL, t. j. **11,9 %** položiek. Najviac úloh v nesúlade so vzdelávacími štandardmi sa vyskytlo v otázkach z literatúry (43), t. j. 55,1 % zo všetkých úloh v nesúlade so ŠVP a viac ako 40 % všetkých otázok z literatúry.

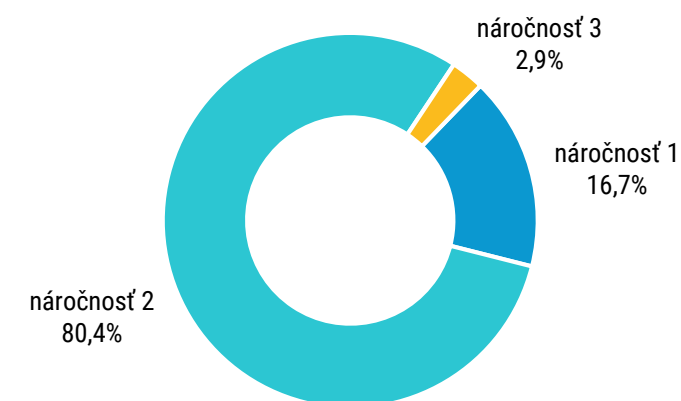
GRAF 194 Počet testových položiek v SOŠ v súlade a v nesúlade so vzdelávacím štandardom ŠVP pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie ZŠ v predmete SJL

Zo všetkých testových položiek posúdených **ako nesúlady so vzdelávacím štandardom** bolo **65,4 %** úloh, ktorých nesúlady sa týkali **kmeňa** alebo ich **kľúča** v **ôsmich sledovaných SOŠ**.

Z hľadiska posudzovania **náročnosti testových položiek** väčšina úloh (529) bola ŠŠI zaradená do 2. stupňa náročnosti. Úlohy s najvyššou náročnosťou (náročnosťou 3) tvorili necelé 3 % z celkového počtu testových položiek. Na PS zo SJL školy takmer vôbec neoverovali schopnosť uchádzačov vyvodzovať závery, zaujať stanovisko, hodnotiť a tvoriť. Z celkového počtu úloh sa v testoch zo SJL na PS vyskytlo 56 úloh s negáciami.

GRAF 195 Zastúpenie testových položiek podľa stupňa náročnosti v písomnej skúške zo SJL v SOŠ

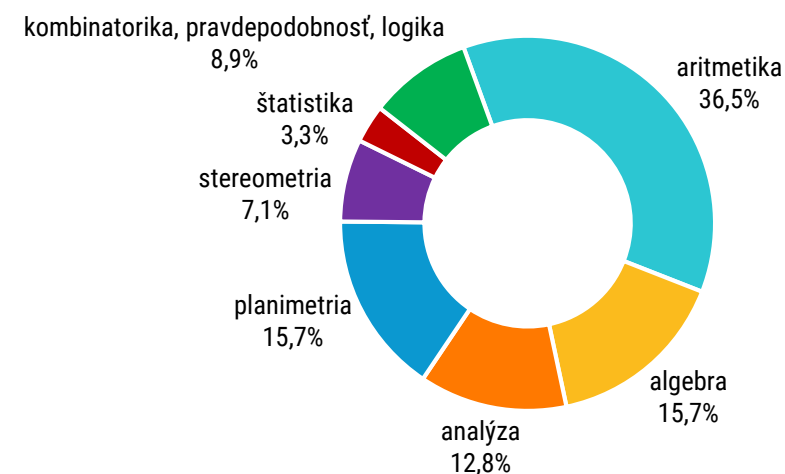
Z **komplexného posúdenia prijímacích skúšok zo SJL** vyplynulo, že nedostatky sa prejavili v nerovnomernom zastúpení všetkých rovín jazyka podľa vzdelávacích štandardov SJL. Výrazné zastúpenie mali úlohy overujúce vedomosti z morfológie a literatúry, naopak, úlohy overujúce zvukovú rovinu jazyka, štylistiku alebo pravopisnú zručnosť žiakov boli zadávané v pomerne malej miere a často neboli overované komplexne. Niektoré testy pozostávali z veľkého počtu testových položiek a čas určený na ich vypracovanie bol nedostatočný a nezodpovedal počtu a náročnosti úloh.

ANALÝZA POSUDZOVANÝCH TESTOV Z MAT V OBIDVOCH TERMÍNOCH

Testové položky písomnej skúšky z MAT boli zaradované a následne posudzované v 7 oblastiach: *aritmetika; algebra; analýza; planimetria; stereometria; štatistika; kombinatorika, pravdepodobnosť, logika*.

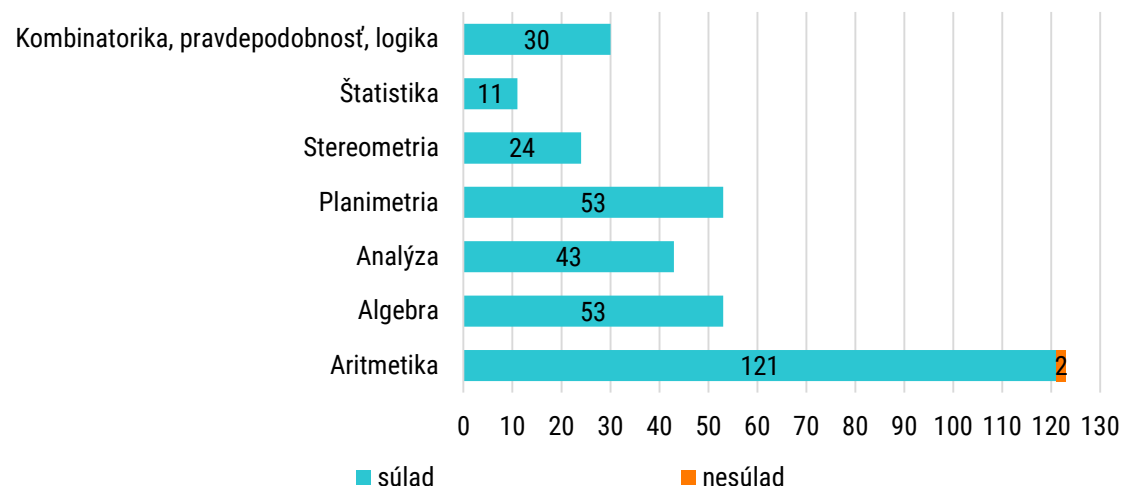
Pri posudzovaní **337 testových položiek** ŠŠI zistila, že v najväčšej miere boli overované vedomosti z aritmetiky. Úlohy zamerané na matematické operácie s číslami tvorili viac ako tretinu testových položiek. Najmenší podiel v testoch bol venovaný štatistike (3,3 %), do ktorej boli okrem výpočtu aritmetického priemeru zaradované i úlohy na prácu s tabuľkami a grafmi, tzn. SOŠ minimálne overovali schopnosti uchádzačov čítať s porozumením grafy a tabuľky a riešenie aplikačných úloh s nimi spojenými.

GRAF 196 Zastúpenie testových položiek podľa oblastí MAT v prijímacích skúškach v SOŠ

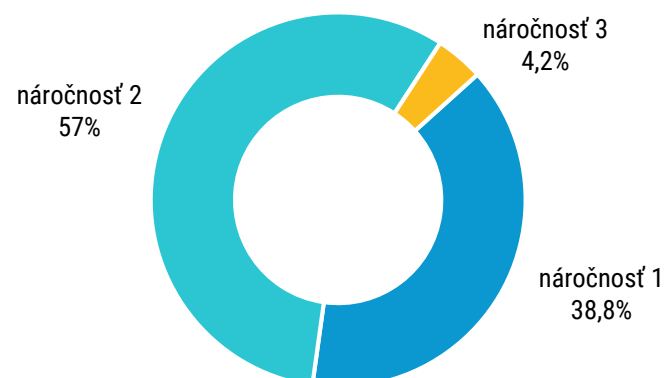
Obsah prijímacej skúšky z MAT v 1. aj v 2. termíne bol **v súlade** so vzdelávacími štandardmi pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie ZŠ vo všetkých sledovaných subjektoch s výnimkou 1 školy, čo bolo 0,6 % zo všetkých testových položiek.

GRAF 197 Počet testových položiek v SOŠ v súlade a v nesúlade so vzdelávacím štandardom ŠVP pre primárne a nižšie stredné vzdelávanie ZŠ v predmete MAT

Z analýzy **náročnosti testových položiek** vyplynulo, že úlohy zamerané na aplikáciu, analýzu alebo syntézu (2. stupeň náročnosti) tvorili viac ako polovicu všetkých úloh. Úlohy overujúce vyššie myšlienkové procesy ako hodnotenie a tvorivosť boli zastúpené len v malej miere (4,2 %). Úlohy na zapamätanie a porozumenie (náročnosť 1) mali v testoch takmer 40 % zastúpenie, čo bolo dvakrát viac ako v testoch zo SJL. Vyšší podiel menej náročných úloh znižoval celkovú úroveň obťažnosti testov z MAT, ktoré takmer vôbec **neobsahovali úlohy s negáciami** (2 úlohy, čo bolo 0,6 %). Zostavené testy neoverovali matematické vedomosti uchádzačov komplexne, k čomu prispel neprimerane veľký podiel úloh z aritmetiky a nerovnomerné zastúpenie testových položiek z ostatných oblastí MAT.

GRAF 198 Zastúpenie testových položiek v prijímacej skúške z MAT podľa stupňa náročnosti v SOŠ

Na základe komparácie vyhodnotenej obťažnosti testov v oboch profilových predmetoch možno konštatovať, že podstatne vyššie nároky na uchádzačov o štúdium na SOŠ boli kladené vo všetkých sledovaných subjektoch v predmete SJL. V tomto predmete bol evidovaný i výrazne vyšší počet testových položiek posúdených ako nesúlada so vzdelávacím štandardom predmetu a úlohy obsahovali i vyšší počet zadání úloh s negáciou. **Koeficienty obťažnosti** písomných skúšok zo **SJL** a z **MAT** dosiahli v niektorých subjektoch **výrazné rozdiely**.

Rozdiel koeficientov obťažnosti v testoch zo SJL a MAT v SOŠ

Škola	SOŠ 1	SOŠ 2	SOŠ 3	SOŠ 4	SOŠ 5	SOŠ 6	SOŠ 7	SOŠ 8	SOŠ 9	SOŠ 10	SOŠ 11	SOŠ 12	SOŠ 13
SJL 1. termín	2,79	3,00	4,00	2,50	2,78	3,50	3,93	3,44	3,32	2,97	3,15	3,77	2,59
MAT 1. termín	1,25	1,53	2,80	2,40	2,89	2,38	2,50	2,50	2,27	2,06	2,62	2,84	2,40
rozdiel	1,54	1,47	1,20	0,10	-0,11	1,13	1,43	0,94	1,05	0,92	0,54	0,93	0,19
SJL 2. termín	2,53	3,32	3,60	2,50	3,05	3,15	3,93	3,40	3,69	2,90	3,83	3,77	3,49
MAT 2. termín	1,50	1,67	2,00	2,20	2,11	2,50	2,50	2,86	2,82	2,06	2,77	2,84	1,92
rozdiel	1,03	1,65	1,60	0,30	0,94	0,65	1,43	0,54	0,87	0,84	1,06	0,93	1,57

Úroveň obťažnosti testov zadávaných na PS zo **SJL** bola vyhodnotená ŠŠI v oboch termínoch vo všetkých sledovaných SOŠ ako priemerná. **Úroveň obťažnosti testov** z profilového predmetu **MAT** v 1. aj v 2. termíne bola posúdená ako nízka v 7 SOŠ, v ostatných ako priemerná a 4 SOŠ nenastavili rovnakú úroveň obťažnosti testov z MAT v 1. a v 2. termíne.

V testoch neboli zistené gramatické ani štylistické nedostatky, ojedinele školy použili na PS rovnaké zadania úloh v zmenenom poradí alebo identické celé testy.

KONTROLA VÝSLEDKOV PRIJÍMACIEHO KONANIA

Kontrolované SOŠ **hodnotili testy** PS objektívne s výnimkou 2 subjektov. ŠŠI kontrolou opráv všetkých testov PS zo SJL zistila nekorektné obodovanie riešení úloh u niektorých uchádzačov, zmena výsledného počtu bodov nemala dopad na celkové výsledky prijímacieho konania.

Školy zostavili **zoznam prijatých** a **ne prijatých uchádzačov** objektívne s výnimkou 1 SOŠ, dodržali zákonnú **lehotu zverejnenia zoznamu** i **odoslania rozhodnutí** o prijatí uchádzačov.

Štátna školská inšpekcia identifikovala v sledovaných GYM a SOŠ nesúlada otázok/úloh v testoch so vzdelávacím štandardom ŠVP pre primárne a/alebo nižšie stredné vzdelávanie najmä v predmete SJL. V 80 % GYM a dvoch tretinách SOŠ boli overované vedomosti uchádzačov o štúdium v predmete SJL nad rámec vzdelávacieho štandardu. V MAT to bolo v 2 GYM a v 1 SOŠ.

POSTREHY A SKÚSENOSTI ŠKOLSKÝCH INŠPEKTOROV Z VÝBEROVÝCH KONANÍ NA OBSADENIE MIESTA RIADITEĽA ŠKOLY

Výberové konania riaditeľov na štátnych základných a stredných školách prebiehajú každoročne, v roku 2022/2023 to bolo na 17 % škôl, ktoré podliehajú povinnosti prizvať zástupcu ŠŠI. Zistenia z dotazníkového prieskumu inšpektorov, ktorí sa týchto výberových konaní zúčastnili, preukazujú, že výberové konania sú vo väčšine v súlade s formálnymi pravidlami. Stále však platí, že väčšina z nich je neverejná, čo môže znížiť dôveryhodnosť verejnosti voči samotnému procesu. Vysoký podiel výberových konaní riaditeľov len s jedným kandidátom môže naznačovať značnú formalizáciu procesu a nedostatočnú súťaž medzi víziami pre budúci rozvoj školy. V ďalšej diskusii ohľadne výberových konaní riaditeľov škôl odporúčame adresovať aj otázku prítomnosti, prípadne aj zásadnejšej úlohy školskej inšpekcie na výberových konaniach vo všetkých druhoch škôl a školských zariadení zriadených všetkými typmi zriaďovateľov.

Štátna školská inšpekcia sa zúčastnila **324** výberových konaní na **obsadenie miesta riaditeľa školy** na ZŠ a **76** výberových konaní na SŠ, spolu na 400 konaniach. Aj keď účasť ŠŠI na výberových konaniach nepredstavuje vykonávanie kontrolnej činnosti, táto správa sumarizuje zistenia z ich priebehu v danom období. Dáta boli zbierané formou dotazníkov vyplňaných školskými inšpektormi, ktorí sa výberových konaní zúčastnili.

ŠTÁTNA ŠKOLSKÁ INŠPEKCIA A VÝBEROVÉ KONANIA RIADITEĽOV V SÚČASNEJ LEGISLATÍVE

Podľa platnej legislatívy¹ zástupcovia ŠŠI sú prizývaní na výberové konania riaditeľov s riadnym hlasom vo výberovej komisii. Povinnosť prizvať ŠŠI majú rady škôl pri základných školách zriadených obcou, v prípade stredných škôl samosprávnym krajom. V minulom školskom roku sa táto povinnosť nevzťahovala na 87 súkromných a 118 cirkevných základných škôl, čo predstavuje 10 % všetkých ZŠ. V prípade stredných škôl túto povinnosť nemalo 123 súkromných a 71 stredných cirkevných škôl, spolu 29 % všetkých SŠ (gymnaziá, stredné športové školy, konzervatóriá a stredné odborné školy)².

Výberové konania však prebiehajú aj v iných druhoch škôl a školských zariadení, napríklad v materských školách, základných umeleckých školách, špeciálnych školách, jazykových školách, centrách voľného času, na ktoré sa táto zákonná povinnosť nevzťahuje. Tiež platí, že v ich prípade zriaďovateľom môže byť obec/štát, súkromník alebo cirkev. Nie je teda zrejmé, prečo účasť zástupcu ŠŠI bola zákonom uložená len na výberové konania ZŠ zriadených obcou a SŠ zriadených samosprávnym krajom.

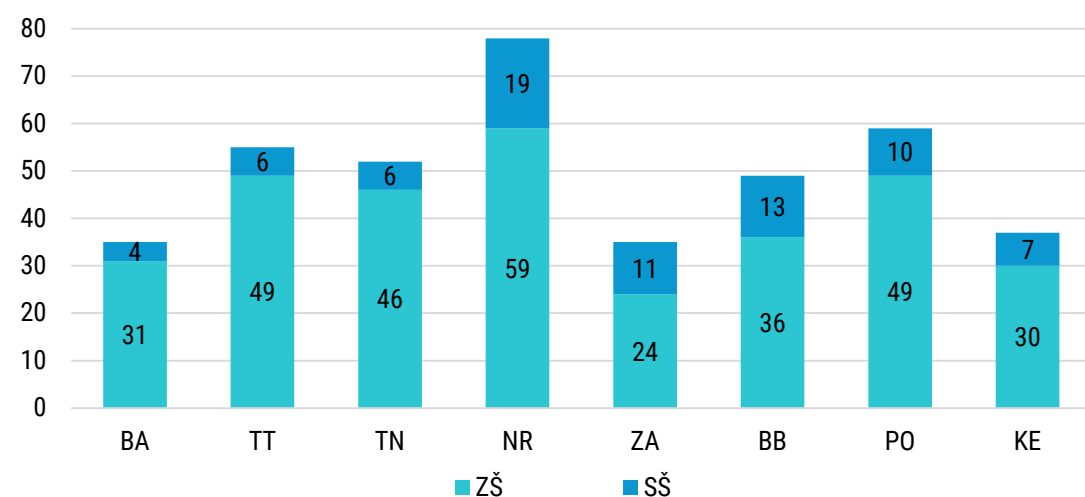
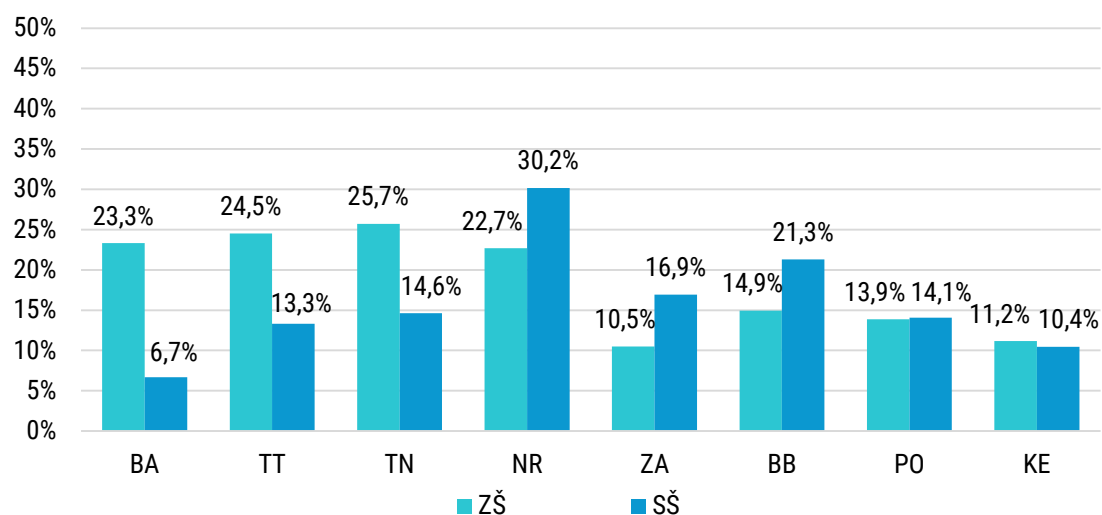
Aj keď najvyšší počet výberových konaní prebehol v Nitrianskom kraji, po zohľadnení počtu škôl v krajoch najvyšší podiel ZŠ s výberovými konaniami zo všetkých škôl bol v Trenčianskom kraji, nasledoval Trnavský kraj. Pri SŠ najvyšší podiel výberových konaní bol v Nitrianskom a Banskobystrickom kraji.

Základné výberové konania predstavovali 92 % všetkých konaní, pričom ich najčastejším dôvodom bolo uplynutie funkčného obdobia (80 % základných výberových konaní). Opakované výberové konania predstavovali 8 %, pričom dôvodom vyše polovice opakovaných výberových konaní bola nezhoda komisie na spoločnom kandidátovi v predchádzajúcom výberovom konaní (60 % z opakovaných výberových konaní).

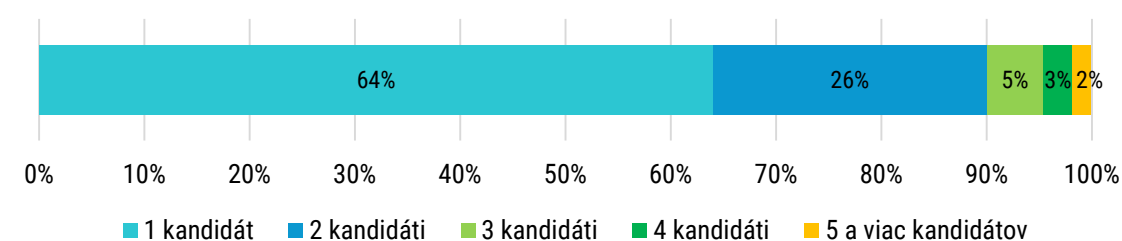
Takmer dve tretiny výberových konaní malo jedného kandidáta (64 %), ktorým bol do veľkej miery súčasný riaditeľ alebo súčasná riaditeľka školy (vrátane poverených). V ďalších 14 výberových konaniach sa počet kandidátov zúžil na jedného z dôvodu nesplnenia formálnych podmienok pre účasť niektorých kandidátov, prípadne aj pre ich absenciu.

¹ § 4 ods. 3 zákon č. 596/2003 Z. z.

² na základe údajov Centra vedecko-technických informácií SR

GRAF 199 Počet výberových konaní riaditeľov v ZŠ a SŠ v jednotlivých krajoch**GRAF 200** Podiel výberových konaní riaditeľov na celkovej počte ZŠ a SŠ v jednotlivých krajoch

Rozloženie počtu kandidátov vo výberových konaniach riaditeľov	Súčasný riaditeľ kandidát			Podiel výberových konaní so súčasným riaditeľom
	áno	nie	spolu	
1 kandidát	183	73	256	71,5 %
2 kandidáti	58	46	104	55,8 %
3 kandidáti	8	14	22	36,4 %
4 kandidáti	5	6	11	45,5 %
5 a viac kandidátov	3	4	7	42,9 %
Spolu	257	143	400	64,3 %

GRAF 201 Rozloženie výberových konaní riaditeľov podľa počtu kandidátov

Vo všetkých výberových konaniach predložená dokumentácia kandidátov obsahovala návrhy koncepcie rozvoja školy v písomnej forme. Iba v jednom prípade inšpektor uviedol, že nemal dost času na oboznámenie sa s písomnou dokumentáciou. V 96 % prípadov bol pre hodnotenie kandidátov vopred stanovený postup na základe zrozumiteľných a objektívnych kritérií. V prípade, že sa výberového konania zúčastnilo viac kandidátov, v 17 % prípadov nebol vopred určený postup pre riešenie situácie rovnakého počtu bodov/hlasov viacerých kandidátov.

V 88 % konaní boli časové limity na prezentáciu koncepcií vopred určené a následne s výnimkou troch výberových konaní bol tento časový limit podľa vyjadrení inšpektorov dodržaný. S výnimkou dvoch prípadov inšpektori udávali dostatok času členom komisie na otázky pre kandidátov. Verejných konaní bolo 11 %, výber z kandidátov prebiehal tajným hlasovaním v 92 % konaní.

Zápisnica bola vypracovaná vo všetkých sledovaných konaniach (okrem jedného, ktoré neprebehlo z dôvodu zistenia nesplnenia kvalifikačných predpokladov jediného kandidáta počas výberového konania). Len v troch prípadoch nebola táto zápisnica považovaná inšpektorom za objektívnu. Komisia sa zhodla na spoločnom kandidátovi v 95 % konaní (v 18 prípadoch sa nezhodla).

Aj napriek zisteniam, ktoré naznačujú vysokú mieru regulárnosti výberových konaní, dochádza k zásahom zriaďovateľov do výberových konaní alebo iných foriem ovplyvňovania členov komisie, a tiež nezrovnalostí ako prizývanie kandidátov nad maximálne povolený vek 65 rokov. Stále tiež platí, že častá zmena pravidiel spôsobuje nejasnosti napríklad v kvalifikačných predpokladoch kandidátov. V minulom školskom roku inšpektori zaznamenali 6 prípadov rôznych neregulárností počas konaní.

PODANIA VYBAVOVANÉ ŠTÁTNOU ŠKOLSKOU INŠPEKCIOU

POČET PODANÍ A ČAS POTREBNÝ NA ICH VYBAVENIE

V období od 1. 9. 2022 do 31. 8. 2023 bolo do centrálnej evidencie podaní kancelárie hlavnej školskej inšpektorky doručených spolu **570 podaní**, z toho **540** podaní smerovalo voči školám a školským zariadeniam zaradeným v Sieti škôl a školských zariadení SR. Ostatné podania smerovali voči iným inštitúciám, napríklad voči zriaďovateľom, vysokým školám, voči ktorým nemá ŠŠI kontrolnú kompetenciu. Z celkového počtu podaní bolo **270** vyhodnotených **ako sťažnosť** podľa zákona o sťažnostiach – ostatné podania neboli sťažnosťami a išlo napríklad o podnety, oznámenia, vyjadrenia, resp. podania, ktorých vybavenie je upravené inými právnymi predpismi alebo podania, ktoré smerovali voči rozhodnutiam riaditeľov škôl vydaných v správnom konaní. Z celkového počtu sťažností bolo **130 prešetrených** a **140 sťažností** bolo **odložených** z nižšie uvedených dôvodov. Činnosť súvisiaca s prešetrovaním a vybavovaním všetkých podaní si vyžiadala spolu cca **5 300** hodín.

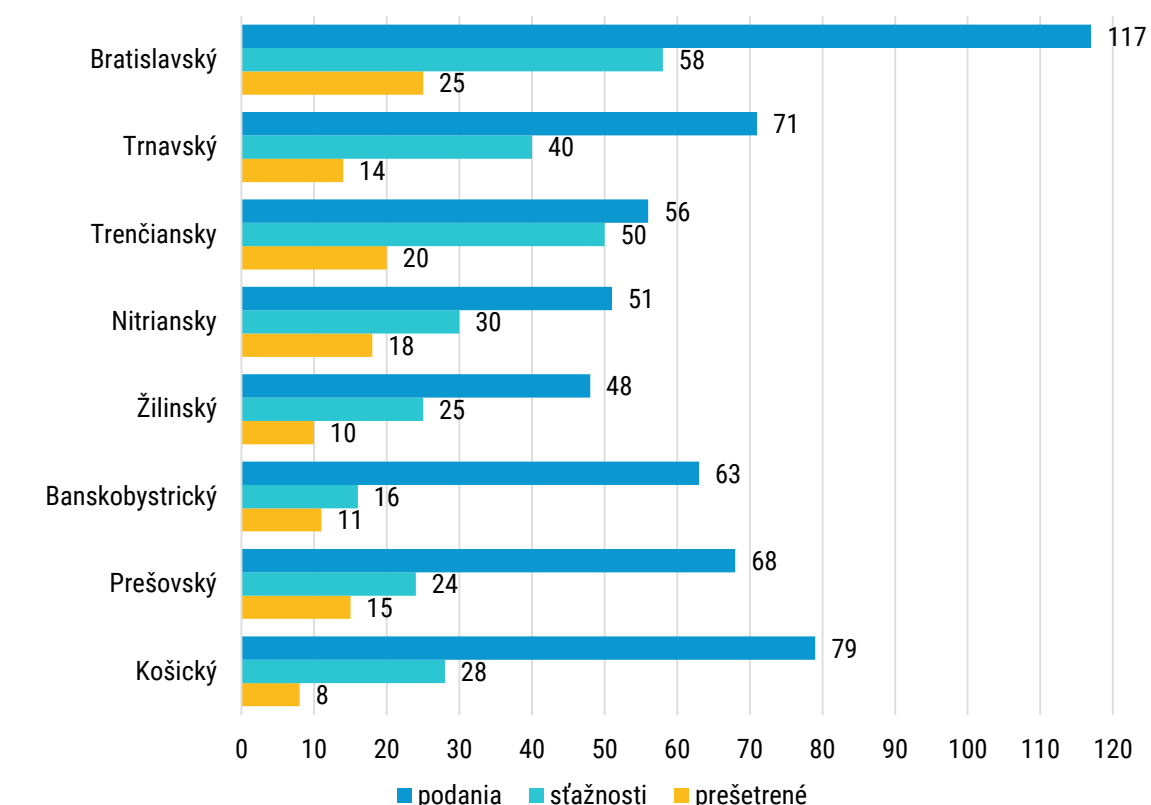
Podľa zákona č. 9/2010 Z. z. o sťažnostiach v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o sťažnostiach) boli odložené nielen tzv. anonymné sťažnosti (t. j. sťažnosti, v ktorých pisatelia neuvádzali meno, priezvisko a adresu pobytu, resp. neboli sťažovateľmi podpísané), ale v súlade so zákonom aj sťažnosti podané bežnou elektronickou poštou, ktoré neboli opatrené kvalifikovaným elektronickým podpisom ani odoslané prostredníctvom prístupového

miesta, ktoré vyžaduje úspešnú autentifikáciu sťažovateľa, pričom ich sťažovateľ do piatich pracovných dní písomne nepotvrdil podpisom. Takisto boli odložené sťažnosti, ktoré za sťažovateľa podávala iná osoba (napríklad rodič plnoletého žiaka, starý rodič neploletého žiaka), pričom nedoložila úradne osvedčené splnomocnenie, ktoré vyžaduje zákon o sťažnostiach. Odloženie sťažností podľa príslušných ustanovení zákona o sťažnostiach spôsobuje pomerne veľký rozdiel medzi doručenými a prešetrovanými sťažnosťami. To sa týka aj podaní, ktoré síce boli podávateľom označené ako sťažnosť, ale nespĺňali všetky podmienky ustanovenia § 3 uvedeného zákona o sťažnostiach, napríklad síce uvádzali konkrétne nedostatky znamenajúce možné porušenie právneho predpisu, ale z podania nebolo zrejmé, ochrany akého svojho práva sa pisateľ domáha, prípadne bolo zjavné, že nesúvisia s jeho právami. Ak odložené sťažnosti alebo iné podania poukazovali na závažné nedostatky, ŠŠI ich využívala ako podnety na vykonanie školských inšpekcií. To znamená, že kontrola zo strany ŠŠI bola vykonaná, len nie v režime sťažností, takže do tejto štatistiky nie je zahrnutá. Pre informáciu uvádzame, že osobitný zákon upravujúci vybavovanie sťažností je špecifikom SR.

Zároveň je potrebné zdôrazniť, že orgán verejnej správy v procese vybavovania sťažnosti musí rešpektovať nielen práva sťažovateľa, ale aj práva osoby, proti ktorej sťažnosť smeruje.

Medzi podaniami, ktoré nie sú sťažnosťami, boli aj také, ktoré nepatria do kontrolnej kompetencie ŠŠI, ale na ich vybavenie sú príslušné iné orgány verejnej správy, napríklad inšpektoráty práce, regionálne úrady verejného zdravotníctva, regionálne úrady školskej správy, polícia či súdy. Vyskytovali sa aj podania, v ktorých pisateľ nedokázal zrozumiteľne vyjadriť, proti komu a čomu podanie smeruje a čoho sa svojím podaním domáha.

GRAF 202 Počet podaní a sťažností vybavených/prešetrených v jednotlivých krajoch SR

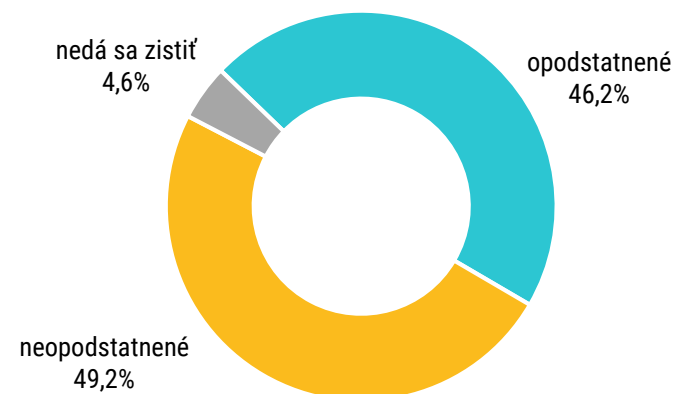
	MŠ			ZŠ			SŠ			Iné			Spolu		
Podania spolu	54			310			108			78			550		
z toho sťažnosti	33			209			64			34			340		
Sťažnosti PVP	12			102			28			18			160		
Opodstatnenosť sťažností	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ	O	N	NZ
Počet	4	5	3	45	50	7	15	11	2	8	8	2	72	74	14

Skratky: O – opodstatnená sťažnosť; N – neopodstatnená; NZ – opodstatnenosť sa nedala zistiť; PVP – priamo vybavené prešetrením; SŠ – stredné školy.

OPODSTATNENOSŤ SŤAŽNOSTÍ

Zo 130 prešetrovaných sťažností bolo 60 opodstatnených (46,2 %, v minulom školskom roku 45 %) a 64 neopodstatnených (49,2 %, v minulom školskom roku 46,3 %). Pri ostatných sťažnostiach (4,6 %, v minulom školskom roku 8,7 %) sa opodstatnenosť nedala zistiť, príp. sťažovateľ požiadal o zastavenie prešetrovania sťažnosti, takže ich opodstatnenosť nebolo možné vykazať.

GRAF 203 Percentuálny pomer opodstatnenosti sťažností

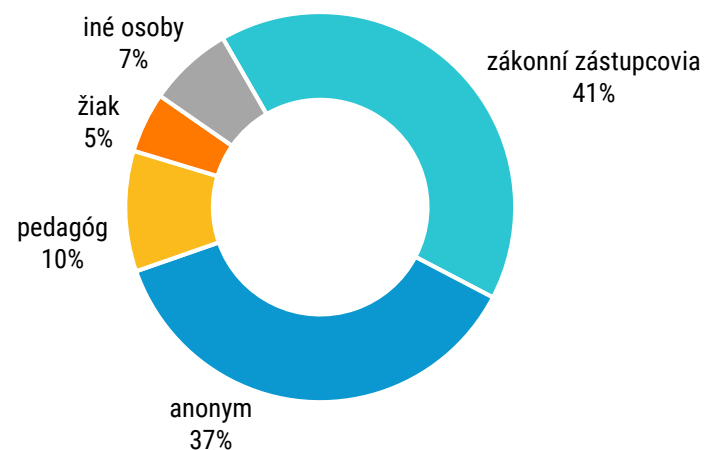

Opodstatné sťažnosti v jednotlivých druhoch škôl	Školský rok 2022/2023	Školský rok 2021/2022	Školský rok 2020/2021
Materské školy	50 %	33 %	50 %
Základné školy	47 %	44 %	42 %
Stredné školy	36 %	54 %	43 %

PISATELIA PODANÍ

Z podávateľov boli najviac zastúpení zákonní zástupcovia detí a žiakov, na druhom mieste anonymní pisatelia a na treťom pedagogickí zamestnanci. Zvyšné podania zaslali žiaci a iné osoby (inštitúcie, nepedagogickí zamestnanci, starí rodičia a pod.). Údaje o podávateľoch sa týkajú všetkých podaní, ktoré boli doručené do centrálnej evidencie ŠŠI, bez ohľadu na to, ako ich ŠŠI dodatočne klasifikovala a akým spôsobom ich vybavovala. Dlhodobo sa udržiava pomerne vysoký počet anonymných podaní.

GRAF 204 Percentuálny pomer podávateľov sťažností

OSOBY, PROTI KTORÝM PODANIA SMERUJÚ

Najviac podaní aj v tomto školskom roku smerovalo proti riaditeľom škôl, čo vyplýva zo skutočnosti, že riaditelia priamo rozhodujú o podstatných veciach, ktoré sú pre zákonných zástupcov dôležité (prijímanie do škôl, ukladanie závažnejších výchovných opatrení, klasifikácia správania a pod.) a v konečnom dôsledku zodpovedajú za dodržiavanie právnych predpisov v škole vôbec, teda aj za konanie zamestnancov školy. Do skupiny sťažností smerujúcich voči riaditeľom sú tak zaradené aj sťažnosti, ktoré pôvodne smerovali voči pedagogickým zamestnancom (prípadne aj odborným zamestnancom) a v ktorých sťažovatelia namietajú voči nesprávnemu vybaveniu svojej sťažnosti riaditeľom školy. Jednou z príčin podávania sťažností na riaditeľov škôl je aj neriešenie, prípadne nedostatočné riešenie problémových situácií, či už ide o vzťah učiteľa k žiakom alebo o problematiku vzťahy medzi žiakmi navzájom, ktoré sa prejavujú agresívnym správaním alebo šikanovaním. Druhou najpočetnejšou skupinou, voči ktorej smerovali sťažnosti, boli pedagogickí zamestnanci, najmä učitelia.

Je zaujímavé, že ešte aj v tomto školskom roku sa vyskytli sťažnosti proti riaditeľom škôl súvisiace s realizáciou opatrení proti ochoreniu COVID-19.

Osoby, proti ktorým podania smerujú	Počet	Percento
Riaditelia	440	77 %
Učitelia	140	25 %
Iné osoby	30	8 %
Školskí inšpektori	23	5 %

Poznámka:

- Súčet osôb, proti ktorým podania smerujú, je vyšší ako celkový počet podaní, pretože niektoré z nich smerujú proti viacerým osobám (napr. proti riaditeľovi aj proti učiteľovi). Percento sa vypočítavalo zo všetkých podaní občanov, bez ohľadu na to, ako ich ŠŠI dodatočne klasifikovala a akým spôsobom ich vybavovala. Percento teda vyjadruje pomer podaní smerujúcich voči určitej skupine osôb voči celkovému počtu podaní.
- Pri podaniach na školských inšpektorov išlo zväčša o nové sťažnosti podané v rámci nespokojnosti s výsledkom prešetrenia pôvodnej sťažnosti.
- Inými osobami boli napr. štatutárny orgán zriaďovateľa, rada školy ako výberová komisia, psychológ, vedúca školskej jedálne a pod.

NAJČASTEJŠIE NÁMIETKY SŤAŽNOSTÍ (DLHODOBO ZOSTÁVAJÚ BEZ PODSTATNÝCH ZMIEN)

MATERSKÉ ŠKOLY

NÁMIETKY SMERUJÚCE PROTI RIADITELKÁM MATERSKÝCH ŠKÔL:

- nedostatky v pedagogickom riadení
- nedostatočný informačný systém pre zákonných zástupcov
- neposkytnutie informácií o dieťati zákonnému zástupcovi podľa § 144 školského zákona
- nezabezpečenie odbornosti vyučovania
- nedostatky v organizácii výchovno-vzdelávacieho procesu
- nedostatky v materiálo-technickom zabezpečení výchovno-vzdelávacieho procesu
- nízka úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu
- nedostatky v realizácii adaptačného pobytu
- nevytvorenie podmienok na bezpečnosť a ochranu zdravia detí
- nevytvorenie podmienok na výchovu a vzdelávanie pre deti so ŠVVP
- nekorektné ukončenie predprimárneho vzdelávania
- nesprávne vybavovanie sťažností v oblasti výchovy a vzdelávania

NÁMIETKY SMERUJÚCE PROTI UČITELKÁM MATERSKÝCH ŠKÔL:

- nízka úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu
- nepedagogický prístup k deťom
- používanie fyzických a iných neprimeraných trestov
- zanedbávanie pedagogického dozoru
- nedostatky v zabezpečovaní ochrany zdravia a bezpečnosti detí

ZÁKLADNÉ ŠKOLY

NÁMIETKY SMERUJÚCE PROTI RIADITEĽOM ŠKÔL:

- nezabezpečenie odbornosti vyučovania
- nevytvorenie podmienok na kvalitné vyučovanie
- nedostatky v organizácii vyučovania
- nezabezpečenie výučby podľa učebného plánu
- neodôvodnené skracovanie vyučovania
- nedostatky v procese klasifikácie správania
- nedostatky pri ukladaní výchovných opatrení
- nedostatky pri realizácii komisionálnych skúšok
- neinformovanie zákonného zástupcu žiaka o zhoršenom prospechu alebo správaní žiaka
- odmietnutie poskytnúť zákonnému zástupcovi informácie o prospechu, správaní a dochádzke (ide najmä o rozvedených rodičov, ktorým dieťa nebolo zverené do osobnej starostlivosti)

- nerešpektovanie odporúčaní poradenských zariadení pri vzdelávaní žiakov so ŠVVP
- nezabezpečenie pedagogického asistenta
- nevypracovanie IVP
- nedostatočné riešenie problémov, ktoré spôsobujú žiaci s poruchami aktivity a pozornosti a žiaci s poruchami správania
- nezabezpečenie ochrany práv intaktných žiakov porušovaných žiakmi s poruchami správania
- nedostatočné riešenie prípadov šikanovania a iného agresívneho správania žiakov v škole
- nesprávne vybavovanie sťažností zákonných zástupcov žiakov
- neprijatie adekvátnych opatrení na odstránenie nedostatkov
- nevytvorenie podmienok na bezpečnosť školského prostredia

NÁMIETKY SMERUJÚCE PROTI UČITEĽOM:

- neobjektívna klasifikácia prospechu
- nízka úroveň výchovno-vzdelávacieho procesu
- sčasti alebo úplne neodúčené hodiny
- nepedagogický prístup k žiakom – nadávky, urážanie, ponižovanie, používanie fyzických trestov
- neinformovanie rodičov o podstatnom zhoršení prospechu alebo správania žiaka
- nedostatky pri vykonávaní pedagogického dozoru
- neúčinné riešenie problémov súvisiacich so správaním sa žiakov s poruchami aktivity a pozornosti a s poruchami správania
- neriešenie šikanovania a agresívneho správania žiakov
- nesprávny postup pri ospravedlňovaní hodín

STREDNÉ ŠKOLY

NÁMIETKY SMERUJÚCE PROTI RIADITEĽOM ŠKÔL:

- nedostatky v ŠkVP
- nezabezpečenie odbornosti vyučovania vrátane vyučovania odborných predmetov
- nevytvorenie podmienok pre kvalitnú výučbu
- nevytvorenie podmienok pre vzdelávanie žiakov so ŠVVP
- nerešpektovanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb
- organizačné a personálne nedostatky súvisiace s vykonávaním odbornej praxe
- neposkytovanie odmeny za produktívnu prácu
- nezabezpečenie pedagogického dozoru
- nedostatky v klasifikácii prospechu na ústnej forme internej časti maturitných skúšok, najmä na neprihliadanie prospechu, ktorý žiak dosahoval počas štúdia a na záverečných skúškach
- neobjektívna klasifikácia správania
- nedostatky pri ukladaní výchovných opatrení
- neodúčené hodiny
- neodôvodnené skracovanie vyučovania
- neinformovanie rodiča neplnoletého žiaka o podstatnom zhoršení prospechu alebo správania
- neposkytnutie, prípadne nedostatočné poskytovanie informácií o prospechu, správaní a dochádzke

- neobjektívne komisionálne skúšky
- neakceptovanie záverov psychologického, prípadne špeciálnopedagogického vyšetrenia
- nevypracovanie IVP
- nedostatky v zabezpečení ochrany zdravia žiakov
- fajčenie na pôde školy
- neriešenie šikanovania a iných foriem agresívneho správania žiakov
- nedostatky pri vybavovaní sťažností
- neprijatie adekvátnych opatrení na odstránenie nedostatkov

NÁMIETKY SMERUJÚCE PROTI UČITEĽOM:

- nízka úroveň vyučovania vrátane vyučovania odborných predmetov a vykonávania odbornej praxe
- neobjektívna klasifikácia prospechu, vrátane klasifikácie na maturitných skúškach
- neplnenie ŠkVP
- sčasti alebo úplne neodúčené hodiny
- nepedagogický prístup k žiakom (ponižovanie, nadávky, psychický nátlak)
- nezohľadňovanie špeciálnych výchovno-vzdelávacích potrieb žiakov
- nevykonávanie pedagogického dozoru
- nerešpektovanie záverov poradenských zariadení
- nevypracovanie alebo nedodržiavanie IVP
- nedostatky v procese ospravedlňovania hodín

Poznámka: Sťažnosti proti učiteľom v niektorých prípadoch ŠŠI prešetrovala z dôvodu, že smerovali súčasne aj proti riaditeľovi školy, alebo autori podaní sponchybovali objektivitu riaditeľov pri vybavovaní, resp. uvádzali ich nekonanie.

PODANIA DORUČENÉ ŠTÁTNEJ ŠKOLSKEJ INŠPEKCIÍ, NA KTORÝCH VYBAVENIE NEMÁ ZO ZÁKONA KOMPETENCIU:

- nedostatky v rozhodovaní riaditeľov v správnom konaní – išlo najmä o nariadovanie komisionálneho preskúšania len na základe vymeškaných hodín
- nedostatky pri výberových konaniach, za ktoré zodpovedá zriaďovateľ školy
- zvýhodňovanie rodinných príslušníkov v oblasti pracovno-právnych vzťahov
- nedostatky pri verejnom obstarávaní
- nehospodárne nakladanie s majetkom školy
- neefektívne využívanie finančných prostriedkov
- vykazovanie fingovaných žiakov
- nedostatky v pracovno-právnej oblasti (výpovede zo zamestnania, zníženie úväzku, neobjektívne odmeňovanie, nevyplácanie mzdy pri zastupovaní, nerovnaký prístup, bossing)
- nezabezpečenie ochrany osobných údajov
- nedostatky v oblasti hygieny
- vyberanie peňazí od rodičov nad rámec stanovený právnym predpisom
- nesprávny postup pri školskom úraze
- nedostatky v školskom stravovaní
- odmietnutie náhrady škody a pod.

PRIJATÉ OPATRENIA A POZITÍVNE ZMENY

RIADITELIA ŠKÔL NA ZÁKLADE STANOVENIA OPODSTATNENOSTI SŤAŽNOSTÍ PRIJALI CCA 100 OPATRENÍ, V RÁMCI KTORÝCH NASTALI NAJMÄ NASLEDUJÚCE POZITÍVNE ZMENY:

- odstránenie nedostatkov v školskom vzdelávacom programe
- odstránenie nedostatkov v organizácii vyučovania
- zlepšenie podmienok na ochranu zdravia žiakov
- objektivizácia klasifikácie prospechu vrátane realizácie komisionálnej skúšky za prítomnosti školského inšpektora
- zopakovanie ústnej formy internej časti maturitnej skúšky
- objektivizácia klasifikácie správania (zmena známky)
- zrušenie výchovného opatrenia
- úprava školského poriadku, spresnenie práv a povinností žiakov – zosúladienie so zákonom
- poskytnutie informácií zákonnému zástupcovi žiaka o prospechu, správaní a dochádzke v súlade so zákonom
- vyriešenie problémov žiakov so ŠVVP, napríklad vypracovanie IVP, rešpektovanie záverov poradenského zariadenia
- nadviazanie spolupráce s poradenským zariadením v rámci riešenia problému s agresívnym žiakom
- dodržiavanie právnych predpisov pri vybavovaní podaní občanov
- zintenzívnenie kontroly ako prevencie voči opakovaniu nedostatkov
- prehlbovanie právneho vedomia riaditeľov škôl i ďalších pedagogických zamestnancov

Aj napriek úprave v školskom zákone pretrvávajú **konflikty medzi riaditeľmi škôl a rozvedenými** (rozvádzačimi sa) **rodičmi**, pri ktorých jeden z rodičov namieta voči prijatiu dieťaťa/žiaka do školy bez jeho súhlasu alebo namieta voči neprijatiu žiaka bez súhlasu druhého rodiča. Aktuálny je prípad, keď dieťa nebolo k začiatku školského roka prijaté na povinné vzdelávanie žiadnou školou z dôvodu, že druhý rodič s vybranou školou nesúhlasí.

Nevyriešeným a veľmi vážnym problémom v školách zostáva napriek snahe riaditeľov škôl a spolupráci s poradenskými zariadeniami **správanie sa agresívnych žiakov, žiakov s poruchami aktivity a pozornosti a poruchami správania** a v ostatnom období aj správanie žiakov **s Aspergerovým syndrómom** a z toho vyplývajúce obmedzovanie práv ostatných účastníkov vzdelávania. Súvisí to aj s **neprípravenosťou pedagogických zamestnancov** na prácu s uvedenými žiakmi.

PRÍLOHY

POČET VYKONANÝCH INŠPEKCIÍ Z HĽADISKA ZRIAĐOVATEĽA A DRUHU INŠPEKCIE

		ŠIC BA			ŠIC TT			ŠIC TN			ŠIC NR			ŠIC ZA			ŠIC BB			ŠIC PO			ŠIC KE			Spolu za SR			
		Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Š	C	S	Spolu
MŠ	KI	2	1	11	9		5	4	6	9	14		4	6		22	14		13	4		5	4		11	57	7	80	144
	TI				2																					2			2
	II																												0
	NI	1	1	2	4	1		9				7			6			9			12	1	3	2		51	4	3	58
Spolu	3	2	13	15	1	5	13	6	9	21	0	4	12	0	22	23	0	13	16	0	6	7	2	11	110	11	83	204	
ZŠ	KI	2	1	1	11		1	10	1	2	7	1	1	9		8	7	1	5	3		4	4		5	53	4	27	84
	TI	13		1	20	1		20			14	2		24	1	2	22	1	1	16		15	2	1	144	7	5	156	
	II																											0	
	NI	5			8	1		2			16	1		4	1	1	10	2	11	1		10			66	4	3	73	
Spolu	20	1	2	39	2	1	32	1	2	37	4	1	37	2	11	39	2	8	30	1	4	29	2	6	263	15	35	313	
GYM	KI	1		2			2	1			1	1		2		2						2			1	5	3	7	15
	TI	7	4	2	8	2	2	4	2	1	7	1		7	1	2	7	1	1	6	6	2	10	5	2	56	22	12	90
	II																											0	
	NI	2			7					1	2	1		3			2	1	4				1	2		21	4	1	26
Spolu	10	4	4	15	2	4	5	3	1	10	3	0	10	3	2	11	1	2	10	6	4	11	7	3	82	29	20	131	
SOŠ	KI	2		1			2	1		3			2		3	1	3			1	2			1	6		16	22	
	TI	13	3	3	17		4	18	2	1	11		4	17		1	17	7	12	1	1	18	2	3	123	8	24	155	
	II																											0	
	NI	5		1	7						4			6		6	4	4		1	2	1	1	1	34	1	7	42	
Spolu	20	3	5	24	0	6	19	2	4	15	0	6	23	0	4	24	0	14	16	1	3	22	3	5	163	9	47	219	
ŠVVP	KI																											0	
	TI	1		1	3			5			1			6	1	1	6			2						24	1	2	27
	II																											0	
	NI	2			2			1			3			1		3										12		12	
Spolu	3	0	1	5	0	0	6	0	0	4	0	0	7	1	1	9	0	0	2	0	0	0	0	0	36	1	2	39	
ZPP a ŠVZ	KI																											0	
	TI	2			1			2	4		1													3		11		3	14
	II																											0	
	NI	1			1			1	2	3				2		1										9		2	11
Spolu	3	0	0	2	0	0	2	0	4	7	0	1	0	0	0	2	0	0	1	0	0	3	0	0	20	0	5	25	
ZUŠ	KI																											0	
	TI			2			1	2		1			1	2		1	3		2			1	1		2	8		11	19
	II																											0	
	NI			1	3			9	2				4	2	2	2							3		21		7	28	
Spolu	0	0	3	3	0	1	11	0	3	0	0	1	6	0	3	5	0	4	0	0	1	4	0	2	29	0	18	47	
JŠ	KI																											0	
	TI	1					1			1		1	2									1			7		1	8	
	II																											0	
	NI																											0	
Spolu	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	7	0	8	
Spolu za SR	60	10	28	103	5	17	89	12	23	95	7	14	97	6	43	113	3	41	76	8	18	77	14	27	710	65	211	986	

Skratky:

- KI – komplexné inšpekcie
- TI – tematické inšpekcie
- II – informatívne inšpekcie
- NI – následné inšpekcie

- Š – štátna škola
- S – súkromná škola
- C – cirkevná škola

- JŠ – jazyková škola

- ŠIC BA – Školské inšpekčné centrum Bratislava
- ŠIC TT – Školské inšpekčné centrum Trnava
- ŠIC TN – Školské inšpekčné centrum Trenčín
- ŠIC NR – Školské inšpekčné centrum Nitra
- ŠIC ZA – Školské inšpekčné centrum Žilina
- ŠIC BB – Školské inšpekčné centrum Banská Bystrica
- ŠIC PO – Školské inšpekčné centrum Prešov
- ŠIC KE – Školské inšpekčné centrum Košice

PREHĽAD AKCEPTÁCIE/SPLNENIA UPLATNENÝCH OPATRENÍ

Spolu	1 521					
z toho	odporúčania		opatrenia prijaté zo strany kontrolovaného subjektu		opatrenia uložené ŠŠI	
	756		627		138	
akceptované/splnené	503	67,8 %	520	90,6 %	112	85,5 %
neaktuálne	1		18		5	
nedá sa hodnotiť	13		35		2	

POČET NÁSLEDNÝCH INŠPEKCIÍ

ŠIC	Druh školy/školského zariadenia							
	MŠ	ZŠ	GYM	SOŠ	ŠVVP	ZPP a ŠVZ	ZUŠ	Spolu
BA	4	5	2	6	2	1	1	21
TT	5	9	7	7	2	1	3	34
TN	9	2	1	0	1	3	11	27
NR	7	17	3	4	3	3	0	37
ZA	6	6	3	6	1	0	6	28
BB	9	12	3	10	3	2	4	43
PO	13	12	4	5	0	1	0	35
KE	5	10	3	4	0	0	3	25
Spolu	58	73	26	42	12	11	28	250

Skratky:

- MŠ – materská škola
- ZŠ – základná škola
- GYM – gymnázium
- SOŠ – stredná odborná škola
- ŠVVP – školy pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami
- ZPP a ŠVZ – zariadenia poradenstva a prevencie a školské výchovné zariadenia
- ZUŠ – základná umelecká škola

- ŠIC BA – Školské inšpekčné centrum Bratislava
- ŠIC TT – Školské inšpekčné centrum Trnava
- ŠIC TN – Školské inšpekčné centrum Trenčín
- ŠIC NR – Školské inšpekčné centrum Nitra
- ŠIC ZA – Školské inšpekčné centrum Žilina
- ŠIC BB – Školské inšpekčné centrum Banská Bystrica
- ŠIC PO – Školské inšpekčné centrum Prešov
- ŠIC KE – Školské inšpekčné centrum Košice